NONSIDLER A
festő

Pest-Buda látképe 1825 aquatinta

Budapest régiségei , a bpesti Történeti Muzeum
Évkönyve XVI, 1955.

Nonyaszki Jenő

a kiválók mellé milton szakszek fel

(Dekány András:)
Függetl. Műv.-k a Nemzeti Szalonban.

M. 931. XI. 15.

Noordt, Cornelis van

„Vízparti táj alakokkal"

Olaj, fa 18 x 25

Kikiáltási ár: 4000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Noordt, Cornelis van 1767-ből

„Téli táj" Olaj, fa 18x24,7

Jelzése lent balra. C.N. 1767

Kikiáltási ár: 4000 Ft.

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Nopcsa Ilona

* **(Képkiállítás Miskolcon.)** Mikszáth Kálmán főispán most nyitotta meg Miskolcon *Palvicini* Alfonzné őrgrófné szül. *Nopcsa* Ilona bárónő képkiállítását előkelő közönség jelenlétében. A kiállítás ötvenegy képe érdekesen mutatja, hogy milyen irányban haladt a művésznő fejlődése.

B.H. 932.T.10.

Nopcsa Ilona

N.U.
932 T/10

— **Kiállitás Miskolcon.** *Mikszáth* Kálmán főispán most nyitotta meg Miskolcon *Pallavicini* Alfonzné őrgrófné, született *Nopcsa* Ilona bárónő képkiállitását előkelő közönség jelenlétében. A kiállitás 51 képe érdekesen mutatja, hogy milyen irányban haladt a müvésznő fejlődése.

N.U.932.T.10.

Norberg

Komárom. T. 5135.

A középtérben a leégett várost és várat szemléljük, az előtérben pedig a sziget köti le figyelmünket. Felirata:

Komorn im April 1849.

alól balra: Norbeg del.
jobbra: Bogner sc.
legalól középütt: Verlegt vom Kupferstecher. Comission bei Glöggl in Wien.

Mezzotinto, mér. a rl. 26.8: 47.2 cm.

Szn. 293-98.
252-98-14.

Norberg

sapiolo

laid

Bognert

Komárom:

Az 1848-diki első ostrom után van ábrázolva, midőn

a ~~A~~ város (és a vár) épületeinek nagy részeés némely templom tetejé már leégett, balról pedig a hid romjai láthatók. Az égbolt felhőzött s a Duna vize hullámzik. Felirata a kép alatt

„Komorn im April 1849"

alól balka: Norbeg del.

jobbra: Bogner ~~[illegible]~~ sc.

s legalól középütt: Verlegt vom Kupferstecher. Com̄ission bei Glöggl in Wien.

Rézmetszet, (fekete modor, méretei a vonalkeretnek 20·8 : 41·1 c/m.

5135.

Sz. N. 293/98; 252-98-14.

Noposzády István ötvös

Sőcse

Magyar Művészet, 1937 XIII.
312-320

Mihalik Sándor: Németországi magyar ötvösök.

Noposzády Kristóf, ötvös, löcsei, XVII. sz.

Stogard/Pommerániában/ és Stettinben.

Magy. Művészet. 1937. XIII. 320. l.

Noposzády Kristóf ötvös

XVII. n. v.

Magyar Müvészet, 1937 XIII.
312-320

Mihalik Sándor: Mémetornági magyar ötvösök.

MDK

Nóra János

Női arckép, festm.

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

3o l.

M.D.K.

Norápi István, csapóm.

A Veszprémi csapócéh cserépkorsója. Felirat: Norápi István. 1733. L. 7. kép. Veszprémi Bakony Múz. Lsz. C-2. Függelék, 8.193.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.

Norberg

l.

Mag NM Cent

101 l.

II.

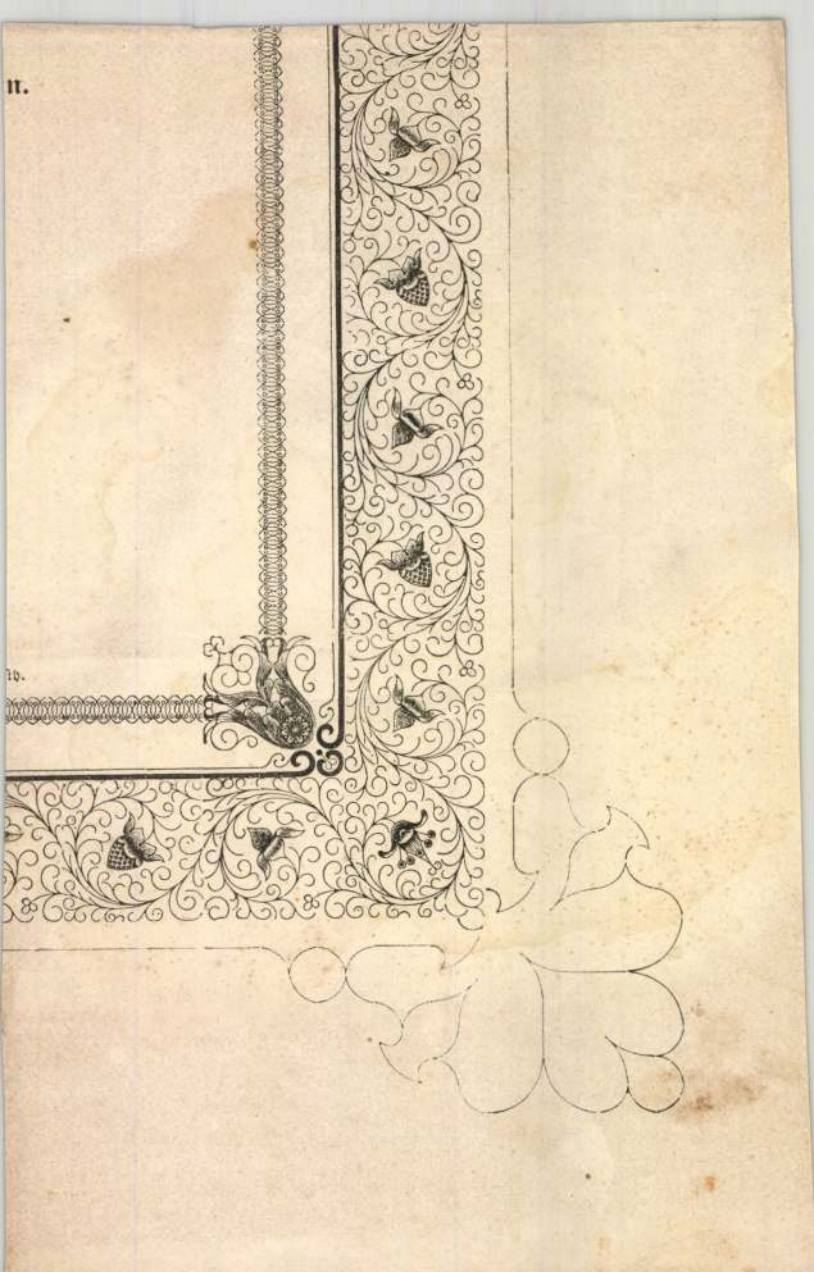

MDK

P.Norbertus, bécsi kapucinus-festőm.

"membrum academiae Viennensis" aki 1772-ben fest néhány oltárképet a máriabesnyői zárdatemplom számára. / Bejyegyzés szerint a képeket 1771.szeptemberében maga Grassalkovich Antal gróf rendelte a templom számára. L.Historia Domus Besnyőiensis. A m.b.-i kap.zárda magánlevéltárában./

Kapossy János: A magyarországi barokk európai helyzete. ä Magyar Müvészet. 1931.

P. Norbertus
Kapucinus Vrbotes
festō
1772

wód

Kap Ung Jahrb
55.l

Komárom VIII. 5.

P. Norbert

szobrász-asztalos kapucinus szerzetes, laikus, aki elég gyenge szinvolamel dolgozott

Aggházy Mária: Magyarországi barokk művészet, Bp. 1960, TIT József A. szabad egyetemének előadásai 42.

Norbert

Kapucinus ipar-
univers

l.

La Rosée

26-l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

P. Norbert

9 1
MAGYAR MÜVESZET
1931. 26.

P.NORBERT, festő

A Mária-Besnyői kegytemplomban az egyik mellékoltár főalakjai az alapitó Grassalkovich ról és feleségéről vannak elnevezve:Antal és Terézia.Müvészi kivitelü kébek,egy tiroli kapucinus,P.Norbert alkotása. 281.old

SOHRAM FERENC: A Máriabesnyői búcsújáróhely 277.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanulmányok Pest megye Múzeumaiból, 3. Szentendre,1975.

M.D.K.

Norcia vára, 1554.
repro.

Balogh Jolán: A Magyarországi négysarok bástyás várkastélyok
Művért, 1954. 2 sz. 249 l.

Nordau Maxa

festő

** **Nordau Maxa.** Néhai Nordau Miksának, a magyar származásu ismert német irónak leánya halott édesapja emlékével foglalkozó előadásával kapcsolatosan a maga müveit is bemutatja a budapesti közönségnek. Nordau Maxa kiállitása ma nyiljk meg a Lipótvárosi Kaszinó első emeletén. A kis kollekcióban a tájkép és aktos kép váltakoznak az arcképpel. Legsikerültebb munkái a müvésznőnek az utolsónak emlitett müvei. Különösen finom munka egy öregasszony arcképe (4. sz.), továbbá a müvésznő édesanyjáé. Ezek az alkotásai a festés dolgaiban való tisztességes felkészültségnek tanuságai. *(e. a.)*

Ujság · 1927 · nov. 27.

- Igen, hiszen vadonat uj technikáról van szó, és még nem láthatta a közönség, hogy a lézert müvészeti célokra használták volna. Itt ül közöttünk Nóret Dóra, aki szintén képzőművész, egészen másféle képeket készit. El tudod képzelni, hogy te is lézert használj a munkáidban?

- El tudom képzelni, de én valahogy nem ebben az irányban keresgélnék, én nem egy dinamikára törekednék ilyen módon, hanem valahogy személyes közömet próbálnám kitalálni ehhez a dologhoz.

- Én ugy éreztem, hogy Attila azért reagált annyira erősen a látványra, amit nálunk a laboratóriumban annak idején megmutattunk neki, mert közel áll az ő stilusához, és én ugy érzem, hogy ebben valóban magát fejezte ki.

- És a személyességet pont egy sajátos látványszövet biztositja, tehát ezek a képek pont azáltal, hogy állandóan gomolyognak, változnak egy sajátos menetrend szerint változnak egy forgatókönyve van az egésznek, tehát ez messzemenően nem véletlenszerü, itt le van irva, hogy mi vonatkozik a mozgásra, mi vonatkozik a forma megvalósulására, mi vonatkozik az átalakuló formákra, a térben elfoglalt helyzetére, az adott térben elfoglalt helyzetére, a szinekre és igy tovább, tehát ez már egy konkrét strukturának a kialakitása, amihez rendkivül erőteljes köze van annak a személynek, aki kialakitja mindezt.

- Tulajdonképpen ez a papir itt egy müvészeti alkotás?

Nóret Dóra, képzőművész

Nazareno, Nordio

Az 1911-es KÉVE kiállitáson a Nemzeti Szalonban Kozma Lajos interieurje látható a VII.teremben.Az asztalosmunkákat Sipos Henrik,a kárpitozást Radó Gyula és fiai,a márványmunkákat Nordio Nazareno,a vörösrézmunkákat Schwarz Henrik készitette, a szőnyegek Mihály Reszö tervei nyomán a Gödöllői Szövőtelep munkái.

Koós Judith:Kozma Lajos munkássága Bp.Akadémiai 1975. 87.old.

NORIAS STELA
ötvös inasként müködött 1696 után

Budapest régiségei XIX. évf. 1959. 221. l

MDK

Nordgreen Anna

"A levél" c. kép repr.

Műcsarnok 1903.tav.nemzetk.kiáll.

Norkó János

rajzolta

Prixner Gottfried

metszette - 1800-ban

Található Weber

Simon Péternél Pozsony-

ban.

Miskolc látképe

Kiadta Szrogh

Sámuel prokurátor

Miskolcon.

Egy ilyen példány

a miskolci múzeum-

ban

Norkó János

fordés

rajzoló

Ismerjük tőle Miskolc
város látképét, melyet
Prixner Gottfried metszett
rézre 1800-ban és Weber
Simon Péter nyomtatott
Pozsonyban.
A miskolci szabó (céh) és a
bognár-céh felszabadító
levelein Repr. és leírva:

Leszik Andor: Miskolc
város 1800. évi látképe.
Történelmi és Régészeti
Közlemények Miskolc város
és Borsodvármegye multjá-
ból. 1926. I. évf. 28, 29. l.
kérjek.

Repr. Szendrey: Miskolc város tört. II. 609. l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

NORKÓ János graf.

1800. évi látkép

Dobrossy István: Miskolc irásban és képekben. 1. Miskolc, 1994 15.

Jan Norman dán szobrászművész 1. Folytatás

Loska Lajos: Emberek és lófejek. (Jan Norman).

VII. Bpest Nemzetközi Kisplasztikai kiállítás.

Művészet, 1988. febr., 27-old.

I Jan Norman: Lófejű ember I/Horse-headed Man I, vegyes technika. 35 cm. 1984

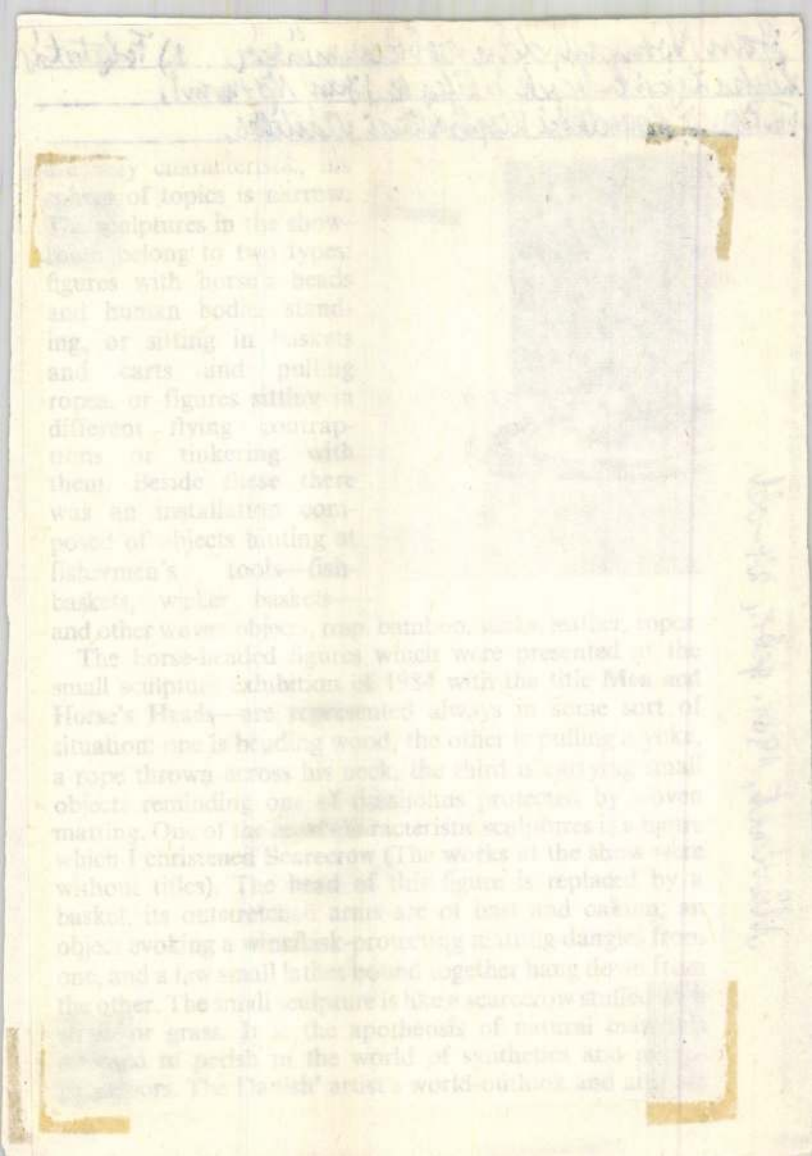

Jan Norman, dán, szobrászművész 3.) Folytatás.
Lóska Lajos: Emlékek és Lófejek (Jan Norman).
VII. Bpesti Nemzetközi Vizplasztikai kiállítás.

3. „Installáció", vegyes technika, 225 cm, 1987. (repr.)

3 Jan Norman: Installáció/Installation, vegyes technika, 225 cm, 1987

Művészet, 1988. febr., 28-old.

4 Jan Norman, dán szobrászművész 4) Folytatás (vége)
Lóska Lajos: Emberek és lófejek (Jan Norman.)

4 Jan Norman: Madárijesztő/Scarecrow, vegyes technika, 35 cm, 1987

Művészet, 1988. febr., 29-old,

Ki fél a pirostól, a fehértől, a feketétől?

Hencze Tamás kiállítása az Ernst Múzeumban

Előtörténet. A szűkszavú életrajzi adatok ennyit árulnak el** Hencze Tamásról: 1938-ban született Szekszárdon, 1958 és 1960 közt kirakatrendezői iskolában tanul Budapesten, tíz évig dekoratőrként és grafikusként dolgozik, 1966 óta állít ki. A szikár tényeket olvasva először az tűnik fel, hogy nem végzett főiskolát, autodidaktaként kezdte a pályát. Ez a szabálytalan és akkoriban meglehetősen kirívó indulás egyaránt jelentett előnyt és hátrányt számára. Kezdjük talán az utóbbival: a pályakezdő Hencze nem élvezte mindazt az egzisztenciális támogatást, ami a vele egyívású kollégáknak szinte automatikusan kijárt, az Alap- és Stúdió-tagság által biztosított kiállítási, vásárlási és ösztöndíj-lehetőségeket. Volt ennek az anyagi és pedagógiai magára hagyatottságnak azonban egy hallatlan előnye is, éspedig az, hogy szakmai fejlődését, látókörének szélesedését és alakulását nem korlátozta a művészeti élet intézményes szintjén uralkodó provincializmus, a modern művészet fejlődésének tudomásul nem vétele, az attól való görcsös elzárkózás.

A csendéleteket, hagyományos posztimpresszionista képeket festő művészjelölt szemét egy párizsi rövid turistaút nyitotta fel. Így számol be ennek határáról: „Akkoriban – 1963-ban – a tasizmus uralkodott. Az utazásom után egy esztendeig nem festettem. Megzavarodtam, bár volt bennem már egy komályos sejtés. A tasizmussal indultam. Rossz akciófestés volt ez az időszakom. Folyton költözködtem, egyik albérletből a másikba, az akkori képeim nagy része elveszett, hála istennek. Az elvesztés tulajdonképpen tudatos pusztítás volt; maradt néhány olyan darabom azonban, amiket ma sem szégyellek." (Frank-interjú, 1969)

Ezeket a megőrzött munkákat nézve az derül ki, hogy Hencze elsősorban az akciófestés grafikus jellegű formájához talált utat. A fekete vonal hol kalligrafikusabban, hol inkább lendületesebben mozog rajtuk, a fröcskölések és nyersen odakent ecsetnyomok élesen rajzolódnak ki a fehér alapon. Az egytagú, egyszerű felépítésű gesztusformák közt olykor valamivel bonyolultabb alakzatok is akadnak, mint például a katalógusban reprodukált, soulages-os hatású darab 1964-ből. Ennek egymásra torlódó széles fekete ecsetvonásainál messzebbre azonban, úgy tetszik, Hencze nemigen merészkedett a gesztusfestészet birodalmában. Nem vonzotta őt sem *Pollock* óriás vásznakat beborító, indulatos festékmustrája, sem pedig *Mathieu* kontrasztos színekben pompázó, lendületes festői eleganciája.

A teljesség kedvéért jelezni kell itt, hogy akkoriban nem állt egyedül Magyarországon az informel művészet irányában való tájékozódásával. *Korniss Dezső* már az ötvenes évek második felében ebben a stílusban dolgozott, előbb teljesen szabadjára engedve festői ösztönét, majd egyre művesebb, artisztikusabb formába rendezve a kalligrafikus gesztusokat. A hatvanas évek pályakezdő avantgárd fiataljai közt pedig szinte mindenkit megérintett az akciófestészet, ilyen vagy olyan formában. Csak kapásból említjük meg *Keserű Ilona* és *Tót Endre, Bak Imre* és *Nádler István* nevét. Hencze, aki törekvései révén ehhez a szűk, de egyre határozottabb profilú művészi csoportosuláshoz tartozott, személyesen is megtalálta velük a kapcsolatot. Részt vett az elmélyült kortárs művészeti tanulmányokat folytató Zuglói Kör munkájában. Nemcsak társakra, de mesterre is talált ezen a réven. Az 1966-os újpesti csoportkiállításon ismerkedett meg Korniss-sal: „az a piros ott jó, mondta az egyik képemről, és barátaim szerint ez tőle elég sok volt. Azóta rendszeresen találkozunk, ...hetenként megnézi a képeimet, vitatkozunk; a mesteremnek tartom. Szigorú mester. ...rajzfilmjeinél sameszmunkákat végeztem, boldog voltam, és még pénzt is kaptam érte." (Frank-interjú, 1969)

Less is more (A kevesebb több). A hatvanas évek második felében a gesztuselemek fokozatosan eltűnnek képeiről. Helyüket rendszeresen ismétlődő alapformák foglalják el, s ami a legfontosabb, uralomra jut a jellegzetes henczei képalkotó technika, a festőhengerrel végzett munka. „Hasonló hengerrel dolgozom, mint a falfestők vagy a fotósok – mondja módszeréről. – Már régóta és kizárólagosan. A henger járása egyfajta folyamatosságot ad, miáltal sikerült képeimen valami sajátos ritmust kialakítani." A korongok és vonalak, a szín- és fénysávok finomütemű ismétlése, a láthatóvá tett ritmus azonban csak egyik oldala technikájának, a másik a tónusfokozatok és átmenetek rendkívüli finomsága, ami a henger színkeverő mozgásával érhető el. A fekete és fehér árnyalataiból épülő képeken ez a mozgás megsemmisíti a geometrikus struktúra elemeinek határozott profilját, elmosódnak a pettyek és vonalak, sötét színmagjukat egyre világosodó tónusaura veszi körül. A későbbi vásznakon pedig már ennek variációs ismétlése válik témává, minden hordozóelemtől függetlenül.

A vibráló korongok és lebegő vonalak, az atmoszferikus hatású fény-árnyék átmenetek szükségképpen vetik fel Hencze művészetének az op arttal való kapcsolatát. Kétségkívül sokat tanult *Vasarely*től: „pettyes" ciklusában például az előkép köreinek és fehér korongjainak feketébe való átfordítását figyelhetjük meg, de nem ez a konkrét motívum-összefüggés fontos igazán, inkább az op artos kompozíciós forma jellegzetességeinek a hasznosítása. Vasarely egyszerű geometrikus formákból építkezik, az egyenletes ritmusú mértani formahálóban azonban alig észrevehető változtatásokat, deformációkat hoz létre, s ezáltal rendkívül mozgalmas felület, illuzionisztikus térhatás, szín- és formavibrálás keletkezik. A hatvanas évek végi Hencze-képek egyetlen alapelemből álló homogén struktúrájukkal, az egyenletes struktúrán belüli apró eltolódásokal és nagyságkülönbségekkel ennek a kompozíciós formának az örökösei. A szellemi tanítvány azonban egyre jobban eltávolodik az inspirátortól, még ha bizonyos alaptörekvésekben, a felület illuzionisztikus megmozgatásában őrzi is a mester alkotásaival való rokonságot. Vasarely kontrasztos színességével szemben Hencze a monokrómiát választja, bonyolult, aprólékos képstruktúráját határozottan leegyszerűsíti, s lemond a gondosan artikulált mértani formákról a fokozatos tónusátmenetek kedvéért. A vonal- és színkapcsolatok helyett magát a fényt, a fényárnyék hatást manipulálja, de nem közvetlenül, direkt módon, plasztikus eszközökkel, hanem a kivilágosodó és besötétedő szín illuzionisztikus hatása révén. Legközelebbi rokonai ebből a szempontból *Getulio Alviani* és *Franco Fabiano, Luis R. Tomassello* és a *Zero*-csoport. Mindig belül marad azonban a festészet keretein, így azoktól is határozottan különbözik.

„Módszerem tehát az ismétlés. Azért ismételek egy motívumot, akár ötször is, hogy azt az egyet higgyék el nekem. Minden variációval másképp ütközik az ember az anyagba. Folytatni akarom ismétléseimet, mert minden ismétlés más jelent." (Frank-interjú, 1969) Így magyarázza a festő életművének egyik alapvető jellegzetességét, a ciklikusságot. Az azonos időszakban készült, azonos problematikát feldolgozó művek, ahol néhány motívum és kompozíciós formula tér vissza kisebb-nagyobb változtatásokkal, természetszerűleg alkotnak ciklusokat. Egy-egy ilyen ciklus egyenértékű, szabadon behelyettesíthető variánsokból áll, sorrendjét és mennyiségét tekintve is kötetlen halmaz.

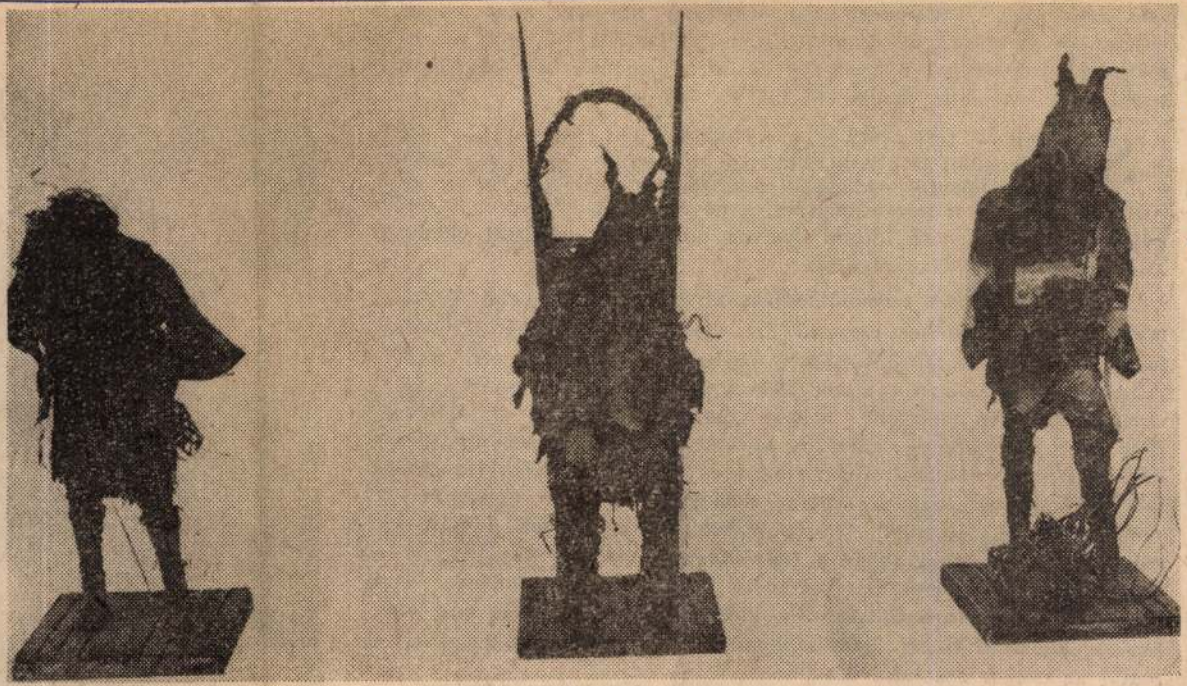

JAN NORMAN: EMBEREK ÉS LÓFEJEK

Jan Norman, dán szobrász művész
L. M.: Fr. nemzetközi kiapasztikai kiállítás.
Dolmagyarország 1924 szept. 29.

zést adta róla: *„Tettamanti Béla professzor nemcsak mint kitűnő szakember és előadó váltotta ki elismerésünket, hanem mint a szocializmus tudományos világnézetét őszintén magáévá tevő nevelő és tudós is kiérdemelte megbecsülésünket."*

Szegeden — 1950—1952-ig — a bölcsészettudományi kar dékáni teendőit is ellátta. 1952-ben megvédte kandidátusi értekezését. Jelentős pedagógiai szakírói tevékenységet fejtett ki. Kutatási területei a neveléstörténet, a nevelés alapkérdései, a pedagógiai rendszerek, s az idegen nyelvek tanításának kérdései voltak. Tudósként is jelentőset alkotott.

Az egyetem 1959 szeptemberében kívánta megünnepelni Tettamanti Béla születésének hetvenötödik, tanári tevékenységének ötvenedik évfordulóját. Erre azonban már nem kerülhetett sor, mert július 28-án váratlanul elhunyt. Életútjának méltatását senki nem tudja igazabb és melegebb módon összefoglalni, mint *dr. Halász Előd* — a szemtanú —, akitől a következő értékelő megállapításokat idézzük: *„Tettamanti Béla pedagógus volt szívvel-lélekkel, minden megnyilatkozásban és minden cselekedetével. De ugyanakkor tudós pedagógus is volt... Nézőpontjánál fogva jelentett új utat a magyar pedagógiában, abban a tudományban, mely materialista hagyományokkal nemigen dicsekedhetett. Tettamanti Béla viszont pályája kezdetétől materialista volt, előbb ösztönösen, majd lépésről lépésre haladva, egyre tudatosabban."* Élete, munkássága példát mutat az utókor számára.

DR. BÓRA FERENC
főiskolai docens

Jan Norman, dán szobrászművész

A ~~nem~~ VI. nemzetközi kisplasztikai kiállításon láthatjuk Jan Norman „Emberek és lófejek" c. művét. (repr.) (Kiállítás-díjas).

Somogyi Néplap.
1984. szept. 15. 8-dd.

NORMANN, Jan

Kozár Gaba

A kiállítás sztárja
[Jan Normann]

Új Tükör 1984 dec. 30. XXI. évf. 53. n. 22.

Paul Hartal: A kievi nagy városkapu (a Festett dallamok c. so

MDK

Normann A.

Jotunheimen. Olajfm.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. 39.l.

Normann, adelsteen norvég festő

Pesti Hirlap. 1881. ápr. 1. 4.
a tavaszi tárlat holnap....

(1918)

x 150 cm

ülf)

tári ár: 15000 ft.

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Normann Adelsteen
(1848-1918)

„Tengeri naplemente"
o.v. 48,5 x 72 cm J.l. G. A. Normann
Kikiáltási ár: 12000 Ft

BÁV 47.Képaukció Ep.1978.december

Normann, Adelstein (1848-1918)

„Fjord" o.v. 73 x 97 cm

J. l. l.: A. Normann (Restaurált)

Védett. Kikiáltási ár: 15.000 Ft

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Normann, Adelsteen
(Bodö, 1848 - Oslo, 1918)

„Fjord" o.v. 72 x 100 cm
j. l. p.: A. Normann (Restaurált) Védett.
Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 56. Képaukció Dp. 1981. december

MDK.

606. Normann, Eilert Adelsteen./1848-/
Norvég születésü düsseldorfi tájképfestő

Lantos r.-t.IV.Muzeum krt.3.II.aukció kat.

120.1.

Jan Norman, dán szobrászművész

A VI. Bpesti Nemzetközi Kisplasztikai Kiállítás főfitkára dr. Aradi Nóra, Munkácsy-díjas művészettörténész szól a kiállításról. – A díjmjertes dán Jan Norman ember és lókompozíciói egészen különös irónikus oldalról mutatják meg a művész közeledését a természethez a maga világához. (említve).

Esti Magazin.

1984. IX. 6. Kossuth 18.30

MDK

Nossay József, festőm.
Ungvár.

29. Hajasi.

33. Takcsányi táj. 6.mű.

KMTárv. 1941 dec.-1942 jan. téli kiáll. kat.5.1.
és 6.1.

Nosca Gurkó

ötvös inas.

Mestere Pajzsos Mihály Kassán. Szegödött 5 évre 1668. márc 5én. Apja István

Mihalik József Kassaváros ötvösségének története. Bpest. 1900. 321 l.

Bartusch

brassói festő".

XVI. század.

Noséda Gyula

nyomdász

l.

Kerbész nyomtatott.

264, 265. l.

művészeti Lap, I., 1880., 371. l. — Martinov
Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien
XV., 1881., 348. l. — Czobor: Egyhá
emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898
77. l. — Gerevich PA, 199. l. — Csernyán
szky 51—54. l. (Képe 52. l.) — Horvát
Henrik: Zsigmond király és kora. B
176. l. (Képe XXXI. táblán.) — Lepold-
Lippay 42. l. — Lepold Katalógus 153. s

MISERUHA, (289. kép)

szövetje egyszínű lila bársony, 1850 körül. —
Erősen renovált plasztikus keresztjén középü
Krisztus a kereszten, gyöngyös töviskoszorúval é
ágyékkendővel, oldalszárakban Szent Péter é
Szent András, fent Szent Pál, alul csoportba
Szüz Mária, Szent János ev. és Bűnbánó Mag
dolna. Legalul angyalos konzolka.
Mag. 129 cm.
Magyar munka, 1490 körül.
Csernyánszky 67—68. l. — Lepold Katalógu
220. sz.

MISERUHA,

alapszövete lila, mintás bársony. Keresztjér
domború hímzés. Középen Krisztus a kereszten
felette Ecce homo, balról ostorozás, jobbró
Keresztvitel, kereszt alatt a három Mária, alatt
Krisztus az Olajfák hegyén. Csak hátoldala van
Mag. 108 cm.
Magyar munka, 1490 körül.
A Szepességről származik. Lepold Antal ajándéka,
1936.
Lepold Katalógus 155. sz.

No-sch László, [grafikus]

h: Vető János

Bán András: Álomi szép képek, arany... 97-102

Mozgó Világ, Bp. 1983. júl IX/7.

Moser Károly
kiállítás a Pécsi Galériában

Magyar Nemzet 1984. VIII. 4.

NOSEK László

Kiállítása Bódis Andrással és Nosek
Lászlóval New York, PS 122 Galéria
1991. július 3-28.

bebizonyítja a kénocs hatását, és a tündel fejét, ki darázs képében akára megmérgezgni a királyfi poharát, ugy vágja le késével, hogy a mostoha poharába esik s ezt megöli.

Isten áldjon (Pánboh daj štesťja) Rimauskinál 10. sz. Eme kegyes szóval köszönte egy mostohája által kinozott leány mindent szolgálatkereső utjában: egy pallót, melyet a köszöntés áttesz a vizen, egy kutyát, melyet az megtisztít, egy körtéfát, mely arra lerázza gyümölcsét, egy bikát, melyet az jobb legelőre visz, egy kályhát, melynek tüzét az felszítja. Ekkor egy banyához jut az erdőben, ki őt szolgálatba veszi. A leánynak tizenkét szobát kell tisztogatni, a tizenhármadikba pedig nem szabad belépnie (v. ö. „Geschichte vom Blaubart" Bechsteinnál 78. 82. 89., Grimmnél „Fitchers Vogel" 46. sz. aztán „Marienkind," Grimmnél 3. sz., Schottnál 2., Rimauskinál 7. sz.). Sokáig figyelmez ő a banya parancsára, mégis végre elcsábítja őt az ujságvágy, mi a nőket úgy éri mesében mint az életben, és a tizenharmadik szobában egy arany porral telt bödönt talál, melyben megfürdik, akkor elszökik, s midőn a banya üldözné őt, megvédik a kályha, bika, körtefa, kutya és palló, mivel utját akadályozzák. A haza ért leány aranyfénye mostoha testvérében irigységet támaszt, ki hasonlókép meg akarja magát aranyozni, de minthogy utjában a banyához, épen ellenkezőt mívelt mint a másik testvér, szöktében elfogatik, az arany pedig vas fésűvel vakartatik le testéről, s teljesen fölvérezve jut haza, és tulajdon anyját is haragra boszantja maga ellen, mig az aranyos testvér királyhoz megy feleségül.

Mesénkhez igen hasonló a Grimmé 13. sz. a. „Die drei Männlein im Walde", de még hasonlóbb Bechsteinnál „Goldmaria és Pechmaria 12.

NOSEK László

91 11. 53-55

Új Művészet

NOSEK László

Arany Prága, 1990, papir, vegyes technika, 180x50 mm - 91. 11.54

Új Művészet

Noser, Joseph

ötvös, Győr, 1823.

Jankógyőri-ötv. 29. l. 34. l.

1823 vezér fel ~~mint~~ Land-
meistert[x] a győri ötvösczéh-
be.

x vidéki mestert

1555

1681

MDK

Noske Ernő. Langjegyvéső

Tanulmány
Ismertetés: a langjegyvésés és nyomás módozatait azoknak
jó és jep vésését saját tapaztalata alapján

Noske Ernő: A langjegyvésés és nyomás
Grafikai femle 1891. 5. z. 67 old.

NOSTICIUS PÁL, textilfestőmesetr

Az eperjesi céhhez 46 helységből 88 mester tartozott, tö
többen Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nem
maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu 1801-
1864" alapján ismerjük őket
E mesterek egyike volt:
60.- Nosticius Pél, 1820. Miskolc, 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr,
1974

Noszál András, klz.
Henger, grafika
Kocka, "
Edények, "

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállitás. Bp. 1936. december, 11 l.

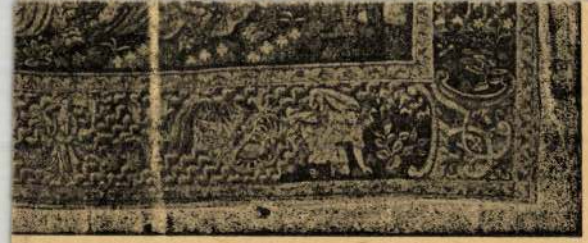

római katonát. Flamand, XVII. század.

YEGEK

ERDÉLYI SZŐNYEG

Piros tükrében alul és felül mecsetlámpa (vázás dísz), valamint elszórtan virágos palmetták és rozetták. Kék boltmezejében négy nagy piros szegfűvirág. Piros keretét kampós arabeszkes medaillonok töltik ki.
Mérete 170×125 cm.
Kis-Ázsia (Usak), XVII. század közepe.

IMASZŐNYEG (214. kép)

Sárga alapú. Lépcsős ívű imafülkével. Piros boltmezejében nagy szegfűvirágok. Indás, virágos és gránátalmás — ú. n. heráti — kerettel.
Mérete 160×118 cm.
Kis-Ázsia (Jordesz), XVII. század közepe.

MDK

Noszek Antal pallár

Wieser Ferenc építőmesterrel: Cukorgyár átalakítás.

Lipótv. Váczi ornágut - 1862. -

MDK-A-II-1/847.

Noszky/Novszky/György, keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyárban 1841-ben porcellános. 240.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 219.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Noszky György, keramikus -/Nevszky/

A miskolci porcelán és kőedénygyárban dolgozott, 1841-ig találhatók adatok erről. 1851-ből az első adat róla az apátfalvi kőedénygyárban. 245.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 239.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc
A Herman Ottó Múz. kiadása. Miskolc

Novszky/Noszky/György keramikus

A miskolci porcelán és kőedénygyárban dolgozott,1841 ig találhatók erről adatok.1851-ből az első adat róla az apátfalvi kőedénygyárban. 245.o.

Molnár László: Porcelán és kőedénygyártás Miskolcon a reformkorban. 259.o.

Herman Ottó Múzeum Évkönyve.VI.1966.Miskolc
Herman Ottó Múz.kiadása.Miskolc

M.D.K.

Noszky György, keramikus

Miskolci Köedénygyárban dolgozott. 1841-ben Aátfalván is dolgozott. 220.o.

Molnár László : Az Apátfalvi Keménycserépgyár Földváry Sándor haszonbérlete idejében./Kb.1850-1866 között/.

Az Egri Múz. Évkönyve. Eger, 1966

M.D.K.

Noszky György, morva keramikus

A Bélapátfalvai Kőedénygyár alapjait Hüttnerrel együtt raktavle. 218.o.

Molnár László: Az Apátfalvi Keményoseréppgyár Földváry Sándor Kaszonbérlete idejében./Kb.1850-1866 között/.

Az Egri Muz.Evkönyve.Eger,1966

M.D.K.

Noszky György, keramikus

---

kőedénygyáros legény-1849-kőedénygyáros legény-1851-kőedénygyáros legény-1852. 220.o.

A Bélapátfalvi Keménycserépgyárban dolgozott.

Molnár László: Az apátvalvi Keménycserépgyár Földváry Sándor Haszonbérlete idejében./Kb.1850-1866 között.

Az Egri Múz.Évkönyve.Eger.1966

NOSZLOP (Veszprém)

Noszlop

RMV 5, 366 l.

R. K. TEMPLOM a Fájdalmas Szűz tiszteletére szentelve, építtette Esterházy Imre gróf veszprémi püspök.

RMV 5, 366 l.

REF. TEMPLOM Szent Margit egyházából átalakítva. 1768-ban kerek román szentélyét, boltozatát és nyugati tornyát lebontották, helyébe délen tornyot emeltek.

MDK

Noszlopy A. IV. éves épitészhallgató

Tüzőrségi laktanya, repr.

Épitészhallgtervk.

MDK

Noszlopy Antal, ép.mérn.

Egy szabadon álló családi lakóházat tervezett.

A MIÉE-ben állandó intézményé alakult át ez a kiállitás. /Két illusztr. a III. és a VII.l./

Dr.Ky.L.: A "Hogyan épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron. MIÉE Közlönye 1933.máj.6. III.-VIII.l.

MAGYAR SZEMLE

Főszerkesztő: KODOLÁNYI GYULA
Szerkesztő: CZAKÓ GÁBOR

Szerkesztőbizottság: BORBÁNDI GYULA, CSEH-SZOMBATHY LÁSZLÓ, KINDLER JÓZSEF, MOLNÁR GUSZTÁV, SZABADOS GYÖRGY, SZŐCS GÉZA, DR. VARGA CSABA

Szerkesztőség: BANGA FERENC, IZINGER ANNA, LOVAS LAJOS, MAGYAR BERTALAN, NYIRI JÁNOS
Szerkesztőségi titkár: ARANY EMILIA

ÚJ FOLYAM II. 1. SZÁM — I. KÖTET — 1993. JANUÁR

CSEH-SZOMBATHY LÁSZLÓ NYÍRI TAMÁS BORBÁNDI GYULA GRENDEL LAJOS DÁVID KATALIN KÁDÁR PÉTER MAKOVECZ IMRE	MAGYAR GOND ÉS REMÉNY	3
BOGNÁR LÁSZLÓ	EMBER- ÉS TERMÉSZET-KÖZPONTÚ PEDAGÓGIÁK	27
NOSZLOPY GYÖRGY	AZ EGYEDI ÉS AZ UNIVERZÁLIS CSONTVÁRY MŰVÉSZETÉBEN	42
JAMES HILLMAN	A HALÁLÉLMÉNY	48
MOHÁS LÍVIA	ŐSMAGA ÉS A SZIVÁRVÁNY ALATTI LÉT	63
PÁKH TIBOR	VISSZAÉLÉSEK A PSZICHIÁTRIÁBAN	70
KEREKES SÁNDOR	A KÖRNYEZETÜGY PERSPEKTÍVÁI	87
FARKAS SZILVESZTER	A NÉMET TALPRAÁLLÁS (II. RÉSZ)	95
PETHŐ TIBOR	A LÉGÜRES TÉR NEMZETKÖZI LOGIKÁJA	105
KODOLÁNYI GYULA	JANUÁR	

NOSZLOPY György miatt.

SZÁMUNK SZERZŐI

BOGNÁR LÁSZLÓ (1949, Budapest): neveléstörténész, fő kutatási területe az ókori nevelés. A Népjóléti Minisztérium munkatársa és az ELTE-TTK óraadó tanára.

FARKAS SZILVESZTER: lásd előző számunkat.

JAMES HILLMAN: amerikai pszichiáter és pszichológiai gondolkodó. Orvosi diplomájának megszerzése után Carl Gustav Jung intézetében folytatott tanulmányokat, majd tanított a svájci Asconában. Alapítója a Spring nevű mélylélektani folyóiratnak és könykiadónak (Dallas, Texas). Főbb munkái: The Myth of Analysis (Az analízis mítosza), The Dream and the Unconscious (Az álom és az alvilág, 1979), Re-Visioning Psychology (Új látomás a pszichológiában).

KEREKES SÁNDOR (1948): 1971-ben végezte el a közgazdasági egyetemet. Kandidátus. 1987 óta vezeti a Környezetgazdaságtan és Technológiai Tanszéket.

KODOLÁNYI GYULA: lásd 1992. novemberi számunkat.

MOHÁS LÍVIA (1928): a Testnevelési Főiskolán és az ELTE-n szerezte képesítéseit. Testnevelőtanár, pszichológus, regényíró. Regényei: Az oroszlános kert (1981); Zuhog, zuhog a hó (1983); Rókavadászat (1985); Imre és Irén (1987); Kölykök a Júdásfa alatt (1988); Álmodj, krokodil! (1990).

NOSZLOPY GYÖRGY (1932): a budapesti, londoni, birminghami egyetemeken tanult művészettörténetet. Publikációi az olasz és németalföldi reneszánsz, valamint a XIX-XX. századi modern művészettel foglalkoznak. Húsz éve az University of Central England Művészeti Tanszékén a posztgraduális tanulmányok igazgatója.

DR. PÁKH TIBOR (1924, Komárom): jogász, fordító. 1945-48-ig oroszországi kényszermunkatáborokban hadifogoly. 1956-os tevékenysége miatt évekig politikai fogoly. Szabadulása után is következetesen harcolt a megszálló csapatok kivonásáért és az önrendelkezési jog érvényesítéséért. Írásai szamizdat kiadóknál jelentek meg. A mai napig nem rehabilitálták.

PETHŐ TIBOR (1918, Budapest): az apja, PETHŐ SÁNDOR által alapított Magyar Nemzet szerkesztőbizottságának elnöke. A Ludovika Akadémia és a Közgazdaságtudományi Egyetem elvégzése után frontszolgálatot teljesített, majd 1945-től különböző újságoknál dolgozott. 1973-83-ig, majd 1991-92-ig a Magyar Nemzet főszerkesztője volt.

NÉMETH GÉZA

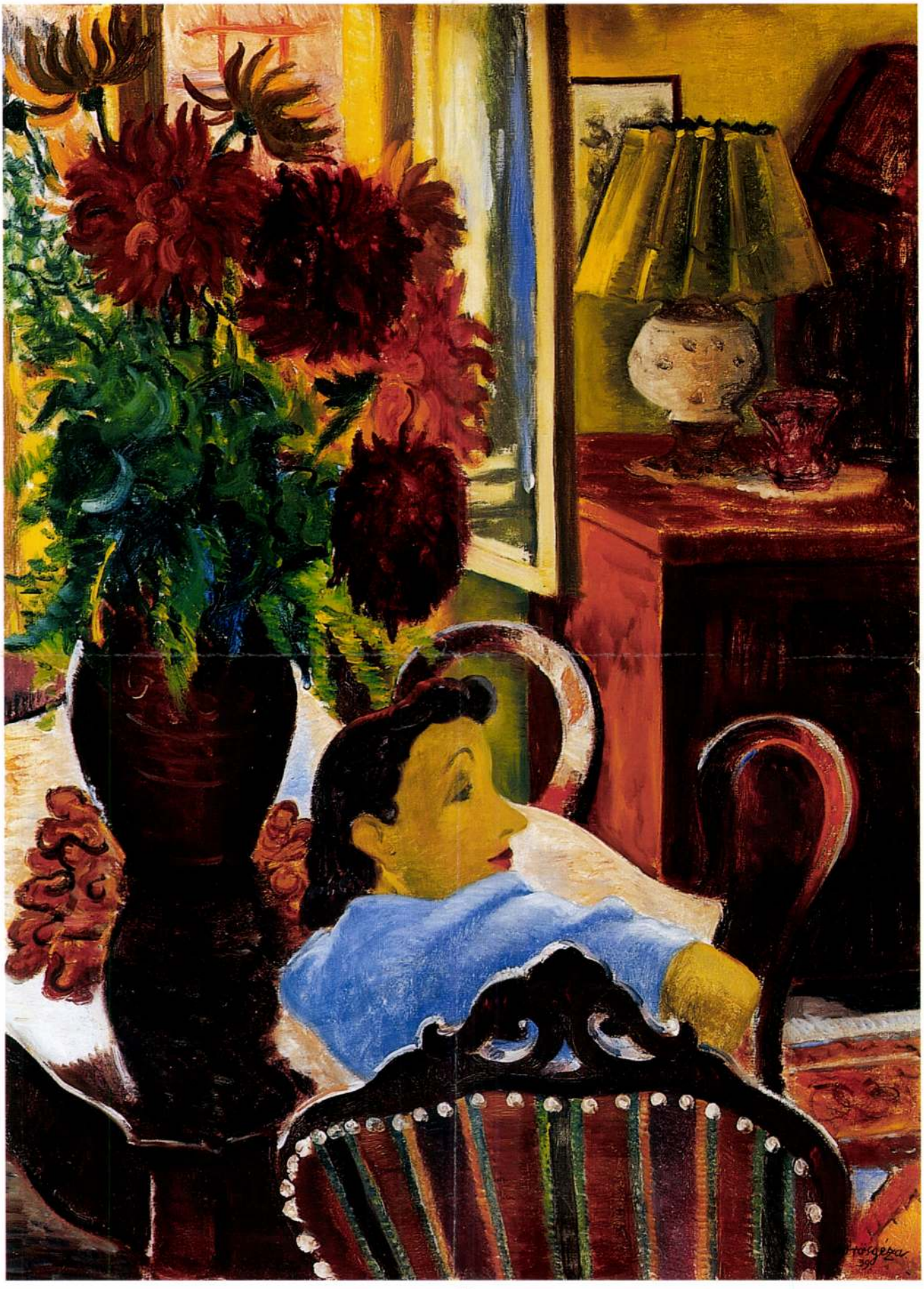

29

29 ▪ BASILIDES BARNA (1903–1967)

Szerelmespár furulyával és virággal

61 × 50,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Basilides Barna

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

30

30 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Együtt a háború után

22,5 × 29 cm
Akvarell, papír
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

31 ▪ MOLNÁR C. PÁL (1894–1981)

Romantikus táj alakokkal

89 × 111 cm
Olaj, farostlemez
Jelezve balra lent: MCP

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

noszlopi Noszlopy Kálmán
építész.

Szül. Pánd 1874.
Oklevelet nyert 1899.

Kéjjegyz. műegyetem 15. l.

keretben. Vértbe öltözött, vállán
balkezében parancsnoki pálczát tart.
disze babér-levél, kendő és alól
alatt:

von Tevffenbach.

.3 cm.

00.
4.

Noszlopy Kálmán
épitész, ny.
m. tanácsos
l.
MMÉEÉvk
1934, 232. l.

VA
DA
l: 8
szeg
tek
kek

és k
a l

léki

Épitési Tájékoztató.

épitési ipar gyakorlati kézikönyve.

nökök, épitészek, épitőmesterek, épitési vállalkozók, munkavezetők, földbirtokosok, gazdatisztek, gyár-sok, intézők, becslőbiztosok és bankhivatalnokok a az épitő és épittető közönség használatára.

ALAN Épület és portál asztalosm
Budapest, VII., Király-utca 11.

vács Sándor és tár
erendezett vasablak, szerkezet és műlakatos-áruk ipartel
II., Baross-utca 128. és VI., Szerecsen-utca
Tervek és rajzok díjmentesen.

T
ELVÁLLAL: villanyvilágitás, telefon
csengő, villámháritók, villamos zárak be
zését és javitását.

epék! Legnagyobb munkáképesség!
Legszorosabb keverés!
Legcsekélyebb erőszükseglet!
pitési felvonók
epczikkek Társasága
IEN Prag
ergürtel 20. Weinberge Žizkastr. 8.

Vállalkozók, bányatulajdonosok, gőzfürész
téglagyárak és egyéb ipartelepek figyelmé
Több nagy vasutépitési leltár előnyös megvétele fel

Noszlopy Kálmán
épitesz

l.

Bp Épitőm. VI.
15. l.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

MDK

Noszlopy Kálmán, épitész

a választmány tagja lett.

A végrehajtó bizottság tisztikarának kialakitása.
1929 ápr.22.-én.

Nemzetközi épitész kongresszus Budapesten. MMKK.Közl.
135,136.1

1929.máj.26.

M.D.K.

Noszlopy Károly, építész

Irodájával együtt résztvett a Kongresszus Végrehajtóbizottságának munkájában

XII. Congrès International des Architectes Budapest. Bp. 1931. 17. old.

Noszlopi [ ], építész

L: Vákár Tibol

Vákár T.: Egy építész mérnök pályakerdése 33-34
1930-35

Magyar
Építőművészet, Bp. 1983 83/2

Novák András, festőművész

Gongrád megyében a települések házasságkötő termeit az e tájon élő művészek alkotásaival de korálják, szépítik. – E megbízások első fordulójában hét művész kapott meghívást. – Novák András domaszéki munkája rutinmegoldás volt. (említve).

T. L.: Újabb pannók.
Dél-Magyarország, 1983. dec. 17. 6.-old.

Noszoly ref. templom

Templom alaprajza, részletei, távlati képei

Debreczeni László

1929. 54-55. l.

Gotikus templom, fennmaradt műrészletekkel.

23
Viktoria

Csütörtök
24
Ádám, Éva

Péntek
25
Karácsony

Szombat
26
Sz. István 1. vt.

Nap kelte 7 ó. 47 p. — Nyugta 16 ó. 14 p.

1942 • 52. hét **December** XII. hó • 31 nap

Izraelita naptár

Tebeth

V	12	
H	13	
K	14	
S	15	
C	16	
P	17	
S	18	S. Vaj.

Noszolyi ref. templom

XIII – XIV. n.

kepe repr.

Entz Géza:

Szolnok-Doboka

Közepkori műveszeti

emlékei. Kolozsvár

1943. VI. tábla –

— tornyok 41
— vár 43, 126
BÖRZSÖNY *(Nagybörzsöny, Hont m.)* egyk. bencés apáts. templom., alapr. 30, 42*
— apszis 167, 168, XLVIII
— torony 42
— oszlopfő 149, 151
— oszloplábazat 154
— párkány 144, 167, XLVIII
BÖSZÖRPUSZTA *(Pest m.)*
—n talált kereszt (Nemz. Múz) 199, CCXXXI2
BRANCOLI PIEVE, szószék 175
BRASSÓ Szt. Bertalan-templom 62
BRESCIA székesegyház, oszlopfő 139
— Musceo Civico, szószék 175
BRIGETIO *(Ószőny)* 50
BRIONDE *(Haute-Loire)* St.-Julien-templom, ablak 116

M.D.K.

Ns Noszticius Sámuel,festőmester

1822 ben miskolci mester volt

Domonkos Ottó:Adatok a miskolci festő céh megalakuásához /1822/. 82.old.

A Herman Ottó Múz.Évkönyve.III.Köt.Miskolc,2 1963

M.D.K.

Noszvai Ilona

htb.

1949-ben a Tokaji Dolgozók Képzőművész Iskolájának hallgatója volt.

Képzőművészeti élet a Felszabadulás után 417.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI I
Bp. 1965.

(Borsod m.)

Noszvaj. 1. Ref. templom.

a, Alaprajza, b, hossz metszet

c, Keresztmetszet. Méret. 1:200

Sztehlo. O. —

Pollrajz. Nagyp. 50 x 28

2. Ugyanaz. Részletek.

a, Ugyanaz bojáró alaprajz és szemben.

b, déli bojáró alapr. és szemben

c. Ablak mérművek

Méret. 1:20, Sztehlo O.

Pollrajz. Nagyp. 38 x 29

MOB rajztár

Noszvaji templom

famennyezete

l.

Malmagyépszűv V.

177 dött, 179. l.

alaprajza

repr. u.o

173. l.

távlati képe

u.o. XIV. tabla

2026

Noszvaji ref
templom

Borsod vm

l.

Korompay

29. l.

30. l.

831. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 febr

~~831.~~ László Józsefné, sz. de Caux

látható, kissé) fordul, de nem

Derékig, (jobbra néz. Jo
szemöldöke fekete, szeme barna. H
fülbevalója hosszukás ~~[illegible]~~ gyöng
két széles csipke köriti, kissé l
~~karperecet viszel zöld drágakővel~~
oszlop köti le figyelmünket, mely
Barabás 850.

Vászon, méretei 76: 60.
Festette: Barabás Miklós
Vétetett Telepy Károly
koronáért (171/97).
Elszámoltatott 1897: XI
Az elszámolást tudomásu
(216/98).

904: V. 3.

Noszvaji ref. templom
festett famennyezete
1738-ból
l. (Borsod vm)

Gerecze falképek
493. h.

Noszvaji Almásy-
kastély mithologiai
tárgyú falképei
állítólag Maul-
bertsch tól

M. O. 493. h.

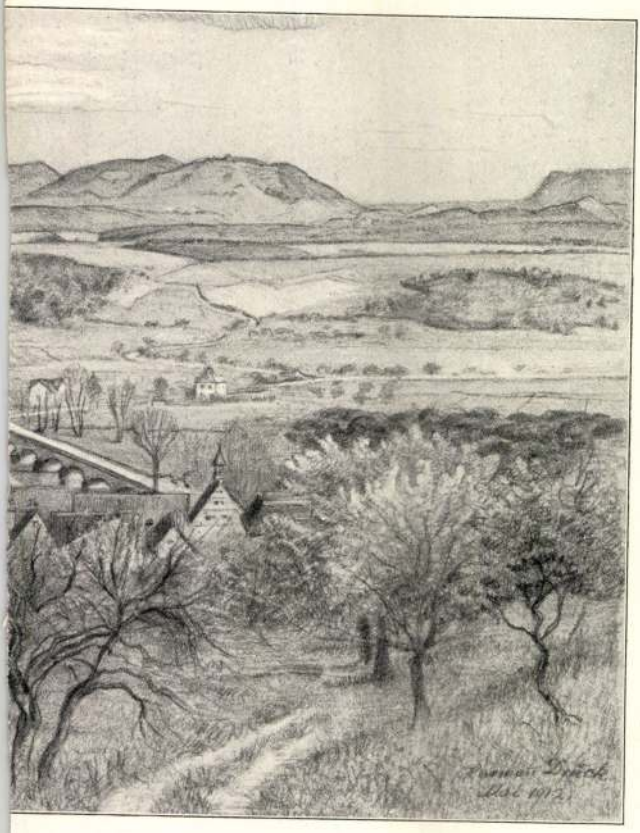

Hartalfingen mit der Schwäbischen Alb

Noszvaji ref. templom

gótikus volt,
románkori részletekkel

1928-ban nagyobbítás
midtt lebontották
kép festett famennye-
zete volt a XVIII századból, mely a
Borsodmiskolci Mu-
zeumba Erült

Szabó-Borsod árp. templ.

22 — 24. l.

u. o. irodalma

75. l.

1905. július 30.

A nyitravármegyei múzeum igazgatóságának: az 1903-1904. évi segélyek elszámolása általánosságban tudomásul vétetik, a 7. évi segély a könyvtárnál a rendezés folytatására fordítandó, a néprajzi segélyre felhasználási tervezet kéretik, a gyűjtési költségeknek a vármegye részéről leendő fedezése örömmel tudomásul vétetik (652/1905.)

BALATONI VÁNDORKIÁLLITÁSOK

A Balatoni Művészszövetség, mely a Nemzeti Szalonban is megmutatta már, mennyire sugalló hatással van ma élő művészeinkre is a »magyar tenger«, ez év nyarán többfelé vándorkiállítást fog tartani a Dunántul nagyobb városaiban. Ez alkalommal a képzőművészeti alkotásokon kívül modern magyar iparművészeti munkákat is be fog mutatni kisérletképen.

A HOPP-MÚZEUM GYARAPODÁSA

Alig ötéves fennállás után egész sereg új szerzeménnyel gazdagította nagyemlékű alapítója gyűjteményét a Hopp-múzeum. Az a szerzeménye azonban, melyet most iktatott gyüjteményébe, művészi érték dolgában túltesz az eddigieken is. Egy Észak-Kinából származó 45 cm. magas Buddha-fej cz, amely a Tang-korszakból (618—907) való s a kinai művészet ez egyik fénykorának méltó emléke. Tudósok feltevése szerint a Lung Men-környéki barlangtemplomok egyikéből származik.

A NOSZVAJI MŰEMLÉKEK

Megemlékeztünk a Műgyüjtő legutóbbi számában a »8 órai Ujság« nyomán arról a botrányos rombolásról, mely a noszvaji templomot áldozatul dobta oda egy modern, stílustalan épitészeti restaurálás terveinek. A Műemlékek Országos Bizottsága mély megbotránkozással tárgyalta ezt az esetet. A lebontott templom régi szentélyének románkori faragott kövei, melyekre eleinte a Nemzeti Múzeum tartott igényt, rövidesen a Borsod-Miskolci múzeumba kerülnek. Ugyanott fogják elhelyezni a tizennyolcadik századból való mennyezet negyven darab festett deszkalapját is, melyeket magyaros állat- és növényi motivumokkal ékesítve, Asztalos Imre és István miskolci asztalosok készítettek 1734-ben, akik azidőben úgyszólván egész Felsőmagyarország templomait ily magyaros mennyezetekkel díszitették.

NÉPIES HIMZÉSEK MÚZEUMOKNAK ÉS ISKOLÁKNAK

Az Iparművészeti Társulatnak birtokában hosszú idők óta gazdag népművészeti himzés-anyag van, melyet évtizedek óta kiváló szorgalommal és hozzáértéssel gyűjtött Györgyi Kálmán, a Társulat igazgatója. E gazdag anyagnak egy részet most az Iparművészeti Múzeum óhajtja megszerezni. A társulat választmánya nemrég elhatározta, hogy a múzeum számára e kollekciója egy részét átengedi, de ugyanakkor kikötötte hogy a néprajzi múzeumnak is juttassának az anyagból. Régebben a duplikátumokból időnként a társulat tagjai is vásárolhattak s ilyen módon értékes magángyüjteményeink is kiegészíthették készleteiket. Most a választmány a két vagy több példányban meglevő himzések fölöslegét a fővárosi iskoláknak szánta. Ott a művészi rajz- és kézimunka-tanítás fontos segédeszközei lesznek ezek a matyó és sárközi himzések.

AJÁNDÉKOK A SZÉPMŰVÉSZETINEK

A műértő és műpártoló közönség szerető érdeklődése a közelmultban is szép ajándékokkal gyarapította a mi kitűnő múzeumunkat. Az ajándékok sorában első helyen áll br. Hatvany Ferencé, aki Szinnyeinek egy gyönyörű plein air-képét, a »Kertben« ciműt adományozta a múzeumnak, ragyogó bizonyságául annak, hogy a Majális évéből való képen (1873) is mennyire foglalkoztatta a szabad ég alatti fények színező hatása a nagy magyar mestert. Ezenkívül Benczur Gyula második feleségének arcképe (Ürmössy Boldizsár lelkész ajándéka), Lotznak finom Hampelné Pulszky Polyxéna-portréja (dr. Hampel Gábor ajándéka) jutott a képtárnak. A grafikai anyag is szépen gyarapodott. Ernszt Lajos ajándékából egy szép Munkácsy ceruza-vázlat, Bedő Rudolf ajándékából két Zichy- és egy Pettenkoffen-rajz jutott a múzeumba.

A Műgyüjtő 1928. 6-7 sz.

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Városi képzőművészeti tanács létesítése érdekében indítottak propagandát Bécsben. A Künstlerhaus, Secessio és a Hagenbund művészegyesületei összefogtak, hogy történjék már valami a bécsi községi politikában az igazi művészet érdekében Alkalmat erre az a rosszul sikerült Lassalle-szobor adott, melynek leleplezésével a mai városi művészetirányítás egész dilettantizmusa feltárult. Egy olyan bizottságot sürgetnek tehát, amelyik felelős tanácsadó szerve legyen a községi szépítő-ügyeknek. Minálunk, ahol ezen a téren szerencsésebb a helyzet, mostanában egy fővárosi művészeti ügyosztály felállításáról tárgyalnak. Budapesten nem kell félni a művészi dilettantizmustól. Inkább ama fonák helyzetnek súlyát érzi a város, hogy a városszépítés feladatai ugyanazon kezekre hárulnak, melyek a községi házak tatarozási munkáival vannak elfoglalva reggeltől estig. Budapesten tehát a szociálpolitika és a művészet különválasztását kellene követelniök a művésztestületeknek, mert csak így lehet a főváros régi művészpártoló feladatának zavartalan folytatója.

Két szoborfej foglalkoztatja mostanában a külföldi művészeti közvéleményt. Az egyik az úgynevezett Laborde-fej, amelyet a Parthenon ormáról bombáztak le 1687-ben a velencei flotta ágyúi s amely csaknem száz év óta a Laborde-család birtokában volt. A híres Theseus-fej mellett ez a második fej, amely a Parthenonról származik s ezt most a család előzékenysége angol és amerikai ajánlatokkal szemben a Louvrenak juttatta. De még érdekesebb a másik fej sorsa, amely csodálatosan mutatja, hogy szoborrészek miként kerülnek végül is össze. A brüsszeli Cinquantenaire-ben van a knidosi Venus torzója, ez a gyönyörű törzs, melyről a fej hiányzott. Viszont a kopenhágai Carlsberg Glyptothekában volt egy fej törzs nélkül. Blinkenberg igazgatónak támadt az az ötlete, hogy ennek gipszmásolatát elküldi Brüsszelbe, hátha ráillik a törzsre. S íme, kétségtelenül bizonyossá vált, hogy többezer év után egymásra találtak. Most még csak azt fogják eldönteni, hogy melyik múzeumé legyen — a megfejelt Vénusz.

Képrepedések a régi képek arculatához hozzátartoznak ugyan, de azért ha nagyok és hólyagozással párosulnak, nem válnak éppen előnyére a régi képnek sem. Amerikában épen elég van az ilyenféle képekből. De szerencsére van egy német képrestaurátor, Suhr mester, Berlinben, aki az ilyen szépséghibákat egy-kettőre meggyógyítja s ezért most kivitték őt egy kis vendégszereplésre Newyorkba. Suhr nyilatkozott is, mikor megérkezett. Ő — úgymond — ezt a betegséget el tudja távolítani a képről, anélkül, hogy a képet más vászonra vinné át. De azért nem kell azt hinni, hogy mihelyst egy kép repedt vagy hólyagos, akkor az már ősi örökség. Oh nem. Ma a képrepedést en gross is gyártják. Belgiumban — úgymond — van egy gyár, melyben nagyüzemi uton állítják elő a régi németalföldi mestereket és egy sütőkemencében öregítik meg őket. Vannak külön Tizian-képrepesztő eljárások, melyek a festés alatti glazurt temperával állítják elő. A derék yankeek szájtátva hallgatták Suhr mestert és most — ilyen belga kályhásokkal akarnak üzleti összeköttetésbe lépni . . .

Háziiparos még hozzá magyar királyi háziiparos akart lenni egy budapesti háziipari üzlet tulajdonosa. Kérvényt adott be a kultuszminiszterhez, hogy őt vagy nevezze ki állami háziiparossá, vagy legalább államsegélyben részesítse. (Azt, hogy a gyermekei is örökölhessék ezt a méltóságot, egyelőre elhagyta a kérvényből.) Mindenesetre jellemző a mai idők szellemére s az állami protekcionizmusra, hogy ugyanakkor, mikor az agyontámogatott és államilag dédelgetett szövetkezetekről annyi sok szó esik, a magánvállalkozás egyszerűen állami szubvencióval s miniszteri támogatással akarja leverni azokat a kollégáit, akik a pénzt az állam nak adók formájában befizetik. A miniszter, igen helyesen, kiadta a kérvényt véleményezésre az iparművészeti társulatnak. Az pedig nevetett egy jót a kérvényen és elutasítandónak találta. Így most a szegény, vergődő magyar háziipar továbbra is a maga két keze munkájára és magánvállalatok tevékenységére lesz utalva, ahelyett, hogy címeres levélpapiron és államilag dotált autókon beszélhetne a vevőkkel.

MUZEUMIGAZGATÓK KÖZGYŰLÉSE

Annak a nagyjelentőségű eseménynek, mely az ősszel fog lezajlani Budapesten s Európa legkiválóbb múzeumvezetőit gyűjti össze kongresszusra, már serényen folynak az előkészületei. Az Internationaler Verband von Museumsbeamten tagjai egymás után jelentik be, hogy a szeptember tizenhatodikán megnyíló kongresszuson részt fognak venni. Eddigelé körülbelül hetvenen jelentkeztek, így Berlinből négyen (köztük Falke főigazgató), Drezdából hárman, Münchenből Dörnhöffer főigazgató, Zürichből Lehmann, Bécsből Glück, azonkívül Csehország, Hollandia, Dánia, Svédország, Románia képviselői jelentkeztek. Minthogy az egyesületnek száz tagja van, arra számítanak, hogy tagjai csaknem teljes számmal meg fognak jelenni az egy hétig tartó kongresszusra Budapesten.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS ÚJ ELNÖKE

Az Országos Képzőművészeti Tanács elnökévé *Bárczy* Istvánt nevezték ki. Ez a hír örömet és megelégedést keltett mindenütt, ahol a volt főpolgármester nagy művészetszeretetét ismerik. Bárczy István polgármesterségével egyidejűleg csaknem egy évtizedig volt az Iparművészeti Társulat elnöke is és a magyar művészet legkiválóbbjaihoz a személyes barátság szálai fűzik.

MR. CLARKE

A fővárosnak nemrég érdekes vendége volt. Mr. Clarke G. Louis, a cambridgei egyetem múzeumának igazgatója. Clarke jónevű régész, aki kiváltképp a népvándorláskori ásatások terén szakértő. Magyarországra azért jött, hogy az itt folyó borsodmegyei (derékegyházi) ásatások eredményeit megtekintse. Ezeknél az ásatásoknál kétezer éves kőszerszámokat s egy Árpádkorbeli hatéves gyermekcsontvázat találtak. Mr. Clarke a Nemzeti Múzeum régészeti osztályának vezetőjével, dr. Hillebrand Jenő egyetemi tanárral utazott Miskolcra s ott biztosította azt, hogy a miskolci múzeumba kerülő őskori leletek másodlatát a cambridgei egyetem is megkapja. Fővárosunkban való tartózkodását Mr. Clarke népművészeti gyűjteménye tökéletesítésére is felhasználta. Mint etnografus régi tisztelője a magyar népművészetnek, melynek érdekében otthon Angliában is lelkes propagandát fejt ki.

AUKCIÓ-KIÁLLITÁS

Az Ernst-Múzeum tavaszi aukciójának kiállítása egy héten át az érdeklődők és művásárlók ezreit vonzotta a múzeum termeibe. Az összegyüjtött anyag nemes értékei, valamint az elrendezésnek ezúttal is virtuózmódja a szezon egyik művészeti eseményévé tette ezt a kiállítást. Kivált a képanyag nagy gazdagsága volt lebilincselő hatással. Az aukció sikere tehát mindenkép biztosítottnak látszik.

A NOSZVOJI TEMPLOM LEBONTÁSA

Hihetetlenül barbár pusztítás foglalkoztatja a Műemlékek Országos-Bizottságát. Noszvoj, borsodmegyei község református templomáról van szó, mely a legrégibb magyar műemlékek közé tartozik. A XII. századból való ez a templom, amelynek Mátyás király korában épült szentélye a keresztalaknak érdekes félrebillenését mutatta, mintegy a Krisztus halála után lehajolt keresztet szimbolizálva. A községi presbiterium, minthogy a templom szűknek bizonyult, egy csabai mérnök ajánlatára a templom átépítését határozta el és nyomban le is bontatta a szentélyt. A műemlékek bizottsága, mikor az esetről értesült, nyomban leküldte a helyszínére Möller István műegyetemi tanárt, a középkori templomok nagy restaurátorát, de az ő fellépése csak a további rombolást akadályozhatta meg. A szentély köveit s a gyönyörű kazettás mennyezet egyes részleteit alkalmasint a Nemzeti Múzeumban fogják elhelyezni.

A Műgyűjtő 1928. 5. 02

KÖNYVEKRŐL

Kevés magyar könyvet olvastunk az utóbbi időben akkora örömmel, mint *Jeszenszky* Sándor »*Szép Budapest*« című munkáját. Iró, statisztikus, történetközlő, reformátor, tervező-mérnök szülöttének látszik ez a könyv. Ugy lehet olvasni, mint egy regényt. De annyi gondolatot sugall, mint egy esztétikai szeminárium. Végigmenve Budapest multbeli fejlődésén, belenéz a jövőbe. A multat megérti, a jövőért rajong. A jelent pedig okosan kritizálja. Mindent, ami szép, feltár előttünk, a fekvést, az eget, a hegyeket, a fürdőket, a régi házakat. De nem érzeleg. Hanem számadatokkal bizonyítja, mily keveset tettek e városért azok, akik urai és szolgái. Különösen megkapóak azok a részek, melyek a városrendezés hibáiról s az idegenforgalmi hivatalok tehetetlenségéről szólnak. A bajok legfőbb okának mégis a szegénységet tartja. Ennek egyenes folyománya a bérkaszárnyák nyomorúsága, a tradiciótlanság, a pesti városlakónak kedélyhiánya. E viszonyok szomorú eredménye az is, hogy itt nagy építészeti kérdésekben nincs átütőerejü közvélemény. Különösen megdöbbentő az, amit az élet drágaságának egyre fokozódó voltáról mond s amiből ő sem talál kivezető utat. Általában nincs e nagyvárosnak egyetlen kérdése sem: a Dunahajózástól a köztemetőkig, amiről el ne mondaná őszinte, de sohasem bántó véleményét. S ekkor azt gondoljuk: nini, ezt én is igy láttam, de mégis mennyire meglep! Igazán üdítő fellélekzés ez a munka a sok várospolitikai, építészettörténeti s unalmas statisztikákat összegyüjtő monografia után. Egy literary gentleman irása. Irva lendülettel, alátámasztva józan bizonyítékokkal, lezárva kemény és igaz megállapításokkal. De egybefüzve egy nagy szeretet érzelmével, mely egy boldog Budapest felé vágyakozik.

Dr. *Sas* Andor történetiró nagy gondossággal összegyüjtötte egy most megjelent munkában »*Szabadalmas Munkács város*« levéltárának adatait. Plasztikus erővel elevenit meg benne korokat és embereket. De nagy, dekorativ érzékenysége van a régi oklevelek és az irások szépségei iránt is. Ebben a könyvben igen érdekes adatokat találunk Lieb Mihályról, Munkácsy édesapjáról is. Magáról Munkácsyról, aki 1844-ben született Munkácson, csak születési feljegyzése maradt meg a plébánia anyakönyvében. A gyermek Munkácsy négyéves korában kerül el szülővárosából. Igy kevés benyomása maradt erről a városkáról. De apjáról fel van jegyezve a város iratai közt, hogy sótisztségi pénztárnok volt évi 500 frt fizetéssel. Mást is elmondanak róla az irások. Világosságot gyujtanak abba a sötétbe, melyet Malonyay följegyzései hagytak róla. A nagy festő apja Munkácsról Miskolcra menekült hivatalnok volt, aki a saját fia nyilatkozata szerint a szabadságharc viszontagságai közt szerezte betegségét. Abba is halt bele. Öt gyermeke, felesége, az oroszok elől menekült családja kissé titokzatosan jelenik meg, pedig az apának sem katonai szolgálata nem volt, sem politikai működése nem lehetett ok az üldözésre. Ugy látszik e kutatásokból, hogy más volt a baj. Lieb Mihály elfogadta Munkácson annak a »bizottmány«-nak tagságát, mely a márciusi napok után a »belcsend és rend fenntartására« alakult. Utólag emiatt igazolóeljárásnak vetették alá. Itt a kért és kapott államhűségi bizonyítványból arra lehet következtetni, hogy holmi destrukció vádja miatt üldözték az apát. Egyébként — jegyzi meg Sas Andor — az árva Munkácsy Mihály gondozója és anyai nagybátyja, Reök István is politikailag exponált ember volt. Ő volt ugyanis a Radikál Kör jegyzője.

MDK;

NOSZVAJ FERENC

Adatok Eger barokk emlékeiről.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.38.

Képzőművészeti Alap kiadása.

Noter, David de
(Gent, 1825 - ?)

„Konyhában" o.v. 79,5 x 111 cm
J. l. j.: David de Noter (Restaurált)
Védett. Kikiáltási ár: 25000 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Noter de, David (1825?)

„Konyhában" o.v. 79,5 x 111 cm

J. l. f.: David de Noter Védett.

Kikiáltási ár: 15000 Ft

BÁV 46. Képaukció katalógus Bp. 1976. szeptember

M. D. K.

NOTH József asztalos

1696-ban bástyalajdonos Budán

Gerő László: A budai vár helyre-
állítása Bp. 1951. 47. l.

MDK

Noth János

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek.
M.I. 1922.

9.1.

Noth János

asztalos

1696. ház tulajdonos

Budán

Gerő Boár

47. l.

Noth János

~~(1846.)~~ 1694.

lásd

Budapesti asztalos-

mesterek

~~est. Divatlap, 1845. II. 606. l.),~~

pérosi arány és fekete-
ban nyomva.

~~Grimm~~ Victoris és
Grimm után időrend-
ben Walzel színes nyo-
matai következnek.
A pesti polgári gyalogsá-
eskütételét ábrázoló,
nagyméretű műlap
első színes nyomata
1844-ben jelent meg ~~ból~~ ~~s~~ ~~[illegible]~~
~~kromolitografiája~~
~~jelent meg Vachot~~
~~Imre „A Magyar~~
~~Föld és Népei" c. művé-~~
~~ben, 1846-ban.~~

~~A negyvese évek~~
~~dezekán Walzel mellé~~
~~a legjelentősebb kő-~~
~~nyomo~~

PETER NOTHNAGEL, pékinas

1754-ben Mária Terézia zászlót adott a soproni pék-céh-nek. Unnepen a zaszlót kék sapkában és fehér leibliben a inasoknak kellett vinniök. A ruhát a céh adta nekik, de egyizben 50 magyar forintot kellett fizetniök érte. Peter Nothnagel 50 forintot fizetett. 167. old. 42. jegy

---

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

IX.

IZ.

M.D.K.

Nóti András

"A "Szabadság Ünnep" alkalmából a Fővárosi Képtárban rendezett kiállitáson szerepel müveivel.
Berend Ilona: "Nemzeti Kiállitás" cimmel ir a tárlaról.

1947. márc./
Szinház, Bp./19-25. III. évf. 12. sz.

.

M.D.K.

Nóti András

Berend Ilona: "József Attila szoborpályázat" cimmel ir és bemutatja a lapban a költőről készült szobrot.
Repr.

Szinház, Bp. 1947. okt. 1-7. III. évf. 4o. sz.

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Városi képzőművészeti tanács létesítése érdekében indítottak propagandát Bécsben. A Künstlerhaus, Secessio és a Hagenbund művészegyesületei összefogtak, hogy történjék már valami a bécsi községi politikában az igazi művészet érdekében Alkalmat erre az a rosszul sikerült Lassalle-szobor adott, melynek leleplezésével a mai városi művészetirányítás egész dilettantizmusa feltárult. Egy olyan bizottságot sürgetnek tehát, amelyik felelős tanácsadó szerve legyen a községi szépítő-ügyeknek. Minálunk, ahol ezen a téren szerencsésebb a helyzet, mostanában egy fővárosi művészeti ügyosztály felállításáról tárgyalnak. Budapesten nem kell félni a művészi dilettantizmustól. Inkább ama fonák helyzetnek súlyát érzi a város, hogy a városszépítés feladatai ugyanazon kezekre hárulnak, melyek a községi házak tatarozási munkáival vannak elfoglalva reggeltől estig. Budapesten tehát a szociálpolitika és a művészet különválasztását kellene követelniök a művésztestületeknek, mert csak így lehet a főváros régi művészpártoló feladatának zavartalan folytatója.

Két szoborfej foglalkoztatja mostanában a külföldi művészeti közvéleményt. Az egyik az úgynevezett Laborde-fej, amelyet a Parthenon ormáról bombáztak le 1687-ben a velencei flotta ágyúi s amely csaknem száz év óta a Laborde-család birtokában volt. A híres Theseus-fej mellett ez a második fej, amely a Parthenonról származik s ezt most a család előzékenysége angol és amerikai ajánlatokkal szemben a Louvrenak juttatta. De még érdekesebb a másik fej sorsa, amely csodálatosan mutatja, hogy szoborrészek miként kerülnek végül is össze. A brüsszeli Cinquantenaire-ben van a knidosi Venus torzója, ez a gyönyörű törzs, melyről a fej hiányzott. Viszont a kopenhágai Carlsberg Glyptothekában volt egy fej törzs nélkül. Blinkenberg igazgatónak támadt az az ötlete, hogy ennek gipszmásolatát elküldi Brüsszelbe, hátha ráillik a törzsre. S íme, kétségtelenül bizonyossá vált, hogy többezer év után egymásra találtak. Most még csak azt fogják eldönteni, hogy melyik múzeumé legyen — a megfejelt Vénusz.

Képrepedések a régi képek arculatához hozzátartoznak ugyan, de azért ha nagyok és hólyagozással párosulnak, nem válnak éppen előnyére a régi képnek sem. Amerikában épen elég van az ilyenféle képekből. De szerencsére van egy német képrestaurátor, Suhr mester, Berlinben, aki az ilyen szépséghibákat egy-kettőre meggyógyítja s ezért most kivitték őt egy kis vendégszereplésre Newyorkba. Suhr nyilatkozott is, mikor megérkezett. Ő — úgymond — ezt a betegséget el tudja távolítani a képről, anélkül, hogy a képet más vászonra vinné át. De azért nem kell azt hinni, hogy mihelyst egy kép repedt vagy hólyagos, akkor az már ősi örökség. Oh nem. Ma a képrepedést en gross is gyártják. Belgiumban — úgymond — van egy gyár, melyben nagyüzemi uton állítják elő a régi németalföldi mestereket és egy sütőkemencében öregítik meg őket. Vannak külön Tizian-képrepesztő eljárások, melyek a festés alatti glazurt temperával állítják elő. A derék yankeek szájtátva hallgatták Suhr mestert és most — ilyen belga kályhásokkal akarnak üzleti összeköttetésbe lépni . . .

Háziiparos még hozzá magyar királyi háziiparos akart lenni egy budapesti háziipari üzlet tulajdonosa. Kérvényt adott be a kultuszminiszterhez, hogy őt vagy nevezze ki állami háziiparossá, vagy legalább államsegélyben részesítse. (Azt, hogy a gyermekei is örökölhessék ezt a méltóságot, egyelőre elhagyta a kérvényből.) Mindenesetre jellemző a mai idők szellemére s az állami protekcionizmusra, hogy ugyanakkor, mikor az agyontámogatott és államilag dédelgetett szövetkezetekről annyi sok szó esik, a magánvállalkozás egyszerűen állami szubvencióval s miniszteri támogatással akarja leverni azokat a kollégáit, akik a pénzt az államnak adók formájában befizetik. A miniszter, igen helyesen, kiadta a kérvényt véleményezésre az iparművészeti társulatnak. Az pedig nevetett egy jót a kérvényen és elutasítandónak találta. Igy most a szegény, vergődő magyar háziipar továbbra is a maga két keze munkájára és magánvállalatok tevékenységére lesz utalva, ahelyett, hogy címeres levélpapiron és államilag dotált autókon beszélhetne a vevőkkel.

BALATONI VÁNDORKIÁLLITÁSOK

A Balatoni Művészszövetség, mely a Nemzeti Szalonban is megmutatta már, mennyire sugalló hatással van ma élő művészeinkre is a »magyar tenger«, ez év nyarán többfelé vándorkiállítást fog tartani a Dunántul nagyobb városaiban. Ez alkalommal a képzőművészeti alkotásokon kívül modern magyar iparművészeti munkákat is be fog mutatni kisérletképen.

A HOPP-MÚZEUM GYARAPODÁSA

Alig ötéves fennállás után egész sereg új szerzeménnyel gazdagította nagyemlékű alapítója gyűjteményét a Hopp-múzeum. Az a szerzeménye azonban, melyet most iktatott gyüjteményébe, művészi érték dolgában túltesz az eddigieken is. Egy Észak-Kinából származó 45 cm. magas Buddha-fej cz, amely a Tang-korszakból (618—907) való s a kinai művészet ez egyik fénykorának méltó emléke. Tudósok feltevése szerint a Lung Men-környéki barlangtemplomok egyikéből származik.

A NOSZVAJI MŰEMLÉKEK

Megemlékeztünk a Műgyüjtő legutóbbi számában a »8 órai Ujság« nyomán arról a botrányos rombolásról, mely a noszvaji templomot áldozatul dobta oda egy modern, stílustalan épitészeti restaurálás terveinek. A Műemlékek Országos Bizottsága mély megbotránkozással tárgyalta ezt az esetet. A lebontott templom régi szentélyének románkori faragott kövei, melyekre eleinte a Nemzeti Múzeum tartott igényt, rövidesen a Borsod-Miskolci múzeumba kerülnek. Ugyanott fogják elhelyezni a tizennyolcadik századból való mennyezet negyven darab festett deszkalapját is, melyeket magyaros állat- és növényi motivumokkal ékesítve, Asztalos Imre és István miskolci asztalosok készítettek 1734-ben, akik azidőben úgyszólván egész Felsőmagyarország templomait ily magyaros mennyezetekkel díszitették.

NÉPIES HIMZÉSEK MÚZEUMOKNAK ÉS ISKOLÁKNAK

Az Iparművészeti Társulatnak birtokában hosszú idők óta gazdag népművészeti himzés-anyag van, melyet évtizedek óta kiváló szorgalommal és hozzáértéssel gyűjtött Györgyi Kálmán, a Társulat igazgatója. E gazdag anyagnak egy részet most az Iparművészeti Múzeum óhajtja megszerezni. A társulat választmánya nemrég elhatározta, hogy a múzeum számára e kollekciója egy részét átengedi, de ugyanakkor kikötötte hogy a néprajzi múzeumnak is juttassanak az anyagból. Régebben a duplikátumokból időnként a társulat tagjai is vásárolhattak s ilyen módon értékes magángyüjteményeink is kiegészíthették készleteiket. Most a választmány a két vagy több példányban meglevő himzések fölöslegét a fővárosi iskoláknak szánta. Ott a művészi rajz- és kézimunka-tanítás fontos segédeszközei lesznek ezek a matyó és sárközi himzések.

AJÁNDÉKOK A SZÉPMŰVÉSZETINEK

A műértő és műpártoló közönség szerető érdeklődése a közelmultban is szép ajándékokkal gyarapította a mi kitűnő múzeumunkat. Az ajándékok sorában első helyen áll br. Hatvany Ferencé, aki Szinnyeinek egy gyönyörű plein air-képét, a »Kertben« címűt adományozta a múzeumnak, ragyogó bizonyságául annak, hogy a Majális évéből való képen (1873) is mennyire foglalkoztatta a szabad ég alatti fények színező hatása a nagy magyar mestert. Ezenkívül Benczur Gyula második feleségének arcképe (Ürmössy Boldizsár lelkész ajándéka), Lotznak finom Hampelné Pulszky Polyxéna-portréja (dr. Hampel Gábor ajándéka) jutott a képtárnak. A grafikai anyag is szépen gyarapodott. Ernszt Lajos ajándékából egy szép Munkácsy ceruza-vázlat, Bedő Rudolf ajándékából két Zichy- és egy Pettenkoffen-rajz jutott a múzeumba.

A Műgyüjtő 1928. 6-7 f.

Hotel Vilmos

Hobran

1881, Budapest

Nóti András

l.

Szabad Művészet

1948. 302. l.

téktelenebb raktári anyag kivételével érti. A
közlésben, hanem a meghatározásokban é
törekszik káprázтató elnevezésekre, s az ily
Vannak természetesen alternatív, vagy nem
nak szánt altribuciói; ingadozásaira azonb
ményekre. Tárgyakként adtunk bibliográfi
sokat azonban mellőztük; így is bő lett. Se
mint a nagyszámú kép, laponként átlag eg
és szobroknál iskolák, az iparművészeti tár
ben csoportosítottuk. A kódexek is időre

A lajstromok az esztergomi gyűjte
ostromot megelőző állagát tartalmazzák. A
helyen őrizték, aminek folytán a gyűjtem
szenvedtek, amelyeket azonban, topográfiá
lembe. A lajstromozási munkát 1941-ben f
mat is.

A kötet kollektív munka eredménye.
Tibor, a Régészeti Múzeumét és a Kincs
Berkovits Ilona írta. A képtár meghatáro
Genthon István értékes közreműködésével
gyait Csányi Károly (ötvösség, kerámia, sz
leltára, és a gobelineket illetően Dutka Már
Balogh Albin és Lepold Antal kutatásai al
meghatározói Csányi Károly, Genthon Istv

~~Beck András~~

Nóti András

tovább Sóvári János

második

Eldőlt a József Attila emlékmű-pályázat

A József Attila emlékművének bíráló bizottsága tegnap meghozta végleges döntését. Az első díjat és egyben a kivitelezére való megbízást *Beck* Andrásnak ítélték, a második díjat *Sóvári* János, a harmadik díjat *Nóti* András kapta. Emlékezetes, hogy kora ősszel a Képzőművészek Szabad Szervezetében döntött először a számtalan beérkezett pályamű fölött a zsűri úgy, hogy tíz művészt hívott meg újabb szűkebbkörű pályázatra. A sajtónak és a közönségnek nem volt alkalma megtekinteni a szűkebb pályázatra beérkezett műveket. Lehetséges, hogy remekműnek ítélte oda az első díjat a zsűri, de azért talán lehetett volna az adófizetőnek is alkalmat adni, hogy megtekinthesse: milyen szobor fogja hirdetni József Attila emlékét az Eskü-téren.

Világ 1947. nov. 13.

csempészte Wartbergbe Zichy Károly grófhoz. Ez időtájt festette természet után Albrecht főherceget Adám, hires műncheni festőnek a bajor király megrendeléséből készülő s a novarrai csatát ábrázoló nagy képéhez.

Az ötvenes évek szintén minden különösebb esemény nélkül teltek el. 1852-ben a helytartótanács megbizásából meg festette I. Ferenc József császár arcképét, 1858-ban pedig az elhunyt Zsófia hercegnőt festette aquarellben a királyné megrendelésére. 1856-ban alkotta egyik legismertebb életképét. A mennyasszony megérkezését, mely most a Szépművészeti Muzeum tulajdona. 1861-ben részt vett a Magyar Képzőművészeti Társulat megalapitásában. Ugyancsak 1861-ben neje halála

Képe sti Hirlap 1931 LIII jun.25.2 (

Rozgonyi

Nóti András: Kossuth turini mellszobra.

5x5

Nóti András rolvár

Szabad Nép 1947

9.19. – 4.

Nóti András nőbrárművén.

Magyar Nemzet.

1949. I. 8., 2. old.

(: Stir. :)

Nóti András nobrász.

Magyar Nemzet.
1945. X. 14. I. 136.
(: Bezámoló :)

Nóti András szobrász

Szabad Művészet, 1948. III. köt.

1. sz. 47. o. Művészeti Hírek.

Nóti András nobrázsművén.

8 órai Ujság.
1930. IV. 8., 6.
(= Hír.:)

Képes Pesti Hirlap 1930 LII ápr.8.2 o.

Rozgonyi

Nóti András: Bethlen Gábor mellszobra.

7x10.

Nóti András †

Lap: Szabad Szó

Megjelent: 1949 JAN. - 6.

93

Meghalt Nóti András

Hosszas szenvedés után meghalt az Uj Szent János-kórházban egyik legkiválóbb szobrászművészünk, Nóti András. Halála annál tragikusabb, mert akkor következett be, amikor Nóti már beválthatta volna a hozzáfűzött reménykedéseket. Igy is jó sereg maradandó alkotása hirdeti tehetségét, igy többek között a József Attila szoborpályázaton díjat nyert műve.

Nóti András mint ember és mint barát is oly kitünő volt, mint művész. Szeretett elvegyülni a tömegben, figyelte az embereket, az arcokat, akkor oldódott fel legjobban, ha ott élt a dolgozók között. Erős humorérzéke volt és ez művészetében annyit jelentett, hogy sok mindent át tudott élni és megérteni. De soha nem alkudott meg. Egész életén át küzdenie kellett az érvényesülésért, a megélhetésért, s ha szemléletét, emberi és művészi becsületét nem is, egészségét azonban felőrölték a szörnyű fasiszta évek. Halála nagy veszteség a magyar képzőművészetre, s kevés olyan művész van, akit annyi barátja gyászolna, mint őt.

A m. kir. vallás- és köz

Budapest 5. P

.3939/1949. VI.1.
..... szám.

Müemlékek Országos Biz

Nyomtatvány.

Hivatalból.
zolgálati ügyben.
íj átalányozva.

Nóti András

Léda, márvány

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 júl

Nóti András

Bemutatott műve:

206. sz. „Léda", márvány.

Balogh J.: A „Magyar Képzőművészet", I. műszeti kiállítás, Budapest, 1946. VII.

141

MDK

Nóti András, szobrászm.

194.	Proletáranya.	Terrakotta.
223.	József Attila portréja.	Márvány.
233.	Emlékműtervezet.	Gipsz.

v.Ernst Muz.- A Szocdem.Párt Képzőm.-nek Társasága és meghivitt művészek kiáll.-a. 1945.okt.13.-28.Kat.

Nóti András MDK

Ny. R. portraitja, márvány

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

MDK

Nóti András
Munkásasszony

M. Képzőm. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs,
1946, dec.

MDK

Nóti András

Gáspár Emőke, terr.

M. Képzőműv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947. máj.
6 l.

MDK

Nóti András

Léda, márv.

Magyar Képzőművészetért. I. kiáll.
Ernst Muz. 1946. jul. 14 l.

Nóbi András festő

MDK

Neve szerepel a kiállítók között.

Nikelszky Géza: „Bpesti és pécsi képzőművészek egyéttes csoportkiállítása"
Dunántúli Népszava. 1946. II. évf. dec. 8. 8. 1.

M.D.K.

Nóti András
szobász

Munkáiról.

Magyar Nemzet, 1959. nov. 29. 8 l.
Dutka Maria: Munkáselet a képzőművészet tükrében

MDK

Nóti András

részt vett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-síremlékre? Képzőművészet 1928. 7. sz. 64.l.

M.DK

Nóti András,

A Képzömüvészek Szabad Szakszervezetében háromnapig láthatók voltak azok a müvek, melyekkel 48 müvész az Eskü-térre felállitandó emlékmüre pályázott.

A feladatot legmüvészibben, legközéthetöbben N.A. oldotta meg.

Végtelen egyszerü eszközökkel monumentális J.A. alkjáról elmondhatjuk:ezaz a költö és ember ,aki ifju és öreg szivekben él.

Dr.Lutka Mária: Versengés József Attila emlékmüvéért. Világ. 1947. szept.28.

M. D. K.

NÓTI András szobrász

1903 – 1949

1256. „Anya" (1939) Hsz.: 56.513-V.

1257. „József Attila" (1942) Hsz.: 56.514-V.

A M. N. Galéria állagjegyzete T./6. sorsz.

Bp. 1959. 84. l.

MDK

Nóti András

V.B: A József A. emlékmű... Sz.M. 1947. 9-10.sz. 180-181.l.

M.D.K.

Nóti András

Művével szerepel az Ernst Muzeum kiállitásán, amelyet "Képzőművészek a hadifoglyokért" cimmel rendeztek a „Siess Adj Segits" akció keretében.

Szinház, Bp. 1947. jan. 8-14. III. évf. 2. sz.

M.D.K.

Kóti András

Művével szerepel az Ernst Muzeum Kiállitásán, amelyet "Képzőművészek a hadifoglyokért" cimmel rendeztek a „Siess Adj Segits" akció keretében.

Szinház. Bp. 1947. jan. 8-14. III. évf.
2. sz.

Nóti András †

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Népszava

Megjelent: 1949 JAN 11

193 — **Nóti András temetése** hétfőn délután volt. A fiatalon elhúnyt szobrászt a kultuszminiszter, a főváros és a Fészek Klub képviselője búcsúztatta.

6 db

tságá-

est.

-án 164

e s a

sszazá

eljárá

végett másolatban megküldöm.

Budapest, 1922. március hó

a miniszter helyett:

tárcza { főkönyv 27 köt. 19 lap 9 tétele
számlakönyv ____ köt. ____ lapján.

iniszternek jelen kelet és ügyszám
. kir. állampénztárhoz intézett

VI. fejezet, 27. cim, 2. rovat, 1. al

Bizottsága részére a beszerzett fütő-
sére Tizenegyezerháromszáznegyvenkettő
ngedélyezvén, utasitom az állampénztár
itett Bizottság elnökének vagy helyet-
elszámolás kötelezettsége mellett
jelölt alnaplójában kiadáskép számolja

Nóti András.

Az Ady-szeremlékpályázaton lapra feszített Adyt ábrázoló művével vesz~~t~~ részt. (anlítve).

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 14.

Noti András.

Részt vesz az Ady Endre-síremlék elkészítésének pályázatán.

Magyarság, 1924. febr. 9.

Nóty András.

Az Ady-szeremlékpályázaton részt vesz pályaművével, mely adyt lauttal ábrázolja. (emlétve.)

Az Est, 1928. febr. 14.

Náti András.

Pályaműre szerepel a Műcsarnokban bemutatott adysíremlékpályázaton. Műre lantra fezített adyt ábrázolja. (említve.)

a Reggel, 1928. febr. 13.

Nóti András.

Részt vesz az Ady Endre-
szemlék pályázaton.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 9.

M. Á. K.

Nóti András

Leányportréjának rapf.-t bemutatja a lap a Munkácsy-Céh kiállításáról a Nemzeti Szalonban.

Szinházi Élet. Bp. 1936. május 31–junius 6.
XXVI. évf. 23. sz. 44. lap.

MDK

Nóti András

Léda, márvány

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig
14.lap

Nóti András szobr. /1903-1949.jan.6./

[redacted] Szabad Művészet

1949. ~~46.~~ 1.

47. l.

M.D.K.

Nóti András szobrászművész

Mint a lap irja : "a fiatal szobrásznemzedék egyik legtehetségesebb tagja a napokban készült el Angelo ólomszobrával. A pompás szobor középkori lovag vértezetében ábrázolja Angelot."
Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1934. szept. 2-8. XXIV. évf. 37. sz. 25. lap

Nóti András †

okt ... kelet és

nv. ... ézett ren-

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Szabad Szó

Megjelent: 1949 JAN 12

93

Eltemették Nóti Andrást

Hétfőn délután temették el a főváros adományozta díszsírhelyre *Nóti* Andrást, a kiváló szobrászművészt, a József Attila emlékmű alkotóját a Kerepesi-temetőben. A fiatalon elhúnyt szobrászt *Ortutay* Gyula kultuszminiszter búcsúztatta.

zá ... támoga-

és ... élyegil-

ogy dr. S c h n e l l e r V i l m o s,
ága titkára részére /Budapest, VI. Aréna-
tendő egy havi fizetési előleg fejében
ngőt a 90.520. számu csekkszámla ter-

48001/1928.szám.

III.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.-

VI. Állatkerti-ut 1.

Folyó évi junius hó 23-án kelt 277/928. számu előterjesztésére, tudomás végett megküldöm.

Budapest, 1928. junius hó 25-én.

A miniszter rendeletéből: Dr. Tihamér

Nóti András

Lap: Képes Figyelő

Megjelent: 1949 JAN. 29.

93

NÓTI ANDRÁS

A legtisztább magyar művészegyéniségek egyikét, Nóti Andrást utolsó útjára kísértük. Negyvenhatodik születésnapján halt meg, alkotóerejének teljében, félbenhagyott munkák egész sorát hagyván befejezetlenül. Az élet mostohán bánt vele, holott teljes szívéből szerette. Átszenvedte a bori munkaszolgálatos sors minden szörnyűségét, de, amint búcsúztató papja mondta: „Nem szűnt meg a legnagyobb megpróbáltatások idején is művész lenni és üldöztetése alatt is egyre terveivel foglalkozott."

Nóti András művészetét, tehetségét, a prágai Petőfi-szobor, a torinói Kossuth-szobor, a harmadik díjat nyert József Attila emlékműterven kívül még sok értékes mű hirdeti. Nóti András szelíd, finom művészegyéniségével nem mindennapi műveltségével sok barátot szerzett magának. A főváros által adományozott díszsírhelyen kapott örök pihenőt.

Berend

X/10 1914

k vétele után nyomban a szokásos hi-

al az intézetekkel, a melyekkel a le-
közvetlenül közlöm, a többi hatósá-
zettel pedig a közvetitő hatóságok
intézetekre vonatkozóan a felekezeti
zkedésre.

október hó 6-án.

FELJEGYEZTETETT
Előlap napló:
főkönyv:

a vizitátorokat vagy a lelkészek
szőllősi XXVII. c.), vagy a városi
fizetvén egyszersmind a vizitáció
(eperjesi XIV. c.)[50]

Németországban az *assessori* ti
volt, amint kitűnik ez az 157
„Visitations-Ordnung"-ból,[51] az 1
tartásból[52] s az 1580-i szászország
Nálunk csak a XVII. században t
Az a munka, amit a XVII. század
végeztek, megvolt és végezték a X

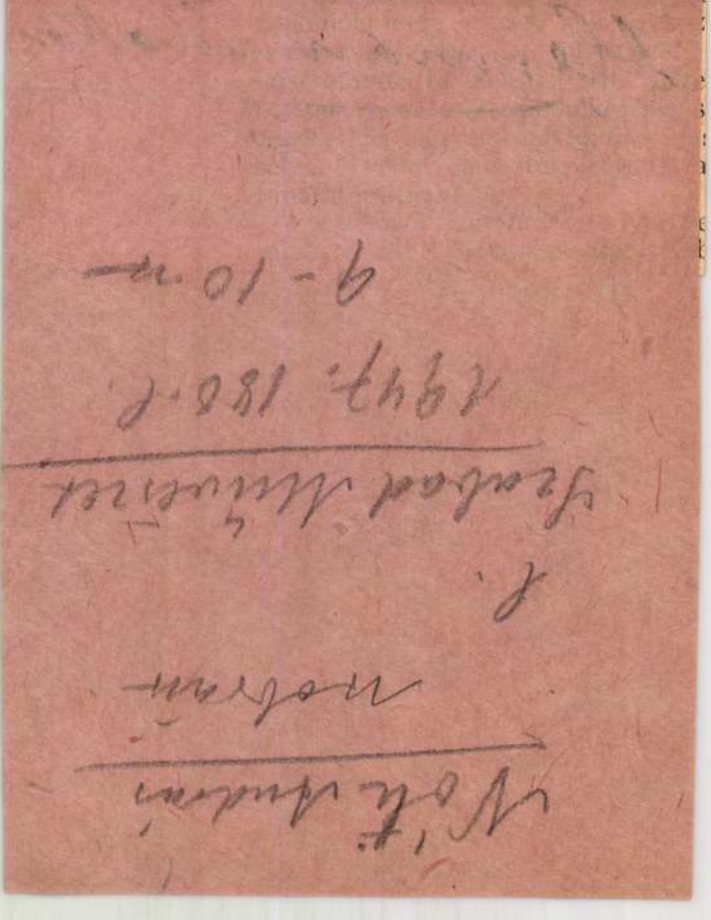

felsőmagyarországi XXXII. c., honti XXIV. c. A lelkész jövedelme setén kérhette felsőbbsége közbegosan nincs rendelkezés kánonainkelkésznek javadalmából elengedni m szabad — mindenesetre az őket jövedelemről könnyen nem mondténhetett azonban, hogy valaki jobb utni, ígéretet tett, hogy a lelkészi észéről a másik ellenében lemond. ellen szól a felsőmagyarországi nelyszerint „senkinek sem szabad ielyre vágyik, rejtett, vagy tilos i".[44] Maga az egyházi felsőbbség volt, hogy a lelkészek jövedelme ne kevesbíttessék meg, amint ezt ıti a borsod-gömöri-kishont XXIV. en és rossz szándékból ne kevesbítaz őseiktől rendelt javadalmakat s lelkipásztorukat..., ahol ezt nem az egyház mint szentségtörő lelki

MDK

Nóti András

József Attila portréja, márv.

Szoc. dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Mus.
kiáll. 1945. okt. lo 1.

Nóti András

szobrász

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Fiatal Magyarország

Megjelent: 1949. jan.

Képzőművészet

93

Nóti András
1903–1948

Konzervatív mestereknek: Zala Györgynek, Ligeti Miklósnak volt a tanítványa. Az ő műhelyükben és a torinói képzőművészeti akadémián tanulta meg a szobrászmesterség titkait. Az ő műve a torinói Kossuth-szobor. Résztvett az Ady-síremlék pályázaton, megmintázta Petőfi szobrát, Bethlen Gáborét, de igazi nagy feladatokhoz nem jutott el. Bekapcsolódott a baloldali mozgalmakba, kultúrmunka keretében harcolt a rendszer ellen. Vállalta a veszélyeket, a rendőrség üldözését. Tudta nagy ezt a harcot művészetének jövőjéér: is folytatja. A felszabaduláz után végre méltó munkába foghatott, résztvett és díjat nyert a József Attila szoborpályázaton. Szorosar összefonódott működésében a pártmunka, a tömegek

fordít

özoktatásügyi miniszterről.

Nóti András józsef Attila-szobra.

rről szóló
140.§-a az
tkozólag ta
azokat mag
azonban in
etleg betör
va kivánato
sának kérdé
tartanom a
leg -épen a

hajtá-
sitásé-
hogy
llen
lami
tosi-
z ösz-
rendez-
udo-
sénél

Nóti András

Nobrász

V. Gergely Győző

u.

MKSz 1947

Nóti András

Szobrász

József Attila
szobortervé
repr.

Fcinyszöró

1945 okt. 31.

Dareikosok X. 57.

MDK

Nóti András
Proletáranya, terr.

Szoc. dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Mus. kiáll. 1945. okt. 8 l.

Vóti András

Anya gyermekével. (1943) Terrakotta, 40 cm.
Szerepelt a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

18-1

MDK

Nóti András, szobrász

Proletár anya. Bronz.

Föv.Kpt.-MKSzabs.-II.Szabó Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat.15.1.

MDK

Nóti András

Proletáranya, terr.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Dobos Ilona
1966. szept.

Barlangba menekültek a
nősült meg

MDK

Nóti András

József Attila portréja, márv.

Szoc.Dem. párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

EA.....ltsz.

MDK

Nóti András

Emlékmütervezet, gipsz

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

Dobos Ilona
1966. szept.

Barlangba menekültek a
nősült meg

MDK

Nóti András

József Attila, márv.

Fiatal magyar képzőműv. Főv.Képtár 29. kiáll.
1946. dec. 12 l.

Nóti András

Emlékmütervezet, gipsu

Szoc.dem. párt képzőművészeinek társ. Ernst Muz.
kiáll. 1945. okt. 10 1.

MDK

Nótiné Kálnay B., festöm.

Asztalbontás előtt. Olf.

Nemz.Szal. -VI.Tavaszi Szalon. 1931.ápr. Kat.

Nótiné Kálnay B.

Katol.Szemle.1931.II.522-39.l.

Nótiné Kálnay Boriska

Képzőművészet. 1931, 37.sz. 48 l.

Lányi Sámuel a kékkői uradalom mérnö-
Lehhardt Sámuel pesti rézmetsző
tán készülhetett. (000 Ft.)
meretlen mester fametszete. Megjelent:
. 182 l.
meretlen mester fametszete. Megjelent:
z. 572 l.
ske Ferenc fametszete. Megjelent:
l sz. 328 l.
meretlen mester fametszete. Goró La-
rajz ismeretlen helyen. Megjelent:
57 l. - A Vasárnapi Ujság képének fel-

elezve balra lent: "Cserna" - Ceruza,
gész lap mérete: 4o x 26.1 cm. Magyar
T.7876. - Morelli Gusztáv fametszeté-
agyar monarchia irásban és képben.
oo. 119 l. Divény és Salgó képével

Nótiné Kálnay B.

Tavaszi verőfény

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 9 l.

Nőtlenné, K. Borisska festő

Nemzeti Szalon téli tárlatán neve szerepelt.

EK-932-T-1.

MDK

Nótiné Kálnay B., festö.

Könyvek. Of.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Katal.

MDK

Nótiné Kálnay Boriska

Az Alkotó Művésznők Egyesületének első kiáll.
Képzőművészet 1931. 42. sz. 163.l.

MDK

Nótiné Kálnay B.

Vadászzsákmány.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932 Febr.-Marc.

MDK

Nótiné Kálnay Boriska

A N. Szalon tavaszi tárlata. Képzőművészet 1931. 42. sz. 164.l.

MDK

Nótiné K. Boriska

Képzőművészet 1932. 44.l.

MDK

Nótiné Kálnay Boriska

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

Nótiné Kálnay Boriska

Hajnalodik a Balaton,

Balatoni Társaság V. Kiállitás
Nemzeti Szalon 1933. május

MDK

Nótiné Kálnay Borisska festöm.

az ujabb generáció kitünö képviselöje.

Koross Mihály:...magyar festök csendelet kiállitása.
Képzömüvészet.1932. 48.sz. 68.l.

Nótiné K. Boriska.

Nemzeti Szalon csendéletkiállításán szerepelt.

Esti Kurir 932. II. 21.

Nótiné K.Boriska festőművész

Őszi tárlat a Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Az Est 1931.IX.20.

Nótiné, Kálnay Boriska

Művészeti plein air iskola őszi tár-
latán a Lipótvárosi Társaskör termében
szerepelt.

EK. 929. IX. 29.

MDK

Nótiné Kálnay B., festö

Öszi lombhullás.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1932. junius. Kat.

MDK

Nótiné Kálnay B.,festö

Téli szürkület.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

MDK

Nótiné Kálnay B.,festö

Öazi veröfény a Schmidt parkban.

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat. 1932. dec. nat.

MDK

Nótiné Kálnay B.

A hámori tó Lillafüreden. Olajf.

Nemzeti Szalon.- Őszi Tárlat. 1932. szept. Kat.

MDK

Notiné K.Boriska, festö

Erdö mélye. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1931. szept. Kat.

MDK

Nótiné Kálnay Boriska

Képzőművészet, 1932. VI. 48.sz. 68.l.

MDK

Notiné Kálnay B., festö

158. Alkonyodik a Balatonon.

Nemzeti Szalon.-A Balatoni Társ. IV.Kiáll.
Bp.1930 szept. Kat.

Bernt Notke, szobrasz

A Szent György szobor ismerete kielemezhető Bernt Notke Szent Jürgen szobrából;a két pancélos alak hat nézetének összevetése a jó száz évvel későbbi Bern Notke szobraval közvetlen ismeretre vall.Az 1489-ben befejezett mü agaskodó lovon abrazoljaa sarkanyölő Szent alakjat./Stockholm/. 11.old.

Pogány Balás Edit: Kolozsvári Narton és György szobrának antik előzménye 1.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz

Bernt Notke, szobrasz

33.kép.-Bernt Notke:St.Jürgen,1489.Stockholm.-Hatás sal lehetett szobrára a Kolozsvári testvérek Szent László szobra.--Fekete repr. 15 .old

Pogány-Balas Edit:Kolozsvári Márton és György szobrának antik előképeiről 1.11d

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp.

Bernt Notke, szobrasz

Nótíné K. Boriska

Erdő mélyén c. Lépe repr.

Képzőművészet

1931. 43-44. sz.

Nótiné Kálnay B.

1.

Művész-Élet

1932. okt. 7.

12. l.

Előfizetési ára:

Egész évre 16, fél évre 8, negyed évre 4 kor.

ó 1-én és 15-én.

ny-társaság.

Nótiné Kálnay B.

117 Őszi lombhullás 90.—

Nemzeti Szalon

tav. kiáll. 1932 jun

gyártmány.

Nótiné K. Boriska

Gellérthegyi park-részlet, olaj

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

Krasznahorkai vár leltározása

VII. 146.

NÓTINÉ KÁLNAY B.

94 Vadászzsákmány 100.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1933 febr–márc

ébet.

kélyén áll Szilágyi Erzsébet, kezében disz-
nézi a gyermek Mátyást, ki térdre eresz-
kezekkel kéri anyjától a kardot. Az er-
korlátján Szilágyi Erzsébet bal keze nyug-
a tekintünk, hol a várból a magyar sereg vonul
Szilágyi Erzsébet fejdiszéről fátyol omlik vállai-
nyláncz, ő ruhájának, bő ujja a kézcsukló
és hosszú mentéje prémes.
ját aranyabroncs szorítja, kabátja barnavörös,
topánjának szára rövid. Tollas kal-
fekszik. Alól jobbra a mester jelicse ez:
d."
és, vászonra, méretei 250 : 153 cm.
a 69859/96 rendelet alapján (12/97
500 ft.
~~váradi muzeumnak a 37021/99. sz. rendelettel.~~
Vzd. Muz.
zántúl" 1899. junius 13-án megjelent 132. számát.

NÓTINÉ KÁLNAY B.

88 Asztalbontás előtt olajf. 150.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1931

430

1905.

~~pe~~:

an ül, de balra néz. ~~[illegible]~~
intázott szőnyegkelmével bevont pam-
diszitett gyászruhát visel, melyet
meg. Elől bodrozott haját kontyba tü-
me barna. Mögötte a háttérben fara-
földre, a hol nyitott könyv hever,

cm.
i 20578 sz. leirattal 10000 K-án

Nótiné Kálnai Boriska

festőművésznő

Vigaszkiállítás – Nemzeti Szalonban képével szerepel

Est 1931.VI.21.

Noti Endre

1921/22 I., 1922/23

Ferképzomfoiskévk

118. l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MŰANYAG
Budapest

OKT 2 91

Nott László

1021

(NOTT LÁSZLÓ RAJZA)

TV-KAMERA A SZERSZÁ

Nemrégiben a TV meglátogatta gyárunk szersz ámüzemét, ho lantva tanácsot adjon a pályaválasztás előtt álló fiatalokn vezetője, Lager Tibor, és a

A vasasszakszerveze és a KGM közös állá

A közelmúltban a vasasszakszervezet elnöksége és a KGM miniszteri értekezlete együttes ülésen elemezte a gazdasági reform bevezetése óta eltelt idő eredményeit és a munkatermelékenység alakulásának tapasztalatait.

A szakszervezet elnöksége és a minisztérium közös állásfoglalásában bevezetőül megállapítja, hogy a kohó- és gépiparhoz tartozó vállalatok tevékenysége a népgazdaság érnak következménye. Ezek a okok figyelmeztetnek arr hogy felül kell bírálni a köz ponti szabályozók némelyiké de elengedhetetlen a vállala tok gazdálkodásának belső fe lülvizsgálata, az élő munk hatékonyságának fokozása.

A szakszervezet elnöksége é a minisztérium a továbbiak ban feltárja azokat a lehető ségeket, amelyek segítik a ter melékenység növekedését, er

Nottenstein

Budai könyvkötő és
nyomdász 1733

l.

Romhányi

86. l.

Nobtenstein-család

Könyvkötők

Buda XVII. sz.

l.

Rombauer

64, 65. l.

mdk.

Wolfenstein budai nyomdájában

megjelent ritka nyomtatvány 1733-ból
Vett aus seinen Steinkäuffen wiederum
"aufwachsende Ofen".

Berlasz Vilmos: A Kiscelli Múzeum Bp. 1962

15. l.

MOK.

Nottenstein György

nyomdász

1727ben N. Gy vette meg Landerer Sánostól a budai nyomdát. Itt jelent meg az első fővárosi lap németül „Ofnerischer Mercurius" c. alatt. N. Gy halála után özvegye N. Veronika vezette a nyomdát 1750 ig.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1893 évf. 2 z 23 l.

Nottenstein János
Győry
1728–1737.
budai nyomdai
+ 39 évi korában 1737.
l.

Névnyomdászok
54. l.

lásd
Magyar Könyvszemle
1879. 334. l.

MDK

Nottenstein János György

nyomdász

Az 1724-ben Landerer János sebestyén által alapito t /budai/ nyomda tulajdonosa lett és kiadja a"Wochentlich zweymal neu-ankommender Mercurius" röviden Ofnerischer Mercurius"/Budai Mercurius/ első németnyelvő magyarországi hirlapot /1730 dec- 1738 ig vagy talán a hatvanas évekig./

A szerkesztés munkáját is valószinüleg ő végezte.

19.-20 . old.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet. 1954.

Nottenstein Veronika

özvegy

1737–1751

Budai nyomdász

l

Nem nyomdászok

55 l

226. kép. *Hallstatti edény Süttőről.*

melyhez hasonló csak a nápolyi múzeum óriási gyüjteményében található. Helyi jelentősége több sírkőnek van. Ilyen Solvának, az említett Jucundus azal törzsfő leányának sírköve, továbbá C. Saco lovaskatona domborműves sírköve, aki Britanniából szakadt Pannóniába, hogy Dunaszentmiklós határában fiatalon kerüljön sírba. A süttői mérföldmutatók, a különböző oltárkövek a császárok és az istenek kultuszának változandóságáról, illetve összekeveredéséről tanúskodnak. Keleti, palmyrai írást mutat pl. az az agyagpecsételő, mely egy kis edényke kíséretében Tokodon került elő. Az őskeresztènységnek is van értékes emléke: a sárisápi sírkápolna freskótöredékei. Természetesen a kerámika készítményei itt is nagy számmal vannak és üvegtárgyakban, ékszerekben stb. szintén nincs hiány.

A népvándorlás korából ugyancsak a kerámia készítményei tűnnek ki: germánok, hunok, avarok itttartózkodásáról tanúskodva. A kezdetleges készítmények közül kiemelkedik egy Esztergomszentkirályról való finom edényke, mely jellegzetes arany fülbevaló kíséretében került elő. Történelmi szempontból nem csekély a jelentősége

MDK

Wolfenstein Veronika

özvegy, nyomdalulajdonos

nyomdájában nyomott címlap ábrája
ősnyomás másolata 1741 évből (⅓ nagyságban)

Ferluiger Károly: Hazánk könyvnyomdái
(ismertetéssel illusztrálva)

Grafikai Szemle 1893 évf 2. 23 l.

M.D.K.

Wollenstein Veronika ö.
nyomdatulajdonos.

budai nyomdájában nyomtatott emlap.
Nyomtatvány címlapja. 1741ből (1/3 ad nagyságban)

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 f. 2 f. 23 l.

Notter Marianna

Rajz (szepró)

Kortárs 1965 II. n. 258 old.

Notto Károly Kandid

l.

Bedygyöri rajzisk

17. l. jegyzet

Nouveau Henri

festő és zeneszerző

lásd

Neugeborene Henri

alatt.

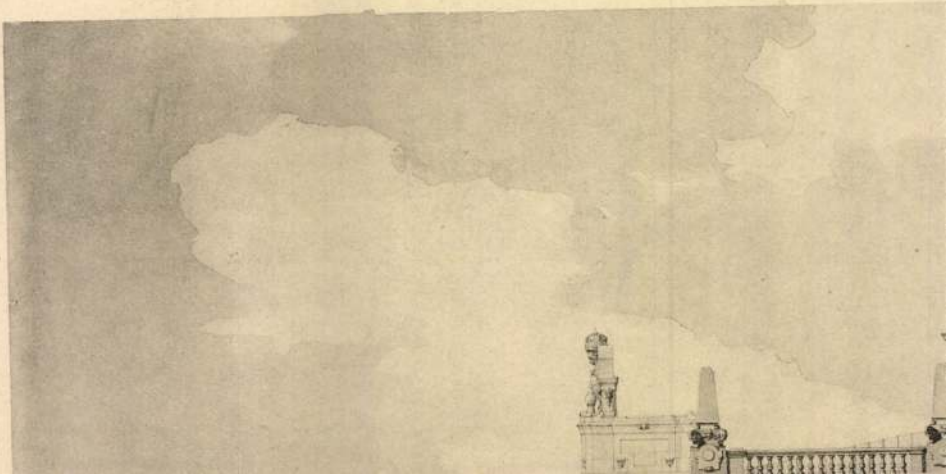

M.D.K.

Henri Nouveau /Neugeboren Henrik/

Magyar származásu festőművész és zeneszerző tiszteletére a "Magyar Függetlenségi Mozgalom Képzőművész Csoportja" ünnepséget rendezett a párisi Magyar Házban, amelyről Pont: "Párisi levél" cimmel számol be.

Szinház, Bp. 1947. ápr. 9-15. III. évf. 15. sz.

HENRI NOUVEAU (NEUGEBOREN HENRIK)

MŰVEI SZEREPELNEK A MŰCSARNOKBAN.

BÉKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET?

KRITIKA, 1970. OKT.

MDK

Nouveau Henri

136-138. Kompoziciók

Francia, spanyol köztársasági és magyar müvészek
kiáll. N.Szal. 1948. aug.

MDK

Borda J. Imre J. Sor T. iparm. kiáll. Fényes A. terem, 1960.

Nouveau, Henri

magyar festő Párizsban

Nemzeti Szalon

1948. aug. hó. kiáll.

Pax VI. 271

Nouveau Henri
Kompozició

Francia, spanyol kortársasági és magyar művészek kiállítása. Nemzeti Szalon, 1940. augusztus. 12 l.

MDK

Nouveau Henri

Sós E.: Francia, spanyol közt. és párizsi magyar müv. kiáll. a N. Szalonban. Népszava 1948. aug. 18.

MDK

Nouveau Henrik

Szabad Művészet, 1947. 6-7.sz. 128. l.

Magyar művészek kiáll. Párisban.

NOUVEAU Henri

Konstrukció III. repr.

XX. századi művészet
Szépműv. Múz. 1975

NOUVEAU Henri

Kompozíció repr.

XX Századi Művészet
Szépmův. Múz. 1975

NOUVEAU Henri

1. Konstrukció I. toll 475x323 mm
2. — " — III. vízfesték 519x428 mm

XX. Századi Művészet
Szépműv. Múz. 1975.

NOUVEAU Henri

3. Kompozíció Collage 207×148 mm
4. — " — — " — 123×83 mm

XX. Századi Művészet
Szépműv. Múz. 1975.

Nouveau Henri

104, 105, 106 sz. reprodukciók; „Kollázs" 1928, 24.6 x 16 cm; „Kollázs, 1928, 20.8 x 23.4 cm; „Kollázs" 1927, 25.7 x 20.8 cm.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Henri Nouveau

Részt vett a müncheni magyar tárlaton 1972-ben.

Bodri Ferenc: Magyar tárlat Münchenben

Nagyvilág 72/11 1755. old,

NOUVEAU, Henri

EMBER Mária: Felfedezésre vár: Henri Nouveau. - Magyar Nemzet, LIV.évf. 168.sz. 1991. julius 19. 11. p.

Pécs, Vasarely Muzeum, kiáll.

magyar származásu:Neugeboren Henrik
)Brassó - Párizs)

Norweau, Henri

Passuth, Krisztina: Les partitions d'Henri Norweau.
= Beaux-Arts Magazine, No. 62. 1986 23-24.

NOUVEAU, Henri alias Neugeboren Henrik

K.A. [KENESSEI András]: Henri Nouveau - egy szász - magyar francia. Magyar Hirlap, 24. évf. 216.sz. 1991. szept.14. Ahogy tetszik. 3.p. és ill.

29° *Aránka Szegi dülő*, az e dülőt a' közlegelőtől elválasztó hasonnevü foktól véve nevét.

E., *Kerteknél előforduló dülők*

1. *Ebesmellék felső dülő*
2. *Ebes mellék alsó dülő*, nevét a köztök végig nyúló s egymástól elhasító Ebes fokról véve
3° *Holt Ebesi dülő*, a mellette lévő hólt ebes foktól
4° *Kigyós felső*
5° *Kigyós alsó dülő*, a' mellettek levő hasonnevű erdőről.
6° *Verebed*, a hajdan ott létezett de elpusztult hasonnevü szállásokról igy neveztetve.

F., *Az Erdők elnevezései.*

1or *Kigyósi* Uradalmi tölös erdő, nevét az itt tenyészett számos kigyóktól, és az erdőrészt több helyen átkigyózó folyóktól veszi, melly folyók azomban most töltések által rendezve lévén csak rendkívüli árvizkór van bennök viz
2or Ezzel szomszédos *Panizsi erdő*, a hasonnevű rétek szomszédságában
3or Ennek folytán a *Keskenyi erdő*, nevét keskeny kiterjedése 's csekély szélességéről véve
4° *Pörböl Suggó* (:igazabban zug:) pörböl neve onnan ered mivel

NOUVEAU Hemil

György-Patali 1990 18,129.p.

NOUE

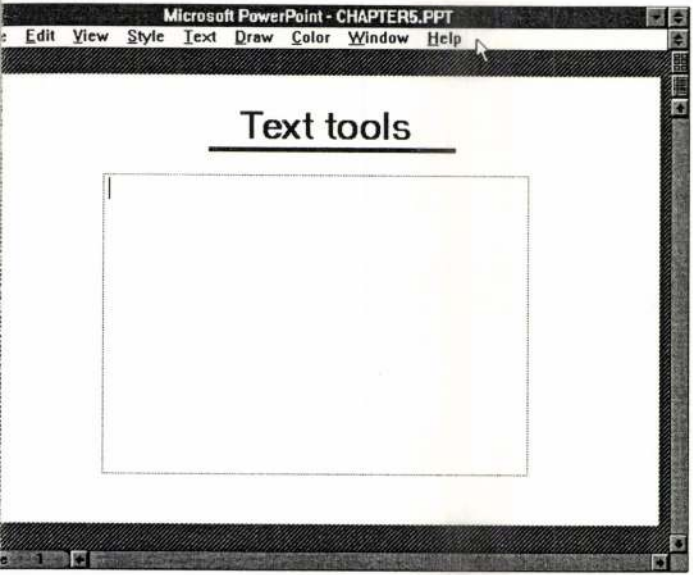
Microsoft PowerPoint - CHAPTER5.PPT
Edit View Style Text Draw Color Window Help
Text tools

NOUVEAU, Henri

Alla turcana, 1930, kollázs, 21x14,5 - 91.12. 31.

Sárga ponttal/With yellow point, 1946, kínai tus, viasz,akvarell, 3ox42 cm - 91.12.33

Álomban / In the dream, 1955, o.v.papír, 41x31 cm - 91.12. 33

Új Művészet

NOUVEAU, Henri

91 12. 31-33, 72-73

Új Müvészet

Új Művészet

MDK

Neugeboren Henrik

Párisi Magyar hírek.
Magyar Nemzet 1946.dec.12.

Neugeboren Henrik

Emlitve

Major Máté: Külföldi magyar mű-
vészet kiállítása
Nagyvilág, Bp. nov. 1715–1720. l.

Neugeboren Heinrich
épitéz

„Bach unlikmütero"
(repro)

F. Mihály Ida: A magyar Bauhausterek
Művészet, 1970. September - 8 lap.

Neugeboren Henrik (H. Nouveau)

A Bauhausban 1928 táján megpróbálkozott Bach Esz-mill fúgája néhány taktusának plasztikai megmintázásával. Magyar származású (1901–1959).

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – építészetről. Valóság, 1969. 4. sz. 87. l.

Neugebora Henrik
festő

Az Erdélyből származó muzsikus
és festő a zene idő és térbeli lefolyá-
sát látványba vő grélette.

F. Mihály Ida: A magyar Bauhausterek
Művészet, 1970 szeptember – 8 lap.

Neugeboren Henrik (Nouveau Henri) 1

nül.: 1901, Brassó – mgh.: 1959, Párisz. Festő, zenenerző. Berlinben tanult zenét, itt került kapcsolatba a Sturm folyóirat körével. 1923 óta készített absztrakt rajzokat, és 1925-től collageokat. 1925-től élt Párisban. 1928-ban találkozott Kleevel a Bauhausban. 1928-38 között kamarazenét komponált, közben résztvett a Salon des Réalités Nouvelles kiállításain. Alkotásaiban a zenei kompozíciót próbálta képzőművészetre fordítani.

Külföldön.

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~. Bp. Műcsarnok, 1970. Bevr.: Dr. Bognár József. 55. l.

Neugeboren Henrik (Hovvean Henri)

Kiállított művei:

Konstrukció I.,	akvarell	320 x 475 mm
Szürrealista kompozíció,	akvarell	430 x 300 mm
Konstrukció III.,	papír, olaj	295 x 440 "
Gastage	mirkréta	440 x 285 "
Kompozíció V.,	olaj, papír	530 x 720 "

XX. nánadi magyar nármazású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bogdán József. 55. l.

Neugeboru Ilavik
festő-

Megalkotta Bach Esz moll fugá-
jainak négy taktusát grafikus
is plasztikus alsázolásban.

F. Mihály Ida: A magyar Bauhauslerek
Művészet, 1970. szeptember - 8 lap.

Neugeboren Henrik

festő és zenerszerő
Párisban él és Henri
Nouveau néven
szerepel.
1947. áprilisában a a pári-
si Magyar Házban tea
délutánt rendezett
tiszteletére.

Szinház. 1947.
ápr. 9.
(Párisi levél)

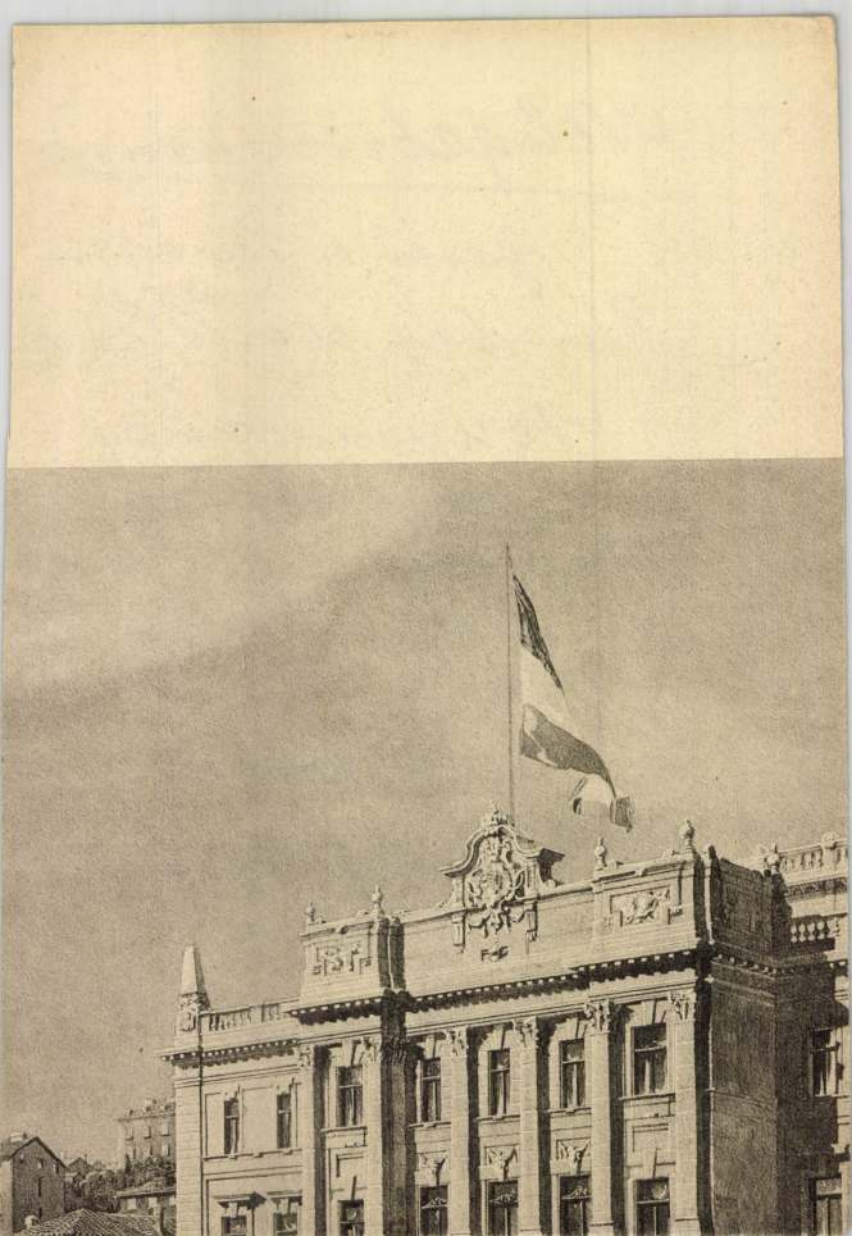

NOUVEAU, Henri

Uj Művészet 1991.12.

A „szexualitás démonának" találkozása a nonfiguratív festészettel

Henri Nouveau kiállítása a Vasarely Múzeumban

Pataki Gábor

A gyanútlan látogató, végigsétálva e javarészt kis méretű, visszafogott színvilágú, diszkrét ritmusokra épített, nézni is kellemes művekből álló kiállításon, aligha sejtheti, hogy ínyenc szexuálpszichológusok, majd nyomukban rejtvényfejtésre mindig kész képbúvárok sajnos főleg általuk elhíresült művészével találkozott. Az 1901-ben Brassóban, Neugeboren Henrikként született, majd Párizsban Henri Nouveauként újjászületett festő, zenész, író ugyanis nem izgalmas sokoldalúságáért, a Bauhaus mellett, Dessauban eltöltött tartalmas másfél esztendőért, az 1. számú Bach-fúga szoborba „fordításáért", finom, a muzikalizmustól érintett absztrakciójáért kezd mindinkább divatba jönni, hanem jóval inkább halála után előkerült titkos naplója miatt, amely kétségkívül nem túl szokványos erotikus vágyait, tapasztalatait, fantáziáit őrizte meg lapjain.

Természetesen minden kutató, legyen művészettörténész vagy pszichoanalitikus, joggal örül, ha az általa vizsgált alkotóval kapcsolatban újabb adalékok, dokumentumok bukkannak fel, hát még, ha a lélek és az ösztönök kü-

Henri Nouveau: Alla turcana, 1930, kollázs, 21 x 14,5 cm

lönös bugyairól, a homo- és autoerotikus mozzanatokkal színezett narcizmusról, fetisizmusról, voyeurségről, s ami a legkülönösebb, a torz, gnóm, nyomorék emberek iránt érzett szexuális vonzódásról körülbelül 1500 oldalnyi (!) feljegyzés, számtalan rajz és fotó hoz tudósítást. Tudósítást hoz, árnyalja, elmélyíti a róla alkotható képet, de nem feltétlenül nyújt minden zárat kinyitó kulcsot Nouveau művészetének tökéletes megértéséhez. A probléma éppen az, hogy művészünk gyarapodó interpretátorainak a viccbeli Móricka módjára egy Nouveau-mű láttán „mindenről rögtön ugyanaz" jut az eszükbe. Lehet a kép bármily steril, dolgozhat bármily elvont éteri, geometrikus formavilággal, az elemző nem rest, s ha vér-verejtékkel is, de kimutatja rajta mondjuk az anál-erotikus kötődések elfojtására utaló vonásokat. A Nouveau-műveknek nem kell hát feltétlenül szörnyekhez, álomlényekhez, a gyerekek és a szürrealisták hajtogatós játékának, a „pompás hullának" során megelevenedő soha nem volt teremtményekhez hasonlítaniuk ahhoz (mint ahogyan egy, a harmincas évek első felében keletkezett karikaturisztikus, baljós humorú műcsoport kivételével nem is hasonlítanak), hogy az analitikus diványára fektessék őket. (Sőt, az az érzésünk, hogy minél kevésbé nyilvánvaló az illető mű szimbolikája, kódrendszere, annál kérlelhetetlenebb buzgalommal vetik rá magukat a nehéz, de nemes feladat szépségétől megrészegült elemzők.) Minden gyanús lesz, függetlenül attól, hogy ki lehet-e mutatni a művön, hiszen ebben a megközelítésben az ösztönvilágra utaló elemek hiánya is bizonyíték lehet: világos, hogy azért nem szerepelnek a képen, mert gondosan elfojtották őket. Így állapíthatja meg például Nouveau konstruktivizmustól leginkább ihletett, háromszögeket és finoman lendülő ívszeleteket elegáns dinamikus konstrukciókká összeszervező képeiről a pszichoanalízisben jártas művészettörténész, hogy ezek a művész ösztönelfojtó tevékenységének kétségbevonhatatlan produktumai; hogy síkszerű mivoltuk az ösztönenergiák szublimálásának következménye, hogy az egymáshoz feszülő ívek valójában stilizált nemi szervek, s mint ilyenek, a fetisiszta és hermafrodita vágyfantáziák, sőt, az éles hegyesszögben végződő alakzatok esetében az elfojtott szadisztikus tendenciák eklatáns kifejeződései (Wolfgang Kunde: Abstraktion als Notwehr, in: Wechselwirkungen. Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik, 1986, 293–296.). Ekképp lesz egy látszólag bonyolult bizonyítási folyamat végén egyszerű s könnyen kezelhető a mű.

Mert hát fontos adalék a nyilvánosság elől gondosan rejtett titkos napló, de azt sem szabad elfelejteni, hogy létezett egy mindig is publikus változata, s Nouveau ezen kívül is tanulmányokban, levelekben kísérelte meg művészetének értelmezését. Írásaiból kiderül, hogy – tán éppen azért, mert jól ismerte önnön háborgó démonait – milyen rendkívüli összpontosítással, egyszersmind hűvös, mármár steril objektivitással alkotja meg műveit. Kiindulópontja a kizárólag alapsíkként (sohasem térként) értelmezett papírlap, melyet különböző, egymástól mindig pontosan elkülönülő geometriai formák osztanak fel. 1927–1933 között, első jelentős, sőt, művészileg tán legerősebb korszakában feszes, egy függőleges ovális alakú formarendszerbe tömörített, a lekerekített és az élben végződő alakzatok ellentétes mozgásait jólesően elegáns diszharmóniává oldó, a színek egymással halkan feleselő ellenpontjaira épített olajképek és kollázsok születnek. Semmi lazaság, pittoreszk elkalandozás, a képzőművészet nem zene (jóllehet esetében csábító lenne ekkor a hasonlat, hiszen ezidőtájt Nouveau – budapesti, berlini, majd párizsi zenei tanulmányai után – elsősorban zeneszerzőnek tekinti magát), nem, szerinte a művész inkább öntudatlan matematikus, hiszen a maga eszközeivel önmagában álló és létező struktúrát hoz létre. Nincs helye sem a játéknak, sem a színek és formák keverésének, a felület összekenésének, pacsmagolásának. Vattadarabkákkal óvatosan papírra dörzsölt festékcseppecskékből keletkezik tónusainak sugárzóan kérlelhetetlen egyneműsége. Egy kissé steril, kései konstruktivitás már ez, némelyik kollázsnak szelíd art decós hangulatot kölcsönöz a felhasznált sztaniol, a papírdarabkákra nyomtatott minta. A kollektív megváltás reménye nélküli, személyre, sőt, egy magába és magányba zárt individuumra szabott hangtompítós avantgárd, mely így különösebb törések nélkül alakul át a negyvenes évekre egy szabadabb, elengedettebb, játékosabb absztrakcióvá.

Az előző korszakból továbbra is megmarad a halk, visszafogott hangütés, a minden képén szigorúan egységes dinamikájú, szordinós, kissé őszies-melankólikus színvilág. A formák viszont változatosabbak lesznek, szétszóródnak a síkon, kicsúsznak a szélekre, fölbillennek, libegnek. Bár a sík síkmivolta nem kérdőjeleződik meg teljesen, az egymásra rétegződő alakzatok több művön komolytalan gépezetekre és holdfényes várossziluettekre emlékeztető struktúrákká rendeződnek. Egy, tán minden pejoratív kicsengés nélkül öncélú formatáncként jellemezhető, egykori szigorú koordinátáit ugyan elvesztett, de forma- s kompozíciós fantáziáját megőrző nonfiguratívitás lép színre ezeken a műveken, melyek jól illeszkednek az immár valóban szalonná (ha mégoly progresszív és toleráns

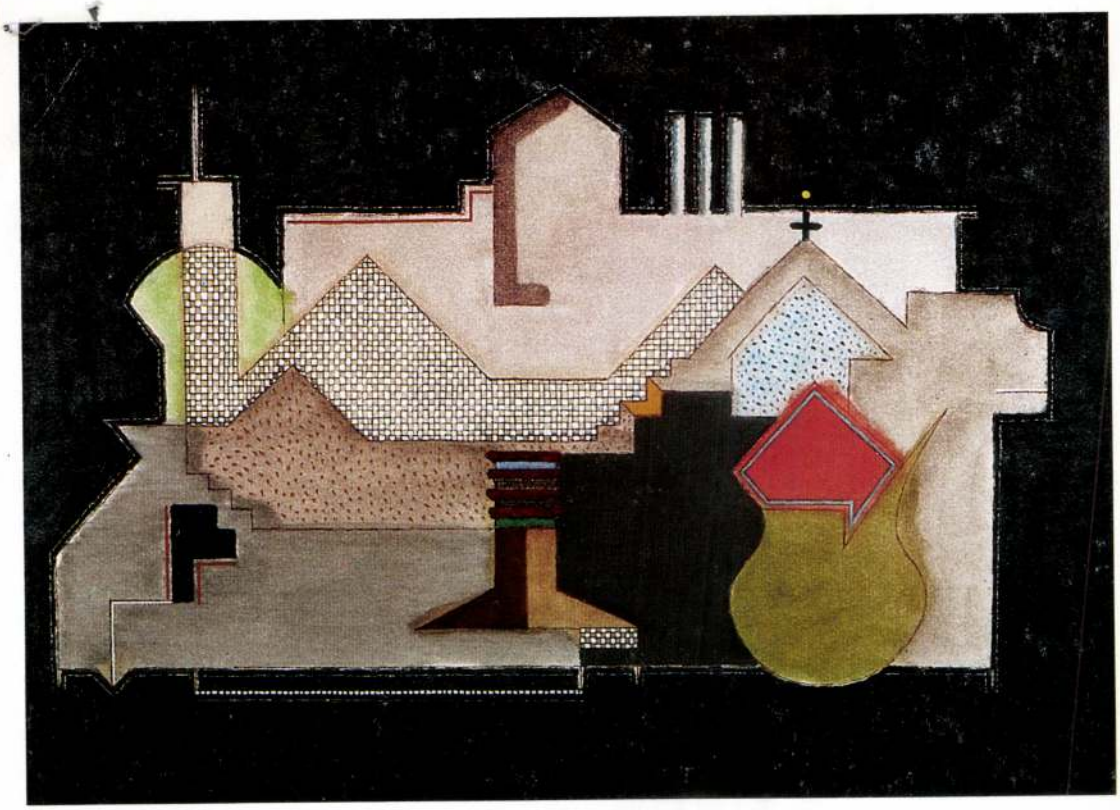

Henri Nouveau: Sárga ponttal / With yellow point, 1946, kínai tus, viasz, akvarell, 30 x 42 cm

Henri Nouveau: Álomban / In the dream, 1955, olaj, papír, 41 x 31 cm (Fotó Tahin Gyula)

szalonná is) alakult Salon des Réalites Nouvelles (Az Új Realitások Szalonja) hangulatához, melynek egyébként Nouveau 1947-től kezdve haláláig tagja marad. Párizsban mindeközben az informel, az art brut, a Cobra készülődik; Nouveau ekkor született műveinek kötődése az Új Realitások Szalonjának oldott geometrizálásán túl, a kései *Kandinszkij* vidám és komoly amőbáihoz, *Klee* bölcsen gyermeki botladozásaihoz akár nemesen végigvitt konzervativizmusként is felfogható.

De szemlélhető akár lírai, kétdimenziós zongorafutamként is. Megcsendül egy sárga pontocska a sötét háttér mögött, az apró kereszt fölött, s köréje bágyadtrózsaszín, szürke, zöld szín- s lágyan terjengő formaakkordok gyűlnek. Nouveau akkor lett a nonfiguratívok pianistája, mikor végleg felhagyott a zeneszerzéssel. Ha korábban működött is a művészetet ösztönei megcsapolásának, zabolázásának tekintő, kitűnő, bár kissé vértelen műveket animáló terápia, a szexualitás ördögeivel viaskodó

Folytatás a 71. oldalon

SVB VOCE

Videokiállítás a Műcsarnokban

Mészöly Suzanne

A Soros Alapítvány Képzőművészeti Dokumentációs Központja minden évben szervez a látványművészetek egy-egy sajátos műfaját bemutató kiállítást. Az Alapítvány úgy döntött, hogy 1991-ben a „SVB VOCE – Kortárs Magyar Video Installációk" címmel rendez kiállítást, lévén, hogy ritkák Magyarországon a műszaki vívmányok lehetőségeit felhasználó műalkotások seregszemléi. A magyar közönség kevéssé ismeri ezt a műfajt, ennek oka részben az itt bemutatott hazai és nemzetközi kiállítások csekély száma, a széles körű hivatalos elismerés hiánya, illetve e technikák elsajátításának korlátozottsága. A jelenlegi helyzet kialakulásában döntő szerepet játszhatott a műalkotások megítélésében megnyilvánuló konzervativizmus, amely az előző kultúrpolitika maradványa, s nem annyira a politikai cenzúra hatása.

Magyarországon az elmúlt évtizedben alig egy tucat művész foglalkozott videoinstallációkkal, munkájukat érthetően korlátozták a berendezések megszerzésében, a műalkotások előállításában megnyilvánuló nehézségek. De a komoly akadályok ellenére a hetvenes évek elején a magyar underground művészet megteremtette az első magyar videoalkotások jelentős csoportját. Hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt kiemelkedő az időközben elhunyt Bódy Gábor életműve, aki a mozgókép mindkét – film és video – műfajában jelentőset alkotott. Hasonló úttörő szerepet vállalt az azóta szintén elhunyt Erdély Miklós, akinek műfajok feletti alapállását a „SVB VOCE" számos installációja hordozza. A két művész kiterjedt tevékenysége és gazdag öröksége ellenére a sajtó, a képzőművészeti kiadványok alig foglalkoztak ezzel a mű-

Pásztor Erika Katalina: Kapu / Gate

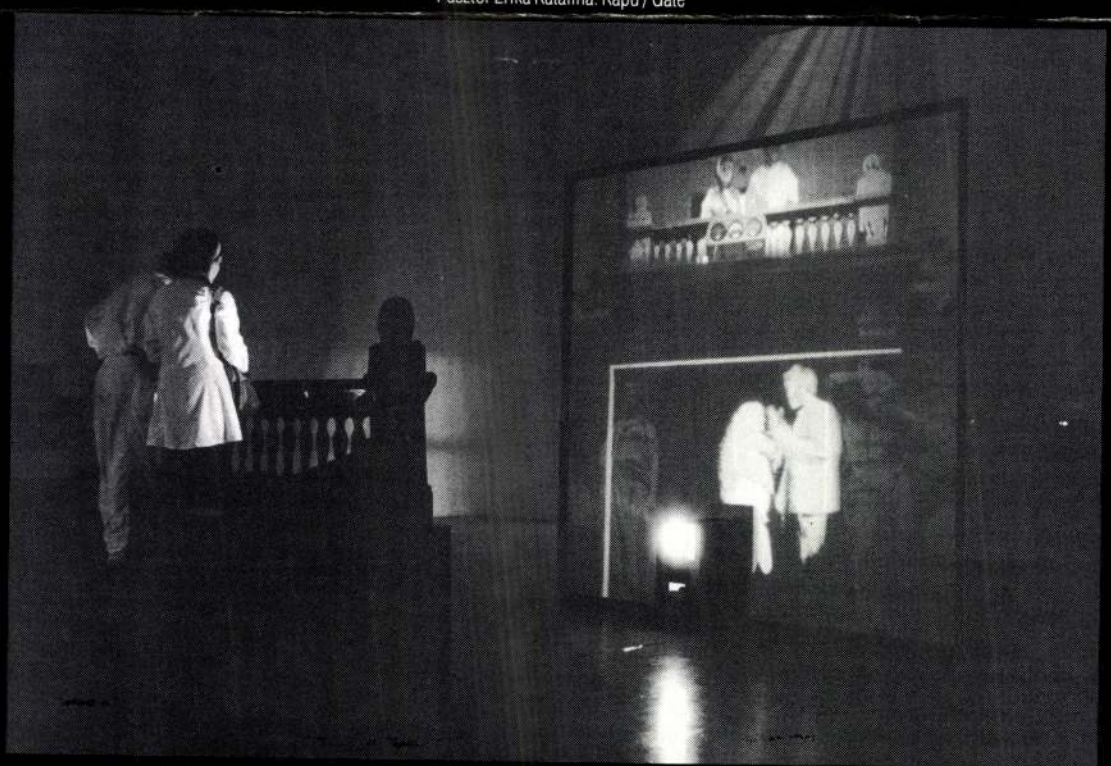

(A budapesti Iparművészeti Múzeum „Leonardo"-csempéi című cikk folytatása)

rálynő lett a birtokos, a későbbi I. Ferdinánd ellenkirály nővére, egyben V. Károly spanyol király és német-római császár nővére. 1523-ban ő adta „ajándékba" Thurzó Jánosnak és Eleknek a birtokot. 1535-ben pedig a Thurzó családdal szoros üzleti és házassági kötésben lévő Fugger család egyik tagja, Anton veszi meg a várat, amikor II. Ferdinándtól magyar nemességet kap. Bár a fukar szó a Fugger névből ered, Ulrich von Hutten és Luther Márton volt az, aki ostorozta és X. Leo (Medici) pápa volt az, aki kitüntette a pápák és uralkodók, V. Károly megválasztását is finanszírozó, Habsburg párti dúsgazdag augsburgi bankárt, Jakob Fuggert, mint a „szegények és tudósok gyámolítóját".

Vöröskő váráról 1954-ben megjelent kis könyvében[5] D. *Menclová* összekapcsolja Vöröskővel – a Fuggerek révén – Dürer munkásságát is, sőt felveti a Leonardo da Vincihez vezető szálakat. Csábító elképzelés, hogy ezen összefüggésekben a vár 1528–1537 közötti építési periódusához kapcsoljuk a csempéket. Viszont ma még az sem biztos, hogy nem utólagos műgyűjtés eredményeként került a Landsfeld által látott több száz csempe a várpincébe. Másik biztató lehetőséget kínál az 1515. évi pozsonyi „csúcstalálkozó", amelynek márciustól júliusig tartó eseményei között tárgyaltak a legmagasabb szinten a magyar, német és lengyel birodalmak biztonságáról, valamint a Jagellók és a Habsburgok között tervezett házassági kapcsolatokról. Uralkodók és követeik, az egyházi méltóságok, több ország főurainak jelenléte reprezentatív körülményeket kívánt. Egy-egy pazarlóan nagyszabású, alkalmi épületeket is állító reneszánszkori ünnepség sodrában is maradhatott „néhány" csempe a raktárban!

Természetesen nem regényes fantáziálást, „histori-fi" történetet kíván a farkashidai-vöröskői csempék rejtélye, hanem az elszórt, a különböző országok kutatói előtt ismeretes, aprólékos adatok kibontását. De úgy tűnik, hogy a nyomravezető adatokat a jövőbeli kutatóknak – a szerencsében is bízva – az 1515–1540 közötti periódusban érdemes keresni. A forrongó és aktív diplomáciai kapcsolatok idején, a nagyhatalmi csatározások közepette is adódhatott lehetőség az itáliai személyes kapcsolatokra, a spanyol, német és magyarországi, reneszánszra-váltó művészet találkozására.

Jegyzetek:

A magyar helyiségnevek szlovák és német megfelelői:
Farkashida = Farkašin
Kosolna = Košolna = Gosseldorf, Kosseldorf, Gesseldor, Goschwele
Pozsony = Bratislava = Pressburg
Vöröskő = Cerveny Kamen = Biebersburg

1. Iparművészeti Múzeum adattára, 1909/410 akta
2. Voit Pál: Régi magyar otthonok. Budapest, 1943. p. 132., 147. ill. Katona Imre: Habán művészeti emlékek Magyarországon. Budapest, 1983. p. 53–54. 145. 149. ill. Éva Sárdy-Cserey: Gedanken zu Habanerkacheln im Kunstgewerbemuseum in Budapest. In: Keramos, Heft 104. april 1984. p. 94–95. ill.
3. Herman Landsfeld: Lidové hrncirství a dzbánkářství. Praha, 1950. p. 61. 203–206. ill. 28.
4. Alessandro Vezzosi: Leonardo da Vinci, Aktualitás és mítosz. (Kiállítási kiadvány) 1991. március 1–április 20. Budapest- Firenze, 1991. p. 10., ill. Magyar 038–039.
5. D. Menclová–V. Stech: Cernevy Kamen. Tvar, Bratislava, 1954. p. 8–36. ill.

(A „szexualitás démonának" találkozása a nonfiguratív festészettel című cikk folytatása)

Démon és a precíz műszaki rajzoló módjára éjjelenként papírja fölé görnyedő gondos és hűvös Angyal párosa utolsó alkotói periódusára egy önnön eredendő kettősségével immár kibékült Doppelgänger derűsebb, kínjain túlemelkedő szimbiózisává változott. Az egykor szigorú regula semleges kísérleti tereppé váltott át, ahol sikeresen lehetett küzdeni a személyiség széthullása ellen, ahol a kompozíció integritása és az álom könnyedsége nem mondott ellent egymásnak.

S hogy mindeközben szétesö, egyenetlen művek is születtek e fanyarkás, irizáló, köztes helyzetű (az avantgárd nagy hullámához képest megkésett, az informelhez képest vieux jeu-nek számító) nonfigurativitás vitán felüli remekeinek közepette? Hát Istenem, a démonaival gúnnyal és könnyel csatázó zongorista teszi a dolgát, néha melléüt, hamisan fog, netán rutinból játszik, máskor viszont az Art Bár olykor ázott, olykor flegma közönségének pár egyszerű, halk, leheletnyi taktusból is felejthetetlen muzsikát produkál.

❐

The „demon of sexuality" and non-figurative painting

(Exhibition of Henri Nouveau in the Vasarely Museum)

Gábor Pataki

The unsuspecting visitor walking through this exhibition consisting mostly of small-size works built on discrete rhythms restrained colours agreeable to look at, will hardly guess that he has met an artist rendered famous mainly by gourmet Western sexual-psychologists and in their wake those who are always ready to solve riddles while studying a picture. He was born in 1901 in Brassó as Henrik Neugeboren and then reborn in Paris as Henri Nouveau: this painter, musician and writer is becoming more and more fashionable but not for his exciting manysidedness or his meaningful one-and-a half years spent with the Bauhaus in Dessau or for having „translated" Bach's fugue No. 1 into a sculpture or for his delicate, musical abstractions; he owes his name to his secret diary which turned up after his death, and recorded his certainly unusual erotic desires, expreriences and fantasies.

Of course every researcher, whether art historian or psychoanalyst, is entitled to rejoice if new data and documents turn up in connection with the subject of his studies. He can be particularly happy if countless photos and drawings offer an insight into the deepest layers of psyche and instincts, narcissism coloured with homo-and autoerotic aspects, fetishism and voyeurism, and most strangely, demonstrate the artist's attraction to gnomes, deformed and crippled people. There are 1500 pages of notes and illustrations which certainly increase our knowledge about the artist's person but do not offer a key which opens every secret and makes us understand his art perfectly. The problem is just that the growing number of those who interpret Nouveau's art can think of only one thing upon seeing a work by him. The picture may be quite sterile, have an ethereal, geometrical form-world, these analysts will spare no effort and work like slaves to demonstrate its features aimed at suppressing anal-erotic wishes or something else of this sort. So Nouveau's works must not reseble to monsters, dream figures, to the never-existed creatures of the folding games played by children and surrealists, the „splendid body", and except a blackhumoured, caricaturistic group of works from the first half of the 1930s they do not resemble such things at all but despite this they land on the analyst's couch. (Indeed, we feel that the less obvious the work's symbolism and code system, the greater the passion of the analysts intoxicated by the beauty of the difficult but noble task.) Everything becomes suspect regardless whether it can be demonstrated on the work, since with this approach the absence of elements related to the world of instincts can become evidence itself; clear, these elements are not on the picture because they have been suppressed. So the art historian expert in psychoanalysis can say about Nouveau's pictures most inspired by constructivism with their elegant and dynamic organisation of triangles and swinging arc segments that they are the undoubted products of the artist's instinct-suppressing activity; that their plane-likeness is the consequence of the sublimation of instinct-energies, and that the arcs stretching against each other are in reality stylized genitalia and as such, fetishist and hermaphrodite desire-fantasies, and what is more, in the case of configurations ending in sharp acute angles, the glaring expressions of suppressed sadistic tendencies. (Wolfgang Kunde: Abstraktion als Notwehr, in: Wechselwirkungen, Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik, 1986, 293–296 – Abstraction as self-defence, in: Reciprocal Actions, Hungarian Avantgarde in the Republic of Weimar). This is how at the end of an apparently complicated process of evidence the works become simple and easy to handle.

The secret diary carefully hidden from the public is important but one should not forget that it had also a version which was always accessible to the public and Nouveau had tried to interpret his own art also in letters and studies. His writings show that – maybe because he knew his raging demons only too well – he created his works with extraordinary concentration and cool, almost sterile objectivity. His starting point was the sheet of paper always understood as a basic plane (never space), divided by always precisely separated different geometrical forms. Between 1927 and 1933, his first important, maybe artisticaly most significant period, he made oil-paintings and collages built on the counterpoints of colours softly arguing with each other, condensed into an oval form-system with the agreeably elegant disharmony of the contrasting movements of rounded

Nova Sandec, magister Thomas, építész

Művészet, IV., 1905. 89-97.
Divald Kornél: A bártfai városháza

lásd Thomas
és Tamás mester alatt is!

Nova

(Zala vm)

Plébániatemplom

161. l.

Zádor – Rados

Csizmazia György

Nova Község monográfiája.

A Falu Könyvtára 26.27.

Nova

Novai templom

Szmrecsányi Marian: A novai templom és falképei

8°, 20K, 83L, Budapest, 1935.

Novai rk. templom

NOVA

R. h. templom

Rómer Flóris: Archaeologiai levél Zalamegyébő.
VV 1863, 450 l.

Novai templom

NOVA

Templom

Bíró Béla: Könyvismertetés. Századok, LXX-1936, 231 l.

Novai sk. pléb.

semplom

(Zala vm)

l.

Fára Zal

28, 29 l.

ZALA VÁRMEGYE

1907

38.

Műemlékek Országos Bizottságának.

9/8

Budapest

Novai rk. plébánia –
templom

Szmrecsányi Marian

A novai templom
és falképei

Kép. 1935.

cod

Fa, méretei 25 : 36 cm.

1883: V. 240. — 1884: VII. 265. — 1885: VII. 265. — 1886: VII. 265. — 1887: VII. 265. — 1888: VII. 265. — 1889: VII. 300. — 1890: VII. 300. — 1891: VII. 298. — 1892: VII. 298. — 1893: V. 323. — 1894: V. 39. — 1895: V. 30. — 1896: V. 34. — 1897: V. 34. — 1898: V. 34. — 1900: V. 34. — 1901: V. 34. — 1903: V. 34. — 1904: V. 34. — 1905: V. 34.

~~Vételett 1877/8-ban. — Magy. Képt. 359. — Lisza 253.~~

— Magy. Képtár 359. — Uj lelt. sz. 253. — 1905. átv. jegyz. 375. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2018. és a leltárban 2973. — Vételett 1877/8-ban 315 frton (630 K). Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Mk 359.
ujl 253.

Vét 1877/8

354

< Novai (Zala vm)
(nk) templom és falképei >

Szmrecsányi Marianne:

A < >

Ism.

Erdélyi Muzeum

1935. 96. l.

BUDAPEST, V.,
AKADÉMIA-UTCA 10.
TÁVBESZÉLŐ: 117-630.

Aurora regények t. kiadóhivatala,

Budapest.
V. Visegrádi u. 36.IV.1

Novaczi Sámuel M. D. K.

orgonakészítő

1731 ben orgonakészítési nevzödést kötnek vele a gyulafehérvári tpl. számára.

Ent. Géza. A gyulafehérvári nézesegyház. Bp. 1958, 137

(Novai templom
és falképei)

Szmrecsányi Marian-
A [ ]. 8. r. 20 kép
83 l. Bp. 1935.
Gent (2147)

Pozsony. Novak Adalbert,
Könivessegéd, † 1789.

Pressburger Zeitung.

1789, 58. sz.

Novack Adalbert, könnüvessegéd,
+ 1789. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1789., 58. sz.

Novák Márton

Kolozsvári ács

1756 szerződik a széki ref. templom tornyának renoválására: A munkát helyette Budai György széki (?) ácsmester vegezte.

Entz Géza és K. Sebestyén József: A széki ref. templom Kolozsvár, 1947. 41. l.

Károly fhg lovassági tábornoki öltönybe

Mellig, hétnyolczad balra. Ró
késtarna, s arcza s bajusza lebere
gon az aranygyapjas rendet vi
melynek piros-fehér-piros szalagj
s bal vállára vetett prémes fehér
balra zöld függöny s jobbra talap

Festette: Krafft Péter, vász

Megszerzésének módja ismer
honnan ⊥ 1893. szeptber hó 2-án
leirat vett Tudomásul.
(L.a vallás és kőoktatás

⊥ az 1893. VII. 19-diki 267678.
leirat alapján

As.

Vy Trisko - 43

Novágh Károly

diszmuentergatyes

áll. ezüst. gém

Közlezrkiáll

1234. C.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Novaj Memhárt

ács

1695. Kozü

Balhel

54, 127. l

Nyomtatvány.

„Európa" Lap és Könyv
terjesztő vállalata R. T.

Budapest VI

~~Rothermere u 12. II. 2.~~
Eötvös utca 43

Novai templom

és falképei

Szmrecsányi Marianne. A novai templom és falképei [20 szövegképpel.] Bp.: Danubia biz. (Vác: Festvid. ny.) 1935. 83 l. 8-r. (Német kivonattal.) 4·20

Sütő József: Kiskunhalas város világhírű ékessége a halasi csipke. 16-r, 12 l, 12 k. Budapest é. n. (1935).

Novák Ágnes, építész, főiskolai tanár
Bemutatkozunk a Miskolci Építész Műhely tagjai

Magyar Építőművészet, 1988. 6. 9-old.

Novák Ágnes

Született 1954-ben Budapesten. Iskolái: 1968—72 Radnóti Miklós Gimnázium, Budapest; 1972—77 BME Építészmérnöki Kar. Munkahelyei: 1977—82 ÉSZAK-TERV, Miskolc; 1982-től az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola tanára, Budapest. Fontosabb munkái: Korvin Ottó tömb, Miskolc, 1982; Sorházak, Miskolc-Berekalja, 1982; Ikerház, Kál-Kápolna, 1982; Lévai úti lakások, Budapest, 1982.

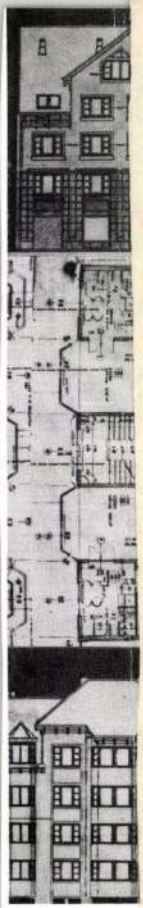

mVk

Novák Alajos
mesterszedő

munkái közül Nápoly cimlap, modern
művészet cimlap stb „igen szép munkák".

Busay Balázs. A karácsonyi nyomtatvány
kiállítás

Grafikai Szemle 1911 évf 1 z 14 l

MDK

Novák Alajos

mesterszedő

munkája az eljegyzési kártya és

boríték. Melléklet

– Mellékletenik

Grafikai Szemle 1911 évf 1 z 20 l

MDK.

Novák Alajos
nyomdász

tervezte az 1902 évf. Gr Sz. ciulapját.
Melléklet.

÷ Mellékleteink
Grafikai szemle 1903 évf 1 z 7 l

NOVAK, Adalbert, tabori származású
pozsonyi kőművesegéd

A. Novack, Maurergesell, gebürtig in Tabor, † 30 éves
korában, 1789 julius 15. (1789, 511 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

NOVÁK 1. *Andor*, festő és iparművész, * Ungvár 1879. Münchenben és Párizsban tanult, azután évekig élt Dániában és Svédországban. 1907-ben Stockholmban kollektív kiállítása volt. Figurális-, táj- és arcképeket festett. Hazatérve a bpesti iparrajziskola tanára lett, s főleg iparművészeti tervezéssel foglalkozott. 1911. gyüjt. kiállítása volt a Nemzeti Szalónban.

E-G. II. 207 l

Wouter
4580. ~~W~~Verschuur:
Sz. Amsterdamban i

Az itatón.

Olyképen van ~~az előtér~~
beszélget a keresztbevetett lá
kint vályújából és egy pej
pedig egy szamáron ülő no
kinél ásó van. Közelébe
itatónál agaskodik, a m
dik pedig a szamár előtt

Fa, mér. 59.3:80 cm
Gróf Andrássy Dénes ha
-- A Magyar Nemz Muzeum ö
~~1913 április 23-án /3046-~~
30-án /245-914/.

NOVAJIDRÁNY.

Három helység egyesítéséből származott jelen elnevezése. 1936 szeptember 1-én alakult Alsónovaj, Felsőnovaj és Idrány kisközségek egyesítéséből. Alsó- és Felsőnovaj középkori története lényegileg azonos. Neve szláv eredetű, annyit jelent, mint új. Az Árpádkori oklevelekben először királynéi birtoknak írják, utóbb a jászóvári prépostságé. 1352-ben Miklós jászóvári apát telepíti be új lakossággal. 1425-ben Noway, 1427-ben Nawala néven ismert vámhely volt. A 15. század elején az összeírásokban az alsónovaji részeken a jászóvári prépostnak 6, a felsőnovaji részeken Brankovits Györgynek 14, Doby Györgynek 2, Novaji Tamásnak egy jobbágyportája volt. 1469-ben a Dobyak nagyobb részeket nyernek Brankovits birtokaiból. 1532 után Novaj község Regécvár tartozaként szerepel. 1562-ben Ferdinand király Alaghy Jánosnak adományozta Felsőnovajt, 1565-ben is az ő nevén áll két portával, míg Aslónovaj lakott része ekkor 3 porta volt. Idrány 1513 után települt újból, előbbi története a hosszú huszita harcok alatt elmosódott. 1565-ben Idrányfalva teljesen néptelen hely. Felsőnovaj a regéci uradalom birtoklásával azonos változásokat mutatja. 1646-ban 9 jobbágycsaládot és 4 elhagyott telket találtak benne. 1726-ban egy szabadtelek, 3 lakott és 4 elhagyott jobbágytelek jellemzi. A Hernád kiöntései sok kárt okoznak határában. 1696-ban Felsőnovajon 2, Alsónovajon 17 jobbágy élt. A felsőnovaji református templomot még 1452 körül a huszita harcok alatt védelmi hellyé képezték ki. Római katolikus templomát a 18. században emeltette a Trautsohn hercegi család.

Kisközség az encsi járásban. Területe 2443 k. hold. Lakosainak száma 1171, akik 11 kivételével magyarok, vallásra nézve 513 rk., 100 gk., 511 ref., 3 ág. ev., 2 gkel., 41 izr. Foglalkozásuk főként őstermelés. Lakóházainak száma 202, rk. és ref. templom helyben van. Iskolái: 1 rk., 1 ref. népiskola, 1 rk., 1 ref. ált. továbbképző. Vasútállomása: Garadna 1 km távolságra. Postaügynökség helyben, utolsó távirdája: Garadna.

7 adózó jobbágyporta volt összeírva Monajon. E században Felsőmonaj megkülönböztetéssel találkozunk, ahol 1482-ben a Monaji-család a földesur. Úgy látszik az apátság birtokát és a családét így különböztették meg egymástól. Virágzó kultúrája a török hódoltság alatt elpusztult, lakossága elmenekült. Lakatlan még 1720-ban is. Földesura a Vitéz-család telepítette be ismét rk. vallású magyarokkal és gk. vallású ruténekkel. 1828-ban 35 háza, 271 rk. és gk. lakosa volt. A lakosság száma 1869 és 1920 között 321-ről 427-re emelkedett, akik ekkor már nagyrészt elmagyarosodtak.

Kisközség a szikszói járásban, hozzátartozik: Barnaszögtelep, Bukszártanya, Dobozytanya, Kendipuszta, Leányágtanya, Pocsajtanya. Területe 2115 kat. hold. Lakosainak száma 531, akik 2 kivételével magyarok és 271 rk., 205 gk., 48 ref., 7 izr. Lakosainak főfoglalkozása az őstermelés. Lakóházainak száma 81. Iskolái 1 egyesített rk. és gk. népiskola és 1 egyesített rk. és gk. általános továbbképző. Vasútállomása Szikszó 15 km-nyire. Utolsó postája és távirdája Homrogd.

NAGYBÓZSVA.

A kőkorszakból származó leletek alapján megállapítható, hogy már az őskorban lakott hely volt. A királyság első századaiban királyi várbirtok.

száma 669, akik 9 kivételével magyarok és 205 rk., 134 gk., 297 ref., 4 ág. ev., 29 izr. Lakosai őstermelésből és iparból élnek. Lakóházainak száma 138. Iskolái: 1 állami népiskola, 1 állami ált. továbbképző. Gyári üzemei: 1 gőzfürésztelep és 1 gőzmalom. Vasútállomása helyben és Pálháza ipartelep 0.8 km, valamint Sátoraljaújhely 16 km-nyire. Posta, távirda, távbeszélő helyben.

PAMLÉNY.

Torna várához tartozott és a Torna nemzetség

Novák Andor

együjt. kiáll.

Nemzeti Szalon

1911. máj. 28 –
jun. végéig

(Esső Erzsébettel
együtt és tav. tád.)

Tőv. Képt.

VII. Vízletterv.

		Eredmény			
Teher		Veszteség		Nyereség	
P	f	P	f	P	f

Novák Andor
Münchet 1908. 4/1

1.	Tőke
2.	Pénztár
3.	Folyószámla
4.	Mérleg
5.	Váltó
6.	Áru
7.	Külf. pénzn
8.	Berendezés
9.	Elfogadvány
10.	Diszkont

Novák Andor

Magyar művész Svédországban. (Novák Andor.) Budapesti Hirlap dec. 25.

1907

(Művészet 1908. 71. l.)

Buda.

Az előtérben Pest, a h
látszik. A Dunán hajóhid veze
lében hadihajó köti le figyel
és Buda partjait járókelők él
datszalagon:

BVDE.

fölül középütt: die Stadt Ofe
jobbra: Fig: LI.

Rm., mér. a vk. 14.3:

NOVÁK ANDOR (Munkács): TÁJKÉP

R. REISMANN GI

sokat mondó összefoglalása, a színek finom egymásrahatása, az egész képnek szuggesztiv művészi ereje ma a legodaadóbb elismerést váltja ki belőlünk. Izlés és újításra törekvés szerencsésen egyesülnek ezen az alkotáson. Mekkora kára a magyar művészetnek, hogy Kernstok Károlynak ezek a képei nem befolyásolták erőteljesebben a magyar művészet új generációját.

Az első teremben *Vaszary* János három képe magaslik ki, közöttük legerősebb hatást a Kertben c. kép teszi, amely Vaszary markáns egyéniségét reprezentálja. A képek közül *Bernáth* Aurél pasztellje, *Szőnyi* István uj képei és Aba Novák Vilmos erőteljes, kissé már karrikaturába hajló önarcképe tartja még a nívót. Egyébként mellettük és körülöttük az évek óta változatlan egy helyben topogás vigasztalan képe tárul a kiállításlátogatók elé. *Berény* Róbert, *Bornemissza* Géza, *Czóbel* Béla, *Egry* József, *Friml* Géza, *Kmetty* János, *Márffy* Ödön, *Göbel* Jenő, *Patkó* Károly, *Pécsi Pilch* Dezső, *Perlrott Csaba* Vilmos, *Scheiber* Hugó, *Szobotka* Imre, a gárda elit csapata vál-

Novák Andor

Műcsarnok
1914. tav. kiáll. 330

Szigonyok, mavoraltói orvhalászokról

VI. 124.

Novák Andor

Műcsarnok fertő Ungvár

1909-10. téli kiáll. 582

(Emil IX. 132. —)

Ábrányi Kornél, ifj.: Melyik erősebb?

cz. műve IX. 132.

Novák Andor

festő.

1911. máj.–jun. Kollektív kiáll. a Nemzeti Szalonban életrajz nélkül.

Nürnberg III. 209

Novák Andor

1911. gyűjt. Kiáll-
Nemzeti Szalon

mDK

Novák Andor és Essö Erzsebet,

önálló gyüjt.kiáll.keretében mutatkozott be.
1911.

A Nemz. Szal. 400-ik jub. és a KÉVE XX-ik kiáll.-a.
1929.febr.

MDK

Novák Andor, ?

Bivalycsorda. ?

Nemz.Szalon.-Téli tárlat. 1938 jan.-febr. Kat.

MDK

Novák Andor festő

Farkas Z: N.Szal.tav.kiállitása. Vas. Ujs. 1911.
25.sz. 498. l.

Novák Andor festőm.

gyüjteményes kiállitása.
Igen jelentékeny müvészeti irányok egyéni továbbfe
fejlesztesére tesz eléggé sikerült kisérleteket.
Szinezése kitünö atmoszferikus hatásokat ad.

Tulmegy a Degas-féle könnyedség ábrázolási módján.

Farkas Zoltán:

A Nemz.Szal. tavaszi kiállitása.

Vasárnapi Ujs. 25.sz.1911. 58.evf. 498.l.

Novák Andor

Női tanulmányfej, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. akciója, Bp.
1923. 7 l.

Sz. Novák Andor festőmüv. MDK

Kállai Ernő: Kassai Nemz.Kiáll. Jelenkor, 1939. dec. 1. 5.sz. 12 l.

MDK

SZ NOVÁK ANDOR

felvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa

30 l.

Novák Andrej

U. 1963

~~Augustus V. 250.~~

~~V. 249 — 252, 256, 257, 260, 262 & 264.~~

Novák Andor

Laid

Nemzeti Szalon Almanach

126.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Novák Andor

Festő

l. Csíkvári Ungvár

153, 154. l.

M.D.K.

Novák Andor, építész

Barát Bélával közösen kiállított bérháztervei és fényképei szerepeltek a XII. nemzetközi építészkongresszus műtervezői tervkiállításán. 1930. szept. 8-15.

Magyar Vilmos: A XII.nemzetközi építészkongrsszus tervkiállításának mérlege,

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1930. 64.köt. 380.old.

Novák Andor

Thieme Becker

XXV. 527.1

(Lyka)

Novák Andor festő

harapal a Nemzeti Szalon

téli tárlatán

Lipág 1938 I. 25

Novák Andor.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1910-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Novák Andor

Hegyszakadás.Olajf.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat. 58.1.

mdk

Novák Andor gener és tájképfestő.

Mozgokép otthon. Megnyitó előadás... szept 2-án
Lihang a kegyetlen itb. 94x63 Bp. e. n - Bakais
litogr. Központban rajzolt betűk, zöld alapon
sárgaszínű diszekből összeállított keretben.
Az. O. Sz. K. Grafikai Plakátjai Bp. 1961

61. L

NOVÁK ANDOR

59. Bivalycsorda

Nemzeti Szalon

téli tárl. 1938 jan.-febr.

-1328.)

1327. Mathys Naiveu:

Sz. Leydenben 1647 tája

1327. Férfi képe.

Tojásdad ~~alakú~~ medaillon
nézve Jobb kezével, melyet keblé
irás és kalamáris lúdtollal ~~vá~~
mintha beszélne, térdére támasz
vállaira omlanak ~~göndör~~, szemö
és bajusza leberetvált. Fehér r
gének kézelői láthatók, kabátja
palástja piros. A háttérben fél
mellett a szabadba nyilik kilát
torony bontakozik ki. Jobbról, a

[látnak

Vászon, méretei 62.7: 52
Vétetett J. Goudstricker
Elszámoltatott 1895: VI.
Az elszámolásra nézve l.

904: v. 9

kák sokszorosítása és terjesztése szerfölött könnyűvé vált, a tilalmak száma megszaporodott annál is inkább, mert e kor a reformáczió korával esik össze. 1543-ban Velenczében már megjelenik egy «Index generalis scriptorum interdictorum». 1544-ben és 1551-ben a párisi theologiai akadémia is kiadja az általa vallási szempontból elvetett művek jegyzékét, hogy árusításukat a franczia királyság területén megakadályozza. Nem késtek ilyen jegyzék kiadásával Spanyolországban sem, hol az Valdes főinkvizitor parancsára 1559-ben jelent meg. Ugyanekkor a római kuria is magáévá tette már a tilos könyvek ügyét és 1559-ben IV. Pál pápa is kiadott egy indexet, mely azonban már nemcsak a hiveknek, de még a theologusoknak is súlyos egyházi büntetések terhe alatt megtiltotta a jegyzékbe felvett könyvek olvasását, kegyszerektől való elvonással sőt kiátkozással fenyegetvén meg őket. Indexe három részre oszlott: Az első részben azok az irók voltak felsorolva, kiknek munkáit egyáltalában nem volt szabad olvasni, a másodikba az egyes tiltott könyvek, a harmadikba a névtelenül megjelent káros könyvek voltak felvéve.

Ez ellen az index ellen sok felszólalás és tiltakozás keletkezett, melyeknek ügyével 1562-ben a tridenti zsinat foglalkozott és egy bizottságot küldött ki a kérdés rendezésére.

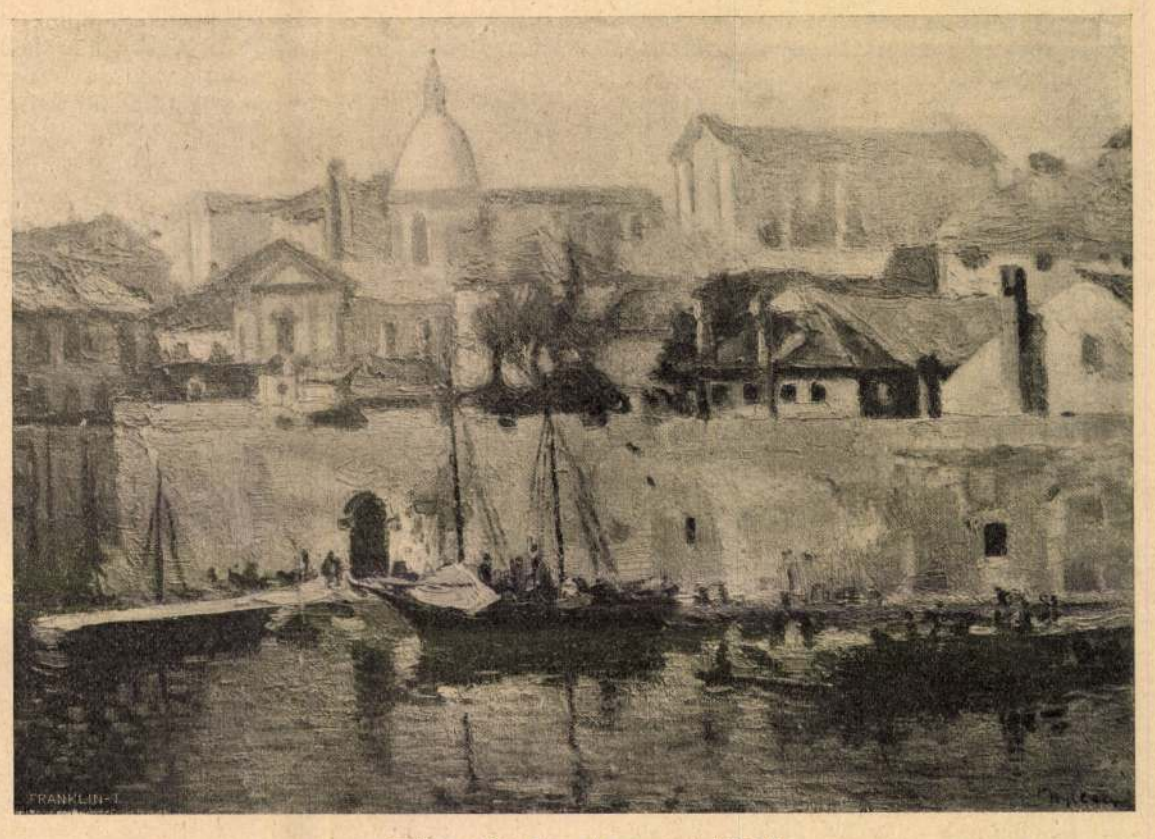

Nyilassy Sándor: A raguzai kikötő.

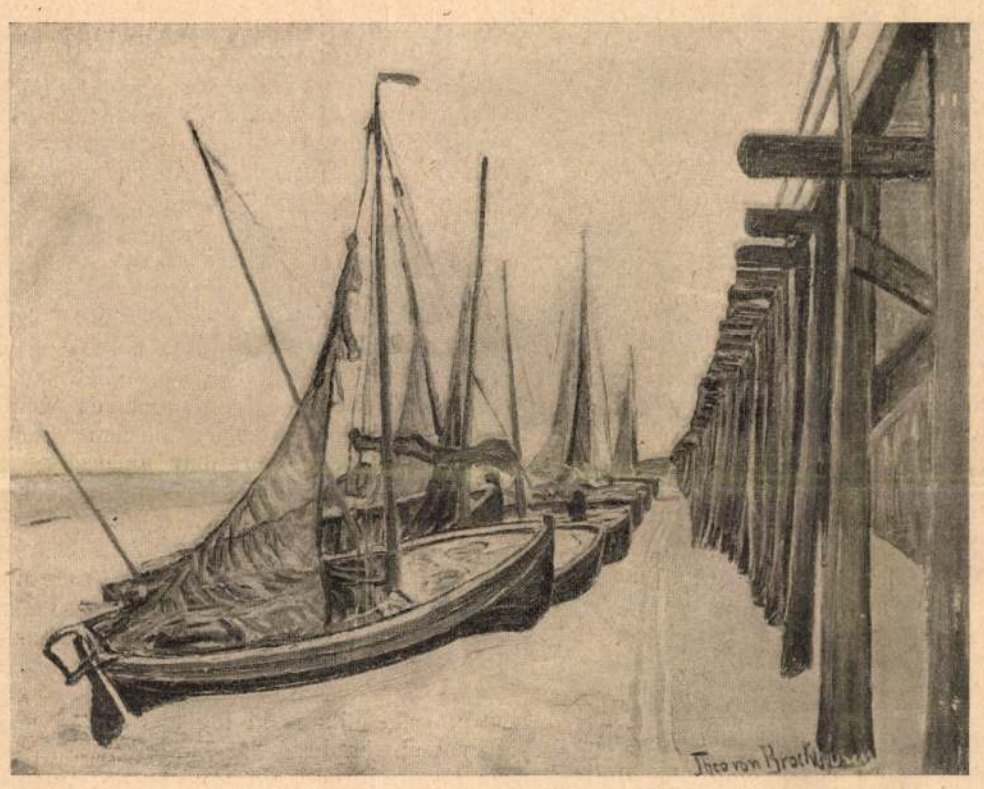

Theo von Brockhusen: Halászbárka az Elbán.

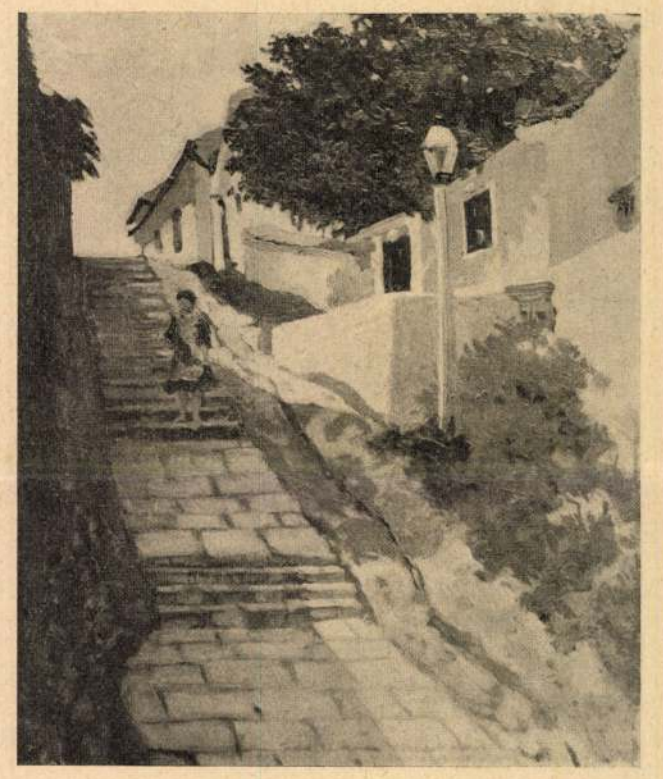

Kató Kálmán: Nyár.

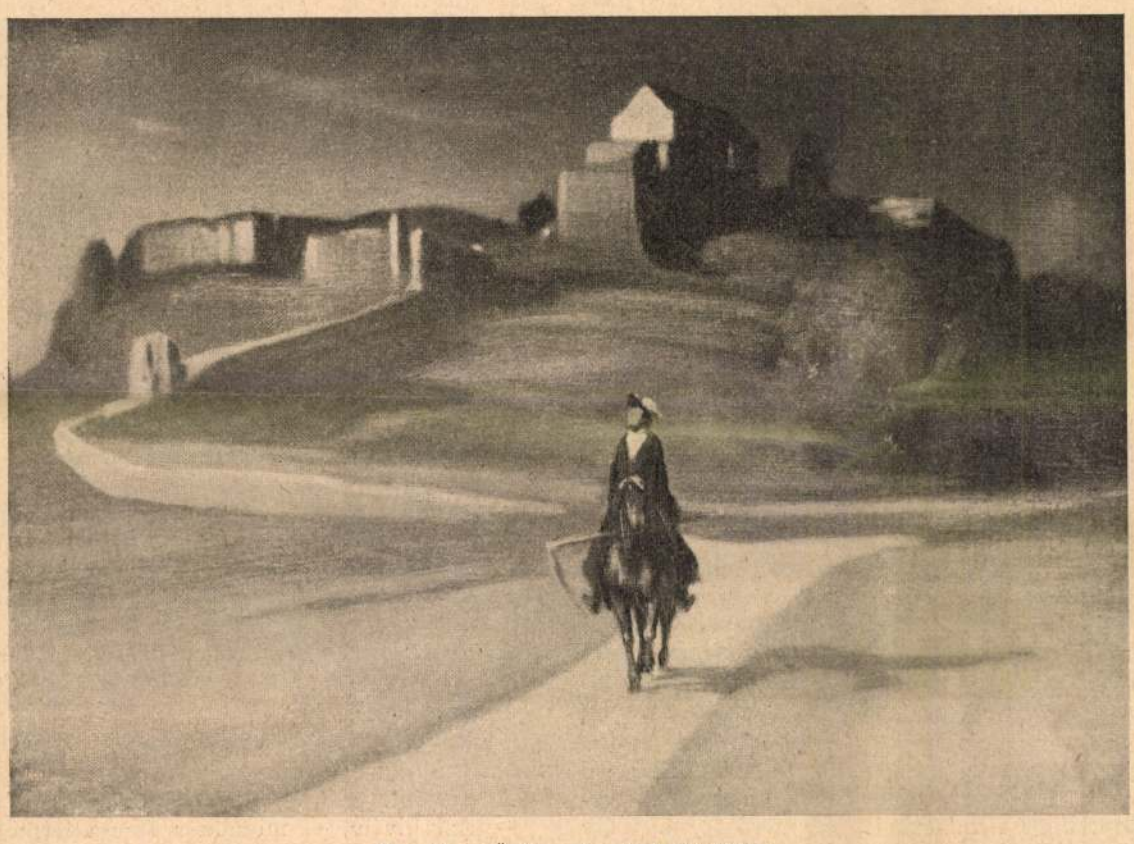

Kacziány Ödön: A vándorló halál.

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Mivel azonban ez az óriás felhalmozódott anyaggal megbirkózni nem tudott, az indexkérdések rendezését ismét csak a pápára bizták, mire 1564-ben IV. Pius kiadta nyomtatásban az Index tridentinust. Ebben a könyvek elbirálására vonatkozólag megalkotta a követendő szabályokat és az irodalom ellenőrzését a püspökökre és inkvizitorokra bizta. Nemcsak azokat sujtotta kiátkozással, kik e könyveket terjesztik és olvassák, hanem azokat is, kik e könyveket megsemmisítés helyett birtokukban megtartják.

Az ellen-reformáczió korában új szervezetet nyert az ellenőrzés. V. Sixtus megalakította a kongregáczió indiczist, mely egy bibornok elnöklete alatt tudós szerzetesekből és világi papokból áll. Ennek hivatása az egyház szempontjaiból gyanus könyvek vizsgálata, eltiltása, illetőleg az iróknak felszólítása arra, hogy műveiknek kifogásolt részeit kijavítsák. Mivel azonban a reformáczió ellen folytatott küzdelem nagyarányú irodalmi harczot is kivánt, hithű, bölcs és tudós emberek számára a kongregációnak joga volt engedélyt adni az eltiltott könyvek olvasására. Működésébe egyideig még az inkvizicziót is befolyt, míg a kizárólagos ellenőrzés jogát 1753-ban XIV. Benedek véglegesen rá nem ruházta.

A római kongregációtól készített indexnek a legnagyobb hatása természetesen Olaszországban s főleg a pápai uralom alatt álló terüle-

teken volt. Spanyolországnak megvolt a maga külön jegyzéke, melyet az inkvizicció készített. Franciaországban bármily sok franczia munka is került az indexre, jóval kisebb volt a befolyása.

Mig kezdetben csakis a theologiai tárgyú könyvek kerültek vizsgálat alá, a XVII-ik századtól kezdve mindjobban sokasodtak az egyéb tárgyú eltiltott művek is. Indexre került mindaz, mi hit, vallás és erkölcs szempontjából kifogás alá esett.

El vannak tiltva, természetesen csakis a legérdekesebbeket és legnevezetesebbeket említjük: Alembert, Balsac összes művei, Bayle szótára, Beranger dalai, Campanella, Conte, Condillac, Condorcet egyes művei, Dantenak a monarchiáról irott műve, Diderot és mindkét Dumas összes munkái, Flaubert hires regénye, a Bovaryné, a szocziálista Fourier művei, Hugó Viktortól a Notre-Damees és a Nyomorultak, Hume művei, Lafontaine meséi, Lamartine emlékezései, Michelet művei, Milton elveszett paradicsoma, Montaigne, Montesquieu számos munkája, Murger Bohém-élete, Pascal gondolatai, Renan összes művei, Rosseau Emilje és Társadalmi szerződése. Ugyanez a sors érte Saint-Beuveöt, Sand George összes műveit, Stendhalt, Stuart Millt, Swiftet, Taine angol irodalomtörténetét s talán nem is kellene mondanunk, úgy is sejtené mindenki, hogy Voltaire összes műveit is.

Már ebből a felsorolásból is látható, hogy az ellenőrzés főleg a franczia és olasz irókat sujtotta, de néha más nemzetiségekkel is találkozunk, így a lengyel költő, Mickievicz nevével is.

A világirodalom jelesei közül legkevesebb számmal a német irók vannak az indexen: egyedül Heine Henrik Franciaországi levelei és újabb költeményei kerültek rá, de azok is csak franczia fordításuk révén.

Feltünő az is, hogy a modern filozófiai irodalom kevés művel szerepel az indexen. Míg a régiek közül Swedenborg, Bacon, Hobbes is rajta vannak, Kant és az egész újkori német filozófia, nemkülönben Darvin hiányzanak róla, egyedül Auguste Comte neve ötlik az újkor nagy gondolkozói közül az index lajstromain szemünkbe.

A legszegényebb talán mégis csak magyar vonatkozásokban az index. Reá került Bonfiniusnak egy latinul irott műve, melyben a házastársak életéről folytatott dialogusok vannak, majd Honter Jánosnak, a reformátornak művei. Külön eltiltja az index hazánkban Luther Márton iratainak olvasását is. Hazai nyelven megjelent munkáinkkal az inkvizicció és a congregatio nem igen törődhetett Rómában, hiszen nyelvünk ismeretlen volta majdnem leküzdhetetlen akadálya volt a vizsgálatnak, ezért régibb magyar tudományos munkával egyáltalán nem találkozunk a tiltott könyvek jegyzékében.

Az ismeretek haladásával néha érdekes változásokon ment át az index. Míg annak régibb kiadásaiban a föld forgásáról szóló tanaik miatt Copernicust és Galileit is megtaláljuk, hiába keressük neveiket az indexnek 1860. évi kiadásában: az egyház visszavonta a kitiltást.

SZINHÁZ.

Reprise-ek. — Az évad vége.

A Nemzeti Szinház még szorosan kapuzárás előtt két fölújitással iparkodott galvanizálni az évadot. Tisztességes exitust akart biztositani magának és ez sikerült. Mindegyik reprise jó estét szerzett a szinháznak, ámbár a darabok régiek és az idők nagyon megváltoztak. Bisson *Válás után*-ja huszonhárom évvel ezelőtt került először szinre a Nemzeti Szinházban, Szigeti József: *A vén bakancsos és a fia, a huszár*-ja ötvenhat évvel ezelőtt. A nevezetes pedig az, hogy egymáshoz ez a két darab közelebb áll, mint akár Bisson műve is hozzánk. Ez azt jelenti, hogy az a harminczhárom esztendő kevesebb, mint ez a huszonhárom, azaz e huszonhárom év alatt nagyobbat fordult a világ. Ebből a szempontból nagyon érdekes ez a két fölújitás.

Bisson drámája a franczia váló törvény megalkotása után iródott. A franczia drámairók akkor már évtizedeken küzdöttek a válás törvényhozási rendezéséért és fáradhatatlanok voltak e téma kiaknázásában. Akkor merült föl az a tréfás kérdés: miből fognak a franczia drámairók e törvény megalkotása után megélni? A jókedvű Bisson megadta rá a feleletet, nem a szocziális politika, hanem a humor szempontjából. A *Válás után* nagyon ártott a problémás, a társadalompolitikai drámának, melyben rendszerint több volt a nagyképüsködés, mint a társadalompolitika. A nevetésnek ebben az esetben is öldöklő hatása volt. Bisson ötlete pedig valóban a legmulatságosabbak közül való. A törvényes válás után az a lehetőség áll be, hogy valakinek apósa elveszi veje elvált nejét, tehát volt felesége aktualis anyósa lesz. Kombináljuk ezt az ötlettel, a mindig kinálkozó anyós mótivummal, akkor a helyzet odáig bonyolódik, hogy a vőnek most két anyósa lesz, numero 1. volt felesége, numero 2. volt anyósa, jelenleg nagyanyósa! Az após szempontjából: neje: mint vejének első neje (karakter indelebilis!) leánya (menye), fia (veje): apja saját nejének stb. Méltóztassék ezt saját tetszése szerint tovább szőnifonni! A társadalompolitika hangja sokkal gyöngébb, hogysem ennek a kaczagásnak a zajából kihallatszhatnék. A társadalompolitikusok ilyenkor igen megindító, szomorú eseteket gondolnak ki. A humorista erre azt feleli: Ha *eset* kell, tudok én vidámakat is kigondolni. A mi a problémás darabnak halál, t. i. az önkényesen kigondolt esetnek véletlensége, nem — szükségszerüsége, az a humoros darab életforrása, a nyájas véletlen, mely nagyképüségünknek fittyet hány és az emberi dolgok kicsinységét illusztrálja. A tragikum legyen szükségszerű, a humor pedig hadd játszhassék a dolgokkal. Ebből a szempontból Bisson darabja egyike a jobbaknak. Nincsen is annyira szigorú geometria szerint szabva, mint az ilyféle franczia készitmények. Az első fölvonás bebizonyitja, hogy Henry Duvalnak (Duval a legközönségesebb név, szinte komikus közönségességű, mint a német Mayer, magyarban nincs is ilyen!) válnia kell a nejétől, az anyósa miatt. Az anyós kiszolgált operette-primadonna, a vő zeneszerző, a felesége kaczér és együgyű. Ezekből az elemekből fölötte mulatságos első fölvonás alakul. A második fölvonás a válás és újranősülés után játszik és hozza a mulatságos quiproquókat, melyek a két új házasságból keletkeznek. A harmadik felvonásban az após válik frissen szerzett feleségétől és a béke helyreáll. Ez a darab kitünő specimenje a bohózat határához közeledő vigjátéknak, mely mégis mindig a határon innen marad. A régibb gárdából Dezső, Gál és Csillag Teréz kitesznek magukért, Kovács méltónak mutatkozik hozzájuk; az ifjabbaknak nem jut nevezetesebb szerep, de kevésből is izletesen főznek.

A vén bakancsos és fia, a huszár nagyszerű sikert ért föleleventése alkalmával, de nem a szinház rendes közönsége előtt; reméljük, az sem fog makacskodni. Az új generáczió különben alig ismerheti a darabot, nyolcz év óta nem adták, akkor is csak mulékony volt a megjelenése. Mi tetszett, mi tetszett a darabban? A néprajzi részletek? Alig hiszem. Ma szinesebbeket, verisztikusabbakat adnak. A mese? A jómódú korcsmáros nem akarja leányát a koldus vén bakancsos paraszt fiának nőül adni és a fiatalok szerelmén kifog; megigéri a fiúnak, hogy megkapja a leányt, de hat hó mulva, ha t. i. annyi időt szolgál a korcsmáros mula, gyáva fia helyett. Mikor a fiú négy év mulva, félkarral, visszajő és követeli a leányt, a korcsmáros nem akarja igéretét megtartani. Most ő rajta fognak ki, fölhasználván kincskereső babonáját és a szerelmesek egymáséi lesznek. De hiszen, ha a szegény ember visszautasitása valamikor új téma lett volna is, A vén bakancsos itt ugyancsak elkopott volna. A kincsásás babonája sem elszédítő motivum. A darabnak mégis finom illata van, csak az analizis nem tud ráakadni. Javára irom, hogy semmi czifraság nincsen rajta, sujtás meg efféle. Emlékeztet a jó czigány játékára, ha nem fővárosi közönségnek húzza. Az egyszerüség bája el nem vész, föltéve, hogy nem csinált egyszerüség, a mely hiszen nem is az. A darab meséje egyszerű, érzelmei is azok, nyelve azonképen. Az alakok pedig élnek. A korcsmáros *(Gál)* makacsság, korlátoltsága, népi komiszsága minden erőltetés és hangsúlyozás nélkül igaz; a kántor másodsori alak, de mint ilyen jó. A darab komikumát a korcsmáros fia, «a Friczi» szolgáltatja; ez is ártatlan komikum, de egészségesebb, mint a modern komikum, a mely alig van. Ma a szerzők tele vannak szándékossággal, szocziológiai, néprajzi, artisztikus szándékossággal. Meg akarnak lepni bennünket, az egyik szatirájával, a másik kérlelhetetlenségével, a harmadik raffináltságával. Ha tudnák, mily kevéssé meglepők! Friczi buta, gyáva, falánk, vastag, még pedig mulatságosan az. *Rózsahegyi* izléssel, ötletességgel állitja elénk, ő is, mint az alak szerzője, csak mulattatni akarnak bennünket, de hogy úgy mondjam, immanens módon, az alakon belül, az alak által és mindketten teljes sikert aratnak. A bakancsos kitünő alak, kár, hogy Szigeti nem ragadta meg jobban, kimerítően, inkább vázlatnak hagyta, bizott a jelzésben, nem is roszúl bizott, de csak azért, mert a vázlat is él. *Gabányi* nagyszerű ebben az alakban, karakterisztikus és fantasztikus, izléses és mégis paprikás. A közönség naiv része is ilyen volt, jóckán magán kívül volt, de mi is igen jól éreztük magunkat. A darab egyszerüsége, mely azért nem primitiv, elbájolt bennünket. A játék is igen jó volt. Örültünk, hogy csalódás nélkül nézhettük ezt a régi darabot, sőt, hogy ma jobban tetszett, mint a mikor utoljára láttuk.

Ezzel azután mi is búcsúzhatunk olvasóinktól, mert most már az évad igazán az éj vadjába merül. Búcsúztassuk-e a halni indulót? Talán nem szükséges. Nyomon követtük lépésről-lépésre, alig maradt egy is észrevétlen. Az évad a szinházaknak kedvezett. A Nemzeti Szinház eredeti darabjai nem nagyon váltak be, de egyik-másik fiatalabb szerző mégis figyelmet keltett; és a Shakespeare-előadások nagyon emelték a szinház művészi szinvonalát. A Nemzeti Szinház minden izében megujhodik, a nélkül, hogy a mult dicsőségei ellen törne. A Magyar Szinház erős tehetségek műveit mutatta be; Kóbor Tamás ez évben lépett először szinpadra és hiszem, hogy ez számit művészi fejlődésében. Biró Lajos nagy sikert aratott darabjával, de ez a siker az ő gyors és meglepő művészi fejlődésének határán innen maradt. A Magyar Szinház külföldi darabjai is majdnem mind beváltak. A drámához és játékhoz értenek ebben a házban. A Vigszinház minduntalan idegeneket hoz nyakunkra, előbb Reinhardtékat, majd operettetársulatot. Reinhardték nagy csalódást hagytak hátra, ő belőlük is ki fog ábrándulni nagyon is gyorsan kapható közönségünk. A Vigszinház javára irandó *Molnár* Ferencz Testőrje és *Nagy* Endre Zsenije; *Bródy* Sándor új darabja is érdekes volt. Egészben azt a tanulságot vonjuk le az évad jelenségeiből, hogy szinészetünk sokkal erősebben fejlődött, mint drámairodalmunk. Jobb szinházaink vannak, mint darabjaink. De ezek, a dráma és a szinház, nem engedik el egymást. Ha most a szinház elől van, a dráma utól fogja érni, sőt meg fogja előzni. Így tűznek ki egymásnak föladatokat, hol a szinház a drámának, hol emez annak. Az utóbbi volna az egészségesebb állapot, de sok jel arra mutat, hogy épülőfélben vagyunk.

Alexander Bernát.

A SZENT EMBER.

Elbeszélés. — Irta Szemere György.

... Megállott a küszöbön és egy igen hosszú és hangzatos felköszöntőt mondott rám, gondolom, alexandrinusokban. Nem születésem vagy nevem napjára, csak úgy: czifra jónapot kivánt.

A czikornyás beszédű atyafi jókedvre derített úgy engem, mint vendégeimet. Beljebb noszogattuk.

— Kerüljön kend a szobába s tegye be maga után az ajtót.

Megtörtént.

— Azt hivém, — mondta a furcsa termetű csopák emberke, — nem vagyok rá érdemes, hogy az urakkal egy *lebegőt* szijjak.

— A lebegőt még nem sajnáljuk kegyel-

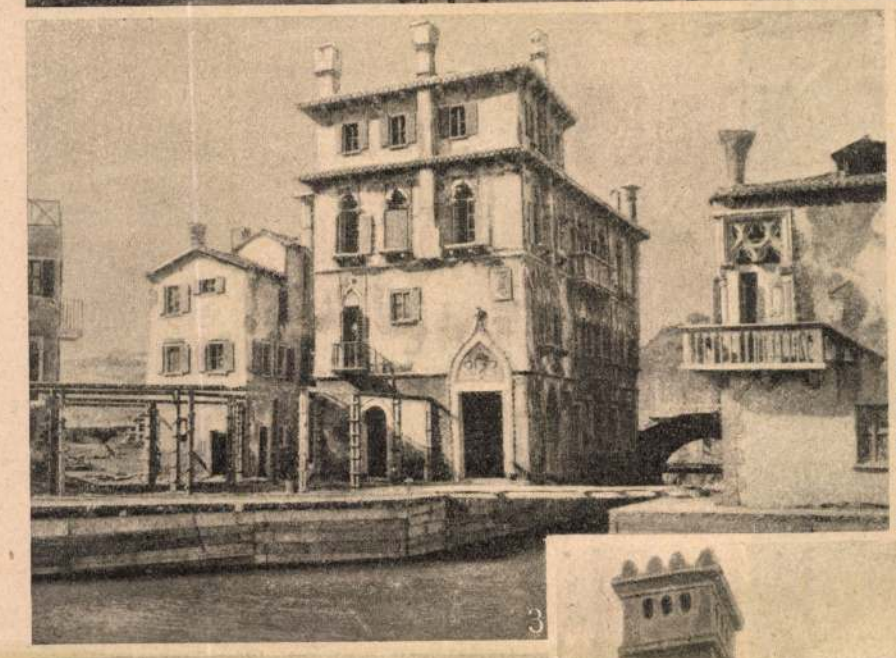

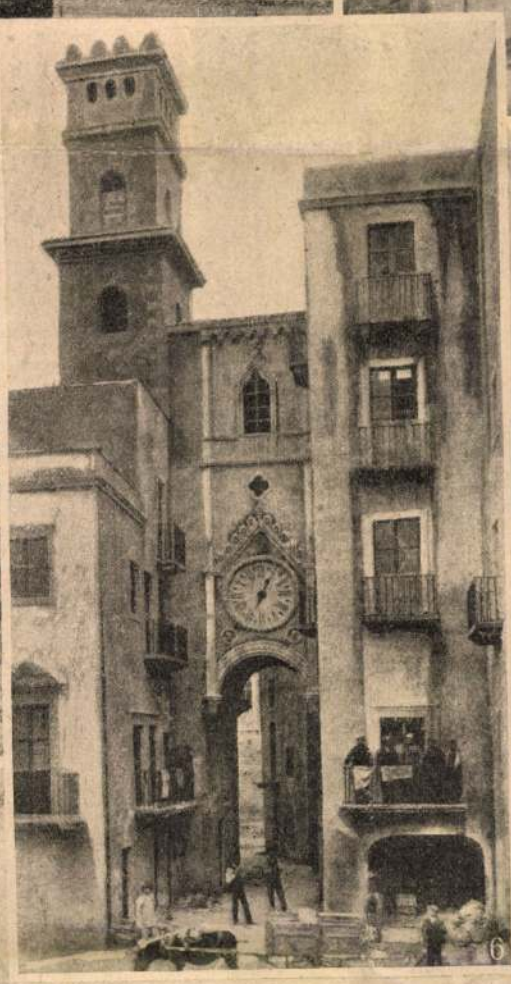

1. A kiállítás bejárata. — 2. Az ünnepélyek csarnoka. — 3. Velenczei ház. — 4. Viterbói részlet. — 5. Assisiből. — 6. A nápolyi Santa Luciából. — 7. Ascoli épület. — 8. Szárdiniai ház. — 9. Faenzai ház.

A RÓMAI ETNOGRAFIAI KIÁLLÍTÁSBÓL.

A SZOBOR A LELEPLEZÉS UTÁN.

Az egyes városok, falvak, régiók nemcsak épületeiket küldték el Rómába, hanem háziipari műhelyeiket is, a melyekben az illető vidékek ügyes férfiai és asszonyai szorgoskodnak. Velencze mellett még az aquilai házikóban is csipkét vernek, Faenza házában a hires antik fajánszok mesteri utánzatait készitik el az ember szeme előtt, Sulmona tágas épületében a hires konfetti czukorkákat készítik. Valamennyi házban és házikóban az illető vidéknek egy-egy családja telepedett meg és ott folytatja háziiparát.

A hol pedig nincs háziipar — vagy az nem valami nagyon érdekes — ott inkább a népéletet mutatják be. Így például Nápoly a Santa Lucia városrészét küldte el Rómába és a keskeny, magas házak között, osztériák, kikötői lebujok előtt nápolyi népénekesek, cantastorie-k, mandolinosok, bábjátékosok varázsolják elő a tipikus nápolyi zsivajt. Szardiniának különös épitkezésű, tornáczszerű házai előtt pedig festői viseletű szard-ok muzsikálnak különös hangszereiken, a leonedda-kon, a melyek a bőrduda és a pán-síp keverékei.

A kiállítás: — Itália miniatürben és facsimilében. —*l*—

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSA.

Novák Andor gyüjteményes kiállítása határozottan figyelemreméltó tehetséget mutat be. A művész még nincsen ugyan tisztában önönmagával, de több olyan próbálkozását láthatjuk, melyekben igen jelentékeny művészeti irányok egyéni továbbfejlesztésére tesz eléggé sikerült kisérleteket. Értem ezalatt tánczos képeit. Ezeken a mozdulat súlya, könnyedsége, a táncz nyugvó pillanatainak pillanatnyi volta és kényszerű merevsége ügyesen van megrögzítve. Túlmegy a Degas-féle ábrázolási mód piheszerű könnyedségén, impresszionizmusán és több felületet, több formát ád, viszont azonban merevebb is. E képeken a kései Cézannenak erős hatása észlelhető.

Ugyanez áll Theo von *Brockhusen* festményeiről is. Ezek képviselik körülbelül a legmagasabb szinvonalat e kiállításon. Ő is erősen Cézanne művészetén át nézi a világot, de ügyesen vegyit bele reminiszczentiáiba Monet-emlékeket is, különösen az égfestésben. Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy minden egyéni vonást nélkülöz, e megjegyzések csak az elképzeltetést akarják szolgálni. A napsütésnek ragyogó visszfényét kékes felületeken igazán ügyesen áarázolja, szinezésének világító ereje pedig kitünő atmoszferikus hatásokat ad.

A mi ezen kívül e kiállításon látható, nem túlságosan örvendetes. *Esső* Erzsébet iparművészeti tárgyai nem modernek, nem jók. Butorai vonalban nem sikerültek, felületekben nyugtalanul diszitettek túlterheltek. Olvasóink között nem egy, kivált a nők, emlékezni fognak a német divatlapok házi iparművészkedést szolgáló faragásos és égetett technikájú, butort és apróbb használati tárgyakat ábrázoló terveire. Nos, itt ezek között a tárgyak között üdvözölhetik régi ismerőseiknek dilettáns stilusát.

A katalogus jobb neveket rejt magában, mint a kiállítás képeket, Bodnár Jánostól, Tichy Kálmántól, Pentelei Molnár Jánostól, Nyilassy Sándortól egészen mást vártunk eddigi eredményeik után, mintha bele akartak volna simulni a dilletánskodók táborába, mely most e kiállításon nagyobb, mint valaha.

Pár újabb név alatt egy-két olyan kép akad, miről a jobbindulatú kritikus szivesen megemlékszik s még jóslatokba is hajlandó velök szemben bocsátkozni: Burghardt Rezső, Burghardt József, Scheiber Hugó, Vass Elemér egy-egy képén nemcsak törekvés, de tehetség is nyilvánul.

Farkas Zoltán.

A KATHOLIKUS EGYHÁZTÓL TILTOTT KÖNYVEK JEGYZÉKE.

Abból az alkalomból, hogy Prohászka Ottokárnak, a székesfehérvári püspöknek két könyvét és egy értekezését az indexre tette a római congregatio indicis, talán nem lesz érdektelen, ha ennek az ősrégi időkbe visszanyúló intézménynek történetéről és működéséről egyet-mást elmondunk olvasóinknak.

Multja igen régi, mert már az első pápák, zsinatok, már a keletrómai császárok éltek azzal a joggal, hogy a katholikus hivők lelkületére káros és veszélyes könyvek olvasását eltiltották. Igy már nagy Constantinus eltiltja Árius müveinek olvasását, a karthágoi zsinat pedig a pogány vallásra vonatkozó fejtegetéseket. Mindaddig azonban, mig az irásművek csakis irás útján voltak sokszorosíthatók s nem lehetett őket nagy tömegben terjeszteni, a vallásra veszélyes irások elnyomása és megsemmisítése könnyű volt s ezért évszázadokon keresztül igen kevés olvasási tilalommal találkozunk. Mihelyt azonban a könyvnyomtatás feltalálásával a veszélyes tanokat hirdető mun-

A KÖZÖNSÉG.

A KISPESTI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Balogh Rudolf fölvételei.

Novák András pari
formatervező
művész

NOVÁK ANDRÁS

Új művészet

1998. OKT.

23.0.

Kategorie: 5
Datum: 20030915
Kommentar: 1. gefallen 1916 lt. Vo5=fal
gestorben? 2. Arbeit oder Stud. in Münc

M. NOVÁK ANDRÁS

ÚJ MŰVÉSZET

1998/jul.

P-9396

32.o.

855. GRAUAUG ÁRMIN
[illegible] Milep Lajosnak

Igen tisztelt Tanár Ur!

Többrétü okok - külsők is
többé kevésbbé kiüldözték az u
Mindössze hetente egyszer az ö
Pico della Mirandola[1] gőgös jel
amit az ujságok szolgálnának -
kiegészitését találja meg: "et
ról, akár az ujságokról van sz
főképen önmagam előtt és a mag
irt levelet is némileg menteni
jam, hogy 2o éve talán semmine
a hirnek, hogy Ön a pécsi egye

NOVÁK ANDRÁS

ÚJ MŰVÉSZET

1998/OKT.

P-9396

23.0.

ΣΥΚΙΩΝ 232 IV/30.

NOVÁK ANDRÁS

ÚJ MŰVÉSZET

2000/jún.

P - 9765

43.0.

magántanár

rad Baranya megye.

Novák András

A THÉK-GYÁR ötven éves fennállását nagyszabású bútorkiállítással ünnepelte meg, melyet 1923. november havában a gyár üllői-úti törzsházában és annak újonnan átalakított szárnyépületében rendezett. A kiállítást József főherceg nyitotta meg, ki családjával együtt jelent meg az előkelő közönség részvételével lefolyt ünnepélyen, melynek megható mozzanata az oly tragikus körülmények között elhalt gyáralapító Thék Endre özvegyének a főherceghez intézett bensőség teljes beszéde volt. A gyár vezetősége ez alkalomra jobbára Novák András tanár

terveinyomán készült 10 egyen
dezes szobát mutatott be.

Magyar Iparművészet

1924-23. 1-
22

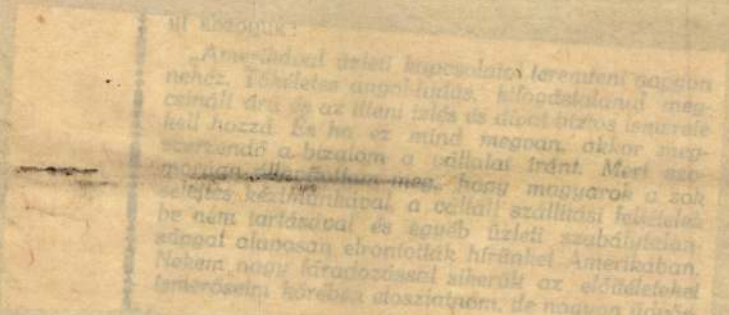

Novák András

a MMÉE-ben elvalást tartott a Királysti-lusokról 1917. márc. 26-án

MMÉE Közl

1918 117 l.

Novák András

iparmíves

l.

Lex Mag Társ

412. b. l.

Thesis Statement

Supporting Facts

Mrs. C. L.

Novák András

ipari művész - tanár

Magyar Iparművészet

1916. 213. l.

(Előadások a bútor-
ról.)

ti gőzhajóról. Lithogr.Jelz:/ Per-
évi melléklete. - Főv.Kőt.B.769/130.

mulatság husvét hétfőjén". Barabás
n. 32 x 24 cm. Az Életképek melléklete

n csónakon. Budáról Pest felé. "Átszál-
ajz. Barabás M. 1845. - Nyomt. A.F. Wal-
ett Frankenburg Adolf". /V.ö.Főv.Muz.

et, előtérben sárkányt eresztő gyerme-
tadtwäldchens bey Pesth". Barabás Mik-
őv.Muz.Kat.X.39.b. -

Novák András

iparművész

14

Irod

=

Az Ujság

1916. jul. 29.

(e.a.: N. A. interieur

kiállítása.)

A Museum Ednit

egy új bérpalotájában.

hängenden Riszeg (800 m) die wichtige Wasserscheide von Mittelsiebenbürgen bildet. Zu ihren Füßen plätschern nach vier Richtungen kristallklare Bäche, die weit unten auf der Ebene das Wasser der Szamos und der Theiß vermehren. Der größte unter ihnen ist die Sebes Körös, die westlich von Kőrösfő, an Bánffyhunyad vorbei, durch Csúcsa und Nagyvárad läuft. Von Südosten eilt ihr der Kalotabach zu, der der ganzen Landschaft ihren Namen gibt. Die Forschungen unsrer Volkskundler ergaben, daß Kalotaszeg ursprünglich aus jenen wenigen ungarischen Gemeinden entstand, die ihre Siedlungsorte im Winkel der Körös und der Kalota bauten. Die Historiker meinen, daß die Sippe Kalota diesen Winkel schon damals besetzte und ihren Namen auf den Fluß übertrug.

Es unterliegt keinem Zweifel, daß die heutigen Dörfer von Kalotaszeg im Laufe der Jahrhunderte von den Nachkommen der Ureinwohner des Dreiecks bevölkert wurden. Östlich der Wasserscheide und längs der parallel mit der Szamos fließenden Kapus- und Nádasbächer wohnen Familien mit den Namen der Dörfer des jetzt Oberland genannten Körös-Kalota-Dreiecks.

Die Szekler, die Vorhut der landnehmenden Ungarn, drangen anfangs nur bis zum westlichen Rand des siebenbürgischen Beckens vom Tiefland her vor, um dieses gegen Einbrüche von Osten her zu sichern. Flur-, Hügel- und Ortsnamen bestätigen, daß auf dem Bergrücken südlich von den Biharer Bergen, also in den Gyaluer Alpen und im siebenbürgi-

Novák András

1905/6 - 1908/9,
1910/11 I.

Ferképzomfoiskèvk.

118. C.

vanni Bellini igen erős hatása alatt állt és a velencei mester stílusát átplántálta Romagnába. Bellini szinte szószerinti utánzását mutatja pl. R. Madonnája a római Doria-képtárban.

ROOS, állatfestő német művészcsa-

Novák András

Női zoba

Repr-

Nádai Lakásb

68. tábla

Novák Andrej

l.

Tej és Forma

1936. 59. l.

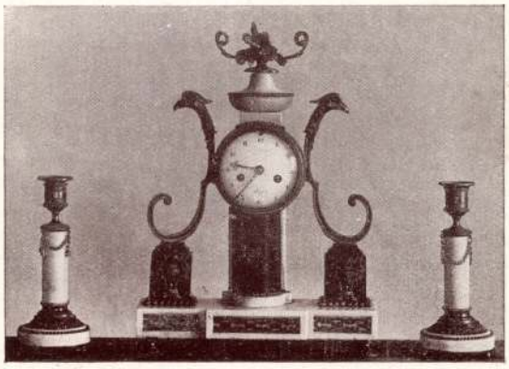

Iparművészeti régiségek.
Antiquités de l'art industriel.

Orth János (János főherceg) hagyatékából.
Legs de Jean Orth (Archiduc Jean.)

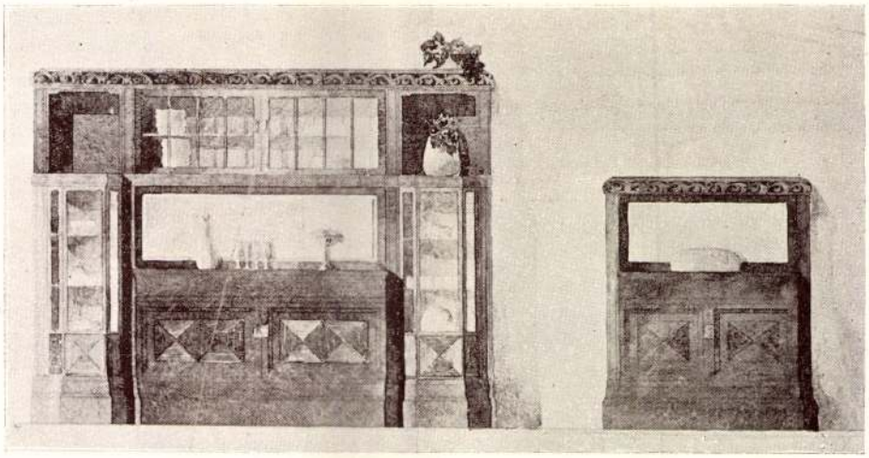

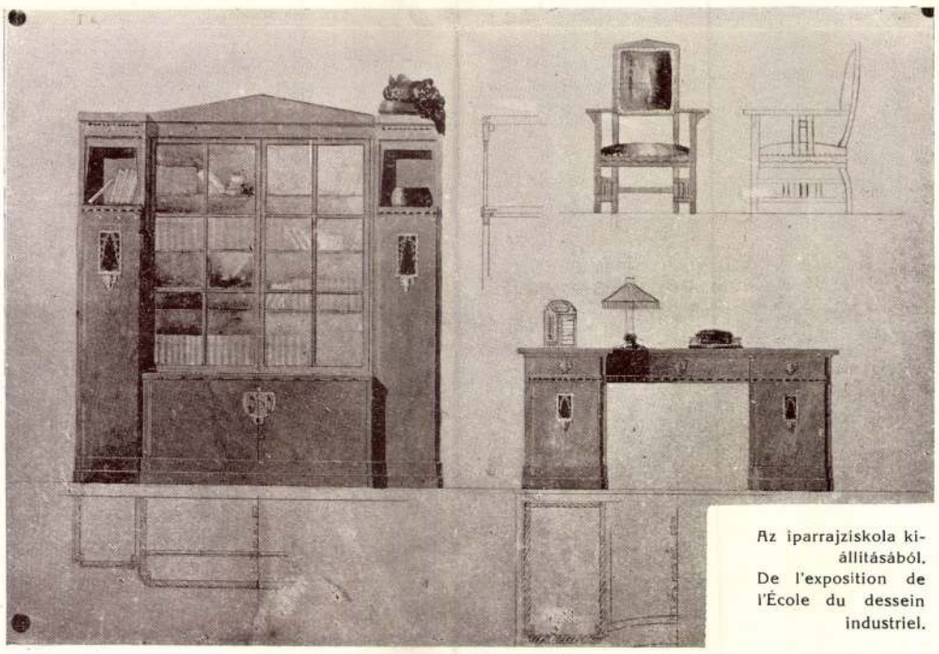

Az iparrajziskola kiállításából.
De l'exposition de l'École du dessein industriel.

Novák András butortervei. — Délineations de meubles par A. Novák.

Szabad Művészet
1912. I. évf. 2. sz.

meg a Központi Értesitö 10-ik számának pótkiadását.

*

A bizományosok helybeli csoportjának küldöttsége járt pénteken Russo Illésnél, a H. T. vezérigazgatójánál. A deputáció vezetője: Werkner Armin fölpanaszolta, hogy a kommisszionáriusok vaggononkint a kátrányfedöpapirért 30 koronát, a ponyva kölcsöndija fejében pedig 25 K-t kapnak, ami effektiv veszteséget jelent; kifogásolta továbbá a bab egykoronás provizióját, noha ezt a cikket apróbb tételekben kell összeszedni. A részvénytársaság vezérigazgatója igen elözékenyen fogadta a küldöttséget, annak a kijelentésével, hogy szivesen látja, ha az érdekeltség esetleges sérelmeit közvetlenül nála bejelenti. Nyomban intézkedett is, hogy mostantól fogva a kátránypapirért 42 K-t, a ponyva kölcsöndijáért 35 K-t és a bab proviziója fejében — amennyiben az nem közhatósági letétbe helyeztetik — 2½ K-t téritsen meg a társaság.

Pénteken köleskásáért 147 K-t, dióért 140 K-t fizettek, a forgalom jelentéktelen.

Budapestre érkezett csütörtökön 15.598 m. buza, 608 m. rozs, 7161 m. zab, 3093 m. tengeri. Innét elment: 12.485 m. buza, 480 m. zab, 1549 m. tengeri, 201 m. liszt, 2748 m. korpa.

A washingtoni hivatal szerint az amerikai Unio farmereinek készlete március elsején a következő volt: buza 241.7 millió bushel (tavaly 152.9 mill. bushel); tengeri 1138.8 millió bush. (tav. 910.8 m. b.); zab 596.6 m. b. (379.4). A kimutatott tengerimennyiség 71.3 százaléka forgalomképes. A tőzsdéken e kedvező készlet-kimutatás nyomán lanyhább volt a tendencia és a chicagoi juliusi zárlat március 8-án a következő: buza 108⅞ c., tengeri 74⅞ c., zab 41.5 c.

Törvénykezés.

Kriszháber és társai a legfelsőbb honvédtörvényszék előtt.

A kassai hadosztálybiróság a mult öszszel, október 2-án itélkezett Kriszháber Leó budapesti nagyiparos és társainak bünpörében, akik ellen az a vád, hogy hadiszállitások körül visszaéléseket követtek el, amennyiben nem megfelelő minőségü papiros halina-csizmákat szállitottak. A hadosztálybiróság a vádlottakat fölmentette büntetendő cselekmény hiányában. A fölmentő itélet négy vádlottra nézve jogerős lett, négy vádlottal és pedig Kriszháber Leó nagyiparossal, Glück Izidor gyárossal, Sperling Jakab földbirtokossal, Kaufmann Jakab kereskedővel szemben azonban a vád képviselője felebbezett.

Igy került ez az ügy végső fokban a legfelsőbb haditörvényszék elé, mely Balázs György táborszernagy elnöklete alatt foglalkozott a felebbezéssel. A tárgyalást vezető elnök, Gerö Gyula tábornok-hadbiró volt. A vádat dr Mesterházy-Nagy László honvédezredes-hadbiró koronaügyészhelyettes képviselte.

Délelött kilenc órakor nyitotta meg a tárgyalást Balázs táborszernagy, elnök. Dr Marzer Kálmán ezredes-hadbiró ismertette az ügyet a hadosztálybiróság tárgyalásán tisztázott tényállás alapján. Felolvasta a szállitott halina-csizmákról készitett szakértői jegyzökönyvet, mely szerint a Glück Izidor és Kriszháber Leó-féle csizmák annyira vegyesek, különbözök, hogy nemcsak minden csizma van ugyszólván más anyagból, hanem ugyanaz az egy csizma is többféle börből van összeállitva. A csizmák sebtében összeszedett, legrosszabb anyagból vannak, a legrosszabb munkásoktól hevenyészve összetákolva. A szakértői vélemény az, hogy aki azokat beszerezte, sok helyről apró tételekben vette és katonaság céljaira az egész tömeg egyáltalán hasznavehetetlen, mert ezek a halina-csizmák csak más csizmára ráhuzva alkalmasak a járásra, de hat órai menetelés elég arra, hogy a csizmák hasznavehetetlenné rongyolódjanak. Ismertette azután az itéletet, részletes indokolásával együtt.

A csaknem három óráig tartó előadás után dr *Mesterházy-Nagy László* koronaügyészhelyettes szólalt fel és támadta az elsöbirósági itéletben a vádlottak felmentése mellett felhozott jogi érveket. Az itélet szerinte tulment a jogkörén, a vádlottak csak bizonyos ügyben felelősek a katonai biróság előtt, nem lett volna szabad öket minden tekintetben felmenteni, oly cselekményekben is, melyek elbirálása a bolgári büntető biróság hatáskörébe tartozik. Magyarázta azután a katonai büntető törvénykönyv 327. §-ának értelmét s azt tartja fontosnak, előre látták-e a vádlottak cselekedetük következményeit. Nem vitás, hogy Glück bakancsokat szállitott háboru idején, tudta tehát, milyen célokra szolgálnak a csizmák és öt gonosz szándék vezérelte. Csizmákat ajánlott már akkor, amikor még nem is volt egy darabja sem belöle. Pestre egyidejüleg már azt sürgönyözte, hogy eladta a csizmát. Glück tehát csak azzal a szándékkal szállithatott, hogy a dolog sürgősségénél fogva nem fogják nagyon megvizsgálni a szállitmányt, hisz hideg idö van, a csizmákra gyorsan szükség van. Az, hogy a rossz lábbelik nem jutottak el a hadrakelt sereghez, nem szolgálhat enyhitö körülményül, mert ebben a cselekményben kisérlet nincs. Sperling is tudta, mire kellenek a csizmák Glücknek, nem járt el a köteles gondossággal, hanem összevásárolt mindent, amit kapott. Kriszháber bünösségére már nem tud fokozatot találni. Kriszháber tudta, hogy csizmáit visszautasitották, mégis eladta azokat. Inditványozta végül, hogy a 371. §. alapján a felmentett négy vádlottra ugy rendelkezzék a legfőbb törvényszék, hogy az iratokat a polgári birósághoz tegyék át elbirálás végett, mert az itélet csak feltételesen jogerős. Glücköt, Kriszhábert, Sperlinget pedig a katonai büntető törvénykönyv 327. §-ába ütközö és az állam hadiereje elleni büntettben mondják ki bünösnek és sulyos büntetéssel sujtsák. Büntessék ugyanigy Kaufmannt is, vagy pedig erre nézve is a polgári biróság hatáskörét kéri megállapitani.

Ezután a védbeszédekre került a sor. Valamennyien a felmentés mellett érveltek.

Délután négy órakor hirdette ki Gerö Gyula tárgyalást vezető elnök a legfelsöbb honvédtörvényszék *itéletét*, amely az elsöfoku itéletnek Glück Izidor, Sperling Jakab, Kriszháber Leó és Kaufmann Jakab vádlottakra vonatkozó végzését a ténymegállapitás hiányossága okából a katonai Btk. 371. §-a alapján feloldja és az ügyet uj tárgyalás és határozathozatal végett az elsöfoku birósághoz utasitja.

Az itélet *indokolása* föbb vonásokban a következő: A háboruban az ország fennállása fegyvereink sikerétöl függ. Meg kell tehát adni a hadseregnek a nemzeti energiák végsőkig való harmonikus megfeszitésével mindazt, ami a hadsereg sikeres operációihoz szükséges, de egyuttal el kell nyomni és meg kell torolni kettözött szigorral mindent, ami harcképességünket veszélyeztetheti. Az országban tehát háboru idején a hadi érdeké a döntő szó. Ezt az érdeket kell elsösorban minden eszközzel védeniök a büntető törvényalkotásoknak is. Ámde a hadiérdeket veszélyeztető cselekmények annyi ezer és ezerféle alakban nyilvánulhatnak, hogy azoknak különkülön kodifikálása és a büntető szankció alá helyezése egyszerüen lehetetlen. Ezért a katonai Btk. amellett, hogy az állam hadereje elleni büntettek sorából azoknak három nagy csoportját, a kémkedést, a jogosulatlan toborzást és a katonai eskü megszegésére csábitást és ahhoz való segélynyujtást onnan is kiemeli, a 327. §-ban egész általánosságban azt rendeli, hogy az állam hadereje elleni büntett forog fenn mindig, ha az vagy az ellenséggel való egyetértésben, vagy pedig olyan cselekményben vagy mulasztásban áll háboru idején, amelynek célja az, hogy a saját haderönkre hátrány, az ellenségre pedig előny háramoljék. És hozzáteszi, hogy ez a büntett forog fenn akkor is, ha mindjárt a cselekmény más büntett vagy vétség jellegével birna is.

Ami a katonai Btk. 327. §-ának fogalommeghatározását illeti, abból kétségtelenül kitünik, hogy minden, a hadseregünkre való hátrány okozásával vagy annak szándékával elkövetett cselekmény a törvény szándéka szerint mindig és elsösorban az állam hadereje elleni büntettet képez, akár bekövetkezett az a célzott hátrány, akár nem, akár megvalósitja ez a cselekmény más büntetendö cselekmény tényálladékát is, akár nem. A konkrét eset körülményei döntik tehát el és ennélfogva minden egyes konkrét esetben különös gondossággal kell azt vizsgálni és megállapitani, vajon az adott esetben a 327. §-ban megállapitott gonosz szándék fenforog-e vagy sem. A katonai Btk. tételes rendelkezéseiben az alanyi bünösség szempontjából a bünösségnek csak két alakja jelöltetik meg: a gonosz szándék és a gondatlanság. Magyarázza e két alakot s azután igy folytatta:

Miránk nézve a törvény 1. §-ának első része az irányadó, mely a dolus directusról, amelynek világos és józan magyarázása mellett nem lehet gonosz szándék alatt mást érteni, mint a büntettel járó rossznak megfontolását és elhatározását. Vizsgálva a fenforgó esetet, semmi kétség sem lehet azirányt, hogy ez a katonai Btk. 327. §-ában meghatározott büntettet kimeriti. De azt mondja az elsöfoku biróság, hogy a vádlottak eljárása jóhiszemü volt. Azt, hogy a vádlottakat milyen szándék vagy cél vezette, csak a ténykörülményekből lehet lekövetkeztetni. Ennélfogva a legfelsöbb honvédtörvényszék abban a nézetben van, hogy az a kérdés, vajon a vádlottak jóhiszeműséggel jártak-e el, vagy dolusosan, jogkérdés és nem ténykérdés.. Igaz, hogy a legfelsöbb törvényszék a határozatát azokra a tényekre alapitja, amelyeket az elsöfoku biróság megállapitott, de ha a legfelsöbb törvényszék azt találja, hogy azok a tények, amelyekre itéletét helyesen alapitva kellene, nincsenek megállapitva, akkor az itéletét feloldja és az elsöfoku birósagot uj tárgyalásra és határozathozatalra utasitja.

Ami a ténykérdéseket illeti, ezuttal csak röviden utaltak arra, hogy nem állapitotta meg az elsöfoku biróság azt, hogy mily en gros ára volt akkoriban azoknak a halina-csizmáknak, amilyeneket az intendatura is követelt, nem állapitotta meg, hogy az emlitett hadsereghez más halina-csizmákat is szállitottak-e, mint a tárgyaláson felemlitetteket. Több ilyen hiány van az itéletben, amelyet csak a hiányok megfelelö pótlása után lehet olyannak tekinteni, hogy arra érdemleges itéletet alapitani lehet.

—

— **Szakértői kinevezés.** A budapesti kir. törvényszék elnöke *Novák András* iparrajziskolai tanárt iparművészeti és belső művészeti hites szakértővé nevezte ki.

— **Fölmentett hadseregszállitó.** A budapesti királyi büntető törvényszéknek a gyorsitott eljárás szabályai szerint itélkező tanácsa pénteken tárgyalta Thaler Rudolf bünügyét, akit az ügyészség hadiszállitás körül elkövetett visszaélés büntettével vádolt. Thaler Rudolfot a királyi törvényszék a vád alól felmentette, mert ugy találta, hogy a rendes kereskedö gondosságával járt el az eladás körül.

— **Akiket megvesztegetéssel vádoltak.** A budapesti királyi törvényszék gyorsitott ügyekben itélkező ötös tanácsa pénteken tárgyalta megvesztegetés büntettével vádolt *Elek Gábor* és a megvesztegetés vétsége miatt vádolt *Taubes Jenő*, *Pártos Artur*, *Pártos Arturné* és *Bonnet Eliz* bünügyét. A vád az volt, hogy Taubes Jenö, Pártos Artur, Pártos Arturné, Bonnet Eliz egy személy szerint meg nem állapitható államrendört pénzbeli igérettel és pénzbeli ajánlattal birtak üzenetek közvetitésére. A biróság a vádlottakat fölmentette részben azért, mert a vádat bizonyitva nem látta, részben pedig azért, mert a bizonyitottnak vett tényállásban bünc selekményt nem látott. Az itélet ellen a királyi ügyész semmiségi panaszt jelentett be.

— **Lemondtak a budapesti ügyvéd-ügyészségi megbizottak.** Abból az alkalomból, hogy a budapesti királyi ügyészség vezetője felszólitotta dr *Tóth Dezső*, dr *Csukási Jenő* és dr *Goitein Sándor* ügyvéd-ügyészi megbizottakat, hogy e tisztségükről mondjanak le, mert nem tartja összeférhetőnek, hogy ügyészi megbizottak gyorsitott eljárási ügyekben, illetve bünügyekben védőként szerepeljenek, pénteken délelött az összes ügyvéd-ügyészi megbizottak az igazságügyminiszterhez intézett beadványukban lemondottak ügyészi megbizotti tisztségükről. Egyuttal lemondásukat bejelentették a budapesti ügyvédi kamarának is, amelynek választmánya a legközelebbi ülésen tárgyalja ezt az ügyet.

— **Szédelgés nagyban.** A budapesti büntető törvényszék dr Lázár biró elnöklésével itélkező tanácsa, négy napi főtárgyalás után pénteken mondott itéletet Weisz Adolfné, született Schulitzki Róza acsai származásu 55 éves házalónö és leánya, Weisz Sándorné, született Weisz Gizella fővárosi üvegárukereskedő feleségének monstre csalási bünügyében. Weisznó évek óta fehérneműekkel, vásznakkal és ékszerekkel házalt. Vevöi javarészt kórházi ápolónökből, szülésznökből és magánzónökből került ki, akikkel elhitette, hogy nagy és előkelő összeköttetései vannak s igy módjában áll előkelő uraknak és hölgyeknek busás kamat mellett pénzt s ékszereket magas használati dij ellenében kikölcsönözni. Rábeszélte komittenseit, hogy adják át neki összes megtakaritott pénzüket, ö majd gondoskodik arról, hogy busás használati dijat kapjanak pénzeik után. Weisznó ilymódon vagy 150.000 koronát szedett össze. A biróság Weisz Adolfnét 40 rendbeli csalás büntettéért mint tettest nyolc évi fegyházra és 32-szer 500, vagyis 16.000 korona pénzbüntetésre, nemfizetés esetén további hat havi fegyházra itélte. A kiszabott büntetésből a biróság öt hónapot kitöltöttnek vett a vizsgálati fogsággal. Weisz Sándorné, született Weisz Gizellát tiz rendbeli csalás büntettében mint bünsegédi bünrészest és ezért három évi fegyházzal és hatszor 500 korona vagyis összesen 3000 korona pénzbüntetéssel, nemfizetés esetén további hat havi fegyházzal sujtotta. A lefoglalt nagymennyiségü váltót a biróság a panaszosoknak rendelte kiadni. Dr Nagy Béla királyi ügyész nem kérte a másodrendü vádlottnak, Weisz Sándornénak vizsgálati fogságba helyezését, mert két apró gyermeke van s férje hadbavonult. A biróság a kiszabott büntetés sulyosságára való tekintettel elrendelte Weisz Sándorné azonnali letartóztatását.

Nyilt-tér.*)

A Pesti Hirlap telefonszámai:
122—91, 122—92, 122—93, 122—94 és 122—95.
(Éjjel 122—91 vagy 122—92 hivandó.)

1405 Gyártja és lego csobban szállitja
WERTHEIM ÉS PÁL vegyészeti gyára Bécs XX/5.

Minden külön értesités helyett!

Korvin Gyula ugy a maga mint László, István, Lilly és Klári gyermekei valamint összes rokonai nevében mélyen megrendülve és fájdalomtól megtörten tudatja, hogy szeretett hitvese, a legjobb anya és rokon

Korvin Gyuláné

szül. Fischer Vilma

életének 38., boldog házasságának 16. évében elköltözött az élők sorából.

A drága felejthetetlen halott hült tetemeit vasárnap f. hó 12-én d. e. 11 órakor a rákoskereszturi izr. temető halottas házából kisérjük örök nyugalomra.

Emléke áldott lesz közöttünk haló porában is! Budapest, 1916. március 10.

Özv. Fischer Manóné mint anyja.
Klein Jakab és neje após és anyósa.
Özv. Leitner Henrikné, Fischer Ilona, Törzs Jenőné Forrai Rózsi, Weisz Józsefné Fischer Margit, Fischer Aladár mint testvérei, Korvin József és neje, Dessauer Olga, Klein József és neje Klein Regina, Polgár Jakab és neje Klein Malvina, mint sógor és sógornői. Weisz József és Törzs Jenő mint sógorok.

Végtelen bánattal közöljük

HORN MÓR urnak

f. évi március hó 9-én életének 62., legboldogabb házasságának 37. évében rövid szenvedés után történt elhunytát.

Felejthetetlen drága halottunkat hétfőn, f. hó 13-án, d. u. 4 órakor fogjuk az esztergomi izr. temetőben a családi sirboltban örök nyugalomra elhelyezni.

Özv. Horn Mórné Weiner Nelli neje, Horn Gizella és férje Weisz Kálmán, Horn Viktor és neje Berger Ilus, dr Kelen Albert, gyermekei ifj. vejei és menye. Weisz Laci, Imre és Gyuri, Horn Egon, Kelen Miklós és Ilonka unokái. Horn Mária és férje Renner Gáspár, özv. Blau Miksáné Horn Jozefin, dr Horn Károly és neje Zahn Malvin, Horn Berthold és neje Kuffler Cecilia, testvérei, illetve sógora és sógornői.

Áldás és béke poraira!

Veszünk mindenféle **gyapju, vászonkelmé**ket és **szabókellékeket**, ugyszintén egész áruraktárt. Ajánlatokat „H. P. 1916." jeligére Blockner hirdetőjébe, Semmelweis-utca 4. 2281

Fog-krém
KALODONT
Szájviz

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelösséget a szerkesztő.

A
KÉPES UJSÁG
11. számának tartalma:

Az angol rémuralom.
(Az angol uralom ellen izgató eredeti török röpirat képeivel.)

Az angliai Zeppelinpusztitások.
(Angol lapok képei.)

Illusztrált cikkek:

Hómező és tűzmező. — A négylábu vevő. Amit a tömegek beszélnek. — A háborus drót. — A haladó Balkán. — Lövészárokfonás. — A Nagy Március emlékeiből. — Mesterséges növények. — Az uj világtürdő. — Az ismeretlen Szerbiából. — Fény és árny.

Cicázás. — A hochkönigi lav naszerencsétlenség színhelye. — Előrsön. — Jégdombok a Balatonparton. — Boltivek alatt.

Pályázatok:

A magyar humor kincsesházából. (Harmadik anekdótapályázat. Díjak összege 400 korona.)

Háborus rajzok.

Hogyan szereztem kitüntetésemet.

A pokol utasai. (Fantasztikus elbeszélés.)

Szenzációs fényképfelvételek az összes harcterekről.

Ára 20 fillér.

2188
Uradalmi számvevő.

Mérlegképes, hadmentes, nös, gyermektelen, keresztyén, 20 évi intenziv külsögazdasági gyakorlattal, főintézői állását elcserélni vagy változtatni óhajtja. Bővebben dr Ambrus József urnál, Budapest, VII., Bethlen-utca 41. II.

Felmentett gépkocsik részére a 2254
legjobb gummijavitó
Budapesten, VI., Szt. László-u. 43. Telefon 177—75. „Pneumatika"

GENTRY URISZABÓ
Budapest, Koronaherceg-u. 8. feljárat Haris Bazár I. em. Elsőrendü bel- és külföldi üzletekben mint szabász működött. Készit sacco öltönyt 110 K., jaquet ltönyt selyem béléssel 140 K., felöltőt 110 K., átmeneti kabátot 120 K.-ért Legfinomabb szövetekből nagy raktár. Előleg nem szükséges. 2235

Nagy művészi árverés

a wieni császári és királyi Dorotheumban. Gróf Gyulai Sámuel és mások gyüjteményeiből. Bécsi porcellánok, fayence-ok, dobozok, bronzok, miniatürök Biedermayer- és Mária Terézia butorok, órák, bőrök, kő-, márvány-, viasz-, fafaragványok stb. 2287

Árverés: március 15-től—18-ig.

Préselt szalmát 2238
20 waggonnál nagyobb tételekben **keres vételre nagy exportcég.** Waggont és ponyvát vevő állit. Sürgős árajánlatokat (kettős boritékban) **„Szalmaexport 54458" sz. a. Schwarz József hirdető irodájába, Andrássy-ut 7.**

Legalább 200 m² 2294
Gyárhelyiséget azonnali beköltözésre keresek. Ügynököt dijazok.
Telefon 99—30.

JULIENNE
elsőrendü minőségben K 350.— 100 kg-ként gyöngyösi átvételre, ajánl **Magyar Kereskedelmi R.-T.** Gyöngyös. 2184

Wienben mindenki a
„König von Ungarn"
szállóba megy.
1 perc a Stephansplatztól. Szobák 5.— kor.-tól fölfelé. Kedvező téli-rendezés.
1789 Tulajdonos: Ferd. Hess.

29 éves hadmentes **mérlegképes könyvelő,** levelező, aki a betegsegélyezési és a munkabérelszámolási ügyakben teljes jártassággal bir, jelenleg egy országos intézmény főkönyvelőségében mint könyvelő müködik, állását változtatni óhajtja. Szives megkeresések **„Törekvő 17"** jelige alatt a kiadóba kéretnek. Közvetitők dijaztatnak 2264

Katonai rovat.

Kitüntetések a közös hadseregben. A király az ellenséggel szemben kiváló szolgálatuk elismeréseül: 1916 február 1-vel, rangsoron kivül kinevezte őrnagyokká: Szita Mihály 60. és Nedjela Hugó 4. gy.-e.-beli századosokat; a Lipót-rend 1. osztályát a hadiékitménynyel, dijmentesen adományozta egy hadtestnek az ellenséggel szemben kiválóan eredményes vezetése elismeréseül: Annaui lovag Krautwald József altábornagynak; a vaskorona-rend 1. osztályát a hadiékitménynyel, dijmentesen egy hadtestnek az ellenséggel szemben eredményes vezetése elismeréseül: Steinstätteni Stöger-Steiner Rezső gyalogsági tábornoknak; a katonai érdemkereszt 2. osztályát a hadiékitménynyel adományozta a tiroli honvédelmi parancsnokság vezérkari főnöki minőségében kitünő szolgálata elismeréseül: Pichler Kletus vezérőrnagynak; a Lipót-rend lovagkeresztjét a hadiékitménynyel, dijmentesen, az ellenséggel szemben kitünő és eredményes szolgálata elismeréseül: Graf János ezredesnek, egy hadtest vezérkari főnökének; a Ferenc József-rend tisztikeresztjét a katonai érdemkereszt szalagjával a háboruban kitünő és önfeláldozó szolgálata elismeréseül: dr Suk János 1. oszt. nyug. főtörzsorvosnak, a tullni hidfőpar.-nál; a háboruban kitünő szolgálatáért: Flanek Rezső számv. aligazgatónak, a sarajevói kat. posta- és táv. oszt.-nál; az ellenséggel szemben kitünő szolgálata elismeréseül: Voinovics Emil 10. hadtestpar.-beli 1. oszt. főhadbiztosnak; a vaskorona-rend 3. osztályát a hadiékitménynyel, dijmentesen adományozta az ellenséggel szemben kitünő szolgálata elismeréseül: Horváth Kálmán vezérkari alezredesnek; az ellenséggel szemben vitéz és érdeményes magatartásuk elismeréseül: ns. Kraus József 34. és Beyerfelsi Tomanek Alajos 81. gy.-e.-beli alezredeseknek; Strengier Antal 42. gy.-e.-beli őrnagynak; ns. Thuilliéres Károly, Montjoye und de la Roche grófja, 13. drag.-e.-beli tart. őrnagynak; az ellenséggel szemben eredményes magatartása elismeréseül: Martinek József 2. várt.-e.-beli századosnak; a hadiékitményt adta a vaskorona-rend 3. osztályához, az ellenséggel szemben vitéz magatartása elismeréseül: ns. Zubovits Fedor m. kir. 1. h.-e.-beli nyug. századosnak, a Pustertal gy. hadoszt.-nál; a Ferenc József-rend lovagkeresztjét a katonai érdemkereszt szalagján, az ellenséggel szemben kitünő szolgálata elismeréseül: Rátky de eadem et Salamonfai Károly b.-h. csendőrtest.-beli őrnagynak; a háboruban kitünő szolgálatuk elismeréseül: Altgayer Győző őrnagynak, számf. a m. kir. méneskarnál, a sarajevói b.-h. lótenyésztő int. kat. oszt.-án; lovag Zotta Jenő főbiztosnak, a sarajevói kat. posta- és táv. igazg.-nál; az ellenséggel szemben kitünő és önfeláldozó szolgálatuk elismeréseül: dr Gava Atanáz 43. gy.-e.-beli törzsorvosnak; dr Kutschera József 10. helyörs. körh. ezredorvosnak; dr Karer Bernát 58. gy.-e.-beli tart. ezredorvosnak; az ellenséggel szemben kitünő szolgálatuk elismeréseül: Dragai Thaller Tamás szkv. századosnak, a molcadi hadtáp állomáspar.-nál; ns. Csiki Ferenc 63. gy.-e.-beli tart. főhadnagynak; a következő alhadbiztosoknak: Adametz Károlynak a 9. szállásmest. oszt. hadbizt.-nál; Stoklaska Pálnak a 2. és Stepánek Jaroszlávnak a 4. lov. hadoszt.-nál; a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadiékitménynyel, az ellenséggel szemben kitünő szolgálatuk elismeréseül: báró Waldstätten Alfréd vezérkari ezredesnek; Conte Corti alle catene Egon vezérkari századosnak; Kojetinsky Mór vasuti e.-beli alezredesnek; Kocinba Gábor tüzérs. törzsbeli és Schaniel Ferenc vasuti e.-beli századosoknak; az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréseül, a következő ezredeseknek: Domaschnian Györgynek, vezérkari és Plivelics Antalnak, számf. a 78. gy.-e.-ben; egy gy. dandár és Bleylebeni báró Regner Pálnak, egy drag.-e. par.-nak; továbbá: Schubert Károly 1. gy.-e.-beli, Wehle János 14. hegyi t.-e.-beli és Hibler Ottó cs. kir. III. védlövész e.-beli századosoknak; Trautmann Leó és Padevit Alfréd 81. és Dubrucki Sándor 1. várt.-e.-beli, Pustejosky Frigyes 3. várt.-e.-beli és Höpflinger János 1. várt.-z.-beli főhadnagyoknak; Horbaczewski Döme 80. gy.-e.-beli, dr Glatz Erik 35. t. t.-e.-beli és Müllner Nándor 4. várt.-e.-beli tart. főhadnagyoknak; Kántor Miksa cs. kir. Ldw. nyilvt.-beli főhadnagynak, a plani hadifogoly táborban; Kirschhof Albert 2. t. t.-e.-beli tart. hadnagynak; Gruss Nándor 71. gy.-e.-beli főhadnagynak; Borsmonostori Gaszner Aurél népf. főhadnagynak, a m. kir. 1. budapesti népf. ker. par.-nál, a 6. várt.-e.-ben; a lelkészi érdemkereszt 2. osztályát a fehér-vörös szalagon, az ellenséggel szemben kitünő és önfeláldozó szolgálatuk elismeréseül, a következő tart. táb. lelkészeknek: Horváth Bélának az ujvidéki beteg továbbszállító és vesztegzár kórháznál; Gál Árpád Istvánnak a 16. hegyi dand. egészs. intézetnél.

A Vörös Kereszt kitüntetései. Ferenc Salvator főherceg mint az osztrák-magyar Monarchia Vörös Kereszt egyleteinek védnökhelyettese, dr Fischer-Colbrie Ágost megyés püspöknek (Kassa) a háboru alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismeréseül a Vörös Kereszt hadiékitményes tiszti diszjelvényét adományozta; továbbá a háboru alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemeik elismeréseül a Vörös Kereszt hadiékitményes II. osztályu diszjelvényét dijmentesen kapták: dr Ákos Izsó, Balassa János, Balassa Jánosné, Banekovics György, Bárdossy Eugénia, Dancsházy Gusztáv, Dancsházy Gusztávné, dr Ekei Antal, dr Fejér Vilmos, Fertály József, Fertály Józsefné Kassán, gróf Forgách István Nagyszalánc, dr Gabrinszky Kázmér, dr Gedeon János, özv. Glück Árminné Kassa, dr Gönczi Adolf, dr Gönczi Dezső Szikszó, dr

Novák András, ip.formaterv

MDK

4. orsz. iparműv. kiáll. Műcs. 1959.

Novák András

Olvasó nő, of.

Studio 64 - Fiatal képzőművészek 5.kiáll. Ernst Múz.
1964. dec.

9. 1.

Lugoson Novák Andor festő rende-
zett kiállítást.

Pásztortűz, 1923. IX. évf. II. fele
113 l.

Tovisi Géza: Képkiállítások.

Lugos (Novák Andor itt rendezett kiállitást)

Pásztortűz, 1923. IX. évf. II. fele

113. l.

Tövisi Géza: Képkiállitások.

268. ISTÓKOVITS KÁLMÁN: Vázás nő. Tempera.
269. BECK ANDRÁS: Szent István plakett. Bronz, márvány alapon.

71a. JELZÉSŰ TEREM

vitéz ABA-NOVÁK VILMOS festményei:

270. MEDGYESSY FERENC: Magvető. Bronz.
271. Felvidéki bevonulás. Freskoterv. Tempera.
272—278. Amerikai részletek, I—VII. Vízfestmény. Magántulajdon.
279. Csopaki részlet. Vízfestmény.
280. Csiki székely vásár.
281. MEDGYESSY FERENC: Hortobágyi bika. Bronz.
282. BORBEREKI KOVÁCS ZOLTÁN: Kukorica morzsoló. Körtefa.
283. DOMJÁN M. ILONA: Pihenő munkás. Bronz.

72. JELZÉSŰ TEREM

284. SZABÓ VLADIMIR: Uzsoki híd.
285. VARGA FERENC: Szegény madonna. Fa.
286. SZABÓ VLADIMIR: Virágzó körtefa.
287. SZABÓ IVÁN: Korsós nő. Gipsz.
288. SZABÓ VLADIMIR: Tehénitatás.
289. HOLLÓS MATTIONI ESZTER: Svéd harangozó-torony.
290. HOLLÓS MATTIONI ESZTER: Tengerész ünnepély Karlskronában.
291. HOLLÓS MATTIONI ESZTER: Svéd leányka. Tempera.
292. HOLLÓS MATTIONI ESZTER: Paraszt menyasszony. Tempera.
293. HOLLÓS MATTIONI ESZTER: Magyar Szent Család. Freskó.
294. ANTAL KÁROLY: Női fej. Festett gipsz.
295. SZABÓ VLADIMIR: Ruszin táj.
296. SZABÓ Vladimir: Kárpátaljai táj.
297. SZABÓ VLADIMIR: Kis kacsák.

73. JELZÉSŰ TEREM

JASZUSCH ANTAL festményei:

298. Falusi út.
299. Falusi utca.

300. „Vihar előtt."
301. Tátrai kép.
302. Falu télen.
303. Hegyek között.
304. Garany.
305. Őszi táj.

76. JELZÉSU TEREM

306. DVAN: Hajasdi táj.
307. ERDÉLYI BÉLA: Kárpátalja.
308. KONTRATOVICS ERNŐ: Téli hangulat.
309. ENDRÉDY GYÖRGY: Ruszin leány. Vízfestmény.
310. KOCZKA ANDRÁS: „Kárpátalja".
311. KOCZKA ANDRÁS: „Tibai tavasz".
312. KOCZKA ANDRÁS: „Uzsoki nyár".
313. LÖFFLER BÉLA: Özvegy ember. Bronz.
314. ENDRÉDY GYÖRGY: Ruszin paraszt.
315. LÖFFLER BÉLA: Bronzöntő. Bronz.

79. JELZÉSŰ TEREM

316. MANAJLÓ TIVADAR: Szántás. Tempera.
317. BORECZKY BÉLA: Hajasdi táj. Magántulajdon.
318. ORAVECZ IMRE: Aratás. Magántulajdon.
319. JAKÓBY GYULA: „Kirakat előtt".
320. JAKÓBY GYULA: Útépítés.
321. JAKÓBY GYULA: „Fürdőzők". Tempera.
321a. DOBÁNDY KÁROLY: Arckép. Gipsz.
322. DOBÁNDY KÁROLY: Gondolat. Gipsz.

81. JELZÉSŰ TEREM

SZAMOSUJVÁRI NOVÁK ANDOR festményei:

323. Arckép virágokkal.
324. Önarckép.
325. Dáliás csendélet.
326. A Tisza Tuzsérnál.

327. Bivalycsorda.
328. Hegyvidék. Bivalyok.
329. A bustyaházai vasúti-híd.
330. Csendélet.
331. Pohánka táblák (Mármaros).

82. JELZÉSŰ TEREM

332. VÁLI LÁSZLÓ: „Szadai völgy".
333. VÁLI LÁSZLÓ: Önarckép. Magántulajdon.
334. VÁLI LÁSZLÓ: Részlet a gödöllői fácánosból.
335. PAUSZ ILONA: Tarzicius.
336. PAUSZ ILONA: Önarckép. Magántulajdon.
337. PAUSZ ILONA: Fekvő akt.
338. PAUSZ ILONA: Csendélet.
339. VÁLI LÁSZLÓ: Gödöllői részlet.
340. VÁLI LÁSZLÓ: Szadai domboldal.
341. VÁLI LÁSZLÓ: Szadai parkrészlet.

84. JELZÉSŰ TEREM

342. GROTKOVSZKY JÁNOS: Estefelé.
343. UNGVÁRI R. MIKLÓS: Fonó asszonyok.
344. GROTKOVSZKY JÁNOS: Részlet a Tátrából.
345. GARAI ARANKA: Tanulmányfej.
346. GARAI ARANKA: Kálvária.
347. GARAI ARANKA: Kati.
348. GARAI ARANKA: Kassai háztetők.
349. BORECZKY BÉLA: Táncoló ruszinok. Magántulajdon.

85. JELZÉSŰ TEREM

350. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Matyó asszonyok.
351. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Önarckép.
352. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Szolnoki halászbárkák.
353. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Havasi táj.
354. THOMACNÉ WINDISCH MARGIT: Sárosmegyei nő. Magántulajdon.

355. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: A szolnoki halászbárkák.
356. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Műterem interieur.
357. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Velencei részlet.
358. EDER GYULA: Fuvolázó Pán-gyerek, zenélő és éneklő amorettekkel.
359. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Műterem részlet.
360. LÖFFLER BÉLA: II. Rákóczi Ferenc. Bronz relief, vörös márvány alapon.

86. JELZÉSŰ TEREM

361. KIESELBACH GÉZA: Régi Hernád.
362. KIESELBACH GÉZA: Lovak a Hernádban.
363. KIESELBACH GÉZA: Kassabélai-völgy ősszel.
364. BUKOVINSZKY GYULA: Lányok az ablak előtt.
365. BUKOVINSZKY GYULA: Napsütéses falurészlet.
366. KIESELBACH GÉZA: Lófej szájkosárral.
367. BUKOVINSZKY GYULA: Oroszvég 1939. január 6.
368. KIESELBACH GÉZA: Lófej.
369. KIESELBACH GÉZA: Lófej szemben.
370. KISS L. JÓZSEF: Arckép. Magántulajdon.
371. KIESELBACH GÉZA: Igás lovak.
372. KISS L. JÓZSEF: Szomorú órák.

88. JELZÉSŰ TEREM

373. IVÁNKA LÁSZLÓ: Munkács vára.
374. SOLTÉSZ ZOLTÁN: Uzsoki fatemplom.
375. LÖFFLER BÉLA: G. J. portréja. Bronz. Magántulajdon.
376. BOKSAY JÓZSEF: A vorocsói sziklák.
377. KOCH ELLA: Parkrészlet novemberben.
378. SZABÓ GYULA: Bevonulás Losoncra.
379. PROHÁSZKA ISTVÁN: Felszabadulás.
380. GROTKOVSZKY JÁNOS: Vihar előtt. Pastell.

90. JELZÉSŰ TEREM

381. FELD LAJOS: Kenyérsütés. Tollrajz.
382. MÉSZÁROSNÉ HALTENBERGER ANNA: Ruszin lányok. Vízfestmény. Magántulajdon.

Novák Andor

festő

l.

Szamosujvári

Novák Andor

alatt is.

M. Novák András

festőművész

„Ilyavosz palása" c. műve a Ficetal Kiprőműveinek Stúdiójának kiállításán Pécsett

Dunántúli Napló
1979 dec. 16

Kőrösi Pál
ajtc

M. Novák András

festőművész

„Nagyvárosi tájlép"-e a Hatvani Galériában,
a 4. Magyar tájak-biennálén.

Farkas András
ajánl

Népújság (Kecs)
1980 dec. 14.

M. Novák András

festőművén

a fonyódi iskla taaja, kiállítása

„Midiatúrák" címen a Csontváry teremben

TV. Híradó

1984. x. 31.

M. Novák András

festőművész

a Zaporvári Somogyi Képtár Ziállítása

Művészet
1983 aug.

MDK

Novák András, ép.-lakber.

tervezte "Művésznő szobája"-t, Thék Faipari váll. kivitelezésében.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Muzeumban rendezett 5o éves jub.kiáll. -nak résztvevői.

Magyar Iparművészet.1935. 265.l.

MDK

M.D.K.

Novák András, építész.

tervezte az Orion-
pavillont az 1940. évi
Nemzetközi Vásáron.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
május 1. sz. 4. old.

MDK

Novák András

A fény pavillonja a Budapesti Nemzetközi Vásáron 1941.-ben. Terv.: Kozma Lájos. Belső tervező: Novák András.

Tér és Forma, 1941. 6.sz. 107, 108. lap
Képekkel.

M.D.K.

Novák András tanár

A Stefánia ut 43 sz alatt épült palota rajzát közli a lap. Itt állitják ki azokat a lakás berendezéseket, amelyeket Novák András tervezett. A lakásmüvészeti kiállitásról szóló cikk keretében a lap bemutat néhány berendezett szobát, többek között egy Mária Terézia-hálót és XV, Lajos-stilu figurális Anbusson-szalont.
Mind a lakásberendezéseket, mid a kiállitási palotát Novák András tervezte.

Lakásmüvészeti kiállitás a Stefánia uton c. Szinházi Élet. Bp. 1926. május 2-8. XVI. évf. 18. sz. 62-63. lap.

M.D.K.

Novák András

"Mi való a vitrinbe? cimmel ir cikket arról, hogy a lakás stilusához miképen kell összeválogatni a vitrintárgyakat. A cikk keretében rövid történelmi áttekintést ad a vitrinek történetéről.
Vitrinrajz /sign. nélkül/ s egy fénykép egy renaissance vitrinről.

Szinházi Élet, Bp. 1928. aug. 4-11. XVIII. évf. 32. sz. 107. lap.

MDK

Novák András

Novák András /ipari formaterv/ résztvett a IV.Orszg.Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok. Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31. Kat.

MDK

Novák András

György K.: Az árumintavásárról. Magyar Iparművészet 1922. 5-7. sz. 46.l.

MDK

Novák András géplakatos-tanuló

Pécsi és bonyhádi Képzőm. Szabadiskolák kiáll. /66/. Pécs 1950 máj.

Novák András

éparmvész

l.

Intérieur

1912. 9 sz.

14, 15 l.

16, 17 l.

18.

a1 folyó évi január hó 5-én 4733/1926.
temre tudomásul vétel végett közlöm a
l az állami anyagszükségletek központ-
hó 31-iki határidőig előreláthatólag
iniszterтanács 1925. évi november hó
szerint az alárendelt hatóságok, hiva-
grendeléseket adhatnak ki, amelyeknek
égig terjed, az egész téli évadra egy-

MDK

Novák András
butorterv

Margittay E: Lakásművészeti kiáll. Magy. Iparművészet 1912. 135 l.

Novák András

l.

Interieur

1913. 22–24. x

28. l

án. 2 r.	70.-
nek története. 2k.Bp.1895.2vk.	40.-
vemlékünk a halotti beszéd kora, se, 1913. 12r.	3.-
t s bővitett költeményes 2. (Rézm.arcképével a cimképen.)	60.-
i intézményei a középkorban.	18.-
ül folyó ásatásoktól? Bp.1936.	4.-
ophia viszonya természettudo- terfy Jenő. Bp.1890.Vk.	12.-
ép. 26 szövegábrával,32 képtáb-	15.-
Berlin, 1879.	8.-
1909.	4.-
lés a régi magyar irodalomban.	45.-
kiadás. Bp.é.n.Sérült bőrk.	12.-
emi könyvtár Dante-kódexe s a rfestészet története. 33 kép-	20.-
. Ford. Rónai Mihály András. Bp.é.n.Vk.	30.-
XVII.században. Bp.1910.Vk.	28.-
Shakespeare. Bp.1911.	5.-
gin Beatrix in Wien und Öster-	2.-
1818.Franciából ford.London, n.)	65.-

Novák András ipari formatervező M.D.K.

"Fotogramma" fényképezőgép 1959 repr.

Kivitelező: Gamma Optikai Müvek

Ipari müvészet Bp. 1960

Novák András formatervező M.D.K.

Spektrofot 1957. repr.

Kivitelező:Optikai -és Finommechanikai Kutatóintézet.

Ipari művészet Bp. 1960.

Novák András formatervező M.D.I.

Mikródiavetitő 1957. repr.

Kivitelező: Gamma Optikai Müvek.

Ipari müvészet Bp. 1960.

Novák András formatervező M.D.K.

Filmszövegnyomógép 1958. repr.

Kivitelező: Optikai és Finommechanikai Kutató Intézet.

Ipari művészet Bp. 1960.

Novák András formatervező M.D.K.

8 mm-es filmvetitő 1958. repr.
Kivitelező:Gamma Optikai Müvek.

Ipari művészet Bp. 1960.

MDK

Novák András, terv.ip.-müv.

Müvésznö hálószobája. Kép.

Magyar Iparmüvészet. - 1935. 26o
1.

MDK

Novák András, ip.müv.

tervei . Az Elektromos müvek uj bemutató terme.

Képekkel.

Magyar Iparmüveszet. 1940. 7.sz. 78,79.l.

MDK

Novák András

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. Magyar Iparművészet 1916. 221.l.

M.D.K.

Novák András tanár

Sloboda Károly: "Három csésze tea" c. darabjának
diszletterveit készitette.
Belvárosi Szinház előadása.

Szinházi Élet. Bp. 1920. január 18-24. IX. évf.
3. sz. 7. l.

MSK

Novák András, tanár

Stefania-ut 43. sz.

alatti kiállitási palotájában okt. első napjaiban nyitja meg ezidei kiállitás sorozatát.
Aubusson- és Beauvais-szalongarniturák töltenek meg 8 termet.

Lakásmüvészeti kiállitás. - A mügyüjtö. 1927. 2.sz.
45.1.

le. D. K

NOVÁK ~~András~~ András ifotművész

ifotművész - tanár 1962. jún. 20-án

meghalt

Magyar Nemzet 1962. junius 23. 6. l.

MDK

Novák András
tervezőművész

Lakásberendezési kiáll. Magyar Iparművészet, 1911. 312. o.

MDK

Novák András, ip.

Nők az Ipm.Társ. jub. kiállitásán. Magyar Női Szemle, 1936. márc. sz. 78 t.

Novák András

Okl. középisk. rajztanár
iparművész
1909/10 – sőt tanársegéd

Iparrajziskola 1910

36 l.

u. o. 1911. 26. l.

Novák András

Novák András iparművész-tanár,
belső építészeti és iparművészeti
törvényszéki állandó hites szakértő.
IV. Muzeum-krt 31. 185-717

Bptávb 1940 szept.

427-[illegible]
Neumann Pál [illegible]
[illegible] Podmaniczky-u. [illegible]
125-108
Lekt[illegible]

Novák András

MAGYAR IPARMŰVESZET 1940. 81. l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS ELEKTROMOS MŰVEI ÚJ BEMUTATÓ TERMEI. A székesfővárosnak szíve a közelmultban új és hozzá méltó gyakorlati célzatú látványossággal gyarapodott. Dr. Morvay Endre alpolgármester azon közismert törekvése, hogy a hozzá tartozó közművek könnyen hozzáférhetően és ízlésesen mutassák be termékeiket, az Eskü-út és Váci-utca sarkán, az úgynevezett Klotild-palotában az Elektromos Műveknek legújabb körzeti irodájában és bemutató termeiben szerencsésen jut kifejezésre. E körzeti iroda több bemutató és két előadó teremmel, főzőiskolával, valamint tágas kirakataival kb. 65.000 áramfogyasztó, elektromos áramnak világításra, főzésre, fűtésre, melegvíztárolásra és a háztartási szükséglet számos más ágára vonatkozó igényeit óhajtja kielégíteni. Centrális fekvésénél fogva különös súlyt helyeztek arra, hogy úgy gyakorlati, mint művészi kiképzésével céljának minden szempontból megfeleljen és a belvárosnak egyik látványossága is legyen. Tervezője Novák András iparművész-tanár átgondoltan és az épület eredeti alaprajzát tiszteletben tartva, minden szerkezeti kiváltás nélkül, kizárólag beépítésekkel és díszítésekkel oldotta meg kiváló feladatát. Már most számolt azzal, hogy a helyiségek később eladásra is alkalmasak legyenek, valamint fővárosunk ez egyik legforgalmasabb részén lévő nagy sarok-kirakatában forgótárcsát tervezett, hogy úgy belülről, mint kívülről az ott kiállított tárgyak állandóan jól láthatók legyenek.

A belépő kényelmét szolgáló ruhatárból a nagy fatapétával burkolt bemutatóterembe lépünk, melynek utcafelőli kirakatai ügyesen rejtett felső világítása, az azokhoz befelé csatlakozó fémvitrineken elhelyezett, kovácsoltvas talpazatú alabástrom lumi-

határokkal és a terem közepén lévő nagy pálmás színezésű kovácsoltvas körlámpa fényhatásával a helyiség egyik célját hangsúlyozza. E terem hátsó része ívalakban kiképezve és több fülkére tagozódik, melyekben fürdőszoba-berendezések, tűzhelyek, világítási, berendezési és egyéb elektromos használati tárgyak vannak ügyesen csoportosítva. A nagy teremhez csatlakozó elektromos kávéfőző és sütőipari bemutató ovális helyiség padlózatának finom kékesszürke linóleumburkolása, almazöld, mosható tapéta fala és ülőpamlagai kellemes hatását a szellemes tükrös mennyezeti megoldása egészíti ki, melyben a félgömb bordázatszerű neonvilágítás csöveit egész körívvé tükrözve, egyúttal a térhatást felfelé megkettőzi és azt könnyebb hatásúvá teszi. A főzőiskola fehér opalin üveggel burkolt fala, jó világítása és célszerű berendezése derűs és munkakedvre hangoló. Úgy az alagsorban lévő kisebb és nagyobb egybekapcsolható hangfogó, parafatapétájú előadó terem napfényt imitáló ólomüvegezésű ablakaival, mint az emeleten lévő tágas iroda minden részében a célszerűséget hangsúlyozza és a tervező kiegyensúlyozott átgondolását dicséri. KÖVESDY GÉZA

középeurópai szövetség kial
Közép és Dél-Kelet Európa
Balkán Unió feltámasztásáva
lengyel szövetség, ahogy ez
lik, tulajdonképen már álla
mindkét nemzet hozzájárulás
Balkán Unió pedig tulajdonk
lávia szövetsége volna, mel
lengyel szövetséghez, a töb
sonlókép volt ez a világháb
Benesék semmit sem tanultak

Novák András

tervezte az alábbi
irodát

Tér és Forma
1940. 46 – 49. l.
(A Székesfővárosi
Elektromos Művek
Eskü-uti körzeti
irodája, képekkel.)

Novák Andor, festőmű vész

Pásztortűz, 1923. IX. évf. II. fele
113. l.

Tövisi Géza: Képkiállítások

Novàk András építész

Tér és Forma 46-49, 1940.

Elektromos műnk hőszigetelő izolája

Novák, építész

Művészet, III., 1904.130.

Kitüntetések.

Novák, építész

Művészet, III., 1904. 55.

Kitüntetések.

Novák

építész

Tér és Forma, 1931.

IV. évf. 305-316.o.

dr. B. V.: A Pasaréti úti kislakásos telep.

Novák András

művésznő szobája

Tér és Forma, 1936 IX. 53

Novák Endre építész

Tér és Forma 1931

IV. évf. 183-190.

Weichinger Károly: A debreceni városháza. Egy tervpályázat és annak tanulságai.

Novák

épületén

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 293-294. o.

dr. B. V.: Bérházépítés Budapesten

a. a. 1931.

Novák Endre épitén

Tér és Forma, 1929

II. évf. 35-44

R.Z.: A Dohány utcai „Hősök Temploma" terepályázata.

Novák András

alakrajz

1931-32

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 46. l.

meg, hol húzódik az országhatár a Drávaközben, a Muraköznél és Ny-on! Melyek a kifelé vezető vasútvonalak határállomásai?

Állapítsd meg a vasúti menetrend szerint, hány óra kell ahhoz, hogy Pécsről Sopronba utazzunk! Merre közelebb, és merre hamarabb? Merre olcsóbb? Szombathelyre hány vonalon utazhatunk Budapestről? Hogyan utaznál Balatonfüredről Körmendre? Melyik a nagyobb fáradság, az előbbi út, avagy Veszprémből Pécsre utazni?

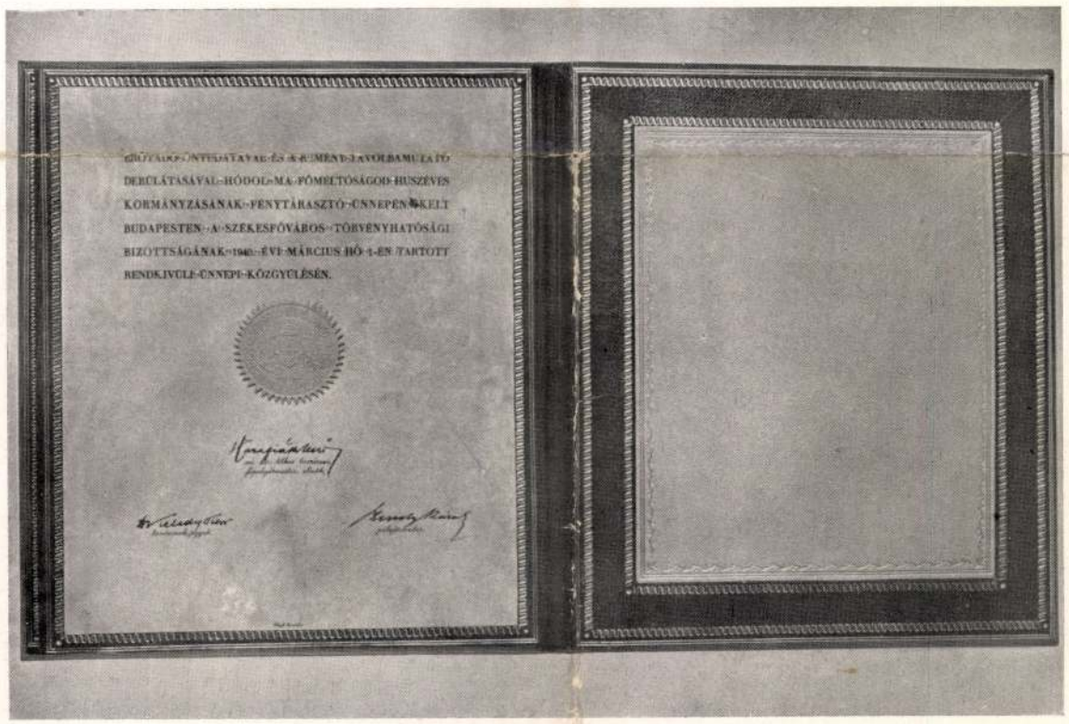

A Székesfőváros törvényhatóságának hódoló felirata a Kormányzó Úr Ő Főméltóságához. Végh Gusztáv műve. — Huldigungsadresse des Municipiums der Haupt- und Residenzstadt an Seine Durchlaucht den Herrn Reichsverweser von Gustav Végh. — Homagial address of the Municipality of the Capital and Residence Budapest to His Highness the Governor of Hungary. Work of Gustav Végh.

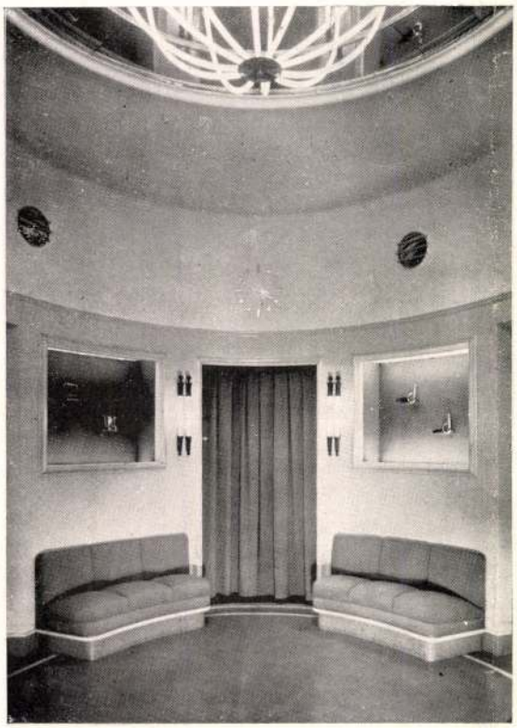

Az Elektromos Művek új bemutató terme. Novák András tervei. — Neuer Schaustellungssaal der Elektrizitätswerke. Entwürfe von Andreas Novák. — New exhibition room of the Electrical Works of Budapest. Designs by Andrew Novák.

78, 79. l -

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 7-8.

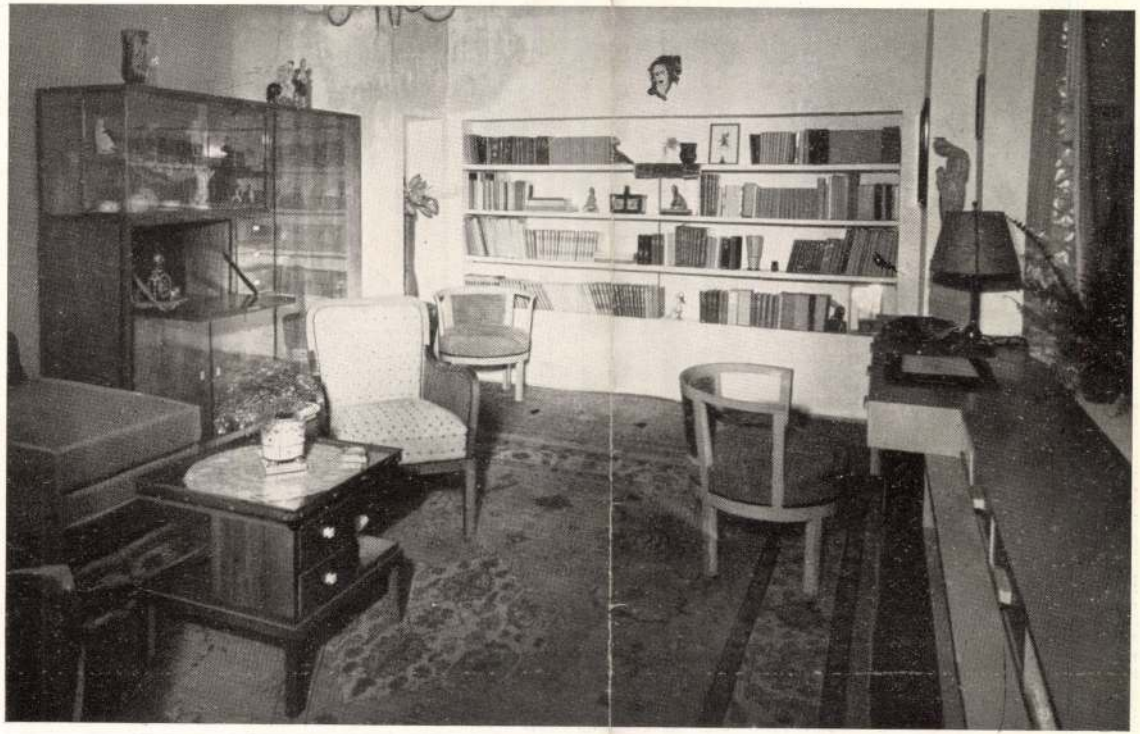

Fent: Női szoba. Tervezte Vágó Dezső, készítette Szécsényi József. Lent: Dolgozó nő szobája. Tervezte Vass Béla, készítette Curtos Bútorgyár. — Oben: Damenzimmer. Entworfen von D. Vágó, ausgeführt von J. Szécsényi. Unten: Zimmer der arbeitenden Frau. Entworfen von B. Vass, ausgeführt von der Möbelfabrik Curtos. — Above: Lady's room. Designed by D. Vágó, made by J. Szécsényi. Below: room of a working lady. Design by B. Vass, made by furniture manufactury „Curtos".

Fent: Férfi garçon szoba. Tervezte Urbányi Vilmos, készítette Szűcs József és Béla. Lent: Művésznő hálószobája. Tervezte Novák András, készítette Thék Faipari Vállalat. — Oben: Garçon-Zimmer. Entworfen von V. Urbányi, ausgeführt von J. und B. Szűcs. — Unten: Schlafzimmer einer Künstlerin. Entworfen von A. Novák, ausgeführt von der Holzindustrie-Unternehmung Thék. — Above: Garçonnière for a gentleman, designed by V. Urbányi, made by J. and B. Szűcs.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1935.

A MAGYAR GYÜJTŐK, AKIK NEM KAPNAK SZAKVÉLEMÉNYT

A »*Műgyüjtő*« első számában ismertettük azt a németországi mozgalmat, mely a szakértők és a múzeumi expertisek jogkérdéseit akarja szabályozni. Ez a cikkünk érdekes visszhangot keltett az itthoni gyüjtők körében, akik arra kértek, hogy itthoni állapotaink szanálása érdekében hallgassuk meg panaszaikat s közöljük őket a nyilvánossággal. Szívesen teszünk eleget ennek az óhajnak s egyik ilyen hozzánk érkezett felszólamlásnak máris helyet adunk. Azt panaszolja ez a levélíró, hogy bár ő kezdő gyüjtő még, de három múzeumból már tizenötször kitessékelték, mert szakvéleményt mert kérni.

»Ezzel a kérdéssel itt nem törődik senki. A gyüjtői tevékenységnek« — írja a levelében — »a nagy külföldi államokhoz képest itthon még csak a kezdetén vagyunk, a gyüjtés és általában a műkereskedelem körül természetesen burjánzik a vadhajtás. Gondos és hozzáértő kezeknek kellene ezeket nyesegetni. Hol vannak ezek a kezek? Hol van az a fórum, amelyhez a tanácstalanul álló, de tanulni és tudnivágyó laikus és a jóhiszemű kereskedő számos kényes és kétes esetben fordulhatna. A felelet: sehol. Múzeumaink elzárkóznak. Tisztviselőiknek gyüjtemény-egyetemi rendelet tiltja az expertizálást. De hát akkor kik expertizáljanak? A sarki hordárok vagy talán szabad óráikban a villanyrendőrök. Nem, ezt a kérdést rendezni kell, még pedig nagyon hamar. A multban talán történtek hibák, de ez nem lehet ok a teljes elzárkózásra hivatalos intézeteink részéről. Nem szabad elfelejteni, hogy itt feltörekvő műkereskedelem és aránylag fiatal kultúra van. Ha nem lehet nálunk német vagy osztrák mértékkel mérni, de francia mértékkel még kevésbé lehet. A gyüjtemény-egyetemi rendelet a fürdőkáddal kiöntötte a gyereket. Ezen a bajon segíteni kell és lehet. (**B. I.**)

CSOPORTKIÁLLITÁSOK

Az Ernst-muzeum idei kiállitási szezónja már a második kiállításnál tart. Az első kiállításon fiatal, újszerű művészek alkotását mutatta be s abban Molnár C. Pál, Cselényi Walleshausen Zsigmond, Derkovits Gyula, Rauscher György, Simon György János festők és Kósa Mária szobrásznő vettek részt. A második kiállitás Győri Frigyes, Istokovits Kálmán, Labner Emil, Lehel Mária, Orbán Dezső, Simkovits Jenő és Rippl-Rónai József műveit mutatta be. Sok kép kelt el. Rippl-Rónainak minden eladásra szánt képét az első nap megvették. Az Ernst-múzeum gyors egymásutánban vonultatja fel a művészeket. A harmadik kiállításon dr. Orsos Ferenc egyetemi tanárt mint nagytehetségű festőt revelálja, azonkivül Faragó Géza, Vass Elemér, Tihanyi János Lajos festők mutatkoznak be. E kiállítás után az Ernst-múzeum őszi művészi aukciója következik, melyen több közismert, híres nevű gyüjtő hagyatéka kerül aukcióra. Ez az aukció máris felkeltette a hazai és külföldi kereskedők érdeklődését és ugyancsak nagy várakozással tekintenek a művészeti gyüjtők is az aukció elé. A Műgyüjtő természetesen az aukció eredményeiről hüségesen be fog számolni olvasóinak.

LAKÁSMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

Novák András tanár (Stefánia-út 43. sz. alatti) kiállítási palotájában október hó első napjaiban nyitja meg ezidei kiállítási sorozatát. Ez alkalommal kiváló Aubusson- és Beauvais-szalongarniturák töltenek meg nyolc termet. Régi francia és osztrák arisztokraták birtokából kerültek Budapestre a jeles bútorok, mind komplett összeállításban. Ennek tulajdonitható, hogy úgy a garniturák állványai, mint a régi francia huzatok kifogástalan állapotban vannak. Érdekes volna a kiállítást kiegészíteni egy modern garniturával, a régi és új Aubussonok tanulságos összehasonlítására.

A Műgyüjtő 1927. 2-12.

A MŰGYÜJTŐ KRÓNIKÁJA

Tabáni házak fölött kong most a lélekharang és a már másfél évtizede halálraítélt házakon nemsokára megjelenik ama bizonyos »csákányos tótok« szerszáma. Nem tekintve az érdekelt és átköltözésre szorított tabánlakókat, azok szívében is megszólal egy húr, akik e régi városrész csöndes romantikáját szerették. Ama bizonyos archaikus budai házak eltünését nemcsak az érdekelteknek van joguk sajnálni, de a történeti emlékek barátainak is. És talán nem egészen jogosulatlan az a kívánság, hogy a tabáni házak közül egyet-kettőt meg kellene menteni. Hogy hogyan? Arra épen mostanában egy norvégiai városka Bygdő adott példát. Ezekben a skandináv helységekben tudvalevőleg a múzeumoknak egy érdekes fajtája terjedt el: a Szabadtéri múzeumok. Régi parasztházak, majorságok, teljes berendezéseikkel vándoroltak idáig a pleinair-múzeumokba s ily módon mentették meg a svédek és norvégek pusztuló régi népművészeti emlékeiket. Most ezt a módszert a régi városi házakra is átviszik. Az említett bygdői múzeumba Oslóból kerültek át régi házak. Vajjon nem volna-e érdekes nálunk is egy ilyesféle kísérlet? Az új Néprajzi Múzeum mellett ott van az óriási s alig látogatott Népliget, nemcsak a múzeum kulturális értékét, hanem az egész városrész fejlődését szolgálhatná egy ilyesféle fejlesztés. Tabáni házak, székely kapuk, hortobágyi csikóskarámok s egy lassan, de színesen benépesülő szabad-légi muzeum olyan idegenforgalmi vonzóerő is volna, amelyhez hasonlót alig tud kieszelni akármelyik városi kigondoló-bizottság.

Mr. Wells nem az író, hanem a régiségkereskedő, Budapesten időzött, miután rokonai vannak Magyarországon. Hogy a rokonainak mit hozott, nem tudjuk. De a nemzetnek, e megtépett, csonka és elszegényedett nemzetnek szép és értékes ajándékokat hozott, melyeket egyelőre titokban tart. Tavaly egy Corvinát küldött a Nemzeti Múzeumnak, az idén sem lehetett sokkal fukarabb, mikor newyorki régiségboltjában kiválasztotta a nemzet számára való meglepetéseit. Mert Mr. Gabriel Wells, aki harminchárom évvel ezelőtt indult el Balassagyarmatról és egy krajcár nélkül érkezett ki Amerikába, tudja, hogy a jó üzletembernek egyetlen kötelessége van: a szótartás. Ő maga, mikor egy magyar ujságíró meginterjuvolta a Gellért-szállóbeli lakásán és megkérdezte tőle, hogy mi volt üzleti sikereinek s vagyonszerzésének titka, ezt felelte: Azt hiszem, karrieremnek az a titka, hogy üzletfeleimmel szemben mindig megtartottam a szavamat. Ez feltünhetik itthon, ahol a kereskedő gentleman voltát néha önkényes megitélésnek vetik alá. De próbálná csak Amerikában egy régiségkereskedő, hogy ne legyen ura a szavának. S próbálna kivált a Pierpont Morgan vagy a Henry C. Folger házi antikváriusa nem százszázalékos megbizható lenni. De próbálná csak meg akár az egyik, akár a másik dollármilliomos, hogy kétségbevonja annak az üzletnek, objektumnak, vagy ígéretnek tökéletes korrektségét, amit Gabriel Wells hozott. Csak bizalom szülhet megbízhatóságot, csak elismerésért adnak becsületességet és csak súlyos dollárokért üzleti tisztességet. Amerikában Wells nem kivétel, hanem típus. Mintahogy a nyugateurópai metropolisokban is az. Ezért mondjuk: Mr. Wells szótartó volt e hazával szemben is, mely végeredményben nem sokat adott neki, de amely mégis az ő szülőhazája. Tettekkel szereti hazáját Mr. Wells.

szamosújvári Novák András festi

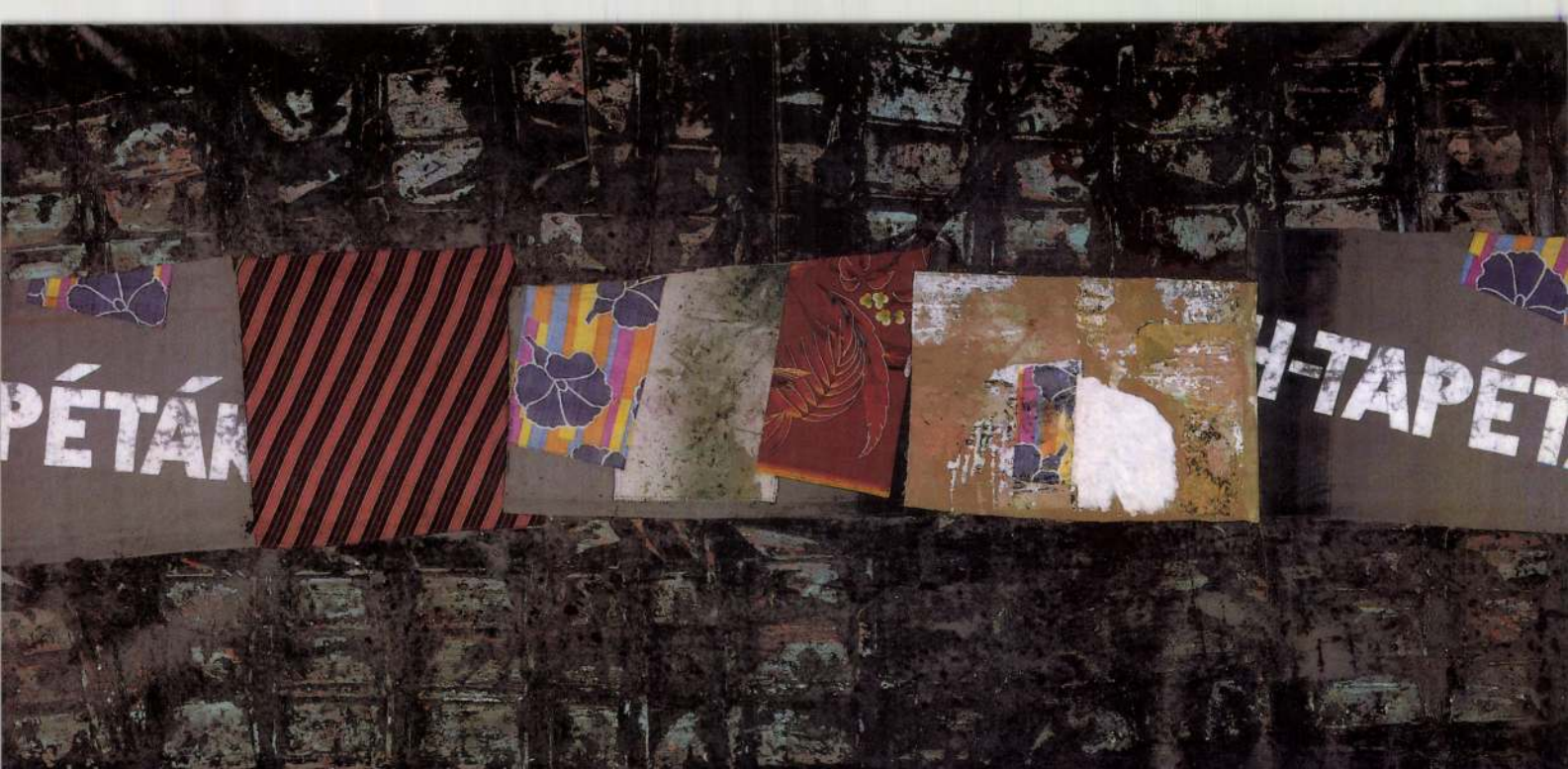
PÉTÁR
H-TAPÉT

ERNST
MÚZEUM
■ BUDAPEST ■

Az Ernst Múzeum tisztelettel meghívja Önt és barátait

M. NOVÁK ANDRÁS

HUMÁNTAPÉTÁK • MŰVÉSZI FALVÉDŐK • ÓRIÁSPOSZTEREK

című kiállításának megnyitójára ***2004. január 18-án***, vasárnap ***11 órára***
A kiállítást megnyitja **Sturcz János** művészettörténész

A kiállításhoz kapcsolódva ***január 28-án***, szerdán ***18 órakor*** **Szemadám György** beszélget a művésszel.
Február 4-én, szerdán ***18 órakor*** **Vass László** műgyűjtő, **Wehner Tibor** és **Sturcz János** művészettörténészek illetve **Szemadám György** képzőművész beszélgetése következik a "szegény művészetről".

Kérjük, hogy a megnyitóra hozza magával meghívó kártyáját!

A kiállítás megtekinthető ***2004. január 19-től február 5-ig***, hétfő kivételével naponta ***11-19 óráig***
1065 Budapest, Nagymező u. 8. • Tel./Fax.: 341-4355 • www.ernstmuzeum.hu

A kiállítás támogatója: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

PÉTÁR
H-TAPÉT

ERNST
MÚZEUM
■ BUDAPEST ■

Az Ernst Múzeum tisztelettel meghívja Önt és barátait

M. NOVÁK ANDRÁS

HUMÁNTAPÉTÁK • MŰVÉSZI FALVÉDŐK • ÓRIÁSPOSZTEREK

című kiállításának megnyitójára ***2004. január 18-án***, vasárnap ***11 órára***
A kiállítást megnyitja **Sturcz János** művészettörténész

A kiállításhoz kapcsolódva ***január 28-án***, szerdán ***18 órakor*** **Szemadám György** beszélget a művésszel.
Február 4-én, szerdán ***18 órakor*** **Vass László** műgyűjtő, **Wehner Tibor** és **Sturcz János** művészettörténészek illetve **Szemadám György** képzőművész beszélgetése következik a "szegény művészetről".

Kérjük, hogy a megnyitóra hozza magával meghívó kártyáját!

A kiállítás megtekinthető ***2004. január 19-től február 5-ig***, hétfő kivételével naponta ***11-19 óráig***
1065 Budapest, Nagymező u. 8. • Tel./Fax.: 341-4355 • www.ernstmuzeum.hu

A kiállítás támogatója: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

Novák András festő
szamosujvári

— **Nemességigazolás.** Nemes szamos-ujvári Novák András festőművész, rum- és Ilkórgyáros, nagyszőllősi lakosnak a belügyminiszter régi magyar nemességét és „Szamos-ujvári" nemesi előnevét igazolta, továbbá címerhasználathoz való jogát elismerte.

— A londoni török követ utazása Or-

Új Magyarság
1943. aug. 12.

642-ben, ~~meghalt~~ + 1721 ~~-ben~~ körül)

~~jolczad~~ balra Tojásdad ~~medaillon~~ alakú ~~ban~~. Jobb
köves gyűrűt visel, az asztalon nyugtatja és
agasra felfésült és fodrított hajának fürtjei
gyöngyfűzér, függői és brocheja ékköves. Bő
táll és piros palástja jobb vállán át van
ont függöny lóg és balra az oszlopnál
ást. A párkányon a mester jegye: ~~„Nai-~~

conra, méretei 62.7 : 52.6 cm.
a 500 frt.

328.

en Feci

218.

154/c

NOVÁK ANDRÁS

Új művészet

1996/ NOV

20.o.

```
blk= kue
3000= 00071277
3100= Fáy, Albert
3ref= Fáy, Albert
refe= MagyFestAdat, 1988
31tb= Fáy, Albert
reft= ThB11, 1915
3140= m
3162= Maler &
Zeichner
2194= Slowakei &
Ungarn
3200= Ungarn
3300= 1840
3360= 1850 / 1870?
3420= Kassa &
Pest
3094= ThB11, 1915
309a= MagyKépLex, 1915;
Mue^BSvLex II, 1966;
MagyFestAdat, 1988
9995= 0022
kenn= hg
```

Novák András MDK

Olvasó nő, olf.

Ernst Muzeum 1964. Fiatal Képzőm. V. kiáll.

MDK.

Novák András

Megbizatás faliképre Mohácson.

Dunántuli Napló 1965 márc.18. 5 lap.

MDK

Novák András

Az Elektromos Müvek uj bemutató terme, repr.

Magyar Iparmüvészet 1940. 7. sz. 79.l.

MDK

Novák András, festő

festménye:

Repr.

–: Olvasói nő

102.1.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1966. Jelzet

XVI/2

Novák András

Szeredeu él. szerepel a hezőgazdasági kiállításon Bp-en

Délmagyarország 1970 VIII. 13

Kovács András
festő

Halgardaság című művet
a debreceni Agrártudományi
Egyetem pásárolta meg.

Telepy Katalin: Mezőgazdaság a képzőművészetben.
Művészet, 1971.január - 26.lap

(19).

Novák András

festő rajzait a bpesti Ferencváros-i pincetárlatok mutatta be 1968. jan. 1.
(Faller László összeállítása:)

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. március 3. sz.

471.

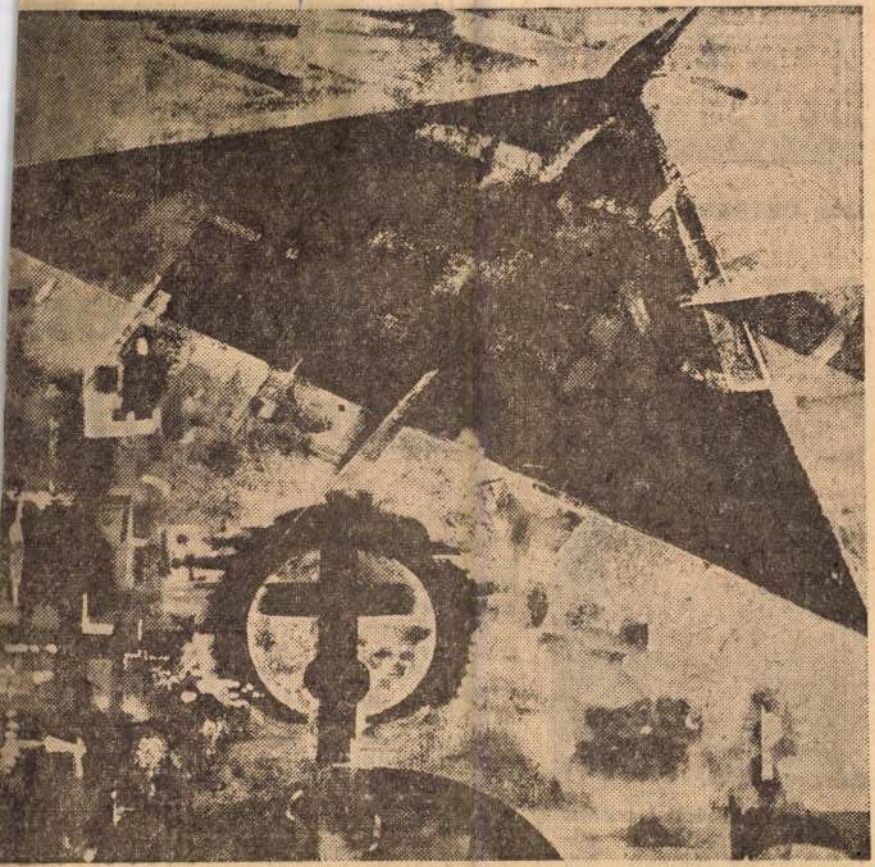

M. NOVÁK ANDRÁS: NAPONTA HÁROMSZOR

NAPJAINK

1970. OKTÓBER 11.

VICA

Kisv

„aranyi

Másfél évvel ezelőtt megjelent a vörös salakon egy alig 13 esztendős, feketehajú kislány, a csongrádi Fekete Viktória.

Két kis történet. Látszólag összesem függnek. Mégis, egyvalami közös bennük. A megdöbbenés, amit kiváltanak.

*

Tóparti üdülőhely. De nem szezonban. Este az egyetlen cukrászdában próbáltuk az időt agyonütni. Tíz óra lehetett — hangulat, az már volt. A zongorista szirtakit kezdett játszani. Egy hangos ifjú kihirdetliket": una zik...

*

A másik em Ismerősöm ko ját járattuk Az éjszaka városka főte ért minket. ja tás közben. Esze be jutott, ho egy volt egyete kollégám itt d gozik, a tsz-n Bementünk eszpresszóba. név szerint kérd zősködtünk bar tunk iránt. E ezüstlamé-inge

MDK

Novák András, festő

Rajzaiból kiállítás lesz a
Mester utcai pincegalériában.

— Hallottuk

2

ESTI HIRLAP Bp., 1968. jan. 6.

MDK

Novák Árpád, festő

Rajzait a ferencvárosi pincetárlaton mutatja be.

— i. Hír

8

Népszabadság, Bp., 1968. febr. 9.

MDK

Novák András, Jestő

Grafikai kiállítása a

Jerencvárosi pincetárlaton

tekinthető meg.

(IX. k. Török Pál u. 9. n.)

—: A nap programjából

kiállítás

6

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jan. 17

Novák András

Résztvesz az oslesnyi Riállítá-
son

Katalógus
Csongrád megyei Hírlap, Szeged
1970. már. 19.

MDK

Novák András

Epitők, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

MDK

Novák András

repr.:

Épitkezés

Fiatalok stúdiója 1966. Ernst Múz.

Novák András

festő

M.D.K.

Ki állításán bemutatta a „Fekvő nő"-jét. — „Kubikos II." (rajzv)

Losonci Miklós: Novák András
művészet, 1968. cépnilis - 42 lap.

MDK

Novák András

Kiállitási hir

Müvészet 1968 márc.p.47.

MAGYAR MADÁRTANI INTÉZET OTvH.
BUDAPEST, II., GARAS UTCA 14.
Telefon: 359—123

M.D.K.

Novák András festö

Müterem c.

müvét a Müvelödésügyi Minisztérium megvásárolta 1967

Müvelödésügyi Minisztérium vásárlásai 1967. 3.l.

MDK

Novák András

Mosó fiatalasszony, o.

9. miskolci o. képzőm. kiáll. 1966.

MDK

Novák András

Szoba, o.

Müterem, o.

Studió 67. Fiatal képzőm. kiáll. Ernst Muz.1967.

Novák András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1960 JAN

MAGYAR NEMZET

Újabb bemutatót tart a Ferencvárosi Pincetárlat: január 6-tól Novák András rajzai láthatók a IX., Mester u. 5. szám alatti helyiségben.

M.D.

Novák András

Grafikus

A ferencvárosi pincetárlatot tartott kiállítást. Bemutatta a: „Festő és modell", a „Kulikos" az „Ölelkezők", a „Harcos" c. képet.

Losonci Miklós: Novák András
Művészet, 1968. ápr. hlis – 42 lap.

MDK

Novák Anikó, grafikus

A ferencvárosi Pincetárlaton
mutatnak be rajzaiból.

— : Hír

8

ESTI HIRLAP Bp. 1963. febr. 8.

Novák András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1968 JAN 6

ESTI HÍRLAP

□ *A MINI-GALÉRIÁK és a pincetárlatok divatját kezdjük élni. Most a Mester utca 5-ben nyitnak kiállítást Novák András festőművész rajzaiból, a kiállítóhelyiséget ferencvárosi pincetárlatnak kereszteltéék a IX. kerületiek.*

MDK

Novák András

Épitkezés

Studio 66. fiatal müvészek 6. kiáll. Ernst Muz. 1966. máj.

MDK

Novák András

Épitők, o.

Fiatalok Studiója 1966. Ernst Muz.

1021

Novák András festménye: Olvasó nő

és áhitattal faggatták a könyveket titkaik felől. Mindegyik kön
költők kezenyomát, mindenséget versbeszedni vágyó diákok, a ferencjózsefi Buda-
pestről világ hódítására készülő izgatott fiatalemberek érintését őrizték fedelükön:
Tóth Árpád önarcképét, megjelenés után sorok kö
beragasztott, a mesternek kedves fényképeket la
mondott, mint tartalmuk. „Életem egyik legszörn
kilencszáztízből való bejegyzést egy Altenberg-l
éves Kosztolányi kézírását; „Tóth Árpád úrnak"
zött ajánlások a Karinthy-művekben; francia, a
tek Kosztolányinak önmaguknál többet jelentő k
a huszadik század kezdetén megújuló magyar ir
zeuma volt, hanem szervesen élt tovább. Az újo
logatott angol anyag Babits Mihály összeírása ala
kis szentélyt féltő gonddal ápolta Babits kurátor
bits-szobát Török Sophie. A köteteket az első kö
el, s az utána következők, Illés Endre, Fenyő Lás
Hegedűs Zoltán, mind jelentettek valamit a kön
ütötték rá, míg az olvasószoba hív könyvfalóit
és régmúlt költői mellől a falról Baumgarten F
észrevétlenül segített nekik a lapozásban, heves
ket helyeselte. A fiatalok és az örök fiatalok templom, bölcselőkert, kávéház és szaj-
naparti könyvkereskedés levegőjét hozták a falak közé. A könyvtár élt. Most, tűz-
halála után, nem lehet leírni, hogy milyen értékek pusztultak el. Azt, hogy ki mit

1966 FEB 4
KÖNYVTÁROS
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Novák András festő

A szepedi képtárban
Kiállítása nyílt

Kiállítási kalendárium

Szocialista művészetést 1974 VI.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Szeged

1971 APR 9.

— KIÁLLÍTÁS. Április 10-én, szombaton délután 6 órakor Szegeden, a Horváth Mihály utcai képtárban kerül sor Novák András festőművész kiállításának megnyitására. Megnyitó beszédet mond Varga József művészeti főelőadó.

1021

Novák András

Novák András

Kiállít Szegeden

Kiállítási Szalon
Szocialista művészetért 1970 nov.

Novák András, festő

Megemlítve.

Akácz László: A VI. Délalföldi Tárlat

794-796.

Tiszatáj, Szeged. 1970. augusztus

XXIV / 8.

Novák András festő

Szepeden él

N. Kolényi István: A minősítő vidék

Dél magyarország 1971 VI 19

Novák András M.D.K.

Résztvett a pályázaton

Perneczky Géza: A budai várpalota gobelin pályázata
Kiállitás a Fészek Klubban
Magyar Nemzet 1966 március 16. 4.l.

Novák András iparművész

Szövery említi Gobelin-Tervét
a Fészek-Klub Kiállításán

Perneczky Géza: A budai
várpalota gobelinpályázata

Magyar Nemzet 1966. már 16

Novák András

Szerepel az alábbi társlatban

Szabó Endre: Megnyílt a XI. szegedi Nyári Tárlat

Csongrád megyei Hírlap 1970 VIII. 4.

Novák András

Szerepel az alábbi táslaton

Szabó Endre: Megnyílt a XI. szegedi Nyári Táslat

Csongrád megyei Hiszlap 1970 VIII. 4.

Novák András

festőművész. Kamaratárlatát Petri Ferenc újságíró nyitotta meg.

Csongrád Megyei Hírlap 1970. okt. 4.

M. Novák András

A Fiatal Müvészek Studiójának kiállitásán szerepel az Ernst Muzeumban.
"Fiatalok?" cimmel Perneczky Géza ir a tárlatról, s megállapitja, hogy a müvészek -szinte egységesen- Kokas Ignác müvészi egyéniségének hatása alatt állanak.
Müveikkel külön nem foglalkozik, csupán neveik megemlitése mellett elismeri technikai felkészültségüket.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. ápr. 18.
XIV. évf. 16. sz. 12. lap

M Novák András

Szerepel a Fiatal Művészet Studiója
táblatán az Ernst Muzeumban

Perneczky Géza: Fiatalok?

Élet és Irodalom 1970 IV. 18

M. Novák András

Délután olajtempera 100 × 120 cm

Studió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Bev.: Bereczky Lóránd.

Novák András

festő

Az „Életfa" (Hajnal) I. című
kompozíciója szerepel a tárlaton.

Szelesi Zoltán: A XI.szegedi tárlat.
Művészet,1971.január - 29.lap

Novák András

23. Hajnalban kerstenek olaj 22×30
24. Népünnepély -"- 30×60
25. Jegenye villanyfényben -"- 50×80

Szabadkai és szegesti képzőművészek
I. közös kiállítása 1970.
Szegest, Móra F. Múzeum képtára

Novák András

"Jegenye villanyfényben" repr.

Szabadkai és szegedi képzőművészet
I. Közös kiállítása, 1970.
Szeged, Móra F. Múzeum Képtára

Novák András

Festményekkel szerepel az
alábbi táslaton szepeden

Szelesi Zoltán: kámvetés a téli
táslat után

Dél-Magyarország 1970 XII 22.

Novák András festő

Szepeden él.
Szerepel az alábbi tárlaton

N. N: Újművek a
Műsarnokban

Délmagyarország 1971 III. 2

Novák András

Szerepel az alábbi tárlaton

Pálfi tereul: Szegedi Téli Tárlat

Csongrád megyei Hírlap 1970 XII. 23

Novák András

építészíparművész

Iparművészeti Társulat jubiláris kiállításon - Iparművészeti Muzeumban - lakberendezési tervekkel szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.VII.5.

Novák András

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - lakberendezési tervekkel szerepel. Müvésznő szobája.

Budapesti Hirlap
1935.XII.4.

Novák András

iparművész

Iparművészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparművészeti Muzeumban - lakásművészeti munkáival - szobatervekkel - szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XII.4.

Sz. Novák Andor

Vásároltak tőle a kassai Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon.

NM 1939. XI. 15.

Novák András

MDK

Olvasó nő, olf.

Nyitott ajtó, pasztell

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK.

Novák András

Kiállitási hir

Napló/Veszprém/ 1967 jan.27.

NDK

Novák András

ipari formaterv

4. Orsz. Iparművk. kiáll. Műcs. 1959.dec.

MDK

Novák András

Olvasó nő, o.

Nyitott ajtó, paszt.

X. Magy. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1965.

MDK

Novák András

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 ápr.p.42.

I.

Novák

Báthory István: A N. Sz. építésének és lebontásának története. 1914. ... Beszél az Eberl-féle tervről, meget Novák a Honművészben ~~írt 1839-ben~~, ismertet. Novák saját szinházterváről a Honművészben írt 1839-ben.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 28. l.
Budapest, 1959 (Zeggzetek)

Novák András

rajzai látható január 6-tól a Ferencvárosi Pincetárlaton.

Magyar Nemzet 1968. jan. 4. 4. o.

Novák András

festőművésznek van ~~[illegible]~~ rajz-kiállítása a Ferencvárosi Pincetárlatban.

H. Gy.: Ferencvárosi Pincetárlat

~~[illegible]~~ Magyar Nemzet 1968. jan. 11. 4. o.

Novák András

3 dajzépe

szerepel az alábbi táslatou

Akácz László: A XII. szegedi Nyári Táslat

Délmagyarország 1971 VII. 20.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Novák András

ESTI HÍRLAP

1968 JAN 17

KIÁLLÍTÁS

A képzőművészet kedvelőit a ferencvárosi pincelárlatra invitáljuk. A IX. ker. Török Pál u. 3. szám alatt Novák András festőművész grafikai kiállítását tekinthetik meg.

1021

Ma ezer diák intézett el-
keseredett rohamot a japán
fővárostól mintegy 900 ki-
lométerrel délnyugatra fek-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Novák András

1958 JAN 17

1021

Magyar Nemzet

Ferencvárosi Pincetárlat

Novák András festőművész kiállítása

Budapest legújabb állandó kiállítóterme, a IX. kerületi tanács védnöksége alatt álló *Ferencvárosi Pincetárlat* — (IX., Mester u. 5.) ismét új bemutatóval jelentkezik. Falain ezúttal *Novák* András festőművész rajzai sorakoznak — a kis galéria vezetői újra »felfedezésre« vállalkoztak: jóformán ismeretlen művész alkotásainak biztosítanak teret helyiségükben.

A koncepció, amely e tárlat, s a megelőző kiállítások képének összegezésével kikerekedik, egyértelműnek látszik: a Ferencvárosi Pincetárlat fennállásának rövid két hónapja alatt képzőművészetünk fiatal nemzedékének támogatójaként mutatkozott be. S ez annál is fontosabb, mert léte ilyenformán újabb biztosítékot jelent — aktív támogatásával fiatal művészeink a bemutatkozás újabb lehetőségével gazdagodtak, bővülő teret kaptak eredményeik feltárására, a közönséggel való — a képzőművészek számára különösen az indulás esztendeiben hallatlanul fontos — rendszeres kapcsolat megteremtésére.

A Ferencvárosi Pincetárlat létrehozása azonban más szempontból is örömmel tölt-heti el a képzőművészet kedvelőit. A közönség már e rövid idő — az alapítás óta eltelt két hónap — alatt felfedezte az új kiállítóhelyiséget, s az érdeklődők áramlása arról tanúskodik, hogy tartósan »birtokába vette«, magáénak is tekinti. A IX. kerületi tanács kezdeményezése tehát hasznosnak bizonyult: újabb sikeres fórumot teremtett, ahol a művészek alkotásaikat a közönség elé tárhatják; s példája — reméljük — hasonló tettekre adja meg a jelet a főváros többi kerületében is.

Novák András festőművész rajzaira fordítva most már a szót, elsősorban rajzainak »festői« erényeit kell kiemelni. Tuskompozíciói nagy érzékenységről tesznek tanúságot, puha árnyalásuk, a biztos kézzel felvázolt kompozíciók belső finomságai — amelyek még inkább kiemelik alakjaik erejét — erőteljes, biztos látásmódról tanúskodnak. Kubikossorozata, aktjai és tájkompozíciói egyaránt megérdemlik a látogatók figyelmét, s erényeik egyben a portrék által felvetett problémák, valamint a még több helyen jelentkező rajzi bizonytalanságok megoldását is ígérik.

H. Gy.

ontjában

ban 24 óra alatt

vízállása áradásszerűen megemelkedett.

Svédországban mínusz 30—35 fokot mértek, Svájcban megbénult a légiközlekedés és növekedett a lavinaveszély. Az egyik havasi házban 30 ember várja szabadulását. Egyébként *már hat halottja van a szigorú télnek.* Három embert a lavina sodort el.

Viharokat jelentenek Belgiumból és Luxemburgból, sőt havazást Isztambulból is, ahol a hó igen ritka jelenség. *A Dardanellákban elsüllyedt egy hajó, utasai úszva értek partot.*

Zord tél uralkodik az Egyesült Államokban is. Igen sok helyen bezárták az iskolákat. *South Portland* városban leállt a földgázszolgáltatás, s 3500 ember a Nemzeti Gárda raktárában keresett menedéket, mert lakását nem fűthette.

ország vásárolja

Jelentés az őszi vetésekről

A december végi és január eleji havazások az ország nagy részén 5—20 centiméteres védőlepellel borították be a mezőket, viszont a délkeleti tájakon — több megyére kiterjedő területen — a legutóbb beköszöntött mínusz 15—20 fokos hidegben »fáznak« a vetések.

Az őszi gabonák általában jól megerősödtek a tél beköszöntése előtt. A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumba érkezett zárójelentések szerint a *kenyérgabona országos vetési előirányzatát 20 000 holddal* teljesítették túl. 3,6 millió holdnyi őszi mélyszántási feladatokat a termelő üzemek kereken 98 százalékra teljesítették. Országosan *csupán 90 000 hold maradt szántatlan.* Az idei teljesítés az utóbbi évtizedek eredményei között rekordnak számít.

Nagy évfordulók, gazdag kiállítások

A Munkásmozgalmi Múzeum »feltételes megálló«-ját, jelenlegi munka- és gyűjtőhelyét látogattuk meg a Várban, a Szentháromság tér 2. számú házban, amely még nem végleges állomása az intézménynek. 1970-ben, ha elkészül a Várpalota központi épületének

is krónika

Novák András kiállítása Szegeden

Tavaly kamaratárlattal mutatkozott be az őt befogadó városban; most munkásságának keresztmetszetét adó nagyob anyaggal lépett közönség elé a Szeged képzőművészetébe új színt hozó fiatal festőművész. A Horváth Mihály utcai képtár első emeleti termét megtöltő anyag — félszáz alkotás jórészt az elmúlt év terméséből — Novák töretlen fejlődését bizonyítja, és bizonyítja alkotói vitalitását is, hiszen kivételes termékenysége nem hozott színvonalcsökkenést. Ellenkezőleg. Formái tovább tisztultak, mondanivalója világosabb lett, az elvont áttételekben gondolkodó festő közelebb került napjaink realitásaihoz; agitatív erejű táblát fest az indokínai háború szörnyűségeiről, emléket állít a tiszai árvízzel viaskodók heroizmusának fakturájában is reális, a konkrét valóságot idéző képén.

Műveiben eddig ismeretlen, emberközelibb, melegebb színek jelennek meg feleségéről készített portrésorozatában, elkalandozik a mesék játékos világa felé. A tavalyi tárlattal szemben ezek a művek már életörömet is sugallnak.

A katalógusba többek között ezt írta a fiatal művész: „Kutatok. Az igazat szeretném tudni." Úgy érezzük, hogy ez a kiállítás közelebb visz bennünket is az igazsághoz, aminek tudásáért faggatjuk történelmünket, amiért ő faggatja anyagát.

PETRI FERENC

Csongrád megyei Hírlap 1971 IV. 14

holizmus ellen indított országos kampány szolgálatába állítja.

A totó 15. heti eredménye

1.	Pécs—Videoton	1 1:0
2.	Tatabánya—Salgótarján	1 4:0
3.	Haladás—Dunaújváros	1 5:1
4.	SZEOL—Komló	x 1:1
5.	FŐSPED—Eger	2 0:2
6.	Előre—Békéscsaba	1 3:0
7.	Ózd—Oroszlány	2 1:3
8.	Szf. MÁV—Pécsi B.	1 3:0
9.	Várpalota—Bp. Spart	1 2:0
10.	Bologna—Cagliari	x 0:0
11.	Foggia—Fiorentina	x 1:1
12.	Lanerossi—Juventus	x 1:1
13.	Varese—Inter	2 1:3
	+ 1	
14.	Nagybátony—Volán	2 0:2

13 találatot 71 fogadó ért el, ezek szelvényenkénti nyereménye 10 000 forint. 13 plusz 1 találata 18 fogadónak volt, szelvényenkénti nyereményük a jutalommal együtt 39 072 forint. A 12 találatos szelvények száma 2186 darab, szelvényenkénti nyeremény 217 forint. 11 találatot 21 324 fogadó ért el, szelvényenkénti nyereményük 22 forint. 10 találata 104 689 fogadónak volt, szelvényenkénti nyeremény 8 forint. (MTI)

győzelmet. Góllövők: Kötetes (2 — mindkettőt 11-esből), Gyüge, Szentgyörgyi, Baranyi, illetve Laczkó.

SZT. KINIZSI—DOROZSMA 2:0 (0:0)

Szentes, vezette: Kuhn — kitűnően. Változatos, iramos mérkőzést vívott a két csapat. A második félidőben fölénybe került a Kinizsi, és határozottabb csatajátékával megérdemelten szerezte meg a győzelmet. Góllövők: Szűcs és Miskur I.

Pénteken játszották. Szegedi Kender—Szegedi Építők 0:0, Alsóvárosi MÁV—Szegedi Postás 5:1 (2:1).

A BAJNOKSÁG ÁLLÁSA:

1.	Sz. Építők	16	11	1	4	40-19	24
2.	M. Spart.	16	9	3	4	33-11	21
3.	Mindszent	16	7	6	3	32-15	20
4.	METRIP.	16	7	6	3	26-23	20
5.	Sz. Spart.	16	6	6	4	29-20	18
6.	Sz. Kender	16	7	5	4	24-18	19
7.	Dorozsma	16	8	1	7	26-22	17
	Szt. Kinizsi	16	7	3	6	24-20	17
9.	Apátfalva	16	7	2	7	29-28	16
10.	MTVSE	16	5	5	6	18-22	15
11.	Sz. Kinizsi	16	4	6	6	18-23	14
12.	Alsóváros	16	5	3	8	28-37	13
13.	Postás	16	2	4	10	16-38	8
14.	Szőreg	16	-	2	14	8-55	-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 128-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 1-3

Novák András

zetét. (MTI)

1021

☐ *MEGJELENT az októberi „Szegedi műsor". A Szeged m. j. Városi Tanács Művelődésügyi Osztályának és a megyeszékhely kulturális intézményeinek tájékoztató műsorfüzete legújabb számában többek között Novák András festőművész, kamaratárlatára, Kopasz Mária grafikusművész estjére, valamint Kiss András és Sulyok Tamás koncertjére hivogatja az érdeklődőket.*

adó a Városhoz közel 1 kh föld, tanyával, vízparton, öntözésre, jószág-nevelésre alkalmas, sok gyümölcsfával. Érd.: Szentes, Rákóczi Ferenc u. 72.

2800 milliméter csúcstá-

Nagyportás h
hetően, fizet
téssel eladó,
Kádár Sándo

Ház eladó,
an. Szentes,
32. sz.

Kétszobás fél

Novák András

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

1990 JUN 6

Nowák András festőművész reprezentatív kiállítása holnap, vasárnap délben nyílik meg a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában. Megnyitó beszédet mond: Szelesi Zoltán művészettörténész.

Novák András

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMondó

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Szeged

1970 JUN 6-1

KIÁLLÍTÁS. Novák András festőművész képeiből kiállítás nyílik június 7-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában. Megnyitó beszédet mond Szelesi Zoltán művészettörténész.

1824

Novák András

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

JUN 9-1

1021

Novák András kiállítása Szegeden

„Az a feladatom, hogy megláttassam a szépet, az értelmeset. Kutatok, az igazat szeretném tudni!

A szegedi Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában megnyílt kiállításának katalógusába ezt a két mondatot írta a művész, ... és valóban: képei közül egy szenvedélyes, kutató-töprengő arc néz a tárlat látogatójára.

Novák az embert kutatja a világ dolgai között, a dolgok mögöttes lényegét vallató embert.

A nosztalgiák festője.

Képei sejtelemszürkék, merengéssárgák, szomorúságkékek, emlékezésaranyok, elvágyódászöldek. Világa töprengésre késztető, küzdelemre hívó világ. Nem dekódolható azonnal, mert nem egyértelmű és nem egyetlen értelmű, nemcsak formákat és színeket fest, hanem gondolatokat közvetít, képei ezért rétegesek, a lényeg többnyire a faktura mögött rejtőzködik, a nézőnek ki kell bontania, meg kell fejtenie a képet még az olyan egyértelműnek látszó kompozícióknál is, mint a posztimpresszionista gondolkodásmódot tükröző „Halgazdaság" című kép.

A nemrégiben Szegeden letelepedett fiatal piktor kiállítása fontos eseménye megyénk képzőművészeti életének, és nyeresége is, mert sajátos, senkivel nem hasonlító festői világa egy új, érdekes, markáns szín az egész megye képzőművészetében.

Petri Ferenc

KEDD,
1970. JÚNIUS 9.

HÍ

Vásárhely, vezette: Pádár. METRIPOND: Bakos — Nagy S., Kérdő, Csanki — Kovács, Szilágyi — Csáki, Káplár, Nagy F., Domján, Polyák. Csere: Domján helyett Olasz. Változatos, jó iramú mérkőzést vívott a két csapat. A találkozó befejezése előtt egy negyedórával még 1:0-ra vezettek a vásárhelyiek. A Kender egyenlített, sőt a vezetést is megszerezte. A METRIPOND végül büntetőrúgásból szerezte meg az egyik pontot. A hazai csapat sok gólhelyzetet kihagyott, a helyzetek alapján 5:2-re is győzhetett volna. Gólok: Polyák (2, egyet 11-esből), illetve Horváth, Magyar.

Sz. Kinizsi—Szőreg 3:1 (0:1)

Szőreg, vezette: Gallyas. A 10. percben a hazai együttes jutott vezetéshez Szekula góljával. Fordulás után fokozatosan a móravárosiak vették át az irányítást, a 60. percben kiegyenlítettek, s végül megérdemelten szerezték meg a 2 pontot is. A

győztes csapa
kácsi lőtték.

Dorozsn

Dorozsma,
tétes félidőt l
majd a szeged
sóváros a bef
kiegyenlíteni.
ve Gábor, Sz

A

1.	Sz. Kender					
2.	Sz. Spartacu					
3.	Sz. Építők					
4.	H. METRIPOND	9	4	4	1	8: 3 12
5.	Sz. Kinizsi	11	5	2	4	17:10 12
6.	Sz. Postás	9	5	1	3	18:17 11
7.	Mindszent	10	4	3	3	12:13 11
8.	Alsóváros	9	4	2	3	18:12 10
9.	Apátfalva	11	4	2	6	12:13 10
10.	M. Spartacus	8	3	1	4	8: 8 7
	MTVSE	8	3	1	4	11:13 7
12.	Dorozsma	8	3	1	4	11:13 7
13.	Szentesi K.	10	2	2	6	21:20 6
14.	Szőreg	9	2	-	6	10:18 4
		9	-	3	6	2:23 3

Szentesi Kinizsi—Szegedi Kender mérkőzés után egyik csapat sem kapott pontot.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 OKT 7

NOVÁK ANDRÁS

1021

Novák András képei

Errefelé szokatlan képek láthatók néhány napja a *Sajtóház* klubjában. Furcsa víziók; álmokból előlépő tárgyak, alakok színes gomolygása.

Az errefelé szokatlan képeket egy fiatal festőművész, *Novák* András festette, s miután első önálló tárlatán bemutatta őket a *Móra Ferenc Múzeum* látogatóinak, most egy házikiállítás darabjaiként a Sajtóházban működő *Művészklub* vendégei elé tárta.

Hétfőn este került sor e tárlatnyitóra, amelyen — *Cs. Pataj* Mihály festőművész érdekes, a színérzékenységgel foglalkozó előadása után — *Petri* Ferenc költő-újságíró elemezte a festő munkásságát.

Mind ő, mind pedig a lassan kibontakozó vita részvevői hangsúlyozták, hogy Novák András művészete komoly *nyeresége* Szeged képzőművészeti életének. Az itt megszokottól némiképp elütő, modern hangvételű tábláival művésztársait bátrabb tájékozódásra — vagy éppen élesebb vitatkozásra — biztatja, az érdeklődőknek pedig újabb szellemi izgalmakat okoz.

Többen is megemlítették — örvendetes példaképp —, hogy a modern képzőművészet képviselői eddig inkább elszármaztak Szegedről, most viszont az eredetileg is idevalósi *Pataki* Ferenc után már a második fiatal és új utakat járó festő költözött le Szegedre a fővárosból.

A. L.

SA

A sakkolimpia résztvevőinek véleménye szerint a Szpasszkij—Fischer játszma volt az olimpia legizgalmasabb játszmája. Sokan Fischert tartják a világ legjobb sakkozójának s ezért különösen érdekes volt a két matador találkozása. Szpasszkij világbajnokhoz méltón játszott s bebizonyította, hogy nem alaptalanul viseli a világbajnoki címet.

Világos: SZPASSZKIJ

Sötét: FISCHER

1. d4, Hf6, 2. c4, g6, 3. Hc3, d5, 4. cxd, Hxd5, 5. e4, Hxc3, 6. bxc, Fg7, 7. Fc4, c5, 8. He2, Hc6, 9. Fe3, 0—0, 10. 0—0, Vc7, 11. Bc1, Bd8, 12. h3, b6, 13. f4, e6, 14. Ve1, Ha5, 15. Fd3, f5, 16. g4!, fxe, 17. Fxe4, Fb7, 18. Hg3, Hc4, 19. Fxb7, Vxb7, 20. Ff2, Ve6, 21. Ve2, cxd, 22. cxd, b5, 23. He4!, Fxd4, 24. Hg5, Fxf2+, 25. Bxf2, Bd6, 26. Bc1, Vb6, 27. He4, Bd4, 28. Hf6+, Kh8, 29. Vxe6!, (Pompás kombináció! Erre 29... Bc1 csak látszólag nyer, mert 30. Vf7!!, Bxe1+, 31. Kg2, He3+, 32. Kf3!, Ve6+. 33. Kg3-ra sötét nem védheti a mattot!), Bd6, 30. Ve4, Bf8, 31. g5, Bd2, 32. Bef1, Vc7, 33. Bxd2, Hxd2, 34. Vd4, Bd8, 35. Hd5+, Kg8, 36. Bf2, Hc4, 37. Be2, Bd6, 38. Be8+, Kf7, 39. Bf8+! sötét feladta! (Kxf8-ra 40. Vh8 nyer!)

zés a kiskörösi csapat [illegible] 10 órakor kezdődik.

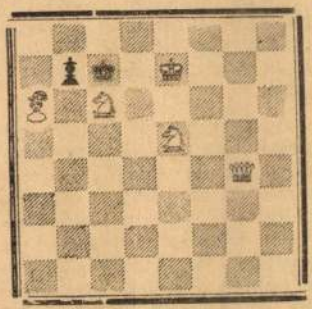

Világos: Ke7, Vg4, He5, Hc6, Fa6 (5).

Sötét: Kc7, gyalog: b7 (2).

Világos indul s a második lépésben mattot ad! (G. Guidelli feladványa.)

A múlt heti feladvány megoldása: 1. Ff8!

NOVÁK ANDRÁS

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

OKT. 41.

NOVÁK ANDRÁS KIÁLLÍTÁSA

A nemrég önálló kiállításon bemutatkozott Novák András képeiből nyílik kamaratárlat az újságíró klub Művészklubjában holnap, hétfőn este 7 órakor. A kiállítást Petri Ferenc költő, újságíró nyitja meg. A klub szokásos havi foglalkozása keretében Cs. Patai Mihály festőművész a színérzékenységről tart előadást.

ÉGŐ FENYVESEK

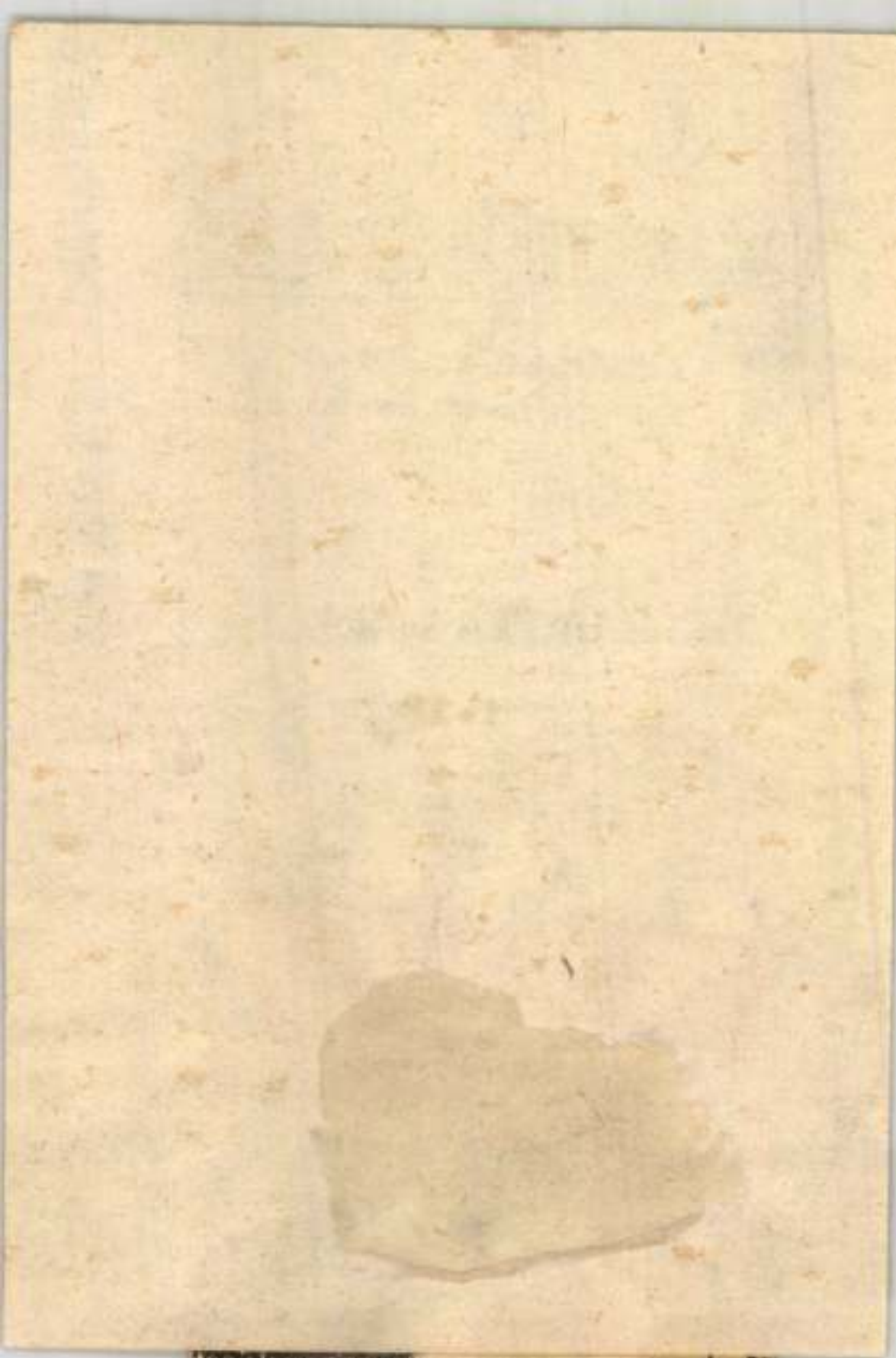

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Novák András

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1021

Novák András kiállítása

A szegedi festőcsoport múlt évben ideszármazott tagjának, *Novák* Andrásnak bemutatkozó tárlata nyílt meg vasárnap délben a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában.

A fiatal — harmincnégy éves — művész a Képzőművészeti Főiskola elvégzése óta, 1962-től önálló festőként dolgozik. Rajzgyűjteménnyel 1967-ben Budapesten mutatkozott be; festőként — önálló tárlattal — most lépett a közönség elé.

Mint *Szelesi* Zoltán művészettörténész megnyitó beszédében hangsúlyozta, Novák András munkáin nagyon fontos szerepet játszik a *szín*. Szürrealista, álmokat idéző képeinek lényegét jelentik az egymáshoz ugyan lazán, olykor „szerkesztetlenül" kapcsolódó, de mindig jelentést hordozó foltok.

Akár tematikus — mondjuk így: egyértelműbb — képet fest, akár egy szuverénebb, a nézőtől hosszabb tűnődést igénylő képet készít, főképp színeivel beszéltet, azokkal közöl.

Jó példa erre a sajátos festőnyelvre az a nagyméretű táblája, amely *Tenger* címmel szinte elsőként vonzza magához a szemeket. Erős faktúrájú, „égboltszín" kéksége az, ami ezt a képet képpé, gyönyörködtető, gondolkodtató művészi tetté teszi.

Hasonlóképp számos más munkája is! Kisméretű, rajzában „egyértelműbb" *Napraforgójának* óaranya, *A nagy kék fa* tintakékje egyaránt a művész erős színszeretetére, színismeretére vall.

Az persze, hogy Novák András művészete gyorsan és sok hívet szerezve váljon ismertté az otthont adó városban, nemigen várható. Még a képzőművészet kedvelőinek is szokatlan világ ez; merész, nem egyszer bravúrosnak tűnő ötletekkel, fogásokkal. (Ilyen sajátos, kicsit talán bizarrnak is nevezhető kép a gyöngyökkel, kagylókkal élénkített *Halgazdaság.)*

Mindenesetre, *jó* három éve volt a bemutatkozó művésznek az az idő, amely alatt a most közönség elé került munkáit festette. Sikerült bebizonyítania velük, hogy jól iskolázott, mindig tájékozódott, egyszóval „profi" festő.

Novák András egyébként mostani tárlata mellett már két nagyobb murális munkát is végzett *Mohács* és *Sály* község számára. Mint kiállítása jelzi: most is foglalkozik *freskó-* és *faliképtervekkel*. Reméljük, hogy egyik dédelgetett tervét új és talán már is megszeretett városban valósíthatja majd meg.

Akácz László

Temetése
lesz a Bel
zójából.

Szomorú
szeretett f
és testvér,
tének 71.
dés után

ADÁSV

Négyszemélyes két fotel, ke szek újszerű állapotban darabonként is családi okok miatt nagyon olcsón eladó. Horváth Mihály u. 7., emelet 1. ajtó.

156 kg-os hízó eladó. Cserepes sor 35. x

Használt női kerékpár, konyhaszekrény eladó. Gyöngytyúk u. 10/a. x

Bőrkabátját már most alakíttassa, javíttassa vízhatlan bőrpuhító festéssel Csordás bőrruhakészítő mesternél. Szent Miklós u. 7. Felsővárosi templom mögött. x

Kisebb harmonikát vennék. „Gyermeknek" — 7595. jeligére a Sajtóházba.

1300-as Polski FIAT eladó. „0 km-es" 7560. jeligére a Sajtóházba.

Indiai kötőgép, új eladó. Csikós Dezső, Szeged, Kazinczy u. 2., I. 8. sz.

Trabant 500-as eladó. Tarjántelep 116. L. lépcsőház, 19. ajtó.

200x85-ös fehér bontott ajtó, német vegyestüzelésű gáztüzhely, csővázas vikendágy eladó. Kelemen u. 11., I. 1. Zsulán.

Karos Singer varrógép eladó. „Kifogástalan" — 7618. jeligére a Sajtóházba.

Bakpulyka nagy, tartásra vagy vágásra eladó. Banda, Szeged, Tolbuhin sgt. 89.

Vasvázas cserény eladó. Öthalom u. 43. x

Komplett háromkerekű betegtoló kocsi eladó. Kiskundorozsma, István u. 25.

Duna gyártmányú Pannónia oldalkocsi eladó. Megtekinthető mindennap 16 óra után Bálint Mihály, Hattyú u. 46/a. x

408-as Moszkvics személygépkocsi igényesnek is eladó. Érd.: Dorozsmai út 4. Nagy Béla. x

Babakocsi ernyővel eladó. Pásztor u. 72. Érdeklődni délután 5-től.

Használt bútorok eladók. Farkas József, Liliom u. 13., I. emelet.

Villanytüzhely eladó. Érdeklődni este 7—8-ig. Batthyány u. 33., mfszt. 9. (Gyermekgondozást vállalok ugyanitt.)

Kifogástalan állapotban levő MK—21-es magnetofon 3 db kazettával eladó. Repülőtér, főépület, fszt. 27.

Cipőtüző varrógép, keveset használt samottos kályha, kisebb samottos használt kályhák, egészen új piaci nagy ernyő évi bérletasztallal együtt eladó. József A. sgt. 82.

Alig használt 30 négyzetméter parketta eladó. Közép u. 5.

Eladók! Kombinált szekrény, hármasszekrény, rekamié, sezlon, asztalok, székek, ruhaszekrény, konyhakredenc, fotelok, sublót, varrógép, falipolc, könyvállvány, ágyak, karospad, tv-asztal, gáztüzhely. Kossuth Lajos sgt. 32.

HÁZASSÁG

54 éves elvált magános finomlelkű asszony megismerkedne házasság céljából értelmiségi férfival. „Jóakarat" 7615. jeligére a Sajtóházba.

várja házasság céljából. „Lakás van" 7622. jeligére a Sajtóházba.

Barna, 163 cm magas dolgozó leány házasság céljából megismerkedne komoly gondolkodású, minden káros szenvedélytől mentes férfival 29—35 évig. Kalandorok kiméljenek. Fényképes levelekre válaszolok. — „Megértés 96 658" jeligére a vásárhelyi Hirdetőbe.

E G Y É B

Kisebb magánházért eltartást vállalok, lakás nem szükséges. „Megbízható 154 631" jeligére a Hirdetőbe.

Szőlőmunkást keresek. Maros u. 47. sz. 1-es csengő. x

Középiskolai tanár matematikából, fizikából javító vizsgára szakszerűen előkészít, levelezőket is. „Lelkiismeretes" 7614 jeligére a Sajtóházba. x

Elveszett egy nagyméretű, csokoládébarna női orkánkabát június 6-án, rózsaszínű zsebkendővel a zsebében. Kérem a megtalálót adja le Zsótér utca 4/b alatt Vidaéknál. (Szalámigyárnál.)

Gépi parkettcsiszolást pormentesen azonnal vállalok. Mérey u. 9/a, szabóüzlet, Budai. x

Német, orosz nyelvtanítást, pótvizsgára felkészítést, általános iskolásokat minden tárgyból vállal tanárnő. Debreceni u. 19.

LD 43—42 forgalmi rendszámú Simson Schwalbe tulajdonosa műszaki vizsga miatt azonnal jelentkezzen a saját érdekében a régi tulajdonosnál.

M. NOVÁK András festő

FEKETE Judit: Lépésről lépésre, Átalakul a Művészeti Alap. =Magyar Nemzet, 1992. január 11. lo.p.- nyilatkozatok

M. Novák András festő:

– A Művészeti Alap a gazdaság egy korábbi formájához igazodott, felépítése az akkori gazdasági helyzetet tükrözte. Világosan látni kell, *ez a korszak lezárult.* Az állam nem akarja és nem tudja az eddigi formában működtetni a *Művészeti Alapot.* Mi vagyunk olyan idealisták, hogy azt képzeljük, az egész alaptagság érdekeit képviseljük. Ez a kis csoport ember faltörő kosként működik, amint az Alapítvány feláll és a konstrukció elkezd működni – mondjuk fél éven belül –, meghirdetjük az új választásokat, és a mi küldetésünk lejár.

Fekete Judit

bemutató oltár. Kain és Ábel,
erre utalnak. Mint prototipus
prototipusa, a Morija-hegy je
még ha iszlám kultuszhely is
kéz egyetlen fiát Isten irán
azután Isten egy bárányt áldo

Pál apostol a Zsidókhoz írt levélb
Krisztus halála áldozati voltának han
szenteltettünk Jézus Krisztus testéne
Az ő golgotai áldozata óta nincs szük
elfogadása Istennek tetsző hálaáldoza
A templomi istentisztelet két irán
igy mondanánk: dialógus, kommunikáció

mondott torgaui beszédében:"Is
üdvözitő szeretetét a szentsé
sággal meg énekléssel felelünk
kivül pedig a felebarátnak seg
keresztény istentisztelet teh
pedig "Sammlung und Sendung" ,
Szemben a későbbi "képrombolók

A Vigadó Galéria szeretettel meghívja Önt

M. Novák András

festőművész

kiállításának megnyitójára,
1991. november 8-án 17 órára
a Vigadó Galériába
(Budapest V., Vigadó tér 2.)

A kiállítást megnyitja:

WEHNER TIBOR

művészeti író

Megtekinthető: november 8-tól
december 1-ig naponta 10-18 óráig.

M. NOVÁK András

MEGHÍVÓ

VIGADÓ GALÉRIA

SZERTARTÁSOK

Római katolikus plébániák

Belváros – *szombaton,* szeptember 18-án 7, 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 7.30, 8.30, 10, 11.30, 18 órakor: szentmise. *Hétfőn,* szeptember 20-án 7, 8, 18 órakor: szentmise.

Alsóváros – *szombaton,* szeptember 18-án, 7.15 és 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 7, 9, 18 órakor: szentmise. Gyálaréten 9, Ságvártelepen 10.15 órakor: szentmise. *Hétfőn,* szeptember 20-án 7.15 és 18 órakor: szentmise.

Felsőváros – *szombaton,* szeptember 18-án 6.30, 7, 18 órakor: szentmise, 17.30 órakor: litánia. *Vasárnap,* szeptember 19-én 7, 8.30, 11, 18 órakor: szentmise, 17.30 órakor: litánia. *Hétfőn,* szeptember 20-án 6.30, 7, 18 órakor: szentmise, 17.30 órakor: litánia.

Rókus – *szombaton,* szeptember 18-án 7, 8, 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 6.30, 8, 9, 11, 18 órakor: szentmise. Hétfőn, szeptember 20-án 7, 8, 18 órakor: szentmise.

Móraváros – *szombaton,* szeptember 18-án 7, 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 7, 9, 11.30, 18 órakor: szentmise. 15 órakor a II. Kórház kápolnájában: szentmise. *Hétfőn,* szeptember 20-án 7, 18 órakor: szentmise.

Újszeged – *szombaton,* szeptember 18-án 7.30 órakor: szentmise, 16 órakor a kápolnában: szentmise. 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 7, 11.30 órakor: szentmise. 9 órakor: diákmise. 18 órakor: szentmise. *Hétfőn,* szeptember 20-án 18 órakor: szentmise.

Tarjánváros – *szombaton,* szeptember 18-án 18 órakor: szentmise. *Vasárnap,* szeptember 19-én 8, 11 és 18 órakor: szentmise. *Hétfőn,* szeptember 20-án 18 órakor: szentmise.

Református egyházközségek

Kálvin tér – *Vasárnap,* szeptember 19-én 8 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: dr. Bartha Tiborné b. o. lelkész. 9 órakor: gyermekistentisztelet. Tartja: dr. Bartha Tiborné b. o. lelkész. 10 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: dr. Bartha Tibor lelkész.

Honvéd tér – *szombaton,* szeptember 18-án 10 órakor: úrvacsorai előkészület. Tartja: Papp László lelkész. *Vasárnap,* szeptemer 19-én 8 és 11 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: Papp László lelkész. 11 órakor: gyermekistentisztelet. Tartja: Czirokné Botár Éva segédlelkész. 18 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: Czirokné Botár Éva segédlelkész. Mindhárom istentisztelet úrvacsorával.

Újszeged – szombaton, szeptember 18-án 18 órakor: Imaóra. Tartja: Sipos Ete Zoltán lelkész. *Vasárnap,* szeptember 19-én 9 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: Sipos Ete Zoltán lelkész.

Az Újszegedi Református Egyházközségnél (Szent-Györgyi Albert utca 6-8. szám) folyamatosan lehet beiratkozni gyermek és ifjúsági Biblia-körökre, valamint hittanra. Négy és tizennyolc év közötti fiatalokat várnak.

Evangélikus egyházközség

Tisza Lajos körút 16. Vasárnap, szeptember19-én 10 órakor: istentisztelet. Igét hirdet: Tóth Attila lelkész.

■ Életmű képekben

Novák András kiállítása a Kálvária Galériában

A gyűjteményes tárlatokon rendszerint a legújabb művek túlsúlya érvényesül. Nem így Novák András mostani kiállításán. Itt sok-sok régebbi, némileg átdolgozott munkát láthatunk, aztán újabbakat is. Ennek ellenére az utóbbi időszak egyik legérdekesebb, megtanulságosabb festői kirukkolásának tartom e bemutatót, amely lényegében arról szól, hogy: „Jó az, aki jobb akar lenni" (Osvát Ernő). Ehhez azonban használható példák, művészi támpontok kellenek. Nos, az alkotó ezért nyúlt vissza fiatalkori képeihez, amelyeken a drámai, fekete hangoltság ugyanúgy szembeötlő, akár az elementáris, expresszív festőiség.

Így Novák tárlatán valami különös, felfokozott ereje van a színes képeknek. Mert a fekete felületek szomszédságában valósággal felragyognak az elevenebb tónusok. Olyan ez, mintha a festő a halál, a pusztulás relációjában vizsgáztatná az életet. Ami ilyenformán igazán gyönyörűnek tűnik.

E kiállításon mégis a szelídebb, komolyabb és tragikusabb sugallatok dominálnak. Másrészt pedig az expresszív-szürreális és a gesztusszerű kifejezés. Annál is inkább, mivel az alkotó lépten-nyomon a háború szellemét, s ezzel együtt gyerekkori félelmeit idézi. Mellettük azonban ott vannak a lírikus és elemző műteremkompozíciók, a mítikus családképek, nem is szólva a színházi látomásokról, az elvontabb gesztusművekről, vagy az érzéki aktokról. Egyébként pont az utóbbi témakörben találkozunk a leglátványosabb, legharmonikusabb kifejezésmóddal.

De nem. Novák még itt se kábít el bennünket. Elvégre a démonikus fekete hölgyeket is megfesti. Ezzel viszont többszörösen is a tudtunkra adja: őt mindenekelőtt az igazság érdekli. És tényleg: e bemutatót épp a vívódó, töprengő és mérlegelő művészi magatartás teszi megkapóvá. Hogy nincs két egyforma kép. Hogy itt minden jelenség mozgásban, változásban van. Ráadásul az alkotó minden dolognak a végére jár. A fekete képektől szükségszerűen eljut az ártatlan fehérségig, majd a szürrealista vízióktól a minimal art redukciójáig. Mi több: a műves, többrétegű felületkezelés logikusan elvezeti a plasztikai alakításig. Persze ezúttal korántsem a formai változatosság a perdöntő, hanem sokkal inkább a művészi vizsgálódás tisztes, öntörvényű és átjárható módjára esik a hangsúly.

Osvát Ernő a művek vitális, életteli csorbítatlanságához kötötte az esztétikai minőséget. Szerencsére most is láthatunk ilyen képeket. Más szóval: mesterműveket. Örülök, hogy Szathmáry Gyöngyi után Novák András is újra bebizonyította művészi erejét.

Szuromi Pál

MIRŐL ÍRT A DM?

DÉLMAGYARORSZÁG 75 éve

Uj magyar találmány

Papp Géza, az alsófehérmegyei Gazdasági Egyesület nagytehetségü titkárja (...) hosszas kisérletezés után egy ujfajta „kézi vetőgépet" talált föl, mely az eddigi eredmény szerint a tengeritermést két háromszorosan növeli a munkaerő és a vetőmag háromnegyed részének megtakaritásával. (...)

Vajjon fog-e módot nyujtani az állam minden tehetségével, pénzével, eszközével arra, hogy e megbecsülhetetlen gazdasági eszköz a magyar termelők között rövid időn belül elterjedhessen, mindenki által hozzáférhetővé legyen, fogja-e nyujtani segitő kezét, vagy pedig, mint a szótlan, utszéli irányitó tábla ismét külföld felé mutat? Majd meglátjuk. Cs. M. **(1918. szept. 18.)**

DÉLMAGYARORSZÁG 50 éve

„Időszerü" nyilaslap

megjelenését hirdeti a déli nyilasujság. A lap hirdeti, hogy ujra életre galvanizált „Összetartás" mint napilap jelenik meg vasánaptól kezdve. Ebből az alkalomból nem hallgathatjuk el azt a tárgyilagos megjegyzésünket, hogy az Összetartás cimü lap minden célt inkább szolgált életében, mint az összetartást. Ellenkezőleg, a leguszitóbb lap volt a magyar sajtó történetében. Lehet, hogy most az idők alakulása hangfogót szerel az uj Összetartás hurjaira és más melódiákat fog zengeni, mint amikor azt hirdette: „1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943 a miénk". Egyben biztosak vagyunk: abban, hogy az uj lap nem fogja hirdetni: „1944 a miénk". Mert ezt a legfanatikusabb és legelvakultabb nyilas sem hinné már el. **(1943. szept. 18.)**

DÉL-MAGYARORSZÁG 25 éve

Új neonok

Végre megint sokasodnak a neonfeliratok a városban, s ami különösen jó, nemcsak az üzletportálok fölé szerelik már őket, hanem függőleges helyzetbe is, úgy, hogy a járda légterébe is benyúlnak. Ez a fajta felirat azért jobb, mint az előbbi, mert inkább szemébe ötlik a járókelőknek, s este, amikor világítanak, nagyon felviszik az utcaképet. A Széchenyi téren függőleges neonfeliratot kapott a Minőségi Cipőgyár szaküzlete, a városellátó szövetkezet élelmiszerboltja, az Aranypók divatáru üzlet, s valamivel korábban ezekhez hasonlót a bútoráruház. A betorkolló utcákban tavaly, tavaly előtt a posta, régebben az OTP, az Állami Biztosító és a Tisza szálló, újabban a Videoton szaküzlete. Kezd a tér ilyen értelemben is városias lenni.

A Belváros többi része azonban este korántsem mutat ennyire. A Kárász utcában például mindössze két járda fölé nyúló neon van, az élelmiszerüzleté és most már az ajándékbolté. Pedig ez a város üzletutcája. Játékos, fényt vagy színt váltó üzleti transzparens egyetlenegy sincs még. Bizonyára sokba kerül. Csak az a kérdés, hogy mi a sok és mi a kevés, ha árupropagandáról, üzleti érdekről és városképről van szó egyszerre? Fehér Kálmán **(1968. szept. 18.)**

DM PROGRAMAJÁNLAT

MA

A SZÁZSZORSZÉP GYERMEKHÁZBAN 9–12 óráig nyílt szakköri napot tartanak, ahol megismerkedhetnek a szakkörök vezetőivel. Lesz: néptánc,- táncház,- sakkszimultán, kerámia,- képzőművész,- kézműves-foglalkozás, számítástechnikai játékok, aerobic, balett, indián-sarok, csillagász-foglalkozás, testtartásjavító torna - óvódásoknak, színjátszó foglalkozás.

A MÚZEUMI MATINÉN képzőművészeti foglalkozás délelőtt 10 órakor, a Móra Ferenc Múzeumban. Vezeti Rácz Ildikó és Balaton Krisztina.

GYÉKÉNY-készítő szakkör 9–17 óráig, az alkotóházban, Árbóc u. 1–3. (vasárnap is.)

UFÓ-FÓRUM ÉS KONFERENCIA az ifjúsági házban. Délelőtt fél 10-től előadások, filmvetítések (vasárnap is.).

AGYKONTROLL KLUB a BBMK Belvárosi Klubjában 15 órától.

A MÓRAHALMI NAUTILUS KLUBBAN 17 órától tinédzserpati; 22 órától éjszakai diszkó (vasárnap is).

A JUHÁSZ GYULA MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN: Társastánc – diákoknak: 9–10.30 óráig, felnőtteknek: 10.30–12 óráig. Gyermeknéptánc: 16–18 óráig; Nyitó koncert 19 órakor: fellépnek: Holdcore és a Variola együttes.

A JATE-KLUBBAN – 20 órától: Mi-csoda buli. Házigazda: Száraz Ferenc és Mátrai Róbert.

SLÁVA SZÍNHÁZI CSOPORT vendégszerepel (ma és vasárnap) Svédországból 20 órától a Bálint Sándor Művelődési Házban (Temesvári krt. 42.)

VASÁRNAP

HIT GYÜLEKEZETE ISTENTISZTELETE 16 órakor a Deák Gimnáziumban.

WORK-SHOP a Sláva svédországi színházi csoporttal, délelőtt 10–13 óráig, a Bálint Sándor Művelődési Házban. Temesvári krt. 42.

ÜNNEPI MUZSIKA a Móravárosi templomban, a templom szentelésének 60. évfordulója alkalmából. A 18 órakor kezdődő szentmisén és mise után Liszt műveiből énekel a Fogadalmi Templom Kórusa.

A JATE-KLUBBAN: 20 órakor Binder–Juhász Duó. Binder Károly (zongora), Juhász Gábor (gitár).

A JAZZ KOCSMÁBAN 20 órától Corcovado.

HÉTFŐN

A SZÁZSZORSZÉP GYERMEKHÁZBAN 14.30–16 óráig kívánság nap. Óvodai és iskolai csoportok számára tartanak foglalkozásokat.

A JUHÁSZ GYULA MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN: Testtartás- és lúdtalpjavító gyógytorna óvodásoknak és kisiskolásoknak 17–18 óráig. Aerobic 17–18 óráig. Művészi torna-mozgásfejlesztés óvodásoknak és kisiskolásoknak 16–17 óráig. Gyermektánc 6–14 éveseknek 15–18 óráig, különféle csoportokban. Rock and roll tánctanfolyam 19–21 óráig. Szintetizátor- és zongora tanfolyamok 18 órától. Népi díszítő művészeti szakkör 15–18 óráig, a Kossuth L. sgt. 53. szám alatt. Gyermek színjátszó csoport 18–20 óráig. Szimpla Színpad diákszínjátszó kör 20–21.30 óráig.

ÖTÓRAI TINITEA az ifjúsági házban 17 órakor. Újra együtt. Vezeti dr. Szalma Ibolya.

HALLÁSSÉRÜLTEKNEK! A Hallássérültek Országos Szövetsége Megyei Szervezet 18 órakor ünnepi megemlékezést tart, a Siketek Nemzetközi Hete alkalmából, a Bartók Béla tér 4. szám alatti helyiségben.

A JATE KLUBBAN: 18.30 és 21 órakor: Videomozi: Az én XX. századom.

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

A SOMOGYI KÖNYVTÁRBAN

Naponta 10 és 18 óra között. József Attila kéziratai és dedikációi.

KÁLVÁRIA GALÉRIÁBAN (dr. Boross J. u. 27.)

Novák András festőművész kiállítása

MÓRA FERENC MÚZEUMBAN

Hendrik Keyzer festményeiből nyílik kiállítás a múzeum I. emeleti kiállítótermében.

Kőbezárt világ (kövületek) az I. emeleten.

Ókori művészet – kiállítás a Szépművészeti Múzeum válogatott gyűjteményéből – a II. emeleten.

A FEKETE-HÁZBAN

Ortodox egyházművészet.

Szent-Györgyi Albert című kiállítást, a Fekehet-Házban.

AZ IMPALA HÁZBAN (Zárda u. 9.)

Orosz István grafikusművész Vigyázat, lépcső! című kiállítása tekinthető meg.

A JAZZ KOCSMÁBAN (Kálmány L. u. 14.)

Bódi János plakátjaiból rendezett kiállítás látható.

A MÓRAHALMI BOUNTHY Szórakoztató Központban

Szenegáli fotókiállítás látható hétköznapokon.

A BÁLINT SÁNDOR MŰVELŐDÉSI HÁZBAN

Nyitrai József építészmérnök (1935–1992) emlékkiállítása.

AZ IFJÚSÁGI HÁZBAN

Ufófelvételek és -illusztrációk című kiállítás, a RYUFOR Csongrád Megyei képviseletének anyagából.

A Rókusi fiókkönyvtárban (Vértói u. 5.) Kovács Pál fotói láthatók.

Rendeletet a zaj ellen!

Csendet kérünk! címmel hatrészes cikksorozat jelent meg lapunkban a város nyugalmát földúló éjszakai zajokról, amelyekkel szemben, úgy tűnik – az egymásnak ellentmondó vagy félremagyarázott jogszabályok miatt – a szegedi önkormányzat tehetetlen. Nem így Kecskemét, Szentes, Hódmezővásárhely, Szank és Kunfehértó polgármesteri hivatala, amelyek mindegyike megalkotta zajokat korlátozó saját rendeletét, méghozzá szegedi szakemberek közreműködésével. A sorozatban megszólalt *Bézi Ferenc* zajvédelmi szaküzemmérnök az írások megjelenése után, ismét fölajánlotta segítségét saját városának is a *dr. Lippai Pál* polgármesternek címzett levelében.

„Több éve sikertelenül próbálkozom lakóhelyem, Szeged polgármesteri hivatalában (és elődjénél), hogy helyi rendelet szülessen elsősorban a zenés szórakozóhelyek hangerősítő berendezései, a biliárdtermek, a séta- és sárkányrepülés, a salakmotorozás és ezek járulékos zajainak kezelésére.

Az erre vonatkozó ígérgetések, vagy értetlenséget tükröző visszautasítás készteti a szakembert, hogy arra kérje a polgármester urat, hogy készíttesse el a jegyző úrral a tárgyi rendelet tervezetét – műszakiak bevonásával – a többszörösen módosított 12/1983. (V. 12.) MT zaj- és rezgésvédelemről szóló rendelete 27. paragrafusának értelmében.

A fenti zajok *a környezetvédelem jogi és műszaki eszközeivel egy megfelelő helyi rendeletben korlátozhatóak,* erről azok a polgármesteri hivatalok tehetnek bizonyságot, amelyek már elkészítették saját szabályzatukat.

A részletek taglalása nem lehet ezen levél feladata, a mellékelt illusztrációkkal együtt célom a sürgető figyelemfelkeltés. A tárgyi rendelet megalkotásával az önkormányzat sikeresen oldhatná meg a helyi zajproblémák egyik – a közlekedési zaj után a legfontosabb – fejezetét.

Bézi Ferenc
zajvédelmi
szaküzemmérnök

HÉTFŐN

A FÜGGETLEN KISGAZDA-, FÖLDMUNKÁS ÉS POLGÁRI PÁRT irodáján (Teleki u. 3.) dr. Torday János pártfőügyész ingyenes jogi tanácsadást tart az érdeklődőknek délelőtt 10–12 óra között.

A NYUGDÍJAS PEDAGÓGUSOK KLUBJA tanévnyitó foglalkozását 16.30 órakor tartja, a Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium régi tanári szobájában.

KÖZÉLETI NAPLÓ

A SZOCIALISTA PÁRT IRODÁJÁBAN (Tisza L. krt. 2-4., I. em 123-as szoba) dr. Bálint János ingyenes jogi tanácsadást tart.

JOGSEGÉLYSZOLGÁLAT sz SZDSZ Földváry utca 3. szám alatti irodájában, 16–17 óráig. Tartja: dr. Pesti Gábor.

A hosszú utazás közben álljon meg nálunk és pihenje ki magát a HOTEL ORCHIDEÁBAN!

Napközben a szobák féláron kiadók (1000 Ft)

Cím: Hotel Orchidea, Balástya, Felszabadulás u. 4.
T.: 378-272.

PATINA RÉGISÉGBOLT
antik bútorok, festmények, szobrok, régi szőnyegek és mindenféle régiség. Vétele és eladása. Oskola u. 17. Telefon: 311-782. Nyitva: K–P: 10–18 óráig. Szo: 10–13 óráig.

SZÖG ART STUDIÓ
KÉPZŐMŰVÉSZETI MAGÁNISKOLA
Jelentkezés és bővebb felvilágosítás a 62/489-633-as telefonon, de. 9–11-ig, du. 15–17-ig

Novák András

■ ***Nyugodtan alhatunk***

Milyenek a szegedi gázvezetékek?

Bár a vizsgálatok egyértelműen tisztázták, hogy nem gázrobbanás okozta a békásmegyeri tragédiát, valószínűleg sokakban fölmerül a kérdés: kell-e félniük a házban futó gázvezetékektől? Farkas Zoltán, a Délalföldi Gázszolgáltató Részvénytársaság főosztályvezetője szerint semmi okunk az aggodalomra: baj csak a szabálytalan gázhasználatból adódhat.

A Dégáz Rt. arra is fölkészült, ha mégis megtörténne a legrosszabb: gázrobbanás esetén nyomban életbe lép a riadóterv, s a nemrég korszerűsített jármű- és műszaki park segítségével azonnal mentik a menthetőt, s hatástalanítják a veszélyforrást.

Ennél is fontosabb persze az, hogy elő se fordulhasson ilyesmi, ezért – tapasztalatot merítve a korábbi balesetekből – inkább a megelőzésre fordítanak nagy gondot. A Dégáz Rt. fő feladata az utcai gázelosztó hálózat működtetése, karbantartása, felújítása (a Belvárosban épp ezekben a hetekben folyik a vezetékhálózat rekonstrukciója, elkerülhetetlen akadályokat állítva a közlekedők elé).

Nagy érzékenységű műszerrel ellenőrzik az utcai vezetékek zárását: a gép már egymilliomod (!) sűrűségű szivárgást is kimutat. Ezután természetesen a hibaforrás felderítése, s a vezeték javítása következik.

De mi történik a házakon belül? Az alap- és felszálló vezetékek mind hegesztett acélból készülnek, így a szivárgás lehetősége kizárt. Ezenfelül a vezetékeket a falakon kívül helyezik el, ily módon is mérsékelve egy esetleges robbanás következményeit.

A fogyasztók által használt gázkészülékekben égésbiztosító szolgálja a megelőzést. A gyújtóláng föllobbanása után bioáram gyújtja be a gázt, de csak akkor, ha megfelelő a nyomás. Ezért kell egy ideig benyomva tartani a gombokat.

A házon belüli vezetékeket a tulajdonosnak kell ellenőriztetnie. A jelenleg érvényes, gázenergiáról szóló törvény a lakásba épített „belső fogyasztói vezetékek" ellenőrzését öt évenként teszi kötelezővé. A fogyasztók viszont gyakran zokon veszik a „zaklatást", amelyet kötelesek eltűrni, sőt, még fizetni is érte... Ha valami hibára akadnak, akkor muszáj kijavítani, ellenkező esetben a fogyasztót kizárják a szolgáltatásból.

Farkas Zoltán ezúton nyugtat meg mindenkit: a Dégáz Rt. felkészült, magas szakmai színvonalon álló szolgáltató, amelynek megvannak az eszközei a biztonságos működéshez. Ezt az is bizonyítja, hogy az elmúlt években nem történt olyan komoly baleset, amely az ellenőrzés, vagy a megelőzés hiányosságaiból fakadt volna.

Az igazi veszélyforrás a „házilagos" bütykölés, no és a gázlopás... Az ügyességében túlságosan is bízó „szakember" leszereli a gázórát, és a vezetéket közvetlenül köti a gázzal működtetett eszközökre. Ilyen okokból már előfordultak robbanások is. Ezért a Dégáz Rt. kéri mindazokat, akik rendellenes gázhasználatról tudnak, jelentsék – tragédiákat előzhetnek meg ezzel.

Aki gázszagot érez, semmiképpen se gyújtson villanyt, ne csöngessen a szomszédhoz; minden olyan tevékenység tilos, amely elektromos szikrát idézhet elő. Ha lehet, szellőztessen, és azonnal értesítse a Dégáz Rt. éjjel-nappali ügyeleti szolgálatát. Akkor megelőzi a bajt...

Ny. P.

Adókozmetikák

A dolognak botrányszaga van. Kétszeres erősségű. Merthogy kétfelől is „büzlik". Magam is hallgattam már (mitagadás ámulva, s megrökönyödve) „menő üzletembereket" arról, mint lehet kozmetikázni az adóalapot különféle alapítványi felajánlásokkal. Az igazán ügyesek („hála" a joghézagoknak, meg az ellenőrzés lazaságának) képesek az egész adóalapjukat „lejótékonykodni", s jópénzű vállalkozásaik jövedelméből egy forintnyit sem adóznak. A rosszabb pénzűek, a bérből és fizetésből élő fillérre elszámoltathatók szerint (s egyetértek velük); ez botrányos.

Most hírlik, pénzügyeink állami felelősei is botrányosnak minősítették a dolgot, és eldöntötték, tesznek ellene valamit. Mondom rá; éppen ideje, tegyenek; mindent, ami ésszerű. Ám olyat ne, ami nem racionális, sőt, újabb botrányt keverő lehet.

A tervezett „szigorkodás" sajnos ilyesféle. Az adózási módosító javaslat ugyanis úgy szól, hogy a jövőben a vállalkozások és a magánszemélyek az alapítványoknak juttatott adományaikat legfeljebb az előző évi befizetett adó 5 százalékáig vonhatják le az adóalapjukból, az azon felüli adomány már adóköteles lenne. Számítgatások szerint ezzel az államkassza nyerne cirka 1,5 milliárd forintot. Más számítások szerint az alapítványoknak pedig kb. 3,5 milliárddal adnának majd emiatt kevesebbet.

Azt nem számítgatták, hogy az igazi veszteség mennyi lenne. Gyanítható, hogy jóval nagyobb az adóbevételnél. Ugyanis ha az új adózási forma miatt kevesebben fognak adakozni a közhasznú alapítványokra, akkor azokból majd kevesebbre futja. Pedig, hej, de nagyon számítunk rájuk olyan feladatok megoldásánál, amikre a költségvetésben nincs elég pénz (lásd: egészségügy, szociális ellátás, oktatás, kultura, sport). Ezek a közhasznú alapítványok valójában az állami feladatokat is finanszírozzák, átvállalva azokat.

Namármost: ha nem lesz elég alapítványi pénz, kevesebb feladat megoldására telik belőle; a megoldatlanul maradók pedig visszatestálódnak az államra, illetve az önkormányzatokra. Hogy a helyi előljáróságok miként fognak megbirkózni a gondokkal, azt nem lehet tudni. Csak azt, hogy máris háborognak. Egyetértve a civil (nonprofit) szervezetekkel (amelyek tiltakoznak, még demonstrációt is kilátásba helyezve) úgy vélik, nem kellene drasztikus adóintézkedésekkel visszafejleszteni az adományozó kedvet. Jó volna ellenben eltüntetni a joghézagokat, a visszaélés lehetőségeit, szigorítani az ellenőrzéseket. Akkor kevésbé lenne botrányszagú az alapítványok körüli helyzet.

Szabó Magdolna

A szegedi képviselő-testület két naposra sikeredett, első őszi közgyűlésén számos olyan döntés született, mely közérdeklődésre tarthat számot. Ezekből adunk most közre néhányat.

Városházi mozaik

A harmadik körút idén befejezendő szakaszán az építkezés költségvetésének összeállításakor *nem jutott fedezet a közvilágításra* – az önkormányzat várható bevételtöbbletéből 4 millió forintot e célra szavaztak most meg a képviselők.

A Cserepes sor harmadik körút és Kaszás utca közötti, jelenleg földes útszakaszán *hamarosan szilárd lesz az útburkolat,* s az út alatti csatornaszakaszt is átépítik. Nyolc milliót szán erre a város, s így a piac területét teljes egészében út határolja majd körül, talán javítva a most igen nehézkes forgalmi helyzeten is.

Jó üzletnek bizonyult, ha valaki az önkormányzattól bérelt eddig például üzlethelyiséget, s azt – főbérlőként viselkedve – albérletbe továbbadta, a saját bérleti díjának többszörösééért. Az önkormányzat – tulajdonosi jogait védendő – *megszigorította az albérleteztetés szabályait.* Eszerint „a bérlő a részére kiutalt helyiség igényét meghaladó részét határozott időre, a kiutaló határozatban emgedélyezett rendeltetésének megfelelő, illetve az eredeti rendeltetéshez kapcsolódó tevékenység céljára a Polgármesteri Hivatal jegyzőjének a hozzájárulásával albérletbe adhatja. Az albérletbe adás időtartama legfeljebb egy év lehet, és az albérletbe adott helyiségrész területe nem haladhatja meg a bérlő számára kiutalt helyiség területének 50 százalékát." A bérlő a rendelet hatálybalépését követő 30 napon belül az albérleti szerződést az új rendeletnek megfelelően köteles módosítani. Ha ezt nem teszi, akkor a bérbeadó a bérleti szerződést 1993. december 31-ére, amennyiben a rendeletben foglaltak megsértésével létesít albérleti jogviszonyt, akkor pedig azt azonnali hatállyal, cserehelyiség biztosítása nélkül felmondja.

Szeged részt kíván venni az alföldi megyék és megyei jogú városok várhatóan hamarosan megalakuló szövetségében – így döntött szeptember 16-ai ülésén a képviselőtestület. Az önálló jogi személyiséggel rendelkező, társadalmi szervként működő szövetséget azért szeretnék létrehozni, mert a területi, térségi fejlesztés koncepcionális elképzelései, tényleges feladatai a kapcsolatformákban is új minőséget követelnek, s mert *a „központi akarat" regionális érdekeken alapuló ellensúlyozására határozott igény mutatkozik.*

Mivel az alsóvárosi ABC korábbi, értékesítésre kiírt pályázata nem hozott eredményt, azaz senki sem akarta megvenni, most *bérbeadására írnak ki újabb pályázatot.* A licitálás alapja 100 ezer forint/hó bérleti díj lesz, s öt évben határozta meg a közgyűlés a bérbeadás időtartamát.

Eladó az ásotthalmi, volt gyermekotthon épületegyüttese, mely – mióta a gondozottakat Szegedre költöztették – üresen áll. A polgármesteri hivatal szakértői szerint az ingatlan Szegedtől mért távolsága a gazdaságos hasznosítást lehetetlenné teszi, noha jól megközelíthető, fekvése kedvező. Közepes állagának megóvása is milliókba kerülne – ezért érdemes inkább pénzzé tenni. Az eladást pályázat előzi majd meg.

Négy, Szegeden alkotott, s élt zeneszerző és -művész emlékének tiszteleg a város azzal, hogy emléktáblát állíttat. Október 27-ére készül el *Vántus Istváné* (Kölcsey utca 10.), december 20-ára *Vaszy Viktoré* (Somogyi utca 17.). 1994. május 21-én avatják *Fricsay Ferenc* emléktábláját a Kazinczy utca 6-8. számú házon, *Király-König Péterét* pedig ugyancsak jövőre, május 29-én, a Tisza Lajos körút 79-ben. Az emléktáblák kivitelezésével – több ajánlat közül választva – *Lapis Andrást* bízták meg.

■ ***Di§kurzus a gazdaságról***

Nagy esélyünk a határ!

– Térségünk nagy lehetősége éppen az, ami évtizedeken keresztül csak hátrányunkra vált, a határ menti fekvés – mondotta tegnap, pénteken délután *dr. Ugrai András* a Dél-magyarországi Kereskedelmi és Iparkamara elnöke az Elsa–Szeged első önálló rendezvényén, amely a Di§kurzus nevet viselte.

A JATE Állam- és Jogtudományi Karának előadótermében javarészt egyetemisták előtt megtartott előadásában a DmKIK elnöke részletesen elemezte a dél-magyarországi régió gazdasági fejlődését és állapotát. Sok jót természetesen nem tudott mondani a számok tükrében. A három megyés régióban ugyanis 1 millió 400 ezer ember él, s ebből mindössze 100 ezer dolgozik az iparban, miközben 100 ezerre emelkedett a munkanélküliek száma. A konjunktúra legjobb mutatója – mondta –, hogy hány lakás épül a régióban. Nos, a közel másfél millió emberre tavaly mindössze nyolc-kilencszáz új otthon jutott. A mezőgazdaság, amely legnagyobb *„erőssége"* volt a térségnek, összeomlóban. Még ennél is szomorúbb az infrasturktúra elmaradottsága, az információ hiánya. Az előadó igazi nagy lehetőségként jelölte meg régiónk geopolitikai helyzetét: *a határ menti fekvés idővel hozzásegíthet bennünket ahhoz, hogy észak és dél, kelet és nyugat között közvetítők lehessünk, a szervezőerő szerepét tölthessük be.* Ehhez azonban nem elég csak az, hogy belső gondjainkon úrrá tudjunk lenni. Szomszédaink között ugyanis több országban jellemző, hogy az állam nem képes megszervezni a gazdaságot, s helyette a maffiák vették át ezt a szerepet. Nekünk viszont nagy előnyünk, hogy közelről ismerjük ezeket a térségeket, s ha rendeződik a helyzet, jó eséllyel indulhatunk a gazdasági versenyben.

A nagy érdeklődéssel kísért előadás után *dr. Kósik Tamás* az ÁVÜ Jogi Igazgatóságának munkatársa mutatta be az Állami Vagyonügynökség tevékenységét, majd *dr. Papp István* az APEH megyei igazgatóságának elnökhelyettese az adózás jogi *szabályozásának* anomáliáiról tartott előadást.

R. G.

Sertésfordulat

Augusztusban teljes fordulat következett be a hízottsertés-értékesítésben – állapítja meg a szaktárca egy friss elemzése. A kínálati piacot keresleti váltott fel. A helyzet gyökeres megváltozására jó példa Bács megye, ahol egy hónapja a kis súlyú kész hízó kilogrammjáért csupán 65 forintot adtak, jelenleg pedig már 92 forintos kilónkénti áron is csak elvétve lehet felvásárolni. A malacértékesítésben még nem mutatkoznak igazi piaci mozgások. Ezt mutatja: a választási malacok kortól függő ára országszerte 90–150 forint körül mozog kilogrammonként. A hízó ára jelenleg stagnál, a kész hízó felvásárlási ára pedig emelkedik. A nagyüzemi telepekről 95–100 forintos kilogrammonkénti áron lehet vásárolni, míg a magántermelőktől 85–95 forintért.

■ ***Irodát nyitott az ÁVÜ Szegeden***

„Jobb később, mint még később"

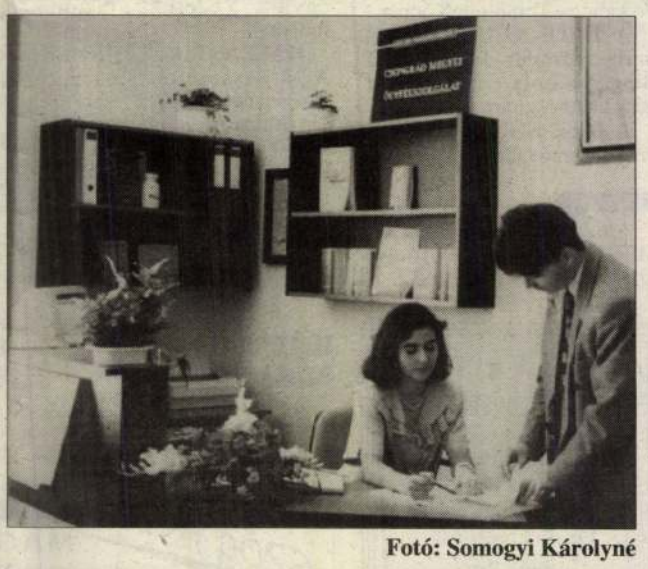

Fotó: Somogyi Károlyné

■ A Progress Alapítvány Csongrád Megyei Vállalkozói Központját választotta partneréül az Állami Vagyonügynökség, azaz Szegeden, a Tisza Lajos körút 63. szám alatt tegnap nyílt meg az ÁVÜ sorrendben 13. vidéki ügyfélszolgálati irodája. Az ünnepélyes aktuson – a számos érdeklődő vállalkozón túl – megjelent *Farkas László* államtitkár, *Lippai Pál* polgármester, valamint *Lehmann István*, a megyei közgyűlés elnöke.

Az ÁVÜ képviseletében Zsigmond Éva köszöntötte a vendégeket, s vázolta az iroda célkitűzéseit. Szeretnék minél szélesebb körben teríteni az információkat, hogy azok ne csak Budapesten legyenek elérhetőek. Ezeknek a céloknak próbál megfelelni az eddig megjelent 18 privatizációs füzet, összefoglalva egy-egy részterület praktikus információit. Az irodában egyébként minden érdeklődő olyan színvonalú kiszolgálásban részesül, mint a fővárosi ügyfélszolgálaton. Két munkatárs fogadja a betérőket, s ellátják azokat az ÁVÜ kiadványaival, valamint privatizációs szaktanácsokkal szolgálnak.

Mi a decentralizált privatizáció lényege, melyek a megvásárolható állami vagyonrészek, hogyan használhatók fel a kárpótlási jegyek, mit takar a privatizációs lízing, hogyan lehet bekapcsolódni a Munkavállalói Résztulajdonosi Programba, melyek az E-hitel feltételei? – Ezekre a kérdésekre kaphatnak választ az érdeklődők. Rövid időn belül rendelkezésre fog állni a kínált állami vagyonrészek teljes listája, megyénkénti lekérdezéssel. Heti frissességgel tudnak információt adni a legnagyobb érdeklődést kiváltó témakörben, az aktuális részvény-, kárpótlási jegy cserében.

Ez mind nagyon gyönyörű – mondta Farkas László államtitkár –, de talán elkésett 2–3 évvel. Véleménye szerint azonban jobb később, mint még később, különben is a hely szelleme – egykor a lakáshivatal kellőképpen látogatott volt – sok embert vonzhat. Indulásul egyszerűen csak azt kívánta az irodának, hogy segítsen lebontani az állami vagyont.

K. A.

Szeretettel meghívjuk

M.NOVÁK ANDRÁS
festőművész
kiállítására

HUMÁNTAPÉTÁK MŰVÉSZI FALVÉDŐK ÓRIÁSPOSZTEREK HUMÁNTAPÉTÁK MŰVÉSZI FALVÉDŐK ÓRIÁSPOSZTEREK HUMÁNTAPÉTÁK MŰV

A kiállítást megnyitja:
Szemadám György
festőművész

1998. április 1.(szerda)
18 órakor.

A kiállítás megtekinthető:
1998. április 1 - 17-ig
hétköznap 14-20 óráig.

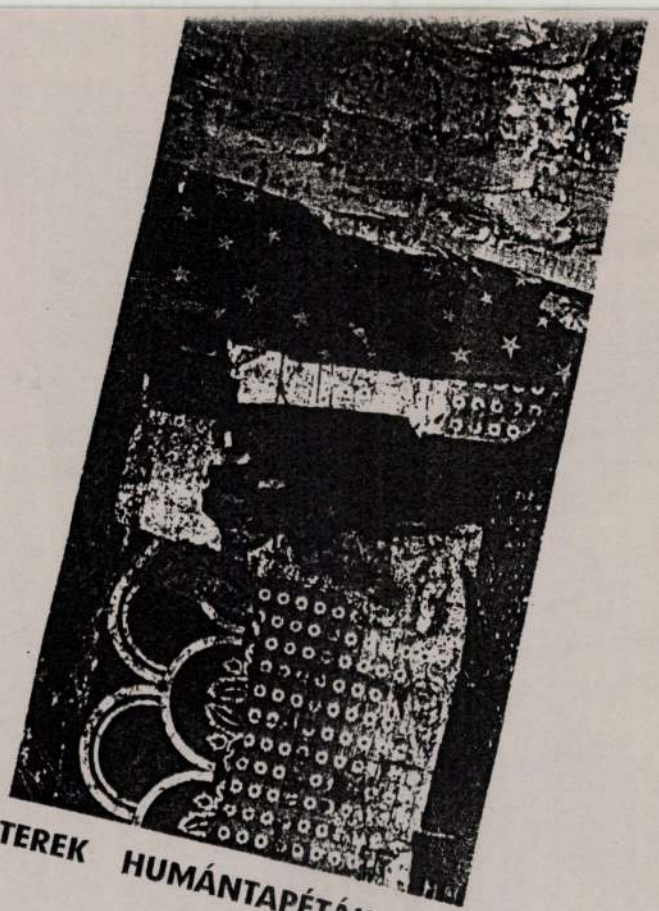

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
Tel/fax: 320-5380
1136 Bp. Tátra u. 20/b
(bejárat a Radnóti M. u. felől)

e-mail: artbox13@c3.hu
http:/www.c3.hu/artbox13

ÚJLIPÓTVÁROSI
KLUB-GALÉRIA

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

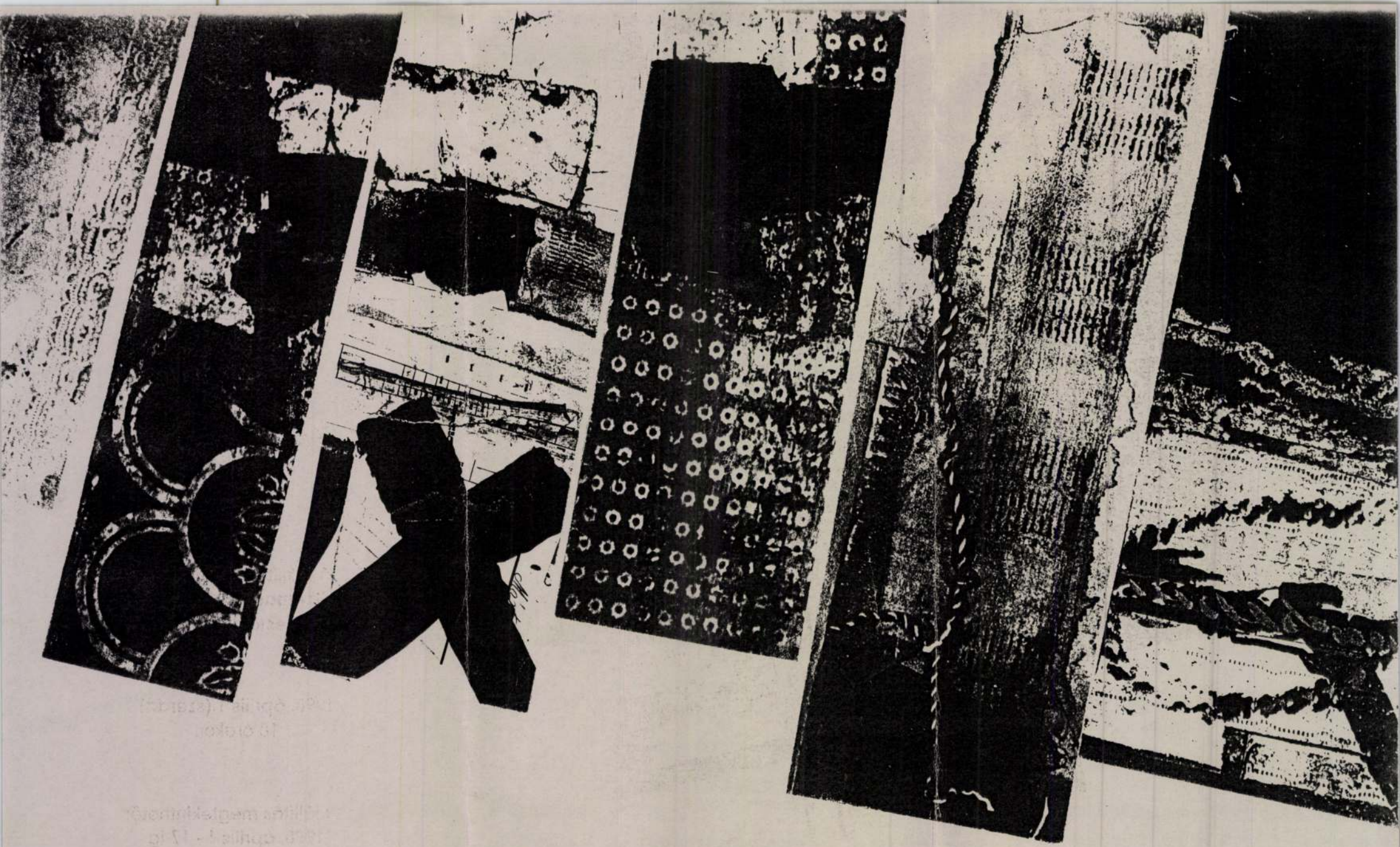

HUMÁNTAPÉTÁK, MŰVÉSZI FALVÉDŐK, ÓRIÁSPOSZTEREK II.

SPONSOROK: NEMZETI KULTURÁLIS ALAP, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

A kiállítás megtekinthető:
1996. november 30—1997. január 12.
naponta 10—17 óráig (hétfő kivételével)

F. k.: dr. Trogmayer Ottó
Officina Nyomda, Szeged

Novák András

Meghívó

A Móra Ferenc Múzeum
tisztelettel meghívja Önt és Barátait
a Képtárba (Szeged, Horváth M. u. 5.)

NOVÁK ANDRÁS

festőművész

60. születésnapja tiszteletére
rendezett kiállítás megnyitására

A tárlatot 1996. november 29-én,
pénteken délután 1/2 5 órakor

Szuromi Pál
művészettörténész
nyitja meg

NOVÁK András festő

élekuji ld.

Irodalom és művészettörténeti tanulmányok

1. 1997 148.

M. NOVÁK András

HUMÁN-TAPÉTÁK MŰVÉSZI FALVÉDŐK • ÓRIÁS-POSZTEREK

Árubemutató: 1995 nov. 4- dec. 3-ig
szombat-vasárnap 10h - 18h-ig
a **T-ART GALÉRIÁBAN**
1038 Bp. III. Rózsa u. 12. (Csillaghegy)

Az ünnepélyes termékismertetést
WEHNER TIBOR művészettörténész tartja
1995.nov.4.du.15^{30}- kor

gyártó-forgalmazó:

M.NOVÁK ANDRÁS

Fontos!
MEGŐRZENDŐ
IGEN
500 g
99.-
MEGŐRZENDŐ!
NEU!
INGYEN
M.N.Á.

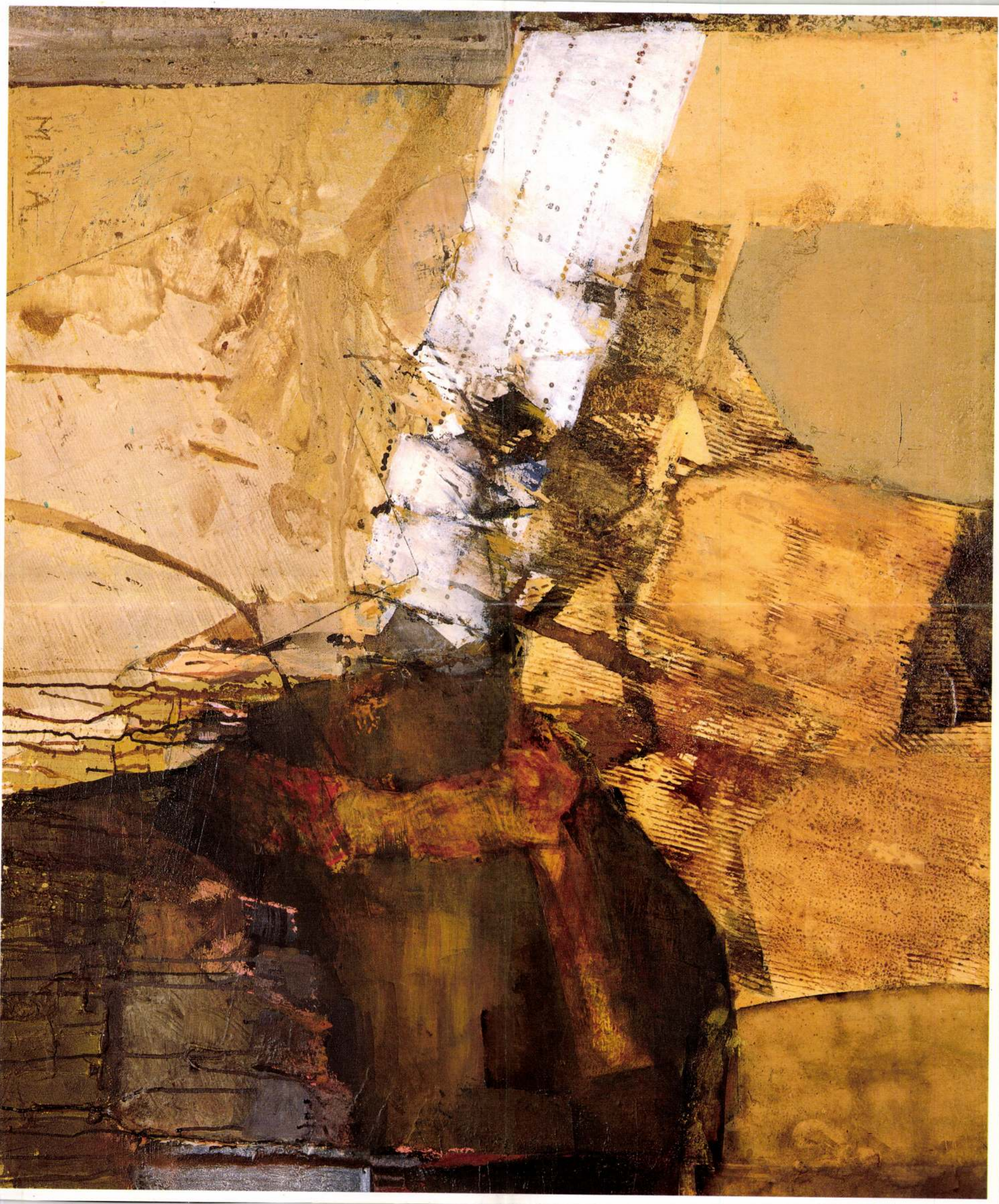

M. NOVÁK ANDRÁS (1944)

XX. század
(vegyes tech. 104 × 122)
1995 MOL NAPTÁR

~~III~~ 1137 Bp Radnóti u. 24

M. Novák Andrea
Kortárs 1996/2.

ket! Nehéz ezekkel! És most intézkedjen ő, mondjon véleményt ő, döntsön ő, mert Mailáth elnök úr leveléből az nem derül ki, odafönt mit is várnak tőle pontosan.

Mindazonáltal rendezett alkotmányszerű állapotok előállítása iránti szilárd szándokában abbeli legfelsőbb meggyőződését nyilvánítani kegyeskedett, hogy a szabadosság hasonló kifakadásai magának a törvényes szabadságnak érdekében tovább meg nem szenvedtethetnek.

Mindazonáltal... Mailáth úr nem tud jól magyarul, azért fogalmazott úgy: *alkotmányszerű*. Vagy szándékosan választotta ezt a kifejezést, jelezve, sőt érzékeltetve: a magyarok követelte alkotmányosságról, negyvennyolcról most nem időszerű eszmét cserélni, de az uralkodó a rend kedvéért meg kívánja teremteni az alkotmányosság látszatát.

De miért nem adott utasítást a nagyméltóságú kancellár úr egyértelműen, hogy kit és miért vonjon felelősségre? Havas József törvény-, tekintély- és hatalomtisztelő ember, becsületes hivatalnok, érdekei is úgy kívánják: gondolkodás nélkül teljesítse fölöttesei parancsát. De tessék neki egyértelmű parancsot adni! Akkor ő határozottan és azonnal cselekedni fog. De *sőt a hadsereg* védelmében nagyon nehéz jól intézkedni!

A hajókürtök meg csak búgnak. Át fog szólni a Közlekedési Ügyosztályra, hogy tiltsák meg napközben a hajókürtök használatát. Az embereknek épp elég gondjuk-bajuk van, nem kell ezzel a hangoskodással idegesíteni őket.

Vizsgálja meg a sértő kitételeket s a közgyűlési határozat keletkezésének körülményeit! Különösen *a fentebbi határozatban foglalt merész és sértő kitételek iránt beható vizsgálatot haladék nélkül eszközölvén...*

Jó, de éppen most, 1861. június 20-án a határozat melyik kitételét ítéli elsősorban sérelmesnek az udvar? Sőt a hadsereg vagy csak a kormány szorul most védelemre? Melyik állítást ítéli a kamarilla sérelmesnek, s melyikről gondolja úgy, hogy bár sértő, de most politikusabb nem reagálni rá? Miért egy szegény irodaigazgatónak kell ezt a bonyolult kérdést eldönteni?

Az ablakon át bámulja a téren sürgölődő kofákat, a Dunába lapos kavicsokat hajigáló inasgyerekeket, az éppen kikötő gőzösből partra szálló porcelán pantallós uracsokat, egy nagy kalapos dámát, aki napernyőjét forgatva a Vár felé vezető sétaúton baktat lassan fölfelé.

Nyár van, süt a nap, csiripelnek a madarak. És ez a sok ember mit sem tud arról, hogy egy becsületes kormányhivatalnoknak épp most kell eldöntenie: mit tegyen, mit kell tennie, hogy ismerősei is szóba álljanak vele, s a Helytartótanács elnöke is elégedetten mosolyogjon, ha majd a fennforgó, ellenzéki hangoltságú, a kormány érdekeit sértő bizottsági határozatról írott jelentését olvassa.

Ha nem kerül kezembe ez a magángyűjteményben megbújó, múlt századi, megsárgult hivatalos irat, eszembe nem jut ezen a ködös estén azon töprengeni, milyen szánalomraméltóan nehéz helyzetben van egy rosszul kormányzó kormány ügybuzgó hivatalnoka, ha fölöttesei nem adnak neki egyértelmű utasításokat. Sőt.

WEHNER TIBOR

Humántapéták, művészi falvédők, óriásposzterek

M. NOVÁK ANDRÁS KÉPEIRŐL

Ha valamilyen váratlan csoda következtében — értsd ezen: vevő érkezik — hosszabb távon fennmaradnak M. Novák András festőművész új, az elmúlt két évben született alkotásai, akkor egy eljövendő korszak visszapillantásra ösztönzött analizátorai néhány pillanatra majd meginognak, elbizonytalanodnak: e kompozíciók vizsgálata, jelentésrétegeinek felfejtése során érdekes dilemmák merülhetnek fel. Persze megközelítő pontossággal megállapíthatják majd, hogy egy olyan periódus tanúi az M. Novák-képek, amelyben nem voltak megoldások, ahol a kérdésekre nem születtek válaszok, ahol valahogy minden félbemaradt, ahol minden furcsa körülhatárolatlanságban lebegett. Leszögezhetik konklúzió gyanánt, hogy egy olyan időszak termékeiként jöttek létre e művek, amelynek körvonalai különös módon rajzolódtak meg: a behódolt-meghódított gazemberség hosszú évtizedeit követően önlebomlás indult meg, majd a tehetetlenségi nyomaték által indukált, csendes összeomlás révén esett szét darabjaira a rendszer. Így tehát kevés volt az esély, hogy valami életképes és értelmes szerveződjön: piszkos kis csaták, alattomos matatások, penészszerűen terjedő, korrupt akciók indultak a normális jelenségek és történések helyett, mintegy buzgón őrizvén a folyamatosságot. A század utolsó évtizedében a művész és a művészet ezért is élt lelki fenyegetettségben a Duna menti tájon: látszat-biztonságérzete is tovatűnt.

S ha a vizsgálódók a közvetlen előzményeket is firtatják, ha részletesebben rekonstruálják a művészeti helyzetet, akkor természetesen nem esztétikai, hanem közgazdasági tényezőkkel szembesülnek. Valószínűleg még a szocialistának nevezett, kommunista eszmeiségű rendszer utolsó éveire vezethetők vissza M. Novák András új képeinek szellemi forrásai: arra az időszakra, amikor egy közösséginek és magasabb rendűnek hirdetett társadalom tagjaira az alacsonyabb rendű kapitalizmus gyilkos fegyverét, az adórendszert szegezték. (Már túlestünk a dicsőséges „áru-e a kultúra, áru-e a művészet?" című vitán és tanulságain.) Az emberi nem produktumait ekkor a nemes egyszerűséggel elnevezett Ipari Termék Jegyzék, vagyis ITJ-rendszerbe gyömöszölték, illetve koordinálták. Az Ipari Termék Jegyzékben minden áru, minden cikk kódszámot kapott. A nagy besorolási igyekezetre az általános forgalmi adó miatt volt szükség: ekkor sújtódott 25%-os büntető tarifával a festmény, a grafika, a szobor, szemben például az elvtársak vadászfegyverével és töltényével, amely valamifajta pökhendi pofátlanság következtében ún. 0 kulccsal volt továbbra is — közszükségleti cikk lévén — megvásárolható az erre kijelölt személyek számára.

A — ha jól emlékszem — 69—94-es kódszámú műalkotás-kategóriába, a lassan évtizede 25%-os büntető adóval sújtott-kitüntetett képzőművészeti termékek csoportjába sorolandók tehát M. Novák András munkái is, bár erről bármely adóhivatali tisztviselővel bátran nyitnék vitát. Hogy mitől válnak a dolgok azzá, amivé hiszik, hogy azok. Hogy mitől kép egy kép, s mitől nem vadászfegyver. M. Novák András azonban nem teóriákkal vitatkozó alkotó: egyszerűen csak nem hajlandó beletörődni az ostoba, félművelt népség által teremtett helyzetbe, pontosan tudja, világosan látja, hogy végül is nem a bankok és az adórendszerek — és struk-

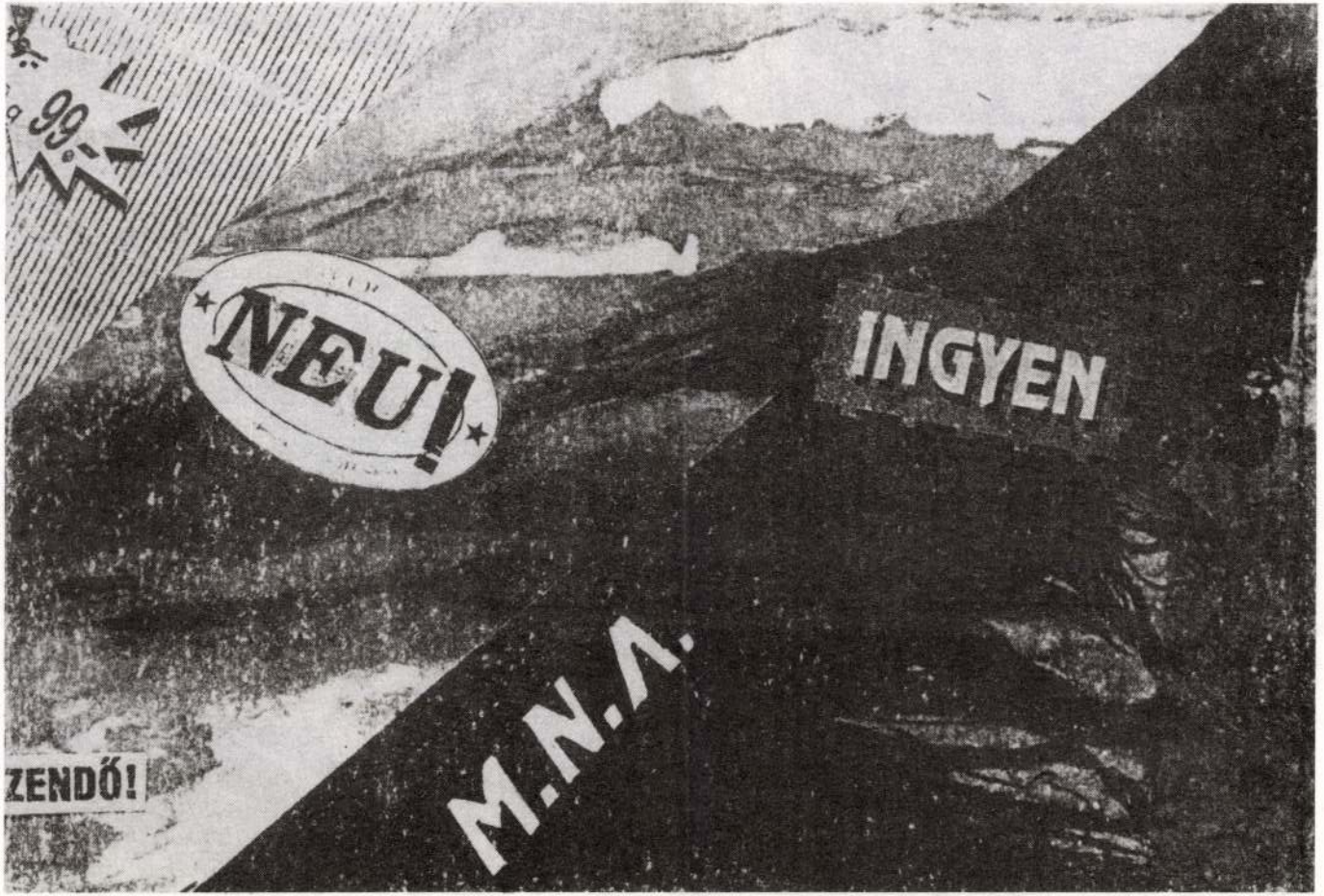
NEU!
INGYEN
M.N.A.
ZENDŐ!

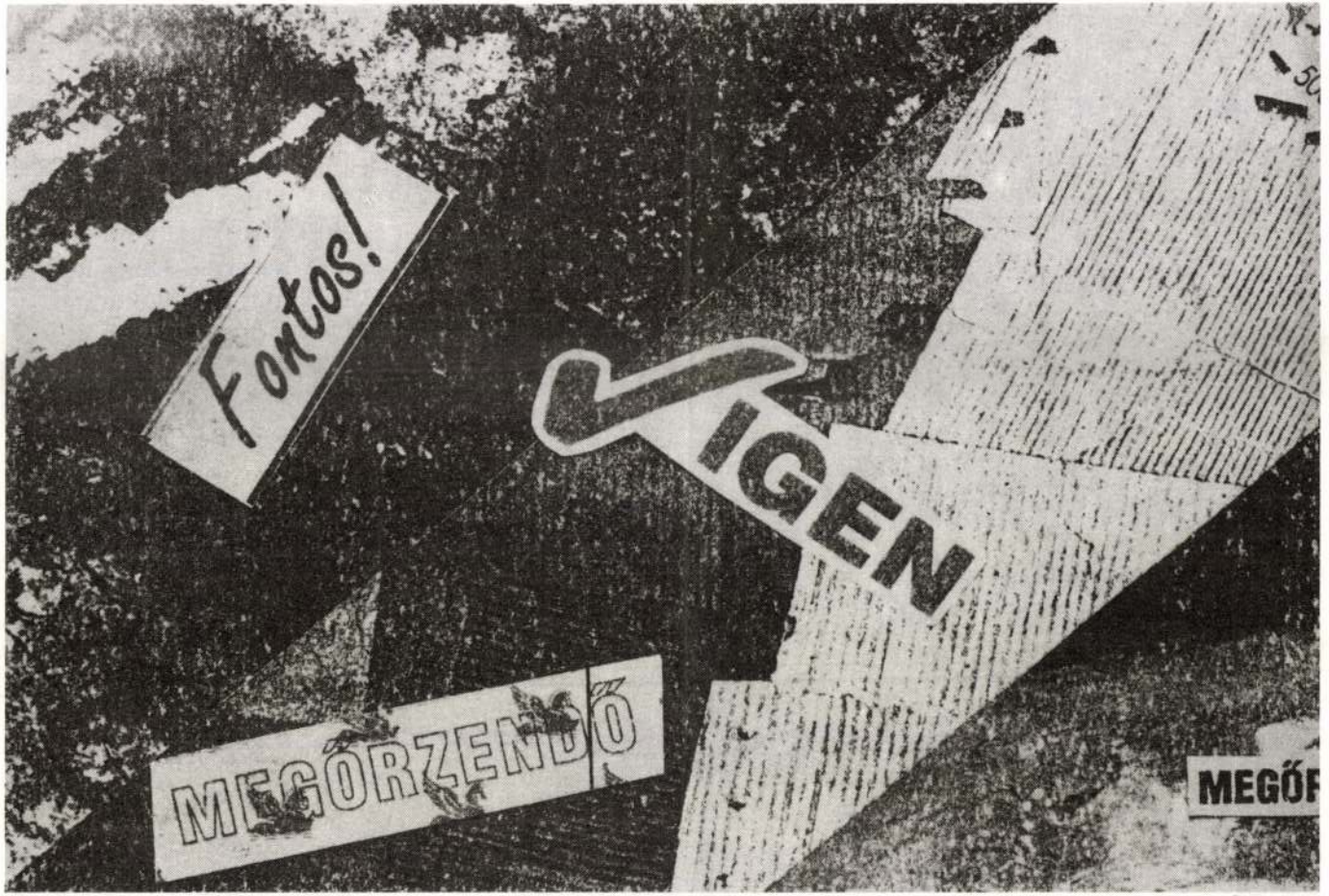
Fontos!
IGEN
MEGŐRZENDŐ
MEGŐ

túraváltozásaik — emlékfantomképei, nem a hatalmi csatározások roncsai maradnak majd fenn, hanem a kultúra és a művészet. Ha jön a vevő: a képek.

A festő tehát csendesen eltűnődött kilátástalan, ipari termékek közé kényszerített-degradált helyzetén, és hagyományos képek helyett humántapétákat, művészi falvédőket és óriásposztereket kezdett alkotni, amelyek természetesen csak elnevezésükben, a megcélzott termékcsaládot illetően őrzik-idézik abszurd módon, az abszurditással reflektálva az árujelleget, valójában pontosan illeszkednek ahhoz a mű-világhoz, amelyet korábbi alkotásaival a festő felépített. Vagyis nem, nem a mobil telefon, a cigaretta, a mosópor meg a betétek és hajfestékek, az autócsodák közege ez, és nem is az újgazdag dizájné, hanem mindennek lepusztult, durvává vált, visszafordíthatatlanul kiürült világa. Képeinek alkotóelemei — az elpiszkolódott, kopott ponyva, a sérült, gyűrött, rohadt csomagolóanyagok, a foszlott-koszlott drapériák — azon túl, hogy a szép festőiség hajdani illúzióját sem hordozzák, már reflexeit, visszfényét sem közvetíthetik másnak, csak egy reményeit vesztett kornak.

A kopottság, a széttöredezettség, a ziláltság, a szemét hatalmas és középméretűvé redukált óriásposzterei, mindent beborítani szándékozó tapétái, önnön feleslegességüket hirdető falvédői ezek a munkák, amelyek lázas igyekezettel próbálnak eltakarni valamit, de funkciójuknak nem tehetnek eleget: nincs mögöttük semmi. Csak a felszín szemét-síkja létezik.

Eljátszadozhatunk a gondolattal: az egyik reggel Budapest utcáin a hatalmas, csodás színekben pompázó fotóreklámok helyén M. Novák-poszterek jelennek meg: a furfangosan mindig a tekintetünk fókuszába helyezett táblákon a csábos áru, a legújabb, elkápráztató termék helyett az áru közép-európai világáról festett-ragasztott-vágott-illesztett-kevert, szegénységgel tüntető képek tünedeznének, villannának fel a maguk lényegi kiábrándultságával, üresséǵével, szürkeségével. A város valóságának így felelhetnének meg, a város valóságával így egyesülhetnének művészi reklámjai.

E fordulat megvalósulásában nem bízhatván a kiállítótermi keretek között kell maradnunk, az áruk és a reklámok harsányságából vissza kell térnünk M. Novák András festőművész valóságos képeihez. És ha már a vonzáskörzetükben vagyunk, akkor menjünk közel a felragasztott zsákvászonhoz, és menjünk közel a sérült farostlemezekhez, a töredezett hullámpapírhoz, az elmosódott fotómásolathoz. Nézzük, nézzük a felületeket: bátran merüljünk bele szépséges csúfságaikba.

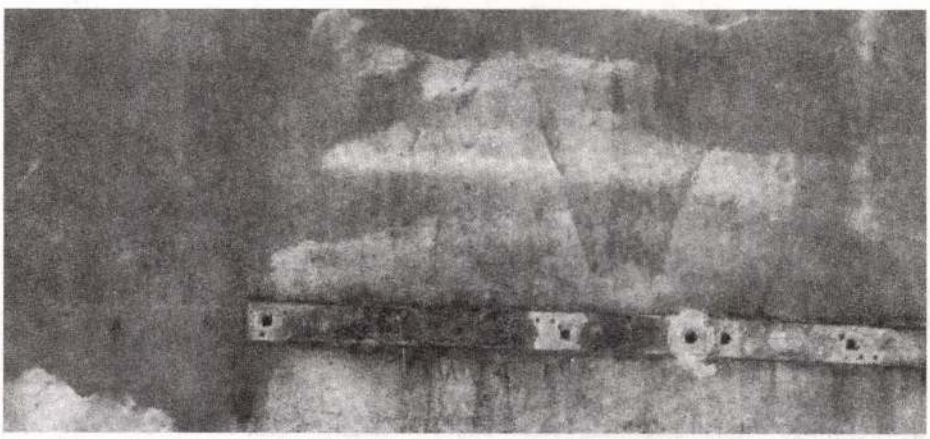

Befejezett múlt (részlet)

SNEÉ PÉTER

Kultusz és adósság

UTASSY JÓZSEF: KÁLVÁRIA-ÉNEK

Tiritarka borítójú, szamárfüles dosszié fekszik előttem. Megsárgult lapjaira Utassy József *Tüzem, lobogóm!* című kötetét másoltam egy zötyögő NDK-traktorral. Az *Új Termés* sorozat kiadványának mind az ezerháromszáz példányát elkapkodták (előfordult ilyesmi hajdan), így hát kölcsönvettem egyet, és még azon az estén leírtam. Mindjárt hat lapot fűztem gépembe (annyit vitt át az indigó), hogy jusson másoknak is.

Az elragadtatottság hajtott, és némi környezetismeret. Biztos voltam abban, többé úgysem jelenhet meg legálisan. Akár Latinovits Zoltán *Ködszurkálója* majd néhány esztendővel később, mulasztás következménye csupán. Hiába, nálunk még a cenzúra sem tökéletes. Én pedig tartozom a szerencsének annyival, hogy őrzöm emlékét.

Utóbb hozzájutottam az eredeti kiadáshoz is. 17. oldalán ott díszeleg a pecsét: Községi Tanács VB. könyvtára 7974. Végkielégítésként vettem magamhoz, amikor könyvtárosi állásomból kihajítottak. Úgy véltem, e lopással nem károsítom meg olvasótársaimat, mivel egyikőjük sem volt kíváncsi rá addig.

E mindössze négyforintos, vékonyka zsebkönyv verseit ma is fújom, eleget dúdolgattam őket bánatban és örömben egyaránt. Valamikor úgy tanultam, *„énekijesztő korban"* élünk, nem Balassi dalos-keserves századában. Utassyval berzenkedtem akkor: nem szükségszerű ez, a viszonyok és a képesség dolga inkább.

Zöldül az árok
porzik az út
harsog a topolyafa
szól a kakukk
Füstliliom nyit
pernye havaz
pattog aranylik
hamvad a gaz

De nem kellett várnom az iskolapadig, hogy ritmusukra doboljon az ujjam. Dallamuk megcsendült különb, térdeplős helyzetekben is. Szégyentelenül idéztem, nyakra-főre plagizáltam szerelemhajnalban, kora tavaszban, viktóriás győzelmek ragyogásában, jajgatós nekikeseredések borulataiban vagy éppen vágyakozás közben, amikor *fákat altat a szél, álmos lombú fákat,* és abortusz után velük vigasztaltam a kedvesemet.

Megérintettek minduntalan. Nekem muzsikáltak, elfészkelődtek a lelkemben, jelenlétük erősebb volt kíméletlen nyomorúságunknál és a könyörtelen hatalmaknál. Kimondták szégyenlősen takargatott kívánkozásaimat a test meg a lélek mezítelensége iránt (*Nudista strandon*), elsírták a magáramaradottság bánatát, amiben országnyian osztoztunk (*Szárszó*), elibém varázsolták a képzelt otthon fénykörét (*Engedje meg, hogy bemutassam!*), és híven szóltak

M.NOVÁK András

WEHNER Tibor: Csonka egész : M.Novák András festészetéről. = Új Művészet, 3,1992,9. 33-34.ill.

Antal 886
ánszky István 1272
ik Miklós **701, 858, 1105**
csi Sándor 1389
i István 1784
váth 2132
t, Andela 616
th Dénes 51
th Éva 2152, 2240
th Ferenc 1875
th Ferenc 2385
th György 2067
th György 396, 437
th Hilda 1354
váth Ildikó 18, 19
th István 673, 674
th János 1987
th János 1988
th Lajos 1989
th László 1990
th, Pavel 958
váth Péter 1345
th Tamás 1624
th Tibor 2142
hné Németh Katalin 1987
vá, Simeona 1617
, Josef 481
, Janez 770, 776, 805
sz László 215
, Gertrud 594
nyi György 675
emé Jorkai Rózsa 1586
ó Pál 936, 1058, 1083

egy téma variációit alkották. A *Parsifal* kerevet szögletes, fémrácsos szerkezete a *Freud* szófa fából készült, hajlított, de ugyancsak lyukacsos fekvőfelületű formájára felelt. A *Senufo* ágy lekerekített, lágy formái és természetes fa anyaga az *Orlando* ágy hideg márvány feketeségének kiegészítését és kontrasztját adta, kiemelve és erősítve egymás elsődleges és másodlagos tulajdonságait. Ugyanígy Bugatti 1902-es széke kerek támlájával, puha, kárpitozott ülésével és aranyozásával a wilsoni – szintén a *Parsifal*ból való – *Szék árnyékkal* kompozíció puritán, csupasz fa felületét és merőleges, tiszta vonalait ellenpontozta.

Mindegy, hogy fonott fotel, műanyag formatervezett szék vagy egyszerű fából faragott ülőalkalmatosságok kerültek egymás mellé. A hangsúly az anyag, a szín és a forma disszonanciáján vagy éppen összhangján volt. Azon, ahogy a kávéházi fonott fotel robosztus jelenléte Wilson alig látható, hideg, vékony fémrudakból készült *Apa* székét hagyta érvényesülni. Kiragadva funkcionalitásukból, itt a tiszta formák folytattak párbeszédet egymással, miközben a műalkotások felerősítették a használati tárgy kultikus jellegét, a tárgy pedig a szobor funkcionalitását. De a tárgyak ennél többet tudnak és szavak nélkül is beszédesebbek. A gyűjtemény darabjai korukat tekintve szinte múzeumi darabok, így eltekintve ismert vagy nem ismert tervezőik nevétől, értéküket az általuk és bennük megőrzött idő garantálja. „Itt és most létükkel" egyszerre hagytak nyitva egy ajtót vissza, a múlt és előre, a jövő felé, miközben Wilson szobraival összhangban átléptek a fikció dimenziójába.

Mint alkotó és mint gyűjtő, Wilson a szélesebb értelembe vett emberi kultúra megőrzésére törekszik. 1992-ben létrehozott alapítványa, a Watermille Center fiatal színpadi, képző- és iparművészek, építészek egyéni és kollektív programjai felé egyaránt nyitott. Célja a kultúra alkotórészeinek összehangolása és egészének megőrzése. Így a kiállítás végső konklúziója sem lehet más, mint hogy Wilson célja a folytonosság fenntartása a jövő generációk számára.

Párizs, Galeries Lafayette, 2002. I. 22–II. 23.

SAJTÓFOTÓK: SEBASTIAN PECHENART

2002/8

A végtelen pillanat

M. Novák András művei

SZEIFERT JUDIT

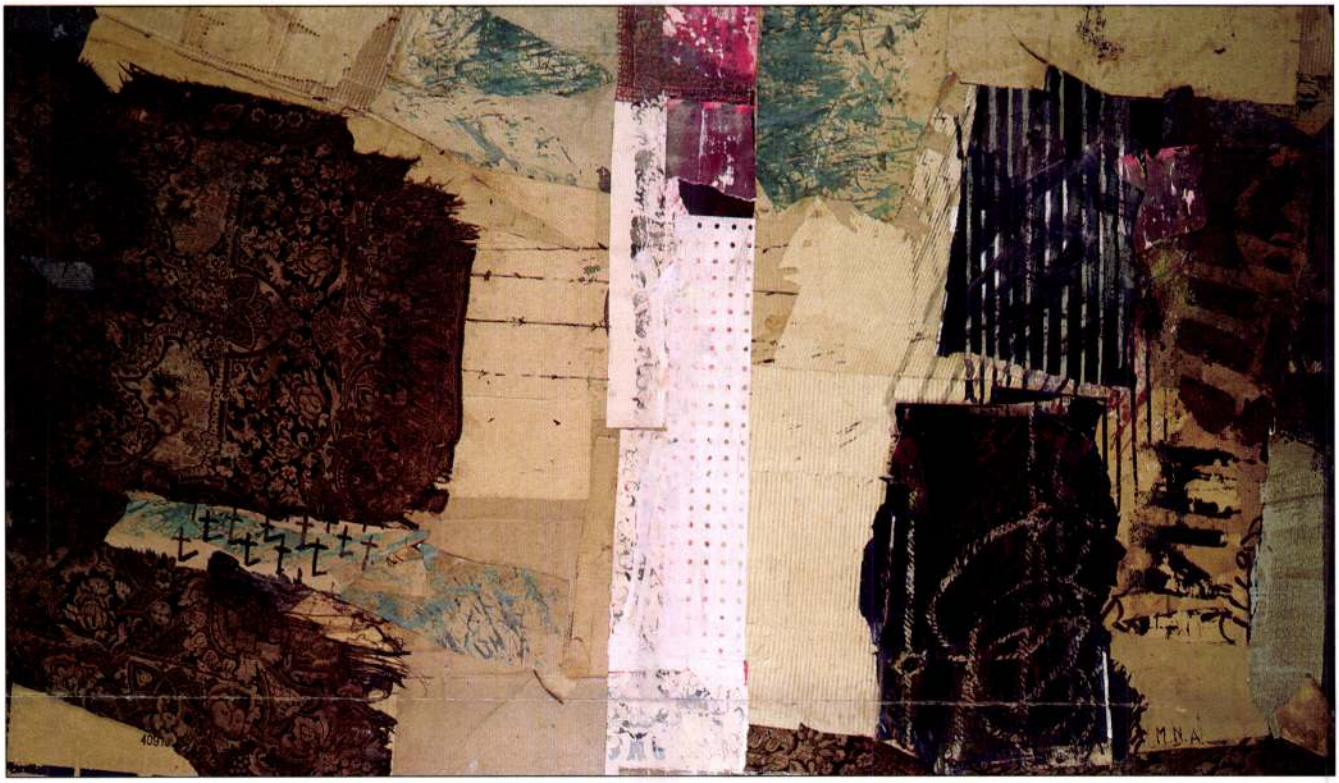

A KORTÁRS (MAGYAR) képzőművészetben, széles körben megfigyelhető, hogy az alkotók a (művészet)történeti múltba nyúlnak vissza. A művészek művészettörténeti, alkotói vizsgálódásainak oka különböző aszerint, hogy a művészet történetéből mit emelnek ki, mivel foglalkoznak. Ezek lehetnek fogalmi, módszerbeli, műfaji kérdések, illetve kötődhetnek konkrét mesterekhez vagy művekhez. Ezen a radikális archaizmuson belül kibontakozik a műveknek egy határozottan körvonalazható csoportja, amelyek megjelenésükkel: töredékességükben, leletszerűségükben keltenek archaikus hatást. Ebbe, az általam *lírai archaizmusnak*[1] nevezett tendenciába azon alkotók művei tartoznak, akiknek festészeti technikájában, munkamódszerében archaikus törekvések nyilvánulnak meg, amelyek következtében maguk a kész művek öltenek leletszerű, töredékes formát, ezáltal archaikus (s egyben archeológiai) hatást keltve. A lírai jelzőt az őket (közösen) jellemző visszafogott, természetközeli színek és az átgondoltan formált felületek indokolják.

M. Novák András: Magyar poszter, 1997
farost, vegyes technika, 160×275 cm

Az ide sorolható művészek számára az idő a mester és a példa. Ahogy az idő dolgozik: lassan, számunkra szinte észrevétlenül mélyíti el nyomait. Bevégzi útját a megkezdett horzsolás – vájattá mélyül. A végtelen pillanat tükrében képződik a hiány.

A művek ezen csoportjába sorolhatók *M. Novák András* alkotásai is. Ez első ránézésre is szembetűnő, hiszen képeinek faktúrái hol vakolatszerű, hol rozsdás vagy penészes felületi hatásokat idéznek. Így van ez többek között a *20. század* (1990), a *Tereink fényárban úsznak* (1991), a *Félmúlt* (1991), a *Sebek*

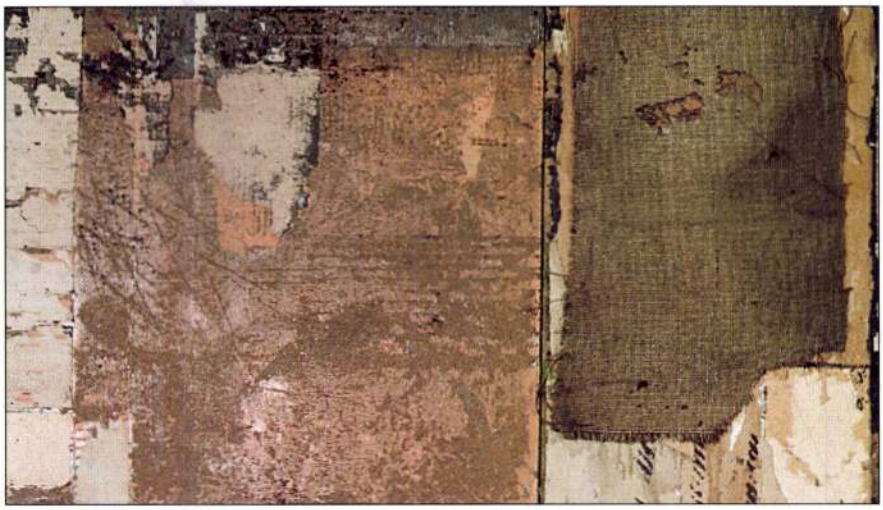

* **M. Novák András: Történelmi tapéták, 1997**
farost, vászon, vegyes technika, 123×215 cm

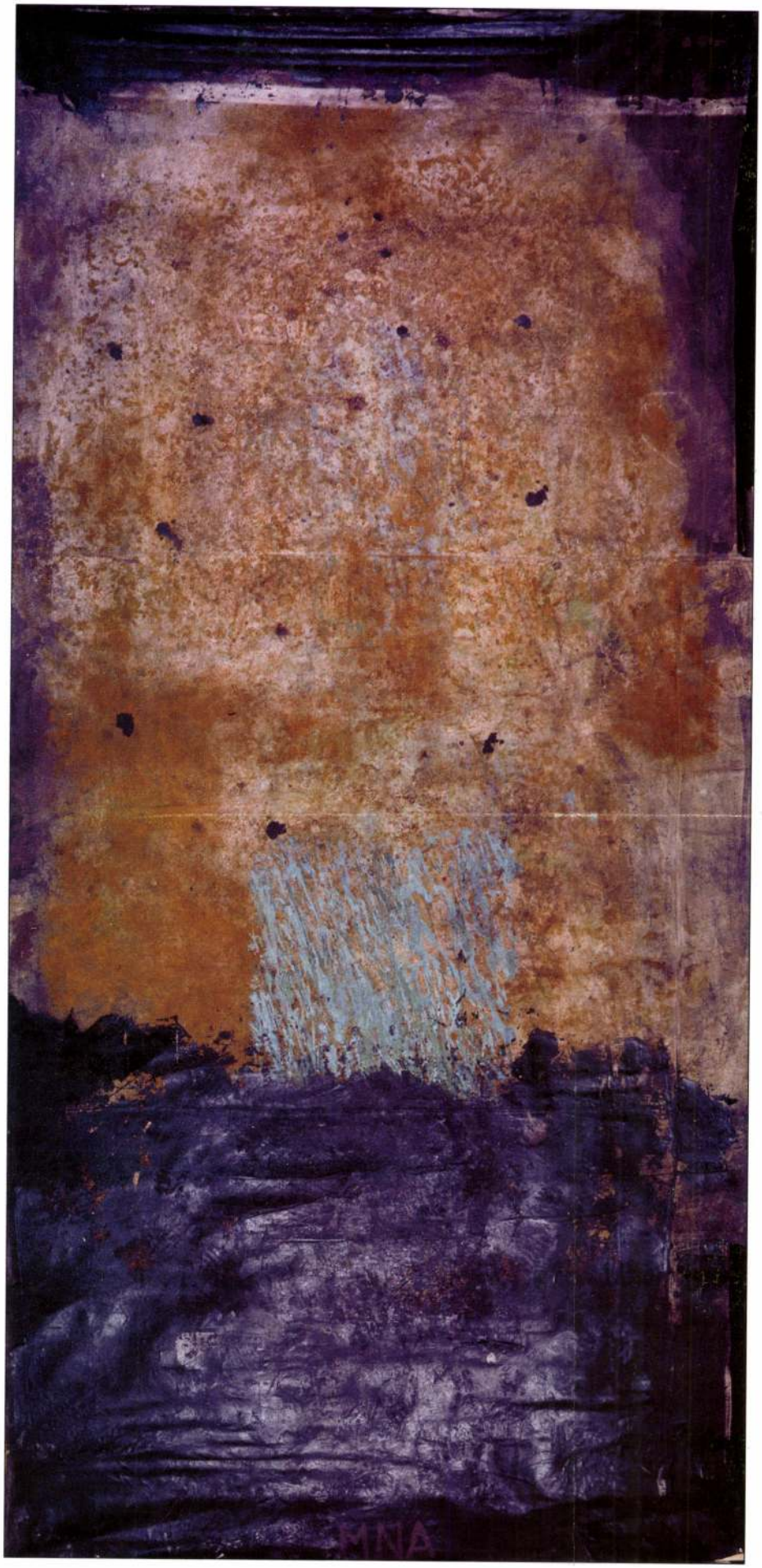

(1991), a *Történelmi tapéták* (1997), a *Vasfüggönyminták* (1998), a *Város tüdeje II.* (2001), illetve a *November* (2001) című képek esetében, hogy csak néhány példát említsek. Ugyanakkor némely képen az archaizáló, szerves hatású felületek és az alkalmazott, geometrizáló formaképzés dialektikája figyelhető meg. Itt nemcsak a líraian a felületbe simuló, szabályos négyzeteket és téglalapokat tartalmazó *...Z-ig* (2001) című festményre gondolok, hanem például a *Korpus Regni* (2000), a *Nagyvárosi poszter* (1995), a *Szinyei Merse Pál Majális* (1999) megközelítően téglalap alakú kompozíciós elemeire. Ez a mértani elemekre visszavezethető szerkesztési eljárás, ha rejtetten is, de szinte minden képen felbukkan. Hol egymást áthatva, lefedve (például *Ózonlyuk,* 1990; *Faliújság,* 2001), hol szabálytalan széleik és csonkolásaik által torzítva bukkannak elő a téglalapok, négyzetek (például *Lichthof,* 1998; *Verőfényben a magyar haza,* 1990; *Közép-Kelet-Európa,* 1990; *Félmúlt,* 1991; *Kelet-európai matériák,* 1994) és nagyon ritkán az íves síkidomrészletek (például *European Promotion,* 1998).

Azonban M. Novák András nemcsak felületképzése által archaizál, hanem alkotásainak másik fontos jellegzetessége a *rétegzettség,* szintén az idő „munkamódszerének" imitációja. Egymásra rakódó felületeit kollázsszerűen építi össze, sokszor homok, papírreszelék, fűrészpor festékbe keverésével éri el rusztikus felületi hatásait. M. Novák András több alkotásán, bár a hagyományos táblaképformát megtartja, de – a már említett applikációs eljárással – textildarabokat épít be a festett felületbe. Így a *Magyar poszter* (1997), a *Kelet-európai matériák* (1994), illetve a *Kelet-európai poszter* (1999) című hatalmas képeken, ahol nyomott mintás kárpitokat alkalmaz, amelyeket hol teljesen láthatóvá tesz, hol (részben vagy egészen) festékkel fed el.

Máskor konkrét dokumentumok képbe applikálásával nemcsak archaizál, hanem archivál is egyben. Így például a *Leltári számadás* (1991) vagy a *Veszélytelen iratok* (1998) című munkáin régi feljegyzéseket tartalmazó cetlik, megsárgult irattöredékek, különböző kézzel írt, illetve

M. Novák András: Város tüdeje, 2001
vászon, festék, 450×200 cm

nyomtatott papírdarabkák rétegződnek egymásra szabálytalan kuszaságban. A kompozíciókban rendszert teremt a különböző barnás és kékes festékfoltok sűrűn felvitt és lazúrosan elfedő-feltáró, dialektikus alkalmazása. Szellemiségükben ezekhez a művekhez kapcsolódnak a *Faliújság* (2001), illetve a *BM III/III* című alkotások is.

Ezzel elérkeztem M. Novák művészetének másik fontos aspektusához. A felületképzésen túl ugyanis tartalmilag is a történelemre, saját korának történelmi jelentőségű eseményeire (*Vasfüggönyminták*, 1998; *Sebek*, 1991; *Az európai úton*, 1998; *Amerikai design / Orosz design*, 1998 stb.), ökológiai problémáira (például *Ózonlyuk*, 1990; *Szőke Tisza?!*, 2001; *Város tüdeje II.*, 2001) reflektál műveivel. Célja nem csupán az *emlékezés*, hanem az *emlékeztetés* is. Alkotásai ezáltal nemcsak a művész személyes történelmi naplójaként értelmezhetők, hanem ugyanakkor kordokumentumok, mementók is. Másrészt a régiessé, töredékessé tett

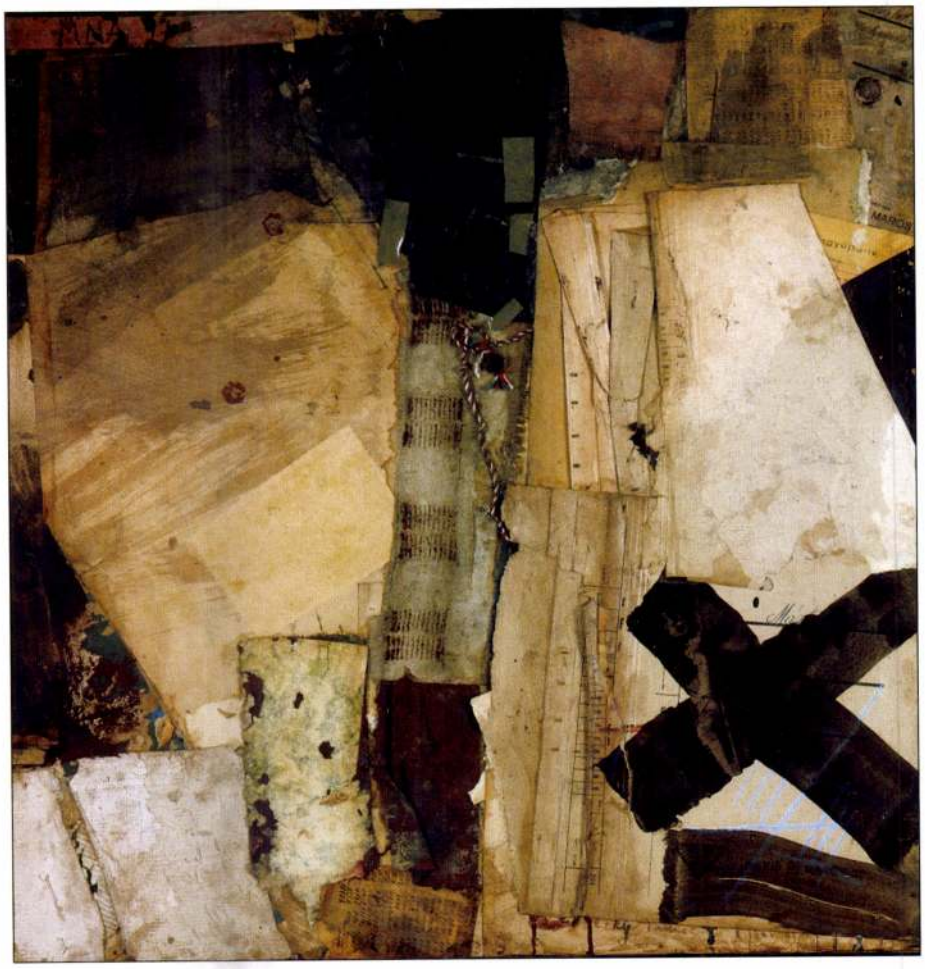

* **M. Novák András: Veszélytelen iratok, 1998**
farost, karton, vegyes technika, 70×70 cm

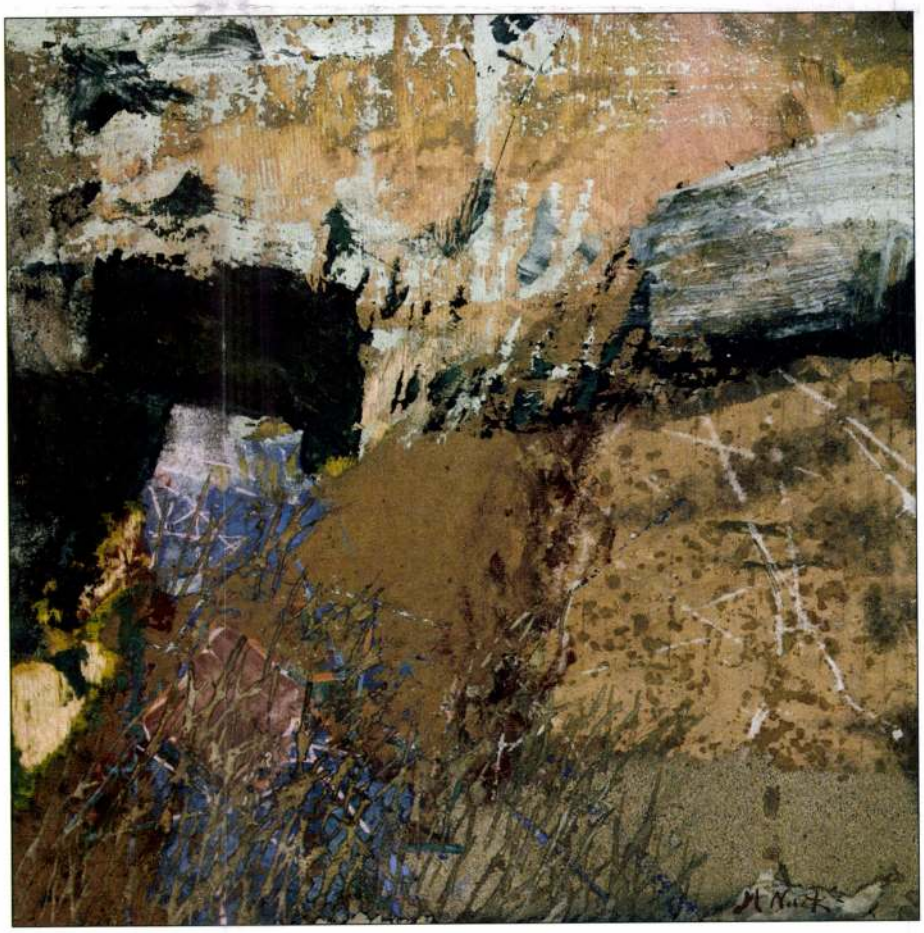

* **M. Novák András: November, 2001**
farost, vegyes technika, 40×40 cm

képfelületek által mintegy el is fedi, azaz a feledés jótékony homályába is burkolja a konkrét emlékeket, például a vasfüggönyt vagy az ötágú vöröscsillagot. Úgy emlékeztet, hogy a nietzschei intésnek engedelmeskedve[2], a felejtés adományát is gyakorolja. Ezért a *Vasfüggönyminták* című festményen szétroncsolt drótdarabok alkotnak hálószerkezeteket a rozsdamarta felület hatását keltő farostlemezen, ezzel a vasfüggöny lerombolásának pillanatát rögzítve. A *Sebek* című képen pedig az okkeres, szürkés, barnás felület alól átszivárgó alvadt vér színű folt határozottan ötágú, vöröscsillagot formáz. Ezzel konkretizálja a sebek, sérülések eredetét. Egy másik nagyméretű vászna, a *Történelmi tapéták* (1997), első ránézésre szintén „csupán" faktúrajátéknak hat. Megkopott, roncsolt hatású felszíne málladozó vakolatra, illetve falfelületre emlékeztet, és szintén téglalap- és négyzetdarabkákból épül fel. Azonban a fakturális hatások szimbolikus tartalmakat rejte-

M. Novák András: BM III/III
vegyes technika, 70×50 cm

nek, „fednek". A tábla középső részének alján, alig észrevehetően ugyan, de kivehető egy kötélhurok, ezzel az „akasztófa árnyéka" vetül a „történelemképre". Ez a fanyar irónia (mondhatnánk „akasztófahumor") minden képében ott bujkál, még a korunk egyik legnagyobb környezetvédelmi katasztrófáját boncolgató képén, az *Ózonlyuk* címűn is. A tábla közepére valódi kör alakú lyukat vág, s ezzel a geggel megkerülhetetlenül a problémára irányítja a figyelmet.

M. Novák András képei által a személyes emlékezetet kollektív emlékezetté emeli. Holott a művész dolga nem az, hogy a világot objektíven vizsgálja, hiszen már képeinek tárgyválasztása is szubjektív, azok előadásmódja pedig hitelesen tükrözi az alkotó látásmódját, egyéniségét, véleményét. Mégis mint műalkotások a (ha nem is az örökkévalóságra, de mindenképpen hosszú távra szóló) maradandóság igényével születnek, ezáltal meghatározó jelentőségű üzenetek a jövő számára.

M. Novák András: Sebek, 1991
farost, vegyes technika, 120×114 cm

M. Novák András műveiben így kapcsolódik össze a múlt, a jelen és a jövő. Az egymásra rétegzett felületek, szimbolikusan a különböző idősíkok egymásra vetüléseinek felelnek meg. Tartalmilag a jelen, illetve a közelmúlt eseményeit jeleníti meg a (rég)múltra utaló, archaizáló felületképzése által, s teszi mindezt a jövőnek szánt dokumentálás igényével és felelősségével.

MNA Galéria 1036 Budapest, Bécsi út 52. II. em. Újlipótvárosi Klubgaléria, 2002. IV. 15-ig

Jegyzet

1 A fogalom bevezetésére Szeifert Judit: *A töredék metaforái. Lírai archaizmus a kortárs magyar festészetben* című cikkben került sor. *In: Új Művészet* 2000/5., 6–11.

2 Friedrich Nietzsche: *A történelem hasznáról és káráról. Budapest, 1989., 31–32.*

Dr. Balogh Péter és Társai ÜGYVÉDI IRODA

A *-gal jelzett képek az ÜGYVÉDI IRODA gyűjteményében láthatók.

Festészet versus vizuális kultúra?

STRABAG Festészeti Díj 2002. A díjnyertes alkotások kiállítása

HORNYIK SÁNDOR

A MAGYAR ASZFALT KFT. jogutódjának rangos festészeti díját idén *Radák Eszter* nyerte el. A háromtagú zsűri (Hegyi Lóránd, Kovalovszky Márta, Néray Katalin) a díjazott mellett még négy művész munkáit részesítette elismerésben. A három elismert művészettörténész a korábbi évek gyakorlatával („ezüstérem, bronzérem, dicséret") szakítva *Dániel András*nak, *Haász Katalin*nak, *Iski Kocsis Tibor*nak és *Kupcsik Adrián*nak egyenlő mértékű alkotói támogatást ítélt oda. A kiállított műveket úgy tűnik, nem a naiv mimézis elementáris öröme ihlette, így talán érdemes kitérni néhány teoretikus kérdésre is.

Radák Eszter: Asztal I., 2002
vászon, olaj, 100×120 cm

Az akadémikus képzés előnyeit élvező professzionális festők manapság nagyjából ismerik a festészet tradicionális jelentésrétegeit. Talán az is köztudott, hogy a festészet egy intézményesült diskurzustípus, és mindenkori jelentése függ intézményes helyzetének társadalmi-kulturális keretétől. Magyarán szólva, hogy mikor mit nevezünk festménynek, az nem csupán tőlünk függ, hanem egy bonyolult apparátustól is, amely magában foglalja az oktatást, a finanszírozást, a kereskedelmet, a kritikát és egy jó ideje a tudományos kutatást is. Ez a bizonyos apparátus, a festészet intézménye nem pontosan ugyanúgy működött Giotto, Leonardo, Rembrandt, David, Cézanne és Warhol korában. Nagyjából ugyanez a helyzet a vizuális kultúra fogalmával is, azzal a különbséggel, hogy intézményesülése még jelenleg is zajlik. A vizuális kultúra teoretikusai néhány dologban azonban már egyetértenek. A huszadik század kultúráját minden eddiginél nagyobb mértékben meghatározza a vizualitás, a látás, a látvány, a kép és a képalkotás dominanciája. Ebben az egyre vizuálisabb (fotográfia, mozgókép, hangosfilm, videó, digitális képalkotás, virtuális valóság) kultúrában a festészet egyre kevésbé töltheti be azt a kitüntetett helyet, amelyet a reneszánsztól a modernizmus hajnaláig fönntartottak számára.

Vajon milyen nyomai vannak ennek a bizonyos képi fordulatnak (pictorial turn) a díjazott fiatal festők munkáiban? Milyenek a festészet innovatív lehetőségei? A festészet diskurzusán belül lehet-e kritikusan reflektálni hatalmi, politikai, kulturális, társadalmi és gazdasági kérdésekre? A népszerű festők vajon tényleg csak a fennálló gazdasági-társadalmi rend kulturális affirmálói lehetnek, ahogy Marcuse gondolta? Az adornói kultúraipar „embertelen" poklából a valóság reprezentációjának avantgárd tagadása lenne az egyetlen vállalható kiút? Mi a helyzet a pop arttal és a kilencvenes évek populáris kultúrájával ebből a szempontból? És van-e élet a földön a baloldali kultúrakritikán túl?

A képi fordulat csalhatatlan jeleit mindenekelőtt Kupcsik munkáin figyelhetjük meg, de egy kis értelmezői lendülettel felfedezhetjük Dániel, Iski Kocsis és Radák képein is. Sőt Haász festményei láttán is asszociálhatunk a régebbi számítógépek zöldes-szürkés képi világára, de ez lehet, hogy többet mond az interpretáció történeti keretéről, mint magáról a műről. Kupcsik korábban a MEO-ban is bemutatott *Jóga*-sorozata hangsúlyosan a virtuális realitásra referál. A tér és az alakok megjelenítése minden kétséget kizáróan csupán virtuálisan reális. A tér jelzésszerű, a kisportolt testű alakok idealizáltak, nem hordozzák magukon az egyéniségek jeleit. A precíz sorokban és alakzatokban elrendezett figurák a kiállítás leporellója szerint „a totalitárius rendszerek manipulált sportkultuszára reflektálnak". Kupcsik esetében elég nehéz lenne eldönteni, hogy ez a bizonyos reflexió milyen kritikai potenciálokat hordoz. Korábbi művei közül érdemes visszagondolnunk a hollywoodi akciófilmek kimerevített képeire, illetve a magyar artworld szereplőinek digitálisan manipulált ikonjaira. A valaha volt Frankfurti Iskola teoretikusai inkább a fennálló kulturális rend megerősítőjét látnák benne.

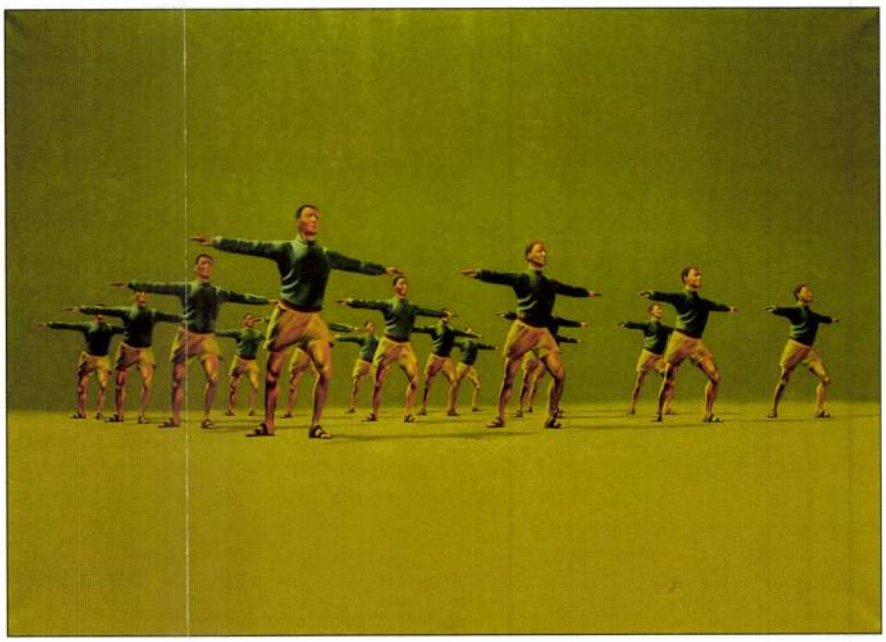

Kupcsik Adrián:
Jóga gyakorlása a szabadban I., 2001
vászon, olaj, 140×200 cm

Novák András, festőművész 2/j Folytatás

Szuromi Pál: Háborgó béke. Novák András gyűjteményes kiállításról. ./.

2

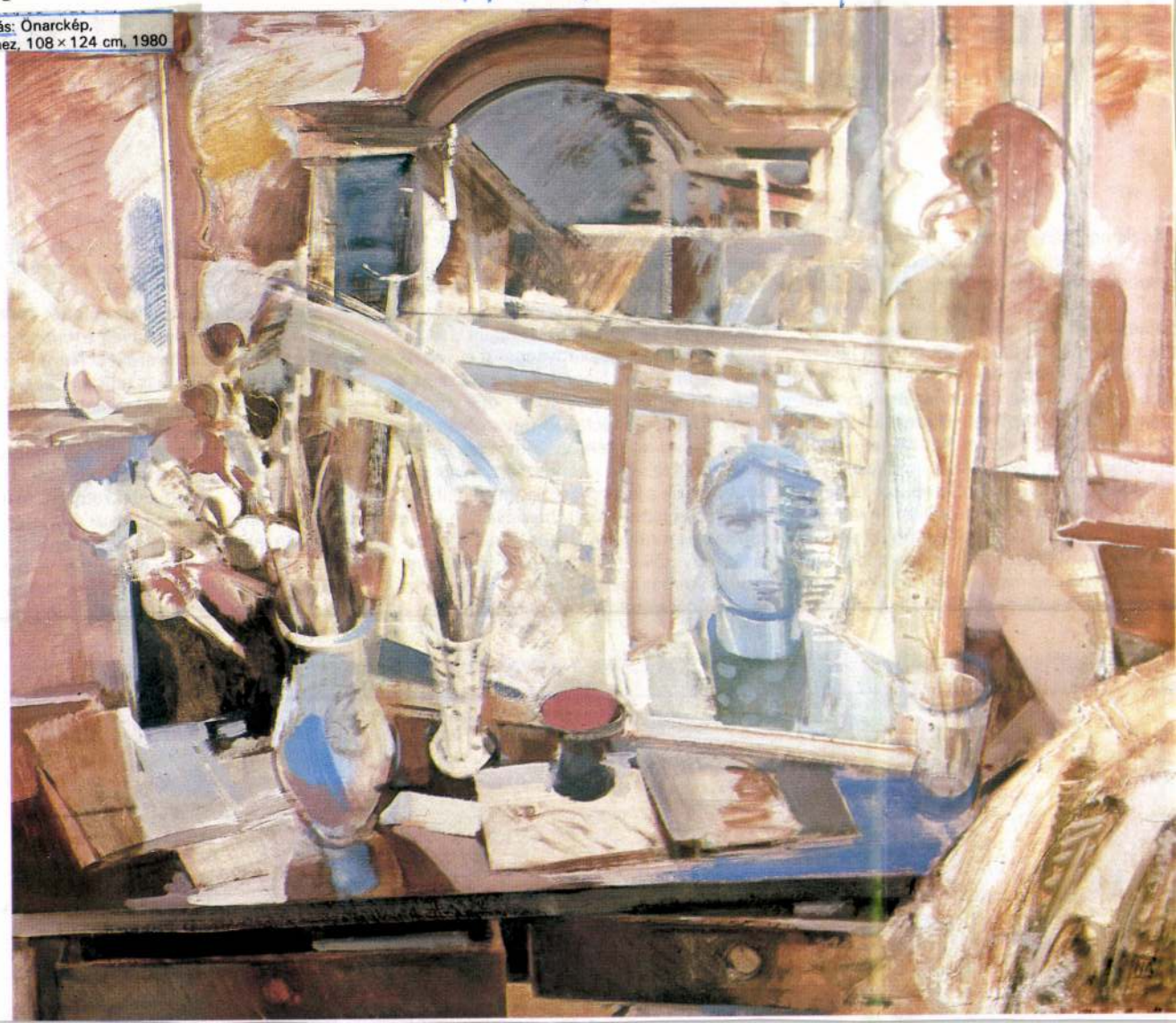

2 Novák András: Önarckép, olaj, farost lemez, 108 × 124 cm, 1980

Művészet, 1984. június, 38-old. ./.

Háborgó béke

Kiállítás

Novák András gyűjteményes kiállításáról

Közismert tény: vannak „belterjes" kiállításaink, amelyeket többnyire csak a szakmabeliek, a bennfentesek tudnak értékelni. Akadnak aztán „külterjes" tárlatok, amelyeken már a nagyközönség is otthon érzi magát. Élvezi, sőt érti is a bemutatott munkákat. *Novák András* gyűjteményes kiállítása mindenesetre egy harmadik típust képvisel. Hiszen a szegedi *Horváth Mihály Utcai Képtár* termeiben (1986. X–XI-ben) látott művekben a szakma is, a népesebb publikum is megtalálta a magának való szellemi ínyencségeket. Vagyis egy szélesebb kifejezési skálájú művésszel állunk szemben. Aki most ötvenegy éves, s jóformán negyedszázados festői múlt áll a háta mögött.

Mintegy száznegyven alkotás dokumentálja Novák munkásságát. Tusrajzok és akvarellek, tempera- és olajképek sorakoznak a falakon, ugyanakkor egy fotóösszeállítás és a vázlatok alapján a festő köztéri-murális tevékenységéről is fogalmat alkothatunk. Némelyik munka még a főiskolai tanulóéveket idézi, máshol azt érezzük: a képfelületeken úgyszólván alig száradt meg a festék. Viszonylagos teljességet kínál tehát ez a rendezvény. Nyomon követhetjük a közvetlen élmények felbukkanását, sajátos absztrahálódását, majd a formák és motívumok szeszélyes vándorlását. Egyszóval reális bepillantást kapunk Novák András szélsőségekkel, vívódásokkal és értékekkel teli festői műhelyébe.

Már a tematikai orientálódásban is láthatók e vonások. A hetvenes esztendők termésében egy szorongásokkal teli, etikus gondolkodású művész jelenik meg előttünk, aki aggódva figyeli a világban érvényesülő agresszív erőket. Annál inkább, mivel gyerekkora is telítve volt emberi, háborús traumákkal. Valahogy úgy érzi: az erőszak, a pusztítás démonai valósággal behálózzák életünket. Ő pedig tiltakozik. Keresztény szimbólumokat, rádiós jeleket és repülő alakzatokat fest, közben a vietnami vérengzések élményéből adódó motívumokat a hideglelős fiatalkori emlékekkel is kiegészíti (l. a *Bádogkastély* című képet, Művészet, 1976/2. sz.). Nem ragad bele azonban minde-

1

Novák András festőművész 1.) Folytatás

Szutomi Pál: Háborgó béke. Novák András gyűjteményes kiállításáról.

1. Tenger, olaj, farost lemez, 93x125 cm, 1970. (repr.)

1 Novák András: Tenger,
olaj, farost lemez, 93 × 125 cm, 1970

Művészet, 1987. június, 37-old.

M. Novák András

réatvevője a kerekantalbenélyetésnek.
A terméketnek az a csodája, ami Egrynek
és Bernáthnak témát adott – elvesett. –
mondja. A magernóta és a vizibicikli
jellemző ma a tóra.

Van-e ugyjainkban balatoni festéket?
Kerekantal benélyetés.
Somogy, 1987. 4. n. 77. l.

M. Novák Archiv

Bráda T.

Novák András

Bozzay rlszt vett N ovák Andrással,majd később Kovács Mihállyal az Orion termé keinek kialakitásánál.

Ernyei Gyula:az ipari forma története Magyarországon Akadémiai Kiadó 1974 old.

Novák András, festőművész

Bácskai Bertalan a főiskola Grafikai műhelyében Pataki Ferenc, Novák András segítségével dolgozott, úgyszólván minden grafikai eljárást kipróbalt, megtanult.

T.E.: Látogatóban Bácskai Bertalan festőművésznél. Szolnak Megyei Néplap, 1984. dec. 1.

Novák András /1887-1962/

iparrmüvész 194o-1953-ig tervezte az Orion termékeit

Ernyei Gyula: Az ipari forma története Magyarországon Akadémiai kiadó 1974 41 ol.

Novák András

Szocialista szerződést köztöttek Szegeden a művésszel.

Magyar Hirlap 1978-33-6

Novák András

Munkások között cimmel megnyilt öt szegedi festőművész közös tárlata Szegeden a szakszervezetek Juhász Gyula Művelődési Központjában. Dér István, Novák, Cs. Pataj, Zombori és Zoltánfy 2o alkotása került közönség elé.

Magyar Hirlap 1978.66-lo

Novák András

zene
tervezte 466-g tipusu szekrény t

gyártó:Orion Rádió és Villamossági Vállalat

Ernyey:Az ipari forma története Magyaror zágon

Akadémiai Kiadó 1974 melléklet

Novák András

1940-1953-ig/iparmüvész/ az Orionnál dolgozott.

Ernyey Gyula:Az ipari forma története Magyarországon Akadémiai Kiadó 1974 41.o.

Novák András

Megbízták Novák Andrást, hogy
a szegedi MSZMP Városi Bizottság
tanácstermébe részére pannójait
készítse el.

—: Közéri munkák.
Művészet, 1978. február – 45. lap.

Novák András

tervezte a Spektrofot, 1957 Optikai és Finom mechanikai Kutatóint. Kinga elnevezésü 8mm filmvetitőt 1958, Gamma

Ernyei Gyula: az ipari forma története Magyarországon Akadémiai Kiadó 1974 51 old.

Novák András

Az első önálló lakberendező tervező nemzedék: Faragó Ödön nyomában, Kozma Lajos, Falus Elek, Nenyhért Miklós, Novák András, Lakatos Arthur, Vas Béla, Péter Sándor, Weller Dezső

Ernyey Gyula: Az ipari forma története Magyarországon/ Akadémiai Kiadó 1974 28.o.

Novák András, festő (Folytatás)

A szegedi pártszervek és a városi tanács kezdeményezésére öt állami festőművész szocialista szerződést kötött a város egy-egy üzemével. A művészek ösztöndíjat kaptak, két évig tanulmányozták a munkát, életet az alkotásokat kiállításon láthattuk Szegeden.

(sz. Bálint): Munkások között.
Népművelés, 1958. jún.

Novák András

Novák András képei a
természetelvű absztrakt-
ról tanúskodnak.

Mengyhárt Károly: Előkép – élőkép – pillanatkép.
Művészet, 1978. december – 10. lap.

Novák András, lakatos"

Szegeden két évvel ezelőtt szocialista szerződést kötöttek az üzemek és szegedi alkotóval. – A Kenderfonó és Szövőipari Vállalat szegedi igazgatósága Novák Andrást hívta meg az üzembe.

Palmer Zoltán: Művészek – munkások között.
Csongrád Megyei Hírlap, 1948. ápr. 3.

Nádler András, festő

Szegeden megnyílt a 13. dél-alföldi tárlat az elmúlt héten, melyen a művész műve szerepel.

Palner Zoltán: Dél-alföldi festő egyéniségek tárlata.
Csongrád Megyei Hírlap, 1978. jún. 4.

Novák András

Müve szerepelt a Tiszatáj c.kollektiv kiállitáson a szombathelyi Derkovits teremben /1978.VI.1-15./ és a budapesti Csontváry Teremben /1979.V.24-VI.7./

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-73
1977 JÚN 5

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Novák András

1021

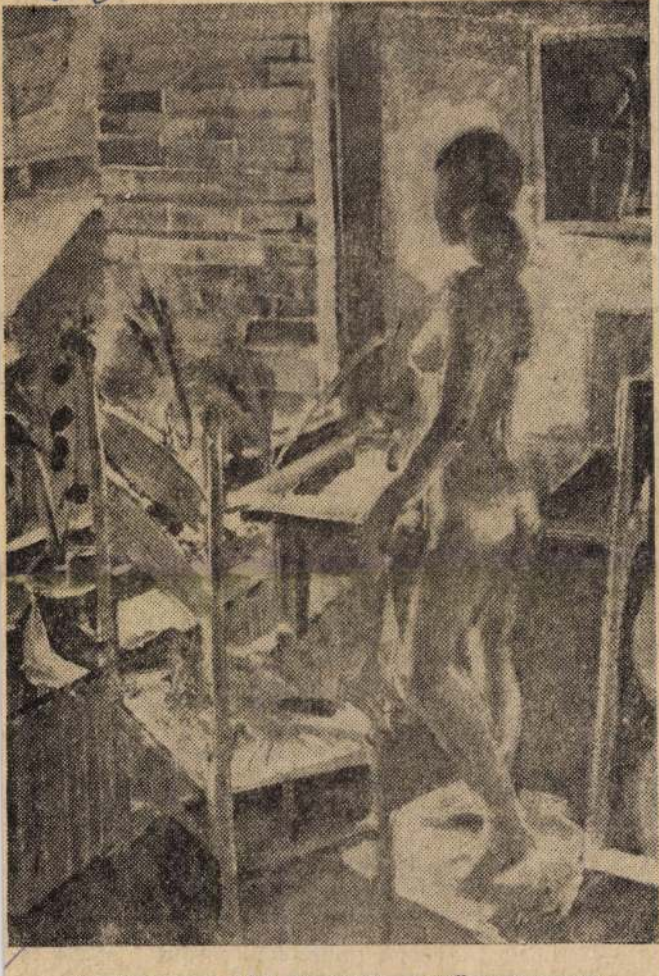

NOVÁK ANDRÁS: MODELL A MŰTEREMBEN

Altorjay István

Orvosi pályafutását a Szegedi Orvostudományi Egyetem I. számú Sebészeti Klinikáján, 1950-ben kezdte. A gyermekgyógyászati klinika docense 1966 óta. Kutatási területe a gyermeksebészet. Eddig mintegy 50 közleménye jelent meg hazai és külföldi lapokban — zömében a leggyakoribb gyermeksebészeti beavatkozások kérdéseit vizsgálta. Beszélgetésünkre a szocialista országok gyermeksebészeinek Pécsett megrendezett konferenciája után került sor.

— Az egész világon — mondja dr. Altorjay István —, így hazánkban is, a gyermeksebészet nagy fejlődése húszharminc éve indult meg. A gyermeksebészet feladata igen nehéz, hiszen az újszülöttek csecsemősebészeti beavatkozásánál a legnagyobb problémát az jelenti, hogy a fiatal szervezet légzése, keringése, anyagcseréje teljesen vagy lényegesen különbözik a felnőttekétől. A beteg testsúlya sokszor alig több, mint másfél kiló. Lengyelországot kivéve, valamennyi szocialista országban sok még a tennivaló a gyermeksebészet terén. Noha meglehetősen fiatal és fejlődőképes tudományágról van szó, a megoldásra váró feladatok már ma is égetően sürgősek.

— *Önök hány ágyas gyermeksebészettel rendelkeznek?*

— Előbb behatárolnám azt a területet, amely a mi hatáskörünkbe tartozik. Egész Délkelet-Magyarország — a Baja, Szolnok és Gyula által határolt terület — speciális beteganyagának ellátása a szegedi gyermekklinika húsz ágyas gyermeksebészeti osztályára hárul. Ez komoly feladat elé állít bennünket, orvosokat. Meg kell azonban említenem, hogy e nehéz körülmények között kedvező eredményeinket a Boda professzor által vezetett gyermekklinika számos osztályának és különösen intenzívrészlegének hathatós támogatása nélkül nem érhetnénk el.

— *Mérhető valamilyen statisztika alapján a helyes elosztás arányszáma?*

— Mérhető. A német statisztikák szerint 2 millió lakosra 100—120 ágyas gyermeksebészetre volna szükség. Néhány nappal ezelőtt volt vendégem Moszkvából Doleczky

Novák András, festő 2) folytatás.

„Vázlat"

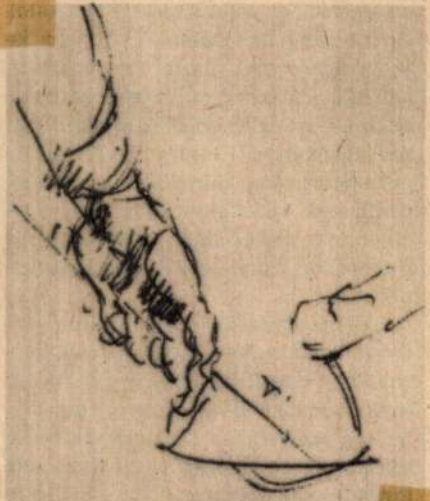

(sz. Bálint): Munkások között.

Népművelés, 1978. jún. 22. old

2

22

Novák András, festőművész.

- A képzőművész számára kérdem Novák Andrást, emberileg és művészileg mit jelent egy ilyen szerződés?

- Hát nekem nagyon sokat jelent ez a szerződés, tulajdonképpen bázist, ahogy írtam a katalógusba, saját képeimen keresztül illetve azoknak a megformálásába próbálom beavatni a gyár érdeklődőit. Természetesen nem minden dolgozót, mert ez lehetetlennek tünik. Előadásokat is tartottam, egy igy alkalmam nyiét velük a saját munkásságomat megbeszélni, ebből én emberileg rengeteget meritek.

Dél-alföldi Krónika.
1974. V. 2. Televizió, 17.00

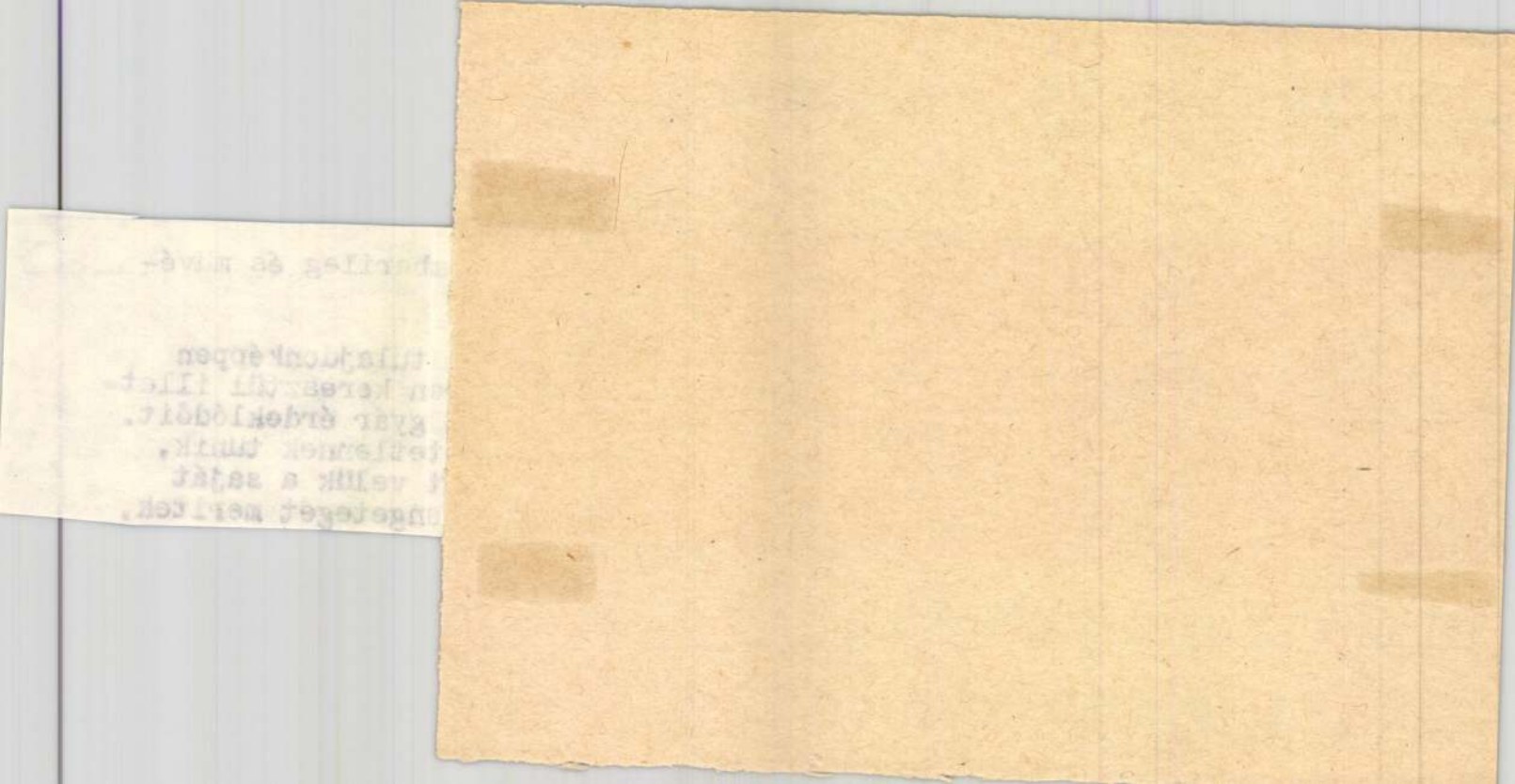

Novák András

Novák András: Akt

Békés Megyei Népújság, 1978. jún. 11.

amelyről dicsérő és elismerő
sorok tanúskodnak a ven-
dégkönyvben. Hogy az ösz-
szegyűjtött anyagot még szé-
lesebb körben láthassák, a
termelőszövetkezet vezetősé-
ge azzal a gondolattal fog-
lalkozik, hogy rendszeres
buszjáratot indít Gyuláról a
néhány kilométernyire levő
múzeumba.

Kép, szöveg: Béla Ottó

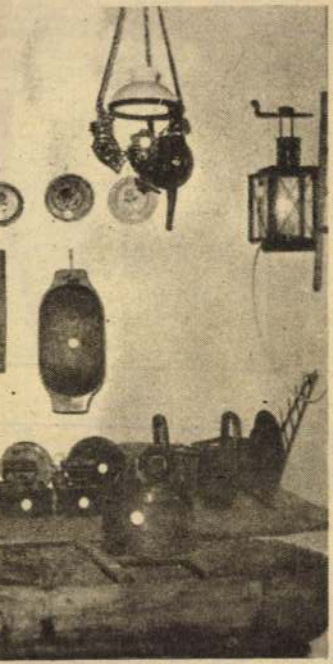

rendezték el az összegyűjtött

felidézni, s a jelen pedagógusainak, a közművelődés dolgozóinak példaképül állítani.

Knyihár Andrásné

Tessedik-emlékbizottság alakult Szarvason

A Hazafias Népfront szarvasi városi bizottságának elnöksége a napokban tartott ülésén Tessedik-emlékbizottságot hozott létre. 1980-ban lesz ugyanis kereken 200 éve annak, hogy Tessedik Szarvason létesítette az első mezőgazdasági szakoktatási iskolát: a Gyakorlati Gazdasági és Szorgalmatossági Intézetet. A bizottság kidolgozza a jubileumi év programját, szervezi, koordinálja a két év múlva tartandó Tessedik-emlékünnepségeket. A bizottság elnöke: dr. Tóth Lajos kandidátus, a HNF városi bizottságának elnöke, titkára: Bukovinszky László főiskolai adjunktus. Az ősszel tartandó bizottsági ülésen ajánlásokat dolgoznak ki a művelődéstörténeti jubileum méltó megünneplésére.

M. Novák András festő

„Nagyvárosi táj" olajtempera 100×120 cm

c. képe szerepel az 1978-as Stúdió Galériában

– katalógus a könyvtárban –

Novák András

Kivánadt fa repr.

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 16.

M. Novák Judrás

a Studió Galériában rendezett

kiállításáról szóló írás a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1973 okt. 3

Novák András

1. Kiszáradt fa olaj 80X122

2. Amerre a nap leszáll olajtemp 50X123

XIV. Szegedi Nyári Tárlat
1973. jul. 22 – szept. 16.

M. Novák András festőművész

Első önálló kiállítását a Stúdió Galériában rendezték meg.

S. M.: Két kiállítás.

Magyar Nemzet, 1973. okt. 3.

III. Novák András

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának
tárlatán, – melyet a KISZ VIII. Kongresszusának tiszteletére rendeztek az Ernst
Múzeumban, – képei szerepeltek.

Rideg Gábor: Stúdió '41

Népszava, 1941. dec. 12.

M. Novák András

dr Ernst Múzeumban megnyílt Stúdió '71 c. tárlaton képei szerepelnek.

Hárangozó Márta: Stúdió '71

Esti Hírlap, 1971. dec.

Novák András

festő

Arvíz után "ámú" képén
a bágyasztó szürke tónus
uralkodik.

Vichos Zoltán: Rese szabszerűtlen szemelvényes...
Nők Lapja, 1972 május - 42 oldal

Novák András

Nagyapa halálakor 36 × 38 cm

Délibáb 30 × 47 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka, 1971.
ápr. szept.

Novák András

Fák 34 x 50 cm

Prinszámok 28 x 49 cm

Novák András kiállítása
Szeged-Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Alkony 42 x 50 cm

Falkép terv I. II. IV. 42 x 50 cm

Novák András kiállítása

Szeged – Szabadka 1971.

ápr. szept.

Novák András

Kórházi álom 26 x 70 cm

Falkép terv I. Gyermekotthon
29 x 87 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Falkép terv II. Gyermekotthon
29×87 cm

Nem mindegy (vázlat) 28×70 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971.
ápr. szept

Novák András

Háborn (vázlat) 28×70 cm

Vasárnap 28×70 cm

Novák András kiállítása

Szeged – Szabadka 1971,

ápr. nept.

Novák András

Aszfaltozó 32 × 78 cm

Angyalhaj 45 × 62 cm

Novák András kiállítása
Szeged – Kalocsa 1971.

Novák András

Oszcilloszkop 50 × 60 cm

András és Zsófi 50 × 70 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Kalandka 1971.
ápr. szept

Novák András

Mint a pokol 50×70 cm

Halak fejlődése 59×69 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Kalocsa 1971.
ápr. szept.

Novák András

Egy élet nyomai 50 x 70 cm

Anya 40 x 74 cm

Novák András kiállítása

Szeged-Szabadka 1971.

ápr. szept.

Novák András

Jegyzet 21 x 137 cm

Vak tükör 60 x 100 cm

Novák András kiállítása

Szeged – Szabadka 1971.

ápr. szept.

Novák András

A hold és a szegényember
48 x 141 cm
Szentháromság 48 x 96 cm

Novák András kiállítása
Szeged – Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Halgazdaság 90 x 102 cm
Portré 85 x 108 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971.
ám. szept.

Novák András

Jegenye napsütésben
70 x 105 cm

A nagy kék fa 80 x 110 cm

Novák András kiállítása
Szeged-Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Bádogkostély 80 × 110 cm

Mint a villámcsapás

80 × 110 cm

Novák András kiállítása

Szeged-Szabadka 1971.

ápr. szept.

Novák András

Napsuta háromszor / tríptichon
79 × 150 cm

Árvíz 60 × 105 cm

Novák András kiállítása
Reged - Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Nem mindegy 110 x 273 cm

Novák András kiállítása
Reged - Szabadka 1971.
ajn. szept.

Novák András

Tak tükör repr.

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971. ápr.
szept!

M. Novák András, [ ]

Kiállít

↓

–: Új tárlat a Stúdió Galériában

2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 27.

Novák András

Tájképe szerepelt a Hegedi
Nyári Tárlaton

Magyar Nemzet 1972 augusztus 23
4. old.

Novák András

Utcakép olaj 61×109

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Novák András

1. Ibolya és Robi olaj 80×108
2. Vasárnap olaj 60×105

XII. Szegedi Nyári Tárlat

Novák András

Háború rep.

Novák András kiállítása
Szeged - Kalandka 1971. ajn.
rep.t!

Novák András

Aszfaltozó reprodukció

Novák András kiállítása
Szeged – Szabadka 1971.
ápr. szept.

Novák András

Menyasszony, reprodukció

Novák András kiállítása.
Szeged – Szabadka 1971.

Novák Andrés

Anya 21×26 cm
Tündér Teri néni 21×26 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka, 1971,
ápr. szept.

Novák András

Portré (I.) 20 × 26 cm

Portré (I.) 22 × 25 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Kalocsa, 1971,
aj. szept.

Novák András

Portré (I.) 26 × 29 cm

Portré (P. T.) 21 × 26 cm

Novák András kiállítása
Szeged – Szabadka 1971.
ápr. sept.

Novák András

Próféta 23 x 35 cm

Toronyóra 19 x 29 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971.
ápr. nept.

Novák András

Emberek 29 x 36 cm

Valaki csenget 28 x 49 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka 1971.
ápr. - sept.

Novák András

Szabadtéri 19×49 cm

Arany galamb 25×46 cm

Novák András kiállítása

Szeged - Szabadka 1971.

ápr. - sept.

Novák András

Anya 25 x 39 cm

Egy erős ember 23x43 cm

Novák András kiállítása
Keged – Kabadka 1971
ápr – sept.

Novák András

Kis nő 10 x 35 cm

I. 30 x 40 cm

Novák András kiállítása
Keged - Kaladka 1971
ápr - szept.

Novák András

Bádogkastély (vázlat) 34 x 44 cm

Ők is emberek 33 x 53 cm

Novák András kiállítása

Szeged - Kabadka 1971.

ápr.-szept.

Novák András

Menyasszony 30×42 cm

Nagyapa halála (jel) 41×46 cm

Novák András kiállítása

Szeged-Kalodka 1971.

apr.-sept.

Novák András

Virágaim 22 x 43 cm

Nagy család 36 x 38 cm

Novák András kiállítása
Szeged - Szabadka, 1971.
ápr. szept.

Novák András.

a Képcsarnok Vállalat „Tiszai tájak" c. szegedi képzőművészeti bemutatóján művei szerepelnek.

Dér Endre: Tiszai tájak.

Délmagyarország, Szeged (dátum nélkül)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Novák András festőművész.

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1971 DEC 21

NÍVÓDÍJASOK

Margittay Ági színművésznő önálló estjéért és kimagasló színházi szerepeiért, Veress Miklós költő, a Magunk kenyerén című versantológiában való szerepléséért, Novák András festőművész sikeres szegedi és szabadkai tárlataiért elnyerte Szeged megyei város tanácsának ez évi nívódíját. A díjakat Kovács József, a művelődésügyi osztály vezetője adta át.

...uár elsejére
...rhely, Kard

...szövetkezeti
...zek. „Meg-
...0 001" jel-
... a vásárhe-
...

...TLAN

... a Gyümölcs
...ház portával
...rd.: hétköz-

...ndeto, Vásárhely, Dam-
Janich u. 30. x

Raktárhelyiség kiadó. „Állomáshoz közel — 365 979" jeligére levelet a vásárhelyi Hirdetőbe.

Szappanfőzés, cserélés (lúgosszappan ingyen), zsiradékot veszek: Vásárhely, Marx Tsz, Kutasi út és Holló u. 14. ez. x

Kárpitosmunkát Kovács

Novák András

1974. ápr.-ban a békéscsabai Munkácsy Múzeumban rendezett XVII. alföldi tárlaton részt vett.

Népszava, 1974. ápr. 26. 10cej. 96 m. 4p.

Novák András

Részt vett a X. Délalföldi Tárlaton.

Népzene, 1974. jún. 14. 102 alk. 137 m. 4 p.

Novák András

Az ajtó mgr.

12 Szegedi festő kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

Modell rep.

Novák András fotóművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Anya temp-collage

2. Vásznak! — " — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Nappapa halálakor olaj-collage

2. Ősz — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Bárka olaj-temp
2. Portré -a- collage

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Zsúfolt napok olaj – temp.

2. Szinház — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Iköd olaj- temp.

2. A park éjjel — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András, festőművész

Pé cs. képcsarnok: valamennyien a Tisza környékén élő és ott alkotó művészek, képeik témáját tehát a látott világ, a tapasztalt élmények adják: Novák András színek kifejezőerejére építő festményei (említve).

cs.: Tiszatáj.
Pesti Műsor, 1982. máj. 26. 68. old.

Novák András festőművész

Föld Attila: Változatok egy témára

Művészet, 1982. december

Novák András

Szuronyi Pál: Rezignáltan, kulturáltan

Művészet, 1983. november

Novák András festőművész

Tóth Attila: Mecenatúra Csongrád megyében

Művészet, 1982. augusztus

Novák András

1. Napsugaras ház olaj – temp.

2. Zsinagóga — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Ablaknál várakozó olaj-temp.

2. Akt — " —

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Fák az út mentén temp.

2. A „Kis ház" tavasszal —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. A tó temp.

2. Szüllim kára —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Nyújtózkodó temp.

2. A gyerekek —u—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Zsidó menyasszony temp.

2. Tölgyfaliget —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Csendélet olaj

2. Reggel temp.

Novák András festőművésznek kiállítása
Szeged 1973

Novák András

1. Falu széle olaj

2. Család —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973

Novák András

1. Tiszapart olaj

2. Karácsony —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973

Novák András

1. Alvó olaj

2. Tój zúzatos után olaj

Novák András festőművr. kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Bosnovkány süget olaj

2. Kék táj —"—

Novák András festőmű v. kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. A tulponálló olaj

2. Tavasz készül —"—

Novák András festőmű v. kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Vörös patak olaj

2. Kunkászok —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Vörös ház olaj

2. Nyáron a fűzfák —"—

Novák András festőművr. kiá lítása
Szeged 1973.

Novák András

1. A másik helységben olaj

2. Vízságok —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Modell olaj

2. Asztalnak támaszkodó nő
olaj

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Műterem olaj

2. Alkotóban virággal —"—

Novák András festőművész kiállítása
Szeged 1973.

Novák András

1. Egy festő olaj

2. Tükör előtt —"—

Novák András festőművr. kiállítása
Szeged 1973.

M. Novák András

1. Rianás olajtemp. 100x120

2. Hurrá fegyverkezünk
olajtemp. 120x80

Studio '73 Ernst Múzeum Bp.

Novak András

A XIII. szegedi nyári tárlaton képei – melyek kevés szúrre vannak alapozva – szerepelnek.

Ács J.: A XIII. Szegedi Nyári Tárlat, Magyar Szó, 1972. aug. 20.

M. Novák András

Szezonvége 120 × 100 olajtemp

Cím nélkül 120 × 100 "

M. Novák András kiállítása
Studió Galéria 1973

M. Novák András

Előre 120 × 100 olajtemp.

Ősz 120 × 100 olajtemp.

M. Novák András kiállítása

Studió Galéria 1973

M. Novák András

Tanya 120+70 olajtemp.

Fiatal művész 120+100

olajtemp.

M. Novák András kiállítása

Studió Galéria 1973

M. Novák András

Légiparádé 115 × 130 olajtemp.
Sturzi figyerkezünk 120 × 90
olajtemp.

M. Novák András kiállítása
Studió Galéria 1973

M. Novák András

Ruder stégje 120 × 80 olajtemp

Riomás 120 × 100 "

M. Novák András kiállítása

Stúdió galéria 1973

M. Novák András

Olaj, rep.

M. Novák András kiállítása
Stúdió Galéria 73

M. Novák András

Huvrá feggyerkezünk

repr.

M. Novák András kiállítása

Studió Galéria 73

M. Novák András

Rudere stégje sgn.

M. Novák András kiállítása

Studio galéria 73

M. Novák András

Kiatal művész rep.

M. Novák András kiállítása
Studio galéria 73

M. Novák András

Légiparádé repr.

M. Novák András kiállítása
Studió Galéria 73

M. Novák András

Riasnás repr.

M. Novák András kiállítása

Stúdió galéria 73

Novák István

Borzova

Szabolcs-Szatmári képíróművészek
őszi tárlata, Nyíregyháza, 1971 okt.

Novák István

Almáskert, akv.
Borzova, akv.

Szabolcs-Szatmár képzőművészek
Őszi tárlata. Nyíregyháza, 1971 [illegible]

Novák András festőművész

Pataki Ferenc festőművész társával együtt a Kiskun Muzeumban rendezett kiállitása megtekinthető 1975. január 5.-ig, -mint a kulturális események cimü rovatában a lap közli.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. nov. 9.
XVIII. évf. 45. sz. 8. lap.

M. Novák András festőművész

Tárlatát a Stúdió Galériában mutatja be, mely voltaképen Derkovits-ösztöndíj beszámolónak is tekinthető, a művész 1968-ban végzett, 1970 óta ösztöndíjas. „Szezon vége" – „Ősz" – „Rianás" – „Tanya" c. (említve)

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1973. szept. 26.

Novák András festőművész

A kecskeméti művészeti alkotóházban dolgozik a művész.

Petőfi Népe, 1973. szept. 22,

Novák András festő

A X. Délalföldi Tárlaton szerepelnek képei.

Horváth Teréz: Kiállítási kalauz.

Népszava, 1974. jún. 14.

Novák András (Szeged)

A szabadkai Városi Galéria szervezésében okt. 22.-én megnyílik a szegedi és szabadkai képzőművészek II. közös kiállítása, melyen a művész munkája szerepel.

Magyar Szó, 1972. okt. 20.

M. Novák András

1. Árvíz után olajtemp.

2. Légiparádé 80x122 cm

STUDIÓ 71

Novák András

A virágok

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Novák András

A virágok, oltemp.
Két ég, —"—

XV. Szegedi Nyári Tárlat

Novák András, festő

szerepelt a XV. Szegedi Nyári

Tárlaton.

Tandi Lajos: Kiállítások 88-90.

Tiszatáj, Szeged, 1974. október XXVIII/10

Novák András

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílik, melyen szerepel műve.

Meghívó

1974. Okt. 5.

M. Nosál András

Gyomirtás, repr.

Stúdió '74

N. Novák András

A X. VIT. tiszteletére a KISZ kb. és a Fiatalok Művészek Stúdiója pályázatot hirdetett képzőművészeti alkotásokra. A Dorogon megrendezett tárlaton szerepel műve: „Előre" c. (említve).

-csolnaki-: Fiatal művészek kiállítása Dorogon. Dolgozók Lapja Komárom, 1973. máj. 31.

SAJTOFIGYELO
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PESTI MŰSOR
1982 AUG 11
Novák András, festő-művész
1021

PM
PESTI MŰSOR
1982.
31. SZÁM
VIII. 4—11.

Budapesti programok 2—16
Balaton 29—31
Műsorok országszerte 35—40
Ki tud többet? 16—17

Tartalomjegyzék a 80. oldalon.

XXIII. Szegedi Nyári Tárlat

Összegezés és szintézis, lezárása és — a majdani újrakezdéshez az alapokat megteremtendő — értékelése egy jó célt szolgáló kezdeményezésnek: ez az idei, a sorrendben huszonharmadik *Szegedi Nyári Tárlat*. A reprezentatív képzőművészeti bemutató gazdái két évtizednél is régebben fogalmazták meg a tárlat céljait, s azóta az évente kaput nyitó Szegedi Nyári Tárlat a magyar képzőművészet egyik legrangosabb seregszemléjévé lett. A *Szegedi Ünnepi Játékok*kal egyidejűleg megtekinthető kiállítás az elmúlt húsz év alatt hazai és külföldi vendégek ezrei előtt adott számot elsősorban festészetünk fejlődéséről, mindenkori eredményeiről, szándékairól, a magyar piktúra hagyományainak őrzéséről, s a mérsékelten modern irányzatok követésére tett kísérleteiről. Festmények és grafikák mellett helyet kaptak ez idő alatt a *Móra Ferenc Múzeum* Horváth Mihály utcai *Képtárá*ban szobrászművészeink beküldött alkotásai is (a háromszintes kiállítóterem belső méretei miatt inkább csak kisplasztikai kompozíciók), valamint — jóval kisebb számban — éremmunkák, textilek, kerámiák, tűzzománcok, fafaragások stb. Képzőművészetünk egészéből válogatott tehát, annak kisebb keresztmetszetét kívánta bemutatni évről évre a szegedi seregszemle, még ha megbocsáthatóan valamelyest előnyben részesítette is néha a szegedi, Szeged környéki, Csongrád megyei művészeket.

Novák András: Vízparton.

A Szegedi Nyári Tárlatot ezúttal — a szokásostól eltérően — csakis a korábbi években díjazott alkotók munkáiból rendezték, amely így minden korábbinál magasabb színvonalú. (A tárlatot a jövőben csak kétévenként, mindig páros években nyitják meg, helyet adva ezzel a páratlan években és ugyancsak kétévenként,

először, 1983-ban kaput táró *Festés Biennálénak.)*

A Horváth Mihály utcában látható kotások közül ezúttal — érthető módon — igen nehéz felhívni a tárlatlátogatók figyelmét a legszebb vagy valamiért legérdekesebb darabokra. Hiszen ide kívánkozna a kiállított anyag csaknem teljes felsorolása. Az óhatatlanul szubjektív ítéletű látogató érdeklődését talán mégis inkább azok az alkotások ragadják meg elsősorban, amelyek az egész idei tárlat szellemének megfelelően maguk is összegező, általánosító, a tárgyi mondanivalótól erőteljesen elvonatkoztató igénnyel készültek, vagy éppen az emberiséget ma legjobban foglalkoztató témákról szólnak. A tavaly díjazott *Galambos Tamás* festménye, a *Minden kivágott fa emlékére* kívánkozik például ezek közé. Hasonlóképpen magával ragadó *Simon Ferenc* vasszobra, az *Emberkereső*, vagy *Vincze András* világegyetemet átölelő olaj-pasztell képe, a *Teremtés*. Szép, mai nőalak *Tóth Valéria* terrakotta-szobra, a *Földanya;* lendületes, sokszínű, a mozgás szabadságát érzékelteti *Végh András* képe, a *Nyitott térben;* sokféle általánosításra indító *Mayer Berta* csupán háromféle festékkel dolgozó foltszerű tűzzománc-sorozata, a *Formák arany háttérrel*. És ha a kiállítás az apokaliptikus látomások felsorakoztatásában tartózkodóbb is a korábbi évekénél, e témában a legjobb alkotások némelyike ma is megtalálható a termekben. *Illés Árpád* vibráló folthatásokkal manipuláló *Tiszta víz* című tempera-festménye tartozik ezek közé egyebek közt.

A sok értékes alkotást látva bizonyára mindenki megtalálja majd az egyetlen, neki legjobban tetsző művet. E sorok írója *Végvári Gyula* samottba ültetett, *Ablakok* című üveges kompozícióját fedezte fel magának. A színes, tört üvegolvadékba komponált alakok, a kelyhes fejformájú, lábaiban függőleges gyökereket szimbolizáló férfi, s a csillagfős, vízszintes gyökérzetre támaszkodó nő a samottablakba zárva: örök szimbólum...

A szeptember 20-ig nyitva tartó XXIII. Szegedi Nyári Tárlat bizonyosan nem okoz csalódást látogatóinak. A két évtized áttekintésének eredménye nemcsak az egykori kezdeményezés létjogosultságát, hanem sikerét is igazolja. És ez a siker biztosítéka némiképp annak is, hogy nem lesz érdektelen két esztendő múlva megtekinteni a megújuló Szegedi Nyári Tárlatot sem.

Szomory György

VIGASSÁGOK

A HILTON SZÁLLÓ DOMINIKÁNUS UDVARÁBAN

Csütörtökön, 5-én; szombaton, 7-én; kedden, 10-én
Kezdete este ½9-kor

ESZTERHÁZI RÖGTÖNZÉS

Operakomédia két részben

Barokk szerzők muzsikájából összeállította: Kelemen Magda

A keretjátékot írta: Romhányi József. Rendezte: Szinetár Miklós. Koreográfus Géczy Éva. Díszlet: Szegő György. Jelmez: Kemenes Fanny. Súgó: ifj. Palcsó Sándor. Közreműködik: a Budavári Vigasságok Kamarazenekara, táncosok, valamint Erdős István, Gruber Hugó és Gyurkó Henrik bábművészek.

Vezényel: FEHÉR ANDRÁS.

A műsorban elhangzik:

CIMAROSA:
IL MAESTRO DI CAPELLA

(A karmester)
című vígoperája

Szereplők:

Zempléni Mária, Hámori Ildikó, Rozsos István, Gáti István, Gálvölgyi János.

Az operakomédia Molière Versailles-i rögtönzés című darabjának ötlete alapján készült. A társulatnak a bemutató estélyén öt operát kell rögtönöznie, hogy a magasrangú vendég előtt felléphessen. Ez a kényes helyzet lesz a vígoperai cselekményt összefogó libretto alapja. A kialakuló mű lényegében egy gazdag válogatás az Esterházi-színház rokokó vígoperáinak remekművű részleteiből.

Pénteken, 6-án; vasárnap, 8-án
Kezdete este 4.3-kor

JOSEPH HAYDN:

A HALÁSZLÁNYOK

Vígopera két részben

Szövegét Carlo Goldoni írta. A vígoperát dr. Barths Dénes Vérsey Jenővel és Erkhardt Máriával adta ki. Ez a változat az ő partitúrájuk alapján készült. Rendezte: Horváth Zoltán. Díszlet: Szegő György. Jelmez: Kemenes

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Csongrád m. Hírlap

Novák András

1021

Kiállítási krónika

IX. Délalföldi Tárlat

A tízéves jubileuma előtt álló délalföldi tárlatok sorozata az elmúlt évek során nem kényeztette el túlságosan látogatóinak seregét. Ennek okát többször boncolgattuk, de sokra nem mentünk vele — csak egy-kettő a már megállapítottakból: volt, amikor az érdektelenség csökkentette összképét; volt, amikor a kiállítók túlzott igénybevétele mutatkozott meg a beküldött anyagon. De tapasztalható volt a színvonal csökkenése olyasmi miatt is, hogy neves művészek — miért — miért nem — távolmaradtak a tárlattól. Valami ilyesmi tapasztalható a most nyitva tartó IX. Délalföldi Tárlaton is. Mennyiségben és színvonalban nincs különösebb baj, legalább is, ami a táblaképeket illeti, ám ami a szobrászatot, az éremművészetet, a grafikát és a kerámiát illeti, azt bizony szó érheti. Csak a jelenséget szeretnénk érzékeltetni, — az okok kutatása már nem a mi feladatunk...

A festményanyag megtekintése sok örömet okozhat a nézőnek. Két megye — Békés és Csongrád — alkotói színes, változatos anyaggal vonultak fel. És mindjárt elöljáróban hadd említsünk meg egy *nem csak kedves, de politikumot is magában foglaló* jelenséget: az anyaság ábrázolásának szembetűnését. *Fodor József*, *Fontos Sándor*, *Novák András* és *Zoltánfy István* nyúlt szerencsés kézzel ehhez a témához és különböző címeken (*Anya*, *Anyaság*, *Várandós asszony*, *Ünnep*) örökítette meg a nép és nemzet jövőjének egyik fontos tényezőjét. Fodor képépítése, Fontos kolorítja, Novák realizmusa — azt hisszük — sokaknak elnyeri tetszését.

A már említett néhány festményt is beleértve, a vásárhelyiek és „rokonhangjaik" alkotják a IX. Délalföldi Tárlat gerincét. A csekély színvonalbeli különbséget mutató alkotások között is néhánynak kiemelése indokoltnak látszik. Ilyen például *Németh* József nagyon erőteljes *„Pihenő munkás"*-a, *Dér* István gondolattal telített *„Galambját sirató fiú"*-ja, *Csikós* András közelmúltban már látott *„Tavaszi föld"*-je. Feltűnhet *Almási Gyula* Béla tiszta színekkel festett *„Munkába indulók"*-ja és *Fejér* Csaba kedves *„Piri"*-je. *Zombori* László képeiben bizonyos érés tapasztalható, *Szalay* Ferenc kisképe (*Szék — drapériával*) tetszetőssége mellett — remek munka. *Hézső* Ferenc *„Fára mászok"*-ja kedves életkép. *Tokácsli* Lajos (*Csendélet*) és *Jellinek* Rozália (*Fikuszos csendélet*) műfajon belül hordoznak értéket. *Lipták* Pál és *Koszta* Rozália a Békés megyeiek erősségei.

Örvendünk néhány olyan festő (*Veress* Mihály, *Szűcs* Árpád, *Novák* András, *Domby* Lajos stb.) jelenlétének is, akik nem vallják ugyan az alföldi realizmus hagyományain épülő piktúra kritériumait, de köztünk élnek és dolgoznak. Ha nem is értünk egyet velük, jó látni munkásságukat, véleményt formálni festői világukról.

NOVÁK ANDRÁS: ANYA

Ha összességében el is marasztaltuk a szoboranyagot, említésre méltó azonban *Tóth* Sándor *„Várakozás"* című vörösmárványa, az iparművészeti tárgyak közül *J. Balog* Tünde *„Erdei Ferenc epitáfiuma*, a grafikai anyagból *Kopasz* Márta *„Brecht illusztráció"*-ja.

SZABÓ ENDRE

Az idei tanácsválasztá

Újabb lépést teszünk a szocialista demokrácia fejlesztése érdekében

Apró Antal felszólalása

Bevezetőként Apró Antal a most megválasztott megyei tanácsoknak, az egész testületnek, a megyei tanács bizottságainak, a most megválasztott megyei, városi, járási népi ellenőrzési bizottságoknak, a megválasztott népi ülnököknek átadta a párt Központi Bizottsága, az országgyűlés és a kormány, valamint a Csongrád megyei pártbizottság elvtársi üdvözletét, gratulált a megválasztottaknak, és munkájukhoz a következő négy évben is új sikereket kívánt. Beszédében a következőket mondotta ezután:

— Alig egy hónap telt el a választások óta. Most alakulnak meg az országban a megyei tanácsok, de máris lehet látni, hogy *helyesnek bizonyult megváltoztatni a helyi tanácstagok általános választásának időpontját.*

Központi Bizottságunk nemrégen vizsgálta meg a tanácsválasztások eredményét, s megállapította, hogy *a tanácsválasztás belpolitikai életünk jelentős eseménye volt.* A választások politikai és szervezeti előkészítésében az állampolgárok, párttagok és pártonkívüliek széles köre vett részt. Az is megállapítható, hogy *a választási kampányban nagyon mélyreható politikai felvilágosító munka folyt az országban.*

A szavazás eredménye azt bizonyítja, hogy *a választásokon nagy volt az aktivitás.*

zetésében folytatott aktív munkájukat.

A választásokon 2156 helyi és 89 megyei tanácstagot választottak meg. A megválasztottak 78,4 százaléka régi tanácstag, 21,6 százaléka pedig most vesz először részt a tanácsok munkájában. Külön meg szeretném kérni a régebbi tanácstagokat a megyénél, a városoknál és a községeknél is arra, hogy *segítsék munkájukban az új*

A megyei tanácsoknak *sajátos szerepük van tanácsrendszerünkben* — közvetítik a központi célkitűzéseket, és biztosítják a helyi tanácsoknál a jogszabályok, a központi feladatok végrehajtását. Kiemelkedő funkciójuk továbbá az is, hogy az együttműködést kialakítsák a nem tanácsi szervekkel, és ellássák a helyi tanácsok támogatását és ellenőrzését.

A tanácsi bizottságoknak már az előző választási ciklus tapasztalataiból kell kiindulniok és aktívan kell részt venniök a tanácsülések előkészítésében, a tanácshatározatok végrehajtásának ellenőrzésében.

A most megválasztott tanácsok jó munkájához *megvan az országban a kedvező politikai hangulat,* a kedvező gazdasági helyzet — hangsúlyozta a Politikai Bizottság tagja. — A megye gazdálkodása is évről évre javulást mutat. A Csongrád megyei tanács negyedik ötéves fejlesztési tervében *4,6 milliárd forint* felhasználása van előirányozva. Egy ilyen hatalmas összeg ésszerű felhasználása *nagy szervezettséget kíván a végrehajtó bizottságtól.* Tudjuk, hogy sok probléma, nehézség is felmerül a tervek végrehajtása során. Azt is tudjuk, hogy *nem minden igényt tudunk kielégíteni.* De aki tárgyilagosan akarja megítélni a megye fejlődését a két választás

M. Novák András, festő

Szerepel az Ernst Múzeum-ban.

Haranghó Márta: Stúdió '71

2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1971. dec. 8.

M. Novák András

Bemutatott művei:

„Árvíz után", olajtempera, 80 x 122 cm.

„Légiparádé", olaj, tempera, 120 x 138 cm.

Rozványi Mária: Studió 71.

Budapest, 1971.

M. Novák András

„Árvíz után" a Lépe emlékve

– szerepel a „Studió 71" kiállításon az

Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 december 10

4. old.

M. Novák András festő

Tájei szerepelnek a „Studió 71"

Kiállításon az Ernst Múzeumban

Népszava 1971 december 12

9. old.

M. Novák András, festő

Szeresel az Konst Múzeumban.

(„a mesterek hatása nyomasztó")

P. Szűcs Julianna: Stúdió '71

7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 15.

M. Novák András

a Stúdió galéria idei kiállítási programjában szerepel a művész bemutatkozása.

Nagyrád, 1943. ápr. 3.

Novák András
festő

A szegedi Képcsarnokban lesz Novák András kiállítása június 21-július 7 között

Horváth Béla: Kiállítási naptár.
Művészet, 1973. julius 46. oldal

Vörös András
festő

"Mint a villámcsapás"
(repro)

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi műhely?
Művészet, 1973. augusztus - 14. oldal

Novák András
festő

Képein örömös álmok kertelen
elszálló képeit kívánja ábrázolni.

D.Fehér Zsuzsa: Van-e szegedi mühely?
Müvészet, 1973.augusztus - 14.oldal

M. Novák András

Rudesz stégje
o. tempera 120x90

Studio Galéria 72

Novák András

Városlőrinc repr.

XIII. Szegedi Nyári Tárlat

1972. jul.—szept.

Novák András

Kiállít Szegeden (Kárász u. 17.).

Műgyűjtő 1972/4. sz. „kiállítási naptár"

M. Novák András
festő

A művész a Stúdió vezetőségé-
nek tagja volt.

Bán András: Búcsúzok ürügyén.
Művészet, 1974. augusztus - 3 lap.

M. Novák András

Képei szerepelnek a Studió '72
Vallásos at Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1973 január 6
4. old.

Novák András:
„Mint a villámcsapás"

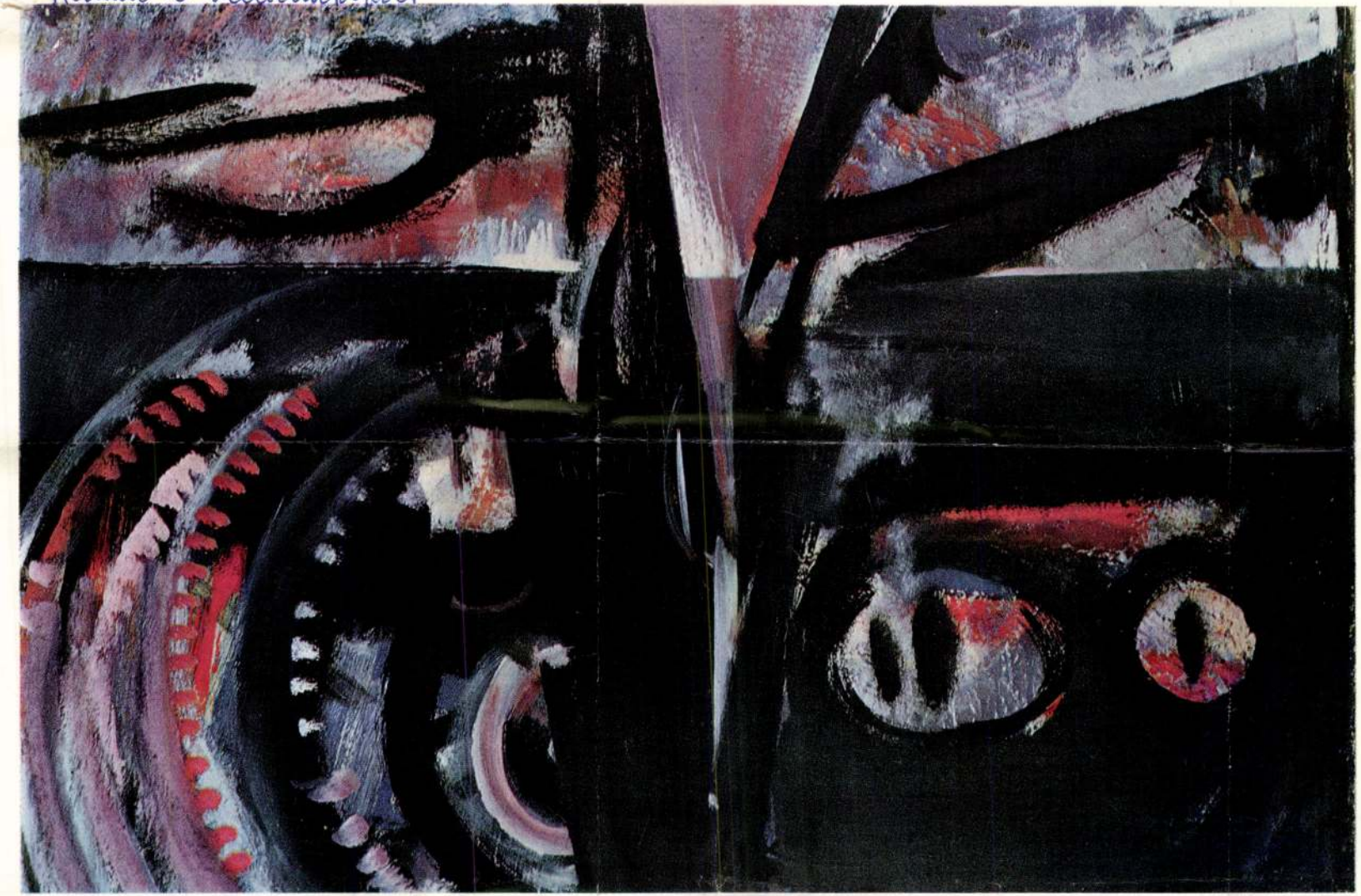

Novák András festőművész

az ötéves szegedi Művészklub
közreműködői közé tartozik.

Polnár Zoltán összeállítása.
Csongrád m. Hírlap, 1973. jún. 3.

Novák András festő

a Szegeden e hó 14-én megnyílt IX. ik Délalföldi Tárlaton „Színház" c. művével szerepelt. (emlitve).

Láttuk, ballottuk.

1943. VI. 30. [Petőfi] 22.23 ka.

M. Novák András festő

1970-ben ítélték meg a Derkovits-ösztöndíjat a kilenc művésznek, aki Szombathelyen mutatta be közös kiállításon, mire jutott 3 évalatt. Tellegsetes stílusa van. Hangulatot az „Ősz", dinamikat „Előre" számcsokrokkal láttat. (említve)

„Előre" c. (repr.)

Budai Rózsa: Derkovits-ösztöndíjasok Szombathelyen.

Életünk, 1973. 3.

Novák András festő

A IX. Dél-alföldi Tárlaton „Szinház" c. képe szerepel. (emlétre).

Rudeg Gábor: IX. Dél-alföldi Tárlat.
Népszava, 1973. jún. 29.

Novák András, festő

Torony éjjel, Anya c. képe
megemlítve.

Lacró Katalin: Kiállítási napló
XIII. Szegedi Nyári Tárlat
93-96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. Október XXVI/10

Novák András festő

A vásárhelyi találkozón szerepel.
(Anyja c. műve kiemelkedő.)

Dér Endre: Gondolatok a XVI. Alföldi és a
IX. Dél-alföldi Tárlat ürügyén 85-86.

TISZATÁJ. Szeged, 1976. július XXVII/7.

M. Novák András, festő

A Stúdió Galériában megnyílt kiállításának ismertetése. Megemlített művek: Tanya, Rianás, Előre, fiatal művész, Hurrá, Jegyverkezünk, Légi parádé.

P. Szücs Julianna: Stílusok holtterében

7.

Népszabadság, Bp 1973 szept. 28.

M. Novák András, [ ]

Kiállítása sept. 29-ig tekinthető meg a Stúdió Galériában.

— : Hallgatók 2.

ESTI HIRLAP, B.p. 1973. szept. 13.

Novák András

Nagyapa halálakor
Ősz

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Anya
Várunk!

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Bárka
Portré

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Zsúfolt napok
Szinház

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novál András

Köd
A park éjjel

Novál András kiállítása, Szegeden
1973.

Novák András

Alvó
Táj zápor után

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novál András

Napsugaras ház
Zsinagóga

Novál András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Ablakmál vónakozó

Alt

Novák András Miállítása, Szeged

1973.

Novák András

Fal az út mentén
A „KIS HÁZ" tervével

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

A tó
Süleim háza

Novák András Riálhtása, Szeged,
1973.

Novák András

Nyújtózkadó
A szerelem

Novák András kiállítása, Szeged,
1973.

Novák András

Zsidó menyasszony
Tolgyfa liget

Novák András kiállítása, Szeged,
1973.

Novák András

Csendélet
Reggel

Novák András kiállítása, Szeged,
1973.

Nord Atelier

Nord Atelier Bibliothèque, dessert
1973

Novák András

Falu széle
Család

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Tiszapart
Karácsony

Novák András kiállítása, Szegeden
1973.

Novák András

Boszorkány sziget
Kék táj

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

A talpon álló
Tavasz készül

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Vörös park
munkásol

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Vörös ház
Nyáron a fürfát

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

A művész helyiségében
Virágok

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Modell
Asztalnak támaszkodó nő

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Műterem
A hajóában vinággal

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Egy festő
Tükör előtt

Novák András kiállítása, Szeged
1973.

Novák András

Torony éjjel olaj 42 x 86 cm
Alkony —"— 60 x 105 cm

XII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – sept.

Novák András

Anya olaj 28×70 cm

XIII. Szegedi Nyári Tárlat
1972. jul. – sept.

Novák András festő

Kiállítása nyílt meg Szegeden.

— : Hl.

8.

Népszabadság, Bp. 1973. jún. 22.

M. Novák András

"Lépcsők" cimmel Vadas József számol be a Studió '72 c. kiállitásról, melyet a legfiatalabb képzőmüvészek rendeztek az Ernst Muzeumban.
A korábbi évek anyagánál jobbnak tartja a jelenlegi müveket, de még mindig nem eléggé jónak. Kifogásolja néhány müvésznél, hogy tulságosan hüséges követői, -közöttük a müvész is- "Kokas Ignác kéretlen iskolájának."
Élet és Irodalom, Bp. 1973. jan. 13.
XVII. évf. 2. sz. 12. lap.

Novák András festőművész

A szegedi Képcsarnokban nyitják meg a művész kiállitását junius 21.-én, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. juni. 16.
XVII. évf. 24. sz. 2. lap.

M. Novák András festőművész

Szeptember 12.-én nyitják meg a művész kiállítását a Studió Galériában, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 8.
XVII. évf. 36. sz. 2. lap.

ANDR.NOVAK, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott, több Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nem maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu, 1801-1864" alapján ismerjük őket.

E mesterek egyike volt:

64.- Andr.Novak, 1821. Szeben. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

M. Novák András

Szeronvége, oltempera, 82×120 cm
Rudesz stégje, -"-, 74×120

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely, 1974.

Nondor András (festő)

1975. máj-ban a szekszárdi szinyei Merse teremben kiállítása volt.

Népszava, 1975. máj. 16. 103. évf. 113 sz. 6p.

Novák András
festőművész kiállítása tegnap meg-
nyílt Szegeden a Képcsarnok Vállalat-
bemutatótermében.

Magyar Ifjúlap 1973/170

Sold.

Novák András

Az egri Rudnay Gyula Teremben Jánossy Ferenc festőművész,
a győri Képcsarnokban Dobrovits Ferenc festőművész,
a szekszárdi Szinyei-Merse Teremben Novák András festőművész rendez kiállitást.
Mindhárom tárlat megnyitója május 15.
Kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 1o.
XIX. évf. 19. sz. 8. lap.

Novák András

Az ikon p. tedm. 35×45 cm

XVI. Szegedi Nyári Tárlat
1975 Jul– Aug.

Novák András, grafikus

Rajz: Repr.

Novák András: rajza 96.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január XXIX 1.

Novák András, Jestő

Lásd: Dér István

Tandi L.: Kiállítási .... 89-92.

TISZATÁJ, Szeged. 1975. augusztus XXIX/8.

M. Novák András

festőművész a Studió Galériában állitott ki. Derkovits ösztöndijas, 1970 óta. 1968-ban végezte be tanulmányait.

Magyar Hirlap 1973/265/5

Láncz: Kiállitásról kiállitásra

Novák Antal

festőművész alkotásaiból nyilt kiállitás

május 16-én Szekszárdon a Képcsarnok
Szinyei Merse Pál termében.

Magyar Hirlap 1975 134/8

Novák András festő

A Szegedi Nyári Tárlaton szerepelnek művei. „Virágok" c. (szilitve)

Képes Krónika

1974. aug. 3. TV. 18.10 | KGyné

Novák András

1974 november-decemberben a kiskunfélegyházi Kiskun Muzeumban állitott ki a Szegeden élő fiatal festő Novák András xx, a gyakran Kecskeméten dolgozó és Pataki Ferenc grafikus.

Forrás 1975-1-93

Novák András

Részt vett a kiállításon
A katalógust ld. Alexin
Andornál

Délalföldi Tárlat I—X.
1965—1974.

Novák András

Balatoni táj, olajtemp. 43×36

7. Balatoni Nyári Tárlat
Balatoni Múzeum, Keszthely 1974.

Vonák András, grafikus

Rajz: Rajz

Vonák András: rajza 78.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január XXIX 1.

Novák András
festő

Szekszárdon a Szinyei Merse
Terembeu nyílt meg Novák
András festőművész tárlata.

— Kiállítási naptár
Művészet, 1975. május – 49 oldal.

Novák András, grafikus

Rajz: Repr

Novák András: rajza 6.

Tiszatáj, Szeged, 1975. január XXIX. 1.

Novák András, grafikus

Rajz:

Rep

Novák András: rajza

27. o.

XXIX.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január 1.

Novák András, grafikus

Rajz: Kép.

Novák András: rajza

32.

XXIX.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január 1.

Novák András, grafikus

Rajz: Repa.

Novák András: rajza

41.

XXIX

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január 1.

Novák András, grafikus

Rajz: Rep.

Novák András: rajza 95.

XXIX

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január 1.

Novák András, grafikus

Rajz! Repr

Novák András: rajz 82.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. január XXIX 1.

Novák András, festő

a Kecskeméti művésztelep kiállítását a Megyei Művelődési Központban rendezték, melyen szerepel a művész műve, melyre a fényeffektusok alkalmazása hívja fel a figyelmet: „Virágok" c. (említve)

Halász Ferenc: Bemutatkosik a művésztelep. Petőfi Népe, 1976. nov. 7.

Novák András festő

Tataki Ferenc festő, Szeged képzőművészeti életének egyik vezéregyénisége. Zoltánfi Istvánnal, Novák Andrással, Dő Istvánnal és másokkal együtt a város piktúráját felpezsdítette.

Halász Miklós: Műteremben Tataki Ferencnél, Pesti Műsor, 1976. aug. 4.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Novák András fotó
Délmagyarország Szeged

1973 JUN 22

1021

Kiállítási napló

Novák András képei

„Jó lenne, ha az emberek türelemmel és örömüket lelve a látható dologiság, az anyag ügyes vagy ügyetlen megformálása mögött, a festők szándékát keresnék." Az idézet Novák Andrásnak tegnap, a Képcsarnok Vállalat Kárász utcai bemutatótermében nyílt kiállítására hívó katalógusból való. És azért idézzük, mert jól tükrözi a Szegeden második önálló kiállításával bemutatkozó művész képekben is megírt gondolatait a művészetről.

A Budapestről Szegedre származott festő itt-tartózkodásának három esztendeje alatt új színt hozott városunk képzőművészeti életébe, s olyan impulzusokat adott, amelyek generációjának többi tagjaira is termékenyítőleg, megújítólag hatnak. Mostani tárlatán főként az elmúlt évben született műveket láthatja a közönség; olaj- és temperaképeket, olaj-collageokat és tempera-collageokat. Művei közül a *Vörös park* és a *Rácsony* című olajképeket kell elsősorban kiemelni, bár igaz, hogy a képanyagot látván, ez a kiemelés kissé igazságtalannak tűnik: valamennyi kiállított mű kitűnő festői teljesítmény. A tegnap délután megnyílt kiállítást Petri Csathó Ferenc költő adta át a tárlatlátogató közönségnek.

A válogatot
reménye me
seregszemlén
alapján részt
sági válogato

Totozoknak

1. DVSC (13.)—MÁV DAC (Győr) (3.)
A Debrecen már nem eshet ki, a Győrnek minimális-sak a feljutási esélyei.
2. DUNAÚJVÁROS (6.)—EGER (14.)
Az Eger, ha egy pontot szerez, megmenekül a kieséstől.
3. PÉNZÜGYŐR (12.)—VOLÁN (16.)
Sorsdöntő mérkőzés előtt a Volán. Veresége esetén búcsúzik az NB I B-től.
4. MISKOLC (18.)—GANZ-MÁVAG (11.)
A Miskolc már kiesett!
5. SZOLNOKI MTE (6)—DOROG (2.)
A Dorognak egy pont is elegendő a feljutáshoz.
6. BKV ELŐRE (17.)—BÉKÉSCSABA (4.)
A fővárosiak már kiestek, a csabaiak nagy formában vannak.
7. BP. SPARTACUS (15.)—VÁRPALOTA (8.)
Ha a Spartacus nem akar kiesni, győznie kell!
8. KÖRMEND (13.)—OLAJBÁNYÁSZ (1.)
Az Olajbányász már NB I B-s, a hazaiak, ha egy pontot szereznek, bent maradnak.
9. GYŐRI ELEKTROMOS (6.)—GYŐRI DOZSA (2.)
A pontosztozkodás a legvalószínűbb!
10. IZZÓ (7.)—KOSSUTH KFSE (1.)
A Kossuth már bajnok!
11. ESZTERGOM (14.)—BVSC (3.)
A hazaiak helyzete már reménytelen!
12. III. KER. TTVE (6.)—BUDAFOK (1.)
A Budafok már bajnok, a kerületiek viszont szeretnének visszavágni az őszi súlyos vereségért.
13. BCS. VTSK (13.)—SZEGEDI DOZSA (2.)
A csabaiak még megmenekülhetnek a kieséstől!
+1. GYULA (16.)—FŐSPED (3.)
Idegenben is esélyes a Szállítók!
15. KISTEXT (14.)—SZVSE (5.)
16. LÁNG (3.)—SZOLNOKI MÁV(15.)

X
X
2
1
1
2
1
X

Novák András

1021

Vasárnap, 1976. november 7.

M

Pannótervek

Egy esztendeje hirdettek meghívásos pályázatot az MSZMP Szeged városi bizottsága tanácskozó termének falát díszítő nagyméretű pannóra. Nyolc szegedi képzőművész vett részt, készített tervet e monumentális munkához. A hely és a feladat lényegéből adódóan olyan nagyméretű alkotást vártak a szegedi festőktől, mely tükrözi pártunk politikáját, kifejezi jelenünk, szocialista építőmunkánk eredményeit, épít a hagyományokra, a munkásmozgalmi örökségre s bemutatja Szeged városának fejlődését is. Lényegében tehát arra az ötvenhatvan esztendős forradalmi folyamatra utal, melynek világmérvű győzelmét, igazságát Szeged városának fejlődése is reprezentálja.

A benyújtott nyolc terv készítői közül a zsűri négy alkotót további munkára kért fel. A második fordulóban *Dér István, Novák András, Pataki Ferenc* és *Zombori László* vettek részt. Az újabb, már nagyobb méretű terveket a nyár végére kellett elkészíteni, ezután bírálta el a Képző- és Iparművészeti Lektorátus által kijelölt szakzsűri. E bizottság véleménye leszögezi, hogy mind a négy művész gondos munkát adott be, a tematikai elvárásokat helyesen értelmezték a tervek készítésekor. Külön is érdemes néhány szót szólni a négy művészről és alkotásaikról.

Dér István tervének lényege a múlt és a jelen szembeállítása az emberi kapcsolatok tükrében. Tervének döntő részét figurák, jelképpé növelt atributumok, s városképi motívumok töltik ki. Őszintén meg kell mondani, hogy e második terve tartalmában és megoldásaiban is gyengébb, mint az első elképzelés.

Novák András az első fordulóban három tervet készített. Valóban tervek voltak, jelzésszerűen és nagyvonalúan vázolt fel egy szegedi motívumokkal gazdagított felvonulást, egy erőt és folytonosságot sugárzó aktcsoportot s egy jelképekből épülő szimbolikus kompozíciót. Mostani tervén hagyományos úton jár, szinte e műfajban konvencionális témát dolgoz fel: felvonulás, ünneni hangulat, zászlók zárt, tömör szerkezetben. Kiemelkedik e mű klasszikus szimbóliumaival, szigorú rendjével, kellemes ritmusával, elevén, friss festőiségével.

Pataki Ferenc az előző terv újszerűsége után még eredetibb felfogású pályamunkával rukkolt ki. Elrugaszkodva a konvencióktól, terve vízió-szerűen utal az eszmei mondanivalókra. Nem didaktikus, mégis figyelembe veszi a hely és mondandó emelkedettséget, s mindezt elgondolkodtató erővel érzékelteti.

Zombori László régebbi tervét fejlesztette tovább. Ez az erőteljes, plakátszerű, léptékváltásokkal gazdagított, bonyolult kompozíciójú, sokfigurás alkotás a múlt, jelen és jövő szellemében fogant. Montázsai átlós szerkezetben idézik a három politikai időszak fő eseményeit. Lendületes alkotás, nagy atmoszférateremtő erővel, ám a méretek növelése mindezen erényeket nagymértékben csökkentené.

A zsűri véleménye alapján *Novák András* festőművészt bízták meg a városi pártbizottság székházába kerülő pannó elkészítésével. Az eredeti méretű terv kartonját és egy megfestett részletet jövő év március 5-ig kell elkészítenie.

Pataki Ferenc és Zombori László második fordulóra készült alkotását megvásárolják s ezek a művek közművelődési intézményeket fognak díszíteni.

Lezárult hát egy pályázat — már ami a művészek többségét érinti. Eldőlt a megbízott személye, ám bizonyosak lehetünk benne, hogy ezen a pályázaton, mely a szocialista mecénásság és a helyesen értelmezett lokálpatriotizmus szép példája volt, minden résztvevő nyert. Megmérette önmagát, felkészültségét, tudását. Olyan témában, mely sajnos, „fehér holló" képzőművészeti életünkben. S a majdani megvalósult művel, a megvásárolt alkotásokkal mindenki gazdagabb lesz, aki majd látni fogja ezeket a képeket, s netán elgondolkodik, töpreng előttük.

*

Képeinken: fönt: Novák András és Zombori László terve, alul: Dér István és Pataki Ferenc pályamunkája.

DÉL-MAGYARORSZÁG
(SZEGED)
1976 NOV 7
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-148, 340-726

„Hogyan mondjam el?”

Hír a Délmagyarországban: „Kisteleken a Vöröskereszt járási szervezetének közreműködésével a rendkívüli véradónapon — két községbeli lakos műtétjéhez — 370-en ajánlották fel segítségüket és vérüket.”

*

Élek. Az orvosok, nővérek azt mondják, ez nemcsak rajtuk múlott. Mindig a betegtől is függ, mennyire akar élni. De hiába kapaszkodom én a levegőbe, feleségembe, most már két kisgyermekembe, hiába bátorodnak fel az orvosok is az operáció gondolatához: szívműtét nincs vér nélkül, ajándékozó lelkű emberek nélkül. Persze az igazsághoz tartozik, hogy míg idáig eljutottam, a poklok kínját álltam ki.

Hogy mióta vagyok beteg? Tulajdonképpen négyéves koromban kezdődött. Skarlátot kaptam, majd szívizomgyulladást. Későn vették észre. Úgy nézzen rám, én soha nem fociztam a többi sráccal, nem fogócskáztam egy életre fölmentettek a mozgás alól. Egymást érték a reumázlázas betegségek, s aztán még kétszer kerültem a klinikára szívizomgyulladás miatt. Persze, az ember pályaválasztását is befolyásolja, hogy milyen a fizikuma. Én tanulni akartam, egyetemre járni. Ornitológus szerettem volna lenni. De ebbe is beleszólt a betegség. Leérettségiztem, aztán apám tanácsára kitanultam az órás mesterséget. S most látom csak, milyen igaza volt... Mitévő lennék most egy asztalos, vagy lakatos oklevéllel? No, de a szívemnél tartottunk. Hogy dűlőre kellett vinni a sorsát, a sorsom, azt a tavalyi novemberi megfázásom provokálta ki. Gyengélkedtem, lázam is volt, de lábon akartam kihúzni az egészet. Anyósom kis szobájából apámhoz akartunk költözni. Ehhez még némi átalakításra, festésre volt szükség. Hát dolgoztam, mert sietni kellett. Annamária már útban volt. Arra sem volt időm, hogy orvoshoz menjek. És akkor lerobbantam. Nem ecsetelem, de nagyon csúnyán. Végzetesen. Az I-es belklinikán kötöttem ki. Majd mindenki — különböző módon fogalmazva ugyan — de közölte velem, hogy meghalok.

Saját felelősségemre hazamentem én is, hadd lássam meg a kis kölyköt. Nagyon szép gyerek. A feleségem azt mondja, három hónaposan olyan, mint Gyurika volt féléves korában. Szóval, augusztus 16-ra visszarendeltek. Olyan állapotban voltam, hogy elém rakták a nyilatkozatot, írjam alá, beleegyezem a műtétbe. Most vagy soha: utolsó lehetőség, hogy életben maradjak. És akkor aláírtam. Eltökéltem, lesz, ami lesz, nem izgatom magam. A sebészeten már nem gondoltam semmire, csak néztem a mennyezetét, vasággal eltompultak az érzékeim. Nem érdekelt, mi zajlik körülöttem, nem reagáltam semmire. Megadtam magamat. Az ágyamnál sürgölődő emberek vi-

az elrongálódott szívbillentyűt ugyanolyan műanyag „alkatrészszel” pótolták. Délután 4 óra elmúlt, amikor az intenzív osztályra vittek. Állítólag ébresztgettek, de erre nem emlékszem. Újból vér kellett akkor, alig négyórás, friss vér. Nem is értem: volt. Annyi, amennyi szükséges. Nekem, Temesi György kisteleki órásmesternek. Amikor az intenzív osztályról kihoztak, többször nagyon rosszul lettem; kiesett a szívem a ritmusból, elvétette a lépést. Rossz érzés, kutya-rossz, de az is, amikor injekciókkal akarják megtanítani a rendre.

Feleségem gyakran meglátogat, ilyenkor sógor-koma-jóbarát vigyáz a kicsikre. Jaj, csak már velük lehetnék én is! Ha sokáig itt kell még maradnom, ez a levegő betegít meg. Amióta megmondták, beszélhetünk a hazamenetelről, magasabb lett a vérnyomásom. Már álmodozom, hogyan töltöm majd el a napokat. Másfél évig persze pihennem kell, nem szabad dolgoznom. Pedig már hiányoznak az órák is. Hosszú idő után először levettem ezt a klinikai gúnyát, bebújtam a farmerembe, amikor meghívtak és elengedtek a kábelgyár véradó-vértkapó találkozójára. Vizsgáztam én magam előtt is: tudom, mire vagyok képes. Ötórás fennlétre már vállalkozik a szívem.

Annyiszor elképzeltem már az utóbbi napokban, milyen lesz a megérkezés. Ne higgye, hogy egyedül a családdal való találkozás izgat. Megyek majd az utcán, és ha szembejön velem valaki, csak az jut az eszembe: talán neki is köszönhetem az életemet. És akkor nagy mondjam meg, és az utánajövőnek, a következőnek, mind a 370 kistelekinek, mit érzek irántuk. Itt a klinikán már azt mondják, rögeszmés vagyok, mert 370 levelezőlapot megírni képtelenség. Annyi szent, addig nem megyek haza, — márpedig ha valamit szeretnék, az a hazatérés —, amíg ezt a dolgot el nem rendezem. Értse meg. Kisteleken születtem, ott tanultam, ott dolgoztam, onnan nősültem, és onnan

Novák András.

Novák András:
Tehetetlenség, olaj

Művészet, 1946. 2.

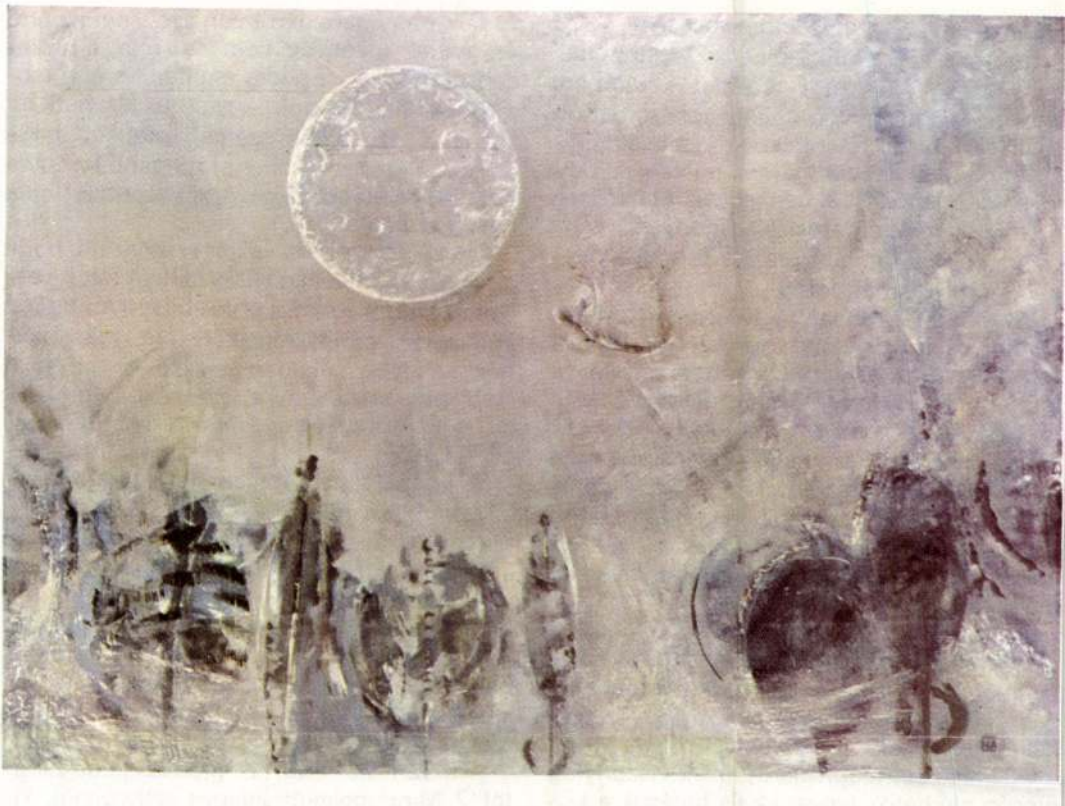

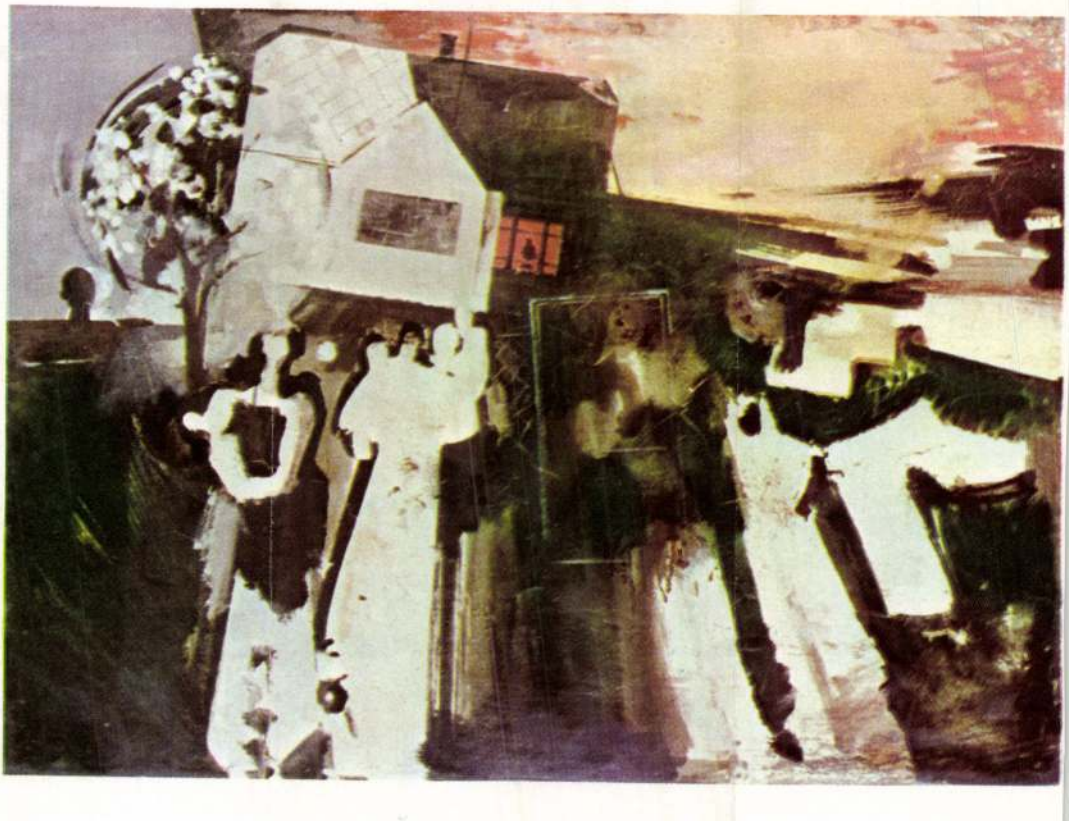

Novák András:
Bádogkastély, olaj
(fotók Hernádi)

Nyitott kapu – nehéz indulás

A MŰKERESKEDELEM ÚJ GRAFIKAI VÁLLALKOZÁSA

Néhány művész kezdeményezésére 1975 májusában új grafika-eladási „kategória" létesült a Képcsarnok Vállalat keretében. Neve: „kis példányszámban sokszorosított grafika", házi rövidítésben „kispéldányszámú" grafika. Ez a magyar műkereskedelmi kategória az 1969-ben megszűnt és régen a Dürer-teremben árusított „igényes", vagy „kiemelt" kategóriájú grafika utóda, lényegében azonban új dolog.

Az elmúlt években a Képcsarnok alapvetően csak kommersz grafikák eladásával foglalkozott. A hajdani Dürer-terem igényes látogatói leszoktak a vásárlásról, közvetlenül művészekhez nemigen fordultak. Az 1971 óta készült nem kommersz grafikákat a ritka hazai kiállításokon vagy külföldön, a nemzetközi grafikai biennálékon lehetett látni, vásárolni szinte seholsem, mert a kiállítási árakat csak közintézmények voltak képesek megfizetni.

Fontos volt tehát egyfelől a felgyűlt nyomtatott grafikák kibocsátása a műtermekből – a szükségesség tudata ismét serkentőleg hathat a munkára –, másfelől meg kellett teremteni a lehetőséget arra, hogy a kiállításokon megismert művek viszonylag olcsón elérhetők legyenek és hatásuk a közönségre közvetlenebbé váljon.

Az új lehetőség azonban nehezen megy a köztudatba. Sem az érdekelt alkotók nem tudják pontosan, miről van szó, sem az értő és gyűjtő közönség nem tud róla, a szélesebb közönséget pedig említeni is alig merem. A Képcsarnok egyelőre kísérletként kezeli a „kispéldányszámú" grafikát, nagy üzletet nem vár tőle, propagandára nem költ, külön eladóhelyet, grafika-butikot nem létesít számára.

Nehéz az indulás, és nem valószínű, hogy ez pusztán a felvilágosítás hiánya miatt van. Nehéz kibontakozni az évek óta egyöntetűen kommersz grafikakereskedelem masszájából, amelybe sokan már bele is törődtek. Nehéz keresztülvinni a változást még akkor is, ha az pozitív, és úgy látszik, a kapu nyitva áll.

A kis példányszámban nyomtatott grafikák zsürizése májusban kezdődött és havonta egyszer történik. A zsüri várja a műveket, a négy év felgyülemlett termését, de alig jön valami.

Nem léteznének olyan grafikák, amelyeknek közönséghez juttatását ez a zsüri és ebben a műkereskedelmi kategóriában vállalta? Dehogynem, kiállításokon, műtermekben magam is sokat ismertem meg.

Mi várható ettől a grafika-„kategóriától"? Mindenekelőtt magas színvonalú, kísérletező, azaz a tradicionális technikákat szabadon alkalmazó, új technikákat használó művek. Köztudott, hogy igen tág ma

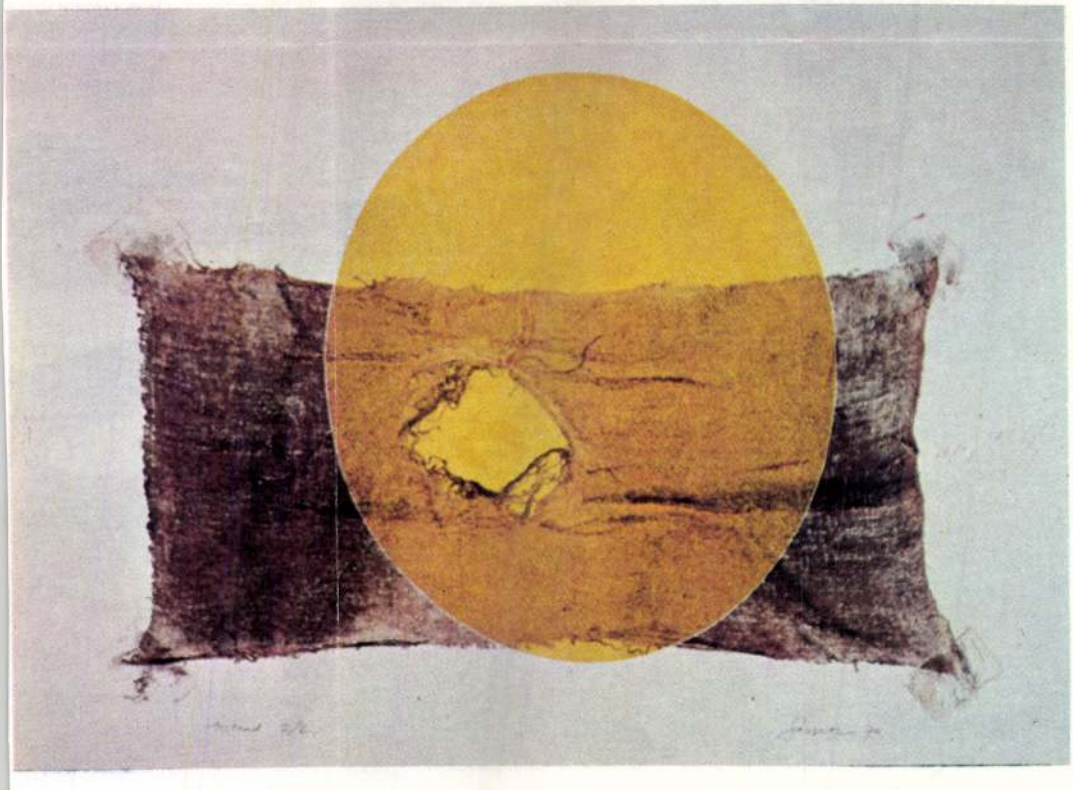

Gáyor Tibor: Kötelék,
anyagnyomat, 36×52 cm, 1970

Novák András festő [Szeged]

A Szegedi Nyári Tárlaton szerepel a művész „Csendélet" c. műve [említve].

Pr. Z.: A XVII. Szegedi Nyári Tárlat erényei és gondjai.
Csongrád Megyei Hírlap, 1976. aug. 1.

Novák András

Szabadban dec. 14-én nyílik meg a szegedi képzőművészek közös kiállítása, melyen művei szerepelni fognak.

Magyar Szó, 1975. dec. 5.

Novák András

Oratórium

Szeremi Pál: Novák András
Művészet, 1976. február – 24 oldal

eppen nálunk, akik a gazdag hazai hagyományokra támaszkodva és azon buzdulva rendezzük a biennálékat, hogy ezzel is éleszszük a műfajt, nálunk ez a klasszikus eljárás nem gyakorlott. A hagyomány ápolása és a jelenlegi helyzetünk miatt is szükséges, hogy ezt az elejtett fonalat újra felvegyük. Ez megújítólag hathat a monumentális plasztikára és az összes többi szobrászati ágra is. Talán még az is elérhető, hogy az üzletekben a sokszorosított műanyag szobor helyét a valódi bronz foglalja el (amit most részesülnek a nemes anyag adta örömben, akiket a jelenlegi műanyag nem ingerel a birtoklásra. Szükséges azonban egy olyan központi műhely felállítása, ahol ezt a módszert gyakorolhatnák maguk a szobrászok is. A kőbányai bronzöntő terveztetésekor határozott ígéret hangzott el egy viaszöntő műhely létrehozására, amelyet azóta is várunk. Ez irányban a szakma és a hivatalos irányítás jobb együttműködésére van szükség.

MÉSZÁROS MIHÁLY

Novák András, festő

Képzőművészek a szegedi gyárakban

A *Kenderfonó és Szövőipari Vállalat* szegedi központjában kedden három szegedi festőművésszel egy évre szóló szerződést írtak alá. E szerint az alkotók — *Cs. Pataj Mihály, Novák András* és *Zoltánfi István* — a Magyar Kenderipar három szegedi gyárában rendszeres vendégek lesznek az idén. Üzemi kiállítások rendezésével, előadások tartásával segítik a Kenderfonógyárban, a Kenderszövőgyárban és a Jutaárugyárban a szocialista brigádtagok, a fiatal munkások képzőművészeti ismereteinek gyarapítását; hozzájárulnak a műhelyek esztétikus környezetének megteremtéséhez is. A vállalat *művészeti alkotások vásárlásával* is segíti a művészek tevékenységét.

A szegedi városi tanács kezdeményezésére a közeljövőben *további üzemek lépnek hasonló kapcsolatra a városban élő képzőművészekkel.*

művének a szegedi gyárakban

9.

ADSÁG, Bp. 1976. jan. 7.

Novák András

Novák András:
Tehetetlenség, olaj

Művészet, 1976. 2,

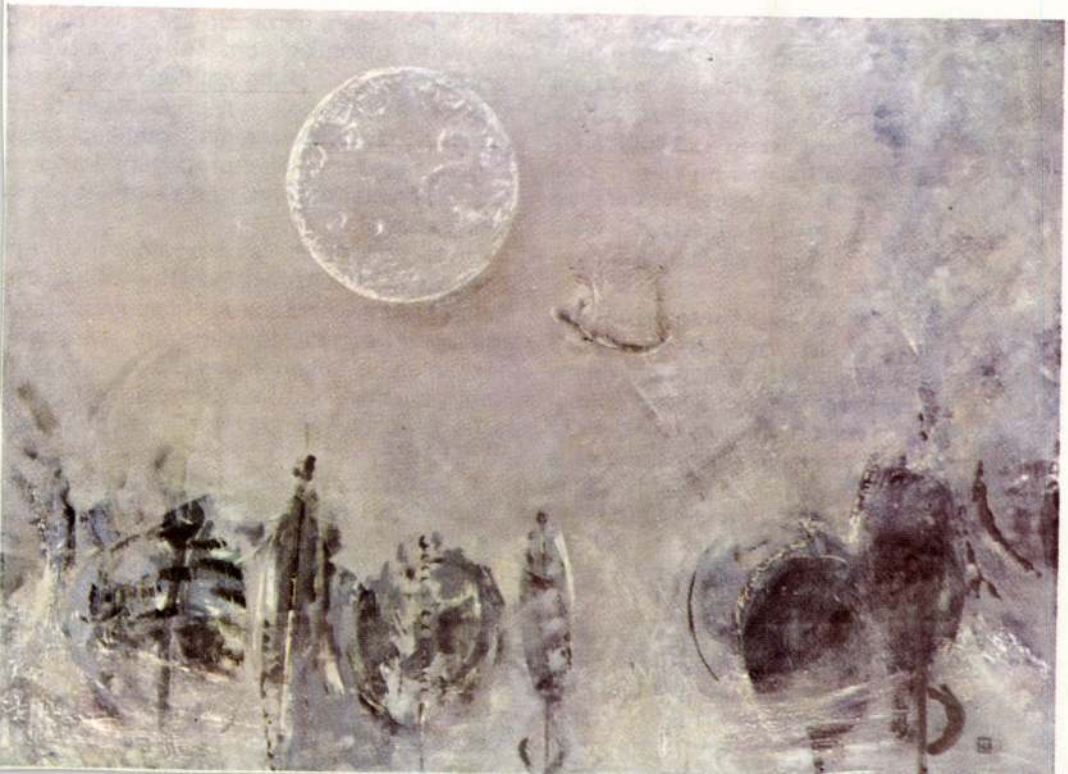

Nyitott kapu – nehéz indulás

A MŰKERESKEDELEM ÚJ GRAFIKAI VÁLLALKOZÁSA

1021

Néhány művész kezdeményezésére 1975 májusában új grafika-eladási „kategória" létesült a Képcsarnok Vállalat keretében. Neve: „kis példányszámban sokszorosított grafika", házi rövidítésben „kispéldányszámú" grafika. Ez a magyar műkereskedelmi kategória az 1969-ben megszűnt és régen a Dürer-teremben árusított „igényes", vagy „kiemelt" kategóriájú grafika utóda, lényegében azonban új dolog.

Az elmúlt években a Képcsarnok alapvetően csak kommersz grafikák eladásával foglalkozott. A hajdani Dürer-terem igényes látogatói leszoktak a vásárlásról, közvetlenül művészekhez nemigen fordultak. Az 1971 óta készült nem kommersz grafikákat a ritka hazai kiállításokon vagy külföldön, a nemzetközi grafikai biennálékon lehetett látni, vásárolni szinte seholsem, mert a kiállítási árakat csak közintézmények voltak képesek megfizetni.

Fontos volt tehát egyfelől a felgyűlt nyomtatott grafikák kibocsátása a műtermekből – a szükségesség tudata ismét serkentőleg hathat a munkára –, másfelől meg kellett teremteni a lehetőséget arra, hogy

tudják pontosan, miről van szó, sem az értő és gyűjtő közönség nem tud róla, a szélesebb közönséget pedig említeni is alig merem. A Képcsarnok egyelőre kísérletként kezeli a „kispéldányszámú" grafikát, nagy üzletet nem vár tőle, propagandára nem költ, külön eladóhelyet, grafika-butikot nem létesít számára.

Nehéz az indulás, és nem valószínű, hogy ez pusztán a felvilágosítás hiánya miatt van. Nehéz kibontakozni az évek óta egyöntetűen kommersz grafikakereskedelem masszájából, amelybe sokan már bele is törődtek. Nehéz keresztülvinni a változást még akkor is, ha az pozitív, és úgy látszik, a kapu nyitva áll.

A kis példányszámban nyomtatott grafikák zsürizése májusban kezdődött és havonta egyszer történik. A zsüri várja a műveket, a négy év felgyülemlett termését, de alig jön valami.

Nem léteznének olyan grafikák, amelyeknek közönséghez juttatását ez a zsüri és ebben a műkereskedelmi kategóriában vállalta? Dehogynem, kiállításokon, műtermekben magam is sokat ismertem meg.

Novák András:
Oratórium, olaj

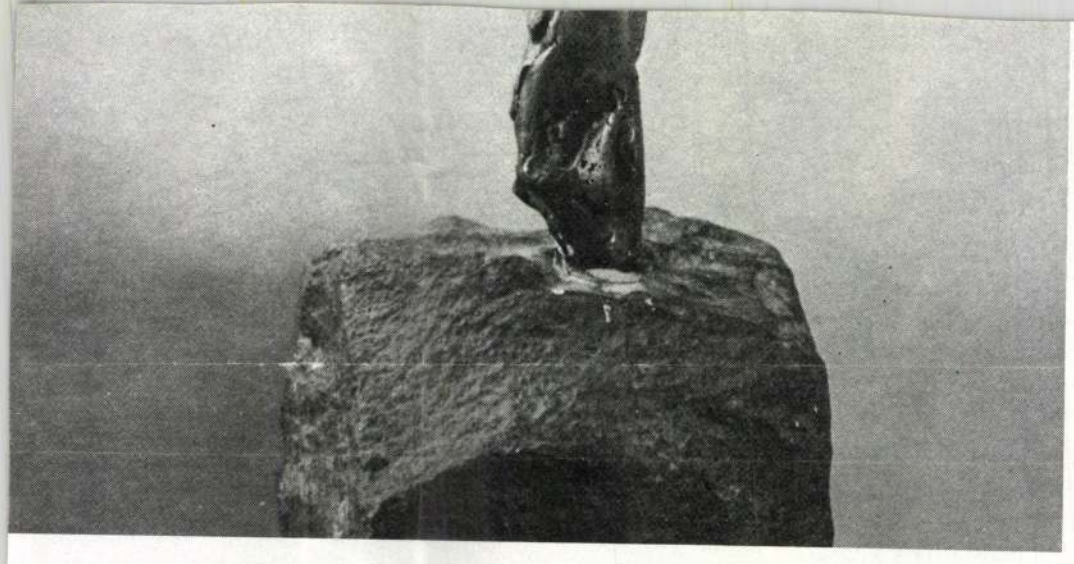

észrevehetjük. Sok országban már a közép-iskolában megtanulják a növendékek a *cire perdue*-t. Ezt nálunk is már az oktatásnál kellene megalapozni, hogy a felnövő generáció minden fajta technika nyelvén önállóan beszéljen. A kisplasztikai biennáléink megmutatták, milyen nagy skálán lehet ezzel az anyaggal és módszerrel játszani. És akkor éppen nálunk, akik a gazdag hazai hagyományokra támaszkodva és azon buzdulva rendezzük a biennálékat, hogy ezzel is éleszszük a műfajt, nálunk ez a klasszikus eljárás nem gyakorlott. A hagyomány ápolása és a jelenlegi helyzetünk miatt is szükséges, hogy ezt az elejtett fonalat újra felvegyük. Ez megújítólag hathat a monumentális plasztikára és az összes többi szobrászati ágra is. Talán még az is elérhető, hogy az üzletekben a sokszorosított műanyag szobor helyét a valódi bronz foglalja el (amit most oly nagy igyekezettel próbálunk utánozni), és talán nem is sokkal magasabb áron. Így lesz majd kereslete a kisplasztikának, nemzetközi rangja és olyan változatos csillagképet fog mutatni a szobrászat egén, mely mindenfelé figyelemre méltó lesz. Következményképpen egy teljesebb műgyűjtő mozgalmat is el lehet képzelni, amikor azok is részesülnek a nemes anyag adta örömben, akiket a jelenlegi műanyag nem ingerel a birtoklásra. Szükséges azonban egy olyan központi műhely felállítása, ahol ezt a módszert gyakorolhatnák maguk a szobrászok is. A kőbányai bronzöntő terveztetésekor határozott ígéret hangzott el egy viaszöntő műhely létrehozására, amelyet azóta is várunk. Ez irányban a szakma és a hivatalos irányítás jobb együttműködésére van szükség.

MÉSZÁROS MIHÁLY

Mészáros Mihály:
Kis Ikarusz, bronz, 18 cm
(fotók Tahin)

1977.I.29. 12,00 N.

Déli Krónika

- Szegeden holnap nyilik a képzőművészek téli tárlata. És ezzel de folytassa a Tisza parti városból Várkonyi Balázs.

- Holnap, mint sokéves történetében minden megnyitót követően megkezdődik a vita, szükség van-e erre? Arra üdniillik, hogy sikeres és kezdő, hivatásos és amatőr együtt, egy falon mutassa fel munkája eredményét. Egy biztos, Mig a szakemberek vitatkoznak a neves alkotók készséggel vállalják a nem mindenben hálás szerepet. És az amatőrök is az összehaonlitás felelősségét. A végeredmény szélsőséges szinvonalu alkotások. Mégis ami értelmet ad ennek, az éppen az előbb emlitett, az amatőröket szoritó kényszer, amely a tehetséggel kiegészitve például a Bartók Béla Müvelősi Központ sokszorositott grafikai lapjaink és még néhány fiatal alkotónak a munkáiban figyelemreméltó eredményeket szül. Megláthatő az is, hol tart, mire képes ma az utánpótlás. A szegedi festészet legelismertebb képviselői többek között Novák András, Pataki Ferenc, Zoltánfi István, Zombori László, Winkler László számára ez a kiállitás láthatóan a többi, talán rangosabb bemutatóktól sem kevésbé fontos munkáik javát küldték a tárlatra. Összesen 60 kiállitó másfélszáz festménye, grafikája, kisplasztikája szűttese látható holnaptól Szegeden a Horváth Mihály utcai képtárban.

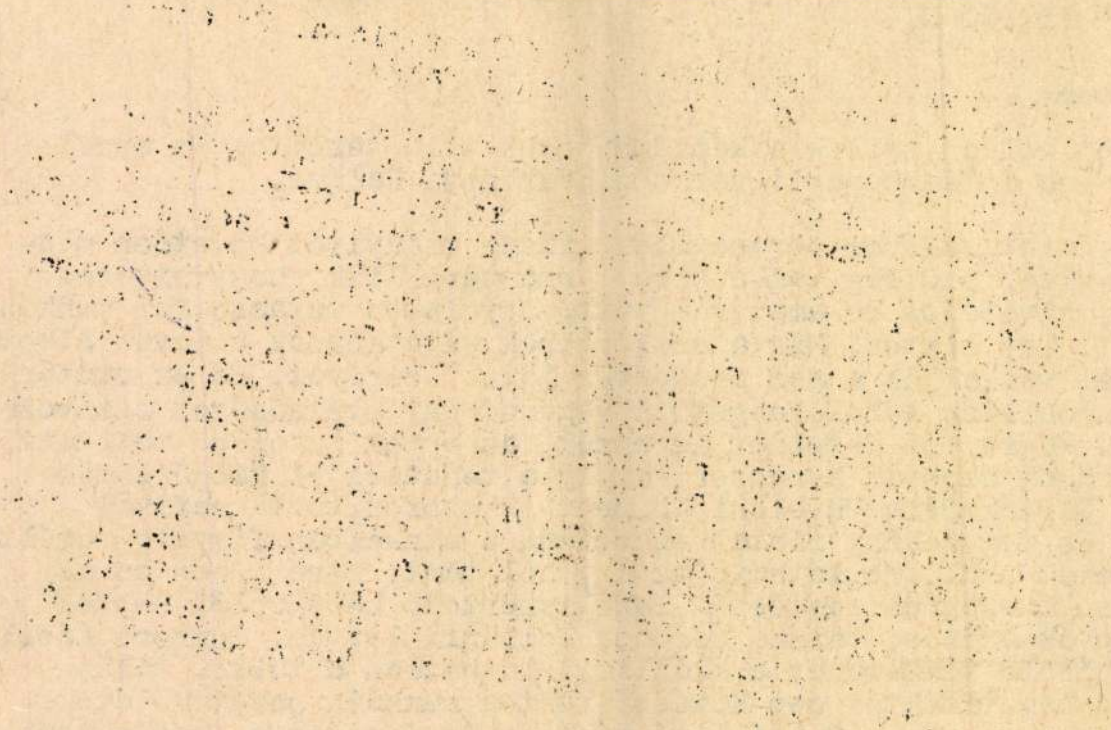

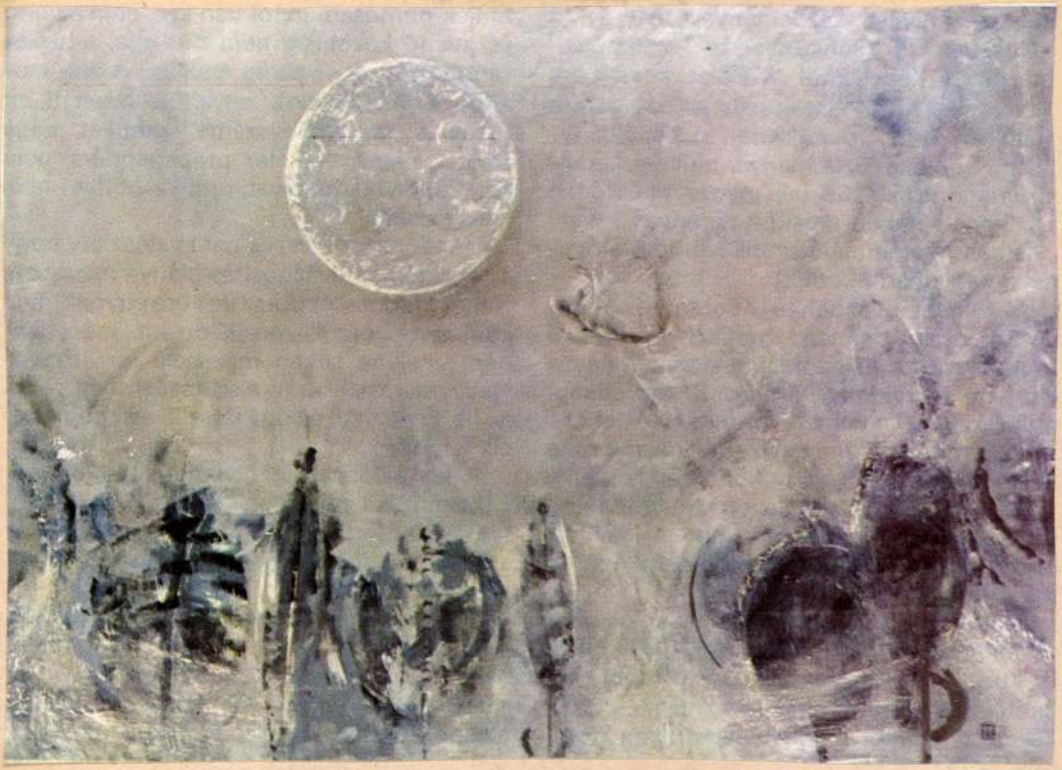

Novák András

„Tehetetlenség"

Szuromi Pál: Novák András.
Művészet, 1976. febr. – 24 oldal

NOVÁK ANDRÁS festő
Rákoskeresztur, 1936

1962-ben végzett a főiskolán Domanovszky Endre növendékeként. Tanulmányuton a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, Jugoszláviában és Hollandiában járt. 1969 óta Szegeden él. Csoportos bemutatók mellett 1967-ben a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében, 1970-ben, 71-ben és 73-ban Szegeden, 1971-ben Csongrádon és Szabadkán állitott ki. - Konstruktiv szellemben dolgozó, de a szinek kifejezőerejére épitő festő, kolorisztikus adottságai különösen jól érvényesülnek a tájfestészet területén.

Művészéletrajzok 1975

Novák András festő

A Szabadkán rendezett szegedi művészek tárlatán szerepelnek a művész művei, melyek a lírai absztrakció képviselői. Élménye a mozgás és a távolságok.

Ács József: Szegedi képzőművészek szabadkai tárlata.

Magyar Szó, 1976. I. 4.

Novák András

Novák András festészete az intellektus-
sal is szoros kapcsolatban áll. Erről
tanúskodnak a jelképes tartalmú és
visszafogott szinvilágú alkotásai.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

Női alakokból, hőrös formákból és
különböző méretből felvillantatot nap-
s aforgó motivumokból szerkesztette
„Vaktukör" című lépet

Szuroimi Pál: Novák András.

MÜVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

A „Tehetetlenség" c. műben levegővel átitatott fák és szabályosan gömbölyödő égitest között jelenik meg a lebegő-szálló figura.

Szuroimi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Sajátos zonulatot alkotnak mű-
veszetében a szinkán képek. A sza-
badtéri játékok díszletein is dolgozik
a művész.

Szurokmi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

A „Szinhár", az „Oratorium" zártabb megfogalmazású, statikus sabbak és konkrétabbak, mint műré-szekének legtöbb darabja.

Szuroimi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

A „Szülemi ház" - a c. kép az egymatba átjátszó tünékeny formák és a visszafogott sznek együttesébol egyfajta lírai expresszió - hozzonala bontakozik ki

Szurozmi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

A „Bádoghastily"-on az idillnek és a történelemnek a találkozása formálódik kiszpé. A feketébe hajló sötétekkel szemben a rózsek és fehérek villodzása látható.

Szuromi Pál: Novák András.

MÜVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A „Waposzta háromszor" c. képen mindarok a formai vívmányok rüzitődnek, amelyek eddig csak részenként jelentkezek művészetében.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A „Naponta háromszor" c. képen a
művész csupán fehete, fehér és ezüs-
tös színeket használ fel, pusztán a
harmadik szaring csillag motívumá-
ban villan fel egy vörös folt.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A művész legutóbb szülőtett szines képeit ugja a szűkebb környezet inspirálta. Ilyenek a „Csendélet" és a „Zöldág".

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A körös-félkörös formák gyakori ismétlődésére figyelhetünk fel. Ezek valamiképpen mindig az emlen lépték hordozójaként szerepelnek (Tehetetlenség, Nem mindegy) Novák Andrásnál.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

Novák András Szegeden él, 1969 óta. A szegedi alkotóház ötödik emeletén van a műterme.

Szusomi Pál: Novák András

Művészet, 1976. február – 24. old al.

Novák András

A művészhoresi az alkatának leginkább megfelelő kifejezési formákat, hogy meggyőzően beszélhessen korunk összetett valóságáról.

Szuromi Pál: Novák András.

MÜVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

1936-ban Rákoskeresztúron
született Novák András. A
Főiskolán Kmetty János, Hincz
Gyula és Domanovszky Endre
voltak a mesterei.

Szuromi Pál: Novák András.
MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

1962-ben végzett a Főiskolán Novák András és 1963-tól szere-pel rendszeresen kiállítá-kon a művész.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

Első önálló kiállítását 1967-
ben rendezte Novák András a
IX. kerületi Pincetárlaton.
1970-ben a szegedi Móra Ferenc
Múzeumban volt kiállítása.

Szuromi Pál: Novák András.
MŰVÉSZET. 1976. február - 24.oldal.

Novák András

1971-ben Csongrádon, Szegeden és Szabadkán volt tárlata Novák Andrásnak, 1973-ban a Kipcsamotban, 1975-ben a szelszárdi Szenyei Merse Pál Teremben.

Szuromi Pál: Novák András.

MÜVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Mus alis feladatot oldott meg a művész Mohácson és Sáty hőrseg-ben. 1974 óta a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanarsegédje.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Novák András festészetében jelen van egy dimenziókat kereső, magas hőfokú magatartás.

Szuromi Pál: Novák András.
MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Tagás és ellentétektől feszülő művészi világa megél élményektől, hortárse tapasztalatokból táplálkozik.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Novák András gyermekkorának
nemcsak a mesék varázsát hoz-
ta magával, de a robbanások
izgalmát is.

Szuromi Pál: Novák András.
MŰVELŐDÉS, 1976. február - 24. oldal.

Novák András

Jelentős szerepet kap Novák András
művészetében a táj is. Töltnyire a
„Föld"-re, vízre, „Nád"-ra, „Napraforgó"
-ra különböző karakterű fákra koncentrál.

Szuromi Pál: Novák András.

MÜVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A művész számára a „Jegenye" a nugkestesült idő... „akkonyat és éjjel" s velük szól amikor az „Ünnep" vídám akkordjait érzé helteti.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András

A „Nagy lúk fa" motivuma példaul úgy értelődik Novák Andrásnál egy szkaros erejű dráma főhőseivé, hogy hozben megszabadul minden felesleges és romantikus részlettől.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Novák András, festő

a Szegedi Téli Tárlaton szere-
pelnek a művész művei.

TV-Híradó.

1977. II. 3. 19.30 (Szné)

Novák András festő

Az elmúlt év nov.-ben Kilenc szegedi képzőművész kapott meghívát arra a pályázatra melynek eredményeként pannó díszíti majd az MSZMP Szeged városi bizottsága tanácstermének falát – a lap kerekasztal-beszélgetést rendezett, melyre meghívta a pályázaton részt vevő művészt is.

Dél-Magyarország (Szeged), 1976. ápr. 4.

Novák András

Dél-Magyarország (Szeged), 1946. dec. 4.

kozunk ilyen hamis alternatívákkal; hogy ne lennének egyrészről provinciális szemléletű, másrészről valóságunkat valahonnan világszintről, ne mondjam kozmopolita szemszögből néző, és valóságunktól elvonatkoztatott minta szerint is kezelő társadalomkutatók, gondolkodók, akiknek „referensz csoportja" jórészt ma is a nyugati tudományos világ. A szocialista társadalom építésével ugyan nagyrészt megoldottuk fejlődésben való történeti visszamaradottságunk legsúlyosabb következményeit. De éppen a visszamaradottság tényéből és történeti összefüggéseiből, máig nyúló hatásából adódik, hogy társadalomtudományban, és természetesen a szociológiában is vannak még akik a „csúnyácska haza" kifejezésből csak az egyik vagy a másik szót látják, és nem

eszmét és mozgalmat, amely társadalom megismerésében átalakításában „hosszú időre" lentőssé vált: a marxizmus t sadalomelméletét és a munk mozgalmat.

Kutatásainak eredményei lo kusan vezettek oda, hogy a raszti világ átalakítása csak egész társadalom átalakítás együtt történhet, hogy a falu a város viszonyának problém csak a társadalom egészén rendezésével oldható meg. Azt látta — már 1943-ban, bizon ték erre a balatonszárszói k ferencián megtartott előadása hogy a társadalom átalakítá nak vezetésére a munkásság, munkásmozgalom hivatott korábban is világossá vált m

M. NOVÁK ANDRÁS festő
Kaposvár, 1944

1968-ban fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán. 1969 óta jelentkezik a nyilvánosság előtt, egyéni tárlata 1972-ben volt a Studió Galériában. 1970-73-ban Derkovits-ösztöndíjat kapott. - Nagyméretű, szingazdag olajtemperáiban a valóság mozgásainak, változásainak festői rögzítésére törekszik, harsány, dinamikus stilusban.

Művészéletrajzok 1975

1021

MŰVÉSZET

MŰTEREMLÁTOGATÁS

Novák András műtermében

1969 augusztusa. Egy padon ül. A Széchenyi tér vízköpő halait nézi. Ösztövér és kicsit monomániás; azt magyarázza:

„Enni kell, a legfontosabb, hogy egyék az ember!"

Akkoriban jött Szegedre. A legszűkebb nadrág is lötyögött a fenekén, olyan sovány volt, hogy olyat én addig csak moziban láttam.

— Mindig babot evett — emlékszik Zombori László —, babot, konzervdobozból.

— És beszélt. A legrövidebb mondata húsz percig tartott — mondom.

— Hozzá mész?

— Aha.

Zombori széttárja a karját:

— Nem tudom, találod-e, szokása szerint száguld. Szóval, ha nincs a műteremben, akkor próbálkozz először a szabadtérin, aztán a főiskolán. Ha egyik helyen sem találod, akkor hívd fel a jutagyárat, ha ez sem megy, érdeklődj a tanácsnál, lehet, hogy ott intéz valamit valakinek...

Másnap megtalálom.

— Jöttem — mondom.

— Akkor mesélj!

— Én? Most neked kell mesélned!

Konstatálom: összezavarodtunk. Ilyen még nem volt. Novák András műtermébe, ha megérkezik az ember, felszólítják, hogy meséljen. Mindegy miről, bármiről, magáról, kap egy kávét, s beszélnie kell. Novák tesz-vesz közben, bort hoz, de nem szól. A vendégé az elsőség.

— Még tegnap a babról beszélgettünk a Zomborival.

— Szeretem — csillan fel a szeme —, jó sok füstölt hússal.

— Én nemcsak erre gondoltam...

— Tudom, hogy mire, de minek emlékezni arra. Az egészből az a lényeg, hogy mindenhez erő kell, lelki erő, meg fizikai erő. A lelki erőt a barátok adják, a környezet; a fizikait meg a kaja. Nekem tíz éve erőre, nagyon sok erőre volt szükségem.

A „Nemzetiségi és kelet-európai motívumok a régi Korunk publicisztikájában és műfordítás-irodalmában" című tanulmány alcíme szerint a csehszlovákiai Sarló-mozgalom fiataljainak a „négyországi folyóirat"-ban megjelent publikációinak földolgozását ígéri. Természetszerűleg következik ez abból a tényből, hogy a kelet-európai népek együttélésének kérdéseiben csaknem mindig a sarlósok a vitakezdők, a közvetítésre és közelítésre készek. A tanulmány azonban ismerteti a Korunk csaknem minden idevágó történeti, elméleti és politikai közleményét, s azon túl a cseh, szlovák és az ukrán műfordításokat. Vázlatszerűségével e tanulmány arra figyelmeztet, hogy e téren még igen sok a napjainkban is aktuális, történelmi feldolgozásra és értékelésre váró téma. *(Madách—Gondolat, 1977.)*

VARGA RÓZSA

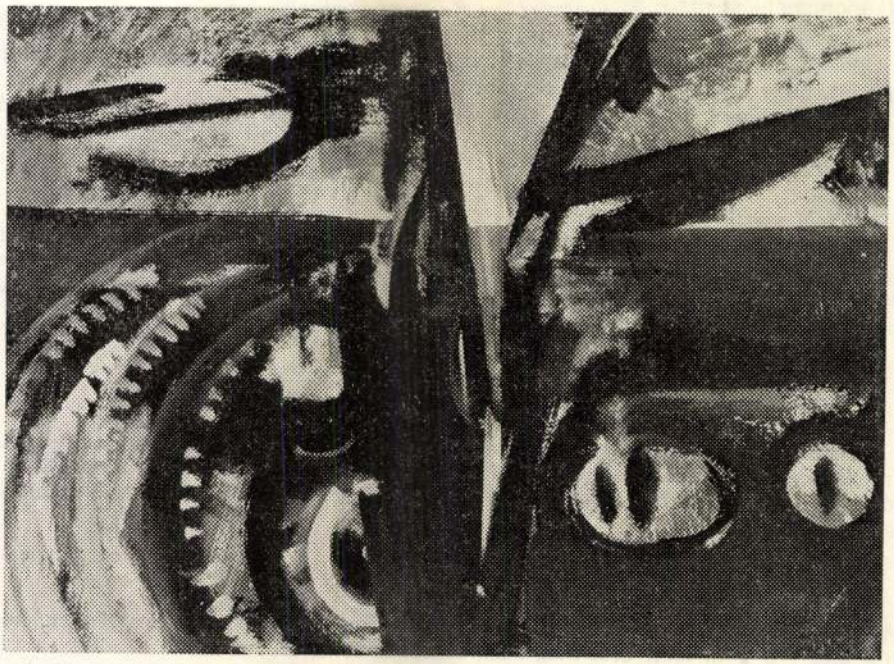

NOVÁK ANDRÁS: MINT A VILLÁMCSAPÁS

A festőállványra téved a tekintetem. Tíz esztendeje személyes holmijain kívül ez volt minden poggyásza, amivel Szegedre jött, még ágya sem volt, maga fabrikált egy priccsfélét lécekből meg laticelből.

És festett, festett monomániásan. Egyáltalán abban az időben mindent monomániásan csinált.

— Az első itt készült képednek ez volt a címe: Tehetetlenség.

— Mert a tehetetlenség ellen küzdöttem, a magamé ellen is... Sok minden volt annak előtte, válás, Pertorini-szanatórium, zűrzavar, vaksötét is, összezavarodtam.

— Ezt magánügynek tekinted, vagy leírhatom?

— Magánügynek, de leírhatod. Ez az igazság.

— Egyik kiállításod katalógusának előszavában is ezt írod: „Kutatok, az igazat szeretném tudni!"

— Az igazság mindennél fontosabb, annál csak egy fontosabb dolog van: a tisztesség.

— Három város közül is választhattál, miért éppen Szegedre jöttél?

— Mert már éltem itt azelőtt is, a főiskolára jártam, meg másért is. Talán. De ezt most már egész pontosan nem tudom.

Az egyik legszegedibb szegedi író dörmögte el pár éve hivatali szobájában (a hivatali szoba ablakából egy másik legszegedibb szegedi író szobrára látni): ez a város feldajkálja a tehetségeit, de aztán nem sokat törődik velük. Ezért aztán Szegedre nem szoktak művészek jönni, innen elmenni szokás.

— Szegedről elmenni szoktak...

— Én meg jöttem. De ha már itt tartunk, apám, azt feltétlenül írd meg, hogy én itt otthont találtam; befogadtak és elfogadtak.

— A kollégák?

— Először ők, később mások is.

— Nem mondanád el képszerűbben?

— Elmondom. Ismered például a Beck dokit. Először csak körzeti orvosunk volt, most már barátunk. Jön, vet rám vagy Ibolyára egy gyógypillantást, s ha valamit nem talál rendben, máris intézkedik, gyógyszert ír, meg ilyesmi. Aztán otthon vagyok például a jutagyárban is, ha kimegyek, nem úgy néznek rám, mint valami csodabogárra, és rettentő aranyosak velem.

— Szocialista szerződésed van a gyárral. Mit adnak ők, mit kapnak cserébe érte?

— Ösztöndíjat adnak. Cserébe engem kapnak...

— Talányos vagy!

— Talán nem is vagyok annyira talányos. Ott vagyok közöttük, beszélgetek velük, vázlatokat csinálok, képeket festek a munkájukról, meghívok brigádokat ide a műterembe, megyek a jutásokkal a tárlatokra.

— Előadások?

— Te, apám, én az elsővel annyira befaragtam, hogy arra nincs kifejezés. Vittem egy csomó diát, s megpróbáltam elmesélni egy délután a képzőművészet eddigi történetét nekik.

— És?

— Egy óra múlva ürülni kezdett az ebédlő. Mentek a buszok, még azok a buszok is elindultak, amiknek csak egy óra múlva kellett volna.

— Te?

— Le voltam törve, néhány nap múlva aztán rájöttem, hogy ezt így nem lehet. Ez nem munkásművelés, apám, ez blabla.

— Hogy kell akkor?

— Értelmesen: nem pódiumról, asztal, diavetítő mögül, hanem szemtől szembe, körbe kell ülni az asztalt, beszélgetni kell. És mondok neked még valamit, én adtam a gyárnak egy csomó képet, meg a pártbizottságra készült pannóm összes vázlatát, ott vannak közöttük, látják, és tudom, hogy sokan szeretik is a képeket, s ha már szeretik, akkor...

— Szóval, te tudod?

— Egy frászkarikát tudom, csak csinálni akarom, és szerintem így kell csinálni.

— Nehezebbet kérdezek akkor.

— Ennél?

— Érdemes?

— Ide figyelj, én erre csak annyit mondok, hogy éppen a pannóhoz kerestem vásznat, amikor a jutások ezt megtudták, addig spekuláltak, amíg meg nem szőtték a megfelelőt. Érted már, apám?

— Értem.

Lebaktatunk az ötödik emeletről; ennyi idő után megszomjazik az ember. Az utcán Cs. Velem akar beszélni. Elmondja. Látom, mindkét karja sínben.

— Ki volt ez? — kérdezi Novák.

— Brigádvezető volt, most osztályvezető.

— Ha az embert kiemelik a természetes közegéből, esik, kel, törékennyé válik.

— Ez az ember csak focizott — mondom.

— Az mindegy.

Novák sejtelmesen mosolyog, leveszi a szemüvegét, hogy lássam: a szeme is nevet.

— A rögeszméd, a közegről meg a benne való közlekedésről... Ezek szerint tart még.

— Közlekedni muszáj, szerinted nem?

— Persze, és most mindjárt elmondod még, hogy a legfontosabb, hogy rend legyen az ember körül.

— Tudod mit, apám, most nem mondom el, előbb iszunk egy sört.

A bisztró. András egy időben több képet is festett a könyöklőknél álló emberekről. Mondom neki.

— Tudod miért?

— Nem.

— Figyeld meg, milyen pozitúrában állnak az emberek a könyöklőknél, ezt megfogni: feladat. Megpróbáltam.

A bisztró ablakából a hétemeletes ház falára látni. Rajta Novák mozaikja, a Páva.

— Megengedték, hogy felszereljük — sóhajtja.

— Mit?

— Ezt a Pávát ugyanis senki sem rendelte tőlem. Megcsináltam, de tudod, a mozaik az nem arra való, hogy porosodjon a műterem sarkában, annak utcán, téren a helye.

— Fizetség?

— Ne hülyéskedj, apám, az a fizetség, hogy látják, hogy nem olyan istentelen ronda az a fal, mert van valami díszítés rajta.

— Apropó, falak. A hetvenes évek elején, amikor a tanácsnál dolgoztál, dédelgettetek ott egy tervet az építészekkel a lakótelepek szépítésére. Mi lett belőle?

— Abból semmi. Tarján ma is olyan, amilyen. De azért mégsem. A nyáron összefogtam egy csomó gyereket, aztán kivonultunk a Csillag térre, és két tízemeletes ház lábazatát a srácok befestették. Te, hogy az milyen baromi aranyos dolog... Láttad?

— Láttam. Hallottam viszont, hogy volt aki hőbörgött...

— Persze. Lecsörtetett valami pasi, és üvöltött ott egy sort, hogy van-e ehhez engedélyünk. Volt.

— Te, már egy órája dumálunk, és én még a legfontosabbat meg sem kérdeztem, jól vagy, öreg?

— Mostanában már igen. Tudod jól, hogy volt idő, egy-két év is, amikor nem voltam jól, nem ment a munka. Összezavarodtam.

— Térkép?

Novák bólint.

A térképnek története van. Hozzáfogott vagy nyolc éve egy nagyobb méretű táblaképhez, hogy pontosan miről adott volna hírt a mű, igazából nem tudtam megfejteni. Summa summarum: volt a vásznon egy légifelvételhez hasonló kép, utak,

gabonatáblák meg effélék. Bandi évekig dolgozott rajta. A kép nem készült el. Ami nekünk, barátoknak, ismerősöknek, látogatóknak tanulság volt az el nem készült térkép történetéből: a küzdelem.

— Tényleg nincs semmi bajod?

— Nincs, de valamit azért el kell mondanom neked. Hét esztendeje, igen, körülbelül annyi... Szóval, én akkor kitöltöttem a szokásos kérdőívet, mert kértem a felvételemet a szövetségbe, aztán nem is válaszoltak. Ez így ment egészen tavalyig. Én írtam, ők nem válaszoltak. Tavaly aztán írtak, s küldtek egy kérdőívet, egy újfajtát, hogy írjam le ki vagyok, hol születtem, mit festettem eddig, voltak-e, s ha igen, hol voltak kiállításaim...

— Nem tudják?

— Mit tudom én, tudják-e, tudniuk kellene, de a lényeg az, apám, hogy én nem küldtem el azt a kérdőívet.

— Bosszúsnak látszol.

— Te is az lennél. Én azért szerettem volna szövetségi tag lenni, hogy ott is elmondhassam, hogy mi a fene bajaink vannak nekünk.

— Másra nem jó a tagság?

— De. Aki szövetségi tag, annak nagyobb esélye van arra, hogy megbízást kapjon komolyabb melóra. Persze.

— Hozok még egy sört, aztán beszéljünk inkább kellemesebb témáról, a nőkről, jó?

Novák kortyol a sörből, beletúr a hajába.

— Szerinted mik lennénk mi nők nélkül, a nők tartják rendben az embert, mik lennénk a pátyolásuk nélkül?

Nem vár választ, különben is mit válaszolhatnék neki. Az életében mindig fontos szerepet játszottak a nők. Azt hiszem, hogy azért szeretik, mert van benne valami kisfiús, nyílt és csodálkozó szemekkel jár a nők között, csodálja őket, s ami még ennél is fontosabb, soha nem mulasztja el valami furcsa, más halandó számára érthetetlen metakommunikációval tudtukra is adnia ezt.

— Sűrűn festesz aktokat — mondom.

— Hiba?

Röhögünk.

— Te, én tulajdonképpen komolyan mondom.

— Én is mondhatom komolyan — mondja —, emlékezetből festem őket.

— Modell nélkül? Hol van itt a piktorság titokzatos, bársonyzakós, propellernyakkendős, barettes romantikája, még modell sincs...

— Az aktfestés, apám, két dologból van, anatómiából meg költészetből.

Eltöprengek. Igaza van. Novák tényleg költői alkat. Álmodozik, szorong, magára veszi a világ bűneit, mint Isten báránya, aztán tovább álmodik és tovább szorong, de ez nem személyes jellegű álmodozás, nem köldöknéző szorongás. Novák András költő, a költő pedig még akkor sem magára gondol, amikor azt mondja: én.

— Tanácstaggá választottak — mondom.

— Régen, miért mondod?

— Mert arra gondoltam, hogy beszélgethetnénk erről.

— Nézd, sok mindennek örültem eddig Szegeden, örültem, amikor rájöttem: hazajöttem, aztán örültem a Juhász Gyula-díjnak, annak, hogy pannót festhettem itt, hogy megtaláltam Ibolyát, hogy, hogy, hogy sorolhatnám, sőt fontossági sorrendbe is rakhatnám, amit eddig felsoroltam, de hidd el, eddig az volt az egyik legnagyobb örömöm: megválasztottak.

— Hiszel benne?

— Hiszek.

— Miért?

— Mert mindig csinálni kell valamit, tenni kell. Ezért hiszek a tanácstagságban.

— És mit tudsz elintézni?

— Nem sokat, de amit el lehet, már úgy értem pénz is van rá, meg reális dolog is, azt biztosan el tudom intézni.

— Sok munka, fáradság. Megéri? Már meg ne haragudj, öreg, de azért kérdezem, mert hallottam olyat egyik kollégádtól, hogy jobban tennéd, ha festenél ehelyett...

— Ez hülyeség. A munkára mindig kell maradjon idő.

— Marad is?

Novák összeráncolja a homlokát. Ezt olyankor szokta csinálni, amikor rengeteg mondandóját egy tömondatba akarja sűríteni. Várakozom a tömondatára.

— Hülye vagy!

Ez tényleg tömondat. El kell gondolkodnom. Teszem is. Éppen az ő példájából tudom — így fest egy nyári napja: fél ötkor felkel, kora délutánig dolgozik a szabadtéri díszletfestő műhelyében, ebédel, koraestig a műtermében teszi a dolgát, aztán még marad ideje, hogy játsszék a gyerekekkel, levelet írjon Pestre, tévét nézzen, olvasson, a barátaival vitatkozzék Rembrandtról, vagy a gyalulás helyes technikájáról —, hogy idő mindenre van. Legfeljebb energia nincs, de ez alól a megállapítás alól Novák András kivétel. Három embernek való energia szorult belé.

— Fel bírod még emelni a malomkereket?

— Fel — mondja —, csak az a baj, hogy utána néhány percig nem tudok megmozdulni. Hekszensussz.

— Az nem létezik, neked nem lehet olyan!

— Van, de nem komoly azért, nehogy megijedj, csak néha már észre kell vennem, hogy nem szabad mindennek nekirohanni, mindent arrébb tenni akarni.

— Érthetem ezt képletesen is?

— Úgy is úgy érted, ahogy akarod. Én ennyit mondtam. Csak.

— Szóval a lelki hekszensusszt kihagyhatom, dolgozol. Min dolgozol?

A hajdani egyetlen poggyász szerepét betöltő festőállványon ott a vászon, a vásznon egy építkezés körvonalai. Nézem.

— Szóval, ismét és újra építkezel?

— Aki mindenben hülye szimbólumokat keres, egyéb gonoszságokra is képes — egyébként tényleg építkezem.

Valami ilyesmit mondott azon a tavaszon is. Úgy volt, hogy megoldódzott a bocskorom. Vitt a vonat Szegedről, s vittem magammal egy sportszatyornyi fehérneműt, az írógépemet meg egy festményt.

A főbérlőm — tanárember volt, afféle régimódi — sokszor bejött a szobámba. Leült az egyetlen, még a békeidőkből származó tonettszékre, és nézte Novák Bandi képét.

— Sokáig kell nézni — állapította meg.

— Ezek ugyebár egy élet emlékei — mondta.

— Tulajdonképpen ez énrólam is szól — vélte.

— Nézze, tanár úr — mondtam neki egyszer —, én ezt a képet hoztam el Szegedről ide, mert ezt tartottam fontosnak elhozni, én többet nem tudok, meg nem is akarok mondani róla.

— Kár — mondta a tonettszéken ülve a tanár —, engem mindig érdekelt, hogy mit visznek el az emberek Robinson szigetére, ha tudják, hogy Robinson szigetére mennek.

A tanár úr megértett valamit Novák András művészetének lényegéből. Vagy csak arra érzett rá, hogyha valaki küzdve a világgal és küzdve önmagával elmond valami fontosat, az poggyász lehet Robinson szigetére? Nem tudom. Az viszont mindenképpen figyelemreméltó, amit a tanár úr akkor mondott, amikor búcsúzkodtunk:

— Tudja, rájöttem valamire. Ez a kép olyan, hogy bele lehet gyalogolni, el lehet indulni benne. Az ember odaérhet önmagához. Kár, hogy elviszi ezt a képet.

Vajon odaért-e Novák András önmagához életének ötödik évtizedében?

Rákoskeresztúron született 1936-ban. Élt Kalocsa környéki falvakban, Pest környékén, hordókat cipelt Kőbányán. Kmetty János, Hincz Gyula és Domanovszky Endre voltak a főiskolán a mesterei. 1967 óta rendszeresen kiállít. Murális munkái vannak Mohácson, Sályban és Szegeden. Tanácstag, tanársegéd a szegedi főiskolán, a Szeged étteremben ebédelget a saját képmása alatt, jelekről beszél, barátai vannak

és jelentős művei, sokszor összezavarodik, Rembrandtot emlegeti meg Melocco Miklóst. Jön, megy, itt van közöttünk. Néha meg lehet találni, néha nem. Birkózik, mosolyog. Azt mondja: hazaérkezett.

Megérkezett-e valójában Szegedre? Szegedi lett-e? Van-e egyáltalán szegediség?

Tudom róla, hogy ifjúkorában evezett. Sőt, evezős versenyző volt. Az edzője roppant módon megrémült, amikor kiderült, Bandi évek óta hajókázik a Duna közepén, de nem tud úszni.

Novák Andrásnak van egy érdekes képessége. Kitalálja, hogy mit akarnak kérdezni tőle. Most leveszi a szemüvegét, és azt mondja:

— Nem úszni kell tudni, apám, hanem hajózni. Hajózni muszáj.

PETRI FERENC

NOVÁK ANDRÁS MUNKÁJA

Jegyzetek két

Véletlen-e, hogy az „alföldi festészet" címkével ellátott törekvések — mely jószerével a vásárhelyi piktúrára redukálható — vitáink keresztтüzébe kerültek a jubileumi őszi tárlat kapcsán is csakúgy, mint az utóbbi évek soros kiállításain. A fölparázsló viták középpontjában leggyakrabban a hagyomány és korszerűség ellentmondásoktól sem mentes, feszültségeket hordozó kérdése áll. Negyedszázada sorakozik föl minden évben a vásárhelyi és a köréje csoportosuló képzőművészet „paraszt-Párizsban". Huszonöt esztendő egy kiállítássorozat történetében jelentős időszak, ezért is volt öröm, hogy a Műcsarnok lehetőséget adott a negyedszázad alatt bemutatott több mint ötezer mű javának fölsorakoztatására a Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlatok negyedszázados jubileuma alkalmából rendezett retrospektív kiállításon. Biztos vagyok benne, ez a nagyszabású tárlat vízválasztó Hódmezővásárhely eddigi és jövőbeli képzőművészete között. Kétségtelen, hogy ez a „tégelyszerep", képzőművészeti törekvés, iskola, műhely vagy szellemi kisugárzás a szocialista Magyarország talajából sarjadt még akkor is, ha eredetét Tornyaitól, Rudnaytól, Nagy Istvántól szoktuk gyökereztetni. Ez a vásárhelyi központú képzőművészet a hatvanas években teljesedett ki. Akkor találta meg az optimális kapcsolatot, a szerencsés azonosulást, a tápláló együttműködést a társadalmi változásokkal, akkor került azonos hullámhosszra a társadalmi, gazdasági, politikai, emberi mozgásokkal. Akkor ápolta és fejlesztette legmagasabb szintre sokszor hangoztatott és fölvállalt hagyományait legkorszerűbben.

A retrospektív tárlat szinte erőn felüli óriási vállalkozás volt, úgy tűnt, hogy a mindenáron való bizonyítás, az oly sokszor hangoztatott törekvések igazolásának makacs kényszere a mennyiségi szemlélet felé billentette a szervezőket, rendezőket, az elemző felmérés, az értékelő keresztmetszet elkészítése helyett. A Műcsarnok középső termeiben szinte életműveket sorakoztattak fel — a legjelentősebb alkotók szinte minden pályát meghatározó alkotása ott szerepelt: Kohán Györgyé, Szurcsik Jánosé, Németh Józsefé, Szalay Ferencé, Fejér Csabáé, Samu Katié, Kurucz D. Istváné, Patay Lászlóé, Vecsési Sándoré. Mellettük pedig válogatás nélkül sorakoztak azok a művészek, akik akár rendszeresen, akár egy-egy alkalommal kiállítottak Vásárhelyen. Így kerülhetett egymás mellé Medgyessy Ferenc és Z. Gács György, Kondor Béla és Almási Gyula Béla, Kajári Gyula és Szemethy Imre.

A retrospektív tárlat összképe a témavilágnál szűkült le. A keresztmetszet-kiállítás termeit végigjárva elsősorban tájábrázolásokat láthattunk. Az Alföld végtelen síkjának, a folyóknak és vízpartoknak, a fáknak megannyi változatát az évszakok forgóajtajának fénytöréseiben. Azután láthattunk faluszéleket, tócsákat és tanyaképeket, paraszti munkaábrázolást, ahol a krumpliszedők és kaszálók mellett megjelent a traktor és a kombájn, a jelképivé növesztett szerszám, a kimerevített pillanat mellett szimbólummá formált kompozíció. Aztán előfordult néhány anekdotikus életkép, precíz szociográfia, naturalista portré, illusztratív ábrázolás, szerkezetességre törekvés és széthulló mozaik. A tudatos, következetes és eredményes útkeresésre kevés a példa.

A retrospektív kiállítás természetesen nem egyenlő az őszi tárlatok összességével. Színvonala is más, így a megítélés sem lehet azonos az egyes tárlatok kritikai összegzésével. A legjobb műveket igyekeztek válogatni, csakhogy a már említett fő hangsúlyok mellett túl színesek, tarkák és esetlegesek voltak a mellékhangok. Relatív egység mutatkozott, kötéseit, kifejezésmódjait, formai variációit, műfajait tekintve egyaránt. A hagyomány húzóereje és az újítás elodázhatatlan feladata, az élettel együtt mozgó realizmus eszméi egyszerre vibráltak a kiállítótermekben. A legtöbb ellentmondással és feszítő gonddal a festményanyag küszködött. A grafika lépéselőnye, mobilitása vitathatatlan, a plasztika pedig lavíroz és helyét keresi a lehetőségek széles spektrumán. Mivel Vásárhelyen még mindig a festészeté a főszerep, a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1979 10

TISZATÁJ
Szeged

Novák András
festőművész

1021

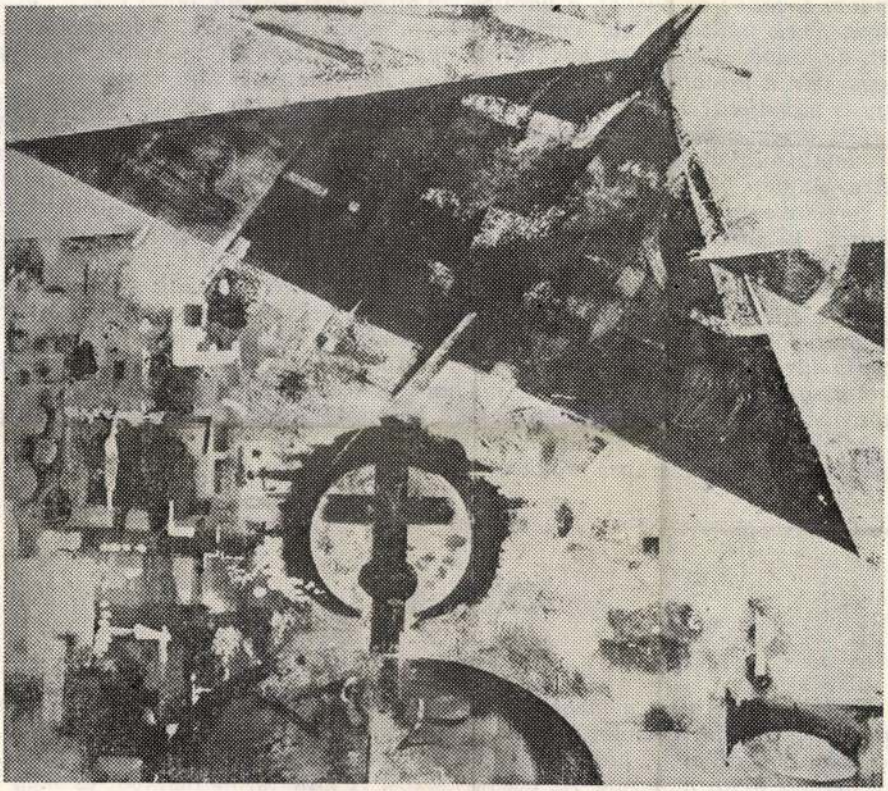

NOVÁK ANDRÁS: „NAPONTA HÁROMSZOR"

1956 november vége: egy távoli ismerős n
rjuk az utcát, ő beszél: ...„aztán kizártak a
ondom tovább; az éveket, a barátságunkat, s
dást. Évek múltán, New Yorkban már a repülőtéren várt. Megöleltük egy-
ást, de hiába. A gyerekei angolul nyafogtak: DADDYYY... Délután pedig ő
agyarázta a kisebbiknek: ...„erről már John Adams is úgy nyilatkozott"...
gy is mondjam? Engem a háború és a halál humorra is nevelt, nekem nehe-
n jött össze a párt, Alíz és John Adams. Váltsunk-e hát, merengtem, lelki
érneműt? Inkább, folytattam a töprengést, legyünk, akik vagyunk; ez nem-
k a kis nép védekező reflexe, de vérlázító módszer is, ha a csillagkonzerv-
z keresünk nyitót. A helyzet ez: függünk a kordivat szerint készült kivégző-
közön, kezünk-lábunk átverve rögeszmékkel, hogy „szebb jövő" meg „majd
utódok", s tény, hogy inkább vagyunk nevetségesek, mint tragikusak, mert
égyen mondani is) haldoklás közben a nadrágunkba vizelünk vagy (pardon)
s neveletlenséget művelünk, és sehol a római százados, hogy a mellét verve
yjon a földre: „Ez Isten fia volt!"; és nemhogy viharfelhők nem jönnek, de
mpás kirándulóidő van, s nem reng a föld, csak a mikrofon gerjed be a
nkölt gyászbeszédtől; mégis, a magunk módján mi győzünk, és délután, a
gószobában a stáb hiába adja majd a helytartó szájába a mondatunkat, azt
mondtuk, bármit is mutat (a sporthírek előtt) az evangéliumi híradó, azt
lyogos szemünk, cserepes szánk és öt sebünk mondta, hogy ÍME AZ EMBER.

XX. század

Emlékezzünk most a megszállott naivakra; a tébolyukra, hogy itt a jövő.
y percre mintha mosolyba takarhatnánk a világot: a gépeik... istenem...
g a szoknyadivat... höhö... Mit tagadjuk, kedvezőtlen a mérleg. A végső
rc helyett helyi háborúk. Az óceán koszos. A láthatáron füstköd, és még jó,
csak az. A forradalmi helycsere máskülönben előírás szerint végbement.

Novák András

NOVÁK ANDRÁS. Szegeden élő festőművész alkotásaiból rendezett kiállítást nyitottak meg vasárnap a szegedi Móra Ferenc Múzeum képtárában. A művészt szocialista szerződés fűzi szegedi nagyüzemi kollektívákhoz. Ez tükröződik bemutatott alkotásain is, melyeknek jelentős része a munkásemberek mindennapi életéből meríti témáját.

Magyar Hirlap 1981/6/2/9

Novák András, festő

L: Polgár Ildikó

–: Alkotó telep. Mezőtéron 44-46

Jászkunság, kolnok, 1981-dec- XXVII/4.

Novák András, festő

Repr.

Novák András: Festmény 45.

Jászkunsági, kolnok, 1981 dec. XXVII/4.

Novák András, festő

L: Mátis K

Gyór T: Műcsénkelen .. 75-89.

Torrás, Kecskemét, 1980 - marc - XII/3.

Novák András, festőművész

„Színház" c. /repr./ 91 old.-on

Cím nélküli munkája /repr./ 89. old.-on.

Tiszatáj, Szeged, 1979. 10.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Novák András, festő-művész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1981 FEB 8

1021

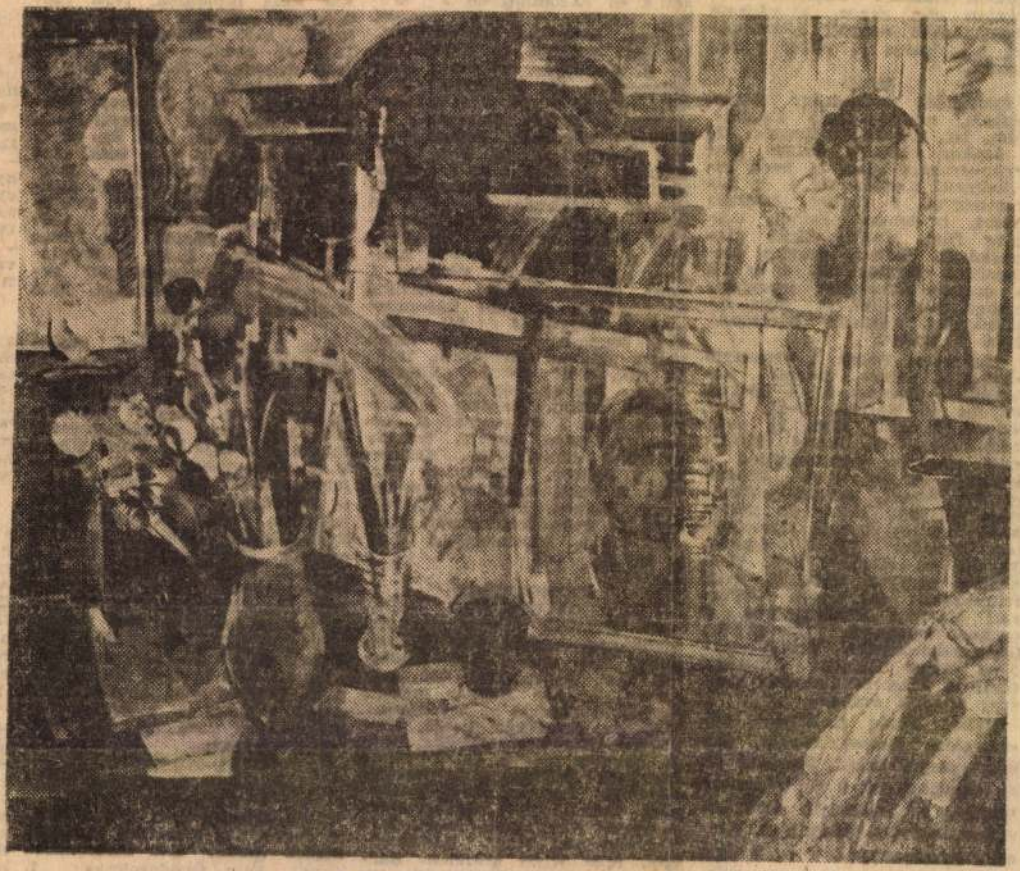

NOVÁK ANDRÁS ÖNARCKÉP

Főként északon valószínű szórványos eső, zápor. A várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma: plusz 4, plusz 9 fok között.

MOZI

Csongrád: Szabadság: Zorro. Színes, olasz—francia kalandfilm. III. helyárral! Kezdés: fél 6 órakor. Örökség. Színes, magyar—francia film. 14 éven felülieknek! Kezdés: fél 6 és háromnegyed 8 órakor. Matiné: Hahó, a tenger. Színes, magyar film. Hétfő: Hintó géppuskával. Színes, szovjet kalandfilm. Kezdés: fél 4 és fél 6 órakor. Maréknyi szerelem. Színes, svéd film. 18 éven felülieknek! Kezdés: háromnegyed 8 órakor.

Vásárhely: Béke: A versenyló elrablása. Színes, szovjet kalandfilm. Kezdés: fél 4 órakor. Psyché és Nárcisz. I—II. rész. Színes, magyar film. 16 éven felülieknek! II. Dupla helyárral! Kezdés: háromnegyed 6 órakor. Matiné: A kétéltű ember. Színes, szovjet kalandfilm. Hétfőn: Hulot úr közlekedi. Színes, francia filmvígjáték. Kezdés: fél 4 órakor. Psyché és Nárcisz. I—II. rész. Színes, magyar film. 16 éven felülieknek! II. Dupla helyárral! Kezdés: háromnegyed 6 órakor. Filmtéka (Ifjúsági Ház, Hódmezővásárhely, Zrínyi u.): New York árnyai. Amerikai film. 14 éven felülieknek! Kezdés: 6 és 8 órakor.

Makó: Vörös Csillag: Ékszerrablás fényes nappal. Színes, szovjet krimi. Kezdés: fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor. Hétfőn: A versenyló elrablása. Színes, szovjet kalandfilm. Kezdés: háromnenyed 6 és 8 órakor. Szabadság: A halál magnószalagon érkezik. Színes, ro-

délelőtt 10, délután negye fél 6 és háromnegyed 8 kor. Hétfőn: A papa m Színes, amerikai filmvígj Kezdés: délelőtt 10 órako O. S. Concorde. Színes, kalandfilm. III. helyárral! dés: negyed 4, fél 6 és há negyed 8 órakor. Novembe Sógorok, sógornők. Színes, cia filmvígjáték. 16 éven lieknek! Kezdés: 5 és 7 ór Matiné: Üzenet a meteori Színes, csehszlovák ifj film. Hétfőn: Sógorok, s nők. Színes, francia filmv ték. 16 éven felülieknek! dés: este 7 órakor. Fáklyá papa mozija. Színes, ame filmvígjáték. Kezdés: hárog yed 3, negyed 6 és fél 8 órakor. Matiné: A Tenkes kapitánya. Magyar kalandfilm. Dupla helyárral! Hétfőn: Ékszerrablás fényes nappal. Színes, szovjet krimi. Kezdés: háromromnegyed 3 és negyed 6 órakor. A papa mozija. Színes, amerikai filmvígjáték. Kezdés: fél 8 órakor. Szabadság: Hétfőn: A halál magnószalagon érkezik. Színes, román bűnügyi film. 14 éven felülieknek! Kezdés: fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor.

RÁDIÓMŰSOR
KOSSUTH ADÓ

6.00 Előttünk a vasárnap. 7.23 Élelmiszer-magazin. 8.10 Öt kontinens hét napja. 8.26 Népdalok. 8.45 A nápolyi dal száz esztendeje. 9.20 Magyar múzsa: Benjámin László költészete. 10.08 Az égszínkék korsó, Elena Cepceková mesejátéka. 10.52 A Magyar Rádió és Televízió énekkara Schütz olasz madrigáljaiból énekel. 11.14 Vasárnapi koktél. 13.00 Rázós úton — Bajor Nagy Ernő írása. 13.10 Operettdalok. 13.30 Rádiólexikon. 14.00 Miért szeretem Bartókot? A mikrofonnál Doráti Antal. 14.43 A Magyar Néphad-

kellemes pihenést!

3. MŰSOR

7.00 A pécsi körzeti stúdió szerb-horvát nyelvű nemzetiségi műsora. 7.30 A pécsi körzeti stúdió német nyelvű nemzetiségi műsora. 8.11 Magyar zeneszerzők. 8.34 Híres előadóművészek lemezeiből. 10.10 Új Zenei Újság. 11.06 Bach-művek. 13.05 Operafelvételekből. 13.56 Rádiószínház — Schwajda György: Hajnali négykor. 14.45 A kamarazene kedvelőinek. 16.03 Kis magyar néprajz. 16.08 Mahler: Dal a Földről. 17.15 Töltsön egy órát kedvenceivel. 18.15 Reneszánsz kórusmuzsika. 18.45 A magyar szépprózа századai. 19.03 Norma. Részletek Bellini operájából. 19.55 A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából. 20.25 Sztárok sztereóban. 21.15 Herbert von Karajan vezényli a Bécsi és a Berlini filharmonikus zenekart. 22.47 Zenei panoráma.

TV-MŰSOR
MAGYAR TELEVÍZIÓ

1. műsor

8.05: Időssebbek is elkezdhetik. Tv-torna. 8.10 Mindenki iskolája: Fizika (ism.). 8.45 Matematika (ism.). 9.15: Óvodásoknak: 1. Film kíváncsi, 2. A dió. 9.35 Tau

12.55 A Vel
nak döntője
műkorcsolyá
revüje (köz
Sielő világk
fiak (felvéte
'81 labdarúg
20.00 Zene
négy óra.
NSZK-film.

ÚJVID

8.00 Tv-m
Falumúsor.
9.50 Hírek.
szlovák és
Asztalitenisz
Őszi haran
film. 19.15
híradó mag
ros. 21.25 F
híradó. 22.1

ROM

9.15 Mont
tatásos gy
egészséges
életéből. 11
sárnapi al
17.45 Cara
ernyőn. 18.
csinyeké.
Román tá
tató műsor
gol játékf

M. Novák András

Kiállítás Bérsben

Magyar Nemzet 1984. V. 16.

M. Novák Ildikó
kiállítása a Csontváry-terem

Magyar Nemzet 1984. XI. 2.

M. Novák András

Szuromi Pál: Triptichon
Országos tárlatok szegeden és Vásárhelyen

Művészet, 1982. január

Novák András festőművész

A Vörösmartytéri Csontváry-teremben a Csongrád megyei festők "Tiszatáj" címmel kollektív kiállítása látható, mely három zónával Szegeden és Hódmezővásárhelyen élő művész munkásságával ismertet meg. Két éve Szegeden, ezt megelőzően a Ipesti Fészek-klubban volt kiállításuk. — A művész művei szerepelnek e kiállításon.

Tasnádi Attila: Csongrád megyei festők a Belvárosban. Népszava, 1979. jún. 8.

Nová Judit

festőművész

Kiállítás a Csontváry teremben

Pesti Műsor

1979 máj. 30.

Pattantyús Valéria: Tűnődő a Csontváry teremben.

M. Novák András

Pellionisz Valéria: Midiakúra

Kőszeg, 1983. október

M. Novák András

A szegedi táblafestészeti biennálé

Magyar Nemzet 1983. IX. 15.

M. Novák András festőművész

Pogány Gábor: Midialeírás

Művészet, 1913. április

M. Novák András festőművész

Pogány Gábor: M. Novák András

Művészet, 1983. augusztus

NOVÁK ANDRÁS

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

1982 JUL 10

1021
6

DM MAGAZIN

NOVÁK ANDRÁS DOMASZÉKI PANNÓJA

Szombat, 1982. július 10.

DM MAGAZIN

Pannók Csongrádban

A *decentralizált képzőművészeti mecenatúra*, országosan egyedülálló kezdeményezése volt két évvel ezelőtt az a kísérlet Csongrád megyében, melynek *első fordulója hét mű megszületésével* a közelmúltban lezárult. A megye községeinek *házasságkötő termeit díszítik* az itt élő alkotók nagyméretű munkával. A Délmagyarország olvasói már megismerkedhettek két megvalósult mű reprodukciójával, *Tóth Valéria* zákányszéki patinázott gipsz-domborművével és *Zoltánfi Istvánnak* a deszki tanácsházán fölállított többtételes festményével. A magazin oldalakon bemutatjuk az első forduló többi, már elkészült, és felállított alkotásait: *Németh József* hét-tételes szegvári munkájának központi darabját, *Novák András* domaszéki pannóját, *Fodor József* Mindszenten felállított faliképét, *Erdős Péter* fábiánsebestyéni és *Zombori László* nagymágocsi művét.

Sikerült és kevésbé átgondolt művek egyaránt születtek az akciósorozat első fordulójában. Nem is könnyű egyetlen témát sokféleképpen megfogalmazni. Mégis öröm, hogy a megye alkotóművészei ilyen, meghatározott tematika kapcsán összemérhetik képességeiket, tehetségüket. Ugyanakkor számot adnak arról, mi módon képesek változatosabbá tenni választott műfajukat, miként gazdagítják egy, a leginkább emberibb

M. NOVÁK ANDRÁS

Kamarazene

március 18. 18 óra
Pénzes Csilla gitárművész

április 1. 18 óra
Szilvágyi Sándor gitárművész

Zene:

március 11. *19 óra*
Ad hoc zenekar
Babits Antal – basszus klarinét;
Majoros Gyula – klarinét, furulya;
Oszi – hegedű, kaval, doromb;
Ulrich Gábor – elektronika, ütős hangszerek

Kiállítások:

február 2 – 18.
Párhuzamok –
Gáll Ádám festőművész,
M. Novák András,
Scholz Erik (1926-1995),
Végh András
Munkácsy-díjas festőművészek kiállítása

február 23 – március 11.
Poézis –
Szécsi Katalin festőművész

március 16 – április 1.
Lévai Jenő grafikusművész

Pincetárlat:

február 8 – 25.
Mozgásban –
Szentgyörgyi Erika festőművész

március 4 – 18.
1000 % csoport kiállítása
Fábián Áron, Füredi Tamás,
Hegyi Béla, Orosz Richárd,
Páhi Péter, Stark Attila,
Szabó Balázs, Terék Attila,
Vass Viki, Vörös Krisztián

március 22 – április 8.
Radó Károly festőművész

Irodalom:

március 4. *19 óra*
Középkori ír húsvéti versek
Előadók: Závory Andrea
Bran együttes

március 25. *19 óra*
Göncölszekér együttes –
megzenésített versek

Engel Tevan István

Állandó programok:

Jóga
szerdánként *18 óra*

Zeneovi
csütörtökönként 17 óra

Novák András festőinjévés 3. Folytatás

Szurony Pál: Háborgó béke. Novák András gyűjteményes kiállításáról.

3 Novák András: Álom, olaj, farost lemez, 78 × 59 cm, 1982 (fotók Dömötör Mihály)

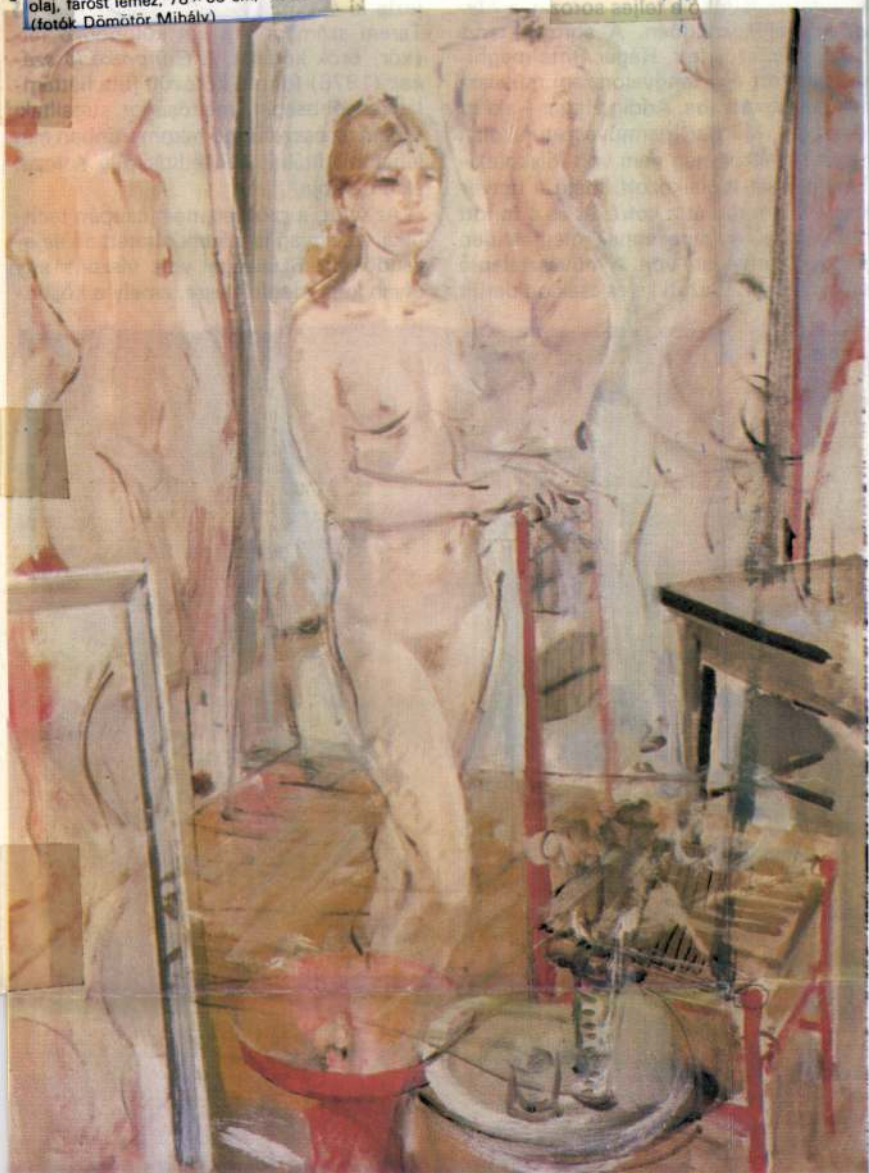

Művészet, 1987. június, 39-old.

kiállításon láthat
*ditáció*val kezd
1979-ben szüle
vást kapott egy
telepre, Kowary
Országos Magy
végzett (akkor r
batikolással fog
nes évektől tért
technikára. Any
vászon, illetve j
valaki helyett ut

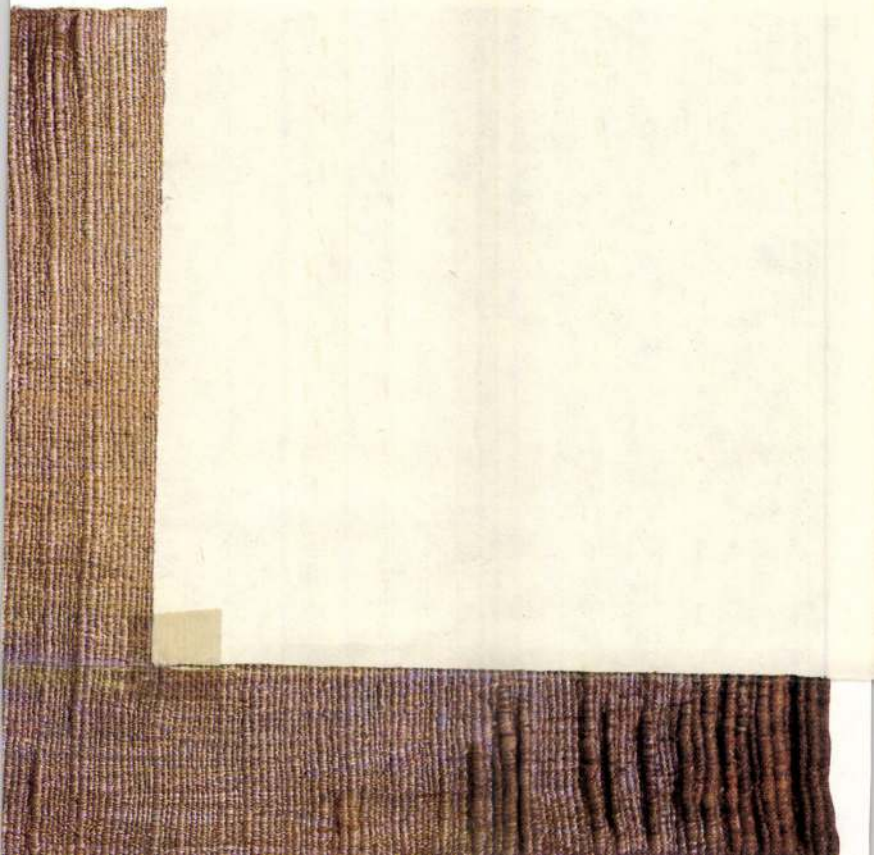

M. Novák András

VI. országos tájfestészeti bicenniálé Hatvantan

Hevesi Szemle 1985/1

Szeretettel meghívjuk

M.NOVÁK ANDRÁS
festőművész
kiállítására

HUMÁNTAPÉTÁK MŰVÉSZI FALVÉDŐK ÓRIÁSPOSZTEREK HUMÁNTAPÉTÁK MŰVÉSZI FALVÉDŐK ÓRIÁSPOSZTEREK HUMÁNTAPÉTÁK MŰV

A kiállítást megnyitja:
Szemadám György
festőművész

1998. április 1.(szerda)
18 órakor.

A kiállítás megtekinthető:
1998. április 1 - 17-ig
hétköznap 14-20 óráig.

Cím:
Újlipótvárosi Klub-Galéria
Tel/fax: 320-5380
1136 Bp. Tátra u. 20/b
(bejárat a Radnóti M. u. felől)

e-mail: artbox13@c3.hu
http:/www.c3.hu/artbox13

ÚJLIPÓTVÁROSI
KLUB-GALÉRIA

1136 Budapest, Tátra utca 20/b.

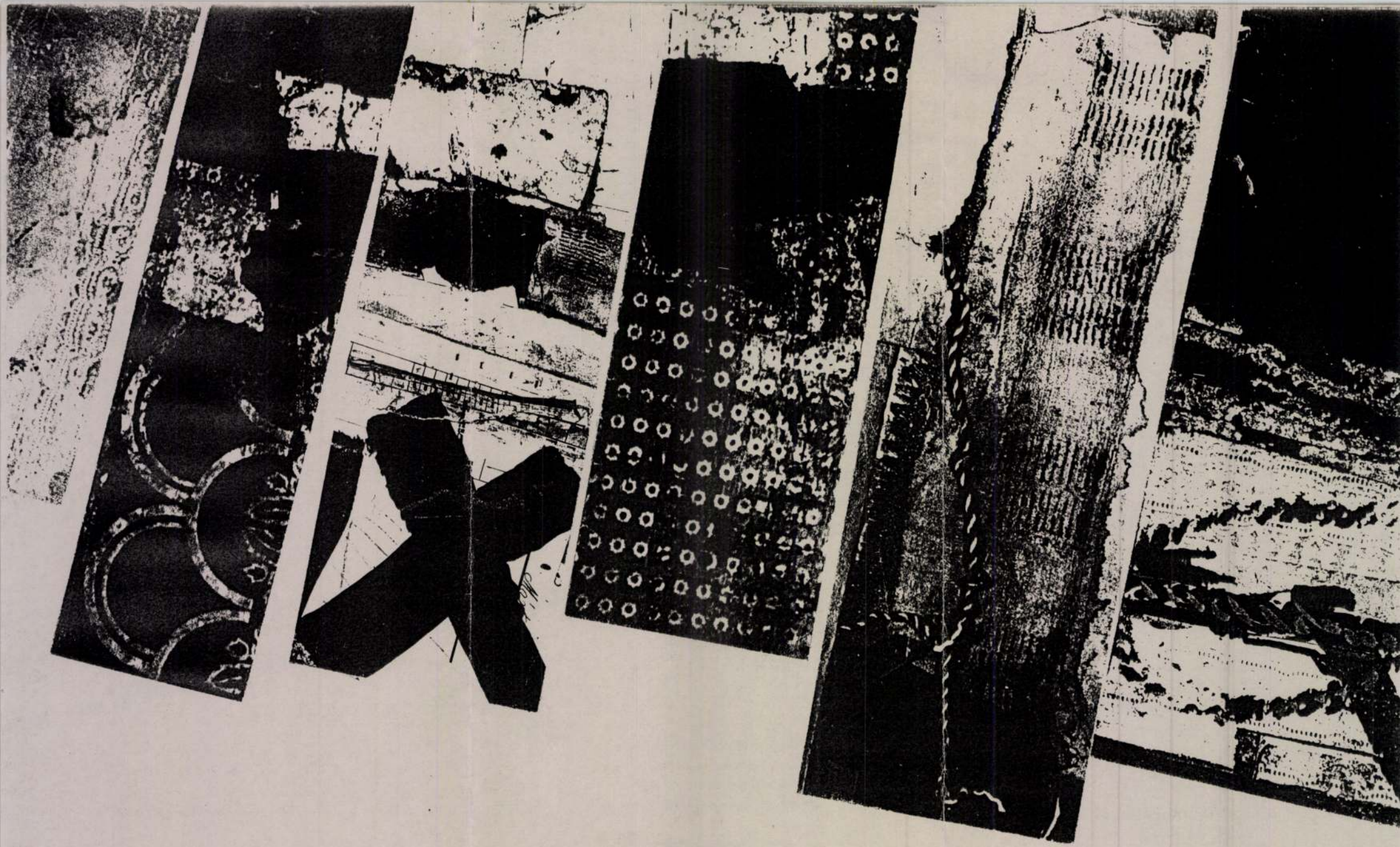

HUMÁNTAPÉTÁK, MŰVÉSZI FALVÉDŐK, ÓRIÁSPOSZTEREK II.

SPONSOROK: NEMZETI KULTURÁLIS ALAP, MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY

M. Novák András

A SZEGEDI MÚZEUM képtárában megnyílt a 3. táblakép-festészeti biennálé. A megnyitón átadták a díjakat M. Novák András, Szentgyörgyi József, Bráda Tibor, Kovács Péter, Eigel István, Zoltánfy István, Szirtes János, Galambos Tamás és Nagy B. István festőművésznek.

Népszabadság, 1987. VII. 20

M. Novák tudrá

a Művelődési Minisztérium díja a III.
Táblakép - festészeti biennálén

Magyar Nemzet 1984. VII. 20.

M. Novák András

A Fonyódi Iskola hátországa

Nepszava 1985. IX. 9.

Novák tudósa

Kiállítás a szegedi Juhász
Gyula Művelődési Központban

Magyar Nemzet 1988. VIII. 12.

Novák András

Festmény

Magyar Nemzet 1984. VI. 3.

M. Novák András

festőművén ezüst diplomát kapott a hatvani kiállitáson, a VI. tájképfesztiszteti biennálén.

Hétfő Híre 7
1984 nov. 26.

NOVÁK ANDRÁS

említve.ld.Győrfi Sándor

Pogány Gábor:A mezőturi képzőművész alkotótelep kiállitása.Mezőtur Kiállitási Csarnok

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.16.sz.4.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

M.NOVÁK ANDRÁS

kiáll. Midiatura cimmel. ld.Bráda Tibor

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.44.sz.43.o.

M. NOVÁK ANDRÁS

Közös kiáll. ld. Bráda Tibor

Pogány Gábor: Midiaturák

UJ TÜKÖR 1983. XX. évf. 46. sz. 22. o.

M. NOVÁK ANDRÁS

emlékére Id. Bródy Tibor

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 51. sz. 43. o.

gfelelő szem. alapbér: Ft.

nkaidő: hónap.

-tól -ig.

engedély kelte, száma:

jöv. adó és községfejl. hozzájár. kerül

.

.....

megbizó

M. NOVÁK ANDRÁS

BAKONTVÁRI M. ÁGNES: A TÖRTÉNELEM KOLLÁZSAI M.N.A. KIÁLLÍTÁSA

MŰVÉSZET 1998 VII. 32-33

rendek alkották. Európa-szerte a kolostorok voltak az
i, s egyben a hagyomány őrzői is. Ezt a szerepet töltötték
. századig egyeduralkodó monasztikus rendeken kívül a
még újabb remeterendek jelentették a szerzetesi élet
s a művészethez való viszonyuk nemcsak az egyes rendek
nak megfelelően tért el egymástól, hanem állapotukat is

egyértelműen réginek számítottak. Ez nemcsak annak a
nányra tekinthettek vissza, hanem annak is, hogy szinte
apítással nem bővült hálózatuk, s új építkezésekbe is csak
épületeket: kétségkívül a nagyobb szabású vállalkozások
*entbenedek*i új templom- és kolostorépület. Igen jelentős,
i premontrei konvent Erzsébet királyné támogatásával
megőrzöttek között is olyanok sorolhatók fel, mint a
ágok gótikus épületmaradványai. Még több helyen került
orban a monasztikus rendek építészeti ismertetőjegyének
vított, de többnyire a régiségtől és elhanyagoltságtól

M. Novák Andrej festő

Munkácy-díj 1944

t, kisszériás használati és dísztárgyakat készít, építészeti

gozott.
Művésztanárok Társasága (1994) és a Gyulai

k, kerámia, 100 db 25x29x22 cm; 50 db 25x29x50 cm
us kerámia, 7,5 m^2
lók, mázas pirogránit, ∅ 100 cm
pirogránit ablakkeret, homlokzati díszek, 8 db 118x35

as kőagyag, 3,5 m^2

992

tása az Erdős Renée-házban. Rákosvidék, 1997(5)

M. Novák András

Korall 1996/2

ket! Nehéz ezekkel! És most intézkedjen ő, mondjon véleményt ő, döntsön ő, mert Mailáth elnök úr leveléből az nem derül ki, odafönt mit is várnak tőle pontosan.

Mindazonáltal rendezett alkotmányszerű állapotok előállítása iránti szilárd szándokában abbeli legfelsőbb meggyőződését nyilvánítani kegyeskedett, hogy a szabadosság hasonló kifakadásai magának a törvényes szabadságnak érdekében tovább meg nem szenvedtethetnek.

Mindazonáltal... Mailáth úr nem tud jól magyarul, azért fogalmazott úgy: *alkotmányszerű*. Vagy szándékosan választotta ezt a kifejezést, jelezve, sőt érzékeltetve: a magyarok követelte alkotmányosságról, negyvennyolcról most nem időszerű eszmét cserélni, de az uralkodó a rend kedvéért meg kívánja teremteni az alkotmányosság látszatát.

De miért nem adott utasítást a nagyméltóságú kancellár úr egyértelműen, hogy kit és miért vonjon felelősségre? Havas József törvény-, tekintély- és hatalomtisztelő ember, becsületes hivatalnok, érdekei is úgy kívánják: gondolkodás nélkül teljesítse fölöttesei parancsát. De tessék neki egyértelmű parancsot adni! Akkor ő határozottan és azonnal cselekedni fog. De *sőt a hadsereg* védelmében nagyon nehéz jól intézkedni!

A hajókürtök meg csak búgnak. Át fog szólni a Közlekedési Ügyosztályra, hogy tiltsák meg napközben a hajókürtök használatát. Az embereknek épp elég gondjuk-bajuk van, nem kell ezzel a hangoskodással idegesíteni őket.

Vizsgálja meg a sértő kitételeket s a közgyűlési határozat keletkezésének körülményeit! Különösen *a fentebbi határozatban foglalt merész és sértő kitételek iránt beható vizsgálatot haladék nélkül eszközölvén*...

Jó, de éppen most, 1861. június 20-án a határozat melyik kitételét ítéli elsősorban sérelmesnek az udvar? Sőt a hadsereg vagy csak a kormány szorul most védelemre? Melyik állítást ítéli a kamarilla sérelmesnek, s melyikről gondolja úgy, hogy bár sértő, de most politikusabb nem reagálni rá? Miért egy szegény irodaigazgatónak kell ezt a bonyolult kérdést eldönteni?

Az ablakon át bámulja a téren sürgölődő kofákat, a Dunába lapos kavicsokat hajigáló inasgyerekeket, az éppen kikötő gőzösből partra szálló porcelán pantallós uracsokat, egy nagy kalapos dámát, aki napernyőjét forgatva a Vár felé vezető sétaúton baktat lassan fölfelé.

Nyár van, süt a nap, csiripelnek a madarak. És ez a sok ember mit sem tud arról, hogy egy becsületes kormányhivatalnoknak épp most kell eldöntenie: mit tegyen, mit kell tennie, hogy ismerősei is szóba álljanak vele, s a Helytartótanács elnöke is elégedetten mosolyogjon, ha majd a fennforgó, ellenzéki hangoltságú, a kormány érdekeit sértő bizottsági határozatról írott jelentését olvassa.

Ha nem kerül kezembe ez a magángyűjteményben megbújó, múlt századi, megsárgult hivatalos irat, eszembe nem jut ezen a ködös estén azon töprengeni, milyen szánalomraméltóan nehéz helyzetben van egy rosszul kormányzó kormány ügybuzgó hivatalnoka, ha fölöttesei nem adnak neki egyértelmű utasításokat. Sőt.

WEHNER TIBOR

Humántapéták, művészi falvédők, óriásposzterek

M. NOVÁK ANDRÁS KÉPEIRŐL

Ha valamilyen váratlan csoda következtében — értsd ezen: vevő érkezik — hosszabb távon fennmaradnak M. Novák András festőművész új, az elmúlt két évben született alkotásai, akkor egy eljövendő korszak visszapillantásra ösztönzött analizátorai néhány pillanatra majd meginognak, elbizonytalanodnak: e kompozíciók vizsgálata, jelentésrétegeinek felfejtése során érdekes dilemmák merülhetnek fel. Persze megközelítő pontossággal megállapíthatják majd, hogy egy olyan periódus tanúi az M. Novák-képek, amelyben nem voltak megoldások, ahol a kérdésekre nem születtek válaszok, ahol valahogy minden félbemaradt, ahol minden furcsa körülhatárolatlanságban lebegett. Leszögezhetik konklúzió gyanánt, hogy egy olyan időszak termékeiként jöttek létre e művek, amelynek körvonalai különös módon rajzolódtak meg: a behódolt-meghódított gazemberség hosszú évtizedeit követően önlebomlás indult meg, majd a tehetetlenségi nyomaték által indukált, csendes összeomlás révén esett szét darabjaira a rendszer. Így tehát kevés volt az esély, hogy valami életképes és értelmes szerveződjön: piszkos kis csaták, alattomos matatások, penészszerűen terjedő, korrupt akciók indultak a normális jelenségek és történések helyett, mintegy buzgón őrizvén a folyamatosságot. A század utolsó évtizedében a művész és a művészet ezért is élt lelki fenyegetettségben a Duna menti tájon: látszat-biztonságérzete is tovatűnt.

S ha a vizsgálódók a közvetlen előzményeket is firtatják, ha részletesebben rekonstruálják a művészeti helyzetet, akkor természetesen nem esztétikai, hanem közgazdasági tényezőkkel szembesülnek. Valószínűleg még a szocialistának nevezett, kommunista eszmeiségű rendszer utolsó éveire vezethetők vissza M. Novák András új képeinek szellemi forrásai: arra az időszakra, amikor egy közösséginek és magasabb rendűnek hirdetett társadalom tagjaira az alacsonyabb rendű kapitalizmus gyilkos fegyverét, az adórendszert szegezték. (Már túlestünk a diprodukumait ekkor a nemes egyszerűséggel elnevezett Ipari Termék Jegyzék, vagyis ITJcsőséges „áru-e a kultúra, áru-e a művészet?" című vitán és tanulságain.) Az emberi nem rendszerbe gyömöszölték, illetve koordinálták. Az Ipari Termék Jegyzékben minden áru, minden cikk kódszámot kapott. A nagy besorolási igyekezetre az általános forgalmi adó miatt volt szükség: ekkor sújtódott 25%-os büntető tarifával a festmény, a grafika, a szobor, szemben például az elvtársak vadászfegyverével és töltényével, amely valamifajta pökhendi pofátlanság következtében ún. 0 kulccsal volt továbbra is — közszükségleti cikk lévén — megvásárolható az erre kijelölt személyek számára.

A — ha jól emlékszem — 69—94-es kódszámú műalkotás-kategóriába, a lassan évtizede 25%-os büntető adóval sújtott-kitüntetett képzőművészeti termékek csoportjába sorolandók tehát M. Novák András munkái is, bár erről bármely adóhivatali tisztviselővel bátran nyitnék vitát. Hogy mitől válnak a dolgok azzá, amivé hiszik, hogy azok. Hogy mitől kép egy kép, s mitől nem vadászfegyver. M. Novák András azonban nem teóriákkal vitatkozó alkotó: egyszerűen csak nem hajlandó beletörődni az ostoba, félművelt népség által teremtett helyzetbe, pontosan tudja, világosan látja, hogy végül is nem a bankok és az adórendszerek — és struk-

M. NOVÁK András

Új Művészet 1992. 9.

CSONKA EGÉSZ

M. Novák András festészetéről • *Wehner Tibor*

Az első fővárosi bemutakozás, az ezerkilencszáz-hetvenhármas kiállítás után csaknem húsz évvel, ezerkilencszázkilencvenegy novemberében M. Novák András festőművész — ötvenedik életévéhez közeledvén — felvonultatta termését: a budapesti Vigadó Galériában rendezte meg — az ez idáig létrehozott — életművét reprezentáló, visszapillantó tárlatát. A kiállítást egyetlen számottevő kritika sem kísérte, a bemutatóval — a közelebbi kontaktust tartó pályatársakon, a kollégákon kívül — érdemben senki sem foglalkozott: a zárást követően a művész csenben akasztotta le, szállította el, majd támasztotta vissza, fordította a fal felé műtermében képeit. Így hát kissé megkésetten jegyezhetjük fel, hogy M. Novák András kiváló festő, művei lényeges művek, s az általuk megtestesített értékek önmaguk határain messze túlmutatók.

A különleges kollázstechnikával felépített M. Novák-kompozíciók leglényegesebb, központi eleme — jóllehet, sokszor lappangó vagy rejtett jelenlétű — a papír: nem véletlen, hogy az alkotó meghívást kapott a Budapesten 1992 őszén megrendezésre kerülő, MEDIUM : PAPER című nemzetközi papírművészeti kiállításra. Az egykori, semlegesnek tűnő, a korlátlan lehetőségeket szelíden korlátozó vászonsík festőnk számára kísérleti terepé alakult, módosult: képletes és valóságos mélységek és magasságok, rétegződések, találkozási pontok, kevertségek színterévé. Nincs biztos alap, e bizonytalanná alakított terepen tobzódnak az anyagok — elsősorban a papírféleségek —, illuzórikus változásokban játszanak a felületek, pontosan meghatározhatatlan összetevők rétegződései épülnek, kitüremkedések és kitörések, hiányok, kráterek rombolják és építik különössé, a megszokottól mássá a szín- és formarendet. Az építésről és a rombolásról szólván minden bizonnyal kulcsfontosságú fogalmakhoz érkeztünk: az M. Novák-kompozíciókról mintha leperegnének a motívumok, a képfelületek mintha védtelenül összetöredeznének, mintha megóvhatatlanul pusztulnának — mintha a képek műalkotás-státusuk utolsó fázisát élnék, s ezáltal, a leépülés, a bomlás vezérletével állnának össze csonka egésszé a dolgok. A színek e pusztulásra ítélt, pusztulást sugárzó terekben elhidegülnek és elhalványulnak — vagy besötétednek —, itt-ott még kétségbeesetten fel-fellángol egy-egy folt, de kialvásra ítéltetett, a festékrétegek szétrepedeznek, s alattuk feltárulnak a gyenge, szivacsossá aszott látszatalapok, amelyek valószínűleg még további, sérülékeny látszatrétegeket rejtenek. A festő tehát úgy épít, mintha bontana, illetőleg a félkésszé formált képet úgy bontja le, sérti meg, mintha valamivé építené. Nehéz, már-már megoldhatatlan dilemmát teremtő köztes, furcsa állapotot tükröző együttessé válik a kép, hiszen ez nem a befejezettség és nem a véglegesen eltűntetettség-megszüntetettség fázisa: már nem félkész, de még nem teljesen szétrombolt állapot. Vagyis tulajdonképpen a kép elpusztításának képei M. Novák András alkotásai, ám korántsem e folyamat, cselekvéssor puszta illusztrációi, nem narratív elbeszélések, hanem szigorúan közönyös, majdnem objektív hidegségűvé alakított képrombolás-felmutatások.

A képépítési-rombolási módszer gyenge építőkövei, sértett alapelemei az idegen anyagok és a geometrikus formák: a színek mindezeknek alárendeltek. A XX. századi képzőművészetben immár máig ható, eleven hagyományként értékelhető a táblafestészet monotóniáját oldó, a jelentésköröket gazdagító, illetőleg megsokszorozó idegen anyagalkalmazás módszere, a tárgyak képbe illesztése. Síkszerű megjelenése, alkalmazhatósága — applikálhatósága — miatt a modern művészetben kitüntetett szerepet kapott és kap a papír. Hivatkozhatnánk a kubisták munkáira, Picasso, Kurt Schwitters alkotásaira, a kollázstechnika mestereire, de a technikán túl az „arte povera" (szegény művészet) és a „combine painting" (összerakott kép) műfaji- és stíluskörével való rokonságra is rá kell mutatnunk M. Novák András alkotásai kapcsán. Vagyis nem csupán egy technikai fogás és annak továbbfejlesztett változatainak alkalmazásáról van szó, hanem alkotói szemléletről: antiesztétikus atmoszféra teremtésének, konceptuális szituációk létrehozásának, kifejtésének szándékáról.

M. Novák András kompozícióin a csomagolópapír, a hullámpapír, a karton, a mintás tapéta, a feliratot is hordozó címke, a papírszalag, a füzetlap fedezhető fel: tehát nemcsak mint anyagok, anyagféleségek, hanem emlékekkel kapcsolatba hozható, jelentéssel telített tárgyak, rekvizitumok jelennek meg. Ezek a mind formai, mind tartalmi funkciót szolgáló képalkotó részek a festékrétegekkel, a színfoltokkal hol kiegészülve, hol feleselgetve, hol eggyé olvadva, hol ellentétes pólusokat teremtve tűnnek fel, válnak kitüntetett vagy alárendelt jelentőségű szereplővé, kiemelt jelentőségű vagy szinte észrevétlen, magától értetődő, természetes megjelenésű összetevővé. A lapok, a fecnik, a foszlányok, az ívek, a darabkák szakadozottan vagy vágottan, tépetten, gyűrten és kisimulva,

M. Novák András: Város, 1989,
vegyes technika, farost, 162 × 162 cm
(Fotó Balázs Péter)

érdes vagy rücskös felületeket alkotva épülnek a spriccelt, pecsételt, csurgatott, hengerezett, felhordott, ritkán hagyományos eszközökkel festett négyzetek, téglalapok, trapézok higgadt, fegyelmezett, geometrikus jellegű alakzatainak határai közé fogott színfoltok együttesébe. A kollázstechnika alkalmazása és a festői gesztusok együttese, gazdag skálán játszó emocionális töltete és hatásvilága, rendszere egyként jellemző a *Város* (1989), a *Leltárszámadás* (1990) és a *Sebek* (1991) című, nagyméretű alkotásokra. A barna, szürke alapokon — néha főszereplővé lép elő a csupaszon maradt, a képelemeket hordozó farostlemez nyers színe és anyaga — leggyakrabban a rózsaszín, a vörös, a zöld halvány árnyalatai jelennek meg, de alig-alig lelhetünk fel összefüggő, megbontatlan színfoltot: minden oszlóban, foszlóban, elenyészőben van.

A kép elpusztításának rombolva épített, végső soron abszurd szituációjában felmerül a kérdés: az M. Novák András által megragadott, teremtett valósággal, jelentéstartalommal mit kezdhetünk? Ilyen kilátástalan, szomorú, örömtelen, reménytelen lenne minden? Ennyire elhatalmasodna a rezignáció? Valóban nincs kiút? Belső képeink sötétsége már végérvényesen nem világosodhat ki? Vagy — gondoljunk a jól bevált, furfangos cselre, ravasz húzásra — M. Novák András is csak elrettent, csak ijesztget, illúziót kelt, ellenreakciót csihol, indukál; tiltakozásra, elutasításra ösztönöz? Mert azt sugallja: itt már nincs sok, itt már alig van remény. Ez egy kopott, koszos, szürke, elnyűtt, elsötétült világ. Itt minden vágy kihal, itt minden energia elalél, a szándékok tompulnak, a mozgás merevedetté gyengül: csak a letargia éled új és új életre, a fáradtság virul, a lemondás burjánzik, az esendőség terjeszkedik. Itt már csak nyomok vannak, ezek már csak szánalomra méltó, csodálkozva nézhető leletek — a kijelentések, az összefüggések helyét jelzésszerű maradványok váltották fel, a fogalmak foszlányokká transzponálódtak, a hiány- és ürességmezőket előhívó rekvizitumok őrülten uralkodnak. A konkrét helyek, a konkrétumok, a beazonosítható dolgok elsodródtak, tovatűnt minden, ami teljes, ami egész volt, vagy lehetne, vagy lehetett volna. Semmi sem ép, sőt már a rész sem az, ami: csak a töredezettség csorbult, inaktív építőköve. Talán elmerülő civilizációk utolsó emlékfoszlányait idézi meg a festő, talán a kiüresedett, értelmetlenné vált nagyvárosi lét pergő rétegei elevenednek meg — hámló plakátfalakkal, kosz- és hulladékkoncentrátumokkal —, talán a túlzsúfolt tudati síkok zavart víziói jelennek meg filmszerű megfogalmazásban, a kényszerű képkimerevítést finom lírával átitatottan.

Oszlás, pusztulás, enyészet: az emberi környezet szétesett roncsaiból és romjaiból talán új minőségű élet, új létezésmód születhet. Végeredményben a kilátások beláthatatlanok. M. Novák András képei végső elkeseredettséggel azt bizonygatják, hogy most még a történet első fejezeteit írjuk, éljük meg, egy felismerhetetlenné váló világ sérült elemeit próbáljuk újra meg újra összeilleszteni — azonban szorgoskodásunk teljesen hiábavaló.

NOVÁK András festő

11. 60. p. Szög-Art.

Új Müvészet 1992

NOVÁK András fotó

Szegedről - emlékeim 1995

Szeged, 1995/5. 10.

EGYETEMES MŰVÉSZETTÖRTÉN

Összefoglaló művek (368-397)
Építészet (398-448)
Várostervezés, urbanisztika (449-458)
Kertművészet (459)
Szobrászat (460-462)
Festészet, rajzművészet, sokszorosított grafika, kön
Fotóművészet és új médiák (483-486)
Iparművészet (487-489)
- Fémművesség (490-495)
- Érem, pénz, pecsét (496-500)
- Kerámia, üveg (501-504)
- Bútor, enteriőr (505)
- Textil és viselet (506-509)
- Kisművészetek (510)

A művészet határterületei (511-522)

KORAI KÖZÉPKOR

Összefoglaló művek (523-524)
Építészet (525-527)
Iparművészet
- Fémművesség (528-530)
- Érem, pénz, pecsét (531-533)

BUDAPEST FŐVÁROS XIII. KERÜLET
POLGÁRMESTERE

Kedves Rovatvezető Úr/Nő!

Örömmel értesítem Önt, hogy **1994. december 2-án** - a XIII.Kerületi Önkormányzat fenntartásában - megnyitjuk új közművelődési intézményünket, az

Újlipótvárosi Klub-Galériát.

A Klub-Galéria célja: - a kerületben élő, ill. alkotó képző-és iparművészek műveiből, továbbá a kerülethez valamilyen módon kapcsolódó (pl. külföldi kulturális kapcsolatok alapján szerveződő) kiállítások folyamatos rendezése, a tárlatok keretében a műtárgyak értékesítése;
- a környék lakóinak klubszerű formában kulturált találkozóhely, szórakozási, művelődési lehetőség biztosítása;
- a helyi városrendezési tervek rendszeres bemutatása.

Az intézmény megnyitása alkalmából rendezendő kiállításra a bécsi és varsói testvérkerületünk művészképviselői mellett két kerületi művészt: Kovács Pétert és M.Novák Andrást kértük fel. (a meghívót mellékeljük)

Szeretettel várjuk Önt az intézmény nyitó tárlatán és kérjük, hogy járuljon hozzá a Klub-Galéria népszerűsítéséhez az olvasók tájékoztatásával.

Budapest, 1994. november 23.

Üdvözlettel:

Budapest Főváros XIII. Kerület

Szabó Miklós

M. Novák Archiv

ERNST
MÚZEUM
■ BUDAPEST ■

Az Ernst Múzeum tisztelettel meghívja Önt és barátait

M. NOVÁK ANDRÁS

HUMÁNTAPÉTÁK • MŰVÉSZI FALVÉDŐK • ÓRIÁSPOSZTEREK

című kiállításának megnyitójára ***2004. január 18-án***, vasárnap ***11 órára***
A kiállítást megnyitja **Sturcz János** művészettörténész

A kiállításhoz kapcsolódva ***január 28-án***, szerdán ***18 órakor*** **Szemadám György** beszélget a művésszel.
Február 4-én, szerdán ***18 órakor*** **Vass László** műgyűjtő, **Wehner Tibor** és **Sturcz János** művészettörténészek illetve **Szemadám György** képzőművész beszélgetése következik a "szegény művészetről".

Kérjük, hogy a megnyitóra hozza magával meghívó kártyáját!

A kiállítás megtekinthető ***2004. január 19-től február 5-ig***, hétfő kivételével naponta ***11-19 óráig***
1065 Budapest, Nagymező u. 8. • Tel./Fax.: 341-4355 • www.ernstmuzeum.hu

A kiállítás támogatója: Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

PÉTÁR
H-TAPÉT

M. NOVÁK ANDRÁS

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

22. old.

```
blk= kue
3000= 40400028
3100= Finta, József (1935)
3140= m
3162= Architekt
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1935.06.12
3290= Kolozsvár
3360= 1999
3420= Budapest
309a= Mue^BSvLex II, 1966;
ModÉpLex, 1978;
^kuA.L. Morgan/C.Naylor^ma (Ed.),
Chicago ř1987;
^kuM.Emanuel u.a.^ma (Ed.), Conte
3^BI1994;
KMML I, 1999
309b= ^kuI.Liptak^ma, F. J., Bp.
Mittel- und ost-europ. Archit. de
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 3
9900= 20030218
```

M. Novák András

Népszabadság 2004. jan. 10.

Egry, Kontuly és M. Novák

MUNKATÁRSAINKTÓL

Már csak e hét végén látható az az emlékkiállítás, amelyet Egry József születésének százhuszadik évfordulójára rendezett az Ernst Múzeum (VI., Nagymező utca 8.). A huszadik századi képzőművészetünk egyik legjelentősebb képviselőjeként számon tartott Egry József munkásságát alapjaiban meghatározta, hogy 1918-tól Keszthelyen élt a feleségével, a nyarakat pedig badacsonytomaji présházukban töltötték. A Balaton és vidéke nemcsak témát adott művészetének, de a víztükör, az öblök, a dombok, nem utolsósorban a fények döntő hatással voltak stílusának kialakulására. Finom színezésű természeti képei sugallják egyedi szemléletét, világlátását is.

Az Egry-kiállítás után két méltatlanul elhanyagolt művész, Kontuly Béla és M. Novák András életművéből rendez tárlatot a múzeum. Az 1932-ben és 1936-ban rendezett kiállítása óta egyetlen hazai intézmény sem vállalkozott arra, hogy átfogó módon mutassa be az idén száz éve született Kontuly Béla festőművész (1904–1983) életművét. A realista tendenciák előtérbe kerülése és a Kontuly-festmények növekvő műkereskedelmi értéke egyaránt azt jelzik, hogy időszerűvé vált az eddig előítélettel kezelt hazai realista irányzatok, főként a „római iskola" néven ismertté vált művészcsoport tudományos átértékelése. Kontuly Béla művészete a római ösztöndíjas évektől, 1929–1930-tól kezdve nemcsak feldolgozta a korabeli európai új realizmust, nemcsak kombinálta a különféle realista irányzatok sajátosságait, hanem egyéni jegyekkel bővítette. A kiállítás célja, hogy rámutasson ezekre az ismérvekre, egyben ráirányítsa a figyelmet Kontuly Béla művészetének modernségére. A közel félszáz Kontuly-festmény mellett a kiállításon a legfontosabb „római iskolás" művészektől is láthatunk egy-egy alkotást. A képeken az 1930 körüli Európában elterjedt realizmus kedvelt műfajai, festési technikája, sablonjai is láthatóvá válnak, amelyek azt bizonyítják, hogy a római magyar ösztöndíjasok európai mércével mérhető, színvonalas, modern festészettel gazdagították a hazai művészetet. A kiállítás január 22. és február 18. között látható.

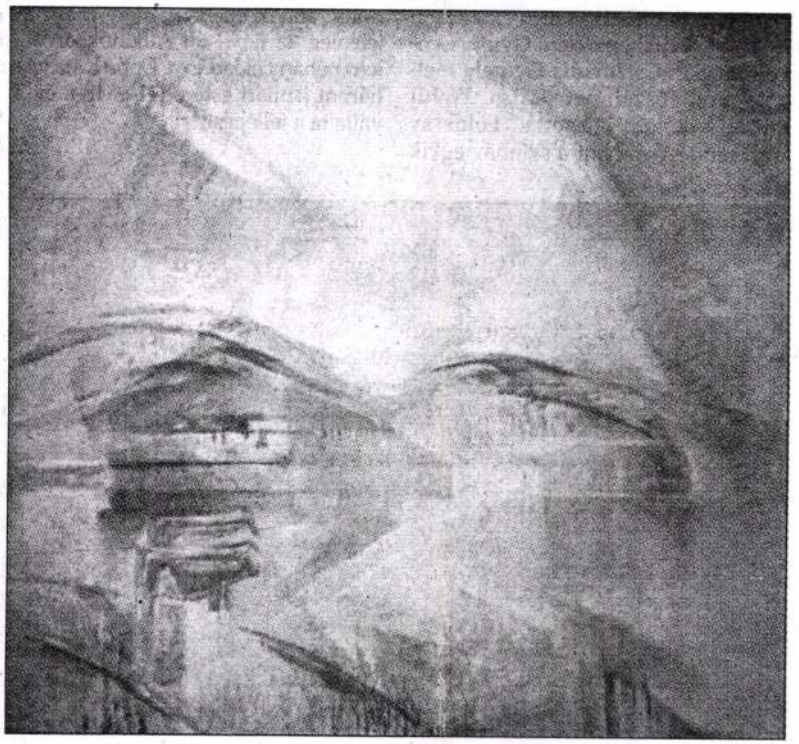

Egry József: Balatoni fények (Delelés II.), 1932

A hatvanadik évéhez közeledő M. Novák András festőművész számára meghatározó a hely, az a történelmi kor, amelyben él. A magyar történelmi múlt és jelen, a civilizáció, a nagyváros problémái foglalkoztatják, azt vallja, hogy környezetünkben a színek, anyagok erőteljes, koronként változó tudattartalommal bírnak. Ezekből a színekből, anyagokból születnek meg a – sokszor enyészet, pusztulás által átjárt – nagyméretű vásznak, amelyek az *arte Povera* és a *combine painting* műfaj- és stíluskörével tartanak kapcsolatot. A január 18-tól február 18-ig látható kiállítás gerincét az elmúlt 6-8 évben készült nagyméretű szabad vásznas munkák adják. A tartalmi, gondolati indíttatások ezt a formát, méretet követelik a festő számára, és fontos szerepet játszanak az applikált felületek, primer idegen direkt anyagok (hullámkarton, kátránypapír, nyomottvászon-textília, halbőr stb.). A nagy vásznak, „tapéták, falvédők" mellett a megmaradó felületeken az azokhoz illeszkedő, őket követő-megelőző, hozzájuk kötődő kisebb munkák találják meg a helyüket.

tárában fekszik. A telep kb. 11 kilométer hosszú, 800 méter széles. Szene 5600 kalo

A bánya
rendkivül érd
Emberi ésszel
hogy a mai
a márga, agy
képződött a

De mint
dékes kőzete

Hogy a
az a része,
szakokban is
godni nem
a Föld eme
nek letagadh
ezres időköz
maradványol
küllője: fel-l
időszaka a s
lett a rákövet

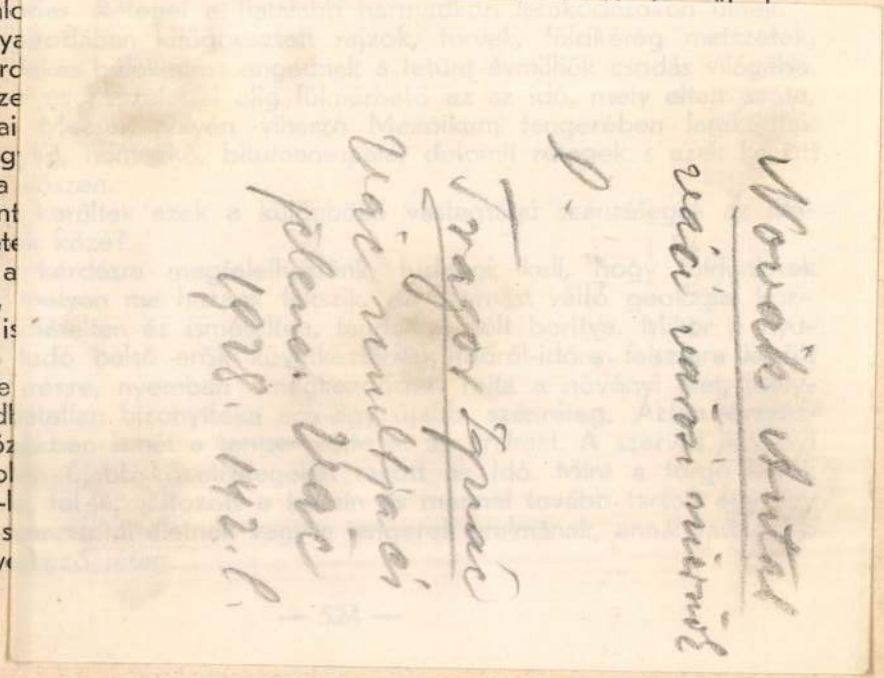

[illegible] régi harci lobogók függnek alá.

A szomszéd terem a mai idők keramiai csodáival: a Zsolnay-gyár remekeivel lep meg. A múzeumnak ez az osztálya egyedülálló az egész országban. A színek, tükröző, csillogó zománcok, formák, kifinomult izlés, olyan pazar gazdagsága jelentkezik itt, hogy képesek volnánk ismételten és ismételten órákig is elnézni azokat.

Képtára kisebb jelentőségű. Könyvtára hely hiányában az Erzsébet egyetem könyvtárában nyert elhelyezést. Természetrajzi tára részben az első teremben, részben a folyosó végében elhelyezett szekrényekben összehalmozott, kitömött állatokból, kagyló, ásvány és őslénytani gyüjteményből áll. Néprajzi osztálya főleg a megyei vonatkozású népi tárgyak gyüjteménye.

Szép szoborművei: a Majláth-téren álló Kossuth-szobor. A Rákóczi és Ferenc József útak betorkolásánál álló Zsolnay-szobor. Mindkettő Horvay János alkotása. A Széchenyi-téren, az Irgalmasok temploma előtt egy valóban művészi értékü eozin kút áll. A kút pompás felépítménye Zsolnay Vilmos művészetét hirdeti.

*

Mielőtt elhagynók Pécset, a Széchenyi-térről kiindulva, a Vármegye-

Novák Arany

Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításáról az Iparművészeti Muzeumban, a Művészet c. rovatban közölt kritika számol be, /sign. nélkül./ a figyelemreméltó művészek a tárlaton: Erdős Péter, Novák Arany, Zilzer Hajnalka, Kiss Ferenc, Bazala Béláné és Nagy Rezső.
Novák Arany karakter babái szépek.

A HÉT, Bp. 1920. dec. 15.
XXXI. évf. 37. sz. 574. lap.

NOVÁK ATTILA festő

Békési Hírlap

Képzőművész tanárok kiállítása. (n) Húsz békéscsabai képzőművész tanár (többek között Görgényi Tamás, Lonovics László, Novák Attila, Prekopp János, Slezák Lajos, Süle István, Szereday Ilona, Széri-Varga Géza, Virág Éva) ötvennél több alkotása látható Békéscsabán a városháza Mokos-termében május 30-áig, a rajztanárokat tömörítő munkaközösség tárlatán. A kiállítást tegnap délután lapunk

Pető a váratlan helyzetekre is felkészült

Tájkép, csata előtt

Politikai berkekben nagy várakozás előzte meg a Koalíciós Egyeztető Tanács tegnapi – lapunk zártakor – kezdődött ülését, amelyen a központi nyomozóhivatal létrehozásáról vagy az ötlet elvetéséről tárgyaltak az MSZP és az SZDSZ vezető politikusai.

A koalíciós partnerek legutóbbi megnyilatkozásaiból kitűnt, hogy az MSZP elengedhetetlennek tartja a szervezett bűnözés elleni keményebb fellépés érdekében az új hivatal működtetését. A szabaddemokraták ugyanakkor a már meglévő felderítő és bűnüldöző szervek megerősítésében látják a megoldást.

Kuncze Gábor koalíciós miniszterelnök-helyettestől (aki a

akár belügyminiszteri posztjáról is lemondhat) a KET ülése előtt azt kérdeztük: *elfogadnáe a miniszterelnök kompromisszumos javaslatát egy karcsúsított nyomozóhivatal felállításáról?*

– Először tudni kellene, miről is beszélünk, véleményt ugyanis csak arról mondhatok, amit ismerek – válaszolta.

Pető Iván pártelnök nem kívánt találgatásokba bocsátkozni a tárgyalások eredményéről.

– Váratlan helyzetekre is felkészültem – mondta, majd sietett a parlamenti munkakezdésre.

Gál Zoltán a KET szocialista tagja is csak arra szorítkozott, hogy a tanácsterem ajtajából visszaszóljon:

– Meg...

felelős szerkesztője, Niedzielsky Katalin nyitotta meg

FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

Novák Béla

MDK

Szerepelt a Budapesti Történeti Muzeum Pesterzsébeti Muzeumában rendezett kiállitáson.

"Tanulmányfej"

--: Pesterzsébeti képzőművészek III. Kiállitása.

ROKKA 1964 okt. 20.

Novák Béla

áll. tanf.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 147 fl.

~~Baitfa X. 13.~~

Novák Antal

rajztanár a nagy-
mosujvári állami
főgimnáziumban
Meghalt 1898-ban

A Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének Értesítője.
1899. 157. l.
(Titkári jelentés.)

OLCSÓ

háztartási és ipari

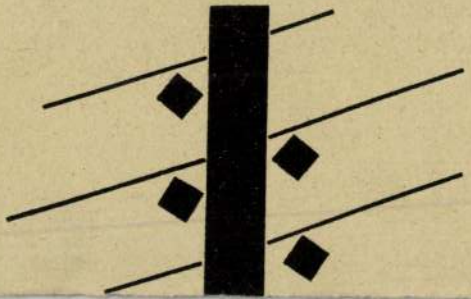

NOVAK, Anton, pozsonyi kőművesegéd

A.N., Maurergesell, 9 hónapos fia meghalt. (1849, 1188 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Novák Antal

— **VIII. Edward angol királyt óhajtja lefesteni Hilbert, a hires magyar miniatürfestőművész.** A *Daily Express* hiradása szerint *Hilbert* József, a hires magyar miniatürfestő Londonba érkezett, hogy a királyi család tagjairól vázlatokat készitsen. *Hilbert* a lap szerint Kanadába vándorolt ki, minthogy a békeszerződés születési helyét Jugoszláviához csatolta és ő nem akart jugoszláv állampolgár lenni. Leghiresebb remekműve a *világ legkisebb és legtökéletesebb miniatürje*, Mitchell *Hepburn*-nek, *Ontario* miniszterelnökének arcképe, amelynek mérete minden irányban *egynyolcad hüvelyk*. Három és fél hónapig festette *egyetlen szál teveszőrrel* a bámulatos mimiatürt, amely bronzkeretben nyug-

N.U. 936. II. 25

N. U. 936 II. 25.

a.DK

Novák Béla

1925-26. a miskolci művésztelepen dolgozott.

Képzőm. Főisk. Évk. 1925-27. 21 l.

Novák Béla

Ladányi János elvont szinkompoziciókkal,
Bacsó Márta borongós hangulatu pasztellel,
Budapestet jelképező textillel, Morvay László
Baudelaire illúsztrációva, Drózsa a trónán-nal,
Balai Erzsébet dombormüvel, Szilágyi Miklós-
né teytilfestménnyel, Szántó Melánia linó-
metszettel, Novák Béla rajjzal vett részt a
Pesterzsébeti pedagógus-képzőmüvész kiállitás

Rajztanitás 1975/2/29

Dr Maksay

Novák Béla

Aszodi fajának hangulata is vonzó.

Dr. Maksay László: Pesterzsébeti rajztanárok kiállítása.

Rajztanítás 1974/1. 30 old.

NOVÁK Dániel építőmester

1828-1829 némely épületek tervéért
100 ft vesz fel a másodbírótól

Juhán Ilyán: Kecskemét város építéstörténete.
Kecskemét, 1998. 175.

. Kisfaludy Stresi
lek Frigyes. [Kozma Lajos
stván: A veszprémi
76.

Kozma írt Schulekről
v. fordítva?

283.

lotájának tervpályázata.

. és 7-32. ill.
t Lázár Bélának íly című,
9.
risek" című könyvéből.

et kispályázatának
[képek] 41-44.
épek] [Pecz Gyula, Kiss
Dezső] 45-50.

Novák Dániel

építész

MDK

kir. főépitészi tiszt

Balassagyarmat. Madács u. 2. /volt vármegyei börtön/.

Épült 1842-45 között valószinüleg Novák Dániel tervei alapján. Előzőleg Enz Mátyás balassagyarmati kömüvesmester készitett terveket.

Nagy Iván szerint Kasselik müve.

126.o.

repr. 48. kép.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

Novák Dániel

Viszota Gy.: Adatok müvészetünk történetéhez.
Müvészet 1907.

M.D.K

Novák Dániel

architektus, akadémiai művész.

Alagút tervét 1838 van készítette
el. „Novák Dániel alágutterve"
(repr).

Dr. Darvas István: A budai alágut első terverői és tervei

Varósi Szemle, 1946. — 268 lap

Novák

Milyen pályázatokon vett részt: . . . . . Milyen pályázata emlékét

. . . . . Teverhette a budavári

Milyen megbízásai voltak (vannak): . . . . . A budavári palota barokk

. . . . . Grafeion István

. . . . . homlokzatainak

Jelentősebb művei: . . . . . Művelődési Otthon 1963 Gyöngyös 2181.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

d ő i v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

ok müvészetéről: . . . . . .

Novák Dániel

Novák Dániel

Hajdan-Kőzép-'s Ujabbkori híres Képirók, Szobrászok 's Rézmetszők' életrajza.

Buda, 1935. Egyetemi ny. 8-r, XXX, 280, 6 l. Fűzve.

T. 5. p. e.

4.—

MDK

Novák

19 rajz vázlatkönyvben

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk.sz.

1939. jan. 48.1.

MDK

Novák Dániel "architektus"

Igy irja alá az időnként rendezett Kunstausstellungokon bemutatott munkákat növendékeitől. A "Társalkodó"ban másik cikke: "Festvényi detailrajz" Könyvet is ad ki:Hajdan-, közép- és ujkori hiresebb képirók,szobrászok és rézmetszök életrajza" cimmel. 1835. magyar müvész egy sincs, kiről e könyvben szó lehetne, szomoru nyiltsággal megállapitja.

dr.Bíró Béla: Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képzőművészet. 1930. 35. sz. 234-242.l.

MDK

Novák Dániel, épitész

a müvészeti problémák lelkes ébrentartója, aki a "Honmüvész"-ben és a "Társalkodó"-ban gyakran irt müvészeti kérdésekröl.

1833-ban cikke: "A cs.Kir.Egyesült Képzö müvészeti Akadémia Bécsben" cimmel. /Ezt I.József alapitotta 17o5. dec.15.-én. /Négytagozata: a./képirói.szobrászi, rézmetszöi és hangászati. b/. architecturai.c./ metszö- és d,/iparmüvészeti iskola.

dr. Biró Béla: Pesti müvészeti Körélet száz év előtt. Képzömüvészet. 1930. 35. sz. 234-248.l.

NOVÁK Dániel építen

Bojár Iván: A balassagyarmati börtön építése és az 1845. évi börtönügyi javaslat. = Café Bábel, 1997/4. 115-127., ill

n applikált csipkével és
el díszített gépi tüll-lap. A
egecs fogja össze.
, egy merevítő törött.

l, és a lapot szabályosan
apon három ovális
festett képecskék: középen,
ra Ámor szobrát virágfüzérrel
ony, karon ülő gyermekével
felületet mutató, színjátszó

NOVÁK DÁNIEL

HÉGRÁTH László - GÁLFFY Erzsébet: A budai várala-
gut. = Műemlékvédelem, XXXIV. évf. 2/3. sz. 1990
97 - 106. p. ill.

s which he published in 1687 in his

ate of a body was a state of rest, and
ody would come to rest. Galileo had
s and in recording that no force was
ect of force was to change motion.
involved acceleration, just as did a
required. Kepler deduced the laws
arily from Galileo and Kepler that

e natural state of a body was a

Aristotle
Newton

speed

nge in speed

of falling objects was
epler
alileo

M.D.K.

Novák Dániel, mérnök, építész

az 1830-1850-es évek egyik fáradhatatlan és mindenhez hozzá szóló mérnökembere, aki külföldi egyetemi végzettsége alapján cs. és kir. architectus és akadémiai művéznek írta elő magát. Őszintén szimpatizál a Szecsényi-Clark-féle függőhíd tervével, hevesen támadja annak ellenzőit, sőt ő maga is kidolgorott egy híd-tervet, melyet az „Ismertető" 1838. első felévi III. mellékletében közölt. -/.

Darvas István: A budai alagút ismeretlen első tervezői és tervei. Városi Szemle, 32. évf. 1946. 3-4. sz. 265. old.

M.D.K.

Novák Dániel, mérnök, építész

265-271.

az „Ismerlető" 1837. 10. számában a lánchíd-tervvel kapcsolatban „Horai kép" címen első ízben veti fel a megépítendő „tunnel" gondolatát.

268 lap utáni tábla

Darvas István: A budai alagut ismeretlen első tervezői és tervei. Városi Szemle, 32.évf. 1946. 3.4.sz. 265-271.old. Novák terve a 268.old. utáni táblán.

Novák Ádám (1789- 1849)

budai építész

Sírja a Vízivárosi régi temetőben volt.

Horváth Gábor: A Víziváros régi temetője

Budapest 1979/6 38.o.

Novák Dániel

életét és munkásságát ismerteti (ovidenn) újadatokkal kiegészítve

Dr.Bendefy László: Lányi Sámuel életútja.
Müvtört.Ért.1971.3.sz. 213-223.o.

220-222.l.

MDK

Novák Dániel, mgh. 1849.
építész

Hajlék, 1937. I. évf. 1. sz. 22. l.

Ir. - Vámos Ferenc: Az új magy. képzőmű-
gyűkerei a XIX. sz. magyarságának mellemi
mozgalmaiban.

Novák Dániel

A Honmüvész 1833 ik
évfolyamában több ükket
ist, amelyekben folyó az épi-
tészet történetet ismeretes
ugyan várlatosan, szárazon.

1834-ben a festészetről,
is ugyanott, szinkar épités-
ről

Czymerman Jakab, okleveles

építész.

Novák Dániel

művészeti cikkek

a Honművész

1837.

évf. ba

M. kir. adóhivatal Eperjesen
ERK: 1904 SEP. 26
9471

L.

felj. az állandó illet-
ményt mpkr. II
132 ta. —

904 II/4. —

[illegible]

[illegible]

Novák

N. 2. *Dániel*, művészeti író és építész, † Budán 1849(?), hol a víz- és építészeti főigazgatóság rajzolója volt. 1830—41. a pesti folyóiratokba számtalan művészeti cikket írt. Önálló műve az első magyarnyelvű művészlexikon: Hajdan-, közép- és újabbkori híresb képírók, szobrászok s rézmetszők életrajza. Buda, 1835.

K. Gy. II. 207 l

4579,Hans Bitterlich.

Az anyai szeretet.

Márványszobor, méretei a
60, a mélységben 83,5 cm.-- Lelt,
Néhai gróf Andrássy Dénes hagyomá
1914 március 5-én (245-914).

Sz.n.270-9
2046-913-
Át.lelt.99

Novák Andal

(Képkiállitás.) Szamosujvári Novák Andor a Nemzeti Klubban (Deák Ferenc-utca 2) rendezett képkiállitást. Valószerü természetszemléleten alapuló tájképei között néhány sikerültebb alkotással találkozunk, figurális festményeiben ellenben túlzottan hangsúlyozza modelljeinek női varázsát. A kiállitás délelőtt 10-től este 6-ig tekinthető meg dijtalanul.

B. H. 936 XI. 25

Novák Dániel

Művészeti cikkek a Honművész
1839. évfolyamában.

Novák Dániel

Művészeti, főleg festészeti cikk
a Honművész 1838 évf[olyam]

Novák Dániel

építész

l.

Bíró – Barabás

215. l.

Kath. B. sz. Fülöp
Prot. Farkas

Izr. Elul 1. Ros Khodes

CSÜTÖRT.

24

Kath. Bertalan
Prot. Bertalan

PÉNTEK

25

Kath. Lajos
Prot. Lajos

SZOMBAT

26

Kath. Zefirin
Prot. Izsó

Izr. S. Softim 1. P.

34. hét. 1933 Augusztus hó. 31 nap.

Novák Dániel

cred

Hoffmann Edith

dr. Nehány kora-
beli birátat Bara-
bás duklósról.

A Mübarát. 1922.

236, 237. l.

Ht IV. 70

Sorozgam

Jóváhagyom

Budapest, 1947. VI. 30.

elnök

28.076
52
28.128

Novák Dániel

lásd okv

Darvas István dr

A budai alagút
ismeretlen első terve-
zői és Tervei.
Bp. 1946.
4 és kv. Cl.
Heppel

...ényтár

... mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Képeslap		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

LEVÉLTÁRI ORSZÁGOS FELÜGYELŐSÉG
468 1933.
Érk.: 1933 dec. 18.

Nagytekintet

Azzal méltózt

templomok" cimmel könyvet ir

gel, de több nyelvü kivonat

se dicsőséges kulturtörténet

A könyv elkés

con megjelent.

Van szerencsé

bemutatni,

Novák Daniel

l.

Praha 1890

50. l.

Kötyfi

Németek

2,076,837
42892

42892
220000
1000000
114164

3,499,785

Nyilasok

3925415
18640

3,944,055

Magán

Novák Dániel

l.

Moller-Ferencry

269-270, 269, 270.
282, l.

válásánál, egy
ódosithatják az
égeket. A életek
i a müemléki res-
amit nyugodtan
A másik szempont,
gős munka. A költség-
egy évvel hamarább
istruálni, mielőtt
Nemvitás, hogy
előre látni,
ása másfélév-

sok konzerválásá-
ni, székesfehérvári,
ulva ma a legtöbb
A lokalpatriotiz-

Novák Dániel

l. Bíró Kovács

11. 1 -
12. 1.

Novák Daniel

vród
z

Vámos Hagymányok

172, 173 l.

PI KÖNYV
VIII, STÁHLY-UTCA 1.

yi Gyula dr.
eti Muzeum tit-.
urnak

7.IV.4. BUDAPEST

Novák Daniel

laid
2

Historica 1931. IV.
3–4. s. 149. l.

etlen festő.

ázadból.

afordultan van ábrázolva. és szemöldöke barna, szaezredesi egyenruha vállrazüst zsinórozással. Nyakrajeleket és szolgálati keresztszorítja. A háttér felhőzött

cm. — Lelt. sz. 1285. — Véat szerint gróf Kreith Bélától ettetett 191[illegible] július 21-én. — ius 22-iki 79586 sz. min. határott 1910 augusztus 5-én (1299–gyta az 1911 márczius 11-iki –911).

LO

Novák Daniel

l.

Vrzota Lanchid

65 l.

5	6	7					
...l	augusztus			Fig	kenületibe		
10½	10½	10½	= 63 × 50 =	31.50	—	48 =	31.
10½	10½	10½	= 63 × 50 =	31.50	—	48 =	31.
"	"	"	= " "	31.50	—	48 =	31.
"	"	"	= 52.5 " =	26.25	—	48 =	25.
"	"	"	= 52.5 " =	21.00	—	37 =	20.
10½	10½	10½	= 58 × 30 =	17.40	—	27 =	17.
"	"	"	= 53 × 30 =	15.90	—	27 =	15.
"	"	"	= 58 × 30 =	17.40	—	27 =	17.
"	"	"	= " " =	17.40	—	27 =	17.
"	"	"	= 47 × 30 =	14.10	—	27 =	13.
"	"	"	= 63 × 30 =	18.90	—	27 =	18.
"	11	10½	= 53 × 30 =	15.90	—	27 =	15.
"	10½	"	= 63 × 30 =	18.90	—	27 =	18.

Novák Dániel

építész XIX sz.

Lásd igen kimerítően

Ferenczy István csomagjában.

Dr. Viszota Gyula: Ferenczy István és az akademia. Művészet 1907 évf. 343–345. l.

Mavák Daniel

ivód

Vasárhelyi Pál. A buda-
pesti alló hid dolgában.
A Chenaeum 1835. I. II.

Novák Daniel

építész

Lőrd

Rédey Tivadar:

A Nemzeti Kinhár

története. Bp. 1934.

41. l.

732 a. sz. Kállay Miklós: „Roninok kincse“. 1

Novák Dániel

hidmérnök

lásd

A pest-budai árvíz

1838. ban, Bp.

1938. 9–10. l

14. l. 54. l. 94. l.

155. l 164. l.

ban. 4. A fák és cserjék magassági elterjedése hazánkban. 5. A növényasszociációk fogalma és ezeknek felvételi módszerei. 6. Az erdőtípusok és ezeknek gyakorlati jelentősége. 7. A szikes talajok és homokos talajok növényszövetkezetei és ezeknek jelentősége a fásítás terén. 8. Az önálló erdészeti növényföldrajzi kutató munkásság fontosabb irányelvei a gyakorlatban. — *Dr. Fehér Dániel* ny. r. tanár.

G) Magántanári előadások.

Válogatott fejezetek a talajbiológiából. (Erdőmérnök-hallgatók számára.) A II. félévben heti 1 óra előadás. — *Dr. vitéz Bokor Rezső* egyetemi magántanár, adjunktus, h. tanár.

Hőátvitel és hőkihasználás ipari tüzelőberendezésekben. (Kohómérnök-hallgatók számára.) Az I. félévben heti 1 óra előadás. *Dr. Nahoczky Alfonz* egyetemi magántanár, min. osztálytanácsos.

A szikesek növényszövetkezetei, különös tekintettel fásításukra. (Erdőmérnök-hallgatók számára.) A II. félévben heti 1 óra előadás. — *Dr. Magyar Pál* egyetemi magántanár, m. kir. erdőtanácsos.

A kutató fúrások anyagának és adatainak feldolgozása. (Bányamérnök-hallgatók számára.) A II. félévben heti 1 óra előadás. — *Dr. Schmidt Eligius Róbert* egyetemi magántanár, osztálygeológus, m. kir. bányatanácsos.

A hengerművek tervezésének elméleti alapjai. (Kohómérnök-hallgatók számára.) Az I. félévben heti 1 óra előadás. — *Dr. Geleji Sándor* egyetemi magántanár, társ. főmérnök.

Válogatott fejezetek a fák műszaki tulajdonságainak vizsgálatá köréből. (Erdőmérnök-hallgatók számára.) Az I. félévben heti 2 óra elaődás. — *Dr. Pallay Nándor* egyetemi magántanár, hercegi erdőmérnök.

Novák Dániel

l.

Márk Barónélet

215. l.

nvergleichlich grösserem Umfange in
erklären ist. In besonderer Hinsicht
er pannonischen Antike in der roma-
ngarische Jahrbücher

hre Formen neben dem dünnen, feinge-
üge der antike Sarkophage schwerer
hier gewohnten Formen und Techniken
Rückfall ins Lombardische bedeutet.
i Nicolo Pisano. Repertorium für

christlichen Stoffe mit ihrer erreg-
en , beruhigten, abgeklärten antiken
ätze, welche ja auch bei Nicolo noch
stet, die auch im Kreise von Albert und
ni Pisano . Strassburg /Heitz/ 1904
ft hier fast einen verwischenden Sinn

erkunft dem Nachzittern französischer

Novák Dániel

l.

Szana 1890

41 l.

Érdekes a képen a fényelo
lő csoportra a bal felső sar
den alak más megvilágitásban
más módon hangsulyozza ki.
csak a gyermek Jézus van és
dolati tartalmát. A két gyer
rezhetővé válik, hogy a kép
történésből is, áll. A Madon
mosolyával már összefoglalja
arcával a kép hangulati tart
A fény-árnyék lirai bája
gulatot áraszt, ami egységbe
A sfumato költészetének A
müve a Mona Lisa.
A müvész nagy ujitást hozo
Ilyesmivel még nem találkozu
értékesebb ez az ujitás, mert
szerü portréjával mesterremeke
arról, amit sokan hibájául ró
tartása természetellenes, hog
Mona Lisa mosolyát nem leh
részletek fény-árnyékos megol
sorravenni, itt, ennél a képr
lehet beszélni, ami ugy érezz
sfumato az egész képre jellem
tevő, a körvonalakat látomáss
szinek és fények egymáson áts

Novák

Lab II 25

Novák Daniel

erod

Nicker Ferenc

269 s kör. M.

Novák Daniel
vod
Stinyei. IX. 1102-
1106. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Novák Dániel

Hon művész 1834 elf.
Narcikkeket ist a festészet,
épitészet, szobrászat körüből
Permetszésről is

Novák Jánel

wod. Lásd

Barabás: Torsalkodó.
1840. 64-27.

Novák Daniel

IROD.

Meller. Ferenc. 269–270.
269. 270. 282. ll.

IROD.

Novák

l.

LykaMagyműI800-50

367.l.

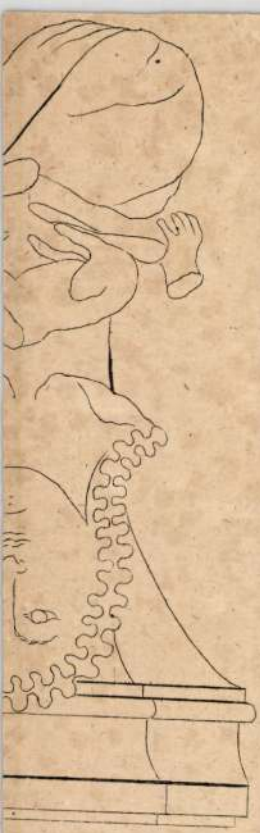

9

Novák Dániel

---

all Aolag 1849 ben Ki-
végezték volna.
Ez ugy látszik nem áll
A Kivégzett Novákot
Todorak hivták, Sza-
mos ujvári volt
Windischgrätz lövette
aszon, mint azról beszélt,
hogy Budavárát a ma-
gyarokkal ell Ellene
foglalni.
Aszonlötték 1849 márje
14 án

Szongott 1901. II. 442 e

Novák Dániel

mint plagizátort és zavaros
agyvelejű írót aposztrofálja
aki az újságokban elhelyezett
technikai ábrával nevetséget
kelt a komoly szakemberek előtt.

írod

Vásárhelyi Pál: A budapesti
állólind tárgyában. Athenaeum
1838. évf. és e cikk újabb
lenyomatában: Gonda Béla:
Vásárhelyi Pál élete és mű-
~~[illegible]~~ vei. Bpest 1896. 228. l.
229, 230, 231, 232–242, ~~[illegible]~~ *)
a cikkben fentit „gátmes-
ternek" mondja. Fordin

Nagyt.

Dr Genthon István urnak
egy. m. tanár
a M.O.B. előadója

Budapest

IX. Rákos utca 10.

Novak Daniel

Zeichner der k. ung. Landes-Bau-Direction

† 29. Mai 1849.

(tehát 8-nappal Budavárának bevétele után)

51 éves Korában.

A vízivárosi temetőben semették el.

Sírkövének felirata:

„Durch Pulver und Blei als Opfer seiner Treue und Ergebenheit gegen seinen rechtmässigen Landesfürsten."

Jegyzék a vízivárosi temető fenntartani javasolt sírjairól és siremlékeiről.

[Bp 1931]. 11. l.

Novák Daniel

1836-ban is szorgalmas munkatársa a Honművészek szőleg művészi életrajzokat közöl természetesen kulföldiket.

Novák Dániel

Novák Dániel, építész, Kecskemétről, 1820 nov. 4-től 1824 végéig rendes hallgatója volt az építészeti szakosztálynak.

Fleischer Bécs 72. l.

Kaposvár, 1934. szeptember. 10.

lengyel Úraknak

Kaposvár.

a folyó hó 3-i lebelüket és a kért
váltó hitelt megadjuk.
jéig Önnök látután 3 hóra szoló váltokat
ánk, kötelességük azonban a lejárat előtt
ndezetről gondoskodni.
Kamatláb a tártozik oldalon 9% a körtel
k Önnöket terhelik.
Kérjük és vagyunk

Novák Dániel

akadémiai építész, a viz-és építészeti főigazgatóság rajzolója.

Nevtország 1845. 154. l.

Vasárnap 29 Márta sz.		**Protestáns** Márta **Görög** Kallin **Izraelita** Ab 17
Hétfő 30 Judit vt.		**Protestáns** Judit **Görög** Szila **Izraelita** Ab 18
Kedd 31 Loyol sz. Ignác	**Julius**	**Protestáns** Oszkár **Görög** Eudocim **Izraelita** Ab 19
Szerda 1		**Protestáns** Vas. Péter

Novák Daniel

irt cikket az építészet~~ek~~ köréből az Egerben megjelenő Héti lapokba 1838-ban

u DH. tőle egy plafond decoratio. elég ügyes. rézbe metsz Lehnhardt. XXVI(I) táblaja a Héti lapoknak.

A XXVI.(II) tábla Plafond decoratio Novák del. J. Sürch fe^t.

Novák Dániel

A Hommüvész 1835
ér pohamában müvészeti
cikkek.

MAGYAR ÉLETRAJZI LEXIKON 2593/1966.

Novák Dániel (? -- Buda, 1849?): épitész, müvészeti iró. A budai épitészeti főig.-ság rajzolója volt. Müvészeti cikkei a Társalkodó, Regélő, Hasznos Mulatságok, Honmüvész és más folyóiratokban jelentek meg. Nevéhez füződik az első m. nyelvü müvészeti adattár: Hajdan-, közép- és ujabbkori hiresb képirók, szobrászok s rézmetszők életrajza (Buda, 1835) megirása.

MAGYAR ÉLETRAJZI LEXIKON 2595/1966.

Novák Dániel (? — Buda, 1849?): építész, művészeti író. A budai építészeti főig.-ság rajzolója volt. Művészeti cikkei a Társalkodó, Regélő, Hasznos Mulatságok, Honmüvész és más folyóiratokban jelentek meg. Nevéhez fűződik az első m. nyelvű művészeti adattár: Hajdan-, közép- és újabbkori hiresb képirók, szobrászok s rézmetszők életrajza (Buda, 1835) megirása.

Novák Dániel építész

Magyar Életrajzi Lexikon

Novák Dániel, épitész

Hasznos Mulatságok, 1842.II.359-360.

Novák Dániel: Müvészeti ajánlatok.

Novák Dániel, épitész

Hasznos Mulatságok, 1837.I.113-120.

Novák Dániel: Kecskemét.

MD K

Novák Dáhiel ,ujságiró

állandóan gáncsolta müvészeinket, törekvéseiket semmibe sem vette. Budán 1835-ben kiadott"Hajdan,közép- és ujkori hiresebb képirók, szobrászok, és rézmetszök életrajza" c.könyvében magyarországi mestert"nem talál csak egyet is kiről joggal emlitést tehetne". Egy évvel később Fényes Elek azt irja " a szépmüvészet Budapesten miveltetik s majd mindenben jeles müvészeket mutatunk." N.-t hazaárulásért kivégezték. /A németek pártjára állt!/

Pogány G.G.: M.szobrászat a 19.sz. első felében. Bp.1939. 25- 26.l.

Novák Dániel

1840 elején Becskerekre jart
sa becsi mukiállítás termeit
tanulmozta. Ennek ezed-
rényét meg is irta a Hon-
muvészben. Ez évben is
több cikk jelent itt meg
tőle.

Novák Daniel

A Hommüvész 1835
évi folyamában müvészeti
cikkek.

Novák Daniel

irod. Cásd

Novák D., Művészeti ajánlatok és nézetek. Hasznos Mulatságok. 1842. II. 90 sz

vedéseiket.

Levelük végén fogadalmat tesznek, hogy *folytatják a harcot az elnyomók ellen* mindaddig, míg Jugoszlávia egén is felsüt a szabadság napja és míg a hatalmat bíborlók a nép előtt adnak majd számot gyalázatos gazdálkodásukról.

ut is Svájcba szólította

közönséget és *Schreiber* román ügyvédnek megtiltották, hogy a tárgyalás menetéről jegyzeteket készítsen.

Az *Universul* rámutat arra, hogy a nemzetközi közvélemény előtt a vádlók lettek az igazi vádlottak. az olasz *Unita* pedig a pert a Kravcsenko-üggyel hasonlítja össze. Jellemző, hogy *Gafencu* volt román külügyminiszter, a román reakció szóvivője az Egyesült Államokból a per tartamára Svájcba utazott.

ldmunkások sztrájkja

olasz földmunkások szakszervezetének vezetése alatt igen jelentős sikert értek tehát el, elismert követeléseik teljesítése pedig megjavítja a béresek helyzetét, akik jelenleg a legnagyobb nyomorban és jogfosztottságban élnek. A földmunkások sztrájkját támogatták a bérlők és a törpebirtokosok is, akiknek helyzete ugyancsak súlyos.

all-terv mézeshetei

zeshetei elmúltak, az Atlanti Szerződést Németország újabb fejlődéséhez kell szabni. Mind a Marshall-terv, mind az Atlanti

Dán tartózkodó magyar parasz küldöttség vezetője nyilatkozott a Szovjet Tájékoztatási Iroda munkatársa előtt. Elmondotta, hogy ahol 30 évvel ezelőtt terméketlen, kiszáradt pusztaság volt, amelyet egy idegen kölő „az ördög birodalmának" nevezett, ott a szovjet dolgozók felépítették Szalszkot, ezt az új nagyszerű várost és körülvették halalmas zöldövő termőföldekkel, ahol az erdősávok védelme alatt magas terméshozamú gabonafajták virágzanak, szőlők díszlenek, a hatalmas buja legelőkön pedig asztrahán birkanyájak és csordák legelnek.

A magyar kiküldöttek 15 nap alatt a legrészletesebben tanulmányozták a munkamódszereket a legkülönbözőbb telepeken és traktorállomásokon. A Bugyonnij ménestelepen új lófajtát tenyésztettek ki, amiért a telep két dolgozója Sztálin-díjat kapott. Tökéletesítették az asztrahán szarvasmarhafajtát és kitenyésztették az új finomgyapjas bárányfajtát, a szalszkij merinót. A Gigant gabonagyár hektáronként 16—20 mázsa gabonát arat, annak ellenére, hogy itt az évi csapadék mennyisége nem haladja meg a 200 milliméter.

Küldöttségünk teljesítette azt a feladatot, amelyet a magyar nép és a magyar dolgozó parasztság tüzött eléje — fejezte be nyilatkozatát. A legnagyobb hálával tartozunk a Szovjetúniónak azért a nagylelkű és szívélyes fogadtatásért, amelyben a magyar küldöttséget országszerte részesítették. A Szta-

jet nép és a Kaukázus [illegible] zetése alatt álló magyar nép között kifejlődött és megszilárdult barátságot senki sem szakíthatja szét.

Bankkoncentráció Csehszlovákiában

A prágai pénzügyminiszter közlése szerint a csehszlovák Nemzeti Bank átveszi a Posta takarékpénztárt és a két kereskedelmi bankot, a Zivnotenska Banka prágai és a Slovensa Tatra Banka pozsonyi intézetet.

A pedagógusok békegyűlése

A XI. kerületi pedagógusnők az Agrártudományi Egyetem dísztermében békeértekezletet tartottak. *Gerőné Fazekas* Erzsébet ünnepi beszédet mondott. A párizsi békeértekezlet hatalmas seregszemléje volt a béke erőinek — mondotta —. Az imperialisták világosan láthatták, mily hatalmas és egységes a Szovjetunió béketábora. Hetvenkét ország képviselői tettek fogadalmat 600 millió dolgozó nevében, hogy harcolnak a békéért. A budapesti békekonferencán a magyar dolgozó nép milliónak szilárd elhatározását juttatták kifejezésre, hogy megvédik szabadságukat, függetlenségüket az imperialisták kal szemben. Magyarország a békefront erős bástyája lesz — hadseregünk, nemzetgazdaságunk, kultúránk fejlesztésével — fejezte be *Gerőné* nagyhatású beszédét.

tehát összesen 10 százalékkal emelkedik.

Terménybeadási kötelezettség teljesítésére elsősorban *búzát* kell felhasználni. Egyéb beadásra szánt termények a következő arányban számíttatnak át: 100 kg. rozs megfelel 90 kg. búzának, 100 kg. kétszeres szintén 90 kg. búzának, 100 kg. árpa vagy zab 80 kg. búzának, 100 kg. napraforgómag 14 százalék víztartalom mellett 130 kg. búzának, 100 kg. kukorica 15 százalék víztartalom mellett 77 kg. búzának, 100 kg. rizs 350 kg. búzának 100 kg. bab 150 kg. búzának, 100 kg. lencse 200 kg. búzának, illetve 100 búzakilogrammot kitesz 110 kg. rozs vagy kétszeres, 120 kg. árpa, vagy zab, 77 kg. 14 százalék víztartalmú napraforgó mag, vagy 130 kg. 15 százalékos víztartalmú morzsolt kukorica, vagy 29 kg. rizs vagy 66 kg. bab, vagy 50 kg. lencse.

A mezőgazdaság fejlesztési járulék lerovására beadott búza, rozs és kétszeres után jutalom nem jár.

A hatósági terménybegyűjtés a termény átvétele alkalmával a következő jelű vételi jegyet köteles kiállítani és annak egy-egy példányát a termény beadó gazdálkodónak átadni:

A-jelű vételi jegyet a földadó és mezőgazdaságfejlesztési járulék lerovására adott terményekről.

B-jelű vételi jegyet, a terménybeadási kötelezettség teljesítésére a földadó és mezőgazdasági fejlesztési járulékon fe-

mert enélkül aratási munkát vállalni nem lehet. A munkáltató köteles négyszeri bőséges és ebben kétszer meleg ételt biztosítani, vagy a rendeletben megállapított természetbeni járandóságokat a munkavállalónak kiadni.

Aratási tudnivalók

A kormány felhívta a népi szerveken keresztül a dolgozó parasztság figyelmét az aratási munkák politikai jelentőségére is. Különösen fontos az aratás helyes idejének megválasztása. A nem viaszérésben aratott búzánál a túlérés fokának megfelelően 15—20—25 százalékos pergési veszteség is előállhat. Kiszámították, hogy 15 százalékos veszteségnél 2,850.000 mázsa az egész termés szemvesztesége. A dolgozó parasztság 220 kg-os fejadagjával számolva ez a veszteség azt jelenti, hogy mintegy 1.295.000 dolgozó parasztnak pereg el a kenyere.

Illetékes helyen felhívják a figyelmet, hogy a pergési veszteség csökkentése céljából helyesebb, ha az aratót a még álló gabonára fekteti a rendeket, vagyis befelé kaszálja, mert így a levágott gabona nem csapódik annyira, mintha azt tarlóra fektetik. Az időben való aratási munka érdekében egy kaszásra búzából 3—4, többi kalászosból 2—3, tehát összesen 5.7 katasztrális hold számítható. Amennyiben egy kaszásra ennél nagyobb gabonaterület jutna, ajánlatos a DÉFOSZ-on keresztül külső munkaerőt igénybevenni.

Az alagút tervezője

Széchenyi Istvánban legelőször csak már a *Lánchíd* megépítése során, vagyis 1842 tavaszán támadt határozottabban a gondolat, hogy a két fővárosnak még szorosabb egybekapcsolása céljából a híd tengelyének meghosszabbításában át kellene a várhegyet furatni Szokott erélyével fogott hozzá a megvalósításhoz, részvénytársasági formában tőkét is szerzett (megnyerte is magának Sinát), leszónokolta és leérvelte a katonaságot éppen úgy, mint Bécset, sőt Clark V. Tierneyvel elkészíttette nagyjában a terveket is. Közben azonban telt az idő s már oly erősen fujdogáltak a forradalom előszelei, hogy kénytelenek voltak a dolgot a nyugodtabb időkre egyelőre félretenni. Ezután... Döbling következett el reá s így ő sem kedvenc Lánchídján, de alagutján sem sétálhatott már át karonfogva Clarkjaival!

Mint ismeretes, az alagut utóbb mégis megvalósult s azt *Ürményi* József vezetése alatt épitette meg a vállalkozó részvénytársaság az 1852—1857. közötti esztendőkben. Hogy kinek a tervei alapján készült az alagut, ez a kérdés ma is tisztázatlan, csak annyit tudunk, hogy a megépítés munkálatait csodás pontossággal és szakértelemmel Clark Ádám vezette itt is. Az alagut eszméjét Széchenyi előtt, már jóval régebben s amikor a Lánchídnak még a helye sem volt végleg eldöntve, *Novák* Dániel vetette fel vitathatatlanul legelőször 1837-ben az Ismertető 10. számában. Novák (aki egyébként Lánchíd tervet is készített) erős bírálat alá fogta a híd ellen akkoriban gáncsoskodókat s végül azzal vágott vissza, hogy: «... hoznának akkor ezek a kétes híd helyett javaslatba inkább *egy tunelt* és pedig a krisztinavárosi egyház frontjának irányában, a Horváth-kertház mellett, azon kis utca végzeténél, mely a várhegyre mutat. Az ottani kertteknél tétetnék bevágás s ez onnan folytonos lejtőséggel, a fehérvári kapun, a Generalcommandó ház s a kir. proviant-ház alatt vezettetnék a Duna fenekének, hol aztán az viziránnyos vonalt képezhetne, mely földalatti boltozat végre a pesti Dunapartnál, irányában a mázsa (mai Mérleg) utcának, egy-két kanyarulattal, mely gyengédebb feljárását okozná a kocsiknak, a kalmár-csarnok vagy börze előtt napvilágra jutna." Novák ettől fogva egészen 1845 végéig erős propagandát fejtett ki további írásaiban javasiata mellett, közreadta mérnöki terveit is, az Életképek és a Der Spiegel hozták sikerült képben az egyik kétnyilású tervnek homlokzati rajzát, mégis úgy látszott, hogy Novák valahol rosszul foghatta meg a dolgot s elgondolásai és személye iránt sem tudott bizalmat kelleni. Talán azért is hagyott fel a küzdelemmel, mert 3 apró gyermekéről kellett közben gondoskodnia s valamiféle kisebb mérnöki állást kapott. Ámde erősen aulikus nézeteivel ekkor sem hagyott fel s mikor a császári hadak az időközben kitört szabadságharcunk folyamán a fővárost elfoglalták: csúnya cikkben támadt rá az egyik budai ujságban a magyar függetlenségi gondolat vezéreire De még ezzel sem elégedett meg az úgy látszik érvényesülésének meghiusulása miatt elkeseredett ember, hanem „állodalmi tisztviselő létére" Hentziék mellett constábleri megbizatást vállalt s titkos barátaival még fegyverekhez is próbált jutni, hogy alkalom adtán rátámadjanak a várbeli magyarságra.

Amikor azután május 21-én ismét mi lettünk a várban is az urak, a tábori törvényszék közvádlója, *Molnár* Károly, a többfelől is hozzáérkezett feljelentés alapján az elsők között elfogatta s bírái elé állitotta Novákot. Nem kevesebb, mint hét, kifogás alá nem eshető és megbiteltetett tanu tett ellene több főbenjáró bűnben egyhangú terhelő vallomást. A vésztörvényszék kétnapi lelkiismeretes tárgyalás után egyhangú szavazattal pálcát tört a súlyosan megtévedt ember felett. A kivégzése alkalmával a közönség közötti akkori szokás szerint szétosztott, kisebb cédulaszerű „Hirdetmény" egyebek között ezeket mondta el: „Novák Dániel, 50 éves, nős, Budai álladalmi hivatalnok... az ellenséges osztrák sereg segitségére magát Hentzi Buda város várparancsnokánál szóval s Buda város tanácsánál folyamodásilag a magyar sereg elleni fegyverfogásra felajánlván, e célra magának és társainak fegyvert is kért, nyilvános lapokban, különösen f. é. 843. sz. a német pesti lapban, éppen azon időben, mikor magyar ország területi épsége, függetlensége és szabadságáért annyi becsületes honfi kebelnek kell naponta elvérezni, hazája feldarabolását nemcsak helyeslé, de sőt ugyan azon czikkjében a haza leggonoszabb s legnagyobb ellenségét, a száműzött osztrák herczeg *Ferencz Józsefet* dicsőitvén, annak részére ujonczok adására a közönséget lelkesité s eképp az ellenségnek azon czélját, hogy magyar magyar ellen harczoljon, hirlapok útján működésével elősegiteni nem iszonyodott s ki végre az ellenségtől *Constábleri* állást vállalva, a becsületes érzelmü honpolgárok feladója lenni nem átalott, — mint a közvélemény előtt is bélyegzett s a magyar haza s nemzet kárára működő hazaáruló a vésztörvények .... pontjai szerént, *puskapor és golyó által* végrehajtandó halálra itéltetett és az itélet rajta 1849 Május 29-én délutáni 4 órakor a budai vérmezőn végre is hajtatott".

A vésztörvényszéki iratok között fekvő jegyzőkönyv külön megemliti utolsó soraiban azt, hogy „a végrehajtásra összegyült nép hangos éljenekben nyilvánitá örömét az áruló elitéltetése felett".

Dr. Darvas István

Magyar Nemzet. 1949. jun. 29.

Novák Dániel

Ludwig Förster építészeti lapja (Allgemeine Bauzeitung). Novák nem volt munkatársa, de jól ismerte a lapot, irásain meglátszik hatása, egyes témákat át is vett onnan. Pl. 1839-ben a betonépítkezés ismertetését, vagy a prágai I. Ferenc emlékmű pálházatát. Viszont az alagút cikkekkel megelőzi a bécsi lapot is, mert az csak 1839-ben kezd ezzel foglalkozni. Novák pedig már 1837-ben áll elő ötletével az Ismertetőben.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 27. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

I.

Nővéki Dániel 1798-1849

az első magyar művészeti író. Életéről igen keveset tudunk. Szinnyey mint akadémiumos architektust említi, a Művészeti Lexikon szerint Budán a víz- és építészeti főigazgatóság rajzolója volt. Halála 1849. május 29-én következett be a budai vízivárosi temetőben temették el 51 éves korában.

Scheiber Mária, Nővéki Dániel, 3. l. (1798-1849), Tankönyvkiadó V. Budapest 1958.

Novák

Maller Simon. Ferenczy István élete és művei. 1906... foglalkozik Novákkal. Ő is Vásárhelyi Athenaeum-beli cikkének hatása alatt... Novákot tudatlannak és rosszakarattúnak állítja be.

Schreiber Mária: Novák Dániel, 28. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Novák Dániel

Hidonlopók c. cikke 1837-ben
a Honművészben... jelent meg.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 27. l.
Budapest, 1953 (Jegyzetek)

Novák Dániel

Hasznos mulatságok, Egy pillanat az örültek' házára II. 108-112.
A bécsi örültekházának leírása.
1831-ben Novák Dániel maga is készített terveket a nagyváradi örültekházához, amelyről azonban nem tudja, létre jött-e.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 14. l.

Budapest, 1959

Novák Dániel II.

L. még Fáy András 1834. nov. 19-én Pesten kelt levelét Széchenyihez: „Azon építési tervet a Grassalkovich-telken, melyet Nagyszégod megkészíttetnem parancsolt volt, Novák Dániel, ki az építői kormánynál van, vállalta felszólításomra..." Bártfai Szabó László. Adatok gr. Széchenyi I. és kora történetéhez.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 28. l. Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Novák Dániel

Honnűvész, Hazai kastélyok
225-229., 234-235.
A gödöllői és fóti kastély és kert leírása. A gödöllői Grassalkovich-parkhoz Novák Dániel is készített terveket.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 16. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Findura Imre: Novák Dániel jelentősége képrőművészetünk történetében. Képrőműv. Szle, 1879 p. 108-110., 121-123.

Schreiber Mária: Novák Dániel, 27. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

II.

Novák Dániel 1798-1849

Újabb szakirodalmunk nem foglalkozott vele. Zádor Anna szerint nem lehet a művészettörténészek köré számítani, s ezért csupán a nevét említi meg.
...Findura Imre Képzőművészeti Szemlebeli cikkében...látja Novák Dániel sorsának és munkája hatástalanságának tragikumát.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3. l.
Tankönyvkiadó V. Budapest, 1959

Novák Dániel

Hidminta's vindagáj. Hasznos Mulatságok I. 252-255.

Hoffmann és Maderspach hidterveinek kiállítása a Fehér hajóban. Novák Dániel nem bírik a számításokban, szerinte a Vérmezőn ki kellene próbálni a teherbírást.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 18. l.

Budapest, 1959

IV.

Novák Dániel

Findura elismeri, hogy Novák uttörő munkát végzett cikkei megirásával, ... érdeklődést akart kelteni a képzőművészet iránt. Kortársai nem voltak ilyen megértőek.

Életmunkája összeállításában egyetlen.. alap.. a nagyszámú cikk, melyet 1831 és 1848 közt a pesti lapokba írt magyar és német nyelven.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3. C.
Budapest, 1959

III.

Novák Dániel

Ez a cikk Novák Dániel halála 30. évfordulója alkalmából jelent meg 1879-ben... amikor a 48-as hangulatot a 67-es kiegyezés szelleme váltotta fel. Novák Dánielt ugyanis Görgey haditörvényszéke ítélte halálra, mint „Henzi konstabler"-jét. Az ítéletet végre is hajtották a Vérmezőn, május 29-én.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3. l.
Budapest, 1959

VI.

Novák Dániel

Egy Bécsben megjelent cikke Dr Novák Architektnek tünteti fel, de ezt Vásárhegyi Pál is nyomdahibának minősíti...

Máskor Dániel keresztnév helyett Ferencz kerül a lapba, holott ugyanez a cikke Novák Dániel alairással a Honmüvészben is megjelent.

..Több mint 200 cikke jelent meg... Főképp technikai, müvészeti és városvagy természetleiró cikkei vannak, de mezőgazdasági tanácsadással is foglalkozott itt-ott.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3-4. l. Bp 1959

Novák Dániel

V.

Ezeket az írásokat leggyakrabban Novák Dániel architektus névvel és címmel, német lapokban néha Novák, máskor Nowack helyesírással szignálta. Egyszer... D. von Nováknak írja magát alá. Ez nemesi származásra vallana, ami nem valószínű. Ez... fontos volt akkor, és polgártársaihoz való rossz viszonya azt mutatja, hogy nem tudta átfogni a nemesi társadalom-előítéletét.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 3. C.
Budapest 1959

VII.

Novák Dániel

...A Hasznos Mulatságokban említi, hogy Bécsben Peter Nobile tanítványa volt a képzőművészeti akadémián. ...Valószínű, hogy 1838-ban Németországban és Ausztriában utazhatott. Regélőbeli cikkei... erre vallanak. 1840-ben újból, járt Németországban, Regensburgban és bejárta a készülő... Duna-Majna-csatorna terepét... Valószínűleg ekkor járt Münchenben is, ahonnan az épülő múzeumok leírását hozta magával. ~~Emellett... számontartotta a~~

Scheiber Mária, Novák Dániel, 4. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel VIII.

Emellett... számontartotta a francia és angol műszaki eseményeket és cikkeiben ezekről beszámolt vagy... utalt rájuk. Több alkalommal rövidebb cikket írt a bécsi Allgemeine Bauzeitung építészeti lap terjesztése érdekében.

1829 óta élt Budán, mint a budai építészeti igazgatóság előadója. Ez az általa „Referent"-nek nevezett munkakör magyarázza, hogy akét város fejlődését... figyelemmel kísérte.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 4. l.
Budapest, 1959

IX.

Novák Dániel

Az előadó kötelessége, hogy saját kerületében minden épülő házat megnézzen; utépítésnél mintát kell kapnia és a munkát ellenőriznie; foglalkoznia kell a vizellátás (kutak) fásítás, városrendezés kérdéseivel. De Novák többet tett... Nemcsak saját kerületével törődött, ... az egész városban szem előtt tartotta az új épületeket, az útjavításokat, a város... fejlődését. Véleményt nyilvánított a Nemzeti Szinház, a Lánchid, az alagút, városrendezés, csatornaépítés és vasutak megépítése ügyében.

Schreiber Mária, Novák Dániel, 4. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XI.

Emellett a festészet iránt is érdeklődött. Sok cikke foglalkozik külföldi neves művészek képeivel, a berlini, drezdai, bécsi képtárral... vágja, hogy a harai közönség ízlését fejlessze, látókörét tágítsa. A külföldhöz képest elmaradt kultúréletünket igyekezett emelni, növelni.

Scheiber Mária, Novák Dániel, S.C.
Budapest, 1959

Novák Dániel X.

Előadói minőségében jelentéseket tett és tervekkel állt elő. A Pesther Handlungszeitungban megjelent cikke szerint Buda fejlődésében... nagy szerepe volt. munkásságának... 20 év alatt elérte, hogy a Bástyasétányt akácfákkal fásitották és hogy az utcákat részben gyalogjáróval egészitették ki. Lehet, hogy idővel... hatáskörre, kiterjedt. 1846-ban az Üllői úti kaszárnya épitésénél ő volt a hivatalos előadó.

Scheiber Mária, Novák Dániel 4-5. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XII.

Ilyen... népművelő írás... technikai ákkeinek nagy része. Megmagyarázza a... hidépítés eljárásait, a vasutak szükségességét és hasznát, lelkesedik a tudomány újításaiért. (Himlő elleni oltás, hőmérő, mikroszkóp, mágnesti, villamosság, a hidépítés újabb technikai eljárásai, vasútépítés stb.) Megtanítja olvasóit a pártvédelem, útépítés, kútfúrás stb. gyakorlati eljárásaira és elméleti szempontjaira.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 5. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

XIII.

A Jelenkor 1832. évfolyamából... értesülünk, hogy a „magyar kir. építőkormány hivatalnál... tartatik tanítás azon Tiszt Urak számára, kik... honi nyelvünket nem beszélték. A tanítást Novák Dániel, akad. művész, fő építőmester és hydraula tartja... díj nélkül...“ Lehet, hogy ebben hinsága is közrejátszott mint adakozásaiban is. Tény, hogy a pesti hangászegyesületi nyilvános énekiskolának egy 310 frt értékű sirenion nevű hangszert ajándékozott, amit a Jelenkor hírlapilag nyugtázott.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 5. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XIV.

Amikor az állandó pesti szinház gondolata felmerült, áttekintést adott a szinházépítés fejlődéséről, egyes hiresebb külföldi szinházépületek ismertetésével... Ő... is készített tervet az új szinházhoz és ezt a város belső részén, az Új piacon akarta volna felépíteni.

Csodálatos, hogy... nem tudott a reformkorban nagyobb megbízásokat kapni.

Scheiber Mária, Novák Dániel, S.C.
Budapest, 1959

Novák Dániel XV.

Széchenyi valószínűleg nem is ismerte. Tasnerhez írt levelében 1836. febr. 28. említi, hogy egy bécsi lapban olvasta Novák cikkeit, amelyek a jöhercegnek nem tetszettek. Széchenyi... kéri Tasnert, tudja meg, ki ez a Novák?...

További kapcsolatukról nem tudunk. Széchenyi Naplóiban ugyan többször említ Novákot... és semmi sem mutat arra, hogy ez a budai mérnök lenne.

Scheiber Mária, Novák Dániel, S. C.
Budapest, 1959

Novák Dániel XVI.

Nem tudjuk, Vásárhelyi referált-e Széchenyinek Novákról... a felszólítás után. Ha igen, akkor valószínűleg Széchenyi és Novák kapcsolatát... elvágta. Két évvel később ui. (1838-ban)... dühösen támad... Nováknak egy újabb bécsi cikkének megjelenése alkalmából. Vásárhelyi itt Novákot plágiummal vádolja és cikkeit tudatlanoknak befogni.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 5-6. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

XVII.

Feltehetőleg Novák nem volt sima modorú... ember. Erre engedkövetkeztetni a... cikk, amely a főherceg rosszalását vonta magára és Vásárhelyhez volt viszonya is. Ezt... Barabás Miklóssal folytatott éles hírlapi vitája még... alátámasztja. ... Novák ízlése külföldi példákon nevelkedett, ... az itthoni eredményeket német, angol, francia stb. eredményekhez viszonyította. Novákot szigorúsága ellentétbe hozta honfitársaival.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 6. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XVIII.

Mivel sokat foglalkozott festőművészettel... kritikákat írt a megindulóperti Műeglet kiállításairól. 1840-ben ismerteti a Honművészben az első kiállítást. Kritikája jóran és elfogulatlan. Hefteleniti, hogy a Ferenczy István-féle nagy Mátás-emlékművet nem mutatták be gipszmintában, hiszen az egész országot... érdekelte. A festészet terén... kifogásolta a túlnyomórészt idegenből importált képek tömegét (Ausztria, Németország) és kevesli a szereplő magyarok számát.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 6. l.
Budapest, 1953

Novák Dániel XIX.

Érdekes, hogy Alt Rudolfot magyarnak számítja; nagy elismeréssel nyilatkozik róla. A cikk végén megjegyzi Barabás Miklós Galambpostájáról, hogy rajzhibrái vannak. Az írás ... tárgyilagos ... sértő az ... hogy Pest első festőjét melléhesen említi ... hibráira hívja fel a fig. elmet. Barabás, aki ekkor művészete és hírneve tetőfokán állt, nagy on megsértődött ... A Galambpostát ... jó művének tartotta. Önéletrajzában írja ... hogy még kétszer meghellett festenie ... és a hüeglet megvásárolta és kiállította ...

Scheiber Mária, Novák Dániel, G. l. Bp., 1959.

Novák Dániel XX.

Novák kritikájára durva és fölényes hangon felelt, amire Novák kissé asetlen szellemeskedéssel írja meg viszontválaszát.

...Az, ...hogy a Nemzeti Szinházhoz készült terveiről... nem hallottunk, hogy a Grassalkovich hg. gödöllői parkjához készült terve nem valósult meg és a nagyváradi őrültek házához készült terveiről... azt sem tudta, mi lett belőlük, ... azt mutatják, hogy nem volt kortársainak... kedvence!

Scheiber Mária, Novák Dániel, G.l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XXI.

Érdekesek Pesttel és Budával foglalkozó cikkei. Mint mérnök, mint a pastvédelem felügyelője és az építészeti bizottság felügyelője sokat jött-ment a két városban és környékén. Kirándulásairól több cikkében számol be. Részletesen leírja a József nádor-kori kiráfi várat, külsőleg és belsőleg, sőt technikai, mérnöki szemmel néri az épületet.
...Kirándulásait Pest és Buda környékén nem irodalmi formában írja le, hanem km-távolságokkal, adatokkal, épületleírásokkal.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 7. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XXII.

Érdekesen írja le a dunai malmokat Vác felé... és hírt ad a békésmegyei forrásról, amelynek vizét már Óbudáig vezették.

Fővárosunk fejlődését... szívén viselte. A művészi élet fejlesztése érdekében sürgette egy művészeti akadémia (főiskola) felállítását, amely a kiállítások szürizését is végezhetné. Ennek érdekében írt 1833 és 40 közt ismételten a bécsi akadémiáról... egy elvi cikket a könyvtárakról és akadémiákról, végül... a Hasznos Mulatságokban...

Scheiber Mária, Novák Dániel 7. l.
Budapest 1959

Novák Dániel XXIII.

Gazdasági fejlődésünk is érdekelte. A vasutak, a Szeged-Pest közt épitendő csatorna... Alagútterve... kortársait jóval megelőzte. Novák nemcsak a ma meglevő alagút megépitését ajánlotta, hanem a Duna alatt is alagutat terverne a „kétes" hid helett. Ez... már 1837-ben nyilvánosságra jutott. Lehet, hogy a londoni Themse-hid épitésének a hatása alatt, de gondolatával mégis megelőz mindenkit.

Scheiber Mária, Novák Dániel, 7-8. l.
Budapest 1959

Novák Dániel XXIV.

Megelőzte Viner Istvánt, aki 1845-ben jutott arra a gondolatra, hogy a Lánchid építési nehézségeit megtakarítható volna egy Duna alatti alagút építésével. Még a Pesther Zeitung is elismeri Novák elsőbbségét.

A „kétes hid" a Lánchidat jelenti: kétesnek... tartotta, mert hossza idő, át vajúdott a kérdés s végső döntésben is ellentétes vélemények harca kiindott. Novák sokat foglalkozott a kérdéssel.

Scheiber Mária, Novák Dániel, S.l.
Budapest 1959

Novák Dániel XXV.

Mikor Hoffmann és Madersprach terveit kiállitották a Fehér hajó vendégfogadóban 1838-ban, nem lelkesedéssel, hanem kételkjel fordul a kérdés felé. Szerinte a szerkezet nem bírná el a teherpróbát és... fel kellene előbb-épiteni a Vermezőn, hogy szikárd talajon lehessen kipróbálni. Ismertette a lánchidak konstrukcióját általában és leirta a Lánchid megépitését megelőző óbudai búvárharang leeresztését.

Schaiber Mária, Novák Dániel, s.l.
Budapest 1959

Novák Dániel XXVI.

...Hasonló.. pontossággal ismertette a „Vidra" kotró működését is... szem előtt tartva a hasznos, takarékos szempontokat. A Dunából kiemelt kavicsot a környék utjavitására akarta... felhasználni. A Lánchid-épités folyamatát állandóan figyelemmel kisérte a Pesther Zeitungban, amelynek munkatársa volt. 1846 és 48 közt gyakran közöl ilyen tárgyú cikkeket.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 8. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel XXVII.

Felfogása nem kapcsolódott a magyar harafiak néreteiher. Bécs kultúráján nevelődött... jozefinista néretei szerint Pest-Buda a nagy birodalom virágzó városává fejlődhetnék. II. József szemége több cikkében is foglalkoztatta. A Regélőben 1834-ben cikket írt arról, hogy az uralkodó visszautasította Buda szoboremelési kérését, ez II. József szerénységét és mértékletességét mutatja.

Scheiber Mária: Novák Dániel, S.C.
Budapest 1959

Novák Dániel XXVIII.

1835-ben ugyancsak a Regélőben megjelent cikke II. József fennkölt gondolataira és élete tragikumára mutat rá!

Ez a felfogás verethette Novák Dánielt... végső megfévelgedéséhez, amit honfitársainak ellenséges viselkedése csak előmozdíthatott.

Scheiber Mária: Novák Dániel

Budapest 1959 S. l.

Novák Dániel

Hasm. Mulats. 1836. II. 228.
„1832-ben 3 hónapig (a Nádor-kertben) laktam, igazgatván a Duna mentében sa kert hosszá-ban készült parterőzitést, nagy vörös terméskövekből állót, mely 310 öl hosszú."

Scheiber Mária: Novák Dániel, 28. l.
Budapest, 1959 (Jegyzetek)

Novák Dániel

Lyka Károly: A táblabirósilág
művészete II. 25. Idéz N. D. 1835-
ből való cikkéből... „Mindaddig,
míg a Hon képrőművészeti Aká-
démiát kebelébe nem fogad, a
szépművészet még a szárad befo-
gása után is parlag merő marad."
Viszont Rabinovszky Mariusz N. D.-ről
nem tesz említést, habár a Művészettört.
Munkakör. 1953. Évk.-ben. tárgyalja Jvó
János akad. terveit. Erekkel. Bayer József
is foglalkozott a Művészet 1903 évf.-ben.
Scheiber Mária: Novák Dániel, 28. l. (Jegyz.)
Budapest, 1953

Novák Dániel

Schiller emlékszobra Stuttgart-ban 's néhány szó Mátyás király ércz-szobra iránt. Honművész, 324-326., 333-335.

A készülő Mátyás emlékmű számára megfelelő teret kell biztosítani. A királyi palota előtt helyezné el.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 22. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

Bauprocedur in Pest und Ofen.
Pesther Zeitung 1845., 1851.

Pest építészeti fejlődése az
1838-as árvíz óta.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 25. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Stand des Baues der neuen Kaserne in Pesth.
Pesther Handelszeitung, 169-170., 173-174.
Az Állói úti kaszárnya részletes mérnöki leírása. Építője és tervezője Kasselik Ferenc, ellenőr Hild, referens Novák. Az 1845-i számadáskönyvek szerint Max Paurnak is része volt ebben az építkezésben. Jajczay: Pest-Budai figurák... p. 4.
Scheiber Mária: Novák Dániel, 25. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Landhausbau in Ungarn.
Pesther Handelszeitung, 93-94.

A pesti országház építési tervei.
Az alagút. Az állandó híd.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 24.C.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Technikai cikk.
I. Dunai áradás. II. Dunai áradás
1838-ban's ez iránti technikai ész-
revételek. Hasznos Mulatságok I.
185-189., 281-287.
Az 1838-i árvíz szakszerű magya-
rázata. Vásárhelyi többek közt ezt
a cikket is támadta.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 18. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Das neue Ofner Tagstheater.
Der Spiegel, 111-112.

A Horváth kertben megnyílé
új szinházépületről.
Az építkezést Ságody József
vezeti.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 24. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

Honi ipar. Honnűvész 162-163., 170-171.
Budai és pesti mechanikusok és órások munkásságának ismertetése.

Scheiber Mária: Novák Dániel, Budapest, 1959 15. l.

Novák Dániel

Néhány szó a vas függő hidakról. Honművész, 763-765., 774.

W. Thierney Clark a hammersmithi hid építője fogja a budapesti hidat is építeni az előbbi mintájára.

Scheiber Mária: Novák Dániel, Budapest, 1959 22. l.

Novák Dániel:

Összművészeti tárgyak országos szaporítása. Ismertető 377-386.
Művészeti akadémia szükségessége.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 22. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Szemle. Hasznos Mulatságok I–II. 114–115., 141–142.

Az I. rész cikkei: 1. Filozófiai eszmefuttatás. 2. Statisztikai adatok a világ vallási megoszlásáról. 3. A jelenkori nagy építészek. (Hildet is emliti:) A II. rész németországi úti leírásokat ad...

Scheiber Mária: Novák Dániel, 23. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Ofen vor einem Dezennium und jetzt. Pesther Handelszeitung, 145-147.

Novák Dániel leggazdagabb cikke életrajzi adatok és munkaterülete szempontjából.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 25.C.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Művészi közlemény. Hasznos Mulatságok, II. 314.

Budán a Fehér Kakasban látható képkiállítás.

Scheiber Mária: Novák Dániel, Budapest, 1959 24. l.

Novák Dániel egyetlen könyve:

Hajdan-, közép és újabb-kori hi-
resebb-képirók, szobrászok 's rér-
metszők életrajza. Buda, Egyet.
1835.

Ismertetése megj: Tud. Gyűjt. 1835
... Hoováth István tollából.

Rovid ismertetés: Rajzolatok 1835.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 10. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

A cs. és kir. egyesült képrőmű-
vészeti Akadémia Bécsben.
Társalkodó 53-54, 88-90.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 10. e.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

Eszterháza herczeg' várkastélya
Kismartonban.
Társalkodó, 141-142.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 10. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Hajdan s újabbkori festőiről
és szobrászok.
Társalkodó, 345-346., 386-388.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 10. l.
Budapest, 1958

Novák Dániel

Hol's mikor lesz szinházunk Pesten? Hasznos Mulatságok II. 171-176. A szinház elhelyezéséről. A Belvárost tartja megfelelőnek.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 11. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Válasz. Regélő I. 368.
Idéri II. József 1784-ből való válaszát, melyben Buda lakosainak szobonállítási kérelmét visszautasítja.

Scheiber kária: Novák Dániel, 12. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Bécsben a művészeti akadémia rendszabásai. Honművész 275-277, 282-285, 289-293.

Schreiber Mária: Novák Dániel, Budapest, 1959 12. l.

Novák Dániel

Néhány szó a 'könyvtárakról' s műakadémiákról.
Hasznos kulatságok II. 45-47., 52-55.
A velencei és bécsi könyvtárak. Az akadémia szó magyarázata, a festőakadémiák ismertetése.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 14. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

Budai várkastély. Hasznos Mulatságok, I. 49-53., 57-64.
A budai vár rövid története. Ismerteti a József nádor korabeli épület és kert minden részletét. Jegyzetben közli Rauschmann József budai órás szerződését a palota ütőszerkezetű órájáról.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 15. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

A szinházak belső és külső beosztásáról néhány szó. Honművész 131-133., 139-140., 147-148., 153-156.

Általános gondolatok a szinházépítésről. Majd a pesti német szinház építéstörténete és részletes leirása.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 15. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel:

Rövid felelet Barabás úrnak. – Válasz egy hazafi nyilatkozatára. Hasznos Mulatságok, II. 53-54., 74-76.

Éleshangú hírlapi vita N. D. és Barabás Miklós festő közt.

Barabás élesen támadta N. D. műkritikáját, Erre válaszol a szerző.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 21. l.

Budapest, 1959

Novák Dániel

A' szentföld., Hasznos kulatságok
II. 177-178, 183-184, 185-186, 190-192, 194-
196, 199-200.
Weyand János német építész 1821-
ben bentarta a Szentföldet. Novák
Dániel az ő jegyzetei alapján írta
cikkeit.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 21. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Néhány szó a pesti műkiállítás fölött. Honművész 483-486., 491-494., 499-502.

Kritika a Pesti Müegylet első kiállításáról. Erre felel Barabás sértődötten.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 22. l.
Budapest, 1959

Novák Dániel

Fontaine. Honnűvész, 410-413.
A szökőkutak technikai kérdési. Novák Dániel 1835-ben a gödöllői Grassalkovich hg. parkja számára tervet készített.

Scheiber Mária: Novák Dániel, 20 l.
Budapest, 1959

TIMÁR ÁRPÁD

Novák Dániel művészeti írásai

Különlenyomat a Művészettörténeti Értesítő 1989/1—4. számából

NOVÁK DÁNIEL MŰVÉSZETI ÍRÁSAI

A magyar műkritika és művészeti irodalom kezdeteinek feldolgozása során elkerülhetetlen, hogy számot ne vessünk Novák Dániel munkásságával. Életműve a halála óta eltelt majdnem másfél évszázadnyi idő alatt csaknem a teljes elfeledettség homályába süllyedt — s ez esetben azt kell mondanunk, nem ok nélkül, nem egészen méltatlanul. A felejtés ugyanis szándékos volt, a kortársak és az utókor elmarasztaló ítéletének következménye. Mi sem kezdhetjük másként Novák Dániel bemutatását, mint hogy már a legelején előrebocsátjuk, pályafutása dicstelen véget ért, 1849. május 29-én a Budát visszafoglaló honvédseregek haditörvényszékének ítélete alapján hazaárulásért kivégezték.

Szerepének, jelentőségének megítélésekor azonban ma már nem lehet ez az egyetlen szempont. A mai kutatásnak meg kell kísérelnie, hogy Novák politikai-erkölcsi bűnét ne vetítse vissza korábbi, jó szándékú és hasznos — mai kifejezéssel élve közművelődést szolgáló, ismeretterjesztő — munkásságára. Tárgyilagosan, elfogulatlanul kell tehát megvizsgálni tevékenységét, hogy reálisan értékelhessük eredményeit és meghatározhassuk méltó helyét a reformkori szellemi mozgalmakban.[1]

Novák Dániel életéről viszonylag keveset tudunk, adataink többsége is tőle magától, a cikkeiben elszórt megjegyzésekből származik. Feltehetően 1798-ban született Kecskeméten, alsó- és középfokú iskoláit is ott végezte.[2] Családjáról szinte semmi megbízható ismeretünk nincs, néhány adat utal csupán arra, hogy nemesek voltak, s némi joggal arra is következtethetünk, hogy rendezett anyagi körülmények között éltek.[3]

Tanulmányait Bécsben folytatta, a bécsi Képzőművészeti Akadémia anyakönyve szerint 1820. november 4-én iratkozott be, és 1824 végéig az építészeti szakosztály rendes hallgatója volt.[4] Mesteréről, a kor jeles klasszicista építészéről, Peter Nobiléről több cikkében is megemlékezett: „. . . a népkert, melyet a Theseus templom s egy deli kávéház díszít, s ezek elrendezésénél s valósításánál, melyen összesen Nobile Péter a cs. kir. képzőművészeti akadémia igazgatójának műszüleményei lévén, naponkinti látogató voltam, ekkor töltvén Bécsben életem legszebb s legédesb napjait . . . mint nevendéke a cs. kir. képzőművészeti akadémiának, s Nobile Péternek, Austria első architektusának tanítványa . . ." (153)[5]

Tanulótársai közül Ludwig Förstert említette 1837-ben két cikkében — „ki velem egy időben akademikus s egyszersmind a bécsi cs. kir. képzőművészeti akadémiánál az architekturai osztályban correktor volt" — abból az alkalomból, hogy Förster megindította folyóiratát, az Allgemeine Bauzeitungot. (161, 163)

A képzőművészeti akadémián építészeti tanulmányai mellett festészettel, sőt elvétve még mintázással is foglalkozott. Amikor műkritikusként polémiába keveredett Barabás Miklóssal, büszkén emlegette gyakorlati jártasságát: „Most egyszer csalatkozott B. úr, ha talán azt vélte, hogy egy olyas férfival van dolga, ki a föstéssel nem foglalatoskodott soha, s hogy alapos műismeretek nélkül csupán könyv s mások után szól. Mint akadémikusnak főleg mint figuralistának múlhatlan szükséges volt a föstészek körében sokat rajzolni, mikép lelketlen úgy élő példányok után is, s olykor mintázni a szobrászokkal; s hogy ezentúl nagy parkok, kertek perspektívában felterjesztésénél az építvényekkel, a szobrokkal, a romokkal, tavakkal, szökő kutakkal, a külön aljon beosztandó alakokkal, amilyen kertek s parkok például Schönbrunn és Laxenburg, helyes tájfestvény kerüljön ki; szorgalmasan kelle közben dolgoznom a tájfestés iskola osztályában, s éppen itt tanultam a levegők charakterét ismerni, s dolgozatimhoz alkalmaztatni. Miniatur dolgozatim jelesbike egy Krisztusfő, Bécsben van D . . . báróné birtokában." (242) Útibeszámolói, tájleírásai során is többször utalt arra, hogy festett vagy legalábbis vázlatokat készített természet után. (165, 177, 180) Képzőművészeti alkotásainak felkutatására azonban eddig még nem került sor.[6]

Építészeti tanulmányait követően — nem tudni mi okból, mi célból — a bécsi politechnikum hallgatója lett. Cikkeiből, ha hézagosan is, de erre a korszakra vonatkozó adatokat is kapunk. A bécsi politechnikumot ismertető írásában például a tanárok közt megemlíti Scholzot, „ki alatt szerencsém volt a chemiát hallani", (232) egy útibeszámoló során pedig Neuhaus tükörgyárának ismertetése kapcsán elmondja: „Ezen dicsért Neuhaus épen azon hely, hova mint chemia hallgatóinak Bécsben a cs. Polytechnikumban, kelle kirándulnia, hogy a tükröntésnél jelen legyünk, s megismerkedjünk a manipulatioval, rendelés küldetvén oda ki az ausztriai kormány részéről 1824-ben . . ." (260) Maga a kirándulás egyébként — egy másik cikk tanúsága szerint — 1825-ben volt. (136) Elszórt utalásai — valamint későbbi tevékenységi területe, a földmérés, folyamszabályozás stb. — alapján azonban joggal feltételezhetjük, hogy a politechnikumon nemcsak kémiai tanulmányokat folytatott. Egy helyütt megemlíti, hogy 1823-ban Gerstner vasút-, 1828-ban pedig Bodmer mechanikai kísérletének volt szemtanúja Bécsben.[7] Másutt egy 1827-es „barometrumi magasság mérés"-re utal, melyet a Bécs környéki Schneebergen végeztek. (136)

Valami kevés — bár eléggé bizonytalan — nyoma annak is van, hogy még hazatérte előtt nagyobb nyugateurópai tanulmányutakat tett: a londoni Temze alatti alagutat úgy említi egy helyütt, mint amit még az 1827-i beszakadás előtt látott, (90) máshol pedig azt írja egy festményről, hogy „1829-ben látható volt Münchenben". (197)[8]

A közel egy évtizedes bécsi tartózkodás kétségtelenül Novák életének legdöntőbb, meghatározó szakasza volt. A képzőművészeti akadémián építészi oklevelet kapott, de rajzolásban, tájfestésben is kellő jártasságot szerzett, művészettörténeti tudását is itt alapozhatta meg, melyet Bécs múzeumainak tüzetes tanulmányozásával egészített ki. Nyilvánvaló, hogy szemléletének, ízlésének formálódásában tanulóévei voltak a legfontosabbak: mestere, Peter Nobile még a klasszicista stílus és ízlésrendszer legtisztább formáját képviselte és közvetítette a 20-as években, ezt sajátította el, ezt fogadta el — mondhatni fenntartások nélkül — Novák, s ki is tartott mellette élete végéig. Bécs élénk szellemi élete nagymértékben kitágította érdeklődési körét, megszerette a zenét, a színházat, jól ismerte a Winckelmanntól Goethéig

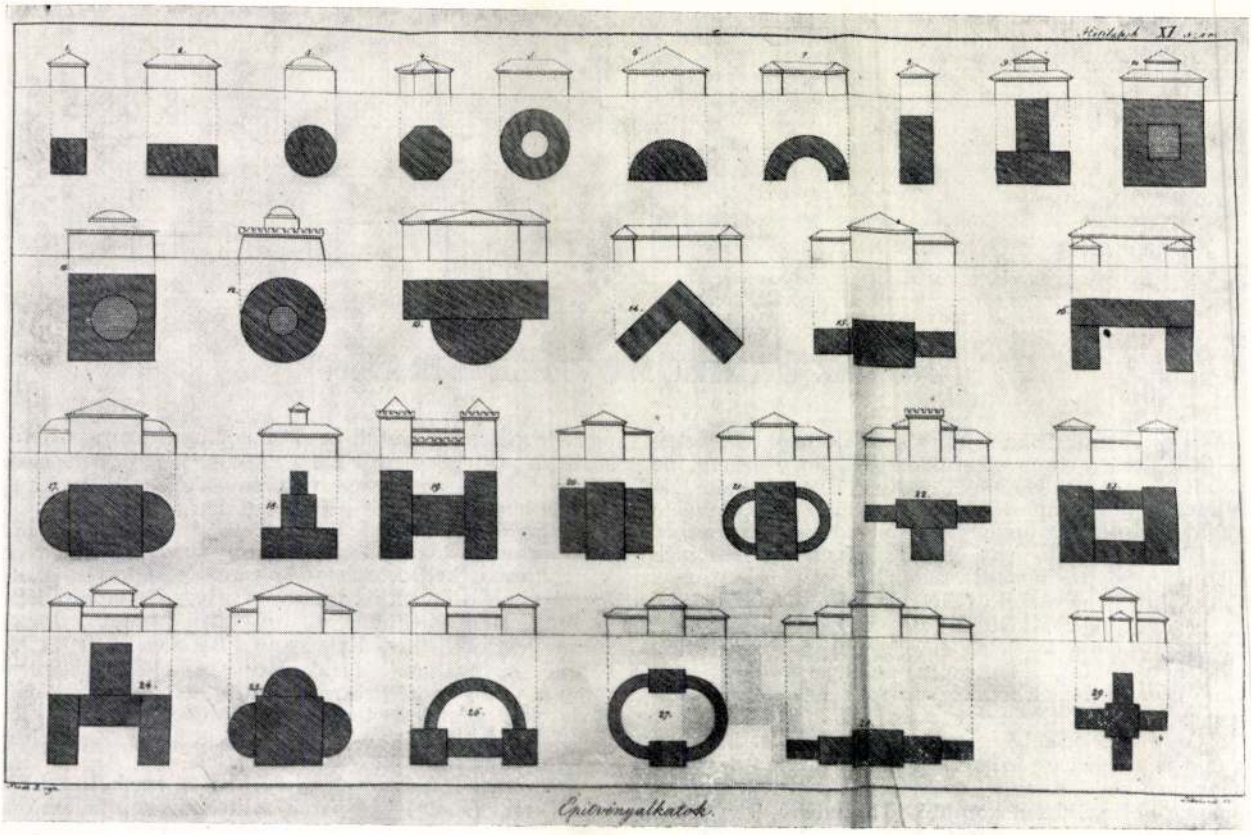

1. Épitvényalkatok. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: Épitvényalkatok c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 11. számának mellékleteként

terjedő klasszikus német irodalmat,[9] de ugyanakkor — és ez a korszakban még eléggé ritka volt — szenvedélyesen érdeklődött a matematika, a fizika, a csillagászat kérdései iránt is, lelkesedett minden új találmányért, technikai vívmányért, mérnöki teljesítményért. Ez irányú érdeklődése nyilván összefüggött politechnikumi tanulmányaival.

Egy-egy elejtett megjegyzéséből azt is tudjuk, hogy Bécsben kezdte meg önálló alkotó tevékenységét. Még Nobile hallgatójaként, tehát legkésőbb 1824-ben tervet készített a Népkertben felépítendő kávéházhoz: „Ezen díszes épület számára akkorban én is készítettem egy tervet, mint nevendéke a cs. kir. képzőművészeti akadémiának, s Nobile Péternek, Austria első architektusának tanítványa, felszólítva ő általa." (153) Egy metszet feliratának tanúsága szerint 1824-ben készített tervet a bécsi törvényszék épületéhez, a terv azonban nem valósult meg. „Ha ezen épület felkészítését Bécsben, félbe nem szakasztván bizonyos okok, . . . úgy lehetne azt tekinteni, mint példányképet az összes ily nemű építvények között" — írta róla később. (187)[10]

Még nagyobb feladatra vállalkozott a következő években, egy 3000 személyes színház terveivel pályázott. Egy későbbi cikkben az épület funkciójából eredő feladatok ismertetése után így emlékezik meg saját munkájáról: „E program szerint készült el azon nagyszerű javallatterv, melyet én 1826-ban dolgoztam Bécsben egy cs. kir. akadémiai feladás következtében, közel száz darab rajzot foglalván magukban e feladás teljes megfejtésére egymás után készített tervezetek, s közel egy egész esztendő kívántatván, míg a terveknek egyike a megkívántató s legtisztábban végzett rajzokkal felmutatható vala." (208)[11] A pályázat további sorsáról semmit sem tudunk. Egy másik, lánchidakról írt cikkében megemlékezik arról, hogy 1828-ban ő maga is készített egy lánchíd-tervet Bécsben. (170)

Hogy Bécsben vállalt-e állást, szándékában volt-e ott végleg megtelepedni, s hazatérésében szerepet játszott-e pályázatainak feltehető sikertelensége — ezekre a fontos kérdésekre ma még nem tudunk válaszolni.

1829-ben tért vissza Magyarországra, először szülővárosában, Kecskeméten próbált szerencsét, mint azt a városról írott cikkéből megtudhatjuk. A főtemplom mögötti katonai laktanyával kapcsolatban megemlíti, hogy „ezen nagy terjedelmű épülethez önmagam készítém 1829-ben visszatérésemkor a külföldről, s rövid ideig ott tartózkodásomkor, a műterveket, melyek szerint valóban egy része, a két soros istállók, azonnal munkába is vétettek . . ." A lecsapolt mocsár helyén létesített városi sétatér ismertetése során pedig egy másik ténykedésére utal: „Itt mulattamkor 1829-ben, hamarjában kétféle tervet készíték ezen víz lebocsátására, s a helynek parkká átváltoztatása végett." Kapcsolata a várossal később sem szakadhatott meg teljesen, ugyanezen cikkben elmondja, hogy 1832-ben elkészült az egyemeletes latin iskola, „mely az általam szíves megemlékezés jeléül készített műterv szerint" épült. (134)

Kecskeméti tartózkodásának jellegéről, a városból való távozásának okáról semmi közelebbit nem tudunk. Annyi azonban bizonyos, hogy még 1829-ben Budára költözött és a Helytartótanács mellett működő Építési Igazgatóságon vállalt állást (299, 321)[12]

Két évtizedet töltött el ebben a hivatalban, feladatkörébe elsősorban folyamszabályozási munkák tartoztak, de részt vett építkezésekben is, felügyelőként, ellenőrként, sőt néhány önálló tervet is készített. 1830-ban Paks környékén végzett méréseket egy Duna szabályozási javaslat számára (277), 1831-ben terveket készített egy Nagyváradon építendő őrültek házához. (117) 1832-ben a már említett kecskeméti latin iskola építését tervezte (134), továbbá három hónapon át igazgatta a Duna menti parterődítéseket (123), 1834-ben az Óbudai sziget jégtörőjét építette (120), Széchenyi István megbízásából pedig egy tervet készített a pesti Grassalkovich telekhez.[13] 1835-ben Gödöllőn tevékenykedett.[14] 1837-ben arról ad hírt, hogy foglalatosságai a Vidra nevű

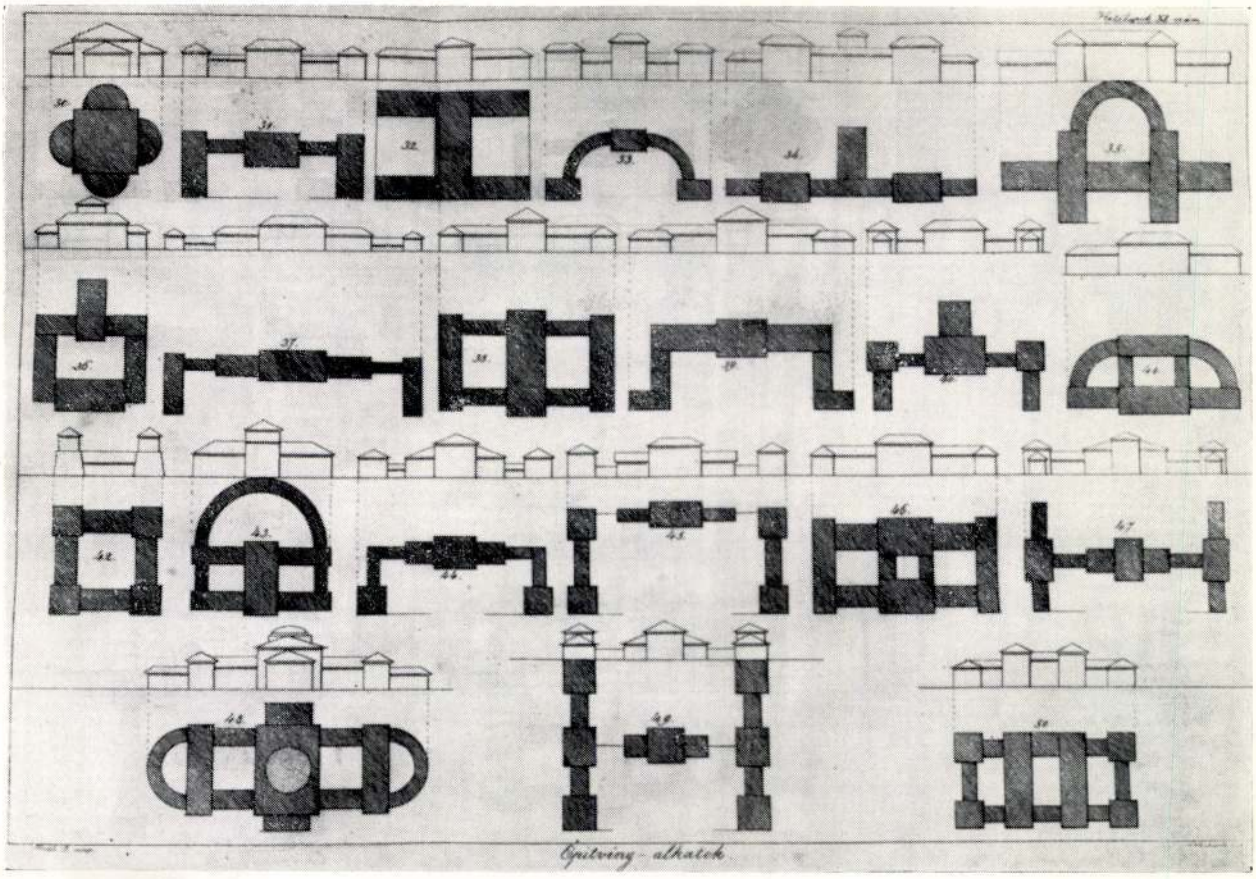

2. Építvényalkatok. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: Építvényalkatok c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 11. számának mellékleteként

Duna-meder tisztító dolgában Óbudára vezetik. (148) Egy 1842-ben írott cikkében felsorolta milyen terveket készített: ,,megemlítem azon építvényeket, melyek számára 1841—2-ben, magasb rendelés következtében, mint akadémikus s tiszt enmagam készítém a javallatterveket, s melyek már összesen rendeltetésük helyére is eljutottak''. A felsoroltak között igen sokféle funkciójú épületet találunk: Dunaföldvárra például kétemeles ,,ser és pálinkaházat'' tervezett, Zágrábba vármegyeházát, Balassagyarmatra ,,fog s dologházat'', Varasdra harmincadraktárt, Nagykikindára iskolát, továbbá több kisebb falusi templomot, sőt egy Szt. Ferenc templomot Bécsbe is, Breitenfeldre, Ferenc császár emlékére. (290) Hogy ezekből a tervekből mi valósult meg akkor vagy mi pusztult el azóta, nem tudjuk. Novák építészeti munkássága szinte teljesen feldolgozatlan. Feltehetően részt vett a budavári palota építkezéseiben is,[15] 1844-ben pedig az Üllői úti laktanya munkálatainál működött közre. (300) 1846-ban egy újsághír adja tudtul, hogy Novák tervei alapján elkészült a Balassagyarmati fogház.[16]

Hivatali munkája következtében sokat kellett utaznia, de írásai azt tanúsítják, hogy ezt szívesen tette, sőt saját kedvére is utazott. ,,Ámbár a magyar Hazát több ízben, s pedig majd hivatalosan tett utazásaim közben, majd csupa látvágyból keresztül jártam s megtekinték mindent, mit megtekintésre méltónak találtam: mind e mellett is bár élő emlékezetemben fennmaradtak is azok, nem volnék merész bizonyos valamit azokról, melyeket több év előtt láttam, írásban közleni a tisztelt közönséggel, tehát csak azokról szólok, melyeket mostanában láttam'' — írta 1836-ban egy ,,Budavidéki utazás'' című cikksorozat bevezetőjeként. (123)

Az utazásra módszeresen felkészült, tudatosította magában annak fontosságát. A divatból, hivalkodásból való utazást elítélte, a felkészületlen fiatalok utazásait is haszontalannak tartotta: ,,tehát nem iskolás, nem fél tudományos s magokról sokat álmodozó, nagyra vágyó lelkek''-nek való, hanem érett felnőtteknek. ,,Ha ő már tökéletesen arra elkészült férfiú, nekie mind ezen látvány tanulmányos, oktató, s mennél tovább nézi s vizsgálja, annál varázslóbb s vonzóbb lesz.'' (54)

Feltételezhető, hogy sok olyan cikke is utazási élményen alapult, amely egy-egy városról, templomról, várról vagy kastélyról szól. Ilyet már első cikkei közt is találunk, például azt, amely a kismartoni Esterházy-kastély építéstörténetét ismerteti 1833-ban a Társalkodóban. (3) De ezek közé sorolhatjuk Bécs műemlékeinek leírását (44, 49, 56, 57, 151, 153, 154, 255), sőt talán a prágai vár ismertetése is személyes benyomásokra támaszkodik. (147)

Nagyobb hazai utazásairól először 1836-ban számolt be: májusban Buda környékén járt, leírja Kiscell, Hidegkút, Szépjuhászné művészeti emlékeit, (109) majd Szent Mihály havában, azaz szeptemberben egy Duna menti utazást tett: Szentendre, Tótfalu, Bogdány, Visegrád és Esztergom látnivalóiról számolt be. A ,,Bakács'' kápolnáról éppúgy szót ejtett, mint Ferenczy István Szent István szobráról. (120) A Hasznos Mulatságok októberi számaiban egy Solymár—Zsámbék—Alcsut—Lovasberény—Csákvár—Vál útról írt. (123, 125) Az épületek s a bennük található festmények leírása mellett a táj és a népélet festőiségére is felfigyelt. A solymári búcsúról ezt írta: ,,Ezen helyen festhették volna le Brauwer és Honthorst az őszinte falusi élet vidám tartását . . .'' (123) Egy újabb, ,,Duna melléki utazás'' során — amikor is Vácott, Szentendrén, Óbudán járt — a műemlékek mellett ismét ,,a táj festő ecsetjére méltó'' voltát hangoztatta, Bloemart, Savery képei jutottak eszébe. (126)

1837-ben a Regélőben egy Óbuda—Üröm—Szentendre és egy Pest—Ludoviceum—Vecsés—Üllő útvonalú

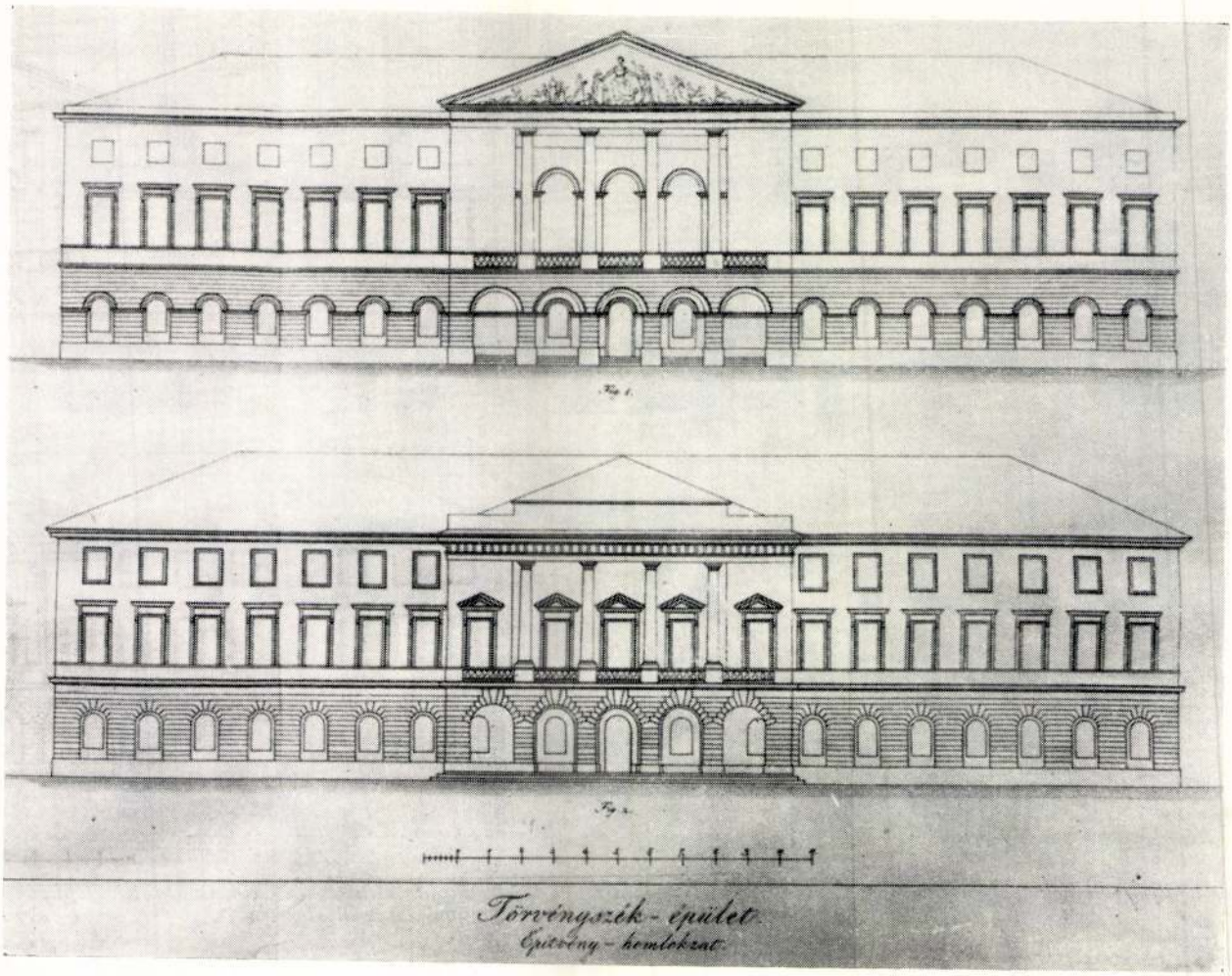

3. Törvényszék épület. Homlokzattervek. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: A törvényszék épületekről c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 17. számának mellékleteként

kirándulásról írt, (136) majd a Honművészben Gödöllő, Besnyő és Fót nevezetességeiről. (139) Útibeszámolói során sokszor hivatkozott korábbi külföldi emlékeire, tapasztalataira, a látottakkal kapcsolatban gyakorlati javaslatait is megfogalmazta. Így pl. Óbudán jártában a ,,római izzasztó fürdő" maradványait látva írja: ,,Legtanácsosb volna talán az egészet kiásni . . ." (148)

1840 áprilisában az Árpád gőzösön Bécsbe utazva Visegrád, Esztergom, Komárom és Pozsony megtekintésére is módot kerített. (237] 1841-ben szintén egy hajóútról tudósított: ,,Folyó évi április 17kén reggeli ötödfél órakor a Galathea nevű gőzössel a pesti parttól eltérve" indult útnak, majd Tétény, Dunaföldvár, Előszállás, Keér, Simontornya, Kömlőd és Pentele nevezetességeit írja le. Útját hosszabbra tervezte, de ,,némi közbeeső körülmények akadályozván szándéklott utazásomat az idén egész le a vaskapuig a gőzössel, megtekintni akarván az eddig bevégzett hydrotechnikai munkákat; — nem maradt tehát más hátra, mint visszatérni Budára, későbbre halasztva e hiány kipótlását". (277) Utoljára egy váci utazásáról 1844-ben számolt be. (294)

Külföldi utazásaira már a 30-as években is több elszórt megjegyzés utal, de lehet, hogy ezekre még Bécsből való végleges hazatérte előtt került sor. Így például egy 1835-ös írása említi, hogy járt Milánóban, Párizsban és Londonban, felsorolja a legfőbb nevezetességeket. (90) Egy másik, tárca jellegű cikkben római és észak-olaszországi utazásaira emlékezik, amikor is többek között Vignola és Palladio műveit tanulmányozta, (95) Torinóban pedig ,,Ivara" Superga templomát tekintette meg. (100) Az évtized végén is készült egy nagyobb szabású nyugat-európai útra, 1839 decemberében írta egy cikkében: ,,Feltett szándékom levén 1840-iki tavasszal a művészetek classicai földjét, olasz országot meglátogatni, s onnan hajón átszállni francia országba, a középtengeren, — szemtanúja kívánok lenni mind ama nagyszerű vállalatoknak, s mind a föld alatt megnyitott utaknak, melyek legújabb időben itt ott jutottak létre csatornák s vasutak építésekor, mely célomban a két mívelt nemzet nyelvével régi ismeretség, megbarátkozás is, némiképp segítségül leend, s honnan visszatértemkor talán rövid vázlatot adandok mindarról, miket érdekesek s hasznosoknak tapasztaltam, s mi érdemes lehet követésre. Reám nézve különös érdekűek lesznek ismét az architekturai jeles műalkotványok, névszerint a florenci Santa Maria del Fiore, s a római sz. Péter főegyház szerkezményei, ezentúl a nevezetesb képcsarnokokban a régi s újabb festészet és szobrászat remekei, melyek egész életemben kedvenc tárgyaim levén, maradandnak is . . ." (215) Ez a tervezett utazás feltehetően elmaradt, helyette Németország felé vette útját 1840 tavaszán. Márciusban arról írt, hogy Bécsbe készül a képzőművészeti kiállítás megtekintésére, (225) majd 1840 júliusától több cikkben, sok-sok folytatásban részletesen beszámolt a megvalósult útról. Eszerint: ,,Folyó év április 26dikán Árpád gőzösön indulván felfelé" Visegrád, Esztergom, Komárom és Pozsony megtekintése után érkezett 29-én Bécsbe, ahol megtekintette a műkiállítást, majd ,,ezután vizsgálni kezdtem ama 10 újabb jeles építvényt, melyek

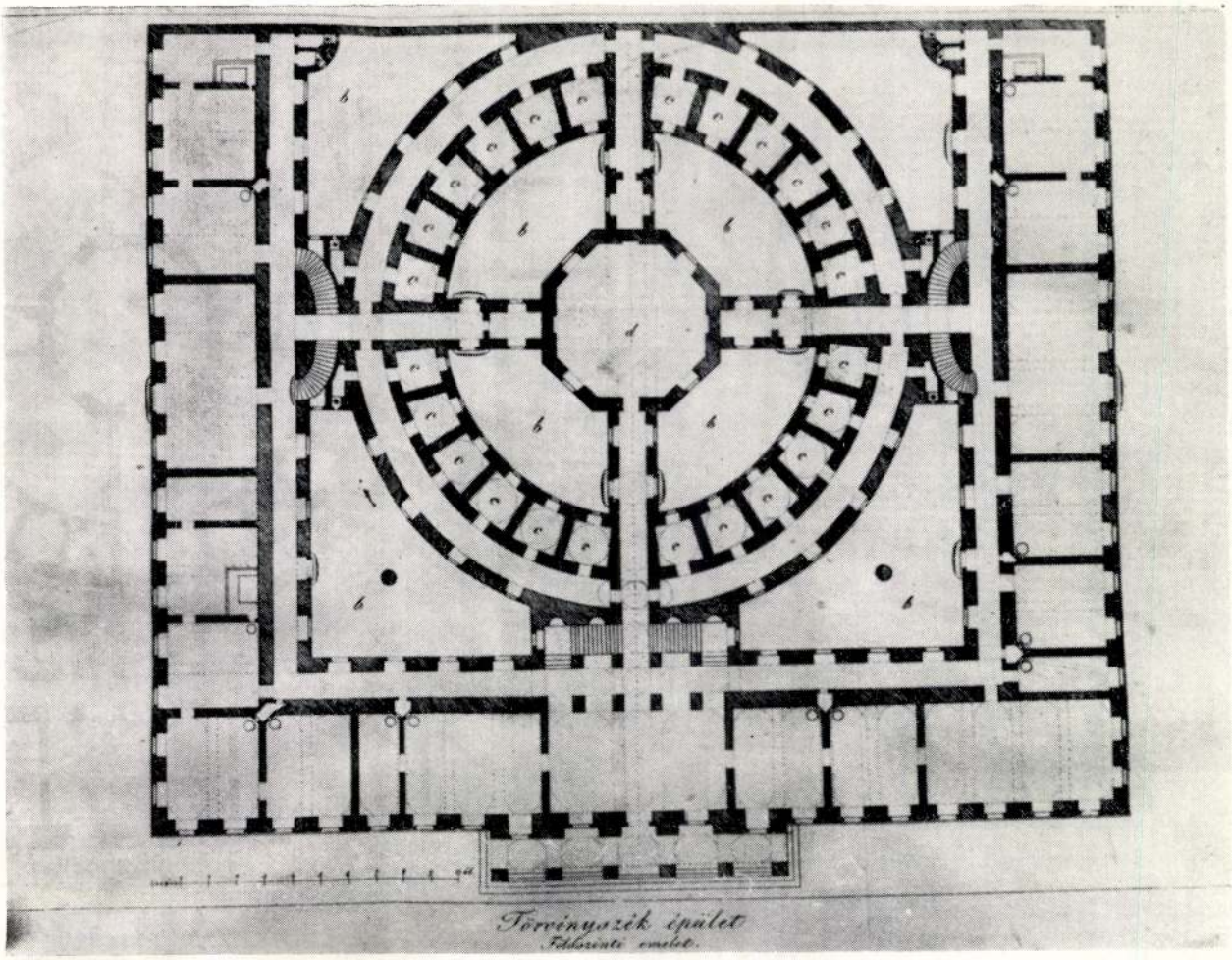

4. Törvényszék épület terve. Földszinti alaprajz. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: A törvényszék épületekről c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 17. számának mellékleteként

az idén rézre metszve jelentek meg, hogy láthassam azokat a természetben is hatásra nézve . . .'' Végiglátogatta a fontosabb műemlékeket, a ,,szt. István templomot goth architekturájával'', a ,,Károly egyházat'', a Belvedere festménygyűjteményét, a Schwarzenberg-palotát és kertet, majd volt iskolatársait kereste fel. Förster Lajos építészt, műtermében, Ehrenheims mérnököt a vasútnál, és a Képzőművészeti Akadémia ismerős tanárait. ,,Május 2 ikán a polytechnikumi cabineteket néztem végig, s különösen az újabb találmányokat s javításokat . . .'' Bécsből május 3-án vasúttal utazott Brünnbe, ,,Moravia fővárosának megtekintéséül,'' jelesen pedig a vasút megpróbálása végett''. Május 4-én ,,néhány könyvárust'' látogatott meg Bécsben, majd továbbindult felfelé a Dunán Dürnstein, Gmunden megtekintésére. Salzburgot is meglátogatta, 15-én pedig megérkezett Münchenbe, ,,következő nap, azaz május 16ikán elkezdtem a városterwel kezemben bejárni a várost, s annak nevezetességeit egyenkint megtekinteni . . .'' ,,Május 18ikán a Glyptotheka és Pinakotheka kincsinek megvizsgálása következett'', mad egy ,,ércöntési műhely''. Augsburgból megemlítette ,,a goth sztilben emelt Főegyházat, mely halmozott faragványai végett csak zűrzavart okoz'', valamint Cotta könyvnyomtató műhelyét. Ulmban is megnézte a templomot, s szóvá tette: ,,kár, hogy tornyának felépítése elmaradt''. Nürnberg, Regensburg után újra hajóra szállt, és június 5-én visszaindult a Dunán Bécs felé. (237) Odaérkezve Schönbrunnba látogatott, meghallgatott egy Strausshangversenyt a Népkertben, és felkereste a bécsiek népszerű szórakozóhelyeit is, a ligeti látványosságokat, a circuszt, a diorámát, camera obscurát stb. (271)

Utazásának élményeire többször visszatért, részletesen írt például a Klenze építette Glyptotheka épületéről és gyűjteményéről, (238) München köztéri szobrairól (243) sőt a kortárs müncheni festészetről is, mégpedig igen részletesen. Cornelius, Schnorr von Carolsfeld, Kaulbach, Rottmann, Carstens, Overbeck, Koch és mások műveit elemezte — és részben bírálta is. (244)

Van néhány elejtett adat arra nézve is, hogy 1841-ben szintén járt külföldön. A Belvedere mellett ekkor az Esterházy- és a Lichtenstein-gyűjteményt tekintette meg. (276) Egy másik cikkében megemlítette, hogy — ,,az idén magam is bejárván Bajorországot s egy részét Würtenbergának'' — látta a nürnbergi műkiállítást. (280)

Novák Dániel életében és munkásságában azonban 1842—43-ban látványos törés következett be. További utazásokról nem tudunk, nagyobb tervezési megbízásokról sem, sőt publicisztikai tevékenysége is jelentősen megcsappant. 1843-ból már csak egyetlen német nyelvű cikkét ismerjük. Magyarul többet nem is írt. Ennek külső okai is lehettek, hiszen a Regélő és a Honművész 1841-ben megszűnt, illetve átalakult — Mátray Gábor visszavonult a szerkesztéstől —, megszűnt az Ismertető című, Novák adottságainak igen kedvező, a tudományos és technikai ismeretterjesztést szolgáló lap, 1842-ben pedig a Hasznos Mulatságok is. A Társalkodó azonban működött továbbra is, s a negyvenes évek első felében újabb és újabb irodalmi-művészeti ,,divatlapok'' ala-

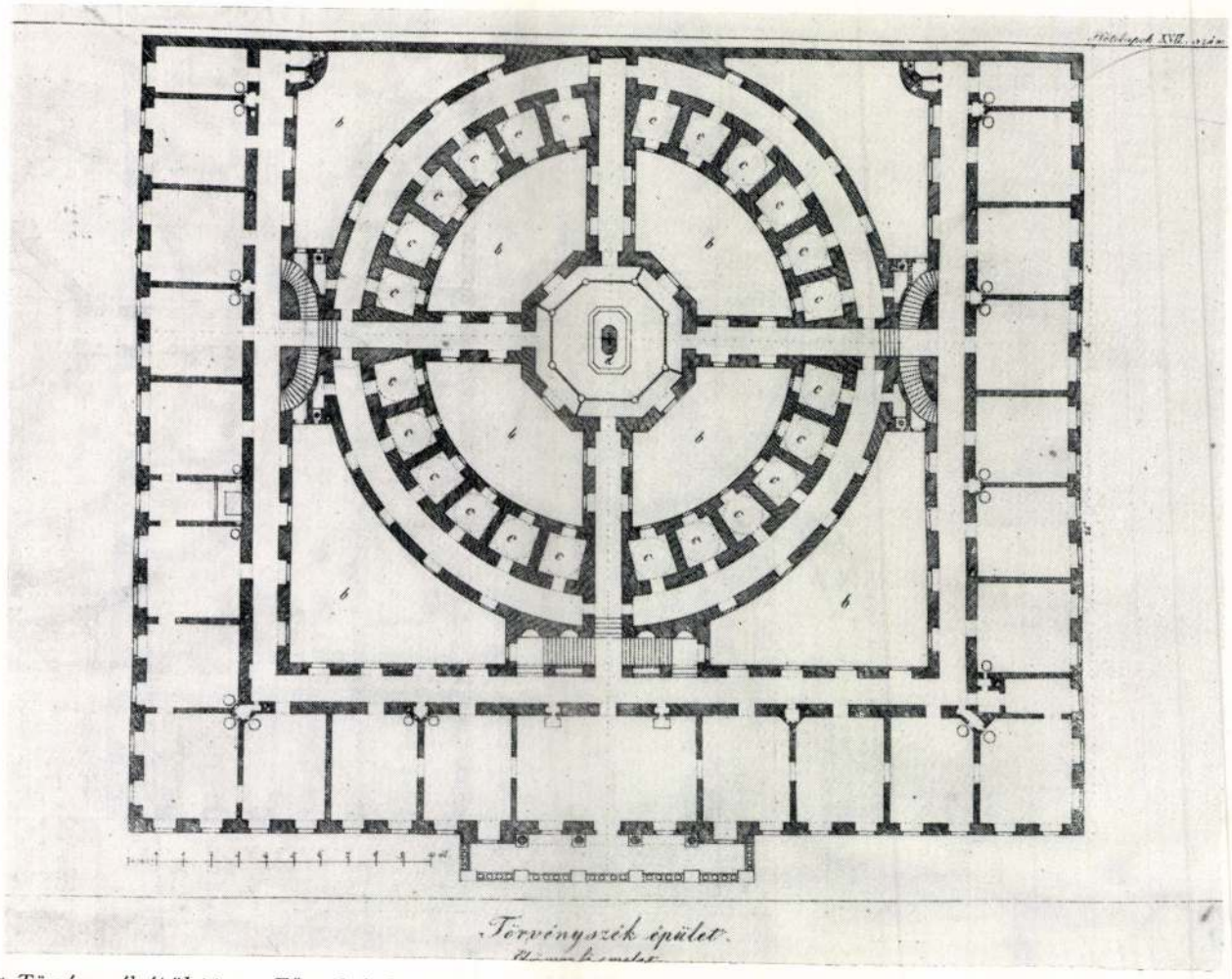

5. Törvényszék épület terve. Főemeleti alaprajz. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján, 1824. Illusztráció Novák Dániel: A törvényszék épületekről c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 17. számának mellékleteként

kultak. Hogy ezekbe Novák miért nem írt, hogy miért szorult ki teljesen a magyar nyelvű sajtóból, erről semmi közelebbit nem tudunk. Csak németül író „német" polgárrá vált az a Novák, aki a harmincas évek elején még lelkes hazafiként magyar nyelvre oktatta az Építési Igazgatóság idegen anyanyelvű munkatársait. [17] Érdeklődési köre, cikkeinek tematikája is beszűkült, ismeretterjesztő tevékenységével felhagyott, tudósításaiban egy-egy aktuális eseményre korlátozódott, elsősorban a Lánchíd építésének fejleményeire, de többször szóba hozta a budai alagút építésének szükségességét is.

Visszavonulása — vagy kiszorítottsága — bizonyára szerepet játszott abban, hogy 1848—49-ben idegenként, kívülállóként szemlélte a magyar forradalom és szabadságharc eseményeit, a függetlenség, a Habsburgoktól való elszakadás gondolatát elutasította. 1848 nyarán a bécsi forradalommal kapcsolatban kifejtette, hogy ő maga a liberális alkotmányos monarchia híve, s véleménye szerint aki a köztársaság kikiáltását követeli, az a haza ellensége. [18] Ugyancsak ellenezte a monarchia és a hadsereg egységének megbontását, a hadügy és a külügy különválasztását. [19] 1849 februárjában ismét elmondta véleményét az aktuális helyzetről: elutasította a forradalom jelszavait — a szabadság, egyenlőség, testvériség gondolatát —, úgy vélte, a nép szabadságát nem szabadságnyilatkozatokkal érheti el, hanem szellemi felemelkedéssel. Elvetette a forradalmi terrort, Robespierre példáját. Az intézmények lerombolása szerinte nem vezet semmi jóra, a polgárok boldogságát csak az erkölcsösség és a hatalommal, a felsőbbséggel szembeni jámborság alapozhatja meg. [20]

A hadbíróság 1849. május 29-i közleménye szerint az ellene felhozott vádak között ezek a hírlapokban kifejtett nézetek is szerepeltek, fő bűne azonban az volt, hogy felajánlotta szolgálatait az ellenséges osztrák csapatoknak, együttműködött Hentzi tábornokkal és a Budát ostromló honvédseregek ellen fegyvert fogott. A hadbíróság ezért golyó általi halálra ítélte, melyet május 29-én délután 4 órakor végre is hajtottak. [21]

* * *

Novák tehát húsz esztendőt töltött el Budán az Építési Igazgatóság szolgálatában, s ebből mintegy tíz év jutott aktív publicisztikai tevékenységre. Hivatali munkája — s az ehhez kapcsolódó utazások, „kiszállások", helyszíni ellenőrzések és munkairányítások — mellett ugyanis 1833-tól kezdve igen széles körű szakirodalmi tevékenységet fejtett ki. Első cikkei a *Társalkodó*ban és a *Honművész*ben jelentek meg. A Társalkodó a Jelenkor című — Széchenyi István befolyási köréhez tartozó — politikai hírlap irodalmi-művészeti-ismeretterjesztő melléklapja volt; a Honművészt — az első magyar képzőművészeti-zenei szaklapot — irodalmi tárgyú párlapjával, a Regélővel együtt Mátray Gábor szerkesztette. A *Regélő*be Novák 1834-től írt rendszeresen, ugyanezen évtől a *Hasznos Mulatságok* című lapban is sűrűn publikált. Németül először 1836-ban jelentetett meg egy cikksorozatot a *Pesther Handlungszeitung*ban, melyben a Pestet Budával összekötő állandó híd építését szorgalmazta. Az 1836-tól 1841-ig működött *Ismertető* című, technikai és művészeti kérdéseket egyaránt tárgyaló,

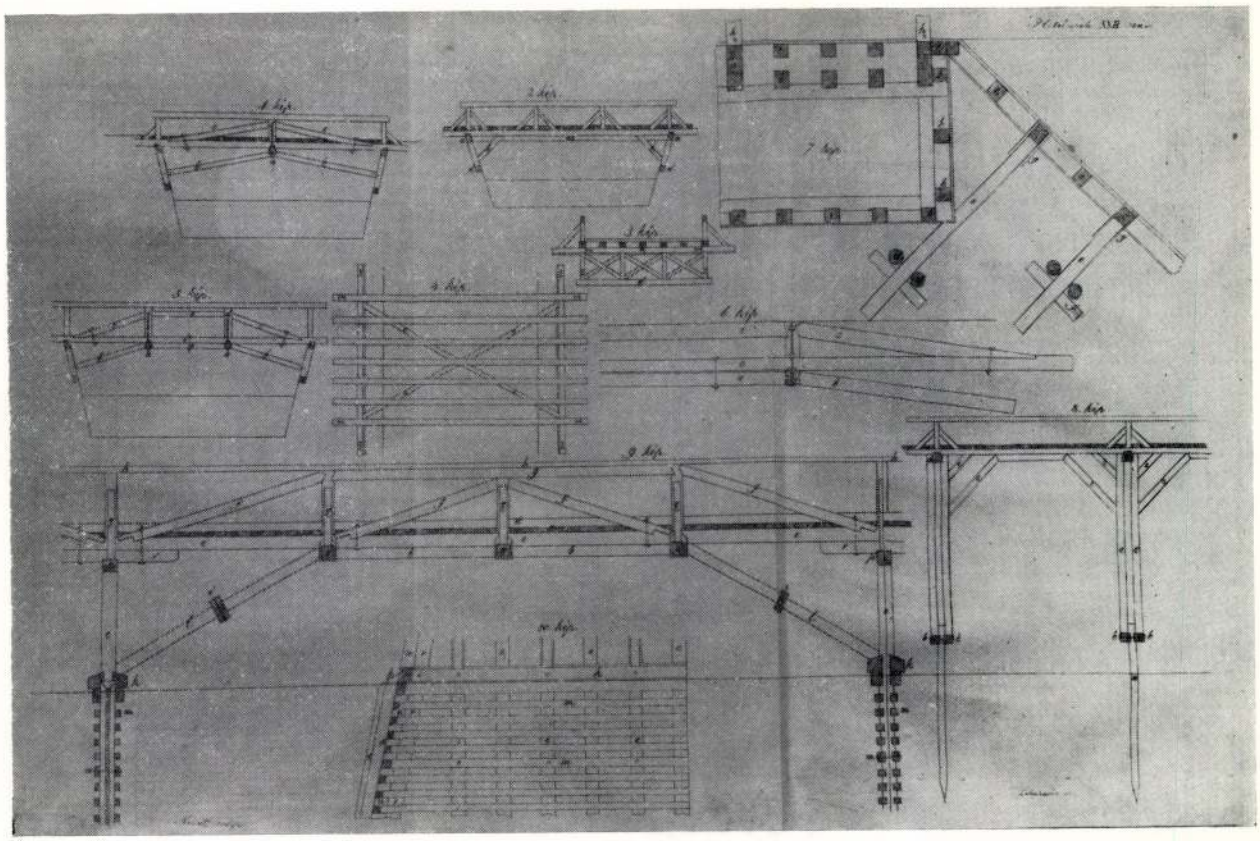

6. Hídszerkezetek. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: Fahidak szerkezete c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 22. számának mellékleteként

gazdagon illusztrált laphoz Novák 1837-ben csatlakozott, több nagy terjedelmű cikksorozata és rajza is megjelent benne. A Joó János szerkesztette — sajnos nagyon rövid életű — egri *Hétilapok*ban is több fontos Novák-írás és rajz kapott helyet 1838-ban. 1842-től kezdve publikált Novák a *Der Spiegel* című német lapban, majd melléklapjában, a *Schmetterling*ben is, 1846—49-ben pedig a *Pester Zeitung*ban.

Novák Dániel szakírói munkásságának kezdetekor azonban még komoly tudományos ambíciói is voltak, ezt a Tudományos Akadémiához beküldött dolgozatai bizonyítják. Az Akadémia kézirattárában fennmaradt ,,lektori vélemények" tanúsága szerint a bírálókhoz hét tanulmány jutott el, 1833 és 1836 között. E véleményekből megtudhatjuk a művek címét, s néha valamit tartalmukról is. Biztos, hogy több nagyobb, könyv méretű kézirat is volt köztük, néhányról tudható, hogy már 1833-ban készen volt. Bitnitz Lajos bírálatából[22] ismerjük az egyik pontos címét: ,,Az architektura történetéről művészek, technikusok s dilettánsok hasznára s ízlésterjesztésre. Írta Novák Dániel Budán 1833." Tartalmáról Nyiry István véleményéből[23] tudunk meg valami közelebbit, eszerint ,,inkább művészek, mint a művészség története", azaz életrajzok — 14 olasz, 6 francia, 2 angol, 1 holland és 2 más nemzetiségű művész életrajzának — gyűjteménye. Bitnitz egyébként hiányolta a régi német építészet tárgyalását, Nyiry viszont pártolásra érdemesnek tartotta a kéziratot. Egy másik, kézikönyvszerű mű címe Nyiry bírálata[24] szerint: ,,A polgári építés alapelveiről. Művészek, technikusok, dilettánsok számára, s az ízlés terjesztésére írta Novák Dániel cs. kir. akadémiai művész és architektus. Öt rajztáblával. Budán 1833." A mű kiadását némi javítások után Nyiry is, Tessedik Ferenc is javasolta: ,,minthogy tárgyat kimeriti, könnyen megérthető s a magyar literaturában a maga nemében csaknem egészen új — véleményem szerint a Társaság kinyomtatás végett méltán elfogadhatja".[25]

Megfordult az Akadémiánál, illetve a tudós bírálóknál a ,,Hajdan-, közép- és újabbkori képírók, szobrászok és rézmetszők története" című kézirat is. Ezt ugyan nem javasolták kiadásra bírálói — Jakab István és Ferenczy István —, mégis ez volt az egyetlen az Akadémiához beküldött kéziratok között, amelyik könyvként — 1835-ben — megjelent, bár végül is nem az Akadémia támogatásával.[26]. A bírálók hiányolták a mű eredetiségét: Jakab szerint nem egyéb a mű, mint a Brockhaus lexikon és más enciklopédiák életrajzainak fordítása.[27] Ferenczy szerint is jobb a Közhasznú Esmeretek Tára (ezt egyébként ő írta), valamint az Anacharsis utazása, ami magyar nyelven már megelőzte. (Konkrét, részletekre vonatkozó kifogásai azonban meglehetősen kicsinyesek voltak: helyesbítette például, hogy ,,Canova nem 300 darab arannyal, hanem 300 Ducatival küldetett Rómába", s hasonlók.)[28]

Vannak nyomai egy ,,A felsőbb architektura alapelvei" című kéziratnak is, melyhez 32 rajz tartozott, s az oszloprendeket, épülettípusokat tárgyalta.[29] Egy másik dolgozat címe ,,Faszerkezményi-tan" volt. Sárváry Pál bírálatából tudjuk, hogy az ácsmesterség különféle területeit tárgyalta (tetők, hidak, zsilipek).[30] Nyiry szerint: ,,Egyébaránt a munka kedvesen olvastatja magát. Előadása tiszta, nyelvmíve helyes, tárgyai kiterjedők. Az ilyekre rajzoskoláinkban nagy szükség van."[31] Ez a kézirat egy 1836-os levél tanúsága szerint elkallódott.[32] Ferenczy István bírálatából ismerjük ,,A Világ s Árnyéktanitmány elveiről. Írta Novák Dániel cs. k. akadémiai müvész és architektus. 10 réz táblával." című kéziratát, ezt sem Ferenczy,[33] sem Bitnitz[34] nem javasolta kiadásra. Ferenczynek egy másik bírálatából[35] tudjuk, hogy volt egy ,,A perspectiv-tanitmány alapelveiről" című Novák tanulmány is, emellett

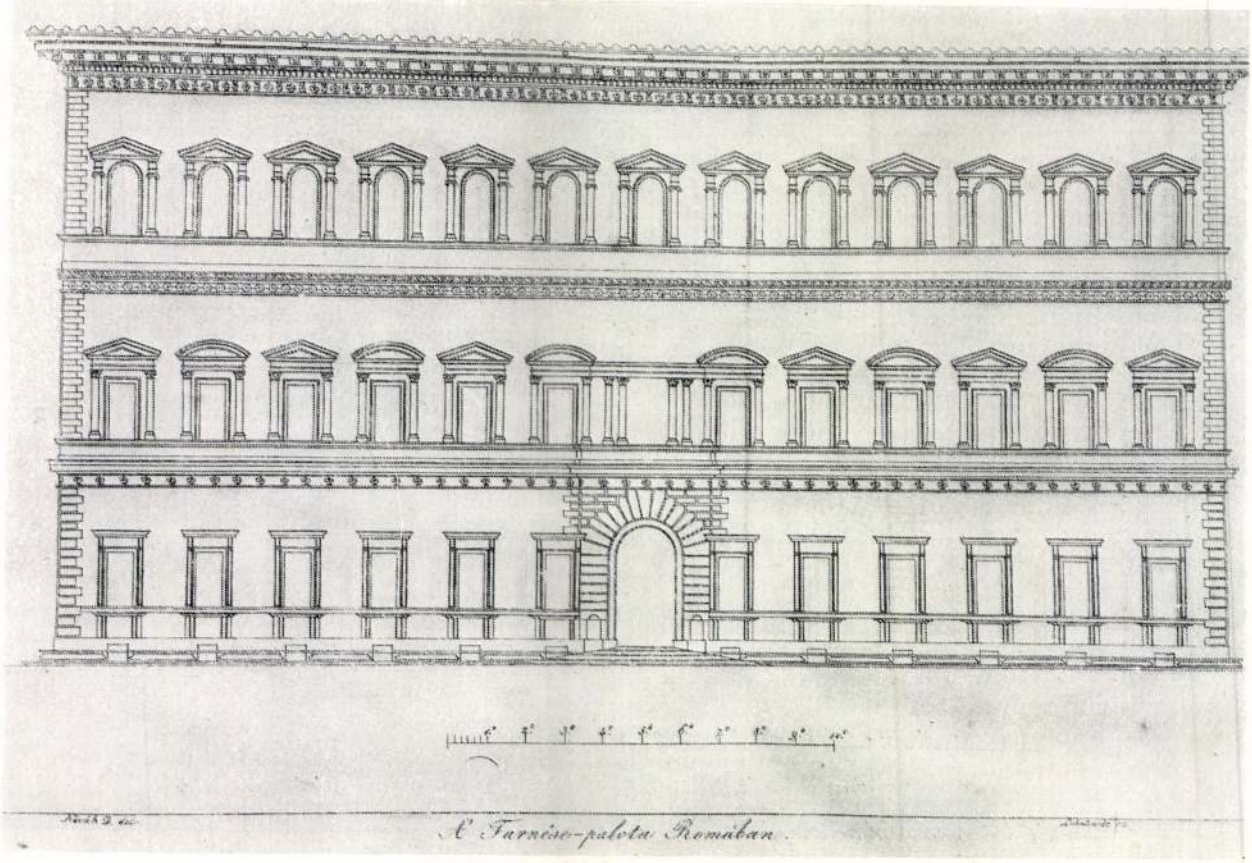

7. A Farnese palota Rómában. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: Angelo Buonarotti Mihály mint szobrász és képíró c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 22. számának mellékleteként

szintén voltak metszet-illusztrációk. Ezt sem javasolta kiadásra Ferenczy, Nyiry is átdolgozást ajánlott.[36]

A lektori vélemények tehát megoszlottak.[37] A bíráló megjegyzések közt bizonyára sok jogos észrevétel volt. Többen javasolták például, hogy nevezze meg pontosan forrásait, a felhasznált irodalmat: ,,a kútfők említése a munkának nagyobb hitelességet szerezne".[38] Nyelvét, stílusát is bírálták, nyilván joggal. A szaknyelv még kezdetleges volt, Novák sokszor tükörszavakat használt vagy meghagyta az idegen kifejezéseket — ezt is szóvá tették többen. Különösen Sárváry Pálnak voltak találó nyelvi jellegű javítási javaslatai, jó érzékkel próbálta kiirtani Novák szövegéből a bántó germanizmusokat.[39] Egyértelmű elutasítást a Novákhoz szakmailag legközelebb álló Ferenczy István részéről tapasztalhatunk.[40] Itt sajnos nem zárható ki a személyes elfogultság, a szakmai féltékenység sem. Ferenczy volt az első képzőművész tagja a tudós társaságnak, feltehetően vetélytársat látott Novákban, s megpróbálta távol tartani őt az Akadémia berkeitől. Ez — több pártoló, pozitív javaslat ellenére — végül is sikerült, a sokéves huzavona, a kéziratok ide-oda küldözgetése ellenére semmi sem jelent meg Nováktól az Akadémia támogatásával, 1838-ban a titoknok visszaküldte az el nem kallódott kéziratokat, teljes és végleges elutasítás kíséretében.[41]

Hasonlóképpen elzárkózott az Akadémia folyóirata, a Tudományos Gyűjtemény is Novák írása elől. Az OSzK Kézirattárában fennmaradt Horvát István szerkesztő iratai közt egy ,,Néhány szó az építészeti oeconomia körül" című Novák-írás, s a vele kapcsolatos levelezés.[42] A cikk egy igen érdekes építésszervezési kérdést vizsgált: abból indul ki, hogy ,,tapasztaláson alapszik, hogy az országi úgy mint a communális városi középítvények csak nem mindenkor nagyobb költséggel készülnek fel, mint sem a privátok épületei", s ezért azt javasolta, hogy a közmegbízásokat vállalkozók kapják. Külföldi példákat, tapasztalatokat sorolt, szakkönyvekre hivatkozott. Megvizsgálta a fővállalkozói rendszer előnyeit, szóba hozta, hogy a napszám nem kellően ösztönzi a teljesítményt, ismertette az építésvezető feladatait, a vele szemben támasztott követelményeket, még a megvesztegetés kérdésére is kitért. A cikk végül is nem jelent meg, sőt nyilvánvaló, hogy a kézirat sem került vissza a szerzőhöz. Hogy próbálkozott-e más cikkekkel is, nem tudjuk, de az bizonyos, hogy egyetlen írás sem jelent meg a neve alatt, sem a Tudományos Gyűjteményben, sem a Tudománytárban.

Novák tudományos ambícióit tehát igen hamar letörték, egyértelműen elzárkóztak minden próbálkozása elől, nem engedték be a tudományosság fórumaira. Más lehetőség nem maradt számára, mint hogy a nagyközönségnek szóló, népszerűsítő irodalom területén keressen magának érvényesülést. Ezekkel a lehetőségekkel azután az 1833 és 1842 közti évtizedben bőségesen élt is. Írásainak témaköre igen széles: útleírások, művészéletrajzok, képtárak gyűjteményének ismertetése váltakozik természettudományos cikkekkel, fizikai, csillagászati, kémiai, műszaki leírásokkal vagy éppen művészettörténeti alapfogalmakat: korszakokat, stílusokat, technikákat, műfajokat feldolgozó tanulmányokkal. A cikkek nagy többsége — több mint háromszáz — kifejezetten művészeti-művészettörténeti vonatkozású. Ezek között nagyon sok olyan van, amelyik természetesen nem ,,eredeti", nem is lehet az, hiszen a témák ilyen széles körében lehetetlenség lett volna minden részletkérdésben saját véleményt kialakítani, önálló kutatási eredményeket elérni. Novák egyébként sohasem kérkedett írásainak eredetiségével, sokszor megnevezte forrásait, hivatkozott könyvekre, folyóiratokra, utazási élményeire. Kompetenciájára azonban büszke volt, s joggal, hiszen az építészetben, képzőművészetekben, műszaki tudományokban való jártasságáról, széles körű nyelvismeretéről, olvasottságáról,

gyakorlati tapasztalatairól lépten-nyomon tanúságot tett. Sőt az is bizonyítható, hogy több fontos kérdésben önálló véleménye volt.[43]

Feltehető, hogy Novák publicisztikai tevékenységének kibontakozásához didaktikai érzéke, pedagógiai elhivatottság-érzete is hozzájárult. Tulajdonképpen az Akadémiához benyújtott dolgozatai is ,,tankönyvek" vagy ,,kézikönyvek" voltak, saját megfogalmazása szerint az ,,ízlés terjesztésére" készültek, cikkeinek jó része szintén ezt a célt szolgálta. Elemezte, definiálta például a legfontosabb alapfogalmakat: a stílus (67), a kontraszt (71), a ritmus, az arány, a szimmetria (104), az ízlés (28), a művészeti korszak (131) fogalmát. Szisztematikusan ismertette a művészeti technikákat: a sokszorosító grafika (47), a rajz (69), a festészet (75) és a szobrászat (74) műfajait. De sorra kerültek a művészeti ,,segédtudományok" is: a perspektíva-tan (174), melynek ,,alapos értése nélkül lehetetlen csak elképzelni is ügyes művészt", a fény-árnyék-tan (175), amely az optikai alapismeretektől a színes árnyék kérdéséig vizsgálta a témát, valamint a levegő perspektíva tana (165, 182), amely a képtér klasszicista hármas tagolásával, a színek térbeli értékével foglalkozott, hangsúlyozva, hogy a ,,légperspectiv teszi a föstészet alapját". Több cikkén végigvonul az építészeti alapismeretek megtanításának szándéka: bemutatta a legjellegzetesebb építmény-, illetve épületfajtákat az elemi formáktól kezdve a legbonyolultabbakig: obeliszk (7) — diadalkapu (10) — torony (16) — villa (22) — színház (20, 48, 108, 135) — templom (35, 85, 116, 189, 257) — fogház (40, 133) — törvényszék (67, 187) — kaszárnya (114), — könyvtár (115) — őrültek háza (117) — palota (119, 195) — kórház (140) — egyetem (146). Egy-egy típus bemutatásakor igen nagy teret kapott a funkció meghatározása, s az ebből fakadó speciális feladatok leírása. Az építészettörténet rendszeres feldolgozásának szándéka is felismerhető, a főbb korszakokat bemutató írásokból összeállítható egy összefüggő sorozat: önálló cikk foglalkozik az etruszk (31), a görög (32), a bizánci (72), a német (73), a kínai (77), az arab (80), az indiai, gót és francia (89) építészet történetével. Hasonló történeti áttekintés kerekedik ki a művészmonográfiák sorából. Impozánsan széles a skálája azoknak az építészeknek, akikkel Novák monografikus cikkben foglalkozott — a pisai dóm legendába kívánkozó építőjétől, Buschettótól kezdve a reneszánsz és a 17—18. század nagyjain át a kortársakig. Köztük olyanok is vannak szép számmal, akik a 19. század első felében sem voltak ismertebbek, népszerűbbek, mint manapság (Bullant, Gondouin, Cagnola, Juvara), s olyanok is, akiknek igazi jelentőségét csak a 20. században ismerték fel (Borromini, Guarini). Mindez Novák széles körű tájékozottságán és ismeretközlő buzgalmán túl biztos ítélőképességét is bizonyítja.

Kevésbé rendszeres Novák cikkeiben a festészet—szobrászat—grafika történetének feldolgozása. A monografikus módszert itt elsősorban a közvetlen kortársak életművének bemutatására alkalmazta, a régebbi korok mestereiről írott életrajzai folyóiratokban nem jelentek meg, csak könyvként. Gyakran írt viszont egy-egy képtár vagy azon belül egy-egy iskola alkotásairól, mégpedig igen részletesen.

Az írások módszerét tekintve is változatos a kép. A publikációk egyik nagy csoportja lexikoncikkszerű. Ezekben Novák egzakt definíciókra törekedett, szó-, ill. fogalommagyarázatot adott, történeti példákkal kiegészítve. (Pl. Parthenon és pantheon (5), Sphynx (24), Encaustika s Caricatura (33), Catacomb s Labyrinth (63) stb.) A cikkek másik nagyobb csoportja útleírás jellegű, ezek között — néhány nagyobb külföldi élménybeszámoló mellett — sok igen hasznos hazai topográfiai leírást találunk. Van egy-két oldottabb, tárca jellegű vagy az aktualitásokat párbeszéd formájában előadó cikksorozata is Nováknak. Külön csoportot képeznek a terjedelmes képtár-ismertetések, intézményleírások. Az írások legjelentősebb hányadát azonban az anekdotikus-életrajzi megközelítés jellemzi. Ez a tényeket, adatokat — évszámokat, műcímeket, ikonográfiai leírásokat, technikai ismereteket — és színes történeteket, anekdotákat vegyítő módszer hagyományait tekintve Vasariig nyúlik vissza; Novák hivatkozik is rá gyakran, hol egyetértőleg, hol vitatkozva vagy kiegészítve őt az újabb kutatási eredmények ismeretében. Ez a fajta megközelítés a 19. század első felében természetesen már nem tekinthető korszerűnek, a tudományosság igényeit semmiképp sem elégítette ki, de a népszerűsítés céljainak igen jól megfelelt.

* * *

Novák Dániel írásai — tárgyukat tekintve — építészettel, szobrászattal, festészettel és grafikai műfajokkal egyaránt foglalkoztak, sőt még kertművészettel is. Legtöbbet, legrészletesebben — képzettségének megfelelően — az építészettörténetről írt. Érdeklődési köre időben az egyiptomiaktól a kortársakig, térben Angliától, Spanyolországtól Indiáig, Kínáig terjedt. Ebben az igencsak szerteágazó hatalmas anyagban azonban biztonságos rendező elvnek mutatkozott Novák határozott ízlése, vonzódása, kötődése, kitartó hűsége a klasszicizmushoz. Minden korszakot, minden stílust — a legkorábbiaktól kezdve — kövekezetesen ebből a nézőpontból vizsgált, a klasszicizmus normáit, ideáljait kérte számon rajtuk. A mérce végső soron a görög művészet volt: ,,Az architekturai szépség iránti vizsgálódás csupán azon tekintettől függ, hogy minden felterjesztett tárgy igaz s természetes legyen. Ennek következésében a görögöktől kölcsönzött példák elsőbbséget érdemlenek, minthogy Görögország tanítója volt a szép művészeteknek, Róma pedig mindenkor tisztelője. Bárha a római építvények nagyságra nézve felül múlták is a görögök műveit, ami az ízlést illeti, arra nézve sokkal hátrább maradtanak." (28) Egy későbbi cikkében még határozottabban fogalmazta meg a ,,helyes ízlés" kritériumait, s egyben kijelölte fő képviselőit is: ,,Eleve meg kell jegyeznünk, hogy mi egyedül csak azt ismerjük el valóságos architekturának, mely az eddig ismert építésnemek között eredetét s haladását, elveit és szabályait, theoriáit és praxisát egyedül a görögöknek köszöni, s mely elterjedvén a rómaiak által, a művelt világnak architekturája lőn, Vitruv, ki 10 könyvet írt az építőművészetről, Vignola és Palladio, kik szabályokat hoztak az oszloprendre nézve, Scamozzi, Angelo, Álessi, Sansovino, Jones, Inigo, Bernini stb. tiszteletre méltó férfiak, s műveik helyesek. Ezen derék művészeknek mindenike követőkre talált, s helyes építvény-emlékeik által tartandó hírnevet szereztek maguknak. Mind e mellett is feltétlenül nem utánozhatni őket . . ." (131)

Az építészet történetében a mérce Novák számára tehát az, hogy ki mennyire igazodik a görög művészet példáihoz, ki mennyire követi a szépség, igazság, természetesség, ,,az egyszerű, tiszta s finom ízlés" normáit. A helyes ízlés, a józanság azután alkalmanként szembe van állltva a formátlan, a szertelen, a bizarr különféle megnyilvánulásaival. Ezt az ellentétet már az antikvitás idejére is visszavetítette Novák. Az etruszk építészet jellemzésekor például a görög-római formarendszertől való eltérést hangsúlyozta, a stilizálást, a természetességtől való eltávolodást és a részletekben mutatkozó naturalizmust egyformán elvetette: ,,az igazsághoz ragaszkodva meg kell vallani azt is, hogy a nemzeti caracter, búskomorság s nyavalygás nyomdokit mindenhol észrevehetni, mi talán inkább politikai létöknek következménye, nem lévén soha menttek a külső ellenséges megtámadástól. Természet feletti s erőltetett állások, a divathoz s természetlen kifejezéshez különös hajlandóság, feltűnő keménység a rajzban, soványság a kinyomásban, a mellék részekre fordított rendkívüli szorgalom . . ." — ez jellemezte az etruszk építőművészetet szerinte. (31)

A középkor építészetét egészében a helyes ízléssel ellentétesnek érezte Novák — ,,A 16-dik századig az architektura története majd egész Európában nagy hiányosságánál egyebet nem terjeszt előnkbe . . ." (176) —, de kereste azokat a nyomokat, amelyek az antik példák követésére utaltak. A pisai székesegyház feltételezett építészéről, Buschettóról írta: ,, . . . a pisai emléknek legnagyobb jótevősége abban állott, hogy a görög archi-

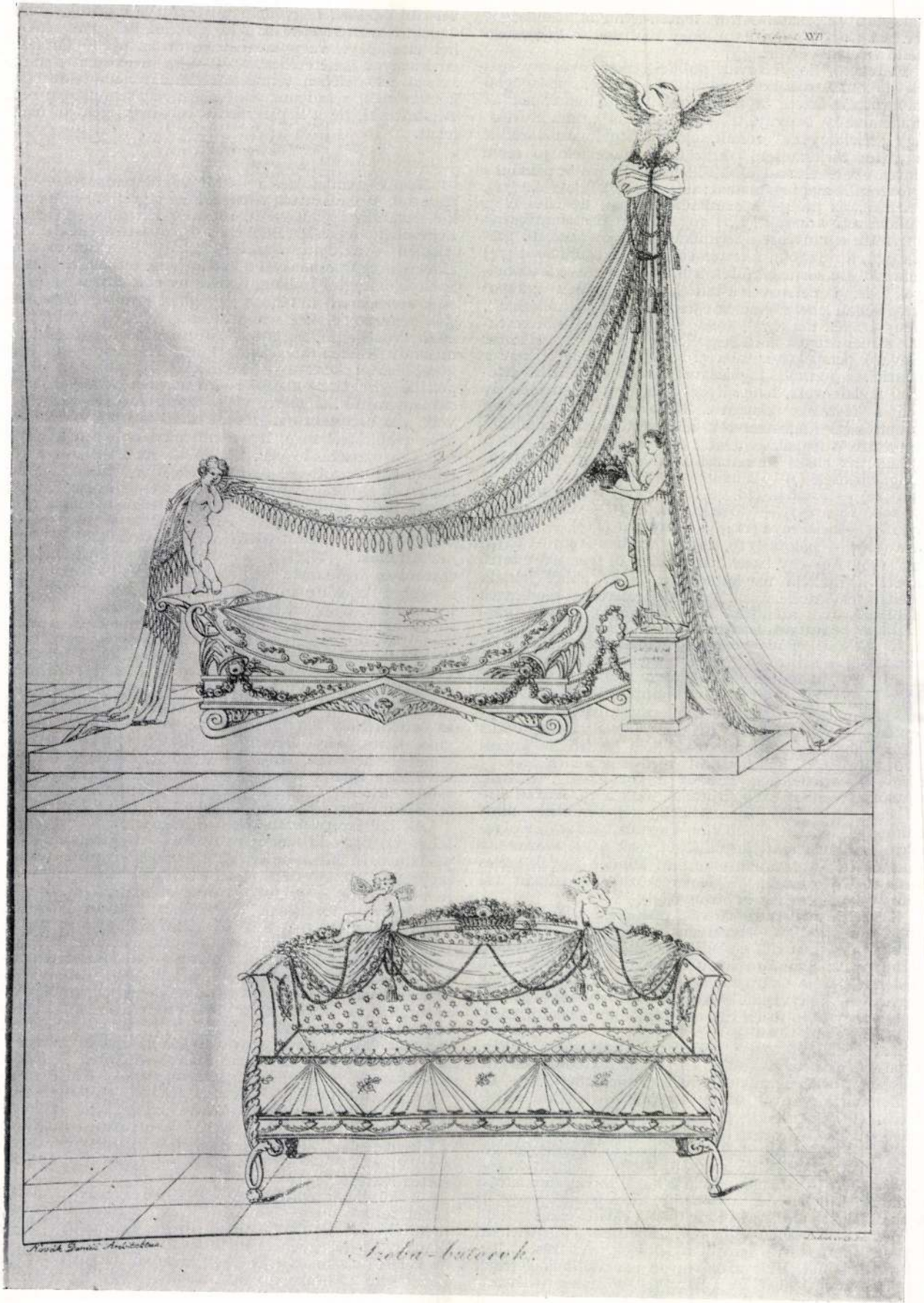

8. Bútortervek. Lehnhardt Sámuel rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. A Hétilapok 1838. évi 24. számának melléklete

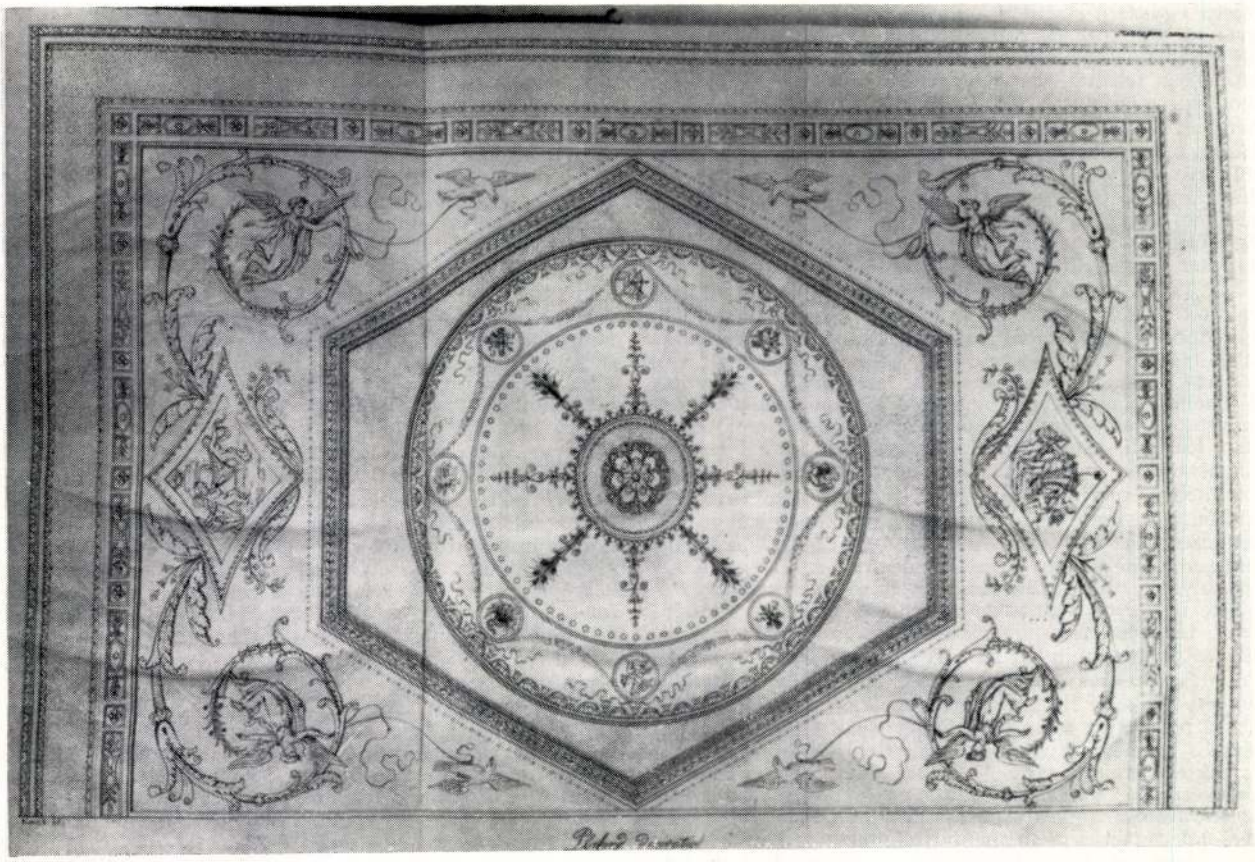

9. Mennyezetdíszítés terv. Josef Franz Sürch rézmetszete, Novák Dániel rajza alapján. Illusztráció Novák Dániel: Plafondfestvények c. cikkéhez, a Hétilapok 1838. évi 26. számának mellékleteként

tektura isméti becsületére az oszloprendeket, s számos római épületek maradványait s darabjait, melyek a hajdani szobrászatból ismeretlen töredékek voltak, újan napvilágra juttatá, s . . . oly iskolát készített el, hol aztán a jó ízlés helyreállitói valamint az architekturában, úgy a faragványban is, tanulmányokat s mintaképeket találtak". (156) Hasonlóan jelentős szerepet tulajdonított a pisai keresztelőkápolna feltételezett építőjének, Dioti Salvinak: „Azon nagy művészek nevei között, kiknek a tiszta architektura köszöni visszaállitását, Salvi Dioti kétség kívül az első helyek egyikét érdemli meg . . . midőn ő századának megadá ez adót, emellett mégis tudta magát jó távol tartani a fenhéjázástól, úgy hogy összehasonlítva azt az északi goth épületekkel, ezen épitvényemlék az ész s mérséklet példányképét teszi." (193) A pisai Campo Santo épületegyüttes leírásakor Novák építészként Giovanni Pisanót nevezte meg, véleménye ez esetben megegyezik a máig érvényes tudományos állásponttal: „. . . . ezen helyes architektoniai emléknek építőművésze Pisa János volt. Ez Pisa Miklós fia s tanítványa." Az épület stílusának átmeneti jellegét is felismerte: „A munkák nagyobb száma több vagy kevesebb mértékben a goth épités hibájit s az ízlés bélyegét viselik. Ezen sztíl díszessége oly nemű, hogy azt sem analysálni, sem megírni nem lehet. Csak azt lehet megírni, mi rendes, azaz, mi a rendesség következménye. Azonban a goth díszesitési ízlés éppen az, mely főképp alkalmas a rendetlenségről ideát adni. — Pisa János kérdésen kívül az elsők egyike volt, ki az architekturát s a szobrászat díszítvényeit eszes ízlés elemeire s értelmes alkalmazásra vezette vissza." (176)

Az igazi fordulatot Novák szerint Brunelleschi tevékenysége hozta: „Midőn ellenben Brunelleschi, a florenci basilika architektusa, a görög-római építészetet előbbi jogaiba visszahelyezteté, s ez által az architektura vad szüleményeit végképp száműzte — a görög-római építészet több híres mester által, kik egymást felváltá, ismét visszanyerte hajdani fényét. Ezáltal a goth építésmód mindig jobban és jobban feledékenységbe jutott." (131) Hasonló szerepet tulajdonított Albertinek is: „az első helyek egyikét méltán elfoglalhatja azok történetében, kik a képzőművészetek újraszületését, s a helyes ízlés életbe vezetését, különösen az építészetben, hathatósan segiték elő." (282) Megjegyzendő, hogy itt már előfordul, ha nem is kor- vagy stílusfogalomként, az „újraszületés" kifejezés.

A klasszikus hagyományok ápolásának letéteményese Novák szerint a későbbi századokban is az olasz építészet volt. Cikkeiben sorra vette a klasszicista vonulat kiemelkedő képviselőit. Nagyra tartotta Raffaello építészeti tevékenységét, igen részletesen elemezte a Pandolfini palotát (162), Sangallo művéről, a Farnese palotáról a következőket irta: „. . . . e nagy város leghelyesb épitvény remekeinek egyike, melyet nagy neműségére és tiszta architekturai sztíljére nézve, bár melyike a fennálló épitvényeknek Európában nem vala képes felülmúlni." (172) Méltatta Bramante munkásságát is, ki a „legnagyobb, legszebb, leghelyesebb főegyház"-at épitette, Perruziról elmondta, hogy „azon jeles architektusoknak egyike levén, ki minden iparát arra fordítá, hogy a hajdanság szépművészeteit ismét életre segítse . . ." Sansovino és Maderno alkotásait is gondosan számba vette. (179) Különösen nagy — mondhatni meghatározó — szerepet tulajdonított Palladio munkásságának. „Palladionak köszönheti a művészvilág, hogy a rossz ízlés felemelkedését hathatósan gátlá." (121) Palladio „azon olasz művészek egyike volt, kit Európa összes országaiban a helyes ízlés s utánzásra alkalmas sztíl miatt általán követnek, s kit bizonyos tekintetből úgy nézhetni, mint az újabb iskola alapitóját". Művészetének lényege Novák szerint az egyszerűség, a harmónia, a racionalitás: „Palladio rajzaiból mindenhol értelmes

okot, egyszerű menetet, megegyezést a között, mit gyönyör és szükség kíván: valamint is az idomzatok oly összhangzatát láthatni, mi által nincs azoknál valami különösen feltűnő, vagy uralkodó; ennélfogva e művész modorja alkalmassá lőn az utánzásra minden országban." (212) Részletkérdésekben azonban nem volt kritikátlan még Palladióval szemben sem. A vicenzai színházról írva például szóvá tette: „A színpad fedélzetét deszkamű képezi; ez föstvényekkel díszlik, melyek azonban a túlságos pazarlás miatt nem szülnek jó hatást. Egyébiránt a scena már azért sem érdemel egész helybenhagyást, mivel változtatást nem enged." (108)

A helyes ízléstől, az egyszerűségtől, a racionalitástól való eltérést minden alkalommal szóvá tette, még a legnagyobbaknál is. Nyilvánvaló volt számára például, hogy Michelangelo sem szobraiban, sem épületeiben nem követte olyan szorosan az antik hagyományokat, mint Raffaello. Nagyságát, eredetiségét ennek ellenére elismerte: „Nem célunk ezen analysis által Angelo érdemeit lealázni, csonkítni; talán még csak annál inkább magasztaljuk, megmutatván, hogy a szó legtágasb értelmében originál volt, azaz, hogy ő nem tartozott senkinek köszönettel . . . mindjárt első lépéseinél a függetlenség s az eredetiség azon szellemét hozta az architekturába, mely megveti mások utánzását." De — Vasarira hivatkozva — figyelmeztetett a benne rejlő veszélyekre is: „ezen szabadságok Angelo utánzóit mindennemü tévedésekre s phantasiákra vezeték, mely díszítések megfosztva minden szabálytól s minden idomzattól, valami grotesket viselnek magukon." (207) Hasonlóképpen értékelte Bernini szerepét is, neki is az eltévelyedés, a rossz útra térés lehetőségét rótta fel. Noha „universalis talentumú művész"-nek, (81) „állhatatos, tiszta charakterű, rendithetlen, egyedül csak a szép művészetekért élő, s ezeknek mindent feláldozó" léleknek, „derék festész, ügyes szobrász, s tudományos architektus"-nak tartotta, nem mentette fel azonban a felelősség alól: „nem tehetni más szemrehányást neki, csak azt, hogy ő alkotta a tiszta helyes ízlésből a rosszba átmenetelt, s hogy a 17-dik században lábra kapott önkénynek s visszaélésnek kaput nyitott . . . a reá következett építő művészeknek azon okból, csak hogy újnak lenni látszassék, a bizarreria segéd eszközét hagyta hátra." (206)

A klasszicista ideáltól, a józanságtól, mértékletességtől való eltávolodás legfőbb reprezentánsa, a különcség, a bizarrság legveszedelmesebb terjesztője Novák szemében Borromini volt. Munkásságával — meglepő tájékozottságról tanúságot téve — igen részletesen foglalkozott, példáját gyakran felidézte. 1835-ben megjelent, Borromini egész életművét feldolgozó cikksorozatában a következőket írta: „Nem lehet célunk ezen helyen oly építőművészeket hozni fel, kik találmányaik bizarreriája (csudálatossága) által megtagadták művészetök elveit, és éltökben éppen azon módok által szereztek nevet magoknak, melyek utóbb emléköket homályba boríták. Ezen architektusok feje Borromini Ferenc volt, ki igen számos iskola vezére lőn. Ha reá nézve kivételt tenni szükségesnek vélünk is, ez, mint majd látandjuk, kevesbbé történt azon célból, hogy őt mint utánzásra méltó mustra-képet állítsuk fel, mint inkább műveiben kijelelni azt, mit mindenhol kerülni szükséges." Borromini művészi eltévelyedését, ízlésbeli félresiklását végső soron személyes tulajdonságokkal, jellemhibákkal magyarázta Novák: „Borrominit azon szenvedély ingatta, mely már magára nézve is alkalmas a talentum minden bimbóit s virágait széttiporni és elhervasztani . . . ezen szenvedély a kajánság volt." Művészi kudarcának, sőt halálának okát is ebben látta: „áldozatja lévén irigységnek s kajánságnak, mely életét megmérgesíté és ízlését elrontá." Az irigységnek, a versengésnek, a mindenáron való újításnak rendkívül fontos szerepet tulajdonított: „Van a közönséges irigységnek érzéke is, mely a népeket, századokat, generatiokat buzdítja másiknál többet váratni magától, hogy így egymást felülhaladhassák. Mindaddig, míg ezen érzék a mérsékletesség határai közt marad, azt versengésnek nevezik, s annak hasznos következései vannak. Mihelyst azonban a szüntelen nevekvő kevélység, a kajánság érzékének előre haladó szerencséd sikerülésén, előbbi dicsőségén a határvonalt által hágja, kielégítésére más nem marad hátra, mint megvetése minden alapelvnek, egész a kicsapongásig mindent szabály nélkül űzni, szóval: az újítás szelleme." „. . . kik miután az újításnak félre értett systemája által eredetiség után törekszenek, átfutó hírnevet szereznek magoknak. Ezen dicsőség csiklándoztatja őket szünetlen új erőködésekre, melyek az előre haladásnál illetlenségbe fajzanak el. Ez volt Borromini története is . . ." Borrominit Novák a klasszicista szemlélet egyik csúcsteljesítményének tartott Bernini munkásságával állította szembe: „Láthatni világosan Bernini architektus időkorából, hogy ezen nagy férjfiú egyszersmind az utolsó volt, kivel még az architektura olasz országban dicsekedhetik, hogy ő a művészetet a fényűzés, különféleség azon fokára emelte, mely az utóbbiaknak, csak hogy újnak látszassék, csupán a bizarréria segédeszközeit hagyá még hátra . . ." „Mivel Borromini, kerülne bármibe is, nevezetessé kívánta tenni magát, ez okból a találmány ideájit az újítás ideájival cserélte fel; az architekturába ő valamit feltalálni vélt akkor, midőn éppen, mi előtte szokásban volt, ellenkezőt tett, megtagadván a görög művészet elemeinek minden szellemességét s minden rend elvét, és systemájok conbinatioinak helyébe a történetesség rendetlenségét, s a valóságos ész-szörnyet avagy ész-ellenniséget helyezé." „Borromini tehát nem tőn más egyebet, mint hogy ő a görög architektura egész rendszerét felforgatá s eldönté anélkül, hogy másikat állított volna helyébe . . . a képzelő erő teljes anarchiáját akará megállapítani . . . látni lehete mindenféle rút görbe vonalak puha hullámvonásait . . . az architekturából szabály nélküli művészetet s csaknem asztalosmunkát alkotott . . ." Építőmesteri tudását, ügyességét azonban elismerte Novák, s műveit is gondosan sorra vette, legkiválóbbként a római Oratorio di San Filippo Neri-t emelte ki. (81)

A romlás, az elfajzás másik jeles képviselője Novák szerint Guarini volt. „Quarini, ki azon bús fogásban és nyereségben részesült vala, hogy még Borrominit is meghaladja az ízlés romlottságában, akkorában bizonyos hírt szerze magának. Egy részből ezt e technikus férfiú matematikai ismeretének köszönte, mit ő nagy mértékben tulajdonává tőn. E tudomány, melyből ő nem csupán az építésmód szilárdságára, hanem minden nemű kombinációkra is tett alkalmazást, melyeknél a műszerek játékul szolgáltak az építő képzelődési erejének, megszerzé neki azon boldogtalan könnyűséget, melynél fogva az architectura minden elemét egymás közé hányta s elforgatta. Neki tehát a kövek metszéseinek ismerete az építésben nem szolgált más egyébre, mint csupán arra, hogy mesterségéből nehézségek játékát alkossa. A bizarréria talentumát talán senki sem űzte tovább nálánál. Esküdt ellensége minden egyszerű alaknak . . . épitvényeinek célzata volt bizonyos tekintetből azokat geometriai problémák bebizonyításává tenni." (181)

Az antik klasszikus hagyományokat és az olasz építészet klasszicista vonulatát használta mértékként Novák más országok építészetének értékelésekor is. Perrault francia építészről írva a helyes ízlés ellentétét a középkori hagyományokra épülő 16. századi francia kastélyépítészetben találta meg: „Számos kastélyok, melyek különféle mértékben viselik a középkori építés bélyegét, s melyeket gothoknak nevezünk, alkotványai azon idő erkölcsének, természetesen ellentállának egy más ízlés behozásának. Valamennyi kastély örökös ismétlést mutatott tornyokból, tornyocskákból, kémény tömegekből, részek szabályozatlan összekötéséből, erősített falaktól félbeszakasztva, fedelekkel koszorúzva, melyek felette magosak voltak: mind ezek a görög oszloprendek systemájával, az idomzatok rendességével és symetriájával semmiképp nem férhetnek meg." Perrault ezzel az ízléssel szállt szembe, Vitruviusra támaszkodva, Berninit követve, amikor a Louvre épületén dolgozott. (84)

Jean Bullant-ról szóló írásában Novák a francia építészetet a vele egykorú olasszal állította szembe: „Többféle okok magyarázzák meg, miért szolgált olasz ország az újabb európai nemzeteknek, mint útmutató.

A jó ízlés átengedése itt soha sem szakasztatott félbe egészen, s a goth sztíl soha sem gyökerezhetett be. Francia s olasz ország építvényemlékei chronologiai rendbe állítva mutatják, hogy az első országban a goth ízlés uralkodott még, midőn már a másodiknál régen az épületekben minden tanjai a classicai hajdanságnak jelentkeztek. Hogy tehát mindent egy synchronismussal kimondjunk, mely minden más vizsgálatot fölöslegessé tesz: San Gallo építette Rómában a Farnese palotát akkor, mikor Bullant Jean francia országban az Écouen várkastélyt készítette." (118)

Több cikke szólt az építészettörténet klasszicista vonulatának egy-egy kiemelkedő képviselőjéről. Dicsérőleg írt a Palladio stílusát követő Gonduinról (87), az amszterdami városháza építőjéről, Campenről (124). Lemerciernek is azt tulajdonította érdeméül, hogy ,,hosszas ideig tartózkodott olasz országban, s minden bizonyítja, hogy ő ott merité a régiség emlékeinek tanulmányaiban a jó ízlés és a szép architektura elveit." (279) Mansart méltatásakor is Palladio volt Novák számára a mérce: ,,Jeles elméjű építőművész volt, óvni tudván magát a különösség rendszerétől akkori körülményekhez képest: azonban azt is állíthatni nyílt szívűleg, hogy ha a versaillesi kastély egy századdal előbb, s tehát Palladio korában készül, az jobb hatást szülve, nem volna undorodásig halmozva azon tömött s ízléstelen ékesítvényekkel, melyek alkalmasak az efféle nagynemű építvényeket minden nemességtől megfosztani." Mansart másik művét, az invalidusok templomát viszont éppen mértékletessége miatt dicsérte: ,,E főegyház figyelmes szerkezet, teljes bevégzés, egyes részek s profilok szép alakja által ajánlja magát . . . sehol sem találhatni ferde alkatot, görbe vonalakat, hasztalan díszítvényeket; semmit sem ugyan, mit a legclassikaibbnak nevezhetnénk, de olyas valamit sem, mi a művészet elveivel ellenkezetben állna." (279)

Az angolok legjobbjait, Jones és Wren műveit méltatva is Palladio példája szerepel mérceként. Jonesról írja: ,,E nagy művész azon korban pillantá meg a világot, mikor éppen Palladio, helyes ízléssel emelt emlékei által, díszíté olasz országot . . ." Jones ,,bejárván olasz országot . . . megszerzé magának azon helyes ízlést, mely akkor divatozott . . . Jones sztíljét illetőleg, abban nem nehéz feltalálni Palladiónak, a vicenzai architektusnak szerencsésen utánzott ízlését, kinek ő hogy valóban érdemes tanítványa volt, számos építvényeinél tettleg bebizonyítá . . . Őt lehet joggal nevezni Anglia Palladiojának." A Szent Pál templom leírásakor pedig megint csak a józanság és mértékletesség kritériumai kerülnek előtérbe: ,,A templom külseje, melyre Wren okvetlen legtöbb figyelmet fordított, szép s összhangzatú egészt mutat . . . jól kigondolt sztíl; a találmány helyes; a valósítás tiszta és pontos . . . hibátlan, s helyes ízlésű . . ." (206)

Közvetlen elődei és kortársai felé haladva is a klasszicitás marad Novák számára az értékelés fő szempontja. Cagnolaról, a jeles milánói építészről írta például: ,,Vitruv és Palladio maradtak választott tanítómesterei, akkoriban fő uralkodó lévén még a barokk ízlés a Borromini-iskolából . . . ő egyedül csak a szilárd tiszta ízlésnek hódol, melyet valamint saját hazájában, úgy minden más helyen is körüle terjeszt . . ." (199) Elismeréssel írt Ledoux aix-i ,,fékház"-áról (133), Klenze alkotásáról, a Regensburg melletti Walhalla-ról, ,,a dóriai oszlopokon nyugvó" ,,német hősök dicsőségtemplomá"-ról (252), Peter Nobile építményeiről: a Burgtor-ról (56), a Theseus-templomról (56, 153) és a népkertben épült kávéházról (153, 255).

Figyelemre méltó, hogy Novák írásaiban a klasszicizmus kritériumainak következetes alkalmazása ellenére is fellelhetjük a nyitottság és a tolerancia bizonyos megnyilvánulásait. Igen sokra tartotta a spanyolországi arab-mór építészetet (80), figyelemmel fordult a nemeurópai művészetek felé is, külön cikkben ismertette az indiai (89) és a kínai (77) építészetet. A klasszicizmus eszményeitől távolabb álló épületekért is tudott lelkesedni. A bécsi Karlskirche alapos, az építéstörténetre, a szerkezetre, a formákra, a felhasznált anyagokra és a berendezési tárgyakra egyaránt kiterjedő leírása során elmondja: ,,Kérdést se szenved, hogy ezen jeles építvény a legpompásabb, legszebb s legrendesb egyház Bécsben . . . meghatja az embert . . . magához hódít . . . erlachi Fischer architektus műterve szerint készült . . . kivitele Martinelli építőmesterre volt bízva." (44) Toleranciája azonban egyvalamire nem terjedt ki, azokra a törekvésekre, amelyek szembeszálltak a klasszicizmussal, pozícióit fenyegették, tehát elsősorban a gotizálásra. ,,Tartanunk kell attól, nehogy ezen helyes ízlés, melynek tartóssága lassanként épületeinkre hat, s hasonlóvá teszi azokhoz emlékeinket, melyek Athénben s Rómában felkészültek, képzelményi makacsság által elfojtassék, s végre elnyomassék a durva goth ízlés által. Iparkodjunk a faragatlan alkatoktól az egyszerű, tiszta s finom ízléshez áttérni, melyet valamint már a régiek literaturájiban és szokásiban, úgy a görög és olasz épületeken is feltalálunk azon korban, midőn a művészetek díszlettek, virágzottak." (121) Egy másik, a művészet történetének nagy korszakait áttekintő cikkében is megvetően ír a gótikus stílus híveiről: ,, . . . találhatni még jelenleg is, kik ezen stílusnak vak imádói és pártolói, kiket azonban ha kérdeznők, vajon jelelnék ki, miben létez a magasztalt szépség, ki tudja, mily választ adnának kérdésünkre." (131)

* * *

Novák festészettel, szobrászattal és grafikával foglalkozó írásainak nagyobb része egybegyűjtve, 1835-ben megjelent könyvében található. A *Hajdan- közép- s újabbkori híresb képírók, szobrászok s rézmetszők életrajza* című kötet[44] 358 művész életrajzát tartalmazza. Előszavában Novák hangsúlyozza, hogy nem lexikont kívánt írni, hanem történeti áttekintést, amely a művészek munkásságát ,,kor szerint rendelve el, s így tehát a művészetekben tett, időszaki haladást is szeme elibe terjesztve látandja."[45] Az életrajzok füzére azonban a haladás, a fejlődés megnyilvánulásainak hangsúlyozása ellenére sem lépett túl lényegében a már említett Vasari típusú életrajz-gyűjtemények módszerén. De míg az építészet történetében a klasszicizmus kritériumai jól funkcionáltak, e műfajokban ezt természetesen nem lehetett ugyanolyan mértékben alkalmazni. Novák nem is erőltette az antik példaképek számon kérését, sőt még csak az sem állítható, hogy egyértelműen valamiféle klasszicizáló akadémizmus lett volna az ideálja. Éppen ellenkezőleg, már az Előszóban szükségesnek tartotta megállapítani: ,,A középszerű művész csak az uralkodó ízlésnek s módinak hódol, a genie egyedül ideálja után törekszik; ő nem a jelen lármáit, hanem az utókor figyelmét tartja szem előtt."[46] Az életrajzok soráról kirajzolódó értékrend azután ezt nagymértékben alátámasztja. A kor általános nézeteivel — klasszicista közhelyeivel — szemben például Michelangelót tartotta a legtöbbre: ,,Hozzá hasonló művészi genievel a világ még eddig nem dicsekedhetik."[47] Peruginót ugyanakkor az elvárhatónál szigorúbban ítélte meg: ,,Ezen művész modorjában merevültséget és szárazságot vehetni észre a formákban, hidegséget a találmányban és szegénységet általában a compositioban. A festett fejek öszvesen hasonlítanak egymáshoz."[48] Az életrajzokban szereplő adatok nagy része természetesen korábbi traktátusokból, lexikonokból, életrajz-gyűjteményekből származik, helyenként azonban egészen friss információkat is bedolgozott Novák. Correggiónál korabeli képárakat,[49] Rembrandtnál londoni árverési összegeket emleget,[50] egy Peter Hess nevű kortárs festő esetében pedig két évvel korábbi görögországi utazásáról számol be.[51] Műalkotások leírásánál itt-ott feltételezhetően személyes élményei is helyet kaptak. Fra Giovanni da Fiesole életrajzában írja például: ,,Van a florenzi képtárban nehány staffelei-kép tőle, melyek színfénye egész maiglan megváltozatlan maradt, s melyek közt keresztelő sz. János születése a naiv grácia által különösen megkülönbözteti magát a többitől."[52] Valószínű, hogy Bruegelről írott sorai is közvetlen bécsi élményeken alapulnak: ,,Paraszt-menyegzőknél, falusi ünnepeknél s táncmulatságoknál festette le az izmos falusi emberek örömét, kiket ő észre-

vehetlenül vizsgála s friss kinézésüket élő színekkel hordá fel."[53] Klasszicista ízlése azonban természetesen valamilyen mértékig itt is érvényesült, bizonyos, számára elfogadhatatlan szélsőségeket elutasított. Ez vonatkozik mind a naturalisztikus tendenciák alantas témáira, mind a rokokó frivolságaira. Caravaggióról például így írt: „Ezen művész szolgarabi utánozása által a természetnek különbözteté meg magát másoktól, melyet ő minden választás, különbség s tanulmány nélkül lemásolt. A rajzolat és színezet nyertek ugyan ezen igazság által, melyeknél azonban poetikai eleme a feltalálásnak s a compositiónak végképp elenyészett. Ezen művész kedvenc tárgyai scenák voltak a pór-életből, a részegeskedésből, ezentúl útonálló- s cigány-csoportozatok, kártyajátékosok stb., mely felhozott személyeket ő tiszta igazsággal terjeszté elő festvényeiben."[54] Boucher-t pedig így jellemezte: „Boucher talán valami nagyot alkothatott volna, ha az akkorban hanyatlásra jutott ízlés, mely a szárazat s a fajtalant kedvellé, reá nem ragadt volna, s ő a művészetekben éppen úgy, mint az életben nem utánozta volna az akkorban divatozó francia udvar megvető szokásit. Azon könnyűség, melylyel ezen művész dolgozott, hirtelenkedéshez vezeté őt minden alap s tanulmány nélkül."[55] E számára kirívó szélsőségek elítélésétől eltekintve meglepően széles stíluskörben ismerte el a művészi értékeket: „Weyde (Rogier)"-ről például ezt írta: „Monorjában a természet pontos s hű követése remek árnyékozattal s élő színadással egyesül, minden változásnál igazság s minden előadásban erő mutatkozik."[56] A klasszicistának éppen nem tekinthető Lucas Cranachról: „Ám ha ezen művész festvényei nem költeményesek is a compositiora nézve, s légyen bár, hogy azoknál nem egészen hibátlan azon korbeli costüme, s az anachronisma; mindazáltal bámulni kell annak könnyűségét, a kinyomás igazságát, s rajz hibátlanságát, az ecset erejét, s végre a colorit elevenségét s kellemét, mely századok lefolyása után is magát egész épségben fentartani képes volt."[57] Szakmai felkészültsége természetesen abban is megnyilvánul, hogy egy-egy művésznél mit bírál és mit méltányol, szempontjai változatosak. Tartalmi kritériumok, erkölcsi elvek mellett a legszűkebb mesterségbeli kérdések is helyet kaptak: a színezés, a kompozíció, a fény-árnyék, a rövidülés. Correggiót így méltatta: „Ezen jeles föstész festvényeiben különösen bámulják a gráciát, harmóniát, s az ecset vitelét; világhomálya (Helldunkel) helyes, a rövidítések jól találvák, melyeket a pármai főegyház kupolájának padlásozatai eléggé bizonyítnak."[58]

Szigorú minőségi követelményeiből fakadt az a „vétsége" is, hogy könyvébe nem vett fel magyar művészt. Ezt már előszavában megindokolta: „Meg kell őszintén vallanunk, hogy vannak a Honban felvilágosodott fejek, s hogy sokan közülök a tudományok külön ágazatiban bámulatos előrehaladást mutatnak. Így vannak jeles költőink, történetíróink, törvényhozóink, néhány jó mathematicus is, . . . de már a képzőművészet mezején nem találhatni s mutathatni fel csak egyet is, kiről ezen írásban még most joggal említést tehetnők, s kit a felhozott jeles férfiakkal csak messziről is összehasonlíthatnók . . . ha egy országvándorló föstészt Raphael, Rubens, David képirókkal egy fokra állítni nem akarunk."[59]

Életrajz-gyűjteményén kívül természetesen folyóiratcikkeiben is foglalkozott Novák a képzőművészet kérdéseivel. Életrajz jellegű ismertetéseket is írt, Pheidiastól (9), Apellestől, Zeuxistól (12) kezdve a közvetlen elődökig és kortársakig, de igen sok olyan cikke is van, amelyekben a legnevezetesebb képtárakat, múzeumokat mutatta be. Önálló monografikus cikk szól Westről (30), Thorwaldsenről (34), kit „a jelenkori leghíresebb szobrászok egyiké"-nek tartott, Desnoyers francia rézmetszőről (38), Berglerről, a prágai akadémia igazgatójáról (39), Flaxmanról (41), Willéről (43), Canováról (57), kit „a művészi genie legmagosb polcára" helyezett, a csataképfestő Hessről (64), Gurkról (88), aki a bécsi árvízről készített képeket; a bécsi császári képtár igazgatójáról, Krafftról (102), akiről szükségesnek tartja elmondani, hogy két műve, „Zrínyi Miklósnak Szigetvárból kirohanása s viaskodása a törökkel, — és boldogult Ferenc császárnak magyar királlyá koronáztatása — a pesti királyi egyetem egyik termében ideiglen felállítva, hirdetik nevét." Maurerről, aki bécsi akadémiai tanár volt (112), Rebellről, a Belvedere igazgatójáról és Cignaroliról (122), Marchesiről (196), Kochról (197), Pezoltról (209) és Lessing föstészről (281).

Leggyakrabban természetesen az általa jól ismert bécsi császári képtárban látható művekről írt. Egyik legelső cikke magát az intézményt: történetét, elrendezését, a látogatás rendjét stb. ismertette (2), majd többször visszatért a művekre, újabb és újabb szempontok szerint csoportosítva, hol az egészről, hol egy-egy iskoláról vagy egy-egy művészről írt: Helyes festvények a bécsi cs. kir. képtárban (132), Corregio festvényei a bécsi képtárban (141), Raphael Sanzio festvényei a bécsi Belvederben (204), Spanyol iskola festvényei Bécsben (219, 220), Bolognai iskola festvényei Bécsben (221), Artois Jakab tájfestvényei Bécsben (224), Lombardi iskola festvényei Bécsben (226), Német iskola festvényei Bécsben (230), Németalföldi képírók helyes festvényei Bécsben (261), Remek olajfestvények a bécsi cs. kir. képtárban (267) — itt többek között Ribera és Caravaggio festményeit hasonlította össze, részletesen elemezte Mengs Szt. József álma c. képét —; Ismeretes képírók műdolgozatai Bécsben (270) — ebben flamand festők képeit ismertette, többek között Snyders Vaddisznó vadászat, Jordaens Philemon és Baucis, Van Dyck Sámson elfogatása és Rubens Szt. Pipin című művét. Majd sorra került Giorgione és Poussin (275), azután pedig a Belvedere-beli kiállítás új — 1837-től látható, kortárs művészeket is bemutató — elrendezése. (276) Végül önálló cikkben Palma Vecchio — Idősebb Palma Jakab festvényei Bécsben címen (291).

De a császári képtáron kívül sort kerített a bécsi Esterházy- és a Lichtenstein-gyűjtemény ismertetésére is (276), írt a berlini képtárról (145), a montbijou-i gyűjteményről (158), valamint a „Müncheni művészi tárak"-ról (238), ahol a szoborgyűjtemény is kellő hangsúlyt kapott, mivelhogy „a magasb műkiképzésnek az egyetlen biztos gyámpontja: az antik eredeti művek megtekintése" (238).

Folyóiratcikkeiben is hasonló szempontokat érvényesített, mint életrajz-gyűjteményében. Különösen feltűnő, hogy mennyire kritikus volt olyan művészekkel szemben, akik az utókor szemében a legközelebb állnak a klasszicista ideálokhoz. Anton Rafael Mengs „Sz. József alvása" című képéről például a következőket írta: „Azonban bármi aetheriesen jelenik is meg az angyal alakzata, nem egyezhetünk meg egészen azoknak dicséretével, kik az ideált, melynek uralkodni kellene az angyal tekintetében, annyi lelkesedéssel magasztalják; kérdésen kívül benne valami édes fekszik, mi inkább magától taszító, hogysem magához vonzó." (267) De voltak bíráló megjegyzései Angelica Kauffmannról és Davidról, sőt Poussinről is. Flaxman angol művész érdemeit méltatva írta: „oly időben jelent meg mint új, merész s megható, melyben Kaufman Angelika állhatatlansága avagy hiúsága s David hidegsége mindenhol vissza tértenek . . ." (41) A berlini képtár festményeinek ismertetése során pedig így írt: „Poussin szellemes volt a compositioban, helyes a rajzban, de mindenkor szerencsétlen a coloritban . . ." (145) Ugyanakkor Maulbertsch freskóit a bécsi Augusztinusok templomában remekműnek nevezte. (57) Figyelemre méltó az is, hogy miben látta például Rembrandt vagy Velázquez jelentőségét. Hosszasan sorolva Rembrandt portréit, önarcképeit, így foglalja össze a képek festői erényeit:„ Hasonló bámulást ébreszt az ecset vitel is. Az egész közelről megtekintve számos, látszólag véletlenül s rend nélkül merészen adatott vonásból gyakran a legkülönneműbb színekből áll s mégis oly szellemiesen, elmésen, s oly jól van helyén, hogy illő távolságban megtekintve, melyre az ki van számítva, a legfölségesb összhangzattá olvad össze . . ." (289) Velázqueznél pedig ezt emelte ki: „A festvénydolgozat egy kevéssé futólagos ugyan, a colorit ellenben ritka szépséggel bír. A csoportozat minden erőltetés nélküli s természetes; különösen tetszőleg felterjesztvék benne a gyermekek." (219) A szélsőségek elutasításában

is következetes volt. Caravaggio Tóbiás kigyógyítása című képét így elemezte: „Az egész hatás erős, a sötét alj, a magasról beeső világítás, s erős árnyékok teszik, hogy jól kitűnnek az alakok . . . A világhomály igazán ki van számítva s végezve, és sokkal érdemteljesebb, mint sem ily hatás-modortól, mely csupán bravúrt akar mutatni, várni lehet. A merényes, széles ecsetvitel egyhangzatban áll a modorral. A szerzeménynek elevenség s a világos előadás érdeme . . . A históriai festészet magasb tulajdonságai, t.i. charakter, a nemes s érzékteljes kinyomás, nála fájdalom! csak árnyékrészben állnak. Alakjainak mindennapisága itt különösen szemsértő az angyalokon . . . Az első szemébe ötlő koldust, parasztot, vagy teherhordót, mintájává választotta, s szolgai pontossággal másolta le." (267)

Különleges színfoltja Novák munkásságának az a hat cikk, ill. cikksorozat, amely a kertművészettel foglalkozik. (66, 98, 99, 144, 149, 152) Magát a kertépítést a többi művészettel egyenrangúnak tekinti: „A kertművészetnél különösen feladásul szolgál akkép rendezni el s mívelni valamely kertet, hogy a jóízlés váratainak mindenben megfeleljen. Ezen esetben a kertművészet egy fokon áll az architektonicummal, mely t.i. a szépművészetek egyik ágazatát teszi, s tőle csupán abban különbözik, hogy a természet, mely anélkül is már a szépnek caracterét hordozza magában, csak segedelmet vesz: minélfogva valamely kitüntetett szép tájékot úgy kell képzelni magának, mint határok közé szorítottat . . ." (99) Már első e tárgyú írásában a fogalom definiálása után sort kerít a két alapvető európai kerttípus, az angol- és a franciakert jellemzésére: „A kertek rendezése s azoknak mívelése részint oeconomiai, részint pedig aestheticai. Az elsőt illetőleg, annak tárgya a konyha s fakert; így tehát az architektusra nézve kevés fontosságú, kit csupán a szép kertművészet, a parkok ízletes felosztása vagy az úgynevezett angol kertek érdekelhetnek. Ezen kerteknél a kitűzött cél: a természet szép alkotványait egyetemítni, azokat mívelni s nemesítni, tájfestvényeket a valóságban képezni . . . Festőlegesen tekintvén meg kertjét a művész, alig lesz hajlandó követni a francia kertízlés természetlenségét, mely valamint azt mindenhol szemlélhetni, utakat, kertágyakat, zsinóregyenes irányban elrendez, s a természetes és erőtelen fák növését olló által kényteti merevény geometriai alkatokba átöltözni." (66)

Novák nyilvánvalóan azonosul a kor felfogásával, egyértelműen az angolkert híve, azt tartja természetesnek, ízlésesnek, szépnek. Megértése, toleranciája a francia kerttel szemben azonban később fokozódik. „Tagadhatatlan ugyan, hogy a francia kertrendezés olykor, jelesül ha az nagyban készül, valamint Les-Notres műveiben s a schönbrunni kertben Bécs mellett, elragadó képet ábrázol." (98) Ez a megértés a későbbiekben egyfajta — a természeti és társadalmi körülményeket, sőt a művészi célokat is figyelembe vevő — „történeti" megközelítéssé mélyül, amely végül is elismeri a különféle kertművészeti felfogások egyenrangúságát. „Természetes, hogy a kertészetnek — mennyire az a növények míveltetését tárgyazza, — különféle éghajlat alatt igen el kell különböznie egymástól, alkalmasnak tapasztaltatván némelyike a gyümölcsökre, más a virágokra, más ismét a konyhanövényekre s az erdei fákra nézve. A kertészetet úgy tekintve, mint terv szerint rendezett művészetet, mely kellemes kilátásokat, varázs-tekintetet, és téreket gyakorlatok és mulatságok számára vezéreljen életbe — nem csupán az éghajlathoz, hanem ország alkatához s társasági szokásokhoz képest is, különfélének találandjuk. Mióta behozatott Angliába a kertművészetnek most divatozó természetes sztílje, közönségessé lőn minden más ízlést, mint természetlent s ízlés ellenit, kiküszöbölni . . . vajon mi következik-e abból, hogy a most ízetlennek ismert s nézett régi frank kertek annak idejében nem voltak-e éppen oly természetesek s oda illők, milyenek a jelen időbeliek mivoltukra nézve . . . mind a két sztíl az időkori szükségeknek megfelel. Ha mondjuk, hogy csupán az újabb sztíl szép, ez csak annyit tesz, hogy a kertészetben a szépségnek csak egy nemét vesszük fel, vagyis, hogy nem engedünk más szépséget, mint egyedül a festőlegest, vagy pedig, hogy minden előbbi időt és országot az érintett művészetre nézve barbarizmussal dorgálunk . . . hogy valamely sztílnek illendőségéről s hasznosságáról ítéletet ejthessünk, ismernünk kell azon célokat, melyek végett az alkalmaztatott . . . miféle szépségeket láthatni főképp országaikban . . . a csinosodásnak mily fokán áll a nemzet." (144) Itt példaként már az antik, középkori és keleti kerteket is felsorolja Novák, megemlítve az utóbbiról például, hogy célja, funkciója nem az volt, hogy sétáljanak, hanem hogy szemlélődjenek benne.

A francia- és angolkert összehasonlításának problémája azonban továbbra is izgatta Novákot. Egy következő cikkében még általánosabb szinten tért vissza a kérdésre, s végül eljutott annak felismeréséhez, hogy az eltérő szemléletmódok nem mérhetők össze, hogy minden korszakot és stílust csak a maga mértékével méltányos megítélni: „. . . a két sztíl lényegileg s egészen különböző alapelemeiben, valamint a festészet és architektura; az egyik utánzó, a második alkotó s találmányos művészet levén. — A tájkertészet egyedül csak azon pontban egyezik meg a régi kertművészettel, hogy az éppen azon szereket, melyeket ez alkalmaz, használja. Ez utánzó művészet, valamint a festészet vagy költészet, s ugyanazon szabályok annak vezérei. A régi sztíl alkotó s vegyes művészet úgy, mint az architektura, s ugyanazon szabályoktól függ. Azon szépségek, melyek után törekszik az architektura, s geometriai kertművészet, — művészet s hasznosság szépségei . . . Ezen művészeteket . . . semmikép sem lehet összehasonlítani egymással, s róluk azt állítani, hogy a tájkertészet javítása volna a geometriai kertművészetnek . . . Balgatagság megvetni a régi sztílt azon oknál fogva, hogy hiányzanának annál ugyanazon szépségek, melyek az újnál feltalálhatók, mely után, vagy annak elérésére, az anélkül sem iparkodott soha. Az egészen más nemű szükségekkel bír; így tehát maga nemében hasonló tökélyekkel van ellátva, mint az új sztíl." (149)

A kertek stílusát ismertető írásai mellett külön cikksorozatban foglalkozik Novák a „kerti építvények"-kel. „A kertekben alkalmazandó díszépületek rendébe azon építvények tartoznak, melyeknek célja inkább festőleges hatást eszközleni, hogysem a megkívántató szükséget kielégíteni." Ide sorolandók a kerti hidak, kunyhók, házacskák — görög, gót, kínai stílusban —, az angol, skót, orosz, svéd házacskák, a síremlékek, kapuk, napórák, romok, obeliszkek, piramisok. A kerti templomokat ismertetve — „Ezek olykor méltóságot s classikai tekintetet kölcsönözhetnek a scenának" — nem mulasztja el Novák, hogy ismét megemlítse mestere, Nobile művét: „Mily helyesen van például készülve s beosztva a Theseus templom a bécsi népkertben . . ." (152)

* * *

A történelmi múlttal foglalkozó ismeretterjesztő cikkek mellett Novák aktuális témákhoz is hozzászólt, írásai hazai és külföldi eseményekhez egyaránt kapcsolódtak. Belebonyolódott például a Mátyás-emlékmű körül kialakult vitákba. Először 1840 februárjában, egy Ferenc császár emlékére emelt szobor ürügyén fejtette ki véleményét. Örömmel üdvözölte a felhívást: „Átlátván végre néhány lelkes fia a Hazának, hogy a képzőművészetek az ország becsületére s dicsőségére szolgálnak, s hogy műremekek megszemlélése által a nép ízlése javul, valamint is, hogy az irántok eddigi idegenkedés ekkép lassanként megszűnik; azon nemes fogásra, s józan gondolatra jövének, miszerint egykori nagy királyunknak, egyikén a Pest s Buda díszesb terei között, fennmaradandó emléket emeljenek, s mely műhez aztán egy honi szobrász dolgozza a tervet, ki már külföldön mulatásakor elég ügyességet szerze magának a képzőművészetek ez egyik ágazatában." (222) Majd részletesen kifejtette tanácsait: bronz legyen a szobor, ne márvány, gondosan kell megválasztani a szobor öntőjét, hiszen még a leghíresebb emlékműveknél — Zauner II. József és Falconet Nagy Péter szobránál — is előfordult, hogy meg kellett ismételni az öntést, jól meg kell választani a felnagyítás

mértékét, s előre ki kell jelölni a szobor helyét, hogy a művész a végleges környezetbe tervezhesse művét, a terveket a bécsi akadémiával kell elbíráltatni, s a kivitelezéshez építészt is kell alkalmazni. A vitában azután hamarosan kétségek is megfogalmazódtak: felvetődött a kérdés, hogy időszerű-e a szoborállítás, nem volnának-e fontosabb, előbbre sorolandó feladatok. Széchenyinek például az volt a véleménye, hogy sok más mellett a Nemzeti Színház ügye is előbbre való. Novák is talált a szobornál fontosabbat. A bécsi politechnikumot ismertető cikkében a politechnikum és a képzőművészeti akadémia létrehozásának szükségességét, illetve elsőbbségét hangsúlyozta: ,,Akkor emeljünk aztán díszesb téreinken érclovag szobrokat, akkor hírestelljünk festvénykiállítást . . . most pedig a józan ész azt látszik javasolni, hogy fölösleges pénzünket olyan intézetek felállíthatásához fordítsuk szegény hazánkban, melyekből idővel bizonyos hasznot, s általános boldogulást remélhetünk." (232) A vita másik kulcskérdése a művész kijelölésének módja volt. Novák a nyilvános pályázatok híve volt, elsorolta azokat az egykorú nevezetes európai pályázatokat, ahol a legkiválóbbak versengtek a megbízásért. Ezt a módszert tartotta volna a legjobbnak a Mátyás-emlék megvalósításakor is, nem zárva ki természetesen azt sem, hogy Ferenczy versenyezve a többiekkel végül is megkapja a kivitelezés jogát. A szobor elhelyezésére is volt javaslata: ,,Vajon nem volna-e tanácsos, Mátyás király szobrát Budán, a kir. várkastély előudvarában, a kir. főteremmel szemközt felállítani?" (234) Nem sokkal később a pesti műkiállításról írva csalódottan tette szóvá, hogy Ferenczy nem állította ki emlékműtervét: ,,Távol létemben azon remény táplált, hogy ez idei műkiállításban Mátyás király javallott emlékét, miután már, mint hallám, a rajz elkészült, s kezekben forog, gipszbe vagy ércbe öntve kicsinyben, alkalmam lesz a kiállított művet szemlélhetni, s kedvező véleményt róla adni; miben azonban csalatkoztam." (240) A részletes bírálat sem késlekedett azonban sokáig. Ferenczy rajzának közzététele után Novák több cikkében is foglalkozott a tervvel. ,,Azonban őszintén megvallva, nem elégítheté ki sem a rajz, sem maga a javaslat váratomat, legalább is annyit remélvén hírben álló művészünktől, hogy a rajz pontos lesz, s hogy a részletek jó összhangban állandnak az egésszel." A rajz ügyetlenségén kívül szóvá tette a perspektíva hiányát, a talapzat statikai bizonytalanságát, a király alakjának idegen kosztümjét, tartásának, gesztusainak elfogadhatatlanságát (nem hősi, hanem ,,bujdosó király"). Jól sikerült külföldi emlékművek felsorolása után Novák így összegzi véleményét: ,,Mivel az emléket javalló által nem csatoltatott a rajzhoz sem helyzeti terv, sem pedig perspektívi felterjesztése a választott térnek az épületek magasságival, lehetetlen fölötte valami bizonyost mondani technikai tekintetben." (248) Külön cikket szentelt az ércöntés kérdésének (249), majd a Társalkodóban újra részletesen megbírálta a tervet: ,,piedestálja perspektív rajz-e? hol vonul át a szemvonal? hol van a szem- és távpont?" — írta többek között, majd a talapzatot ,,gyászalkathoz" — szarkofághoz — hasonlította, a király alakját pedig a lipcsei csatavesztés után bujdosó Napóleonhoz. (250) Kifogásait javaslatokkal egészítette ki, kiváló öntőket sorolt, ismertette az ötvözet helyes arányait, megismételte ötleteit a szobor elhelyezésére, s újra szorgalmazta a nyilvános pályázatot, bírálóul a bécsi akadémiát ajánlva.

Nagyobb vita kerekedett akörül is, hogy Novák megírta véleményét az 1840-ben rendezett pesti műkiállításról. Ítélete kétségtelenül szigorú volt: ,,Őszintén meg kell vallani, hogy a beküldött műdolgozatok között oly silányak voltak, hogy a bécsi akadémia tanítványainak leggyengébbje is azt magáénak vallani irtózott volna; . . . óhajtanám ahelyett, hogy némelyek efféle hasztalan mázolásokkal töltik a drága időt, inkább virágzó művészeti akadémiákban keresnék kimüvelésüket; ott legalább jól rajzolni tanulnának, a színadásban készséget szerezni ügyekeznének . . ." Azaz a festmények jó részénél Novák szerint még az elemi rajztudás és színkezelési készség is hiányzott. Nem volt jobb a véleménye a szobrokról sem: ,,A szobrászati műveket . . . azok még a középszerűség alatt is esvén . . . elmellőzzük." Ez a határozott hang bizonyára feltűnést keltett a puszta ismertetéshez vagy a kritikátlan lelkesedéshez szokott művészek és közönség körében. Novák természetesen az elismeréssel sem fukarkodott, ha arra érdemes művet talált. Dicsérte például Jacob és Rudolf Alt akvarelljeit, a müncheni festők közül Müllert és Kramert, s mindenki fölött Markó Károlyt. ,,A két olasz tájképet Markótól, ki Pisaban telepedett le, az idei műkiállítás valóságos díszének lehetne tekinteni . . ." Annál fájóbb volt hát kritikájának élessége, amikor a hazaiakat bírálta. Különösen érzékeny pontot érintett akkor, amikor a népszerű, nagy tetszést aratott Barabás-képet, a Galambpostát bírálta meg. ,,Mit szóljak e föstés fölött? miután már a közönség kinyilatkoztatá eziránti tetszését, s az értekezők is igen kedvezőleg szólának róla. Megengedve azonban azt, hogy a gondolat jó s természetes, és hogy a színfelhordás is meglehetős, a szemek kifejezés-teljesek; a rajzra nézve mind e mellett is kezet vele nem foghatok. Hogy az arc hibátlan legyen, azt a festész maga sem hitetheti el magával, s hogy a fej nagysága által a vállakhoz képest a nyak rövid, azt kiki belátja; hogy ezentúl a mocskos árnyék helyét tisztább árnyéklás válthatná fel, azon alig kételkedik valaki; s hogy végre a drapéria nem atlasz, vagy hozzá hasonló vászon szövet, hanem kivölgyelt vas, vagy ha úgy akarjuk, sárgaréz pléhek, mit maga az árnyékolás módja is bizonyítni látszik, a festész maga is elismerendi. Az arcon magán is nem természeti pirosságot hanem pirosítót, vagy lakkot vélünk dúsan felhordva látni . . ." (240) Barabás válaszolt a bírálatra, melyet ,,nagy elbizottsággal s dicsekvéssel írt"-nak minősített. Visszautasította Novák tanácsait, s kétségbe vonta műértését. Képtelenségnek tartotta, hogy valaki Dennertől tanuljon: ,,Mi haszna lehet egy művésznek oly modor stúdiumából, mellyel Denner 9 esztendeig festett 1 fejet?" Elfogadhatatlannak tartotta a Teniers-vel való összehasonlítást is: ,,Miképp lehet gyöngéded és szorgalommal dolgozott figurákat kocsmabeli burleszk vázolatokkal összehasonlítani?" — s biedermeier ízlése alapján kételkedett abban is, hogy ,,Hogarth botránykoztató aljas satyráiból nemesebb indulatfestést" lehetne tanulni.[60] Novák két cikkében is válaszolt Barabásnak, megvédte Teniers művészetét, (242) majd Dennerrel kapcsolatban azt hangsúlyozta: ,,Egyébiránt sem a műbíró, sem pedig a közönség nem szokta azt kérdezni soha, mennyi idő kell egy vagy amaz kép elkészítésére, hanem ha művészileg van-e végezve a rajzolt tárgy." (245) Ebben a cikkében írta a már idézett sorokat művészeti tanulmányairól, hogy hozzáértését, bírálói jogosultságát bizonyítsa, s hitet tett a vita szabadsága mellett is: ,,Egyébiránt is, kinek kinek szabadon áll, ha dologhoz ért, saját nézeteit másokkal tudatni, anélkül, hogy kénszeríthetné azokat részére állani." A vitából leszűrt végső következtetése is tanulságos: ,, . . . háládatlan vállalat mások műszüleményeit lelkiismeretesen megbírálni . . ." Nem is írt többé hazai műkiállításról. A kérdés azonban, hogy ki jogosult mások műveit megbírálni, továbbra is foglalkoztatta. ,,Némelyek azon bal hiedelemben élnek, hogy egyedül csak az, ki valamely mesterséget maga űz, szólhat fölötte alaposan, s ennél fogva mások ítélete helytelen . . . Állhat-e tehát azon állítás, mely szerint aesthetikai igaz ítéletet csak az ejthet, ki a festészetet, szobrászatot s chalcographiát mint mesterséget űzi? Minden egyes embernek adott a természet annyi belátást, hogy megítélhesse, főleg, ha már sokat látott s tapasztalt, mi jó, mi rossz, mi deli s mi nem; azt pedig különösen, ha divatos-e vagy nem." Állítását a zene területéről vett példával is alátámasztotta: ,,ki megbarátkozott a hangászat históriájával, utazásainál concertekbe részesült, s figyelemmel hallgatta — ez már anélkül, hogy a muzsikát mint mesterséget űzné, művészek produkciója fölött ejthet alapos ítéletet . . ." (246)

S hogy milyen színvonalon tudott Novák hozzászólni a kortárs művészet kérdéseihez — ha a tárgy felette állt az elemi mesterségbeli követelményeken —, azt a müncheni festészetről írott cikksorozata bizonyítja.

1840-es tanulmányútját követően számolt be tapasztalatairól, az ott látottakról, igen részletesen, sok folytatásban, számos alapvető elvi kérdést is érintve. Bécs iránt érzett vonzalma-elfogultsága ellenére felismerte, hogy a korabeli művészet egyik legfontosabb centruma München lett: ,,Valamint festészet, úgy a szobrászat s architektura is, melyek egymásnak mindenhol kezet nyújtanak, Münchenben a tökélyesség legmagasb fokára léptek fel . . ." Figyelemre méltó, hogy vizsgálódásai során — ahogy Barabás bírálatában is — nem a képek témája, az elmesélhető történet, hanem a művészi-mesterségbeli szempontok álltak első helyen: ,,Hibátlan rajzolása miképp az alakoknak, úgy egyéb tárgyaknak is első feltétel; tudományos művészeti elrendezése a külön csoportozatoknak, a második; s végre kellő színezés, mely azonban már a légperspectiva igaz értésén alapul, a harmadik feltétel." Elemzései során a rajz, a kompozíció és a színkezelés szempontjain túl azután a mélyebb tartalmi vonatkozásokat is figyelembe vette Novák. Olyan aktuális tendenciákat is felismert például, mint a romantikus ideális tájkép megjelenése. Rottmann jellemzéseként írta a következőket: ,,Ő bizonyos iránynak képviselője, melyet kívüle csak kevesen követnek, s pedig azt, melyet ideálnak nevezhetünk. Ő mind e mellett is nem csupán utánzója a valóságos természetnek, hanem költész is, ki a természeti tárgyakat nyelv gyanánt használja, s általok gondolatokat és érzelmeket ébreszt a vizsgálónak keblében, melyek mint szép világból visszaemlékezések elfelejthetővé teszik a valóság tökéletlenségét. Ki ekképp uralkodhatik a holt anyag fölött, annál már magától is értetik, hogy a technika tökéletes mestere." Külön irányként tárgyalta Olivier műveit: ,,E művész képei olykor mély jelentésűek, hogy symbolicai festvényeknek lehetne őket nevezni." Megkülönböztette az ,,architekturai festészek"-et is, akik ,,középkori építvényeket" ábrázoltak képeiken. Felfigyelt a megújuló vallásos törekvésekre is: ,,Azon új felemelkedésnél, melyet a képzőművészet jelen századunkban nyert vala, főleg megjegyzést érdemel az, hogy annál a vallási elem lép előre. Ha ez Carstensnél csupán Dante »isteni komédiája« által lépett kiegyeztetve elő, s Cornelius csupán lángesze egy részét kölcsönzé neki; mind e mellett is Overbeck, Koch, Veit és Schadow egyedül csak a religio szolgálatában láták fokonként a legmagasb, ha talán nem egyedüli érdemes rendeltetését a művészetnek."

Klasszicista ízlésével összhangban lévő álláspontját az esztétikai általánosítás szintjén is meg tudta fogalmazni Novák: ,,Csupán az által lehet valóságos mestermüvet előteremteni, ha páros életre lépnek egymással a természet és szellem. Amaz adja az edényt, ez pedig a tartalmat hozzá. Azonban sem az edény maga, sem pedig a tartalom maga nem ad szép művészeti alkotványt, legyen bár az első még oly gazdagon s díszesen is metszve, s az utolsó még oly mélyen gondolva. Mivel pedig a realistikai műalkat tulajdonsága, hova a genre s közönséges tájfestés is tartozik, abban áll, hogy az különösen kiemelje a valóságost, s így a gondolatot lehetőleg elkülönözve, az időt, helvet, s tárgyat illetőleg jellemezze, miáltal az általányostól elválasztani lehessen: ennél fogva e műalkatban fekszik egyszersmind a veszély is legközelebb, hogy a gondolat az érzéki állástól, melynek rendeltetése azt hordoznia, végképp elnyomatik, hogy aztán prosaképek erednek telve ámító természetutánzással s technikai mesterségességgel, melyeknél nem hibázik semmi más, mint csak a fő dolog: a lélek. E veszélytől megóva legbiztosabban azon szellem, mely Carstens, Cornelius, Overbeck, s más híres mesterek idejétől fogva, a festőművészetet németországban ismét életbe vezette, s eredeti méltóságához visszakísérte —, a művészi idealismus. Ez szerencsére nem egyedül német országban nyert fenséget a szellemi prosa fölött, hanem hatás nélkül a szomszédokra nézve, jelesül a Rajnán túl fekvőkre sem maradott." (244)

Az egyetlen járható útnak a nemes idealizmus, a német festők követését tekintette Novák. A magyarországi művészeknek sem ajánlott mást, végső soron a műkiállítás kritikájában felvetődött problémák megoldását is ebben látta: ,,Vajon kitüntetik-e magukat hazánk művészei sentimentál-romantikai situatiók által; idealisták-e ők miképp az egész irányban úgy a színben is; a legmeglepőbb hasonlatosság mellett mutatják-e képeik egyszersmind azon szabadabb felfogást, mely inkább a charakter tanulmányán alapul általánosan, mint sem az eredeti kép vonásainak egyenes áttételén a vászonra; festvényeik kitüntetik-e magukat élénkség, érzés igazsága, intentiók érthetősége, a rajzolás hatalmas tanulmánya által; képesek-e rendkívül finom ecsettel s magát mérsékelő de igaz színnel költészet dús gondolataiknak tetszetős alakot adni? phantasia teljesek-e tájfestvényeik, s elárulják-e azon mozgékony levegők végtelen különféleségét s rendkivüli igazságát; szerencsések-e a távoli naptól megsütött hegyek finom tónjának eltalálásában? — mind e kérdésekre, nem áll hatalmamban felelni, azt tanácsolván egyedül, hogy úgy nevezendő művészeink azon igaz utat válasszák céljok elérésére, melyen német ország jelen nagy művészei haladtanak, nehogy téveszve az igaz ösvényt, a művészi világ előtt örökre ismeretlenek maradjanak!" (244).

Novák sok írását áthatja valamiféle közéleti elkötelezettség is. A közállapotokkal való elégedetlenségének lépten-nyomon hangot adott, s ha csak a legkisebb alkalmat kínálta is valamely téma, azonnal előállt jobbítást célzó konkrét, gyakorlati javaslataival. Leggyakrabban a magyar képzőművészeti akadémia megteremtésének szükségességét tette szóvá. Szinte ceterum censeoként egész sor cikkében felbukkan a gondolat: ,,Hazánk eddigelé csak parlag mező, mely mind addig is az maradand, míg szép művek akadémiáját keblébe fel nem fogad . . ." (52) ,,Míg magyar hazánkban szép művek akadémiája lábra nem áll . . ." (58) ,,Mindaddig, míg a honban képzőművészeti akadémia fel nem áll . . . nálunk a művészetek fel nem virágozhatnak." (97) ,,Hazánkban mind eddig az összes képző művészetek mély álomban merengenek, s az e célra szolgáló képző intézetek teljes hiánya s a sok fonák nézet miatt egyhamar jobb fordulatot alig remélhetni. — Nehány nagylelkű hazafinak erőlködése, kiknek dicséretes ügyekezete oda látszik célozni, hogy a képzőművészeteket itt is életbe szólítsák, s a közönséget azok iránt, ha csak kis mértékben is, hajlandóvá tegyék — csak bizonyságul fog ismét szolgálni, hogy a jelen helyzetnél a legtisztább akaratnak is minél előbb sírjába kell szállni! Polytechnikum s képzőművészeti akadémia felállítása nélkül ez alig lehet más, mint szép, nemes ugyan, de sikertelen fáradozás." (215) A vissza-visszatérő fordulatokat még sokáig lehetne idézni. [61] Érvei is egyre bővülnek: ,,Ama számos javaslat s indítvány között, melyek magyar hazánkban most egymás után szőnyegre jutnak . . . egy ily Polytechnikum méltán elsőséget érdemelne . . . Éppen ily szükséges volna egy képzőművészeti akadémia is, hogy a kontárságok végre már megszűnnének . . ." (232) Az akadémia Novák szerint valamiféle központi lektori hatóság szerepkörét is betölthetné: ,,Ha oly művészeti akadémiával dicsekedhetnénk, mely helyes ízlésű tudományos férfiakból állana, az kérdésen kívül sokat segítne az architektura magas polcára emelkedésére s annak díszre jutására, főleg ha az ország minden megyéiből s előkelő városiból oda küldetnének a műtervek bírálat végett. Ez által eltűnnének rövid idő alatt mind ama számos s rút épülethomlokzatok, milyeneket még fővárosinkban is látni kéntelenek vagyunk, s melyek az architekturát csak lealázni alkalmasak." (115) Az ízlésfejlesztés, a művészképzés mellett a művészeti élet szervezeti-intézményi kereteinek megteremtését is az akadémia létrehozásának függvényeként látta Novák: ,,A képzőművészeti akadémiák felügyelése alatt alapulnak a műegyesületek, amelyek célja a jeles műdarabokat a közönséggel megismertetni, s a művészek dolgozatinak eladása által más helyes műdarabok készítésére ösztönözni őket . . . a műegyesületek bíráló tagjai összesen akadémikusok . . . magától is értetik már, hogy ott egyedül csak a próbát kiálló dolgozatok elfogadásárul lehet szó." (247)

A képzőművészeti akadémia és a vele többnyire együtt emlegetett politechnikum szorgalmazása mellett

több más közhasznú javaslata is volt Nováknak. Nem részletezzük a művészetekhez szorosabban nem kapcsolódó vasútépítési és folyamszabályozási terveit, [62] de városrendezéssel, művészeti intézményekkel kapcsolatos ötleteit érdemes röviden felsorolnunk. 1836-ban például a következőket javasolta: ,,Nagy díszére válnék Pestnek, ha az új tért (vásárpiac) egy obeliskussal ellátott szökőkút, vagy más nagynemű középület, például helyes stylben felemelt basilika díszítené, mivel ily nagy pusztaság, város közepett éppen nem szül jó behatást." (100) 1838-ban, ugyancsak a vásártérre vonatkozóan írta: ,,egy magyar nemzeti színház illet volna helyes architekturai sztílben felkészülve, s ellátva két felül szökőkutakkal." (168)

1840-ben, a két évvel korábban Ferenc császár tiszteletére egy galíciai kisvárosban felavatott emlékmű ürügyén a pesti szoborállítás aktuális kérdéseiről írt. Bár császárhűségéhez híven ő maga arra buzdította a pesti polgárokat, hogy ők is Ferenc császárnak állítsanak emléket a vásártérre vagy a német színházzal szemben, de azt sem hallgatta el, hogy mások egy Mátyás-emlékmű érdekében buzgólkodnak. (222)

Rendkívüli alapossággal és körültekintéssel fejtette ki véleményét a kiállítási termekről is, amikor hírét vette, hogy Pesten műkiállítást terveznek. ,,Lelkes hazafiak állván össze, magyar országban a végre, hogy helyes művészeti dolgozatok közszemléletül kitéte által javuljon az ízlés, s a képzőművészetekkel foglalatoskodó férfiaknak alkalom nyújtassék, műszüleményeiket bemutatni a művészet barátainak, s így azután másokat is hasonlók előteremtésére buzdítani: — célszerű lesz talán, azon térekről szólni, melyekben a kiállítandó festvények helyet foglalnak, s melyeknek ügyes elrendezésétől függ a műtárgyak jó behatása, mi mostanban annál inkább érdekesb, mivel az idén Bécsben a szép művek kiállítása április 9-dikén kezdődik, május 22-dikén végződik, s most először a Polytechnikum új termeiben." (225) A kiállítótermek legfőbb kritériumának az egyenletes világítást tekintette, fontosnak tartotta továbbá, hogy kiküszöbölhető legyen a képek tükröződése és a nézőt zavaró más ,,sugárzó világbehatás". Konkrét elképzelései is voltak arról, hogy milyen lehetne egy ideális kiállítóterem. Különösen érdekes az a javaslata, melyben egy henger formájú épület koncepcióját vázolta fel: ,,Építsünk egy rotundát, s osszuk be annál mintegy 10 radiál oldalt; így azután mindegyik emeleten 10 termet kapunk. A terek mindegyikének adjunk egy ablakot . . . Célszeres volna az építvény közepén elrendezni egy oly átmérető s henger alakú tért, mely az illető termet elzárná a neki megfelelő és szemközt eső ablakvilág ellen. Itt oszthatni be a szükséges hágcsókat is . . . mely hágcsó varázs megvilágítást nyerend felölről . . ." (255)

Bécsben, a képtárakat tanulmányozva felvetődik benne az Esterházy-képtár hazahozatalának gondolata is. A Belvedere gyűjteményének ismertetése után így folytatja útibeszámolóját: ,,De nem csupán e Császári képgyűjtvény bír nevezetességgel . . . Láthatni például Mariahilf nevű külvárosban, herceg Eszterházy kert palotájában a legjelesb festvény gyűjteményt, körülbelül 800 választott darabból állót, Raphael, Correggio, Guercino, Albani, Dominichino, Palma, Claude Lorrain s sok más elhirűlt föstésztől, egész szobrokat pedig, többek között Canova, Schadow, Tattolini s más derék szobrászoktól, kiket művészi tehetségük s tudományosságuk emelt ily magas polcra, valamint rézmetszvényeket is, s nagyszámú kézrajzolatokat. E műszám pontig elegendő volna egy nemzeti képtár megalapítására Pesten, ahonnan azután tudományos műveltségű idegen utazók is megelégedve lépnének ki." (276)

Még élete utolsó korszakában, német nyelvű írásaiban is egész sor javaslatot találunk. Leírta például, hogy hová helyezné el József nádor szobrát (310, 311), szorgalmazta a várnegyed rendezését, fasor telepítését (313), javasolta, hogy a Lánchíd elkészülte után építsenek új feljáratot a Várba, figyelembe véve a Pestre való rálátás szempontjait is (315), sőt egy a pestihez hasonló szépítő bizottság alapítását is szükségesnek tartotta (318).

A jobbítás és a hasznos ismeretek közlésének szándéka jellemzi azokat a Novák-cikkeket is, amelyeket művészeti vagy művészettel is kapcsolatos intézményekről írt. A bécsi Képzőművészeti Akadémiáról szóló cikkében például részletesen elmondja az intézmény történetét, leírja az épületet, a helyiségek sorrendjét, funkcióját, a belső szervezeti felépítést, felsorolja a direktorokat (tanszékvezetőket), tanárokat, korrektorokat, ismerteti az ösztöndíjrendszert, a tanulmányi kiállítások rendjét, az anyagbeszerzési lehetőségeket. (1) Hasonló részletességű leírást adott a bécsi Polytechnikumról, ahol többek között földmérést, vízépítést lehetett tanulni (4), valamint a hadmérnököket képző ,,ingenieur-akadémiá"-ról. (53) Külön cikk foglalkozott a bécsi Akadémia ,,rendszabásai"-val, azaz szervezeti felépítésével, ügyviteli rendjével (76), egy másik írás az Építési Igazgatóság alkalmazottaival szemben megfogalmazott követelményeket ismertette, akiknek jártasaknak kell lenniök a ,,theoretikai s alkalmazott mathesis, földmérés, helyzeti s más tervek rajzolása . . . polgári, vízi, úti, kikötői épités" területén. (101) Nyilvánvaló, hogy ezeknek a kritériumoknak maga Novák is megfelelt. Önálló cikkben foglalkozott az érvényben lévő építési rendeletek részletes ismertetésével is. (167)

* * *

Kétségtelen, hogy Novák írásai kifejezetten népszerűsítő, ismeretterjesztő jellegűek, bennük azonban megtalálhatóak a tudományos igényű művészettörténetírás csírái, kezdeményei, elemei is. Említettük már törekvését az alapfogalmak tisztázására, a szakkifejezések pontos definiálására. De ide sorolható az írásaiban fellelhető rendszerezési igény, a tipológiai szemlélet, a stílusfogalom, a stílustörténet és a korstílusok rendszerének kidolgozási szándéka, a történetiség — a fejlődés-hanyatlás — elvének alkalmazása, az ikonográfiai-ikonológiai kérdések iránti érdeklődés.

Mérnöki képzettségének, természettudományos-racionalisztikus szemléletének megfelelően Novák erős vonzalmat érzett a rendszerezés, a tipizálás iránt. Több cikkében úgy tárgyalt egy-egy épületfajtát, hogy az antik előzményektől a kortársak alkotásáig vizsgálta ugyanannak a típusnak a megjelenési formáit. Így például 1833-ban a hidakról írva az ókori emlékektől eljutott az angol öntöttvas hidakig, sőt a Pest és Buda között állítandó híd problémájáig is. (6) Vagy a diadalkapukat ismertetve a híres római példáktól a kortársak által emelt, sokszor már csak ideiglenes, alkalmi, fából, deszkából készített építményekig. (10) Ugyanilyen nagy történelmi távolságokat fogott át az emlékoszlopokról szóló cikke, ahol Trajanus római emlékétől Napóleon Vendôme téren álló oszlopáig tárgyalta a műveket. (65) A tornyok fajtáit vizsgálva a török építészetet hasonlította össze a középkori székesegyházakkal: ,,Mily behatást szülhetnek vajon a törököknek ízletlen minaretjeik? mily pompásan emelkednek ellenkezőleg a goth-egyházak fenséges tornyai! olykor kanyarokkal, rózsákkal s több más díszesítvényekkel borítva ugyan, mindaz által szivesen mulatoz a szem ezen díszességeken, értvén a mesterség nagyságát s nem feledvén, hogy azon ékesség és drágaság által, melyet a művész azoknál használt, az egész elragadtató, méltóságos (imposant) tömegeit el nem veszté szeme elől." (16) A színházépületeknél a görög, római, etruszk maradványok ismertetése után tért át az újabb kori emlékek bemutatására. (48) Egy későbbi cikkében visszatérve a témára az antik példák, továbbá Palladio és Bernini klasszikus megoldásai után a kortársak legújabb kör és tojásdad alakú színházterveit is ismertette. (108) A hajdani templomokról írott cikke az egyiptomiaktól a görög, római, kínai, arab, török épületekig hasonlította össze az emlékeket (116), a Néhány szó a mezei palotákról című írásban pedig az antik és az olasz vidéki kastélyokat és villákat. (119) De még az ajtókról és ablakokról szóló cikkében is végigpásztázta a történeti múltat, Vitruviustól Ghibertin át Palladióig. (216)

A rendszerezés másik fajtája volt, hogy az azonos funkció különféle formai megnyilvánulásait, megoldásait helyezte egymás mellé Novák. Így például bemutatta

az antik templomok (19) vagy az antik villák (22) típusait. 1838-ban a Hétilapokban írt nagyobb tanulmányt Építvényalkatok címen, ebben a klasszicista épülettípusokat sorolta fel, s illusztrálta is, rajzai nyomán Lehnhardt metszette rézbe ötven épületfajta tömegvázlatát és alaprajzát. (183)

A rendszerezésnek, a tipológiai szemléletnek egyik sajátos fajtája a stílusfogalom alkalmazása, az emlékanyag stílusok szerinti elrendezése. A legjellemzőbb közös formai jegyek megtalálása, a sokféle egyedi megnyilvánulásnak egy-egy ideáltípus köré való rendezése magasrendű absztrakciós tevékenység, mindenképpen része a tudományos módszernek. A történeti szemlélet kialakulásának is fontos feltétele a stílusfogalom létrejötte és a történeti stílusok differenciálódása, egymásutániságuk meghatározása. A stílus szó jelentésének körüljárása után büszkén írta Novák — már egy viszonylag korai cikkében, 1835-ben —, hogy ,,képesek vagyunk az indiai, perzsa, egyiptomi, chinai etruszk (görög), római, byzanti (új görög), arab-mór, arab-német (goth) s az újabb (modern sztílt) egymástól megkülönböztetni s charakterizálni." (67) Ezek az elnevezések mai fogalmainkhoz, szóhasználatunkhoz viszonyítva természetesen még kezdetlegesek, pontatlanok. Különösen feltűnő, hogy a középkort, a gótikát követő időszak megjelölésére egyetlen gyűjtőfogalmat, a ,,modern" kifejezést alkalmazta Novák. Nem teljesen indokolatlanul azonban, hiszen szemléletében az egész újkori művészet legjellemzőbb közös tulajdonsága az antik építészeti elemek felújítása, variálása volt, s magának a kifejezésnek is — az antik és modern szembeállításaként — nagy hagyományai voltak a 17—18. századi esztétikai gondolkodásban.

A stílusoknak ez a rendszere a későbbiekben továbbfejlődött, finomodott, differenciálódott Novák írásaiban. Egy 1842-ben megjelent cikkében már tizenhét a ,,megkülönböztethető építési stílusok" száma: egyiptomi, indiai, görög, toszkán avagy etruski, római, byzanti, goth vagy lombardi, arab, régi német, normann, olasz, régi francia, új francia, angol, új német, kínai és törökperzsa. (290) Érdemes megjegyzéseket fűzni az itt felsoroltakhoz. Feltétlenül gazdagodást jelent, hogy itt már határozottan elválik a görög, az etruszk és a római művészet, nem tudni viszont, hogy mit jelöl a ,,goth vagy lombardi" kifejezés. Az időbeli egymásutániságot követő sorrendben ez talán a ma használt román stílus megfelelője lehetne, de tartalma itt kifejtetlen, s Novák más írásaiban sem különül el ez a korszak, s megjelölésére nem használ külön kifejezést. A tulajdonképpeni gótikus stílust itt ,,régi német"-nek nevezi, ez nyilvánvaló a definiálásból: ,,ennek fő charaktere a hegyes ívekben áll, magas tetőkben, magasra emelkedő s merész készületű boltozatokban, melyeket vékony nyúlánk oszlopok hordoznak, s melyeknél az ellenfalakat díszített támaszoszlopok képezik". Érdekes, hogy külön stílusként kezeli a ,,normann"-t, vele az angliai, ,,két egymást átmetsző szögellipszist" alkalmazó gótikus építészetet jelölte. Az ,,olasz" építészet az antik hagyományokat újította fel, ide sorolta tehát Albertitől, Brunelleschitől Raffaellón, Palladión át Berniniig a klasszicizáló tendenciákat. A ,,régi francia" a helyes ízléstől elrugaszkodott 15—16. századi építészetet jelölte, jellemzői: ,,magas tetők, magas kémények s idomtalan frontonok, valamint hajlított vonalak, miképp a talprajzban, úgy a homlokzatban is". Az ,,új francia" lényegében a klasszicizáló törekvéseket jelöli, míg az ,,angol" már a romantika irányába mutató próbálkozásokat. Az ,,új német" stílus a mi klasszicista fogalmunknak felel meg: ,,ez a tiszta antik görög formákat választja mintaképül, s ennek köszönheti jelen századunk fölséges architekturai műveit". Legjelesebb képviselőit is felsorolja Novák: Schinkel, Klenze, Gärtner, s a hazaiak közül Hild, Pollack, Zitterbart. (290)

Konkrét építészeti elemzéseiben, művészekről szóló monografikus cikkeiben még ennél is több stílusfogalmat használt Novák, egy-egy elnevezés jelentésében azonban sok ingadozás, bizonytalanság tapasztalható. Különösen problematikus a gótikus jelző alkalmazása. Az Aia Sophia templomról írva például úgy véli: ,,Ezen egyházon vehetni egyszersmind észre a goth sztíl első nyomdokait." (25) Egy másik korai cikkében is az 5. századtól számítja a ,,goth" architektúrát. (58) Majd megpróbálja a fogalmat történetileg is elhelyezni: ,,a hajdani goth építőmesterség, mely az ostgothok királya Theodorik alatt díszlett s virágzott Olaszországban, byzanti eredetű. Az új görög építőmesterek hozák architekturájokat a mórokhoz Spanyolországba, melyből aztán kifejlődék idővel s kedvező körülmények közt a mór s új goth építési styl." Itt tehát már két történeti periódust jelöl a gótikus jelző, a ravennai építészet virágkorát a ,,hajdani goth", s a tulajdonképpeni gótikus korszakot az ,,új goth". (72) A román építészet eltérő jellemvonásait felismerte ugyan Novák, nem tekintette azonban egyenértékű stílusnak, nem alkalmazott külön elnevezést rá, történeti helyét azonban jól látta. ,,Azon architektura, mely Nagy Károly alatt vitetett át Németországba s Galliába, elfajzott görög-római építésnem volt, melyet könnyű megismerni a gömbölyű ívekről az ablakokon s boltozatokon . . . Ebből fejlett ki az igaz német avagy új goth architektura az arab s német styl vegyülése által, mely díszlett a 13dik századtól kezdve a 16dik századig." (72) A gótika eredetének kérdésében hamarosan tovább finomította véleményét Novák: ,,több hitelt érdemel az, hogy a hajdani német sztíl a régi goth s byzantinak alapjain nyerte tökéletes kimívelését, miután Németországban találhatni nyomdokokat a byzanti architekturáról: ellenben arabról éppen semmit." (73) Majd az arab építészetnek szentelt önálló cikkében is megismételte: ,,az arabia stylből való átmenetelt az új goth stylbe sem nem vehetni fel, sem nem bizonyíthatni be." (80)

Gondot okozott Nováknak maga az elnevezés is. Tudta, hogy a gótok sokkal korábban szerepeltek a történelemben, mint ahogy a róluk elnevezett stílus keletkezett, s nagyon rövid ideig ahhoz, hogy bármi érdemlegeset teremtsenek. ,,Tudva van, hogy a gothok uralkodása tovább nem, mint csupán félszázadig tartott, — mely időközben nem fejlődhetett ki valamely tulajdonos építési styl; már pedig azt sem vehetni fel, hogy a gothok, egy szüntelen háborúskodó nomád nép architektusokat hozott volna magával." Ennek ellenére fenntartotta e korai periódusra is a ,,goth" elnevezést, bár véleménye szerint mindazt, ami ebben az időben keletkezett, Bizáncból származó görög művészek hozták létre. ,,A 12dik századdal lépett végre életbe az új goth architektura. Miként s honnan eredt légyen az, eddiglen titok s az is maradand, nem jutván reánk semmi írásban foglalt közlemény azon mesterekről, akik azon műalkotványokat felkészíték, még csak nevük sem." ,,Ezen építés nemnek nem lévén semmi közössége a régi göröggel, s inkább közelgvén az a byzantihoz, azt ez okból új gothnak nevezék. Ezen styl fő megkülönböztető critériuma a bolthajlás . . . Az új goth építésnem a régi goth architekturától nem csupán a bolthajlások hegyes formája, hanem ezentúl, még pedig különösen, tudományos elrendezése által különbözteti meg magát, mely feltűnőleg előlép minden műszüleményekben." Azaz itt Novák a gótika fő jellemvonásának a csúcsíves formákat és a bonyolult ,,matematikai calculus" alapján szerkesztett alaprajzokat, illetve statikai konstrukciókat tekintette. Majd ismét visszatérve az eredet kérdéséhez — még ugyanezen cikken belül —, végül is ott kötött ki, hogy elnevezésként a ,,hajdani német" kifejezést ajánlotta: ,,De hát kinek: a németeknek, vagy a normannoknak, vagy talán a szászoknak tulajdoníthatni-e ezen építésnem felalálását? A gothoknak a 6dik századból nincs legalább benne részük, miután csak a 12dik században jő elő . . . a németeket illeti azon elsőség, hogy nevet adtak az építő művészet azon nemének, mely egész tökélyében gyakoroltatott a német földön. Mind ezeknél fogva azt mindaddig hajdani német architekturának nevezendjük, míg teljesen meg leszünk győzettetve arról, hogy más idegen nemzetek is valódi részt vettenek annak származására s kimívelésére nézve." (89)

A bizonytalanság később sem szűnt meg. Amikor 1839-ben önálló tanulmányt szentelt a ,,goth építészet"-

nek, kritériumként megint csak azt alkalmazta, hogy mindaz gótikus, ami eltér a klassztikus aniktól: ,,Azon díszítvények, melyek a hajdan architektura egyszerű alkatitól elválnak, közönséges goth nevezetet nyernek." Ezen az alapon azután ismét gótikusnak tekintette a velencei San Marco templomot (,,görög-goth"), a spanyolországi arab-mór építészetet és a szász és normann gótikát egyaránt. (202)

De nemcsak a gótikus művészet elnevezésében mutatkoztak bizonytalanságok, a stílus értékelése, esztétikai megítélése is ingadozott. Már idéztük azt a cikket, ahol a középkori székesegyházak tornyait ,,fenséges"-nek, ,,méltóságos"-nak nevezte (16), a strassburgi Münsterrel kapcsolatban is azt emelte ki, hogy ,,a ragaszték-oszlopok virágokkal s levelekkel ékesítve finomul vannak dolgozva . . ." (60). Strassburg, Bécs, Nürnberg, Köln gótikus katedrálisairól írva pedig már valóságos dicshimnuszt zengett: ,,Ezen óriás tömegek megtekintésénél ekkép kiálthatnánk fel: Mily tömeg, mily magosság, mily szörnyű kő-epos! Vajon hordhatja-e azt a föld? Mily nagy műalkotvány az egészre nézve, mily szorgalmas bánás a részletekben, mily fölséges emléke az emberi merénynek és serénységnek. A gondolatban mily bátorság, a tervben mily észkép, a létesítésben mily erő! Ez egy valóságos Shakespeari tragoedia, Lear király, kövekből felemeltetve." (73)

Nem volt ilyen egyértelmű a lelkesedés és a dicséret ott, ahol a gótikus stílusú emlékek az antik művészettel kerültek szembe. Amikor például az egyetemi épületek történetét vizsgálta — természetesen megint a görögök és rómaiak példáitól kezdve —, s eljutott a cambridge-i és oxfordi kollégiumokig, akkor a dicséretbe némi mentegetőzés is vegyült: ,,Habár e most érintett építvények goth sztílben épültek is fel, ezek mind amellett bámulatra méltók . . ." (146) S ha közvetlen összehasonlításra került sor, akkor természetesen a klasszikus antik művészet felsőbbrendűségét hangsúlyozta: ,,miben létezhet a görög római architektura szépsége, vagy viszonyos jelessége; mi okból kellemesb ez a goth vagy más egyéb építési nemnél; min alapszik ama szépség, melyet azon észreveszünk; melyek azon külső jelek s rendíthetlen szabályok, melyek által képesek lehetünk megítélni az abban létező szépséget?" — tette fel a kérdést Novák az építészeti szépség vizsgálata során. (143) De az is előfordult, hogy a gótikán belül tett különbséget, klasszicista ízlésének megfelelően az egyszerűségre, a nyugodt nagy formákra törekvő angol építészetet fölébe helyezte a ,,díszítvénypazarló" franciának: ,,Britannia szerzé a legjelesb mustrákat a szász s normanngoth architekturáról, mely építvények csodálatra méltó finomsággal s tisztasággal készültek. A finom ízlésű tagok jól megegyeznek a képfaragási művek számával, melyek nem árulnak el pazarlást, a midőn ellenben efféle díszítvények más helyen az ily nemű épületeket egészen elboritják . . . A részletek sokszorozása ártalmas a főhathatóságra nézve . . ." (202)

A reneszánsz és a barokk kifejezés használata a 19. század első felében még nem volt általánosan elterjedt. A stílusok szisztematikus felsorolásában Novák sem emlegette ezeket még, de egy-egy cikkében — mint már idéztük is — előfordult adekvát alkalmazásuk. [Az ,,újraszületést" Albertivel kapcsolatban használta (282), a ,,barokke" kifejezést Borromini iskolájának jellemzésére. (199)]

A stíluskategóriákat Novák elsősorban az építészetre alkalmazta, a festészet történeti tárgyalásakor viszont az ,,iskola" fogalmát használta. ,,Iskola nevezet alatt bizonyos számú művészeket értenek a festészetben, kik valamely mester után képezék magokat s kinek modorját azok majd nagyobb, majd kisebb mértékben felvevék . . ." (55) Az iskolák differenciálása azonban még meglehetősen elnagyolt volt: az olasz művészeten belül ugyan használta Novák a firenzei, római, velencei, lombardiai, bolognai, nápolyi iskola elnevezést, de a többi nemzet festészete nem bomlott további csoportokra, csupán francia, német, belga, angol és németalföldi iskolát különböztetett meg. Ez a felosztás nyilvánvalóan a korabeli képtárak, múzeumok gyakorlatára épült. A kiállítótermekben ilyen elvek alapján rendezték el az emlékanyagot, utazásai, személyes tapasztalatai alapján ezt követte Novák. Volt hogy egy-egy nevezetes gyűjtemény egészéről írt ismertetést — így például a bécsi és berlini képtárakról: Helyes festvények a bécsi cs. kir. képtárban (132), Remek festvények a berlini kir. képtárban (145, továbbá: 158, 267, 270, 275, 276) — vagy egy-egy művészről, csoportról, művészcsaládról: Guercino (103), Honthorst, Jordaens és Teniers (106), Tibaldi (107) Carracciak festvényei a bécsi képtárban (141, továbbá: 204, 210, 224, 289, 291) —, de több cikkében kifejezetten az iskolák szerinti elrendezést követte: Spanyol iskola festvényei Bécsben (219, 220), Bolognai iskola . . . (221), Lombardi iskola . . . (226), Német iskola . . . (230), Németalföldi képírók . . . (261).

A tudományos igényű művészettörténeti megközelítésnek fontos eleme az időbeli folyamatok korszakokra bontása, a fejlődés-hanyatlás gondolatának elismerése és alkalmazása. Novák — nyilván Winckelmann nyomán — már a görög művészetet is így szemlélte: ,,Ha a görög művészetben 3 időszakaszt különböztetünk meg, azaz annak kezdetét, kifejlődését s magasabb kimívelését; úgy már Phidias, Polyklet, és Myron a második, ellenben Praxiteles a 3dik időszakhoz tartozik, mely a macedoniai uralkodással egy korba esik" (27) A fejlődés gondolata felvetődik az európai művészet 16. századi felvirágzásának vizsgálatakor is: ,,szükséges lenne a képírás eredetét, haladását, gyarapodását s tökéletességre jutását megmutatni . . .", de tisztában volt azzal is, hogy saját kora nem feltétlenül magasabb rendű az előzőknél: ,,Ha nincsen is reménységünk felülmúlni századok remek művészeit, elég dicsőség azokat csak elérni és utánozhatni is." (26) A csúcspontok után ugyanis hanyatlás következik: ,,Ki már az architektura történetében eléggé jártas, azt fogja tapasztalni: hogy az összes művészetek az időjárat s ízlés hanyatlása által bizonyos változások alá vannak rendelve, mitől sem hatalma az egyiknek, sem lángelméje a másiknak, nem képes magát tökélyesen megóvni". (113) Ezt a hanyatlást már a görög és római építészeten belül is észrevette Novák: ,,De már akkorban az architekturai nagy és szép sztíl időkora lefolyt, s most már elkezdének a nemes egyszerűségtől távozni, és figyelmöket inkább a díszítvényekre fordítani". (130) Okát a személyes becsvágyban, a túlzásba vitt újításban vélte megtalálni: ,,Voltak azonban mindenik korban afféle férfiak is, kik . . . hasztalan dicsvágy által igyekeztek feltüntetni magukat, kietlen utat nyitván az önkény s újítás mezején . . . Ily rosszul értett újítás rendszere az eredetiség után volt főoka a görög római architektura elenyésztének . . ." (131) Hasonlóképpen vélekedett a 16. század nagyjai után bekövetkezett hanyatlásról is: ,,A művészetek mindenikében van egy időszak, midőn a genie bizonyos magassági pontot ér el; azoknak büszkesége, kik ez időszakban élnek, különös módokkal vezérli őket a dicsőségre. Némelyek azt vélik, hogy ehhez az egyetlen út az újítás, s a régiek dicsősége elérése vagy még felülmúlására nem szükséges más egyéb, mint csak több valamit tenni, vagy azt másképp tenni: ez a rossz ízlés s bizarreria közönséges elve." (262)

A hanyatlás és az újítás — pontosabban a mindenáron való újítás — összekapcsolása Novák világszemléletének sajátos ellentmondásaival függ össze. Jozefinizmusát, Habsburg-hűségét, forradalom- és köztársaságellenességét már említettük, de arra is utaltunk, hogy különösen az itt nem tárgyalt nem művészeti tárgyú ismeretterjesztő cikkeiben mennyire lelkesedett a technikai haladásért, az új találmányokért, a tudományos felfedezésekért, a tudás gyarapodásáért. A polgárosodás ,,negatívumait" azonban élesen elvetette, s itt végső soron azonos álláspontra jutott a modern életnek a középkor iránti nosztalgián alapuló ,,romantikus" vagy a konzervatív arisztokratikus elutasításával. A francia építészetről s a francia fejlődés egészéről írta: ,,Megjegyzésre méltó a művészetek története iránt, hogy francia országban, név szerint Parisban, hol a kereskedői szellem s ennélfogva a divat nem ígérvén hosszas tartósságot — minden köz s magány-épület szünetlen lerontani,

újítani, változtatni igyekszik . . Ezen állhatatlanság és szünet nélküli változást okozó kíváncsiság, melyet mindenütt s mindenben észrevehetni a francia nemzetnél, teszi, hogy az architektura francia országban, jelesül ezen nép építő művészeinek története, oly gyümölcstelenné lesz." (113)

A ,,kereskedői szellem" romboló, pusztító hatására való utalás más írásaiban is felbukkan: ,,Mihelyst bizonyos kereskedési szellem, mely csupán az élet közönséges ügyeinek változandóságaiból él, a szép művészetekre kiterjed, akkor már az új becsültetik egyedül, s mindennek, mi hajdani, megvetés a sorsa." (118) Sőt az is megfogalmazódott, hogy azok az újítások, amelyek a mindennapi életben hasznosak, a művészetre károsak lehetnek: ,,A mi fölötte csinosbult korunkban, ahol óriás léptekkel haladunk mindenben előre . . . mindent oly magasra emeltek már . . . elkezdének feltalálni surrogatumokat, melyek gyengítvén a rájok fordítandó legnagyobb költséget, más szempontból megtekintve, néha jóval kevesb fáradságot, ész megerőltetést és szorgalmat kívántanak, mint sem ez máskor történt vala . . . Eleintén csupán a mindennapi élet külön szükségei voltanak azok, melyek ily surrogátumokat nyertek . . . a művészet tárgyában is találtak módokat s ösvényeket, azt kényelmesebbé tennie magának, azaz ebben is már surrogálni kezdettek." (186) A modern korral való elégedetlensége egyhelyütt filozofikusabb megfogalmazást is kapott: ,,Jelen időben főleg feltűnő vonás azon elsőbbség a társasági kifejlődésben, melyet nyertenek a materiális érdekek a szellemi fölött . . ." (256)

A fejlődés-hanyatlás elvének alkalmazása, a történeti rendszerezés szándéka mellett Novák gyakorlatiasabb művészettörténeti-muzeológiai módszereket is megpróbált felhasználni. Több írásában egy-egy festő vagy múzeum képeit vette katalógusszerűen sorra. Ezeknek az írásoknak a felépítése lényegében a mai fogalmaink szerinti múzeumi katalógusnak felel meg: a kép címe után a méretek és az anyag meghatározása következik, majd a téma pontos, tömör leírása. A rajz, a kompozíció és a színezés rövid méltatása után végül a műről készült metszetek felsorolását olvashatjuk, sőt Novák többször megemlítette a mű más múzeumokban található változatait is. A téma leírása során Novák nemegyszer beleütközött olyan értelmezési kérdésekbe, amelyek megoldása tulajdonképpen már ikonográfiai, sőt — némi túlzással — ikonológiai kérdéseket érintett. Szép példája ennek Jordaens Babkirály c. képének bemutatása: ,,Felséges azon kép, melyet a cs. kir. képtárban szemlélhetni, ,a babkirály'; a vászonfestmény 7'—7" magas, és 9'—6" széles. — Valamint Franciaországban, úgy Németalföldön is áll azon régi szokás, mely szerint egy kiválasztott társaságnak lepényt sütnek, melybe csupán egy babszemet tesznek. Azon vendég, ki az asztalnál lepényrészében kapja a babszemet, lesz a király, az az: babkirály, s azáltal joga van egy királynét kiválasztani magának, s udvari szolgákat kinevezni . . . minden alakban oly charakterisztikai, hogy a megtekintőket akaratlan is nevetésre ingerli . . . Mámorban s nagy lármával kiáltozzák az ,éljent' a kedves párnak. Colorit és világhomály ezen festvényben igen helyes; ezen képíró többször ismételte ezen tárgyat, mely alkalmat nyújtott azon vélekedésre, mintha az ismétlések csupa másolatok volnának." (106) Itt a kép témája még egyértelmű, bár nem közismert. A bonyolultabb, talányos, nehezebben megfejthető képtémák is foglalkoztatták azonban Novákot, ezekre is volt értelmezési javaslata. Giorgione híres, sokat vitatott bécsi képéről a következőket írta: ,,'A földmérő' — Giorgione dolgozata; vászonfestvény; 3'—9" magas, 4'—5" széles. E képet úgy tekinték ezelőtt, mint a napkeleti három bölcsnek előadását. Mivel azonban e jelentés be nem bizonyul, más véleményt veszünk fel, s azt tartjuk, hogy e jelenet a földmérőket mutatja. Habár nincs is eléggé bebizonyítva, ennek mégis több valószínűsége van, mint az első állításnak. Kétségkívül a balról eső alak a főszemélynél egy chaldeai csillagászt ábrázol; az ülő inkább férfi (kinek vonásai hasonlítnak Giorgioneéihez) szöglet-mértéket és cirkalmat tart kezeiben; s úgy látszik, mintha a tájék egyik pontjára visirozna. — E festvényt, habár sokat szenvedett is az időtől, felségesnek lehet mondani. A rajz correct, a contourok puhák. A coloritnak oly ereje van, melegsége és olvadása, melyek neki fölötte vonzó varázst adnak. Az egésszelbánás az ecsetnek azon szabadságát mutatja, a tinták pedig oly szép harmóniát és tisztaságot bizonyítnak, mely e művésznek, t.i. Tizian tanítójának s annak, ki a velencei iskola fény-epocháját alapította, a 15-ik század képírói között első helyek egyikét biztosítja." (275)

Helyenként attribúciós kérdésekbe is belebonyolódott Novák. A ,,Lombardi iskola festvényei Bécsben" című írásában például egy Parmigianino-képet elemzett hosszasan. ,,'Amor, az ívfaragó' fafestvény 4'—3" magas, s 2'—1" széles, Parmeggianino dolgozata. Kevés festvény lesz, melynek mesteréről s eredetiségéről annyira elágoznának a vélemények. Elsőt tekintve, azt majd Correggionak tulajdonítják, majd Parmeggianinonak, t.i. mint e csudaszépségű műdarab alkotójának; másodikat tekintve, elég tudni azt, hogy ugyane festvénylap bizonnyal 10 galériában is feltalálható, melyek közül mindenki azt véli, hogy az eredeti képet bírja." Novák, bár kellő szerénységgel kétségbe vonja saját kompetenciáját, végül is elmondja hipotézisét: ,,Nem lehet célunk, de nem is bátorkodunk feltenni magunkról, hogy annyi ügyességgel bírók volnánk, e fennforgó peres kérdést eldönteni; mivel azonban minden, mit mások eddig e festvényről mondottak, nem vala más mint csak vélemény s gyanítás; ennél fogva jogunk lehet nézetünket, mint véleményt kimondani." Érvként Novák először az egykorú forrásokra hivatkozik: ,,Vasari egy időben élt Parmeggianinoval, s nem távul tőle; ő ismerte a művész dolgozatit látásból, s magát a festészt személyesen; ő adta ki a képírók biographiaját (1550-ben) röviddel ennek halála után (1540): e körülmények már közleményeiből is nem szolgálhatnak bizonyságul, hol ő azt hozza fel, hogy Parmeggianino ezen Amort barátjának, parmesani Bijardo lovagnak számára festette? Nem érdemlenek-e hitelt Tassoni, Affo Ratti, della Valle, s Mariette szigorú vizsgálatai (ezen utóbbinak birtokában volt Parmeggianino eredeti rajza az Amorról), melyek éppen ezt bizonyítják?" Megpróbálja az ellenkező vélemény ,,forrását" is megtalálni: ,,Azon vélemény, hogy Correggio volna e képnek alkotója, csak újabb időben hozatott szőnyegre, s úgy látszik, hogy a Van den Steen rézmetszvényén található aláirat okozta ezt. Hogy hamis aláírások által olykor ily zavarok támadhatnak, arról számos példát hozhatnék fel. Ennél fogva ama vélemény, hogy Correggio volna e kép alkotója, nem alapszik históriai adaton, s e vélemény pártolói kénytelenek menedéküket a sztílre mutatáshoz, compositiohoz, modorhoz venni." Az érvelésnek, bizonyításnak ezt az összehasonlításon, analógiák keresésén alapuló módszerét Novák sokkal problematikusabbnak tartotta, mint az eredeti források tanúságát. A hasonlóságok felsorakoztatásával szerinte bizonyosságot nem lehet elérni, legfeljebb azt, hogy Correggio szerzősége, vagy még inkább hatása nem kizárt. De ugyanilyen érvekkel Parmigianino szerzősége is bizonyítható: ,,. . . e kép, az idea s kidolgozásra nézve, habár oly bámulatos kedves is, hogy magának Correggionak is becsületére válnék, mit sem mutat Parmeggianino módja s bánásával ellenkezőt, hanem inkább, minden neki sajátságos ecsetfinomságot, színolvadást, carnatio-lágyságot, a conturok szépségét, s a t. — Ez azonban oly pont, melyet leírással eléggé nem lehet megmagyarázni, hanem a festvényre s annak összehasonlítására Mazzuola más műveire kell utasítni. Fő ismertető jel a járatos megítélőre nézve a hajak festésmódjában létezik." Novák tehát a kompozíció hasonlóságával, az eltanulható közös tulajdonságokkal szemben az apró, konkrét részletek megoldásában mutatkozó kvalitáskülönbségeket tartotta döntőeknek. A hasonlóság magyarázata a mester-tanítvány viszony: ,,Egész életében ügyekezett Mazzuola gondolkozásában s érzésében utánozni Correggiot." Correggio fölénye e téren számára egyértelműen Parmigianino szerzőségét bizonyította: ,,Senki sem festett szebb hajakat, főleg szőkéket, mint Correggio, az Amor haja ellenben itt

inkább hasonlít fényes sárga selyemhez, mint szelíd sugarához a selyemtől messze átsugárzó hajfürtnek; mit annak két mellette függő, Io és Ganymed festvényein szemlélhetni." (226)[63]

A tudományos jellegű művészettörténetírás előfeltételének kell tekintenünk az írott források és a szakirodalom megfelelő felhasználását is. Sok-sok példánk van arra, hogy Novák törekedett ezt az igényt is kielégíteni. Gyakran hivatkozott elsődleges forrásokra, az antik szerzők közül például Pausaniasra (32), Pliniusra (119, 164), Vitruviusra (121, 131, 164, 216), Herodotosra (228), Strabonra (228, 253). Bőségesen merített Vasariból, néha hosszan idézett az eredeti olasz szövegből is (156, 162, 179, 188, 226, 282). Rembrandtról írva Sandrart életrajz-gyűjteményét használta (289), hivatkozott Villani krónikáira (217), Leon Battista Alberti traktátusaira (282), Mengsre (74), Füsslire (261). Írókat, költőket is idézett, például Byront, ki ,,helyesen ítélt a szépművészetekről, s a római Sz. Péter basilikáról is" (100), valamint Goethét és Herdert, Angelika Kauffmannról írva (230). A tudományos művészettörténet-írás megalapozójának Winckelmannt tekintette, könyvében külön fejezetet szentelt neki: ,,Winckelmann szelleme saját irományiban ki van nyomva. Azok historiai felvilágosításokból álló kincset foglalnak magokban, s a művészet lényegiségét állandó elvekre vezetik vissza, melyet az előtt nem ismertek."[64] Cikkeiben is többször hivatkozott egy-egy Winckelmann írásra (74, 164, 261). De felfigyelt a szakirodalom legfrissebb eredményeire is. Egy aktualitásokat szemléző cikkében így írt például: ,,Hoffstadt Fridrik egy különös munkát bocsát közre goth sztílben művészek s építőmesterek számára, mely visszaemlékeztet az egykori német építés módra." (272) Építészek, festők életrajzát ismertetve is emleget nemegyszer alapvető monográfiákat. Idézi Cicognara szobrászattörténeti munkáját (156), Tiraboschi topográfiai leírását (193), Laudon Raffaello-(204), Telford Brunelleschi-monográfiáját (217). Passavant könyvét így ajánlja az olvasóknak: ,,A művészetek históriájával megbarátkozni akaróknak javaslanám figyelemmel átolvasni s tanulni Passavant német műliterátor e című klasszikus munkáját: »Urbinói Rafael, s ennek atyja Giovanni Santi«, mely elmemű két kötetben jelent meg Lipcsében 1839-ben 14 rajzzal. E munka nem csak igen fontos Rafael életének és hatásának alapos megismerésére, de egyszersmind az összes akkori művelés és műtörténetre általán. Láthatni abban környezett s kimerített, theoretikus-praktikai áthatását a tárgynak, a legmeggondoltabb históriai fürkészéssel, lépést tartani, s ekép a legérdekesebb szakasz ismejét a kifejledési történetében az újabb művészetnek annak főrepresentansaira nézve, úgy szólva tökélyes végzésre hozni. E mű különösen hasznos lehet honi festőművészeinkre nézve." (273) Kertművészetről szóló írásaiban különösen sok szerzőre, forrásmunkára hivatkozott, külön említve a francia; külön az angolkert híveit. (144, 149) Szemmel láthatóan gyakran támaszkodott közhasználatú kézikönyvekre. Többször hivatkozott például Durand gazdagon illusztrált építészeti könyveire (111, 133, 257), amelyek a 18—19. század fordulóján jelentek meg Párizsban.

Nem hiányzott Novák írásaiból némi elméleti megalapozottság sem. Bár kifejezetten filozófiai jellegű esztétikai elvekre sohasem hivatkozott, szigorú értelemben vett esztétákat, filozófusokat nem emlegetett, elméleti álláspontja azonban több kérdésben jól körülhatárolható. Hagyományos felfogásra építő klasszicista szemléletének megfelelően a képzőművészetek egységét vallotta: ,,a három egyesült képzőművészet, azaz a képírás, képfaragás s architektura egymástól elválaszthatatlan egészt képeztenek." (26) A művészet eredetét az utánzás ösztönében találta meg: ,,Természeti hajlandósága az embernek az: mindent, amit szemeivel lát, utánozni." A művészet célját a valóság utánzásában jelölte meg: ,,A képírók például, a festésben szerzett ügyességök szerint követik a természetet, s keverése által a festékeknek úgy készítik képeiket, valamint azok szemeikbe tűnnek. Művészi készséggel képeznek ők embereket, csatákat, fegyverzetet . . . A völgyeket, s hegyeket, a sötétet s világost, a keményt s puhát, végre a régit s újat, elevenen adják elő festéseikben." Az igazán nagy művészek természetesen nem elégednek meg a valóság ,,szolgarabi" utánzásával, hanem a természet túlszárnyalására, az ideális szépség, tökéletesség megközelítésére törekszenek. Ennek eszköze — az akadémizmus és klasszicizmus elvei szerint — a legszebb, legtökéletesebb elemek összeválogatása. ,,A szobrászok bámulásra méltó készséggel szedik össze több test egyes szépségeit s így készítnek ők e külön tárgyakból ábrázatot . . . oly ügyesen vegyítik egymás közé a szépségeket, hogy azok hasonlíthatlan s hibátlan szép alakot mutatnak. Kétségkívül nem ismérünk oly jeles természeti szépséget, mely elsőbbségért vetekednék velek." (26) Az esztétikai hatás, az ízlésítélet kérdéseit is vizsgálta Novák. ,,Művészi jó ízlés megszerzésére következők szükségesek: a) szünetnélküli gyakorlása az érzésnek a tárgyakon, b) jól megfontolása a dolognak, c) józan ész, d) a művészetek szorgalmas gyakorlása, e) tűrése mások ízlésének, f) okos választás s végre, g) ismeretség a legjelesb hajdan s újabb korban készült építményekkel, s a valósítás szorgalmas tanulása." A művészet egyaránt szól az észhez és az érzelemhez. ,,A szép művészetek körében két elemet szükség megkülönböztetni, melyek egyike az ízlési, a másik pedig a műtudományi. Az elsőt érzelemben ítéljük meg, a másikat pedig ész által képzeletben; mihez képest az esztétikai, ez pedig logikai, ahonnan a művész iránti ítélet sem nem csupán tudományi, sem pedig logikai, hanem a kettőből elegyes." (28) Kifejezetten a festészetről szólva az ész és érzelem mellé még a látás élvezete is társult. ,,A szív azt kívánja, hogy a festvény által elragadtassék; az ész, hogy az neki kedveskedjék s a szem, hogy az által ámítassék." (75)

Az építészet vizsgálatánál a szépséggel egyenrangú szempontnak tekintette a célirányost. Ízlés az, ,,mely szerint képesek vagyunk megítélni a szépséget s célirányosságot a tárgyaknál". A célszerűség, a funkciónak való megfelelés igen sok Novák-írásban szerepel fontos szempontként. Egyik legkorábbi cikkében a színházak felépítéséről írva olvasható: ,,A szép architektura kívánja, hogy a színhomlokzata megfeleljen a célnak. Tulajdonos caracter, mely se nem innepélyes, mint például az egyházaknál, se nem komoly, mint a törvény házaknál, se nem regényes, mint a kerti épületeknél stb. vidám stílje s részeinek csudás összehangzása által szüljön hathatóságot a vizsgáló szívében. Joniai oszlopokkal díszült külcsarnok (Porticus) a pompás ajtó előtt, néhány bálványszobor, melyek a színművészeti darabokra mutatnak, jelelik ki világosan s tisztán a színházak caracterét." (20) A lakóházak típusainak elrendező elveként is a funkciónak való megfelelést alkalmazta. ,,A kalmár lakja lényileg különbözik a tudósétól, s mind e kettő a mesteremberétől . . . Az ügyes építőművésznek az építtető akaratjához, annak szükségihez s életmódjához kell mindenkor szorosan simulni." (190) Hasonlóképpen a hatalom reprezentációjának is meg kell nyilvánulnia az épületeken. ,,Hercegi paloták a fejedelemnek szolgálnak lakhatásul, hol fényes ünneplések tartatnak, s legfontosabb országdolgok vitetnek véghez, melyek összesen a főhatalom tulajdonképpi vonásait festik. Célszeres, hogy ily hercegi paloták nagy térektől s kertektől környeztessenek . . . szükséges, hogy a fejedelmi paloták lényegesen megkülönböztessék magukat más épületektől, s oly charakter által tűnjenek fel, mely ily műalkotvány fenségét bélyegzi." (195) A funkció meghatározásából indult ki a fogházak, a kórházak (40), a törvényszék épületek (61), a könyvtárak (115), az őrültek háza (117), a színházépület (135), az egyetemi épületek (146), templomok (189), kiállítótermek (285) leírásakor is. Mindezek az elmélettöredékek nem kerekedtek ki egyetlen cikkben sem kidolgozott rendszerré, de gyakorlatilag alkalmazva a megfelelő helyeken jól illeszkedtek Novák klasszicista ízléséhez, racionalisztikus-természettudományos szemléletéhez.

* * *

Novák Dániel munkássága a kortársak körében meglehetősen visszhangtalan maradt. Tudományos ambíció-

val írott értekezéseit az Akadémia visszautasította, ismeretterjesztő írásait többen üres fecsegésnek, plágiumnak tartották.[65] Művészéletrajzait tartalmazó könyvét egyetlen kritika méltatta csupán,[66] a pesti műkiállításról írott bírálatára egyetlen sértett művész reagált csak.[67] A következő tudós-generáció — Henszlmann, Ipolyi, Rómer, Ormos nemzedéke — nem hivatkozott rá,[68] tevékenységének az ismeretterjesztés terén sem volt szerves folytatása. Hogy a szélesebb olvasóközönség körében mi volt a vélemény róla, nem tudjuk, hogy a művészeti ismeretek terjesztésében, az ízlés nevelésében mi volt a valóságos szerepe, hatása, ma már felmérhetetlen. Az írások azonban fennmaradtak, s így a tudománytörténeti visszatekintésnek legalább azzal számot kell vetnie, hogy potencialitásként mit képviselhettek, mit közvetíthettek, milyen ismeretek birtokában, milyen módszerekkel, milyen szemlélet alapján íródtak. Novák Dániel életműve, ha nem is épült be szervesen a magyar kultúra és tudomány történetébe, az első nekifutások egyikeként — életútjának politikai vétsége ellenére is — tiszteletre méltó teljesítmény.

Tímár Árpád

JEGYZETEK

A szövegben *szögletes zárójelben lévő* számok a jegyzetekre utalnak, a *kerek* zárójelben levő számok Novák Dánielnek a Bibliográfiában közölt sorszámmal ellátott írásaira.

1 Novák Dániel munkásságával eddig alig foglalkozott a szakirodalom, róla szóló önálló írás csupán kettő jelent meg. Halálának 30. évfordulóján, 1879-ben írt egy hosszabb méltatást *Findura Imre* Novák Dániel jelentősége képzőművészetünk történetében címen (Képzőművészeti Szemle I. 1879, 9. sz. 108—110.; 10. sz. 121—123.). *Findura* igen nagyra értékelte Novák szerepét a magyar nyelvű képzőművészeti irodalom megteremtésében, s igazságtalannak tartotta, hogy politikai tévedése miatt más irányú érdemeit is elfelejtik. A magyar sajtó mulasztásaként rótta fel, hogy az addig eltelt harminc évben egyszer sem méltatták érdemben Novák tevékenységét. Fájlalta, hogy cikkeit nem gyűjtötték össze és nem adták ki, „pedig annak tagadhatatlanul több gyakorlati haszna lett volna, mint annak a gomba módra elterjesztett, németből szolgailag lefordított geometriai »Anschauungslehre«-knek, melyek érthetetlen alapelveikkel a középiskolai oktatásnál ifjúságunk józan eszét szükség nélkül és minden előrelátható továbbfejlesztés nélkül túlterhelték, megrontották". Életéről azonban viszonylag kevés megbízható adatot közölt, s Novák műveinek érdemi elemzésére sem került sor. (A még élő kortársak — jellemző módon — már csak jelentéktelen külsőségekről tudósították az érdeklődőt: púpos volt és rendkívül sokat dohányzott.)

Szana Tamás 1890-ben megjelent A magyar művészet századunkban című könyvében még a „kor legalaposabb műbírája"-ként emlegette Novákot, de már rosszallólag jegyezte meg, hogy életrajzgyűjteményébe egyetlen magyar művészt sem vett fel, egyet sem tartott méltónak arra, hogy helyet adjon a „külföldi jelesek csarnokában".

Szana Tamás írását követően sok-sok évtizeden át többnyire csak egy-egy művész monografikus feldolgozása során vetődött fel Novák neve, de ilyenkor természetesen a sértett-megbírált művész szemszögéből ítélték meg szerepét, tehát többnyire elmarasztalták. *Meller Simon* Ferenczy István élete és művei (Budapest 1906) című monográfiájában a művész értetlen ellenfelei közé sorolta Novákot, hiszen többször megbírálta a Mátyás-emlékszobor tervét. Kétségbe vonta szaktudását, ízlését, írásait „tudatlan kotnyeleskedés"-nek nevezte, külföldi könyvek és folyóiratok puszta kivonatolásának, könyvét is „értéktelen excerptum"-nak. Természetesen nem mulasztotta el érvként felhozni púposságát és kivégzését sem. Novák érdeklődésének sokoldalúsága is láthatóan irritálta: „tücsköt, bogarat összeírt" vélte.

Hoffmann Edith Barabás Miklósról írva említette Novák nevét. „Novák Dániel 1835-ben megjelent »Hajdan . . .« című munkájában azt a súlyos kijelentést teszi, hogy egy magyar művész sincs, kit említeni érdemes. Így hát a közönség újra meg újra csak az idegenekhez fordul. Örök körforgása az okoknak és okozatoknak, amelyből, — már-már úgy látszik — nem lehet kivergődni. Pedig a négy évvel később létrejött »Pesti műegyesület« első kiállítása eléggé mutatja hány magyar művész dolgozott már akkor —, ha nem is voltak mind nagy tehetségek." (Barabás Miklós. Budapest 1923, 6—7.) Nováknak a műegyesületi kiállításról írt kritikáját még élesebben elutasította, amikor a Barabásról szóló korabeli írásokat tekintette át: „A második bírálat kevésbé hivatott oldalról jött, Novák Dánieltől, ki a »Honművész« 1840. júl. 30-iki számában írt . . . Miután az akkor nagy feltűnést keltett »Galambposta« című festményt leszidta, rátér egy festmény tárgyalására, melyet Barabás még bécsi tanulóévei alatt, 1830-ban festett . . . Novák bírálata igazságtalan volt, mert teljesen téves alapon indult. Egy fiatalkori munkát bírált akkor, mikor Barabás művészetének zenitjén általános elismerés közepett dolgozott. Úgy látszik, fogalma sem volt róla, hogy kivel beszél. Barabás telve megvetéssel válaszol a »Társalkodó«-ban." (Néhány korabeli bírálat Barabás Miklósról. Műbarát II. 1922, 11—12. sz. 234—239.)

Kivételnek tekinthető *Bíró Béla*, aki „a művészeti problémák lelkes ébrentartója"-ként emlegette Novákot (Kovács Mihály 1818—1892. Budapest 1930, 11.). Könyvéről is pozitívan nyilatkozott: „előszavában szomorú nyiltsággal állapitja meg, hogy egy magyar művész sincs, akiről a könyvben szó lehetne". (Pesti művészeti közlet száz év előtt. Képzőművészet, 1930. 234—242.)

A legszélsőségesebben *Pogány Ö. Gábor* utasította el Novák egész munkásságát. A tényeket nem túlságosan figyelembe véve — láthatólag csupán *Meller Simon* közléseire támaszkodva — élesen szembeállította kritikus kortársaival: „. . . . egyre több elismerést kaptak művészeink a korabeli lapok hasábjain. Élesen kiválik e lelkesedő hangulatból egy ünneprontó, rosszakaratú hang. Novák Dániel, azon idők újságírásának púpos élősdije állandóan gáncsolta művészeinket, törekvéseiket semmibe vette." (Ennek az egyhangú lelkesedésnek természetesen nyoma sincs a korabeli sajtóban, akár a Ferenczy szobra körül kialakult vitát, akár az első műkiállítások kritikai visszhangját tekintjük.) *Pogány* is felrója, hogy Novák könyvében egy magyar művész sincs, holott Fényes Elek statisztikai leírásaiban egész sor művész nevét emlegeti. Végső érvként itt is az szerepel: „Hogy amit életében művelt, torz volt, mutatja halála." (Magyar szobrászat a tizenkilencedik század első felében. Budapest 1939, 25.)

Novák érdemeinek elismertetésében úttörő szerepe volt *Darvas Istvánn*ak, aki több cikkében méltatta Novák híd- és alagút-építéssel kapcsolatos ötleteit, javaslatait. (A budai alagút ismeretlen első tervezői és tervei. Városi Szemle, 1946. 3—4. sz. 265.; Az alagút tervezője. Magyar Nemzet, 1949. jún. 29.) Ez a rehabilitáció természetesen Novák tevékenységének csupán egy speciális területére vonatkozott, következménye azonban így is jelentős: felkeltette Novák iránt a technikatörténeti érdeklődést. Feltehető, hogy ennek eredménye az eddigi Novák-irodalom legterjedelmesebb munkájának létrejötte. *Findura* írása után 80 évvel, 1959-ben ugyanis megjelent az első Novákról szóló önálló kiadvány, *Scheiber Mária* Novák Dániel 1798—1849 című kis füzete, a Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtárának tudománytörténeti kiadványaként (Budapest, Tankönyvkiadó, 32 lap), melyben ismertette Novák életét és pályafutását, tevékenységének főbb területeit, tehát nemcsak művészettörténeti és kritikusi, hanem építészi, mérnöki munkásságát, híd-, alagút-, vasút- és vízépítési terveit, elgondolásait is. A füzetben teljességre törekvő, Novák egész munkásságát felölelő bibliográfia is van, melyben a nagyszámú művészeti tárgyú írás mellett megtalálhatók Novák matematikai, fizikai, csillagászati, műszaki, folyamszabályozási stb. tárgykörben írott ismeretterjesztő cikkei is. Kutatásaim során én is ebből a tanulmányból és bibliográfiából indultam ki, eredményeit nagymértékben felhasználtam. A korabeli lapok, folyóiratok alapos átnézése után azonban a Scheiber Mária által felsorolt 236 bibliográfiai tételt jelentős mértékben ki lehetett bővíteni, jelenleg a szorosabb értelemben vett művészeti tárgyú cikkekből is 325-öt ismerünk, s a cikkek végigolvasása nyomán Novák életéről, művészeti nézeteiről, kritikus és történészi módszereiről is többet tudunk mondani. Ez talán elfogadhatóvá, indokolttá teszi a téma újabb feldolgozását és a tetemesen megnövekedett bibliográfia publikálását.

Nyilvánvalóan *Scheiber Mária* munkálkodása nyomán készültek az újabb lexikonok Novákról szóló cikkei is. Ezek, bár rövidek, de megbízható adatokat közölnek. (Művészeti Lexikon, III. k. 534., Magyar Életrajzi Lexikon, II. k. 303.)

Az újabb művészettörténeti szakirodalomban azonban még mindig igen ritkán szerepel Novák neve. Elismerőleg ír róla *Szvoboda Gabriella* A pesti műegylet megalakulása és első kiállítása 1840-ben című cikkében. „Az egyetlen színvonalas, mai értelemben is kritikának nevezhető írás Novák Dániel akadémiai építész, művészeti író tollából jelent meg . . . Valószínűleg Novák írta meg az első valóságos képelemzést magyar nyelven: Danhauser Liszt-kompozíciójáról . . ." Tárgyilagosan, részletesen ismertette Novák és Barabás vitáját is. (Ars Hungarica, 1980. 2. sz., 309—310.) Barabás-monográfiájában is szóba került Nováknak a Galambpostáról írott véleménye. (*Szvoboda D. Gabriella:* Barabás Miklós. Budapest 1983, 39.)

2 Novák neve nem szerepel régebbi lexikonainkban, *Szinyei* bibliográfiája sem közöl róla életrajzi adatokat, noha írásait több oldalon sorolja. A kivégzésekor kihirdetett ítélet 50 évesnek nevezte (Pester Zeitung, 1849. jún. 1. 5651.), sírkövén 51 év volt feltüntetve (Jegyzék a vízivárosi temető fenntartani javasolt sírjairól és síremlékeiről. Budapest 1931, IV/136. sz.). Kecskeméti származását

a bécsi képzőművészeti akadémia anyakönyvéből tudhatjuk (*Fleischer Gyula:* Magyarok a bécsi képzőművészeti akadémián. Budapest 1935, 72.), de ő maga is sejteti Kecskemétről szóló cikkében, hogy odavalósi. A Szt. Ferenc templom melletti latin iskolát úgy említi, mint amiben ő is nevelkedett. (Bibl. 134.)

3 Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárában található egy Nováknak címzett levél fogalmazványa, mely „Tekintetes Táblabíró"-nak szólítja (RAI, 174/1838), ugyanott, valamint az OSZK Kézirattárában is van egy-egy Novák levél, melyen címeres pecsétnyomó látható (RAI, 139/1835, ill. OSZK Fol. Hung. 781.). A család jó anyagi helyzetére abból következtethetünk, hogy Novák diákéveivel, tanulmányaival kapcsolatban sohasem utal nélkülözésre, anyagi nehézségre. Szokatlanul hosszú — majd egy évtizedes — bécsi iskoláztatása, költséges tanulmányútjai kellő családi támogatás nélkül alig elképzelhetők.

4 *Fleischer*: i. m. 72.

5 Nobiléről megemlékezik még az 52. és 56. számú írásában is.

6 Egy vázlatfüzete a Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályára került, egy 19 rajzot tartalmazó vázlatkönyve 1939-ben szerepelt az Ernst Múzeum aukcióján.

7 *Novák Dániel:* Szállítási mód vasutakon. Hasznos Mulatságok, 1837. nov. 29. 44. sz., 350—351.

8 Az utalások bizonytalansága abból fakad, hogy az első cikk nem kifejezetten útleírás, hanem csupán tárcaszerű párbeszéd, csevegés aktuális kérdésekről. Az egyik beszélgető csak több-kevesebb joggal tekinthető Novákkal azonosnak. A második cikk megjegyzéséből pedig nem következik teljes bizonyossággal, hogy Novák maga látta-e a festményt.

9 Zenei érdeklődésére, tájékozottságára több cikkében találunk utalásokat. Kismartonról írva megemlékezik „a nagy Haydn József, Ő hercegsége hajdani főhangász-mesterének egyházi nagymiséjé"-ről (Bibl. 3), szól a Bécsben látott-hallott „felséges olasz operák"-ról (Bibl. 50), utazásai során hallgatott hangversenyekről (Bibl. 246, 280). Egy helyütt megemlíti, hogy ő maga is zongorázott: „Az alatt, míg a lovak ettek, az uradalmi főtiszt látogatására mentünk, hol jó ideig mulatozván, s egy pár darabot lejátszatván a fortepianon a deli alkatú házi kisasszony által, mely után magamnak is kelle egy pár darabot játszani, egy magyart s Lanner walzerjeit . . ." (Bibl. 125) De szó esik másutt Straussról, Paganiniről, Lisztről is (Bibl. 246). A színház is érdekelte: „Szemlélője lévén az első rendű ismeretes színházaknak, láthatám a legjobb, többféle nyelven adott darabokat, s mint szünteleni vizsgálója minden szépnek s nevezetesnek, s mint műbarát, bírálhatám azokat. Esztendőt által hallgatám magyar színészeinket is Budán . . ." (Bibl. 126) A bécsi udvari színházról írva felsorolta a szerzőket is, akiknek a darabjait látta: Shakespeare, Schiller, Goethe, Grillparzer, Iffland, Kotzebue stb. (Bibl. 50). Shakespeare ismeretéről, megértéséről egyébként találó hasonlatok, jól választott, megfelelő helyen alkalmazott példák is tanúskodnak (Bibl. 155). A klasszikus német irodalomból Winckelmann, Herder, Goethe nevét említi, idéz is tőlük néha (Bibl. 164, 230, 261), sőt Goethét egyszer meg is védelmezi a közvetlen utódok kicsinyes támadásaitól (Bibl. 272).

10 A cikk mellett a Hétilapok három mellékletet is közölt, Novák terveit Lehnhardttól rézre metszve, mely az épület földszinti, főemeleti alaprajzát és a homlokzat tervét ábrázolja. E metszetek egyikén van feltüntetve a tervkészítés időpontjaként 1824.

11 A pályázaton való részvételéről más cikkeiben is megemlékezett. (Bibl. 52, 308.)

12 „Als Referent im Herbst 1829, nach vieljahriger Abwesenheit von seinem Vaterlande, nach Ofen kam, . . ." (Bibl. 321).

13 „Azon építési tervet a Grassalkovics-telken, melyet Nagyságod megkészíttetni parancsolt volt, Novák Dániel, ki az építési kormánynál van, vállalta felszólításomra igen szívesen magára." Fáy András levele Széchenyi Istvánhoz, 1834. nov. 19. Közli: *Bártfai Szabó László:* Adatok gróf Széchenyi István és kora történetéhez. Budapest 1943, 216.

14 „Számos efféle próbatételre lőn nekem szükségem 1835-ben, midőn éppen a gödöllői díszes hercegi kertnek némi változtatásául készítém a javallattervet: ellátni igyekezvén a bassinokat tartós tiszta vízzel . . ." (Bibl. 205).

15 *Czagány István:* A budavári palota barokk homlokzatának helyreállítása. Műemlékvédelem VII. 1963, 212—219.

16 *R.:* Gefängnisse zu Balassa-Gyarmat. Pesther Handlungszeitung, 1846. júl. 25. 33. sz. 137.: „Dieses Mustergefängniss, welches nach Plänen des Architekten v. Novák, durch den Pesther Baumeister Kasselik ausgeführt (welches Projekt der bemeldete Baukünstler bereits im Jahre 1845 im Hetilap zur Gebrauchnahme, in Kupfer gestochen, mitgeteilt hatte), verdient durch jeden Kunst und Menschenfreund besichtigt zu werden." Novák szerzőségéről a legújabb topográfiai irodalom is említést tesz. *Genthon István* korábban még csak feltételesen fogalmazott: „Épült 1842—45 között az Építési Igazgatóság (valószínűleg Novák Dániel) tervei alapján." (Nógrád megye műemlékei. Budapest 1954, 126.) Megállapítása később határozottá vált: „Építette Novák Dániel . . ." (Magyarország művészeti emlékei. 2. k. Budapest 1961, 61.) A 19. századi börtönépítészetünk egészét áttekintő cikkében *Nemes Márta* nem említi sem Novák börtön tárgyú cikkeit, sem terveit, sem a balassagyarmati börtönt. (A börtönépítés kezdetei és jellegzetes épülettípussá alakulása. Építés- Építészettudomány, 1979, 55—111.)

17 „Azon buzgó igyekezetek között, melyek anyanyelvünk terjedését minden részről eszközlik, örvendetes figyelmet ébreszt az is minden hazafi kebelben, hogy a magyar királyi építő kormányhivatalnál, ennek igazgatója Ehrensteini Rauchmüller Ferenc, királyi tanácsos úr felügyelése alatt már több hónap óta közönséges helyen tartatik azon Tiszt urak számára tanítás, kik mindeddig honi nyelvünket nem beszélék, s ez által ismét jeles alkalom tárul az áldott magyar haza nyelve virágoztatására. Mely szép intézet annál méltóbb dicséretre, minthogy a tanítást, honunkon kívül is eléggé ismeretes s nevezetes császári királyi akadémiai művész, fő építő mester és hydraula T. Novák Dániel úr, kitől mi egyébiránt is az építési tudományágban egy jeles eredeti munkát reménylünk hazai nyelvünkön nem sokára nyerhetni, csupán hatafiúi buzgóságból s így minden díj nélkül hetenként, a kirendelt órákban, elszánt példás szorgalommal, s már is tapasztalható sikerrel folytatja." (Jelenkor, 1832. máj. 2. 35. sz. 273.)

18 *Novak:* Rückblik auf Wiens Errungenschaften. Pester Handelszeitung, 1848. jún. 24. 23. sz. 90—91.

19 *Novak:* Etwas über die Steuerfrage. Pester Handelszeitung, 1848. 52.

20 *Novak:* Unsere Lage. Pester Zeitung, 1849. febr. 22. 5354.

21 Kundmachung. Daniel Novák, 50 Jahre alt, verheiratet Ofner Einwohner und Beamter der Landesbaudirection, der laut eidlicher, übereinstimmender Aussage 7 glaubwürdiger Zeugen sich dem gewesenen Ofner Commandanten Hentzi mündlich, dem Ofner Stadtmagistrat aber bittschrifflich anbot, den feindlichen österreichischen Truppen Hülfe zu leisten, gegen die ungarische Armee die Waffen zu ergreifen und sich zu diesen Behufe auch Waffen erbat; — der in öffentlichen Blättern, besonders in der 943. Nummer der P. Z., eben zu der Zeit, wo wegen Aufrechthaltung des Territoriums, der Unabhängigkeit und Freiheit Ungarns so viele Patrioten verbluten mussten, nicht nur die Zerstückelung seines Vaterlandes gut hiess, sondern in eben demselben Aufsatze den bösesten und grössten Feind des Vaterlandes, den verbannten österreichischen Erzherzog Franz Joseph lobte, das Publicum zur Stellung von Recruten für demselben ermunterte, und somit jene Endzwecke des Feindes, dass Ungarn gegen Ungarn kämpfen sollen, sich in öffentlichen Blättern zu befördern nicht scheute; — der endlich vom Feinde das Amt eines Constablers annehmend, ehrliche, gutgesinnte Bürger anzugeben wagte, wurde als auch durch die öffentliche Meinung gebrandmarkter, zum Verderben des ungarischen Vaterlandes und der Nation mitwirkender Landesverräther nach dem 5ten und 8ten § des Standrechts zum Tode durch Pulver und Blei verurtheilt und das Urtheil an ihn auch am 29 Mai 1849, Nachmittag um 4 Uhr auf der Generalwiese vollzogen. — Hauptquartier Festung Ofen, am 29. Mai 1849. Durch das Kriegsstandgericht. (Pester Zeitung, 1849. jún. 1. 5651.)

Nem lehet feladatunk, hogy a bíróság ítéletét vagy a büntetés mértékét vitassuk, megemlítendő azonban, hogy Novák Dániel kivégzésének megítéléséhez új szempontokat adott a legutóbbi időben Tardy Lajosnak egy írása (A Remellay-rejtély. Élet és Tudomány, 1988. jún. 3., 10.—23., 24. sz., 726—727., 758—759.). Tardy szerint a Görgey parancsnoksága mellett működött vészbíróság egyik vezetője, Remellay Gusztáv beteges lelkialkatú, torzult személyiség volt, szadista hajlamokkal. Több olyan indokolatlan vagy kellően meg nem alapozott kivégzés fűződik tevékenységéhez, melyet mással nem lehet indokolni, mint „különös indulatossággal", „vérszomjazó lelki alkattal".

22 *Bitnitz Lajos:* Vélemény. Szombathely, 1833. dec. 18. RAI, 30/1833.

23 *Nyiry István* RAI, 46/1835 S. Patak 1834. aug. 30.

24 *Nyiry István* véleménye, S. Patak 1835. máj. 21. RAI, 46/1835.

25 *Tessedik Ferenc* véleménye, Buda, 1834. jan. 8. RAI, 91/1834.

26 A könyv „Budán A Magyar Kir. Egyetem betűivel" jelent meg.

27 *Jakab István* véleménye, Budán, 1834. aug. 13. RAI, 31/1834.

28 *Ferenczy István* véleménye. RAI, 108/1834.

29 *Nyiry István* véleménye, 1834. márc. 19. Sárospatak. RAI, 33/1834.

30 *Sárváry Pál* véleménye, 1834. okt. 3. Debrecen. RAI, 5/1836.

31 *Nyiry István* véleménye, S. Patak, 1834. máj. 1. RAI, 1/1836.

32 *Sárváry Pál* levele az Akadémia titoknokához, 1836. jan. 18. RAI, 187/1836.

33 *Ferenczy* véleménye. RAI, 95/1836. A vélemény teljes szövege megjelent (*Viszota Gyula:* Adatok művészetünk történetéhez. Művészet, 1907. 343—344.).

34 *Bitnitz Lajos* véleménye. Szombathely, 1836. ápr. 5. RAI, 60/1836.

35 *Ferenczy István* véleménye. Budán, 1836. febr. 16. RAI, 44/1836. Szövegét közli *Viszota:* i. m. 344—345.

36 *Nyiry István* véleménye. RAI, 1/1836.

37 *Nyiry, Tessedik* pozitív véleménye mellett *Sárváryét* is megemlíthetjük: „az érdemes írónak mind széles tudományát, mind fáradhatatlan szorgalmát igen tisztelem". RAI, 5/1836.

38 *Tessedik Ferenc.* RAI, 91/1834.

39 *Sárváry Pál* a „Faszerkezményi-tan"-ról terjedelmes, tizenöt lapos bírálatában a nyelvészeti korrekciókra is kitért. 1834. okt. 3-i véleménye. RAL 5/1836.

40 *Ferenczy* négy Novák-műről mondott bírálatot, mindegyiket elutasította. RAL 108/1834, RAL 44/1836, RAL 95/1836.

41 Az MTA Kézirattárában fennmaradt *Novák Dánielnek* egy érdeklődő levele: „Tekintetes Úr! Mivel azon kéziratokról, melyeket Ts. Döbrentei Gábor magyar tudós társasági titoknok Úrnak általadtam, eddigelé legkevesb tudósítást sem vettem, habár az érintett tárgyuk két év óta kerengenek is; ennélfogva egész tiszteletel s bizodalommal megkérem Ttes Urat, azok el vagy el nem fogadásáról s talán elvitethetésükről kegyesen tudósítani. A még ott levő iratok következő címűek: 1. Az építőművészet historiájának rövid rajzolatja. 2. A polgári építés. Rajzokkal. 3. Optika. Rajzokkal. 4. Perspektiv tanítmány. Rajzokkal. 5. Faszerkezmény-tan. Rajzokkal. Becses levelét méltóztassék a kir. Építő Főkormányszéki épületbe küldeni, hol az kezemhez szolgáltatik. Egyébiránt kegyességébe s szíves indulatjaiba ajánlván magamat, egész tisztelettel maradok Tekintetes Úrnak tisztelő szolgája Novák Dániel kir. tiszt. Budán October 26dikán 1835." RAL 139/1835 — A titoknok levelének csupán a fogalmazványa maradt fenn — ekkor már Schedel (Toldy) Ferenc töltötte be ezt a hivatalt —, eszerint Novák műveinek egyikét sem adják ki, az architektúra történetét visszaküldi, de több kézirat még a bírálóknál van. RAL 174/1838.

42 Fol. Hung. 781. A tanulmányt kísérő levél 1835. máj. 10-én kelt, a visszakérő levél 1837. nov. 30-án.

43 A plágiumot konkrét kérdésekben senki sem bizonyította Novákra. Ezt a vádat viszont általánosságban nem lehet — elvileg nem lehet — megcáfolni. (Az ugyanis, hogy nem ismerjük, nem találtuk meg valamelyik cikk előzményét, előképét, semmit sem bizonyít; a keresést a végtelenségig lehetne folytatni, s nem lehet kizárni, hogy egyszer előkerül az „eredeti".) Ez minden történeti témáról, minden külföldi műtárgyról szóló Novák-írásra érvényes. De hogy jó néhány kérdésben volt önálló véleménye is, azt azok az írások bizonyítják, amelyeknek igazolhatóan nem volt külföldi „előkép"-ük. Ezek közé sorolhatók a pesti műkiállításról írott kritikája, a Mátyás-szobor körüli vitákban többször kifejtett álláspontja, az utazásai közben tett megfigyelései, a hazai közállapotok javítására tett javaslatai. Sőt ismeretterjesztő írásaiban is fel-felvillan egy-egy személyes megjegyzés, közvetlen élményen alapuló megfigyelés.

44 A könyv teljes címe: „Hajdan- közép- s újabbkori híresb képírók, szobrászok, s rézmetszők életrajza. Művészek, technikusok és dilettánsok számára s az ízlésterjesztésre — szerzé Novák Daniel cs. kir. akadémiai művész és architektus — Budán, a Magyar Kir. Egyetem betűivel. 1835."

Ajánlása feltehetően hivatali felettesének szól: „Nagyságos Nagy-Lónyai Lónyai János úrnak, a nagyméltóságu magyar kir. helytartótanács tanácsnokának, mély tisztelettel — Budán Május 1jén 1835".

45 I. m. (VII.)
46 I. m. (X.)
47 I. m. 18.
48 I. m. 19.
49 I. m. 37.
50 I. m. 97.
51 I. m. 278.
52 I. m. 15.
53 I. m. 33.
54 I. m. 45—46.
55 I. m. 155.
56 I. m. 19.
57 I. m. 23.
58 I. m. 35.
59 I. m. (VIII—IX.)

60 *Barabás Miklós:* Jutalomtétel. Társalkodó, 1840. aug. 8. 64. sz. 256.

61 A képzőművészeti akadémia létrehozására buzdít még: Bibl. 90, 198, 238, 242, 248, 250, 269, 280, 290, 304.

62 Arra, hogy ötletei, javaslatai milyen széles körben mozogtak, csak néhány példát említünk. Javasolta például, hogy köztéri alkotások elhelyezésekor tartsanak közvélemény-kutatást, népszavazást: „Nem volna talán egészen megvetendő tanács, kétes esetekben a nagyközönséget is kérdőre venni, hogy igy hallván véleményét s nézeteit is, a jobbakat lehessen kiválasztani s részrehajlatlan ítéletet ejteni a dologról." (Bibl. 90) De ugyanilyen természetességgel javasolta a Szuezi-csatorna megépítését is: „alig képzelhető valami hasznosb, mint a csak a 10 német mérföld hosszú tengerszorost átvágni, s így aztán a középtengert a vörös tengerrel Sueznél egyesíteni . . ." (Bibl. 259).

63 A három festmény napjainkban is egymás mellett látható a Kunsthistorisches Museumban, Ámor képét ma is Parmigianinónak tartják.

64 *Novák Dániel:* Hajdan- közép s újabbkori híresb képírók . . . 168.

65 *Vásárhelyi Pál*, a kiváló mérnök vitába szállt Nováknak a pesti árvízről és az állóhidakról kifejtett nézeteivel. Novákot „igen becses gátmesterünknek" nevezi, akinek „az a jó tulajdonsága van, hogy nagy búvárja a hivatalos irományoknak s ha mit sejt bennök közlésre méltót, akkor a tárgy a sajtót már ki nem kerüli; a szerzőt ugyan nem igen szokta megnevezni . . . Sajátságaihoz tartozik még a más szavaira szorgalmas figyelés, és azok gondos feljegyezgetése; minél fogva soha sincs zavarban, midőn kéziratra váró újságszerkesztőt értekezésekkel ellátni kell . . . Igaz, hogy logicai rendet írásaiban nem tart, de ezen hiányt chronológiai renddel potolja ki, azt mit elébb hallott, elébb mondván el. Láthatni ebből, hogy szándéka jó, mert tehetsége szerint munkálkodik." *(Vásárhelyi Pál:* A budapesti álló híd tárgyában. Athenaeum, 1838. jún. 14. 47. sz. 739.) Vásárhelyi ezen személyeskedő bevezetése után Novák vizügyi elképzeléseit nyilvánvaló badarságokként sorolja, anélkül azonban, hogy részletesen cáfolná vagy konkrét ellenérveket sorakoztatna fel. A vita eldöntése természetesen nem a mi feladatunk. Az olyan speciális szakkérdésekben, mint a vizmagasság mérése, a folyamszabályozás miként je vagy az állandó híd tervezése, a mai szaktudomány bizonyára már elfogultságoktól mentesen állást tudna foglalni. De ez végső soron nem döntő. Lehet, hogy Vásárhelyi szakértelme vitathatatlan, lehet hogy Novák minden vizügyi szakkérdésben tévedett, de ebből még nem következik, hogy minden más kérdésben is téves álláspontot képviselt, hogy egész újságírói tevékenysége káros volt. Vásárhelyi Pál gondolatmenete arról tanúskodik, hogy sem az újságírás, sem az ismeretterjesztés alapvető sajátosságait nem ismerte fel, illetve nem fogadta el. Novák elszigetelődésében szerepet játszhatott, hogy Vásárhelyi véleményét feltehetően többen osztották az Athenaeum körében.

66 „Ismeretes a szerző neve — ki mint kir. építő főkormányi tiszt, hivatalától fennmaradt üres óráit is hazájának szenteli — mind ezen lapokban, mind más hazai folyóiratokban közlött jeles értekezései közönségesebb figyelmet gerjesztének, mintsem jelen munkájának hosszas ajánlatra volna szüksége. Árultatik Eggenberger úr könyvkereskedésében; ára 1 f. 20 k.p.p. (Hasznos Mulatságok 1835. máj. 20. 41. sz. 321.)

67 *Barabás Miklós:* Jutalomtétel. Társalkodó, 1840. aug. 8. 64. sz. 256. Barabás később önéletrajzában is visszaemlékezett Novák kritikájára *(Barabás Miklós önéletrajza.* Kolozsvár-Napoca 1985, 55.)

68 Ebben feltétlenül szerepe volt annak is, hogy a következő generáció véleménye a klasszicizmusról és a középkorról egészen más volt, mint Nováké.

IRODALOM

Rövidítések:

H = Honművész
HL = Hétilapok
HM = Hasznos Mulatságok
I = Ismertető
PH = Pesther Handlungszeitung
PZ = Pester Zeitung
R = Regélő
S = Der Spiegel
Sch = Der Schmetterling
T = Társalkodó

(1) A cs. kir. egyesült képező művészeti Akadémia Bécsben
T 1833. febr. 16. — 14. sz. 53—54.

(2) A cs. kir. képtár (Gemaelde-Gallerie) Bécsben
T 1833. márc. 20. — 23. sz. 89—90.

(3) Eszterháza herczeg várkastélya Kismartonban
T 1833. máj. 4. — 36. sz. 141—143.

(4) A cs. polytechnikum Bécsben
T 1833. jún. 15. — 48. sz. 189—191.

(5) Parthenon és pantheon
T 1833. júl. 24. — 59. sz. 233.

(6) A hidakról
T 1833. aug. 10., 14. — 64., 65. sz. 253—254 257—258.

(7) Obeliskus
T 1833. aug. 24. — 68. sz. 270.

(8) Művészi irigység
T 1833. aug. 31. — 70. sz. 279—280.

(9) Perikles és Phidias
T 1833. szept. 14. — 74. sz. 294—295.

(10) Diadal-kapuk
T 1833. okt. 5. — 80. sz. 317—318.

(11) Capitolium
H 1833. okt. 20. — 58. sz. 465—466.
(12) Hajdan s ujabbkori képirók és szobrászok [Apelles, Zeuxis, Leonardo, Dürer, Angelo, Titian, Raphael]
T 1833. okt. 30. dec. 4. — 87., 97. sz. 345—346, 386—388.
(13) Laocoon
H 1833. nov. 10. — 64. sz. 511—512.
(14) Falconet, és Péter czár szobra
H 1833. nov. 21. — 67. sz. 535—536.
(15) Architektus
H 1833. nov. 28., dec. 1. — 69., 70. sz. 552, 559—560.
(16) Torony
H 1833. dec. 29. — 78. sz. 624—625.
(17) Gymnasium
HM 1834. febr. 12. — 13. sz. 100—102.
(18) Festvényi detailrajz
H 1834. febr. 13. — 13. sz. 99—100.
(19) Templa
HM 1834. febr. 15. — 14. sz. 106—107.
(20) Színház
H 1834. febr. 16. — 14. sz. 107—109.
(21) Harang
H 1834. febr. 20. — 15. sz. 113—114.
(22) Villa
HM 1834. febr. 22. — 16. sz. 125—127.
(23) Diana temploma Ephesusban
H 1834. márc. 13. — 21. sz. 163.
(24) Sphynx
H 1834. márc. 16. — 22. sz. 171.
(25) Sophia-templom
H 1834. márc. 27. — 25. sz. 195—196.
(26) Művészi észrevétel
HM 1834. ápr. 2. — 27. sz. 209—213.
(27) Polygnotus, Polyklet, Praxiteles
HM 1834. ápr. 16. — 31. sz. 245—246.
(28) Izlés
HM 1834. ápr. 19. — 32. sz. 254—255.
(29) Emlék
HM 1834. ápr. 26. — 34. sz. 268.
(30) West
H 1834. ápr. 27. — 34. sz. 267—268.
(31) Etruski építőmesterség
H 1834. máj. 4., 8. — 36., 37. sz. 282—284, 291—292.
(32) Görög architektura
HM 1834. máj. 10., 14. — 38., 39. sz. 301—304, 309—311.
(33) Encaustika s Caricatura
H 1834. máj. 18., 22. — 40., 41. sz. 315—316, 323.
(34) Jason s annak szobra
H 1834. máj. 25., 29. — 42., 43. sz. 331, 339—340.
(35) Templomok
HM 1834. máj. 28. — 43. sz. 341—343.
(36) Válasz
R 1834. jún. 5. — 45. sz. 368.
(37) Építő igazgatóság Budán
T 1834. jún. 7. — 46. sz. 181—182.
(38) Desnoyers
H 1834. jún. 12. — 47. sz. 371—372.
(39) Bergler
H 1834. jún. 26. — 51. sz. 402—404.
(40) Fék- fog- és kórházak
HM 1834. jún. 28. — 52. sz. 414—416.
(41) Flaxman
H 1834. jún. 29. — 52. sz. 410—412.
(42) Farnese és Palais Royal
HM 1834. júl. 9., 12. — 3., 4. sz. 21—23, 28—29.
(43) Wille
H 1834. júl. 10. — 55. sz. 435—436.
(44) Borromeus sz. Károly egyház Bécsben
H 1834. júl. 17. — 57. sz. 451—452.
(45) Ctesibius, Cossutius, Apollodor
HM 1834. júl. 19., 23. — 6., 7. sz. 47—48, 55—56.
(46) Chaussée
HM 1834. aug. 2., 6. — 10., 11. sz. 74—77, 85—88.
(47) Chalcographia
H 1834. aug. 14., 17. — 65., 66. sz. 514—516, 522—526.
(48) Játékszín
HM 1834. aug. 16., 23. — 14., 16. sz. 105—110, 127—128.
(49) II-dik József császár ércz-lovagszobra
HM 1834. aug. 27. — 17. sz. 133—136.
(50) Udvari játékszín Bécsben
H 1834. aug. 31. — 70. sz. 554—556.
(51) Dunahíd
HM 1834. szept. 10. — 21. sz. 165—167.
(52) Hol' s mikor lesz színházunk Pesten?
HM 1834. szept. 13. — 22. sz. 171—176.
(53) Cs. kir. teréziai lovag-akadémia Bécsben. Cs. kir. ingenieur-akadémia Bécsben
T 1834. szept. 17. — 75. sz. 297—298.
(54) Utazás sikere
HM 1834. szept. 20., 24. — 24., 25. sz. 189—193, 197—198.
(55) Középkori festészet
H 1834. szept. 18., 21. — 75., 76. sz. 595—596, 603—604.
(56) Az új várkapu Bécsben
H 1834. okt. 2. — 79. sz. 627—628.
(57) Augustinianusok egyháza Bécsben, és Canova remekje H 1834. okt. 23. — 85. sz. 674—676.
(58) Építőművész
HM 1834. okt. 29., nov. 1. — 35., 36. sz. 273—276, 282—285.
(59) Művészi megtisztelés
HM 1834. nov. 15., 22. — 40., 42. sz. 313—317. 335—336.
(60) Strassburgi Münster
H 1834. nov. 16. — 92. sz. 731—732.
(61) Törvényszék-épület
HM 1834. dec. 6., 10., 13. — 46., 47., 48. sz. 361—366, 371—375, 377—382.
(62) Niobe csoportozata
H 1834. dec. 21. — 102. sz. 811—812.
(63) Catacomb s Labyrinth
H 1835. jan. 25. — 8. sz. 59—61.
(64) Hess
H 1835. jan. 29. — 9. sz. 67—68.
(65) Emlékoszlop
H 1835. febr. 1. — 10. sz. 75—76.
(66) Kertek s kertépületek. Eremitage
H 1835. febr. 12. — 13. sz. 98—101.
(67) Ideal, képező-művészetek és sztil
HM 1835. febr. 14. — 14. sz. 109—111.
(68) Nelson és Hofer emléke
H 1835. febr. 26. — 17. sz. 131—132.
(69) Rajzművészet
HM 1835. febr. 28. — 18. sz. 138—141.
(70) A berlini kir. színház, s a parisi Louvre
H 1835. márc. 8. — 20. sz. 156—157.
(71) Contraszt
H 1835. márc. 12. — 21. sz. 163—164.
(72) Byzantiumi architektura
HM 1835. márc. 18., 21. — 23., 24. sz. 178—181, 189—192.
73) Hajdani német építőmesterség
H 1835. ápr. 12. — 30. sz. 234—236.
(74) Sculptura
H 1835. ápr. 16., 19. — 31., 32. sz. 242—244, 250—253.
(75) A festészet nemei
H 1835. ápr. 23., 26. — 33., 34. sz. 258—260, 266—268.
(76) Bécsben a művészeti akadémia rendszabásai
H 1835. ápr. 30., máj. 3., 7. — 35., 36., 37. sz. 275—277, 282—285, 289—293.
(77) Chinai építőmesterség
H 1835. máj. 14. — 39. sz. 307—308.
(78) Rhodusi coloss. A Choragi emlékek
H 1835. máj. 17. — 40. sz. 315—316.
(79) Észrevétel és útmutatás [Bramante, Peruzzi, Vignola stb.]

HM 1835. máj. 20., 23. — 41., 42. sz. 325—328, 334—336.

(80) Arab építészet
HM 1835. máj. 30. — 44. sz. 349—352.

(81) Borromini
H 1835. jún. 4., 7., 11. — 45., 46., 47. sz. 356—358, 364—365, 370—373.

(82) Circus
H 1835. júl. 2. — 53. sz. 421—422.

(83) Szinezés
H 1835. júl. 9. — 55. sz. 434—437.

(84) Perrault
HM 1835. júl. 22., 25. — 7., 8. sz. 52—55, 59—64.

(85) Hajdani templomok
H 1835. júl. 23. — 59. sz. 472.

(86) Jupiter temploma Olympiában. Babyloni építőmesterség
H 1835. aug. 20. — 67. sz. 535—537.

(87) Gondouin
H 1835. szept. 6., 10. — 72., 73. sz. 574—577, 582—584.

(88) Emlékrajzok [Gurk Eduard lapjai a bécsi árvízről]
H 1835. okt. 22. — 85. sz. 678—680.

(89) Indiai, goth s francia építészet
HM 1835. okt. 28. — 35. sz. 277—280.

(90) Tréfahirek és paródiák [A tervezett pesti műkiállításról, képzőművészeti akadémiáról, párizsi, londoni műemlékekről stb.]
HM 1835. nov. 4., 7., 11., 14., 18., 21., 25., 28., dec. 5., 23. — 37—44., 46., 51. sz. 295—296, 300—304, 309—312, 317—320, 326—328, 329—334, 342—344, 350—352, 364—368, 402—407.

(91) Egyptusi építészet
H 1835. dec. 6., 10. — 98., 99. sz. 781—784., 791—792.

(92) Cyriades
H 1836. jan. 14. — 4. sz. 27—28.

(93) Venus szobra
H 1836. jan. 21. — 6. sz. 44—45.

(94) Entinopus
H 1836. febr. 18. — 14. sz. 107—109.

(95) Közlések és parellák [Olaszországi műemlékek, Vignola, Palladio, Alessi stb.]
HM 1836. febr. 20., 27. — 15., 17. sz. 114—118, 130—134.

(96) Ansichten über eine stabile Brücke zwischen Ofen und Pesth
PH 1836. febr. 27., márc. 2., 5. — 17., 18., 19. sz. 65—66, 69—71, 73—75.

(97) Művészet iránti észrevétel [Soufflot]
H 1836. febr. 28. — 17. sz. 129—132.

(98) Díszkertek
H 1836. márc. 6. — 19. sz. 147—149.

(99) Angol kertek
H 1836. márc. 11. — 20. sz. 154—155.

(100) Rajzolatok s példázatok [Pesti, párizsi, torinói, római épületek]
HM 1836. ápr. 6., 9., 13., 16., 20. — 28., 29., 30., 31., 32. sz. 223—224, 229—232, 239—240, 247—248, 254—256.

(101) Tudni való az építészeti hivatalra vágyók számára
H 1836. ápr. 17. — 31. sz. 243—244.

(102) Krafft
H 1836. máj. 1. — 35. sz. 275—276.

(103) Guercino
H 1836. máj. 8. — 37. sz. 291—292.

(104) Eurythmia, proportio, symmetria
HM 1836. máj. 18. — 40. sz. 318—320.

(105) Régi fürdők
H 1836. máj. 19. — 40. sz. 315—316.

(106) Honthorst, Jordaens, és Teniers
HM 1836. máj. 21., 25. — 41., 42. sz. 322—325, 332—333.

(107) Tibaldi
H 1836. máj. 29. — 43. sz. 339—341.

(108) Színházak elrendezése
T 1836. jún. 4., 8., 11. — 45., 46., 47. sz. 177—179, 181—183, 185—187.

(109) Utazás a budai hegyeken
HM 1836. jún. 11., 15. — 47., 48. sz. 372—374, 377—381.

(110) Ornamentumok
H 1836. jún. 19., 22. — 49., 50. sz. 388, 396.

(111) A fördőházakról nehány szó
HM 1836. jún. 22., 25. — 50., 51. sz. 395—398, 406—408.

(112) Maurer
H 1836. jún. 30. — 52. sz. 411—412.

(113) Francia ízlés az építvény-emlékekre nézve
H 1836. júl. 14. — 56. sz. 442—444.

(114) Vélemény a kaszárnyák elrendezése iránt
HM 1836. júl. 16. — 5. sz. 34—37.

(115) Néhány szó a könyvtárakról s műakadémiákról
HM 1836. júl. 20., 23. — 6., 7. sz. 45—47, 52—55.

(116) A hajdani templomokról
HM 1836. aug. 3., 6., 10. — 10., 11., 12. sz. 78—80, 87—88, 91—96.

(117) Egy pillanat az őrültek házaira
HM 1836. aug. 17. — 14. sz. 108—112.

(118) Bullant
H 1836. aug. 18., 21., 25. — 66., 67., 68. sz. 522—524, 531—533, 539—541.

(119) Nehány szó a mezei palotákról
HM 1836. szept. 3., 7., 10. — 19., 20., 21. sz. 151—152, 159—160, 165—168.

(120) Dunamenti utazás [Szentendre, Visegrád, Esztergom]
HM 1836. szept. 21., 24. — 24., 25. sz. 185—189, 193—196.

(121) A görögök s rómaiak privát épitvényeiről nehány szó
H 1836. szept. 22., 25. — 76., 77. sz. 602—605, 611—613.

(122) Rebell és Cignaroli
H 1836. szept. 29. — 78. sz. 619—620.

(123) Budavidéki utazás [Solymár, Zsámbék, Alcsut, Csákvár]
HM 1836. okt. 1., 5., 8., 12., 15. — 27., 28., 29., 30., 31. sz. 209—213, 219—222, 227—231, 235—240, 246—248.

(124) Campen
H 1836. okt. 16., 20. — 83., 84. sz. 658—660, 666—668.

(125) Utazási töredék [Vál, Tárnok]
HM 1836. okt. 22., 26. — 33., 34. sz. 260—263, 268—272.

(126) Dunamelléki utazás [Vác, Szentendre, Aquincum, Óbuda]
HM 1836. nov. 5., 9., 12. — 37., 38., 39. sz. 290—296, 299—304, 305—311.

(127) Hadrian kora
H 1836. nov. 17. — 92. sz. 730—733.

(128) Carracciak festvényei a Belvederben
HM 1836. nov. 19. — 41. sz. 326—328.

(129) Sirani és Furini
H 1836. dec. 4. — 97. sz. 770—772.

(130) Nagy Sándor és Augustus kora
H 1836. dec. 15. — 100. sz. 794—796.

(131) Művészeti epocha
H 1836. dec. 24., 29. — 103., 104. sz. 819—820, 827—829.

(132) Helyes festvények a bécsi cs. kir. képtárban
H 1836. dec. 29. 104. sz. 826—827., 1837. jan. 15., febr. 16., ápr. 6., 16. — 5., 14., 28., 31. sz. 35—36, 106—108, 219—220, 244—245.

(133) Nehány szó a fékházakról
H 1837. jan. 26.— 8. sz. 57—61.

(134) Kecskemét
HM 1837. febr. 11., 15., 18. — 13., 14., 15. sz. 102—104, 108—112, 113—120.

(135) A színházak belső s külső beosztásáról nehány szó
H 1837. febr. 26., márc. 2., 5., 9. — 17., 18., 19., 20. sz. 131—133, 139—140, 147—148, 153—156.

(136) Buda s Pest vidékének regényes rajza, nevezetességei s összehasonlítása egymással
R 1837. márc. 5., 9., 12. — 19., 20., 21. sz. 145—147, 153—158, 161—166.

(137) Honi ipar
H 1837. márc. 12., 16.—21., 22. sz. 162—163, 170—171.
(138) Dunaparti rajzképek s tájtörténet
T 1837. márc. 23., 25. — 23., 24. sz. 89—90, 93—94.
(139) Hazai kastélyok [Gödöllő, Fót]
H 1837. ápr. 9., 13. — 29., 30. sz. 225—229, 234—235.
(140) Kórházak elrendezése iránti vélemény
H 1837. ápr. 20., 23. — 32., 33. sz. 250—253, 258—260.
(141) Corregio festvényei a bécsi képtárban
H 1837. ápr. 30. — 35. sz. 274—277.
(142) Architektura iránti vélemény
H 1837. máj. 7., 11. — 37., 38. sz. 290—291, 298—299.
(143) Művészeti nézetek vagy észrevételek
H 1837. máj. 13., 18. — 39., 40. sz. 306—308, 314—316.
(144) A kertművészetről nehány szó
H 1837. máj. 28., jún. 1. — 43., 44. sz. 338—340, 345—349.
(145) Remek festvények a berlini kir. képtárban
H 1837. jún. 4., 8., 11., 18., júl. 9., szept. 7. — 45., 46., 47., 49., 55., 72. sz. 356, 364, 370—372, 388—389, 435—436, 570—572.
(146) Egyetemi épületek
H 1837. jún. 25., 29. — 51., 52. sz. 404, 411—412.
(147) A királyi burg Prágában
HM 1837. júl. 8. — 3. sz. 17—20.
(148) Óbudai nevezetességek
T 1837. júl. 8. — 54. sz. 213—214.
(149) Még nehány szó a kertművészetről
H 1837. júl. 13., 16. — 56., 57. sz. 443—445, 449—452.
(150) Budai várkastély
HM 1837. júl. 22., 26. — 7., 8. sz. 49—53, 57—64.
(151) Schönbrunn jelességei
HM 1837. aug. 5., 9., 12. — 11., 12., 13. sz. 81—86, 89—94, 102—104.
(152) Kerti díszépítvények
H 1837. aug. 10., 13., 17., 20. — 64., 65., 66., 67. sz. 507—508, 514—516, 522—524, 530—532.
(153) Bécsi cs. residencia
HM 1837. aug. 23., 26., 30. — 16., 17., 18. sz. 125—127, 131—135, 137—141.
(154) Kahlen- s' Leopoldhegy Bécs mellett
R 1837. szept. 14., 17., 21. — 74., 75., 76. sz. 585—589, 593—597, 603—605.
(155) Hricsó várlak
HM 1837. okt. 4., 7. — 28., 29. sz. 217—221, 231—232.
(156) Buschetto
H 1837. okt. 5., 8. — 80., 81. sz. 634—637, 643—645.
(157) Hazai ügy [William Tierney Clark pesti látogatása]
HM 1837. okt. 25., 28. — 34., 35. sz. 269—272, 277—280.
(158) Montbijou-i olajfestvények
H 1837. okt. 26. — 86. sz. 683—684.
(159) Hazai ügy [a Lánchíd-építés kérdése]
I 1837. nov. 16., 23. — 10., 11. sz. 90—92, 93—94.
(160) Építvények charaktere
H 1837. nov. 23., 26., 30. — 94., 95., 96. sz. 747—748, 755—757, 763—764.
(161) Figyelmeztetés [Förster Allg. Bauzeitung-jának ismertetése]
HM 1837. dec. 13. — 48. sz. 383—384.
(162) Raphael-Sanzio, mint architektus
H 1837. dec. 17., 21., 24. — 101., 102., 103. sz. 802—804, 810—812, 819—820.
(163) Figyelmeztetés (H. Mulatságokból némely hozzáadással)
I 1837. dec. 21. — 15. sz. 109—110.
(164) Nehány szó a kandallók iránt
H 1838. jan. 11., 14. — 3., 4. sz. 18—21, 26—27.
(165) Színadás tájfestvényeknél
H 1838. jan. 18., 21., 25., 28. — 5., 6., 7., 8. sz. 34—37, 43—44, 51—52, 58—61.
(166) Nehány szó a faszerkezményről
H 1838. febr. 1., 4. — 9., 10. sz. 65—68, 73—77.
(167) Magyarországban s a hozzákapcsolt tartományokban, az építkezést tárgyazó, legfensőbb helyről eredt rendszabások
I 1838. febr. 1., 8., 15., 22. — 5., 6., 7., 8. sz. 17—20, 21—24, 25—28, 31—32.
(168) Egy humoristának nézete s javaslata [a Nemzeti Színház elhelyezése]
HM 1838. febr. 3., 7. — 10., 11. sz. 74—78, 86—87.
(169) Nehány szó a fahidakról
H 1838. febr. 15., 18., 22. — 13., 14., 15. sz. 97—100, 105—109, 113.
(170) Lánczhidak
I 1838. febr. 22. — 8. sz. 29—31.
(171) Nehány szó a hidakról
H 1838. febr. 25. márc. 1 — 16., 17. sz. 122—125, 129—130.
(172) San-Gallo
H 1838. márc. 25. — 24. sz. 180—181.
(173) Julius Romanus
H 1838. márc. 29. — 25. sz. 187—188.
(174) Perspectivtan iránti nézetek
H 1838. márc. 29., ápr. 1. — 25., 26. sz. 188—189, 195—196.
(175) Nehány szó a világ- s árnyék-tanról
H 1838. ápr. 14., 19., 22. — 30., 31., 32. sz. 228—229, 235—236, 242—243.
(176) Pisa
H 1838. máj. 3., 6. — 35., 36. sz. 266—269, 274—277.
(177) Cassel regényes tájéka
R 1838. máj. 10., 13. — 37., 38. sz. 283—286, 289—293.
(178) Ammanati
H 1838. máj. 27. — 42. sz. 322—325.
(179) Bramante, Peruzzi, Sansovino, Maderno
H 1838. juni. 24., 28. — 50., 51. sz. 387—389, 395—397.
(180) Feistritz
R 1838. aug. 2., 9. — 61., 63. sz. 473—478, 491—492.
(181) Quarini és Galilei
H 1838. aug. 9. — 63. sz. 492—493.
(182) Nehány szó a légperspectivről
H 1838. aug. 16., 19., 23., 26., 30. — 65., 66., 67., 68., 69. sz. 509—511, 515—517, 523—525, 531—533., 538—539.
(183) Építvényalkatok
HL 1838. szept. 15., 22., 29., okt. 6. — 11., 12., 13., 14. sz. 81—83, 89—91, 99—100, 107—109.
(184) Friedland
R 1838. szept. 20., 23., 27., 30. — 75., 76., 77., 78. sz. 589—590, 593—597, 601—605, 612—615.
(185) Az épülettetők formáiról
H 1838. okt. 11., 14., 18. — 81., 82., 83. sz. 634—637, 642—644, 649—652.
(186) Művészet haladta
HL 1838. okt. 13., 20., 27. — 15., 16., 17. sz. 117—118, 125—127, 133—134.
(187) A törvényszék épületekről
HL 1838. okt. 27. — 17. sz. 130—131.
(188) Angelo Buonarotti Mihály mint szobrász és képíró
HL 1838. okt. 27., nov. 3., 10., 17., 24., dec. 1., 8. — 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23. sz. 132—133, 141—142, 150—152, 159—160, 166—168, 174—176, 181—184.
(189) Egyházak elrendezése
H 1838. okt. 28., nov. 1., 4., 8., 15., 18. — 86., 87., 88., 89., 91., 92. sz. 674—677, 681—685, 689, 697, 713—714, 722—724.

(190) Privát építvények
HL 1838. nov. 3., 10. — 18., 19. sz. 137—140, 147—148.
(191) Fahidak szerkezete
HL 1838. nov. 17., 24., dec. 1., 8. — 20., 21., 22., 23. sz. 154—156, 161—164, 169—172, 179—180.
(192) Hohensalzburg
R 1838. nov. 22., 25. — 93., 94. sz. 731—734, 738—741.
(193) Dioti Salvi
HL 1838. dec. 15., 22. — 24., 25. sz. 186—188, 199—200.
(194) Plafond-festvények
HL 1838. dec. 29. — 26. sz. 201—202.
(195) Paloták elrendezéséről nehány szó
H 1839. febr. 28., márc. 7., 10. — 17., 19., 20. sz. 131—132, 145—148, 155—156.
(196) Marchesi
H 1839. márc. 28., 30. — 25., 26. sz. 195—197, 202—203.
(197) Koch
H 1839. ápr. 14., 18. — 30., 31. sz. 235—236, 244.
(198) Hirdetés. Dresda-ban az építési bureau-t illetőleg
I 1839. ápr. 14., 21. — 15., 16. sz. 110—111, 117—119.
(199) Cagnola
H 1839. ápr. 21., 25., 28., máj. 2. — 32., 33., 34., 35. sz. 251—253, 259—260, 267—268, 276.
(200) Építvényi charakteristicum
H 1839. máj. 19., 23. — 40., 41. sz. 315—316, 324.
(201) Fülkék és szobrok
H 1839. jún. 2. — 44. sz. 345—347.
(202) Goth építészet
I 1839. jún. 16. — 24. sz. 177—184.
(203) Csődités [prágai pályázat I. Ferenc szobrára]
I 1839. jún. 23. — 25. sz. 185—188.
(204) Raphael Sanzio festvényei a bécsi Belvederben
H 1839. jún. 23., 27. — 50., 51. sz. 394—396, 402—404.
(205) Fontaine
H 1839. jún. 30. — 52. sz. 410—413.
(206) Jones, Wren, Bernini
H 1839. júl. 21., 25. — 58., 59. sz. 458—460, 466—469.
(207) Bonaroti Angelo Mihály mint architektus
I 1839. aug. 4., 8., 11. — 10., 11., 12. sz. 155—159, 169—176, 186—191.
(208) A színház tárgyában egy-két szó
H 1839. aug. 18. — 66. sz. 522—524.
(209) Pezolt
H 1839. szept. 1. — 70. sz. 555—557.
(210) Maron, Berettini, Feti és Baldi képirók
H 1839. szept. 4. — 71. sz. 561—564.
(211) Hágcsók
H 1839. szept. 11., 14. — 73., 74. sz. 578—580, 587—588.
(212) Alessi, Vignola, Palladio, Fontana
H 1839. okt. 10., 13. — 81., 82. sz. 642—644, 650—652.
(213) Da-Ponte és Bembi
H 1839. okt. 20. — 84. sz. 665—668.
(214) A romai sz. Péter-egyház kuppolája, összehasonlitva másokéival
H 1839. nov. 7., 10., 13. — 89., 90., 91. sz. 706—709, 713—717, 724.
(215) Tunnel
H 1839. dec. 1., 5., 12. — 96., 97., 99. sz. 762—765, 769—772, 785—787.
(216) Ajtók és ablakok
I 1839. dec. 5., 8. — 45., 46. sz. 708—714, 728—735.
(217) A florenci híres székes egyház fölépíttetése
H 1839. dec. 15., 19., 22., 26. — 100., 101., 102., 103. sz. 801—806, 812—814, 821—823, 829—830.
(218) Konkret használása
I 1839. dec. 22. — 50. sz. 791—797.
(219) Spanyol iskola festvényei Bécsben
H 1839. dec. 29. — 104. sz. 838.
(220) Spanyol iskola festvényei Bécsben
HM 1840. jan. 4. — 2. sz. 7—8.
(221) Bolognai iskola festvényei Bécsben
HM 1840. jan. 18., 25., febr. 1. — 6., 8., 10. sz. 24, 31—32, 38—39.
(222) I. Ferencz austriai császár és magyar király emléke
HM 1840. febr. 8. — 12. sz. 45—47.
(223) A híres békekapu Milánóban
HM 1840. febr. 22., 26. 29. — 16., 17., 18. sz. 61—62, 65—67, 71—72.
(224) Artois Jakab tájfestvényei Bécsben
H 1840. febr. 23. — 16. sz. 122—123.
(225) Teremek, művek kiállitására
H 1840. márc. 1. — 18. sz. 137—140.
(226) Lombardi iskola festvényei Bécsben
H 1840. ápr. 5., 9., 12. — 28., 29., 30. sz. 219—221, 229—230, 236—238.
(227) Pharus
H 1840. ápr. 23. — 33. sz. 261—264.
(228) Egyiptom, művészeti, kereskedési, s földmivelési tekintetben
I 1840. ápr. 23., 30., máj. 7. — 33., 35., 37. sz. 511—515, 543—548, 581—585.
(229) Literarisches [L. Förster]
PH 1840. ápr. 25. — 29. sz. 118.
(230) Német iskola festvényei Bécsben
H 1840. ápr. 26., 30., máj. 3., 7. — 34., 35., 36., 37. sz. 267—270, 275—278, 284—286, 292—295.
(231) Nehány nevezetes európai egyház
HM 1840. máj. 2., 6. — 36., 37. sz. 141—144, 145—146.
(232) A bécsi cs. kir. politechnicum, mint középponti képzőintézet a kereskedésre, s a mesterség-tudományra nézve
I 1840. máj. 7., 10., 14., 17., 21., 24. — 37., 38., 39., 40., 41., 42. sz. 575—579, 598—601, 615—617, 627—631, 650—653, 661—662.
(233) Nehány szó hasznos utazásról
I 1840. máj. 17., 21. — 40., 41. sz. 633—638, 647—650.
(234) Schiller emlékszobra Stuttgartban, s nehány szó Mátyás király ércz-szobra iránt
H 1840. máj. 21., 24. — 41., 42. sz. 324—326, 333—335.
(235) Gutenstein
HM 1840. jún. 20. — 50. sz. 197—199.
(236) Blondel
H 1840. jún. 21., 25., 28. — 50., 51., 52. sz. 403—406, 412—414, 421—422.
(237) Utazási vázlat, nép ismertetési, földmüvelési s technikai tekintetben
I 1840. júl. 2., 5., 9., 12., 16., 30. — 1., 2., 3., 4., 5., 9. sz. 7—14, 26—31, 33—39, 49—52, 63—65, 126—130.
(238) Müncheni művészi tárak
HM 1840. júl. 11., 15. — 4., 5. sz. 15—16, 18—19.
(239) Honi ipar [németországi útibeszámoló]
HM 1840. júl. 22., 25., 29., aug. 5. — 7., 8., 9., 11. sz. 27—28, 31—32, 36, 42—43.
(240) Nehány szó a pesti műkiállitás fölött
H 1840. júl. 26., 30., aug. 2. — 60., 61., 62. sz. 483—486, 491—494, 499—502.
(241) Tekintet az ó budai kis szigetre
I 1840. aug. 2. — 10. sz. 137—144.
(242) Rövid felelet Barabás úrnak
HM 1840. aug. 15. — 14. sz. 53—54.
(243) Szobrász-művek Münchenben
H 1840. aug. 23. — 68. sz. 547—550.
(244) A festészet jelen állapotja bajor országban
H 1840. aug. 30., szept. 3., 6., 10., 13., 17. — 70., 71., 72., 73., 74., 75. sz. 565—566, 573—574, 580—582, 587—590, 596—598, 605—606.
(245) Válasz egy hazafi nyilatkozására [felelet Barabásnak]
HM 1840. szept. 2. — 19. sz. 74—76.

(246) Művészi és szorgalmi jegyzetek
R 1840. szept. 3. — 71. sz. 576—578.
(247) Összművészeti tárgyak országos szaporitása
I 1840. szept. 24. — 25. sz. 377—386.
(248) Technikai észrevételek Mátyás király szobra fölött
HM 1840. szept. 26., 30. — 26., 27. sz. 103—104, 107.
(249) Franczia országi szoborművek érczbe öntve
H 1840. szept. 27., okt. 1., 4. — 78., 79., 80. sz. 628—631, 637—638, 645—646.
(250) Műtani szempontok Mátyás király lovagszobráról
T 1840. okt. 3. — 80. sz. 318—320.
(251) Mulatságos adatok [Mátyás emlék, francia festők stb.]
HM 1840. okt. 7., 10. — 28., 29. sz. 115, 119.
(252) Walhalla
H 1840. okt. 15., 18. — 83., 84. sz. 668—670, 678.
(253) Egyiptomi régiségek, összművészeti tekintetben
I 1840. okt. 29., nov. 1., 5., 8., 19. — 35., 36., 37., 38., 41. sz. 547—549, 565—566, 580—582, 594—599, 643—646.
(254) Nehány szó Soyer és Inge érczöntéseiről Parisban
H 1840. nov. 1., 5. — 88., 89. sz. 709—710, 717—719.
(255) Mulató ház a bécsi népkertben
H 1840. nov. 12. — 91. sz. 733—734.
(256) Művészi és szorgalmi jegyzetek
HM 1840. nov. 14., 18. — 40., 41. sz. 160, 163—164.
(257) Templomokról egy két szó
HM 1840. nov. 25. — 43. sz. 171.
(258) Nehány szó a vas függő hidakról
H 1840. nov. 26., 29. — 95., 96. sz. 763—765, 774.
(259) A szent föld [Weyand János útleirásának ismertetése]
HM 1840. dec. 2., 5., 9., 12., 16., 19. — 45., 46., 47., 48., 49., 50. sz. 177—178, 183—184, 185—186, 190—192, 194—196, 199—200.
(260) Neuhaus országismertetés s műipar-tekintetben
I 1840. dec. 10., 13., 17. — 47., 48., 49. sz. 738—743, 751—757, 767—769.
(261) Németalföldi képirók helyes festvényei Bécsben
H 1840. dec. 10., 13., 17., 20., 24., 31. — 99., 100., 101., 102., 103., 104. sz. 796—798, 806—807, 813—814, 820—822, 827—831, 835—837.
(262) Scamozzi
H 1841. jan. 10., 14., 17., 21. — 3., 4., 5., 6. sz. 18—20, 26—29, 33—36, 42—43.
(263) Jerusalem
HM 1841. jan. 16., 20., 23. — 5., 6., 7. sz. 17—20, 21—22, 27.
(264) Rivelles és Ribera jelenkori spanyol képirók
H 1841. jan. 21., 24. — 6., 7. sz. 44, 51—53.
(265) Ivara és Vanvitelli
H 1841. jan. 31., febr. 4. — 9., 10. sz. 66—68, 74—76.
(266) Salamon híres temploma Jerusalemben
H 1841. márc. 18., 21. — 22., 23. sz. 169—171, 179—180.
(267) Remek olajfestvények a bécsi cs. kir. képtárban
H 1841. márc. 25., 28., ápr. 1., 4. — 24., 25., 26., 27. sz. 186—188, 195—196, 202—204, 210—212.
(268) Bethlehem
HM 1841. márc. 27., 31., ápr. 3. — 25., 26., 27. sz. 97—98, 101—103, 106—108.
(269) Szemle [jeles architektusok felsorolása]
HM 1841. ápr. 10. — 29. sz. 114—115.
(270) Ismeretes képirók műdolgozatai Bécsben
H 1841. ápr. 25., 29. — 33., 34. sz. 258—260, 267—268.
(271) Elisium és Colosseum Bécsben
HM 1841. ápr. 28. — 34. sz. 133—135.
(272) Szemle [Nymphenburg, Regensburg stb.]
HM 1841. máj. 5. — 36. sz. 141—142.
(273) Mulatságos adatok [Passavant Raffaello monográfiája]
HM 1841. máj. 8. — 37. sz. 146—148.
(274) Kőnemek használása épitéseknél
I 1841. máj. 16., 20. — 39., 40. sz. 616—622, 631—633.
(275) Festvények a bécsi Belvederében
H 1841. máj. 23., 27., 29., jún. 3. — 41., 42., 43., 44. sz. 322—324, 330—332, 338—340, 348—349.
(276) A bécsi császári képgaléria
HM 1841. máj. 26., 29. — 42., 43. sz. 165—166, 171—172.
(277) Gazdasági s technikai vizsgálatok kirándulás közben [hajóút Pentele, Kömlőd, Simontornya stb. felé]
I 1841. máj. 27. jún. 20., 24., 27., 30. — 42., 49., 50., 51., 52. sz. 657—662, 777—780, 793—795, 810—813, 819—826.
(278) Athene, Persepolis s Roma
H 1841. jún. 3. — 44. sz. 346—348.
(279) Mercier, Mansart, Antoine
H 1841. jún. 6., 10. — 45., 46. sz. 353—356, 363—364.
(280) Mulatságos adatok [németországi útiélmények]
HM 1841. jún. 12. — 47. sz. 187—188.
(281) Lessing föstész
HM 1841. jún. 26., júl. 3. — 51., 53. sz. 203—204, 210—211.
(282) Leon Battista Alberti. Művészeti kifejlődés tekintetében
HM 1841. júl. 31., aug. 11., 14. — 61., 64., 65. sz. 242—244, 256, 258—259.
(283) A lak-kényelemről egy két szó
HM 1841. nov. 3. — 88. sz. 349—350.
(284) Concret-épités
HM 1842. jún. 11., 15. — 47., 48. sz. 185—187, 191.
(285) Galeriák, cabinetek és teremek
HM 1842. aug. 10., 13., 17., 20. — 64., 65., 66., 67. sz. 256, 259, 263—264, 267—268.
(286) Művészeti közlemény [egy budai műgyűjteményről]
HM 1842. okt. 1. — 79. sz. 314.
(287) Kunstnachricht [286. cikk német változata]
S 1842. okt. 5. — 80. sz. 640.
(288) Alexandria
HM 1842. okt. 5., 8., 12. — 80., 81., 82. sz. 319—320, 322—324, 325—326.
(289) Rembrandt, Ruysdaal, Aertsens és Dov festvényei
HM 1842. okt. 15., 19. — 83., 84. sz. 330—331., 335.
(290) Művészeti ajánlatok és nézetek [történeti stílusok, pesti épitőmesterek, saját épülettervei]
HM 1842. nov. 9. — 90. sz. 359—360.
(291) Idősebb Palma Jakab festvényei Bécsben
HM 1842. dec. 17., 21. — 101., 102. sz. 400—401, 407—408.
(292) Das neue Ofner Tagstheater
S 1843. febr. 18. — 14. sz. 111—112.
(293) Landhausbau in Ungarn
PH 1844. ápr. 24. — 24. sz. 93—94.
(294) Waitzen [Vác műemlékei]
PH 1844. júl. 17. — 43. sz. 169—170.
(295) Beantragter Tunnel durch den Festungsberg in Ofen
S 1845. dec. 3. — 97. sz. 1553—1554.
(296) Noch etwas über den Ofner Tunnel
Sch 1845. dec. 8. — 26. sz. 259—260.
(297) Stand des Kettenbrükenbaues zwischen Ofen und Pesth
S 1846. júl. 18. — 57. sz. 907—908.
(298) Noch Etwas über unsern Kettenbrükenbau
S 1846. júl. 22. — 58. sz. 925—926.
(299) Ofen vor einem Dezennium und jetzt
PH 1846. aug. 8. — 35. sz. 145—147.
(300) Stand des Baues der neuen Kaserne in Pesth
PH 1846. szept. 12., 19. — 41., 42. sz. 169—170, 173—174.
(301) Nützliche Anwendung des ungarischen Asphaltes
PH 1846. okt. 17. — 46. sz. 189—190.

(302) Nützliche Anwendung des ungar. Asphaltes mit Bezug auf die Pest-Ofner Asphaltunternehmung des Hrn. Constantin Kastner
PZ 1846. okt. 18. — 325. sz. 1733.

(303) Stand der Ofen-Pester Kettenbrücke
PZ 1846. okt. 25. — 329. sz. 1754.

(304) Bauwesen in Ungarn
PZ 1846. okt. 29. — 331. sz. 1763.

(305) Gebrauch der russischen Schornsteine
PZ 1846. nov. 19., 20. — 343., 344. sz. 1827, 1831.

(306) Bauprozedur in Pest und Ofen
PZ 1846. nov. 26., 27. — 347, 348. sz. 1845, 1851.

(307) Vor Kurzem hatten wir Gelegenheit . . . [August Fischbach budai könyvkötő mesterről]
S 1846. dec. 23. — 102. sz. 1631—1632.

(308) Technische Ansichten über die Wiederherstellung des abgebrannten deutschen Theaters in Pest
S 1847. febr. 20. — 15. sz. 236—237.

(309) Kettenbrüken-Bau
S 1847. febr. 20. — 15. sz. 237—238.

(310) Etwas über das Josephs-Denkmal
PH 1847. febr. 20. — 8. sz. 29.

(311) Errichtung des Josephdenkmals
PZ 1847. febr. 25. — 398. sz. 2119.

(312) Mittheilungen über den gegenwärtigen Stand des Kettenbrückenbaues
PZ 1847. márc. 7. — 404. sz. 2153—2154.

(313) Der Ofner Tunnelbau und die in der k. Freistadt Ofen noch zu bewirkenden Verschönerungen
PZ 1847. márc. 14. — 408. sz. 2180.

(314) Einiges den Wiederaufbau des Pester st. Theaters betreffend
PZ 1847. márc. 16. — 409. sz. 2187.

(315) Ueber die neuen Auffahrten in die Festung Ofen
PH 1847. máj. 1. — 19. sz. 73—74.

(316) Während bei der Pest-Ofner Kettenbrüke . . .
PZ 1847. jún. 15. — 459. sz. 2474.

(317) Bei Gelegenheit eines Ausfluges nach Palota . . .
PZ 1847. jún. 22. — 463. sz. 2495.

(318) Bemerkungen über den Pest-Ofner Kettenbrückenbau
PZ 1847. okt. 17. — 530. sz. 2861—2862.

(319) Die königl. Josephs-Industrieschule
PZ 1847. nov. 11. — 544. sz. 2941.

(320) Stand des Pesth-Ofner Kettenbrükenbaues
PH 1848. ápr. 14. — 15. sz. 57.

(321) Forschritte der Neubauten in Ofen
PH 1848. máj. 14. — 18. sz. 69—70.

(322) Fortschritt des Kettenbrücken baues
Der Telegraph, 1848. júl. 6. — 10—11.

(323) Kettenbrückenbau
PZ 1848. júl. 20. — 726. sz. 3813.

(324) Kettenbrückenbau
S 1848. aug. 2. — 62. sz. 248.

(325) Kettenbrückenbau
PZ 1848. aug. 2. — 737. sz. 3858.

STEINDL IMRE TERVEI A BERLINI REICHSTAG ELSŐ ÉPÍTÉSZETI PÁLYÁZATÁN* (1872)

Az Európa 19. századi építészetét át- meg átszövő romantikus stílusáramlat, az újjáélesztett vagy újraálmodott középkor születését és végpontját legkifejezőbben talán két országgyűlési épület jelöli. A kezdeteknél a londoni Parlament hosszan elnyúló folyóparti tömege, a folyamat végén pedig a magyar országgyűlés épületének a pesti Duna-part képét meghatározó, hatalmas kupolával koronázott épülettömege áll, s közöttük a neogótika fél évszázados története feszül.

A budapesti Országháza tervpályázatának története ismert. Steindl Imre pályadíjnyertes tervét átdolgozás után az Országház építési bizottsága, majd a Parlament is elfogadta. Az Országház tervezésével kapcsolatos dokumentumok azonban arra utalnak, hogy a Steindl-féle koncepció megszületése a 19. század európai építészettörténetéhez térben és időben az eddig ismerteknél közvetlenebbül kapcsolódik.

Steindl Országháza tervének fő gondolatai ugyanis nem az 1882. évi pályázati tervek készítésekor merültek fel első ízben. Építészi fejlődésében fontos állomás volt a berlini Reichstag épületére 1872-ben kiírt első pályázaton való részvétel.

A berlini Reichstag építésére kiírt első pályázat

Berlin, az egykori porosz főváros 1871-ben lett hivatalosan Németország fővárosává, s már a következő évben kiírták az első pályázatot a „Birodalmi gyűlés" épületének tervezésére.[1] A tervpályázat kiírása szerint a terveknek legkésőbb 1872. április 15-ig kellett megérkezniük Berlinbe, a szerző nevének feltüntetésével. A teljesen kidolgozott 1 : 200 léptékű tervlapoknak az alaprajzok mellett két nézetet és a terv elbírálásához szükséges metszeteket, valamint egy távlati képet kellett tartalmaznia. Szövegben kellett közölni a szerkezetre vonatkozó legfontosabb kiegészítéseket, a választott tetőfedés, fűtés, szellőzés stb. műszaki megoldásait.

A tervezési program szerint az épületet a „Königsplatz" keleti részén, 150 m széles és 115 m mély területre, a „Siegesdenkmal" középpontjától legalább 170 m-re kellett elhelyezni. Az épületben meghatározott számú ülésterem, a Reichstag és kancellári hivatal irodái, külön kisebb ülésterek, könyvtár, szolgálati lakások és üzemi helyiségek elhelyezéséről kellett gondoskodni, melyeket a program részletesen előírt, s a követelmények részletezése után kikötötte: „A pályázati terveknek nemcsak az előírt feladat célszerű megoldását kell megadniuk, hanem az épületnek a német parlament eszméjét is meg kell testesítenie. Ezért mind a belsőben, mind a külsőben gazdag díszítést kell tervezni . . ."[2]

A pályázatra Németországból 70, Ausztriából 7, Belgiumból 4, Nagy-Britanniából 14, Franciaországból 3, Itáliából 2 és Amerikából 1 pályamű érkezett, összesen 835 lapon. A hét ausztriai pályamű között a hat bécsi mellett hetedikként szerepelt: „Emerich Steindl, Pesth." A terveket 4 hétig kiállították, délelőttönként a képviselők és a zsűri tagjai, délután a nagyközönség látogatta a kiállítást, a zsűri négy hét elteltével döntött.

A bírálóbizottság 12 képviselőből, hat építészből és egy szobrászból állott. Építészek voltak: Berlinből Friedrich Hitzig és R. Lucae, Bécsből Friedrich Schmidt, Münchenből Neureuther, Kölnből Statz, valamint az az időben Bécsben működő Gottfried Semper. Szobrászként a berlini Friedrich Drake vett részt a zsűri munkájában. A bírálók a beérkezett 102 pályamű közül a gothai Ludwig von Bohnstedtnek ítélték az első díjat, ezenkívül négy második díjat osztottak ki. Ezeket Ende és Boeckman berlini, Kayser és Groszheim berlini, Mylius és Buntschli majna-frankfurti és Gilbert Scott londoni építészek kapták. Steindl Imre életrajzírói szerint dicséretet nyert ugyan tervével, azonban a díjazottak között nem szerepelt.[3]

Steindl Imre tervei a Reichstag első pályázatára

Az eredetileg valószínűleg 23 lapból álló beküldött tervsorozatnak csupán 10 lapját találtuk meg.[4] A többi rajz végleg elveszett, esetleg valahol lappang. Hiányoznak például a kiírásban megkövetelt metszetek és főként a tervezett épület távlati képe. A fennmaradt lapok azonban így is lehetőséget adnak arra, hogy a terv kvalitásait megismerjük, s össze tudjuk hasonlítani a díjazott tervekkel, valamint Steindl végül megépült budapesti Parlamentjével.

A Berlinbe tervezett épület fő méretei kihasználják a kiírásban megadott legnagyobb területet (115 × 150 m). (Wallot megépült változata végül 137 × 103 m lett.) A Königsplatz mentén elnyúló, sarok- és középrizalitokkal tagolt, kétemeletes, magasföldszintes épületet hatalmas tizenhatszögű kupola koronázza, az épület aprólékos gótikus részletformálással tér vissza a középkorvég formanyelvéhez. A Königsplatzra merőleges főtengelyben nagyméretű előtér után kétoldalt nyitott korridorral kísért széles díszlépcső vezet a fő térrészhez, a tengelyek keresztezésében elhelyezett, tizenhatszögű kupolatérbe komponált ülésteremhez.

Az ülésterem közvetlenül kapcsolódik a keleti hosszoldali traktushoz, így elhelyezése az épület kelet—nyugat irányú hossztengelyéhez képest aszimmetrikus. Tervének alaprajzain Steindl a különböző funkciójú helyiségcsoportok igen differenciált megközelítését oldotta meg. A már említett főbejáraton kívül az északi és a déli oldalon kocsibejáratot adott, s mindegyik mellett két oldalon külön-külön boltozott bejáratokat tervezett szétválasztott funkciókkal. A keleti oldalon a középrizalit mindkét oldalára helyezett kocsiáthajtót, az egyik mellett külön bejárattal az irodahelyiségekhez és a kancellári hivatalhoz, a másik oldalon a kocsiáthajtó két oldalán a gyűlések közönségének és az irodai személyzetnek szolgálnak

* A Budapesti Műszaki Egyetem Építészettörténeti és Elméleti Intézete, illetve elöd tanszékei gazdag rajzgyűjteményeiből szinte alig maradt korunkra néhány darab. Jelenleg csekély számú, és nagyrészt véletlenszerűen fennmaradt rajz képezi az intézet építészettörténeti dokumentumtárát. Ezek feldolgozása megindult, eredményeink tervezett közzétételével célunk az, hogy az anyag a magyar építészettörténeti kutatás számára hozzáférhetővé váljon.

91.20176 Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat, Budapest — Felelős vezető: Zöld Ferenc

MDK

Novák építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1909. márc. 3. 3,1.

MDK

Halaszkézép 1941.

Novák építészmérnök

Pesther Handlungszeitung, 1846.
jul.25.XIX.33./137.

Novák és Góth, építészek.

tervezték a bp.III.ker. polgári leányiskola épületét. 3 emelet, manzard, 23 osztály-terem, stb.

Kabdebó Gyula: A föv. uj iskolaépületei .
Guthi J. Föv.almanach.1913-15. 131-32.l.

MDK

Novák építész

Magánépitési...engedély. Építő Ipar, 1959. dec.26.
498. o.

MDK

Novák építész

Épitő Ipar 1909. márc. 7. 94. 1.

MDK

Novák, építész

Modern magy. építőmüv.i kiáll. Párisban,
Vállalk. Lapja, 1933. ápr. 6. 4. l.

MDK

Novák, építész

A m. építőművészet Párisban és Milanoban. Vállalk. Lapja 1933. máj. 11.

MDK

Novák építész

Magánépitési ...engedély. Épitő Ipar, 191o. jun.19.
259. l.

MDK

Novák épitész

Magánépitési engedélyek Budapesten. Vállalkozók Közlönye, 1909. dec. 22. 4 l.

M.D.K.

Novák épitész

Margó Edével közösen készitett müve egyik harmadik díjat nyert az Erzsébet-emlekmü pályázaton.

Épitőipar - Épitőmüvészet, Bp. 1916. évf. 27. sz.
162. old.

M.D.K.

Novák és Vucsek, budapesti építészek

második díjat nyertek a
kondorosi ev. ref. templom
tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
nov. 25. sz. 7. old.

MDK

Novák és Wuschek, építészek.

Budapest.

irod.

M.Pályázatok. 1904/5. 5.sz. 9-11.l.

MDK

Novák épitész

Munkájával részt vett az 1933-ban Párisban rendezett nemzetközi kiállitáson. Az épitészeti kiállitást a L'Architecture d'Anjourd'hui c. francia épitészeti f. rendezte.

Sz.: Magy. épitészek kiáll. Párisban.

Tér és Forma, 1933. 6. sz. 185. l.

MDK

Novák és Wuschek építészek.

A Dombóvári Takarékpénztár kaszinó-házá mak terveire hirdetett pályázaton kivitelre elfogadták tentiek pályamüvét.

Müvészet. 1904. 130.1.

I.D.K.

Novák és Wuschek x), Epesti építészek

tervét hivitelre legalhalmasabbnak találta a zsűri a dombovári tarazékpénztár Kasinó- és bérház épületének pályázatán.

x) másuk „Vucsek" néven

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

febr. 3. sz. 9. old.

MDK

Novák és Gnuth, bp.-i épitészek.

a Magyar Mühely - és Raktártelep bárházainak tervpályázatán dijat nyertek.

Magyar Epitömüvészet, -1909. 5.sz. 32.l.

EDK

Novák és Góth ép.-k.

119.485. özv. Höbinger Antalné, Curia u. 292.hrsz. négyemeletes ház.

Uj építkezésre nyert engedélyek. - ÉP-IP 3.sz. 1911. jan.15. 27.l.

MDK

Novák és Barát

Virágablak oldalra eltolható szárnyakkal,repr.

Perspektiva 1935. márc. 2o.l.

MDK

Dr Baráth és Novák,okl.építészek.

Harmadik dijat nyert első tipusu gazdasági iskola terve. A főhomlokzat. Illusztr.

A m.kir. Földmivelésügyi miniszterium által kiirt téli gazdasági iskola tervpályázatának dijnyertes és megvételre ajánlott tervei.
Nemz. Ujs. 1927.május 1. 2c.1.

Novák

porzellanfestö

1858

l

Ruzicska Herend

58. l.

~~Cső bronzból, római~~ VII. 191

MDK

Novák

Bauer H: Az Erzsébet szobor. ÉI és ÉM 1916. aug.6. 189. o.

Novák MDK

I.V.Sztálin, dombormü

Mücsarnok 1950. I. Magy.Képzőm. Kiáll.

MDK

Novák

Baráttal együtt II.dijat nyert a debreceni városháza tervpályázatán.

Ép.Ip.-Ép.Müv. 1931.ápr.1. 56.o.

MDK.

Novák,

5.sz. Szobrászati rész: 1500 K.
A 4000 koronás díjjal jutalmazandó III. csopotba bekerülve 5000 K. egyhangu határozattal megszavazták a szobrászati részre.

Hermann-Ohmann: A pályázat eldöntése. Erzsébet-emlékmü. - Magyar Iparmüvészet. 1916 258-262.l.

M.D.K

Novák
festő

1957 elején a Hódmezővásárhelyi
művésztelepen együtt dolgoznak
Szurcsik Jánossal

Bolgár Kálmán: Szurcsik János
Művészet, 1963. május – 38 kep

Novák

MDK

Jubilárás építészeti kiállitás a Mücsarnokban.
Építőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Novák
festő

M.D.Y.

A vásárhelyi művésztelepre került
amtán ott telepedett le vásárhelyen

Erdei Ferenc akadémikus megnyitó beszéde: A vásárhelyi
tailator

Művészet, 1964. szeptember - 42 lap

MDK

Novák és dr. Barát

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Művészet 1931. jan. 15. 13.l.

MDK

Barát és Novák, bpesti épitészek

nyerték el a II. dijat.

Salgótarján városszabályozási pályázata.

Ip.Ip.-ÉP.Müv. 1926. 29.1.

Novák MDK

művei Párisban

Tér és Forma 1933. VI. 185.

MDK.

Novák és Goth, ép.-k.

116805. Breitner Bernát, Vasvári Pál-u.

3895.hrsz. kétemeletes ház.

Uj épitkezésre nyert engedélyt.
ÉPITŐIPAR, 52 sz. 1910.dec.25. 525.l.

.

MDK

Novák

Palóczi Antal: Az Erzsébet emlékmű.

Épitő Ipar - Epitő Művészet.1916. 30-31 sz.

Grafika (1900-1919) — Rajz.

Novák : Tolbrajz.

(?)

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 504-505. l.

Tovarni Tárlat a Nemzeti Szalonban.

Novák (?)

XX. k.

Grafikus

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. k. 504–505. l.

Tavasi Tárlat a Nemzeti Szalonban.

Novák (?)

festő

Revue des Beaux-Arts

1910. III. a. VI. f. 60-61. l.

Jury nélküli kiállítás a Művészházban.

Táblakép – Alföldi táj – Novák

Revue de Hongrie

1910. III. a. VI. f. 560-561. l.

Jury nélküli kiállítás a Műcsarnokban.

Novák Béla

Ladányi János kontstruktiv tollrajzzal,
Kovács Gábor, Maróti ~~xx~~ József, Földi János
Novák Béla /aszódi táj/, Bányai Alfolnz,
/ Major Tamás és István szoborportré/ Bacsó
Márta szerepeltek többek között a Pesterzsébeti
Muzeumban a pesterzsébeti rajztanárok kiálli
tásán

Rajztanitás 1974/1/3o

Dr Maksay: Pesterzsébeti rajzt. kiállitása

NOVÁK DÉNES, kőműves

Csormán a gyár gépesitésvel kapcsolatos munkákat végezte. "Tek. Ifjú Frast Károly úrnak újonan épitett Festő Gyárának munkáloti Terv kivitele" felirattal nyújtotta be a rajzokat és a költségvetést. Erre 1900-ban került sor. 118.old.31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: A csornai kékfestőműhely 109.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.-A Győri Múz.Évkönyve. 1971.-Győr-Sopron Megyei Nyomdaváll.

MDK

Novák Dezső, Kovács Zoltán és Weisz Albert

Mintázták Ohmann Béla "Épület homlokdisz" tervét, repr.

Érmisk. 1914-15. 33.l.

Novák Dezső

nobrázt

1913–18

Éimisk 1930. 86. l.

9268.

ltischen Cantzley, Das ist:
eist durch seine gehaime Raeth,
d consequenter wider die Catho-
ticiert, doch die Rahtschlaeger
schanden worden. czimű lapon
romlói között jobbról látjuk
egyikét húzza.

vonalkeretnek 23.8:36.2 cm.

1

51.

Novák Dezső

Ékitmenyes rajzból
dicsérő okm.

Éimisk 1915/16.
45 cl.

Novák Derső

Végbír. elégséges eredm.

Éimisk 1915/16. 43. l.

Illésy Györgyné.

Csaknem térdig, balra
rázolva. Fürtözött haja váll
bát és karmantyú. Nyakéke gy

A legközelebbi gyorsir
magát jövendő collegái

ezután: Illésy Györgyné 1870

Kny., mag. 19 cm.

Szn. 366-907
1931-907-7

Novák Dezső

Nobrász Temesvárt

Faszobrok c. két

műve repr.

Képzőművészet

1932. 51. sz.

1907.

és sima karimájú, de egyoldalú
érem előlapján

fordultan, ~~de~~ szembenézve van
, bajusza kipödrött, szakálla
l: körülcsavart nyakkendőből,
vetett prémgallérú mentéből.
ett betűkkel

RKŐI GRÓF DEZSŐFY AURÉL 4, jelzése pedig

~~sima.~~

tett véséssel, méretei 4.1:4.1 cm.--
l ajándéka 1907. április 30-án (787-

229

1674

Novák Ede

Barát Béla és Novák Ede 1924-ben negyedik emeletet épitetta Máltás Hugó tervezte Kovács-Sebestyén házra /József nádor tér 5-6./, az eredeti architektúrához igen jól alkalmazkodva.

Komárik Dénes: Máltás Hugó. - Épitéz- Épitészettudomány, 1970. /2.Mötet/, 111-171.1.

155.1.

Novák Ede

és Barát Béla a bp-i Rákóczi úti Georgia bérháza újszerű jelentős megjelenés.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

941

NOVÁK Ede után

FERKAI András: Az Astoria-sarok.= Erzsébetváros, 1991. 11. 12 - 13.,ill.

Délután:

Kirándulás kiklónya: az agostonos kanonokok v. templomának szentélyében feltárt falképek megtekintése; a várkápolna falképeinek megtekintése.

A program vége a 17h budapesti vonathoz igazodik.

A konferencia megrendezésére, témaválasztására a pécsi székesegyházi kőfaragványok nemrég befejeződött restaurálása ad alkalmat. A munka során számos olyan kérdés vetődött fel, mely művészettörténészeket és régészeket, műemlékes szakembereket és restaurátorokat, kővel foglalkozó vegyészeket és geofizikusokat egyaránt érdekel. Ilsősorban a [illegible]

~~Hamburger István~~

és Novák Ede

K tervezték az alábbi templomot.

Tér és Forma

1936. 12. 14. (Az új lágymanyosi [zsidó] templom; képekkel.)

és általában a művészeti és történ
ti emlékek ügyeinek gondozására a
Vallás- és Közoktatásügyi miniszte
fennhatósága alatt a Művészeti és
Történeti Emlékek Országos Főfelü-
gyelősége állitatik fel.

27.§.

Vezetője a Művészeti és Történe
ti Emlékek Országos Főfelügyelője,
akit a szakemberek közül, a vallás-
és közoktatásügyi miniszter előter-
jesztésére az Államfő nevez ki. Tis
teletdijban részesül. A Főfelügyelő
ség tisztviselőkara főtitkárból/V.f
o./, titkárból és segédtitkárból, épi
tészeti főtanácsosból és II. épités
ből, két fényképészből

V.fiz.o.

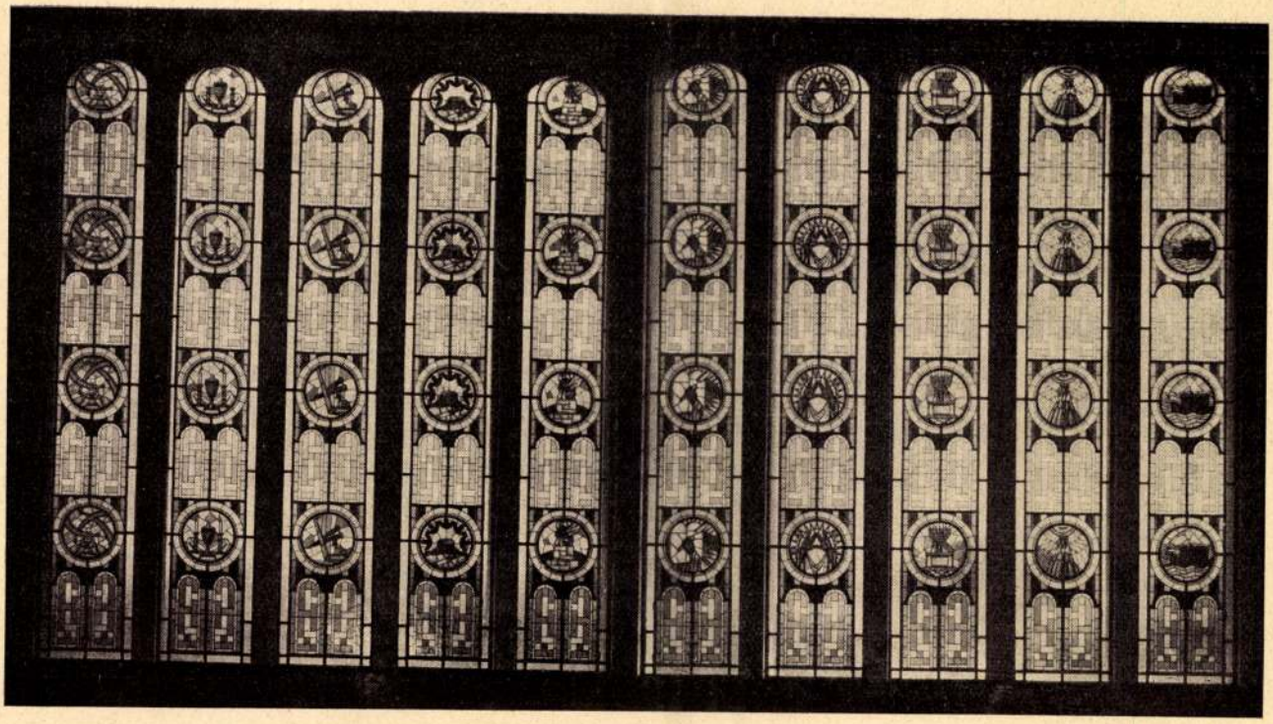

A Lenke-úti új templom színes ablakai. Novák és Hamburger terve

vizek környékein. Önfeledten, magányosan, mámoros ámulatokban. Hallgatta a bérci fészkére szálló sasnak vijjongását, keselyük rikoltozását s ezeket a fenyegető és panaszos kiáltozásokat kusza papírlapokon hangjegyekbe írta. Megleste az erdők rigóinak óvatos füttyszavát, cinegéinek halk pittyentéseit, alkonyati pacsirtanótákat, a lápok bibiceinek szerelmes hívásait, húzó darvaknak krugatásait, a villanószárnyú sirályok rikoltozásait: dalokká ömlöttek a lelke mélyén, éppúgy, mint a csöndesen sikló patakok surranása s a haragosan rohanó folyamoknak habokzúgása. Nyári tikkasztó csöndben a kerti liliomok és rózsák kelyhében döngő darázs-zümmögés és a nesztelenül szálló szitakötők szárnyainak másnak nem hallható perregése, őszi esőzések csöppjeinek csurranása, haldoklóan aláhulló elsárgult falevelek csöndes porbasiklása: minden hang, minden zörej érzékeny membránt talált a lelkében, s naphosszat tartó barangolásai után a dalok eme megszállott garabonciása úgy rohant haza, az odujába, gazdagon megrakott nótafoszlányokból fölhalmozott prédájával, mint örökké nyugtalan Prometheus, aki az istenek szent lángjaiból csent magának tiltott kincseket... jegyezgette, rakosgatta a lángzsákmány parazsait, égett, perzselődött tőlük a lelke...

Máskor mindig remegett, félt valami rémületes, látományos veszedelemtől Nekraszov Hermann, a templomi karmester. A panaszos nézésű nagy fekete tűzben égő szemeinek pillái kitágultak ismeretlen viziókra, didergett, borzongott minden tagja, ha valaki a multjáról, a hazájáról, a származásáról tudakozódott nála.

*

Néha közlékenyebb volt, s ilyenkor elmondta, hogy egy orosz progromban agyonütötték apját, anyját, az egész családját, ő 18 éves korában menekült az orosz pokolból, idevetődött Magyarországba, negyven esztendeje él már a magyar fővárosban, megszerette a magyar földet, a kicsiny templomot, amelyben ünnepi zsolozsmákra tanítja a kórusfiúkat, ünnepi dalokra, amiket magával hozott a messze podoliai síkságokról, az Ural sötét hegyeiből, s amelyeknek nagy része az ő szívében termett meg: csodálatosan borús, felejthetetlenül édes merengésű, nagy művész-álmodású lélekből fogamzott, könnyekben vergődő, sikoltásokban megrendítő hangfergetegek, titáni, Wagner-zúgásokkal vetekedő dalvíharok.

Félt, nagyon félt Nekraszov Hermann, a karmester. Hogy egy napon majd kiutasítják a magyar földről, őt, az idegen orosz honpolgárt, vagy hogy egyszer majd írás érkezik Oroszországból, kiadatásra kérik őt, a katonaszökevényt s hazatoloncolják az orosz pokolba. Hiába bátorították, vigasztalták a jó emberei: ne féljen, senki se keresi, senkinek se árt, Oroszországban se törődik vele senki, hiszen úgy elkallódott onnan már régen, mint a széltől sodort falevél: Nekraszov Hermann nem tudott soha megnyugodni.

Egyszer aztán a község egyik ügyvédje kezébe vette az ügyét. Megszerezte számára a magyar honosságot. Amikor az írást a kezébe adták, fölujjongott mondhatatlan boldogságban, forró, hálás könnyek öntötték el a szemét. Kevés időre megnyugodott, aztán újra előfogták a rémüldöző víziók: Oroszország, a pogrom, a kiadatást sürgető írásvárás, sehogyan se lehetett a lelke örökös háborgását lecsöndesíteni.

Jött a kisenewi progrom híre. Nekraszov Hermann lelke görcsös konvulziókban vonaglott. Hallotta ájult víziókban a haldokló orosz gyermekek hörgését, a fölperzselt zsidó házak lángjainak szisszenéseit, félőrült anyák jajgatását: a szíve hárfáján borzalmasan gyönyörű énekek, fohászok ébredtek azoktól, egy új dal tépődött ki véresen a lelke roncsaiból, egy engesztelő esténck Kolnidre éneke, amelyben sóhaj, könny és rémült sikoltás úgy zengett, mint apokaliptikus orkesztrumok szimfóniája.

*

Igen nagy művész, Isten-avatott mestere a dalnak volt Nekraszov Hermann, az ismeretlen, orosz zsidó templomi karmester; egy alkalommal egy világhírű zeneszerző vetődött be a tabáni rozzant zsidó templomba, végighallgatta

Nekraszov Hermann egyik templomi szerzeményét, s mikor megtudta, hogy a csodálatos melódia a kopott zsidó karmester lelkéből termett: rajongó extázissal magával akarta vinni fényes metropolisba, ragyogó állást igért neki, s azt jósolta, hogy maestro lesz belőle, — Nekraszov Hermann szomorú mosolygással ingatta a fejét: „nem megyek én már sehová se innen", s visszabújt az ő városvégi odujába, s tovább jegyezgette a rigók és csalogányok meglesett hangfoszlányait.

Megöregedett. Egyre hallgatagabb, egyre magányosabb, mogorvább, szótlanabb lett. Soha senki, egész élete során nem tudta: volt-e valamiféle szenvedélye? talán valami szerelme ifjabb éveiben?

Szerette a magyar földet, amely hazát adott neki, mégis idegen maradt benne mindvégig. Fájdalmas-nézésű szemeiben mintha a távoli litvániai tavak sötét rejtelmei borongtak volna, zúg-utcákon való csatangolásai közben dúdolgatott hangfoszlányaiban mintha rég hallott orosz kántorok sirató melódiái siránkoztak volna.

*

Amikor kitört a háború és az utcák falain megjelentek a behívó falragaszok, a vonatok zsúfolva voltak a bevonuló, hadba induló katonákkal: Nekraszov Hermann lelke rettegő borzalmakkal telt el. Nem lehetett a fejéből, a szívéből kiverni az örökös rettegést, hogy egy nap mégis csak megérkezik Oroszországból a behívó, hogy Nekraszov Hermann jelentkezzék katonai szolgálatra. Hiába mondták neki, hogy ez őrület, hogy ez lehetetlen — Nekraszov Hermann félt, didergett, rettegett. Az érte jövő ölestermetű kozákok kancsuka-suhogását hallotta zúgni, süvölteni a levegőben. Majd meg attól félt, hogy kiutasítják, őt az idegent, Magyarországból. Hasztalan vígasztalták a megszerzett állampolgárságával: Az öreg karmester lelke beleveszett a színtelen rettegések hínárjába.

Alig mert szóbaállni valakivel. A tétova-tekintetű szemeiben alázatos bocsánatkérések félénken csillanó lángjai lobogtak könyörületkérően. Örökké próbákat tartott a karfiúkkal. Lázas, szenvedélyes, új énekeket komponált, azokban is űzött sikolyok zokogtak.

Nyilvánvaló volt, hogy megroppant a lelke. A kicsiny vendéglői kertecskében, ahová ebédre járt, meghúzódott a legfélreesőbb zúgban, a cselédség háta mögött, lopva lenyelte a szűkös falatját, s a hátsó kapun kisettenkedett, a falakhoz lapulva az utcák során, elbolyongott az erdők homályába, a hegyek magányába.

Egy este élesrefent borotvával elmetszette a torkát. Nem halt meg, sokáig élet és halál között vergődött, aztán újra föltápászkodott elborult elmével.

Nem taníthatta többé a karfiúkat; kíméletesen pihenésre küldték, valami csekély kegydíjjal.

Tovább is ott kószált az elhagyott erdők magányában, leste a rigók füttyét, a fűszálak zizegését, az alkonyi szellőtől ringatott falombok súgását.

*

Őszi szelek rázták már az erdők fáinak lassan kopárrá hervadó ágait, hűvös hajnalok, hűvös esték bágyadt bíbora öntötte el a hegycsúcsokat, a templomban az elulhavi harsona sikongott már reggelenként.

Nekraszov Hermann, az orosz karmester betegen virrasztott, lázasan dolgozott a hegyekre nyíló szobácskájában.

Hangjegyek tömege feküdt előtte. Egy újesztendei imádság zenéje ringott a szívében. Féleszelősen mondogatta: a hattyú-dalát komponálta most.

Arra kérte, rimánkodva a hitközséget: engedjék meg neki, hogy erre az új szerzeményére, az új Nöszane-Tókefre, hadd taníthassa be a karfiúkat, hadd vezényelhesse újév napján ezt az ő új énekét.

Megengedték neki, nagy könyörületből. Óvatosságból még egy más karmestert is berendeltek, ha esetleg valami baj történnék.

Nekraszov Hermann lázasan készült az új szerzeményére. Fölbotorkált a domboldalra, ahol bárányok legeltek és pásztortilinkó merengett és a bárány-csöngettyük szavát és a pásztortilinkók siránkozását hangjegyekbe szedte. Éjszakai látomásaiban hallotta az orosz pogromok tűzhalálban, vizek hullámaiban vértanu halált szenvedett zsidó gyermekek hörgéseit: remegő ujjakkal írta föl a hallomásait a szövegre, hogy „mint a pásztor megszámlálja a nyájait, úgy ítél meg ezen a napon az Isten minden élő lényt, hogy kire vár tűzhalál? kire vizeknek sodró áradata? ki bolyong majd hazátlanul? kinek lesz nyugodt életsora?"

Még egy motívumot keresett, kutatott eszelős nyugtalansággal. A hattyúdal zengését. Közeli és távoli tavakhoz bolyongott el, éjszaka idején leste, mikor fog meghalni egy hattyú, amelyik csak egyetlen egyszer, a halála percében szólal meg csodálatos dallammal.

Egy fekete hattyút látott úszni az egyik tó felületén egyszer. Sötéten, kísértetszerűen.

Remegő ajakkal súgta: ez a fekete hattyú nemsokára meghal. Meg kell lesnem a halála percét. Meg kell hallanom az utolsó sikoltását.

*

Egy éjszaka ott vergődött álmatlanul szobácskájában. A fekete hattyút látta maga előtt.

Egyszer csak fölsikoltott: „Hallom, látom, most hal meg. Hallom az énekét."

Remegve ugrott föl a fektéből, a hangjegyeihez rohant, s látomásos borzongással írta föl a hangjegyei közé a fekete hattyú halálos, utolsó dalát...

Ott állt, ott imádkozott a gyülekezet a szent újesztendő napján a templomban.

A „Szane-Tókef" imáját énekelte a templomi emelvényen a kórus.

Nekraszov Hermann, az orosz karmester fölemelte a karmesteri pálcát. Bárány-csöngettyűk szava, pásztor-furulyák édes nótája zengett az új dalában. Tűzlángok sistergése, hullámok áradása, vértanuk hörgése.

Csodálatos ének volt az. A legmélyebb művészlélekből fakadt. Könny, zokogás támadt a nyomában.

Azután a dal végéhez közeledett, ahhoz a helyhez, amely azt sírja el, hogy „az ember: por az ő eredete, s a vége sem egyéb, hanem por, Lelkének árán keresi kenyerét, törékeny cserép, elaszó fűszál, rohanó árnyék, illanó álom".

A fekete hattyú haláléneke volt ebbe az imába beleégetve, belésikoltva.

Nekraszov Hermann, az orosz karmester remegve emelte föl pálcáját. A szemei földöntúli tűzben égtek.

Csodás, fájdalmas, sötét hangok áradtak, mint infernói mélyhegedűk zúgása. A fekete hattyú haláléneke...

A templomban hangos zokogás siránkozott száz ajakról. Halk sikoltások hallatszottak.

S Nekraszov Hermannt, a babonás orosz karmestert, a dal befejeztével ájultan vitték ki a templomból.

Néhány nap mulva meghalt; elhagyatott, magányos, hegyoldali kis szobájában.

Mosolyogva, már megbékülten feküdt a rozzant ágyán.

Félhomályos, őszi hajnalszürkületben, a közeli bérceken és erdők sűrűjében sasvijjogás hallatszott s a rigók és a csalogányok halkan füttyöngettek, majd zengő, ezerszavú madárdal énekelt be a nyitott ablakon.

Valahonnan messziről egy fekete hattyú sikítása szállt, egy fekete hattyú dallam, amely mint sötétszínű liliom borult az örök álmot alvó orosz karmester halottas ágya fölé . . .

KISS ARNOLD: A FEKETE HATTYÚ

Görnyedt emberke, az életkorát negyven esztendei Pesten tartózkodása egész ideje alatt sohase lehetett külseje után pontosan megállapítani, öreg volt-e már fiatal korában, fiatal volt-e aggsága idején? — mindig változatlanul egyforma volt. Mint az útszéli katángkóró tengett-lógott az élet viharában.

Ijedt arcocska, kopasz fejebúbján, csak a tarkója táján árválkodott valamikor tán hullámos fürtöknek gyéren maradt bizonytalan színű, fakó maradványa, beesett szemeiben rémüldöző, segélytkereső, örök panaszkodás, örök néma bocsánatkérés, hogy a világon merészkedik lenni.

Ritkán lehetett a szavát hallani. Akkor is valamiféle, félig orosz, félig zsargon nyelven dadogott néhány szót, félénk feleletképpen a hozzáintézett kérdésre.

*

Régen, nagyon régen került, valahonnan Oroszország ismeretlen mélységeiből a magyar fővárosba. Apja, anyja: kik voltak? nem lehetett belőle sehogyan se kivenni.

Rokonsága nem volt; egyedül élt, mint valami sebzett csóka erdők rejtett fészkére visszavonultan.

Valahogyan belepottyant a tabáni öreg zsidó templom karvezetői állásába, kántorokat szolgált végig majd egy félszázadon át, kórusgyerekeket tanított be ódon, soha nem hallott, orosz származású templomi énekekre.

Más iránt nem volt érzéke, csak a zsidó énekeknek volt rajongó szerelmese. Beléveszett a lelke ezekbe a melankolikus, zokogó dalokba, mint vak csalogány nótás erdőmélyek titokzatos, sötét erdőzugásába. Voltak ujjongó, dévaj egyházi dalai is, azok is úgy vijjogtak, mint szakadthúrú clavicellón egyetlen megmaradt éleshangú húrnak a sikítása.

*

Valahol a Császárfürdő tájékán volt a lakása, inkább az oduja; magános agglegény, kopár szobácskájában. Ott ült a rejtelmes írású hangjegyei fölött, hosszú, virrasztó éjszakákon át. Félt a nagyvilágtól, ritkán bújt ki a szobácskájából, ebédre a szomszéd kis vendéglőbe, vacsorára ugyanoda, ahol könyörületből olcsó pénzen kapott szerény estebédet, kevés bort, amitől azonban hamar úgy elázott, hogy révült, tompa fényben csillogó szemekkel, elérzékenyült könnyezéssel, dadogó dudolgatással botorkált végig a csöndes, éjszakai budai utcácskákon, végig a Gül-Baba rózsadombja tájékán lévő lakásába, ahol aztán majd hajnalig világított ki az ablakon át a lámpása fénye, a sejtelmes domboldali kertecskékbe és rigók és sármányok ültek hajnaltájban az ablaka párkányán, csodálkozva hallgatták a különös, babonás énekeit és halkan beléfüttyöngtek a nazális dünnyögésébe, amint lengő, kopott, hosszú lebernyegje széleit ritmikusan libegtetve, mindegyre hevesebbé váló karmesteri vezénymozdulatokkal hadonászott egy láthatatlan kórus felé.

*

Sokat bolyongott Nekraszov Hermann, az orosz karmester a budai hegyekben, erdők rengetegében, nádas láp-

A Lenke-úti új templom. Oltár és szószék. Novák és Hamburger terve

DR BEN-ZION SCHEIN (JOHANNISBURG): KERESZTÉNY CION-BARÁTOK

Dr. Ben-Zion Schein Dél-Afrikából beutazta a Keren Hajeszod ügyében a Távolkeletet, Amerikát és Ausztráliát és alábbi cikkben érdekes tapasztalatokról számol be, melyekre a Palesztina-építés keresztény barátai között tett szert.

Nagy világot utaztam be a Palesztina-építés ügyének szolgálatában. Sok viszontagságot, de sok örömet is jelentenek az ilyen utak. Nekem különös gyönyörűséget szerzett az a mély rokonszenv, amellyel a Távolkeleten és a világ távolabbi szigetországain a keresztény Cion-barátok között találkoztam. Meg kell mondanom, hogy az egyes keresztény Cion-barátok enthuziazmusa Palesztina újjászületése iránt túltett csaknem a zsidó híveinek lelkesedésén is.

A legérdekesebb tapasztalatokat szereztem ezen a téren *Ausztráliában* és *New-Zeelandban*. Nem sok zsidó lakik ezekben a világrészekben. De Palesztina ügyét a nemzsidók is magukévá tették itt. Elsősorban az úgynevezett *christadelphiák* s *methodisták*. A 25—30.000 zsidó Ausztráliában eleven zsidó életet él. Van ugyan zsidó sajtójuk, zsidó kulturmozgalmuk, de erős támaszra talál nemzsidó barátaiknak őszinte odaadásában. A „*christadelphiák*" különösen az Egyesült-Államokban, Skóciában és Dél-Afrikában élnek nagy számban. Igazi megszervezettséggel azonban elsősorban Ausztráliában és New-Zeelandban lépnek fel. *Minden városban van saját külön templomuk, ahol minden vasárnap istentiszteletet tartanak és prédikációkat, melyekben beszámolnak az elmultheti palesztinai eseményekről.* A christadelphiák Cion-szeretetének eredeti forrása a miszticizmus, az a hit, hogy Palesztina zsidó feltámadása után be fog következni a várvavárt „millennium", az egész emberiségnek boldog *ezer esztendeje*, amelyet a Kabala misztikus tanítása is hirdet.

A christadelphiák központja Adelaida városa Dél-Ausztráliában. Itt jelenik meg havi folyóiratuk, mely tele van a Palesztina-eseményeknek tudósításaival és méltatásával. Nemcsak a bibliában mélyednek el, hanem a zsidó irodalomban is. A cionista mozgalom minden fázisáról, kongresszusairól, vezérférfiairól pontosan tudnak. Számontartják és betéve tudják Herzlnek, Nordaunak és a többi vezérférfiaknak életéből a legfontosabb dátumokat, úgyhogy magam is elrestelkedtem, amikor egyik-másik pontosabban tudta például Herzl házasságának dátumát, mint én. *Minden házban Keren Kayemeth-persely van, szintúgy a templomokban.* Vasárnaponként gyüjtenek a szentföldi földvásárlás céljaira. Iskolásgyerekek összejöveteleket tartanak, ahol a nagyobbak oktatják a kisebbeket a zsidó történelem, a cionizmus, a chalucok, „bilujok" stb. históriájára. Sokan jártak már közülük a szentföldi kolóniákon és hazatérve nagy szeretettel számolnak be a Cionban látottakról.

Engem is a legnagyobb lelkesedéssel fogadtak Cion keresztény barátai. Minden városban ők voltak az elsők, akik üdvözöltek, mint a Szentföld követét. Auklandban, New-Zeeland érdekes városában, amikor leszálltam a hajóról, még mielőtt a felém nyúló zsidók Salóm-üdvözlésének fogadására kinyújthattam volna a kezemet, egy keresztény asszony sietett hozzám és nagyobb fontösszegről szóló csekket nyomott a kezembe, mondván, hogy ő akar lenni az első, aki itt, ebben a városban, a Keren Hajeszod számára Palesztina építésére adományt nyújt át. *Christchurch* városában egy keresztény asszony levelezőlapot mutatott nekem, melyet *Herzl* Tivadar írt az ő apjának még 1902-ben. Ezt a levelezőlapot az asszony örökölte apjától és családi ereklyeként őrizték és őrzik kettős üveg között díszes keretben. Az egész család szentségnek tekinti Herzl kezeírását.

Külön előadást kellett tartanom a keresztény templomokban, ahol megható áhitattal hallgattak. És alkalmam volt meggyőződni a világi fórumokon is, hogy ezek a christadelphiák hogyan támadtak neki, mint oroszlánok, annak, aki legcsekélyebb kritikai megjegyzést is kockáztatott a zsidósággal, vagy Palesztinával szemben.

Hasonló szeretetet tapasztaltam a *metódista* egyház híveinél Ausztráliában és New-Zeelandban. *Broken Hillben* az egyik pap kezdeményezésére összegyűltek a város keresztény papjai, a metódista papok, a Cchurch of England és a többi egyházak funkcionáriusai, több mint negyvenen vasárnap délelőtt és hallgatták referátumomat a Palesztina-építésnek haladásáról, melyhez többen aztán nagy lelkesedéssel szóltak hozzá. *Sidneyben* a metódista egyház templomában vasárnap több mint háromezer ember gyült össze és nekem a szószékről kellett beszélnem a prófétai látomások teljesedéséről és a Szentföld feltámadásáról. *A metódista pap üdvözlő szavainak befejeztével az orgona belezúgta a templom mélyébe a Hatikvát, amelyet az egész közönség felállva, ünnepélyes csendben hallgatott végig.*

Minden egyes városban a *polgármester* fogadott és „*Civic Welcome*"-t rendezett a szentföldi követ tiszteletére a városházának tanácstermében, ahol az összes hatóságok tagjai megjelentek a legtekintélyesebb polgárokkal egyetemben. A lordmajor elnöklete alatt gyűlést tartottak, amely valóságos demonstráció volt a Palesztina-építés gondolata mellett. Előfordult az is Broken Hillben, hogy a vallásos atmoszféra annyira fokozódott templomi előadásom után, hogy *az összegyűlt keresztény tömeg kérte, hogy áldjam meg őket Cion áldásával. És nagy tisztelettel hajtották meg fejüket, mikor föltettem kalapomat és elmondtam az óhéber papi áldást: „Jevorechecho hasém vejismerecho . . ."*

A christadelphiák és metódisták csoportjain kívül más világi keresztény szervezetek is nagy lelkesedést tanúsítottak a Palesztina-ügy iránt. *A Rotary Club és a Constitutional Club, a milliomosok klubja, a keresztény nőegyletek, az egyetemek tanárai, rektorai és diákjai mind akartak hallani a Palesztina-építés haladásáról.* Mindenütt felkértek a *rádióállomások* is előadások tartására. Ausztráliában *a parlament elnöke és a kormányzó* előtt kellett ismertetnem a Palesztina-eseményeket. De ugyanilyen érdeklődést tanusított *az egész sajtó.* Interjúk, vezércikkek jelentek meg a világi sajtóban. Előadásaimat egész részletesen közölték.

Hasonló érdeklődést mutattak *Japán, Kína, Filippi-szigetek, Jáva, Singapore, Szumátra és a többi városok keresztény szervezetei*, akik mind tudni akartak mindent, ami a Szentföld újjáépítésének fejlődésére és további sorsára vonatkozik. A japánok Sanghaiban különösen Palesztinának gazdasági életéről és fejlődéséről akartak minél többet hallani. A japán export kiterjesztette csápjait Palesztinára is. Viszont Kínában, Japánban és általában Távolkeleten elterjedt mint kedvenc üdítőital a jaffai narancsból készült Aszisz, melynek legutóbbi rakománya már a telavivi új kikötőből indult el Távolkelet országai felé.

Gyüjtse össze a MULT ÉS JÖVŐ számait. Az év végén maradandó értékű albuma lesz. Tartalomjegyzék és bekötési tábla kiadóhivatalunkban kapható. Ára 2.50 P

JUBADONT ORTH. KÓSER FOGKRÉMET **JUBA** ORTH. KÓSER SÜTŐPORT

Kérje mindenütt! A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek Gyártja: **FELES ISTVÁNNÉ, Budapest, VII. Rottenbiller-u. 8**

ÜNNEPÉLYES RABBIAVATÁS. Az ünnepek után avatták a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet templomában dr. *Patai* Rafaelt és dr. *Molnár* Istvánt. Ábrahámsohn főkántor zsoltáréneke után dr. *Hevesi* Simon vezető főrabbi intézett avató szózatot a két fiatal paphoz, akik közül „az egyik már gyakorolja hivatását a szülői házból hozott vallásos szellemnek megfelelően." Majd dr. Patai Rafaelhez fordult, aki, úgymond, „apjától és anyjától egyaránt örökölte a zsidó irodalomnak szentelt tollat." Kiemelte, hogy a jeruzsálemi Héber Egyetem nagy mestereinél élesíthette zsidó tudását és nemcsak a budapesti Pázmány Péter Egyetem avatta nemrég summa cum laude doktorává, hanem héber tudományos műve alapján a felsőbb képzésű jeruzsálemi Héber Egyetemnek első doktora lett. Beszéde közben dr. Hevesi több izben idézett Patai Rafaelnek „Hamajim". „A víz" című műveből. Dr. *Patai* Rafael köszönetet mondott maga és társa nevében. Beszédét héberül fejezte be, Guttmann rektorhoz fordulva, aki valamikor a Scopus-hegyen terjesztette a zsidó tudást. *Guttmann* rektor a papi hivatásról szóló fejtegetés kíséretében avatta ezután magyar és héber szóval az új papokat. *Stern* Samu udv. tanácsos, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség nevében üdvözölte az avatottakat, majd *Wertheimer* Adolfot köszöntötte, aki először jelent meg mint a vezérlőbizottság új elnöke a Rabbiképző ünnepén. *Wertheimer* elnök hálás köszönetét fejezte ki az üdvözlésért. Végül dr. *Hevesi* Simon a szeminárium nagy multját és hivatását méltatta.

A LENKE-UTI ÚJ ZSIDÓ TEMPLOM. Budapest új műalkotással gyarapodott a Lenke-uti templom felépítésével. Az ünnepélyes felavatásról megemlékeztünk legutóbb. Már akkor feltűnést keltett belső architektonikus arányainak áhítatot keltő impozáns egyszerűségével. Most, hogy még a hiányzó részek is befejezést nyertek, egyre mélyebb benyomást kelt ez a templom, amely két kiváló építőművésznek: *Novák* Ede és *Hamburger* István szeretetteljes elmélyedéséről tesz tanuságot. Az oltárnak és a szószéknek a megoldása, a színes ablakok motívumainak harmonikus összeállítása, a héber betűknek szerencsésen alkalmazott ornamentikája, emelik ennek az Istenházának áhítatát. Külön meg kell emlékeznünk az előcsarnok artisztikus kiképzéséről, amelynek folytán úgy hat ez az előtér, mint egy különálló kis templom, amely csakugyan a téli istentisztelet céljait fogja szolgálni hétköznapokon.

Művészi kivitelű **siremlékek**

Lőwy-nél Budán

II., Fő-utca 79. Telefon: 1-515-81
Fióküzlet és telep III., Bécsi-ut

A régi zsidó temetővel szemben.
A trolleybusz indulási állomásától 2 percnyire

WERTHEIMER ADOLF lett a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet vezérlőbizottságának új elnöke. Ez a választás annál szerencsésebb, minthogy Wertheimer Adolf az IMIT és a Magyar Zsidó Múzeum élén is ismételten bizonyságot adott agilitásáról, áldozatkészségéről. Wertheimer Adolf személyében a szeminárium növendékei atyai pártfogóra fognak találni.

DR. JACOBI BÉLA korai halála nagy veszteségre a magyar jogászvilágnak és a zsidó felekezeti életnek egyaránt. Kis erdélyi faluból indult el két testvérével: boldogemlékű nővérével, aki Munkácsi Bernát hitközségi tanfelügyelő, akadémiai tag neje lett és dr. Jacobi Józseffel, aki ma, zsidó létére, a budapesti orvosszövetség egyik elnöke. Mindhárman nemes tradiciókat, igazi humanizmust és őszinte, bensőséges szeretetet a zsidóság iránt hoztak magukkal a szülői házból. Jacobi Béla a jogászoknak abból a fajtájából való volt, aki az elméletekhez, finom jogi disztinkciókhoz vonzódott, talán talmudon nevelkedett őseitől örökölt szenvedélyel. Kiválóságát kivülről is elismerték, fiatalon érte el a legnagyobb sikereket, — ügyvédcenzorságot, magas kamarai pozíciót, rangot és kitüntetést a kormánytól és a társadalomtól, különböző tisztségeket a felekezeti életben — de mindezeknél magasabbra emelte egyéniségét igaz emberi jósága, kedvessége, együttérzése a szenvedőkkel.

HETENKÉNTI JÁRATOK

PALESZTINÁBA
ÉS
EGYIPTOMBA
TRIESTBŐL ÉS GENOVÁBÓL
A **GERUSALEMME, GALILEA**
ÉS **ESPERIA** luxushajókkal

Szigoruan Orthodox-kóser ellátás

Kizárólag tengerrenéző két- és négyágyas kabinok

Felvilágositással szolgál:

LLOYD TRIESTINO
budapesti irodái
VII., Thököly-út 2 IV., Váci-utca 4

MEGJELENT PATAI EDITH REGÉNYE:

„Szent Szomjúság", mely az IMIT legutóbbi regénypályázatán egyedül nyert dícséretet és jutalmat, a napokban hagyta el a sajtót és mint a jelek mutatják, a közönség legszélesebbkörű érdeklődésére tarthat számot. A „Mult és Jövő"-höz mellékelt legutóbbi felhívásra úgy Magyarországból, mint az utódállamokból és a távol külföldről nagyszámban érkeztek megrendelések a műre, amely nagyszerű panorámát nyujt a Szentföld egész életéről egy amerikai fiatal pár szerelmének romantikus útjain keresztül. A „Szent Szomjúság"-ból megismerjük az új Palesztina életét, küzdelmeit és beleszövődik a regény meséjének menetébe a legutóbbi arab lázadás története is.

A regény igen szép és ízléses kiállításban jelent meg. Művészi címlapján, melyet Kner Albert rajzolt, reprodukálja Van Dyce „Jákob és Ráchel" c. gyönyörű festményét, a hamburgi Kunsthalle gyűjteményéből. *A könyv ára P. 4.80, a Mult és Jövő előfizetői kedvezményes áron P. 3-ért rendelhetik meg a Mult és Jövő kiadóhivatalában.*

LADY READING SÜRGÖNYE PROF. PFEIFERHEZ. A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége legutóbbi elnöktanácsi és választmányi ülésén a volt indiai alkirály lányától következő távirat jött a Pro Palesztina Szövetség elnökéhez: *„President Prof. Pfeifer Ignac Budapest. Greet you and executive meeting called by you hope you will work with devotion for new tasks in Erez Israel stop we in England too have started just now good luck mifal bizaron — Eva Reading"*. A meleghangú üdvözlő sürgöny igen serkentő hatással volt a Mifal Bicaron megindítására összeült választmány tagjaira. Prof. Pfeifer elnök a következő választ küldte: *„Thanking for congratulations stop are doing our best to organise useful work for Erez Israel — Pfeifer"*. „Köszönjük a szerencsekívánatot. Mindent megteszünk, hogy Erec Jiszrael számára hasznos munkát végezzünk — Pfeifer".

A választmányi ülésen dr. *Patai* József beszámolt a. öt hónapon át tartó zavargásokról. *Gádor* Pál főtitkár felolvasta dr. *Izsák* Ede határozati javaslatát a Pro Palesztina Szövetség által megalakítandó Bicaron-bizottságra vonatkozólag. Báró *Hatvany* Bertalan kiegészitette dr. *Patai* fejtegetéseit saját tapasztalatai alapján az arab kérdésről, amely szerinte teljesen megszűnik, mihelyt Palesztinában igazságos földreformot visznek keresztül. Dr. *Kahan* Niszon; *Bisseliches* Mózes felszólalásai után Pfeiffer professzor üdvözölte a közben megjelent *Vermes* Ernő igazgatót, aki az erdélyi Mifal Bicaron módszereiről és nagyszerű eredményeiről számolt be. Kontingenseket vetnek ki az egyes hitközségekre, melyek aztán a rájuk szabott összegeket hivatalos apparátusukkal elő is teremtik.

HÁZASSÁG.

Barta Klári, Barta Dezső és neje leánya Ujpestről, nov. 8-án kötött házasságot dr. *Schäffer* Aladárral az ujpesti templomban.

Hartstein Erzsébet, Hartstein Vilmos leánya és Mr. *Herbert I. Spero*, a clevelandi Spero Bros. villamosmüvek rt. beltagja október 11-én tartották meg eljegyzésüket Clevelandban, Rabbi Hugo H. Klein, Cleveland egyik vezető rabbijának, a menyasszony sógorának lakásán.

HALÁLOZÁS.

Suboticán hirtelen elhúnyt 51 éves korában *Donáth* Lipót, a hitközségnek tekintélyes tagja. Szombattartó, adakozó zsidó volt. Halála városszerte mély részvétet keltett.

NÉGY PENGŐ OSZTALÉKOT FIZET A RIMA. A Rimamurány—Salgótarjáni Vasmű Rt. igazgatósága megtartott ülésén az eléje terjesztett 1935—36. üzletévi zárszámadásokat megvizsgálta és jóváhagyta. A vállalat üzleti forgalma 56.2 millió pengőt tett ki és a mérleg 1,980.818 pengő 54 fillér tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság részvényenként 4 pengő osztalékot fizetett.

FEHÉRNEMŰ VARRÁST, JAVÍTÁST szakszerűen olcsón vállal házaknál Pozmanné, Damjanich-u. 18. f. 7.

ORTH. KÓSER FOGKRÉM! Orth. cikkeket forgalomba hozó kereskedőink figyelmébe ajánljuk Jubadont fogkrémhirdetésünket. Ez a fogkrém, mely a budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készül, a ritualitásra súlyt helyező közönségünk által minden aggodalom nélkül használható.

Fiú és leány
fehérneműek, ruhák és cipők
az összes intézetek előírása szerint
nagy választékban
Székely Jenő üzleteiben
Petőfi Sándor-u. 9. és Váci-u. 7.

Bútort vegyünk Lászlónál

Jókai-utca 6

Legolcsóbb bevásárlási forrás

használt és uj műbútor-hálók, ebédlők, kombinált szobákban, recamiék, kárpitozott árukban, modern konyhákban nagy választék. Félhálók, egyes bútordarabok hihetetlen olcsón

SIRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY kőfaragómesterek sírkőraktára
Budapest, VII., Károly király-út 3/c
Dob u. sarok Szombat és ünnepnap zárva Tel. 1-349-95
RENDKÍVÜLI OLCSÓ ÁRAK!

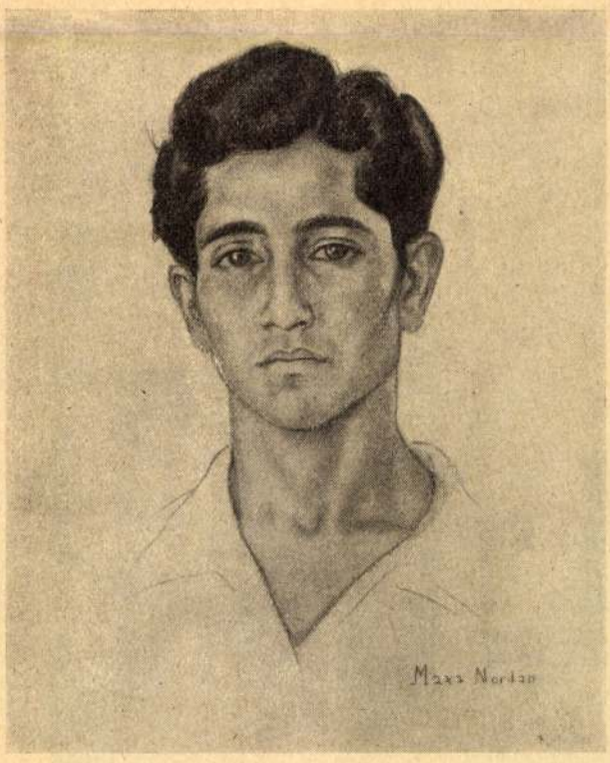

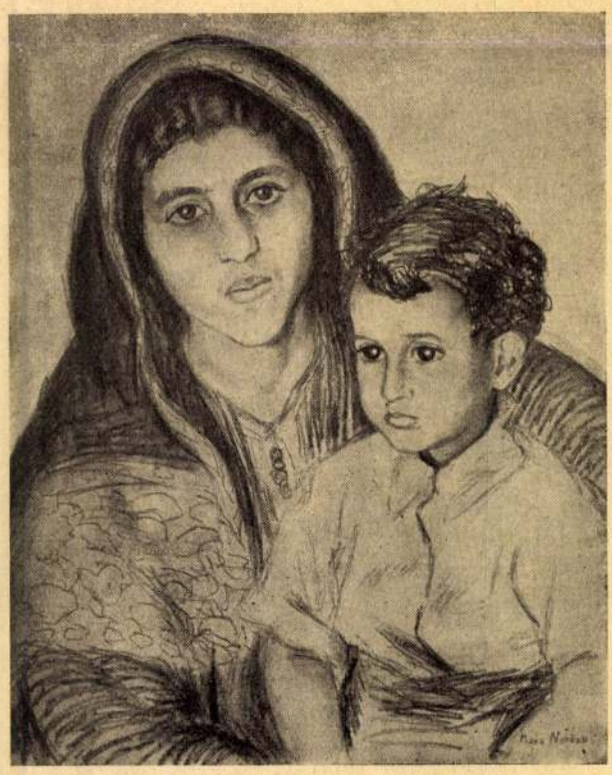

Maxa Nordau (Tel-Aviv): Jemenita zsidók Palesztinában — Jemeniten in Palästina

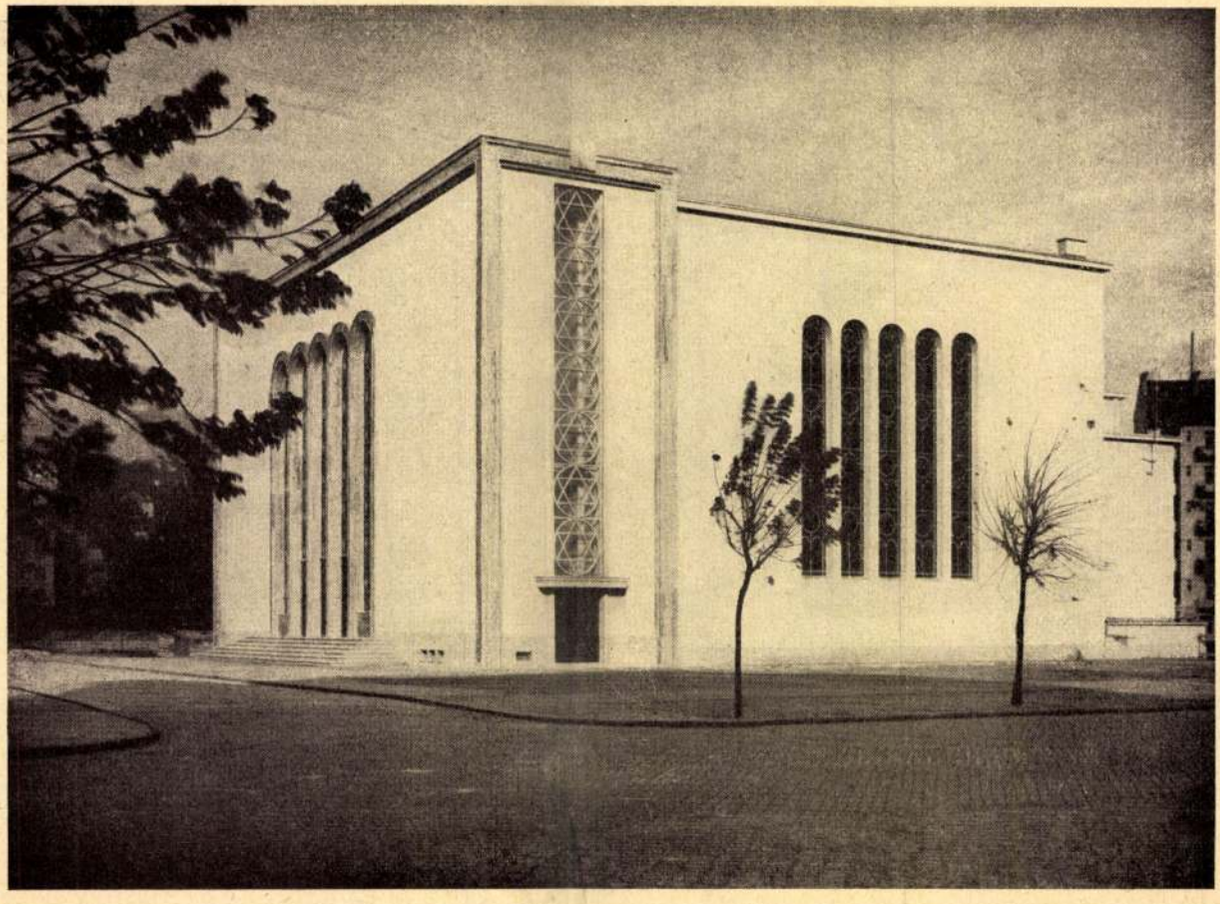

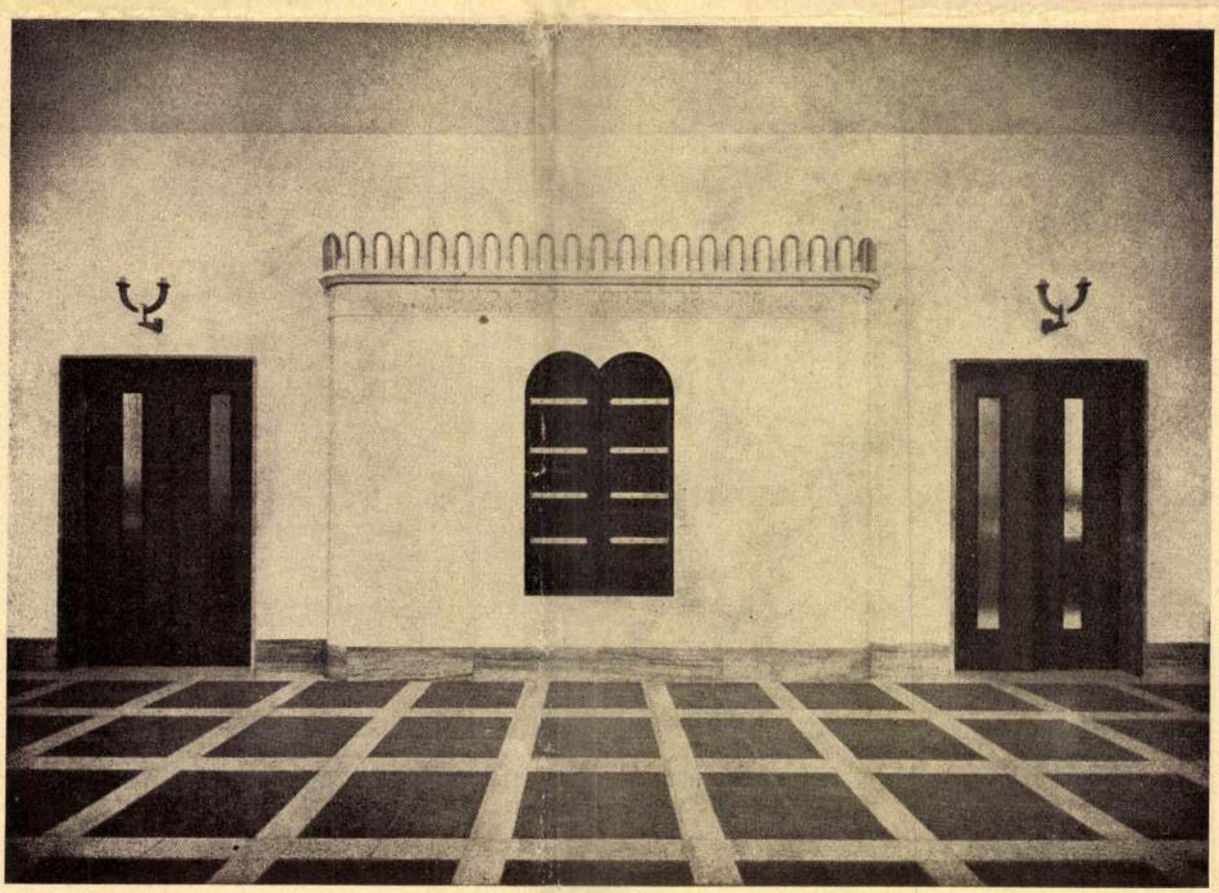

A budai hitközség Lenke-úti új temploma.

Tervezték Novák Ede és Hamburger István. — Fönt: Főbejárat látképe. Lent: Előcsarnok.

304,306
307,1
323
Múlt és Jövő 1936. nov
képekkel

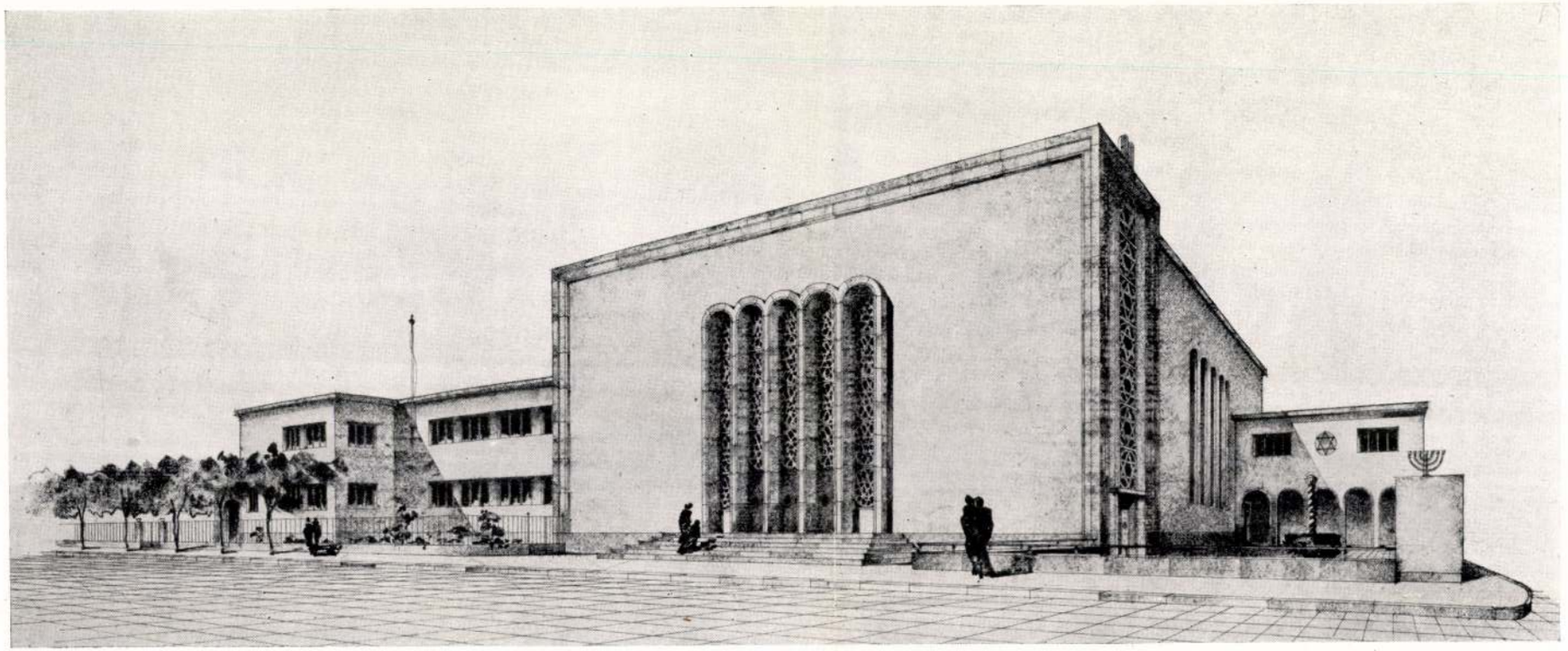

Az új lágymányosi templom

Tervezők: Novák Ede és Hamburger István okl. építészek

Csak néhány esztendeje annak, hogy fővárosunkban az egyházi építkezések terén is korszerű architekturával találkozunk. A most megépült lágymányosi izr. templom a sorozatot egy újabb szép példával gazdagította. Tervezői nem támaszkodnak meglévő mintára, hanem önálló elgondolásból és művészi érzésből fakadó lelkesedéssel oldották meg feladatukat.

Az építési programm a Lenke-út és Zsombolya-út sarkán a lágymányosi körzet részére ezer személy befogadására alkalmas templomot, iskolát, körzeti irodát és paplakot követel. A tervezők a teljes programmot dolgozták fel és tervükben a különböző rendeltetésű épületrészek egy harmonikus egésszé olvadnak össze. A most felépült templom ennek az építési programmnak csak első szakasza és így a majdan keletkező architektonikus tömegnek és hatásos városrésznek csak egy részlete. Ehhez csatlakozna az egyik oldalon az iskola, a másik oldalon (a Lenke-út felől) a paplak; utóbbi a templommal egy díszudvart zár be.

Kelet felé való orientálása miatt a templom főbejárata a Zsombolya-útra kerül. Innen a tágas, hatásos előcsarnokon át — amely a téli fűtési idényben hétköznapi istentiszteletek tartására van felszerelve — jutunk a templomtérbe. A templom belső képe nemes egyszerűségében megkapó. Mentes minden fölösleges díszítéstől, amely a figyelmet megosztaná, hogy annál jobban kiemelkedjék a szentély, az interieur főtémája, amely e hajlékot templommá avatja. Nincs az egész templomtérben egy pillér, oszlop, vagy alátámasztó elem; az égszínkék szentély, a hófehér falak, a keleti szőnyegként ható ragyogó üvegezés, a tér megvilágítása, a nagy-

Tér és Forma
1936. 12. sz.

Novák Ede és Hamburger István

Novák Ede és Hamburger István: Izraelita templom a Lágymányoson.

Kivitel: Tyroler József építészmérnök. Fotó: Seidner.

vonalú kazettás menyezet, az alátámasztás nélkül lebegő hatalmas női karzat: impozáns és festői monumentalitást eredményeznek.

A szentély falának travertinnel burkolt részéből emelkedik ki a frigyszekrény vörösmárványból készült kapukerete, e fölött pedig a kórus ívei nyílnak meg. A női karzat a szokástól eltérően csak a szentéllyel szemben lévő oldalon nyer elhelyezést, konzolszerű, lebegő erkélyként kiképezve. E megoldás azon előnye mellett, hogy a lépcsőzetesen emelkedő ülések bármelyikéről egyformán kitűnő kilátás nyílik a szentélyre, lehetővé tette a templom mindkét oldalfalának végigmenő hatalmas méretű íves lezárású ötös ablakcsoport és azokban pompás ólomüvegezés alkalmazását.

Az ablakok bordaosztása, az ótestamentumból vett szimbolikus motivumok ritmusa nemcsak szerves kiegészítését képezi az architekturának, de egyben nagyszerű világítási effektust is eredményez.

A telek adott méretei és formája mellett nehéz feladat jutott a tervezőknek és annál dícséretreméltóbb munkájuk, hogy ez a körülmény nem tűnik fel a szemlélő előtt, minden részletre kiterjedő figyelmük az egyensúlynak kitűnő példáját mutatja. Szerkezeti szempontból sem volt könnyű probléma a 27×25 méter alapterületű és körülbelül 14 méter magas templomteret határoló falak szélnyomás ellen való stabilizálása, tekintettel arra, hogy belső oszlopok a templomtérben nincsenek. Komoly meggondolást igényelt a templomtér befedését szolgáló szerkezet megválasztása is s legcélszerűbbnek látszott alsó bordás vasbeton födémmel kombinált rácsos tartók alkalmazása. A 4.5 méternyire előreugró női karzat konzolainak lehorgonyozása, a számos hő- és hangszigetelési, valamint akusztikai probléma, a lágymányosi nehéz talajviszonyokkal való megküzdés, a keserű sóval telített források feltörésének megakadályozása, a számos világítás-technikai kérdés, a templomnak gazdaságos központi légfűtése, mind olyan feladatok, melyek erős technikai felkészültséget igényeltek.

Fővárosunk e templom révén egy komoly, művészi értékű középülettel gazdagodott. Kívánatos lenne az elgondolt teljes építési programm mielőbbi megvalósítása, hogy a fejlődő Lágymányos ezen pontja befejezett városképet mutasson. Elismerés illeti a tervező építészek mellett Hende Vince festőművészt, akinek a színes ablakok kivitelében jutott fontos szerep.

Novák Ede

és Borát Béla tervezték a bp-i Rákóczi úti bérházat 1936. 243. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: Az magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

941

Novák Andre MDK

József nádor tér 5-6.

Építette Diescher /ppr/ József, talán Háltás Hugó közreműködésével 1859-ben Kovács- Sebestyén Endre orvosprofesszor részére.

Eredetileg háromemeletes volt, a negyediket Barát Béla és Novák Andre építette rá 1922-ben. Helyreállitva 1951-ben.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

100.l.

NOVÁK Ede építész

Bocskai úti zsinagógja 1936

ORBÁN Ferenc: Magyarország zsidó emlékei, nevezetességei. Bp. : Panoráma, 1991 69 p.

Novák Endre
építész

— Baráth Béla: Georgia ház

(~~Mátyás útja 4~~ Repr. Rákóczi út 4/
1935-36.

Rados: Magyar építészettőrt. 330.
Műszaki kiadó 1971

Novák Endre

és Barát Béla 1922-ben egy negyedik emeletet építtek az V. József nádor tér 5-6. p. épületre.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973

1335 l

5061

Novák Endre ép.

Baráth Bélával (ép.)
közösen
Rózsa u. 4. sz. ház
val. ill.
(1935-36)

→ Major Máté ép
Művészet 1985/4/5.

Novák Dániel, kőműves N.D.K.

1766-85 között szerepel az egri adóösszeírásokban. - a káptalani kocsma építésénél mint paller.. Nevét még az 1800-as adóösszeírás is említi.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 374. old.

NOVÁK Dénát kőmüves. 1766-85 közötti adóösszeirásokban szerepel, aki a káptalan kocsmájában, mint pallér szerepel még az 1800. évi adóösszeirásban is szerepel Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

< Novák Ede >

likke

< > Budapest utcaképeinek művészi alakítása.

Építő Ipar

1913. 48. sz.

213. kép. *Oroszlán megtámad egy ró*

SZŐN

ARABESZKES SZŐNYEG

Piros tükrében szimetrikus, „kakastaréjos" arabeszkes dísz. Kék alapú keretében nyolcszögekbe foglalt nagy virágrozettás díszek.
Mérete: 155×118 cm.
Kisázsia, XVI. század vége.

ERDÉLYI SZŐNYEG

Két végén boltívvel szegett piros tükrében nárciszvirágos (sárgaalapú) nagy csürlővel. Benne két nagy virágos palmettával és szegfűvirágos — élére állított — négyszöggel. Kék boltmezejében nagy sarlós levelekkel és virágos rozettával. Piros keretében kampós arabeszkes sárga nagy medaillonok.
Mérete: 177×127 cm.
Kis-Ázsia (Usak), XVII. század e. f.

Novák és Barát

céd
2

Bérház a Felka utcában, tervezték fentiek.

Bierbauer Virgil dr:
Bérházépítés Budapesten

A. D. 1931.
Tér és Forma.
1931. 283, 285, 286. l.
képekkel.

A vám, a száza

1, 100 kg. liszt

hányszázalékából lesz

2, Hány arany

vámtara 3%, vámtétel

kerül a vám kiegyenlítés

a faktura érték 248 (3) 2

egyébb költség 261·80 P

3, Mekkora az a

%

Novák Ede

epitész

l.

MMÉEÉvk

1934.232.l.

100 bralappal.

1.600 szövegoldallal.

Két agy kötetben.

NÉMETHY JOZSEF mérnök.

eszerezhető a „VÁ LALKOZÓK KÖZLÖNYE“

kiadóhivatalában.

A két kötet ára 20 korona.

gyar Aszfalt Részv.-társaság

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 4.

bányái: Felső-Dernán s Tataroson Bihar-me-en. Magyarországon létesitett járdaburkolatok te 1.964.000 négyszögméter. Kocsiutburkolatok területe 1.027.700 négyszögméter.

KITÜNTETÉSEK:

t, 1882.	aranyérem	5. Temesvár, 1891.	diszoklevél
pest, 1885.	nagy aranyérem	6. Philippopelban, 1892.	aranyérem
el, 1888.	diszoklevél	7. Budapest, 1896.	diszoklevél
1900.	kiállitási nagy érem és oklevél	8. Páris, 1900.	diszoklevél

legességei: gőzhengerrel tömöritett asphaltburkolat. Sajtolt asphalt burkoló lapok.

EOCSINI CEMENTGYÁRI UNI

Novák Ede

építész

A romházak használható részében továbbra is megengedik a bennlakást

A Közmunkatanács keddi ülésén elhatározták, hogy a küszöbön álló 75 éves jubileumot ünnepélyes külsőségek között ülik meg. Az újjáépítést célzó tervek és megoldások elömozdítására propagandabizottságot küldtek ki. Szakértő tagokként meghívták a Közmunkatanács kebelébe *Tabéry* Iván, *Novák* Ede műépítészeket, *Weichinger* Károly műegyetemi tanárt, *Németh* László és *Szakasits* Antal miniszteri osztályfőnököket.

Foglalkozott a tanács a Vár sorsával. Tekintettel a még álló épületek műemlék-jellegére, művészeti és műemlékbizottság alakítását határozták el, amelynek feladata lesz megállapítani, hogy a megrongált épületek miként állíthatók helyre. Több kerület romházait is kijelölték. Azokban a romházakban, amelyekben még vannak lakók, ideiglenesen megengedték az ottlakást, hogy ezzel is enyhítsék a nagy budapesti lakásínséget.

Magyar Nemzet
1945. szept. 5.

MELOCCO L.

BUDAPEST.

• CEMENTGYÁR •

GYÁR és IRODA:

III., Ürömi-utcza 24—32.

AJÁNL:

kitünő minőségüés gyorsan kötő románcementet és műportlandcementet bármely vasut vagy hajóállomásra szállitva, igen jutányos áron és jótállás mellett.

TELEFON 41—03.

Novák Ede

Thieme Becker

XXV. 528. l.

(dyka)

Könyv, papír és kegytárgy

Novák Ede

Építész

a Váli uti zsidó-

templom, iskola és bérhaz terv.

II. díj

Magy. Építőművészet

1929. 2. n. 27 l.

Novák Ede

budapesti épitész

az alábbi városszabályozási terv. III. díj.

irod

Kassai Ujság

1918. márc. 17

(Kassa szabályozása.)

Kisebb közlemények IV. 243

Novák Ede

Novák Ede és Barát Béla dr. okl.
építészek irodája, II. Halász-u. 1.
○151-204
Novák Ede lakása, V. Pannonia-u. 14
125-657

Bptávb 1940 szept.

[illegible]
Oberländer Hesse, [illegible] Taal-
mayer és [illegible] Hathory-
[illegible] 110-0[illegible]
Gaerle Alajos [illegible] tanár,
[illegible] Károly-u. 29. 167-[illegible]

Novák Ede

építész

cród

Tér és Forma

1933. 185. l.

(Magyar épitészek kiállitása Párizsban.)

Novák Ede

epilész

M. Képzőművészek Egyesületének kis ezüst érme.

Pesti Napló

1934. dec. 22.

(Kitüntetések a Műhamok kiállitásán)

T. 5635.

ágyúkkal, a melyeknek egyikét be-
rat lövöldözik, mig balra az oszt-
yt szegezve és jobbra egy ágyúgo-

er Festung Komorn.

: 26.4 cm.

8-99
11.

Novák Ede

építész.

Szül. Budapest 1888.
Oklevelet nyert 1910.

Műegyetem 15. l.

10322

lyezett tojásdad medaillonban.
ától bal csipőjéhez kendő halad, men-
l csimerpaizsot tarto két oroszlán; több
, meg két szölőfüzér disziti. Feli-

rsó Palatinus
ae.

cm.

900.
-157.

Novák Ede

Művészet

1918. 26.

~~Brassói kultúrház III 173.~~

— ~~magyar múzeum III. 173.~~

Novák Ede

építész

l.

Vámos 144.l.

146.l.

Novák Ede

építész

Élet. arch.

Szeptlex 884. l.

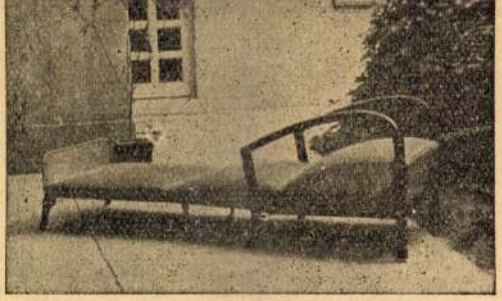

„Fidor“ fotel-ágy széjjelnyitva.
8 lábon nyugszik, ülés kivehető, egy kézmozdulattal ággyá alakitható. Kényelmes fekhely. **Féregmentes.**

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

„Fidor” fotel-ágy összecsukva.

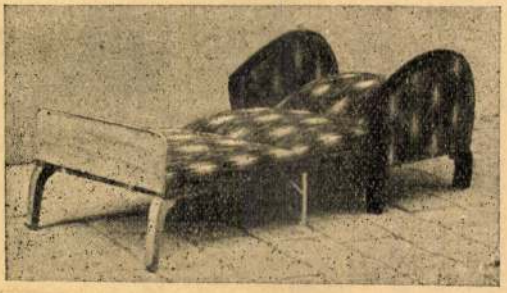

„Fidor” fotel-ágy széjjelnyitva.

Abszolut kényelmes fekhelyet nyujtanak.

Novák Ede

Művészet 1911. 390

ségi „Kossuth Lajos“ Felsőkereskedelmi Iskola

I. Vagyonl.

1927. október hó 31-én.

		P	f	P	f
n.					
				23.236·04	
é	a 2·50			125.440·-	
		12.670·-			
ez		93.400·-			
		15.000·-			
		125·-			
ő vagyon					

2 Bergsmann A., I. Mészáros-utca 10.

Novák [E], építő

L: Kozma Lajos.

-: A hamincas évek építőnetének kronológiai táblázata 6-8

Magyar Építőművészet p.1983 83/2

Novák Ede

Novák Ede és Szabó Árpád tervezték a hajdúnánási négyszáz vagonos siló épületét. Emliti /képpel/:

Major Máté: Húsz éves az építészet tervezés közösségi megszervezése. - Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 52-53. l.

Novák Ede

építész

Az Architecteur d' Aujordhui folyóirat rendezésében meg nyilt Párisban a II.modern nemzetközi építészeti kiállitás. Általános elismerést és tetszést arattak a magyar kiállitók, akiknek csoportjában külön-külön, vagy pedig együttes tervekkel szerepelt.

Nemzeti Ujság
1933.IV.4.

Novák Ede épitőművész

A Magy.Képzőművészek Egyesületének jub.kiállitásával kapcsolatban, ezüstéremmel tüntették ki.

N.U.934.XII.22.

Novák Ede építőművész

Ezüstérem kitüntetést nyert, a Magy.Képzőm.
Egy.jub.kiáll.-án.

P.H.934.XII.22.

Novák Ede építőművész

Kis ezüstérmet nyert a Műcsarnok kiáll.-án.

Magyarság, 934. XII. 22.

R-D.K

NOVÁK Ede építész

Bp. Lagymányosi izr. Templom

Hamburger Istvánnal 1936.

Repr.

Grünwald Fülöp-Naményi Ernő:

Budapesti Zsinagógák Bp. 1949. 30. l.

Novák Ede

MDK

építész

Georgia- bérház /Rákóczi ut/

Baráth Béla és Novák Ede alkotása.

305.o.

Borsos-Sódor- Zádor:Budapest. Bp. 1959.

Novák Ede

építész

Repr: Modern Bérházak a Rákoczi ut és
Tanács körut sarkán.
304. o. 316. képp

/ A Tud. Akadémia bérháza Hültl akotása.
A "Georgia" ház Baráth és Novák Alkotása/.

Borsos- Sóder-Zádor: Budapest. Bp. 1969.

MDK

Novák Ede

Szt.László kórház pályaterve megvételre javasolva.

Sághy Gyula: A Szt. László kórház tervpályázata.
Uj Építészet, 1948, 257 l.

-ház, egyemeletes, 4 tengelyes, bal-
itető. Szép lépcsőház. XVIII.sz.vége.
rint Farkasházy ~~[illegible]~~ Fischer Mór,
tója, itt született 1799-ben. 1824-ben
ner A.Mór vette át, a ház melletti
hajdan az égetőkemencék.

848-ban. Tata, 1938, 18 l — Révhelyi Ele-
le. Bp. 1941, 38 l — Tata V és MV. Bp. 1952, 4 l)

MDK

Novák Ede

ezüstérmet kapott.

M. Képzőműv. Egyesület...kitüntetésel.
Képzőművészet, 1955. 12. o.

M.D.K.

NOVÁK Ede építész
(1888-1951)
Bp. v. Georgia-ház (Rákóczi út 4.)
Társtervező. Barát B.
Repr.

Sapronhorpács, leagtár. (repr.)

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961.

319, 322, 343.

Novák Ede MDK

müépitész

Uj templom Budán

Mult és Jövő 1936. okt. 291.o.

MDK

Novák Ede, müépitész

Barát Béla dr.-al közösen tervezte Albertfalva Parkvárost.

Az Est Hármaskönyve. 1930. I.223.l.

Novák Ede MDK

A Georgia Rákóczi-úti bérháza; kerti homlokzat

Műcsarnok 1937 IV.Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Novák Ede MDK

A Georgia Rákóczi uti bérháza

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Novák Ede, épitész

M.D.K.

Barát Bélával közösen készített terve a miskolci városrendezési pályázaton harmadik díjat nyert.

Épitőipar - Épitőmüvészet, Bp.1922. évf. 5-6.sz.
19. old.

NOVÁK EDE (ÉS BARÁTH BÉLA)

Perkai 1995, 54 (54. sz), 75 (55. sz), 79 (107-108. sz), 82 (115. sz), 87 (132. sz), 95 (148. sz), 105 (179. sz), 112 (195. sz), 122 (211. sz), 138 (233. sz), 185-7 (342-343. sz), 198 (371. sz), 200 (378 sz)

M.D.K.

Novák Ede, építész

a kassai városrendezési tervpályázaton harmadik díjat nyert.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918.évf. 12. sz. p3. old.

M.D.K.

Novák Ede, építész

épitette át 1924-ben a József-tér 5. sz. házat, (Barát Bélával együttesen), melyet 1862-ben Máltás Hugó tervezett.

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.

1926. 60. köt. Havi Füzetek, III. évf. 9-12. sz. 144. old. 16. ó

MDK

Novák Ede és dr. Barát Béla, építészek

váci, kassai, saljótarjáni, miskolci városrendezési pályázatok, debr. városháza, stb.
Munkáikat hazai és külföldi folyóiratok közölték.
Bp.-en 1930. nemzetk. építészkongresszus kiállitására 1933. Milanóban és Párisban voltak kiállitva.

E.G. II. 2e7.1.

Novák Ede MDK

épitész
Rózsadombi villa
Gellérthegyi villa

Mücsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Novák Ede, épitész

Irodalmilag is müködik. A TechnikaimLexikon /1928/. épületszerkezeti és városrendezési tárgyu cikkek. Több folyóiratba irt tanulmányokat.

E.G. II. 2o7.1.

Novák Ede MDK

épitész
Bérház vesztibülje

Miccarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Novák Ede MIK

épitész
Kékgolyó utcai bérház

Műcsarnok 1934 dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Novák Ede MDK

Koronaőr utcai bérház

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Novák Ede

MDK

épitész
Rózsadombi villa

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

NOVÁK Ede építész

Bp. Anyagraktár új csarnoka, 1923-24
(Baráth Bélával)

Postaép. 74. és ill

M.D.K.

Novák Ede, építész

Barát Bélával és Langer Bélával közösen készített terve első díjat nyert Vác város piacterére és környékére kiírt pályázaton.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 26.s.
273. old.

MDK

Novák Ede és dr. Baráth Béla épitészek

/Épitkezések/ Épitő Ipar Épitő Művészet, 1931, jun. 15. 95-96 l.

Tata /Komárom/

Ady Endre-utca 9. Ház, udvar
Takapu, talán Fellner Jakab

(Tata V.é. MV. Bp. 1952, második

MDK

Novák Ede, ép.

Dr. Barát Bélával közös terve:

A soroksári iskola.

A soroksár-péteri állami elemi iskola.

Klebelsberg emlékkiáll. 1933. Tárgymutató. 37.l.

Novák Ede, ép.

Dr.Barát Béla-val együtt tervezte:

Rózsadombi villa.	Fénykép.
Gellérthegyi villa.	II. "
Rózsadombi villarészl.	"

Bp.Műcs.-MIKT. Nemz.Képzőműv.kiáll. /Rend. M.Kir.Val.
és Közokt.Min./ 1933 ápr.19-máj.25. Kép.tm. 8.l.

Novák Ede MDK

építész

Weiss Manfréd Nyugdijint. bérház Bpesten.
Tér és Forma, 1943. 8.sz. Képekkel.

M. D. K.

NOVÁK Ede építész

Sapronborpács, magyar (Repr.)

Az Ipartero 8. iroda Tervezőinek Kiallitása

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 278. l.

MDK

Novák Ede, épitész

ezüst érmet kapott.

/Magy.Képzömüv.Egy.választmánya./

Kitüntetések a Mücsarnok kiállitásán /Jub.kiáll./
Nemz.Ujság 1934 dec.22. 11.1.

M.D.K.

Novák Ede. építész

terve az I. ker Váli ut 6/8 sz. telken építendő zsidótemplom eszmei pályázatán a nem-kiadott első díj helyett az egyik megosztott második díjat nyerte el (800 p.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1929. L.évf.

febr. 1. sz. 2. old.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla dr.,

Mücsarnok, 1933. Nemz. Képzömüv. kiáll. 23,24,25, .

MDK

Novák Ede és Baráth Béla

közösen készitett pályaterve II.dijat nyert.

A debreceni városháza tervpályázatán.

Magyar Epitömüvészet. 1931. 4-6.sz.

MDK

Novák Ede, Baráth Béla dr, Hofstadter Béla

tervezték az alábbi épületet.

weiss Manfréd Nyugdij:intézeti bérház Budapesten.
Képekkel.

Tér és Forma. 1943. 8.sz.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla

a debreceni városháza tervpályázaton II.dijat nyertek.

Weichinger Károly: A debreceni városháza. -Tér és Form 1931. 184.l. képpel.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla,

1. A soroksári iskola.

2. A soroksárpéteri ált. el. népiskola.

Klbelsberg emlékkiállitás, 1933. febr.-máre.

MDK

Novák Ede és Barát Béla dr.

---

a "Georgia" nyugdijintézet bérháza Budapesten. Képekkel.

Ter és Forma. 1936. 11.sz.

MDK

Novák Ede és dr.Baráth Béla,

A Georgia bérpalotája, alaprajzokkal, közösen tervezték. Repr.

Györgyi: Uj magyar ép. II. 16.l.

A Mezögazdasági Ipari r.t. /Georgia" bérpalotája. Repr
Györgyi: Uj magy. ép. 17.l.

MDK

Novák Ede, épitész

Dr.Baráth Béla épitésszel közösen tervezte a "Georgia" Rákóczi-uti bérházat.
Ugyancsak Dr.B.B.-val közösen a "Georgia" kerti homlokzatát.

OMKT-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmüv. Kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 19.1. 2o.1.

Novák Ede

MDK

épitész II. dijat kapta

a városháza pályázatán

Magyar Vilmos: Debrecen.
Épitő Ipar Épitő Művészet 1931. jul.15.

Novák Ede

MDK

épitész II. dij

A debreceni városháza tervpályázata.
Magyar Épitőművészet 1931. 3-12.o.

Novák Ede

okl. építész

A Bpesti XI. Vali úti zsidótemplom (ezimei) tervpálzá-zatán II. díj

Építő Ipar – Építő Mű-vészet – 1929. 30. l.

(Az új budai zsidó-templom tervpálzázata.)

Novák Ede, építész

MDK

igen takarékosan bánt a beépítéssel, amennyiben a kultúrházat és a templomot szorosan összekötötte, ami által a templom kicsit keskeny lett. Architekturája ugyancsak kissé klasszos és semmit sem vesz át a régi templomból. 1000 pengővel jutalmazott tervének képe: 43.1.

/Az klasszos arány jellemzi Málnai Béla trrvét is. A végleges kivitelezést megelözi egy szükebb ✱ R-Z: A Dohányuccai "Hösök temploma" tervpályázat. Tér és Forma. 1929. II.évf.1.sz. 35-44.l.

✱ körü pályázat.

MDK

Novák Ede és Román Ernő

A Dohány-utcai templom épitésére kiirt pályázaton looo pengős jutalommal tüntették ki

Zsidó épitőművészet. Mult és Jövő. 1928. dec. 419.l.

MDK

Novák Ede, épitész

sz.Bp.1888.

1910.-ben végezte a József-müegyetemet. Munkáinak tulnyomó részét dr. Barát Béla épitésszel közösen alkotta. - Albertfalván számos iskola, bérház, villa, interiör, stb.
Több tervpályázatra nyertek dijat.
A kelenföldi uj izr. templom tervpályázatán I.dijat és kiviteli megbizást kapott.

E.G. II. 207.1.

MDK

Novák Ede, bp.-i épitész

A budai izr.hitközség kelenföld-lágymányosi templ.körzete részére templom, iskola és paplak tervezésére pályázatot hirdetett./A telket a köv. adományozta.

Az I.dijat N.E.nyerte el.

Templom tervpáylázat eredménye.

Remix Vállalkozók Lapja. 1933 jun.14. 5.1.

M.D.K.

Novák Ede müépitész

Az Izr. Egyház pályázat-hirdetményére beküldött tervével kétezer-pengős dijat nyert, amelyről "Tavasszal lerakják az uj templom első köveit..." cimmel számol be a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1929. január 13-19. XIX. évf. 3. sz. 86-87. lap.

mDK

Novák Ede és Hamburger István, építészek

Tyroler József, ép. mérnök.

A lágyányosi izr. templomot Novák és Hamburger tervezték, kivitelezte Tyroler építészmérnök. Festői monumentalitást eredményez az alátámasz tás nélküli lebegő hatalmas női karzat.

Az uj Lágymányosi templom.
Tér és Forma. 1936. 12. sz. 353. 354. l. 3 kép.

Novák Ede MDK

épitész

/ Az uj lágymányosi /zsidó/ templom; képekkel/
Tér és Forma 1936. 12.sz.

Novák Ede MDK

A Lenke uti uj templom. Oltár és szószék, repr.

Mult és Jövő 1936. nov. 304,306,307,323.o.

Novák Ede MDK

épitész

A Lenke uti uj zsidó templom.

Mult és Jövő 1936.3o4,3o6,3o7,323.o.

Novák Ede MDK

A budai hitközség Lenke uti uj temploma
Főbejárat, repr.

Mult és Jövő 1936.304,306,307,323.o.

Novák Ede MDK

A Lenki uti uj templom szines ablakai. repr.

Mult és Jövő 1936. nov. 304,306,307,323.o.

Novák Ede MDK

A budai hitközség Lenki uti uj temploma.
Főbejárat, repr.

Mult és Jövő 1936.3o4,3o6,3o7,323.o.

Novák Ede, építész

M.D.K.

és Hamburger István tervei szerint templom- és iskola épül a Lehel-uhon.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVI. évf.
dec. 24. sz. 6. old.

JUBADONT ORTH. KÓSER FOGKRÉMET **JUBA** ORTH. KÓSER SÜTŐPORT

Kérje mindenütt! A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek
Gyártja: **FELES ISTVÁNNÉ, Budapest, VII. Rottenbiller-u. 8**

DR LÖW SÁMUEL HALÁLA. Kilencvenegyéves korában húnyt el dr. *Löw* Sámuel főorvos, aki hat évtizeden át fejtett ki áldásos orvosi működést és csaknem két évtizedig volt a pesti izr. hitközség kórházi bizottságának elnöke. Temetésén, mely nagy részvét mellett folyt le, dr. *Hevesi* Simon vezető főrabbi méltatta megrendítő beszédben az elhúnyt érdemeit, utána *Stern* Samu udv. tan., a pesti izr. hitközség elnöke búcsúztatta Löw Sámuelt, majd dr. *Alapi* igazgató-főorvos mondott utolsó istenhozzádot a zsidó kórház nevében, végül dr. *Farkas* Ignác egészségügyi főtanácsos szavai és *Ábrahámson* főkántor megkapó gyászéneke után véget ért a megrendítő gyászünnepség.

UJ TEMPLOM BUDÁN. A nagyünnepek előtt avatta fel a budai hitközség Szent Imre városi körzetének új, impozáns templomát a kormány és az összes hatóságok képviselőinek jelenlétében. Cserkészek kürtje felharsant és baldachin alatt hozták a tórákat a Verpelét-úti templomból. *Hamburger* István és *Novák* Ede műépítészek jelentik, hogy az építkezést befejezték. *Vető* Sándor kultúrelőljáró, az építkezési bizottság elnöke átadja a templom kulcsát *Schwarcz* Samu körzeti elnöknek, aki azt dr. *Krieszhaber* Adolf elnöknek, az viszont dr. *Lamotte* Károly alpolgármesternek továbbítja.

A közönség azután betódul a templomba, ahol pompás kép tárul elébe. Szemközt hatalmas márványoltár, oldalt színes üvegablakok, hagyományos formák és modern vonalak szerencsés együttese, áhitatkeltő hangulata. *Sirota* főkántor és *Perlmann* körzeti kántor imái után sorra kerül *Alpár* Ignác vezénylete alatt dr. *Kiss* Arnold vezető főrabbinak *Kelen* Hugó által megzenésített alkalmi zsoltára. Majd dr. *Kiss* Arnold szárnyaló avató beszéde következik. Utána dr. *Benesofszky* Imre főrabbi, az új templom apja, meggyujtotta az örökmécsest megindító ima kíséretében, majd dr. *Vidor* Pál rabbi megáldja az új templomot. Utána dr. *Krieszhaber* Adolf, a budai hitközség elnöke üdvözli az avató ünnepélyen megjelent vendégeket, méltóságokat, hatóságokat, testületeket és egyesületeket, valamint a különféle felekezetek megjelent képviselőit, a törvényhozás mindkét házának tagjait, a kormány, bírói testület. székesfőváros, a honvédség, államrendőrség stb. kiküldöttjeit. Majd dr. *Csobádi* Samu. a budai hitközség alelnöke méltatta a nap jelentőségét, mely beteljesedést jelent a kelenföldi hittestvérek számára és a nagymultú budai hitközségnek megújhodását. A gyengélkedő *Schwarcz* Samu lágymányosi elnök helyett dr. *Szilárd* Bertalan előljáró köszöni meg a fővárosnak, a budai hitközségnek és elnökének gondoskodását, akiknek a templom létrejöttében szerep jutott. *Kramer* Adolf körzeti alelnök meggyujtotta a halottak emlékmécsesét, megható ima kíséretében. *Lamotte* alpolgármester a főváros közönsége nevében üdvözli az áhitat hajlékát. *Stern* Samu udv. tanácsos, elnök az Országos Iroda nevében a megértés, kölcsönös megbecsülés és a szeretet otthonát köszönti az új templomban. A fényes avató ünnep után a közönség még sokáig gyönyörködött az új templom művészi szépségében, melynek méltatására még visszatérünk.

HETENKÉNTI JÁRATOK
PALESZTINÁBA
ÉS
EGYIPTOMBA
TRIESTBŐL és GENOVÁBÓL
A **GERUSALEMME, GALILEA**
ÉS **ESPERIA** luxushajókkal
Szigoruan Orthodox-kóser ellátás
Kizárólag tengerrenéző két- és négyágyas kabinok
Felvilágositással szolgál:
LLOYD TRIESTINO
budapesti irodái
VII., Thököly-út 2 IV., Váci-utca 4

Művészi kivitelű **siremlékek**
Lőwy-nél Budán
II., Fő-utca 79. Telefon: 1-515-81
Fióküzlet és telep III., Bécsi-ut
A régi zsidó temetővel szemben.
A trolleybusz indulási állomásától 2 percnyire

A „MŰVÉSZ SZINHÁZ", Bárdos Arthur új szinháza Gellért Lajossal a címszerepben szinrehozta a „Velencei kalmár"-t. Az elsőrangú színészegyüttes, a nagyszerű rendezés is kétségen kívül sikert hoztak volna a szinháznak. de ami a darabot felejthetetlen élménnyé teszi, az Gellért Lajos játéka. Azzal a jelenetével, melyben mint Shylock a bíróság előtt áll, és mindenki ellene fordul, a magyar szinjátszás legnagyobbjai közé emelkedett.

TÓRAAVATÁS. Dr. *Epler* Henrik főorvos felejthetetlen szülei: Epler Mór és Suszman Eszter emlékére tórát iratott, melyet a napokban avattak fel a Talmudegylet templomában. A kegyeletes ünnepségen megjelent a felekezeti világ számos előkelősége, élén *Stern* Samu elnökkel.

A kitünő HOFFMAN-féle orth. כשר vendéglőben

változatos, finom menü mérsékelt árban, házhoz szállítva is * Lakodalmakat vállal elsőrendü kivitelben * Elsőrendü fajborok

Budapest, VI., Révay-ucca 4/B
Telefon 1-238-43

HALÁLOZÁS.

Klopfer Béla, a Hungária Hirlapnyomda rt. aligazgatója és 41 év óta hüséges munkatársa, rövid szenvedés után elhúnyt. Kitünő szakember volt, mesterségének rajongó művelője. Nagy részvéttel kisérték utolsó útjára.

ÓRIÁSI EREDMÉNY a m. kir. osztálysorsjáték játéktervének reviziója. Emelték és szaporították különösen a középnyereményeket. Nagyon jelentős javítás az is, hogy ezentul nemcsak az 5-ik osztályon, hanem már az első, második, harmadik és negyedik osztályon is több és nagyobb nyereményt lehet nyerni. A nyerési esélyek rendkívül kedvezően és lényegesen emelkedtek, úgyhogy nem kétséges, hogy a kereslet az új osztálysorsjegyek iránt erősen fel fog lendülni. Ajánlatos minél előbb rendelni a főárusítóknál. Hivatalos árak osztályonkint az egész országban: egész 28, fél 14, negyed 7, nyolcad 3 és fél pengő. Mindenki nézze át az új játéktervet, melyet készséggel küldenek az összes főárusítók.

FEHÉRNEMŰ VARRÁST, JAVÍTÁST szakszerűen olcsón vállal házaknál Pozmanné, Damjanich-u. 18. f. 7.

ORTH. KÓSER FOGKRÉM! Orth. cikkeket forgalomba hozó kereskedőink figyelmébe ajánljuk Jubadont fogkrém-hirdetésünket. Ez a fogkrém, mely a budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készül, a ritualitásra súlyt helyező közönségünk által minden aggodalom nélkül használható.

FELHIVÁS A SZÜLŐKHÖZ. Nagyon kérjük az igen tisztelt szülőket, hogy ha gyermekeik valamelyike a szünidőben házitanításra szorul, jelentsék azt be titkárságunknál, ahol elemi, gimnáziumi és kereskedelmi iskolások házitanításban és egyes tárgyak (héber, latin, német stb.) oktatásában jártas állásnélküli tanítók és tanárok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésükre javító vizsgálatokra való előkészítés céljából is. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, VII., Wesselényi-utca 44. Telefon: 1-440-85.

GÉPÍRÁSIRODA, Erzsébet-körút 38. Leírást, fordítást, sokszorosítást vállal.

ÁLLÁSNÉLKÜLI TANÍTÓNŐ rendkívül jutányosan végez kézimunkát, szőnyegjavítást. Címe: özv. J. Jenőné, Budapest, VII., Jósika-utca 28. fszt. 2.

Bútort vegyünk Lászlónál

Jókai-utca 6

Legolcsóbb bevásárlási forrás

használt és uj műbútor-hálók, ebédlők, kombinált szobákban, recamiék, kárpitozott árukban, modern konyhákban nagy választék. Félhálók, egyes bútordarabok hihetetlen olcsón

ÉRDEMES!

Az új 37. M. Kir. Osztálysorsjátékon

egyetlen sorsjeggyel nyerhető szerencsés esetben

700.000 pengő

A jutalom **400.000** pengő

a főnyeremény **300.000** pengő

Főnyeremények: 100.000 pengő, azután **70.000** P, **50.000** P, **40.000** P, stb.

Az első 4 osztály főnyeremények 25.000, 35.000, 45.000, 55.000 P

Nagyon jelentős a 21 drb **20.000** P és a 32 drb **10.000** pengős nyeremény

A sorsjegyek fele nyer!

Az I. osztályu sorsjegyek hivatalos ára:

Egész **28,** fél **14,** negyed **7,** nyolcad **3.50** P

Fizetni van idő legkésőbb az október 17-én kezdődő húzás előtt

Rendelni azonban tanácsos minél előbb!

SIRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY kőfaragómesterek sírkőraktára

Budapest, VII., Károly király-út 3/c

Dob u. sarok Szombat és ünnepnap zárva Tel. 1-349-95

RENDKÍVÜLI OLCSÓ ÁRAK!

Felelős szerkesztő és kiadó: DR PATAI JÓZSEF

Kiadóhivatali igazgató: VIRÁG GYULA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Vilmos császár-út 34

Hungária Hirlapnyomda R. T. Budapest. Felelős: Schmidek Géza

Novák Ede

Barát Béla és Novák Ede tervezték 1919 első két hónapjában a Pongrácz útra tervezett lakótelep "J" épületét.

Major Máté: Építészeti Ügye a Tanácsköztársaság idején. - Magyar Építőművészet, 1969.3.sz. 50-51.l.

K.D.K

NOVÁK E. éltén

Sapronhorpács magtár

Gyerő László: Építészeti stilusok

Bp. 1957. 136. l.

Novák Ede

A milnari emlékmű -pályázatra beküldött terve dicséret elismerésben részesült.

M. 1933. XII. 12.

Novák

N. 3. *Ede*, építész, * Budapesten 1888. A József-műegyetemet 1910. végezte, 1912 óta önálló gyakorlatot folytat. Munkáinak túlnyomó részét dr. Barát Béla építésszel közösen alkotta (m. kir. Posta közp. anyagraktára, lakóháztelep Albertfalván, számos iskola, bérház, villa, interiőr stb.). Több tervpályázatra nyertek díjat (váci, kassai, salgótarjáni, miskolci városrendezési pályázatok, debreceni városháza stb.). Munkáikat hazai és külföldi folyóiratok közölték. Műveik Bpesten az 1930. nemzetközi építészkongresszus kiállításán. 1933. Milánóban és Párizsban voltak kiállítva. A kelenföldi új izr. templom tervpályázatán N. I. díjat és kiviteli megbízást kapott. Irodalmilag is működik; szerzője a Technikai Lexikon (1928) épületszerkezeti és városrendezési tárgyú cikkeinek és több folyóiratba írt tanulmányokat.

E-G. II. 207 l

K.

4578. Joseph Willroider:
Sz. Villachban 183

A pataknál.

Hátrafordultan álló parasz
da látható és a ki piros fejk
visel. A tájék dombos vidék
balról csolöp áll ki s a melyn
bäs fák is (tükröződnek vissza). L
Willroider.

L Jóbbról egy vén ter

Lemezpapír
~~Vászon~~, mér. 23.2:
ke 200 K.-- Grof Andrássy
9-én /621-913/.-- A Magya
913/.-- ~~Átvétetetett 1913~~
jelentetett 1914 márczius

M.D.K.

Novák Ede, építés

és Baráth Béla közös terve alapján épült fel a Pasaréten a Naprafogó-utcai kísérleti lakótelep egyik villája.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

nov. 12. sz. 4. old.

+ dec. 31. " 6.

Novák Ede MDK

A soroksári iskola

A soroksár-péteri áll.elemi népiskola

Mücsarnok 1933. Klbelsberg Kuno emlékkiáll.

M.D.K.

Novák Ede, építész

Baráth Bélával közös tervre második díjat nyert a debreceni városháza pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.
jun. 17. sz. 3. old.

Novák Ede, épitész MDK

Sopronhorpácsi magtár.

repr

MagyÉp 1945-55.

Novák Ede

építész. A Tanácsköztársaság idején részt vett a fővárosi műemlékek felmérésében.

Barcza Géza: Műemlékvédelem a Magyar Tanácsköztársaság idején. Bp. 1964. 443-465. l. /Klny. Építés és Közlekedéstudományi közl./

453. l.

Novák Ede

építén a Tanácsköztársaság alatt részt vett a fővárosi műemlékek felvételében.

Dr. Barcza Géza: Műemlékvédelem a magyar Tanácsköztársaság idején, Bp. 1964.

45 s.o.

Novák Ede
épitész

a Magasépitési Tervező
Intézetben. Bakó Ist-
vánnal együtt terverte
A bácsbokodi tejfel-
dolgozó üzem épületet

Épités - Épitészet
1949. I. ev. 1 – 2.2
37. C. Abrahal

Novák Ede

Szabó Árpád

tovább

építészek

A 400 vagonos hajdunánási sílo-épület. Terverték a Magasépítési Tervező Intézetben fentiek.

Távlati Épe repr.

Építés – Építészet.

1949. I. évf. 1-2. n.

36. l.

Krassó-Szö

Krassova, várrom.
Német-Facset, vár
Turnul, „Ovidius t
Valkó, csúcsíves te
Zsidóvár, várrom.

Novák Edv

építész

l.

A 90

30. l.

l, szóló jegyzeket mellékelve,
iesztem.

1911 február 27-én

Nagrand Mihály

Novák Ede

építész

l.

A 90

XIII. tábla.

A miniszter rendeletéből:

ifj. br. Wlassics Gyula dr. sk.

h. államtitkár.

:

O T T S Á G Á N A K ,

Budapest.

VI., Állatkerti-ut 1.

Novák Ede

épisés

Bud. 1888. Bpest

l.

Perepatits

184. l.

iniszter f.é. junius hó 24-én,
sti m.kir. IX.ker. állampénztárhoz
:

renczrendi zárdatemplomhoz tar-
reállitási munkálataira 30.000,
nyitván, utasitom az állampénz-
n belül a Müemlékek Országos Bi-
nyugtájára, elszámolás kötele-
t eszközöljön s azokat a fent-
napló mellékletét képező alnapló-

Novák Ede

Hofstädter Béla

Baráth Béla dr és Novák Ede

K

tervezték az alábbi épületet

Tér és Forma

1943. 8. 27

(Weiss Manfred Nyugdíjintézeti bérház Budapesten, képekkel.)

P

rakter, ja steht mitunter unmittelbar unter
r, wie etwa die Kirchenburg von Erdek im
em M Vorbild der Holztürme mit hölzernen
n Barockbasteien befesstigt sind; der mit durch
schwere Steinturm der Kirche selbst er-
en ähnlichen B burgenmässigen Eindruck macht
szentgyörgy. Aus der langen Reihe der Szék-
enttamás, Szentmihály, Homorodszentmárton,
lva, Csikménaság, Karcfalva, Bölön, Zabola und

her Bestimmung und Struktur sind auch die
ischen Gegenden auch heute noch erhaltenen
steien, Türmen und Torbauten die Stimmung
em Mongolensturm und besonders unter König
gefahr die ungenügend befundenen Befesti-
durch neue Stadtmaueren ersetzt. Zu den bedeu-
enden

Novák Ede

és Barát Béla dr

Mücsarnok

1933. nemz. képzm. Eiáll.

23, 24, 25.

K

Novák Ede

és dr. Barát Béla ted

A Georgia bérpalotája,
alaprajzokkal,
tervezték fentiek

Repr.

Györgyi újmagy ép. II.

16. l.

K.

A Mezőgazdarági Ipar rt.
(Georgia) bérpalotája
Repr.

u. o. 17. l.

Novák Ede

műépítész

Barát Béla dorsal Közösen terverte Albertfalva Parkvárost.

Az Est Hármaskönyve

1930. I. 223. l.

K.

50750
50750
76125
20000
56789·25

56789 : 12 = 4732 : 20 = 236
87
98
72

3
400·145×0·998
360149
360149
3201
399·364

3
399364×20·7
798728
2799155
8·266835

82·66835 : 8 = 10·3335·4

Novák Ede és

Dr Barát Béla

írad

Tér és Forma

1936. 11. sz

(A „Georgia" nyugdíjintézet bérhára Budapesten.)

Képekkel.

és igy remélhetőleg a Neked járó 2000
ő lesz.
rva

sokszor köszönt

Novák Ede é. Baráth Béla

1933 febr márc

1. A soroksári iskola

2. A soroksárpéteri ált. el. népiskola

K.

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

Zitadelle Spandau

Novák Ede

Barát Bélával
közösen készített
pályatervé II. díjat
nyert.
Magyar Építőművészet
1931. 4-6. f.
(A debreceni város-
háza tervpályázata.)

K.

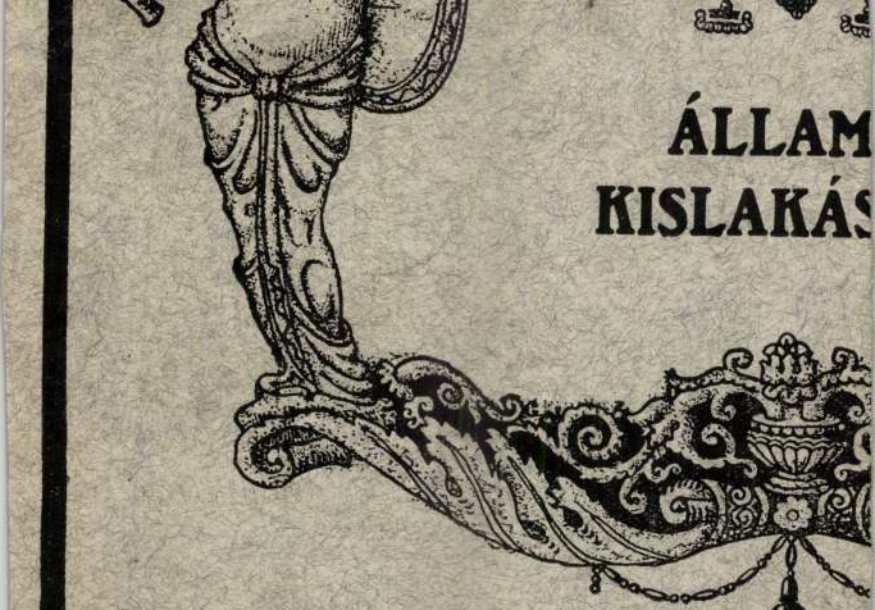

ÁLLAM
KISLAKÁS

XXV. ÉVF. 19 2

MEGJELENIK·MI
ELŐFIZETÉSI·AR·EG
EGYES·FÜZET·ÁRA

Novák Ede és

ced Baráth Béla

Az alábbi tervpálya-
zaton II. díj -

Weichinger Károly

A debreceni városháza.

Tér és Forma 1931 -

184. l. képpel -

K.

1.)

Novák Ede, Baráth Béla dr, Hofstädter Béla

ferverték az alábbi épületet.

Tér és Forma

1943. 8. sz.

(Weissmann Manfréd Nyugdíjintézeti bérház Budapesten, képekkel.)

K.

hmückte oder neu einrichtete.

ürstentums wurde dann eine ganz späte Got
ende Renaissance für das Ungartum und die
r die Rumänen die Lieblingsform architek-

e der siebenbürgischen Gotik fällt indes-
cher Zeit kann Transdanubien als das ei-
,dessen Australungen auch die siebenbür-
t sich die Lage. Transdanubien verliert
gen, in Plastik und Malerei, besonders un-
gen übernommen wird. Hier werden die neuen
genwertigen Formen umgedeutet, nicht sel-
em fruchtbaren Kulturboden ~~wachsen~~ schiessen dann
r, welche auch für die ganze Zeitkunst und für
nende Bedeutung ~~besitzen~~ gewinnen. Die Bildhauer-
äischen Entwickelung im Spätmittel-
gleichzeitig

Nóvár Ede, építész

M.D.K.

és Barát Béla tervei szerint a Rákóczi-út 4. sz. alatt felépült „Georgia" bérpalotát közli hosszan a lap, egy fényképpel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1936. LVIII. évf.

máj. 12. sz. 10. old.

M.D.K.

Novák Ede, építés

tervét 300 K-ért megvettek a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. ach-házának pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

ápr. 16. sz. 13. old.

Novák Ede. építész M.D.K.

és Barát Béla, valamint Lauber Béla közös tervre 3000 K-ás első díjat nyert Vác városrendezési pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.
jul. 1. sz. 12 old.

MDK

Novák Ede

III.dijat nyert, a Kassa város által város-
szabályozásra kiirt tervp.-on.

Művészet, 1918. 26.lap

MDK

Barát Béla és Novák Ede, okl. épitészek.

Miskolc thjf. város városszabályozási tervének elkészitésére kiirt eszmei. orsz. tervpályázat, melyből 10 pályatervet a bir.-biz. nov. 22-től 27-ig elbirálván a harmadik dijat /20.000 korona/ nekik itélte. Jelige: "Arany Jövendő"

Tervpályázati eredmény.

Épitő Ipar- Épitő Müvészet. 1921. 163.1.

M.D.K.

Novák Ede, építés

és Barát Béla nyer-
tek megbízást az Albert-
falva-Kertváros 2-3-4 szobás
típusházainak megterve-
zésére

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. L. évf.
jul. 17. sz. 4. old.

MDK

Novák Ede

Óra és reklámtorony. Tervezték : dr.Baráth Béla és Novák Ede. Fényképfelv.

Művészet, 1936. 3-4.sz. 76.lap

MDK

Novák Ede III.é. építészhallgató

Kivitelre került siremlék-pályázatával szerepelt
a műegyetemi építészhallgatók kiáll.-én.

A Ház, 1909. II. 1-2.sz. 52.lap

MDK

Novák Ede és Barát Béla

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl.Havi Füzetei 1926. III.évf. 9-12.sz. 127-150.l.

MDK

Novák Ede, Margó Ede és dr. Baráth

közös pályamunkájukat dicsérő elismeréssel tüntették ki

Eldőlt a műszaki emlékmű-pályázat. Pesti Napló 1933. dec. 12.

M.D.K.

Novák Ede, bpesti építés

harmadik díjat nyert
Kassa városszabályozásának
eszmei pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1918. ~~XXXVII.~~ IX. évf.
márc. 27. sz. 5. old.

M.D.K.

Novák Ede, építész

Barát Bélával közös terve harmadik díjat nyert a szombathelyi takarékpénztár székházának pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

okt. 11. sz. 10. old.

MDK

Novák Ede és Baráth Béla dr. müépitészek

Albertfalva-Parkváros, repr.

Az Est Hármaskönyve 1930. I.